

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

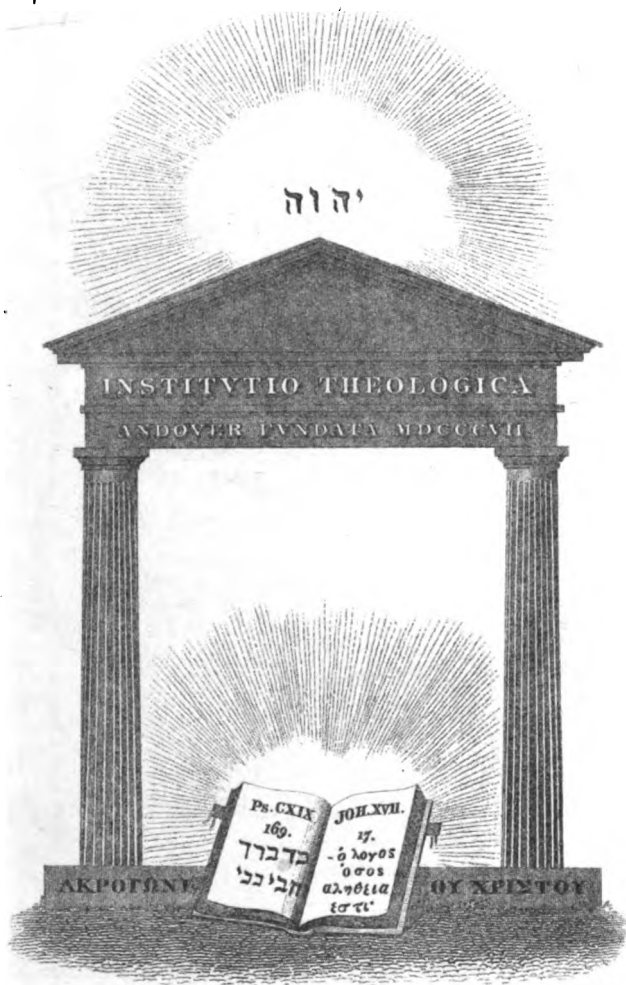
About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

95
 Oswald Weigel
 Antiquariat & Auctiōns-Institut
 Leipzig, Königsstr. 1.

175

AGLAOPHAMUS

SIVE

DE THEOLOGIAE MYSTICAE GRAECORUM CAUSIS

LIBRI TRES

SCRIPSIT

CHR. AUGUSTUS LOBECK

ANTIQQ. LITT. IN ACAD. REGIMONTANA PROFESSOR

IDEMQUE

POETARUM ORPHICORUM DISPERSAS
RELIQUIAS COLLEGIT.

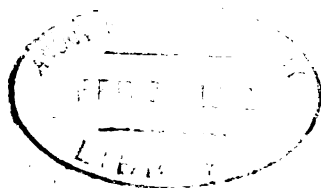
TOMUS PRIMUS.

REGIMONTII PRUSSORUM

SUMTIBUS FRATRUM BORNTAEGER

MDCCCXXIX.

c

GODOFREDO HERMANNO

PRAECEPTORI SUO

VENERABUNDUS DEDICAVIT

EDITOR.

P R A E F A T I O.

Non quia nunc cum maxime rerum mysticarum studia flagrant, ea mihi ad scribendum ratio, sed ipsa rei gravitas ad hoc me impulit consilium, quod ante multos annos susceptum, temporibus intermissum et nuper demum, quum Phrynichi editionem absolvissem, ex integro resumtum et perfectum est; si modo perfectum dicere licet quod ad propositum exemplar tantum deficit, quantum sentio et prae me fero. Etenim quamquam idem hodie de me profiteor quod quum primo in publicum prodirem et quum secundo, parem meam et in suscipiendo opere religionem fuisse et in persequendo constantiam: tamen id minore facio quam antea fiducia tum propter materiae difficultatem per omnes antiquitatis partes latissime fusae, tum quia ad eum progressus sum aetatis gradum in quo constituti et nostra et aliena minus minusque probare solemus. Neque

vero me fallit, si alteros decem annos huic labori adjecissem, si, quae lecta mihi sunt, ea omnia relegissem, si denique doctrinae instrumentis, quibus aegre carui, quocunque modo potitus essem, eventurum fuisse ut haec tota disputatio et copiosior fieret et limatior. Sed et haec potiundi spes valde incerta et illa viae longae replicatio jam deficienti parum tempestiva videbatur; postremo, quum aliorum festinationem viderem et gratam negligentiam, decrevi publica exempla sequi *μηδ' αὐδεῖσθαι κακὸς εἶναι*.

Tribus hisce libris tria principalia mysteriorum genera exposui, diversam in quoque rationem sequutus. Nam de Eleusiniorum ritu et institutione et administris pleraque quae sciri possunt ab aliis collecta sunt et communi notitiae tradita, de doctrinae autem mysticae causis et argumentis adeo perversa invaluit opinio, ut hanc quaestionem praecipua cura dignam judicarem. Alia via et haud paullo operosior ingredienda erat Orphica tractaturo mysteria, de quibus nihil statui poterat nisi collectis antea et dispositis Orphicorum poetarum reliquiis, quorum perpaucas complexus est Gesnerus. Hunc igitur locum usque ab imis fundamentis exaedificavi itaque diligenter instruxi ut primum ingressis et pristinum squalorem recordantibus ad tempus sa-

tisfacturus videatur; insequens aetas caduca stabiliet, orsis adstruet, defecta supplebit. In tertio autem libro, qui est de Samothracum initiis, necessarium duxi omnia, quae de Cabiris antiquitus prodita sunt, et cognatas his Curetum, Corybantum et Dactylorum fabulas quam accuratissime possem enarrare, non ut lectores ad cognitionem veri traducerem sed ut vindicarem a consensu falsi; qua parte lecta si quis a nobis nihil amplius quam nihil scire didicisse se dicet, equidem nescio an de his rebus idem nunc valeat quod olim iudicavit Diodorus: τοὺς τὰ πλεῖστα ἀποφαινομένους ὀλίγιστα εἰδέναι. Fingendi quidem copia maxima est non solum in hoc loco sed quacunque haec disputatio patet, de opertis Orphicis, de arcanis Eleusinis, de Pelasgorum mysteriis intimis; eamque ob causam haec Crata Repoa a Damasippis, qui nostra negotia curant, jamdudum sursum deorsum versatur, neque est ulla pars antiquariae doctrinae, in qua fraus, vanitas, libido grassata sit effrenatius. Quo minus quis miretur, si quid stomachosius dictum fuerit; quod interdum difficile fuit non facere sed omnino factum est raro, quoniam constitui, quidquid isto modo lusum est, silentio transmittere; neque ab hoc consilio discedam, nisi quis admოდum flagitaverit. Sed saepius et libentius viris

doctis, quum mihi quaedam nimis affirmare viderentur, adversatus sum, sine cujusquam aut insectatione aut assentatione; neque aegre ferent qui a me reprehensi sunt, nisi forte sibi plus reverentiae deberi putant, quam Valckenario praestatur aut Hemsterhusio aut ipsi adeo Bentlejo, quorum ex multis et luculentis conjecturis haud exigua pars cessit melioribus. Hisque mutuis detrimentis quo tardior hoc certior fit artis nostrae progressus, cujus tessera est ἔλεγχ' ἐλέγχου.

Illis autem tribus generibus inclusum est, quidquid mysticae sapientiae e veterum scriptis recinit, neque ullam graviolem partem ejus quaestionis, quam libri inscriptio indicat, plane praeteritam arbitror, nisi quid forte in locis aviiis occultisque abditum latuit. Sed omnes partes aequabiliter perfectas esse nequaquam spondeo, non quo noluerim omnia perficere sed quia scribentibus, quum jam aliquantum in via processerint, multa extra ordinem occurrunt, quae neque praeterire sine causae detrimento, neque ita exhaurire possunt, ut si in prima operis institutione comprehensa fuissent. Itaque fit ut quilibet neque pessimus neque optimus liber non dissimilis reperiatur Alcinoi horto, aliis germinantibus, aliis adolescentibus, aliis plenam maturitatem adeptis.

Ceteras meas rationes et quos potissimum duces sequutus sim in fine secundi et tertii libri exposui eoque loco J. H. Vossio, hujus disciplinae conditori, debitum honorem detuli. Praeterea sciri volo haud exiguum partem eorum, quae nunc conjunctim eduntur, jam prius evulgatam esse in dissertationibus academicis, quarum prima fuit de morte Baechi MDCCOX. publicata, quam insequutae sunt aliae complures de Corybantibus, Telchinibus, de mysteriis Eleusiniis atque Orphicis ceterisque rebus, quae cum hac causa conjunctae sunt. Deinde, quoniam hic liber sub ipsum anni initium imprimi coeptus est, ea quae hoc tempore et paullo ante ab aliis scripta sunt, a me adhiberi non potuisse. Deinde locorum longinquitatem obstitisse, quominus et librorum menda plurima et quosdam orationis naevos tollerem, qui in autographo multifariam correcto facile delituerunt, in nitido autem chartae corpore apparent vel invito. Utriusque generis quae sunt graviora absolute opere enotabuntur; paucis, quibus celeri auxilio opus est, hic medebor. P. 85. not. b. v. 2. pro Pluto leg. Puto. P. 87. v. 15. pro mendacio l. mendacis. P. 131. v. 11. pro divinis in mysteriis l. divinis de rebus in mysteriis. P. 145. v. 15. pro alternorum l. aeternorum. P. 159. v. 15. pro dialectorum l. dialecticorum.

P. 234. omissum est Mallii testimonium. v. Ad-
dend. P. 272. v. 19. post *συνεστιᾶσθαι* excide-
runt verba *Καλλιδάμαντα ἐν πᾶσι τοῖς ἱεροῖς, πλὴν
εἴ που αὐτοῖς Πειραιεῦσι νόμιμόν ἐστιν εἰσιέναι.* —
P. 282. v. 5. pro enumeratio l. enumeratis. P.
304. not. a. v. 4. pro eos l. cos, et v. 5. ante
τῆς μητρὸς adde *τοῦ κεστοῦ.* P. 394. v. 11. pro
solemnibus maximas l. maximis. P. 395. v. 22.
pro servabili l. observabili. P. 417. not. g. v. 9.
pro exordium l. exodium. P. 436. v. 23. tolle
verba Palaephati *Τοῦαὶ Ἀρτέμιδος*, quae recte
in not. c. oppositae paginae leguntur. P. 469. v.
12. pro tertii l. quarti. P. 477. v. 20. pro pos-
sit l. jussit. P. 568. v. 10. pro Orphei — fa-
bulam leg. Orphici contra principalem
nostri partem aliquid divini in se ha-
bere statuentes illam inficetam — Cetera
ὀπισθεν ἀρεσσόμεθ'. Ad extremum, quia eam
causam suscepi, quae maximis partium studiis
agitatur, id quoque adjicere cogor, quod prae-
terire mallet, si quid non refellendi sed laedendi
causa, ut quondam, adversus me dictum fuerit,
repellendae injuriae tam promptum et paratum
me fore quam sum ab errore defendendo alienus.
Scripsi Regimontii Calendis Juliis.

L I B E R P R I M U S.

E L E U S I N I A.

PROOEMIUM.

De Eleusiniis etsi multa passim docti indoctique scripserunt, illi certa antiquitatis vestigia sequentes, hi Sabinorum similes, quos fama est somniasse quod vellent, tamen, si quis putat totam causam abunde pertractatam esse, procul erant. Nam neque iis, qui primi hunc locum commoverunt, omnia veterum testimonia complecti licuit, et qui coeptam a Meursio telam pertexere conati sunt, aliis potius omnibus, quam antiquitatis studiis imbuti praeter suas sibi conjecturas nihil fere novi attulerunt. Fuit, qui non melius posset facere quam fecit; multos suscepti operis amor et improba cupita credendi libido a vero abstraxit; nonnullis nihil aliud actum et quaesitum est, quam ut lectorem miraculis excitarent, oscitaturum quippe, si per quotidiana duceretur. Interim omnium, quos legerim, nullus est, a quo non aliquanto adjutum me sentiam. Nam et doctorum operâ in hanc unam rem collatâ effectum est, ut labor facilius, quam in rudi incultoque solo fieri solet, procederet, et conjectorum

naufragia maxima et miserrima praetermeantem idemtidem admonuere, quam facilis sit ad falsum aberratio, quam non facilis ab errore regressus. Verum unde mihi quaerendi occasio nata est, inde scribendi ducetur exordium.

Magna est apud omnes Eleusiniorum auctoritas, inclitum Hierophantarum nomen, praeclara doctrinae mysticae existimatio, nihilque tam arduum cogitatu, tam magnificum dictu reperitur, quod non aliqui in illo augustissimo mystarum consessu tractatum putent. Quam opinionem publicam inveteratamque si tollere conabor, non jam vereor ne temeritatis crimen subeam; adeo graves mihi sunt ad contra dicendum et copiosae rationes, adeo magna est quaestio ipsa. Nam si illa valent, in vanum recident omnia, quae de priscae Graeciae victu et moribus, de initiis artium, imprimisque de philosophiae sero ortu lentoque progressu accepimus, neque hi, qui hactenus crediti sunt, veri investigandi auctores fuere, sed, quos nemo suspicatus erat, sacrificuli popaeque. Hi vero si multis ante Thalem seculis et sub ipsis Pelasgorum tesquis omnium magnarum rerum scientiam consequuti sunt, haud deerunt, qui ritus quoque ab illis institutos et fabulas his connexas non ex specie, quam prae se ferunt, sed ex auctorum sapientia judicari postulent. Unde orientur suspensiones innumerabiles, neque ullus ariolandi finis aut modus erit. Nam quia, quid sacerdotes Pelasgici docuerint, ignotum, illud autem fixum ratumque est, omnia praeclara do-

cuisse, nemo jam retineri poterit, quominus ad summam sacerdotalis doctrinae adscribat, quantum velit, non solum revelatae religionis decreta, sed illa etiam, quae Cabbalistae ab Archangelis cum Adamo communicata et ad ejus posteros derivata tradunt, de mundi Aziluthici, Briathici et Jeziratici contagiis, de lapsu animorum, de seculorum decursibus et rerum omnium regeneratione [*]. Haec non unus vel duo dicent sed, quo causa nequior, eo plures; et quaerentibus nobis, qua via mysterium veritatis ad Graecos defluerit, haud mora erit, quin veterem suam de Cecrope, Danao, Cadmo cantilenam occinant, aut Dionysum quendam Indicum Protoplastorum oracula secum in Graeciam transtulisse vaticinentur.

Contra ea, si demonstrari poterit, Graecorum mysteria erudiendis hominum ingeniis non instituta, neque a sacris publicis quidquam diversa fuisse, maximum clericalis sapientiae columnen excisum erit; cum quo simul fabularum veterum interpretationes mysticas ab ista opinione profectas ruere necesse est; quibus ablatis deter-soque allego-riarum et symbolorum fuco, nativus antiquitatis color veraque facies tanquam e palimpsesto enitescet. Itaque, quemcunque exitum haec habitura est disceptatio, in utramque partem haud levi erit momento. Sed priusquam eo

[*] V. le Moyne ad *Varia Sacra* p. 849. Reuchlinus *Cabal. L. II.* 698. omnia haec, inquit, ad nos ex Pythagora fluxerunt, quae ipse partim ab Aegyptiis, partim ab Hebraeis et Chaldaeis atque apud Magos didicit. Haec doctrina tam vetus est, ut jam pro nova celebretur.

devenire possimus, tota causa de integro exponenda videtur.

§. 1.

Quanta sit secreti illecebra et quam curiose ab omnibus quaerantur, quae de industria ab ali- quibus occultantur, vel hic locus ostendit et mul- titudo eorum, qui sacrarum penetralia pan- dere rerum conati sunt. Tribus abhinc secu- lis Michael Maierus, Spagiricorum doctissimus, solemnibus Eleusiniis, Samothraciis et Olympiis artis Hermeticae praecepta occulte tradita esse statuit^[b]. Warburtoni vero, Episcopi Glocestrien- sis, sententia fuit, Hierophantarum orationem in eo versatam esse, ut deos, quos vulgus veneraretur, homines fuisse demonstrarent, initiatosque a populari superstitione ad summi numinis intelli- gentiam et religionem traducerent; neque vero id solum, sed etiam de officiis et de moribus dis- seruisse et quae post hanc vitam virtuti sint con- stituta praemia^[c]. Paulo vehementius inflavit Ples- singius nostras, qui omnia quae Pythagoras do- cuit quaeque Plato auguratus est de deo, de ma- teria, de ideis, de animorum ortu divino et in corpora terrestria transitu, multis seculis ante in mysteriis exposita esse affirmat, proxime ad Ae-

[b] Symbol. Aureae Mensae L. III. p. 105. et in Hieroglyph. L. IV. p. 183. sq.

[c] De divin. legat. Mosis L. II. Sect. IV. p. 210. vers. Germ. Warburtoniano obsonio mantissam addit Starckius in libro anticatho- lico Hephæstion p. 39. dogma de resurrectione et iudicio supremo.

gyptiorum doctrinam, quibus Graecos philosophos omnia sua debere^[d]. Ecce e transverso Boulangerus, architectus Gallicus, sacrorum mysticorum et popularium idem argumentum fuisse putat diluvia, cyclos, calendaria^[e], neque alia ratione homo levis historiam sacram interpretatur plaudente Voltario^[ce]. Ejusdem causae actor Dupuis, etsi omnia mysteria damnat^[f], pagana tamen christianis infinito praestare diotitat et ad perfectionem generis humani instituta credit^[g]. Meinersius et Villoison eadem fere, quae Warburtonus, nisi quod ille subtilem de daemonum natura et generibus, eorumque cum dis hominibusque necessitudine disputationem^[h], hic autem Indorum scita, Pantheismum et emanationem accumulatur^[i]. P. Knightius si vera loquitur, The initiate was admitted into the immost recesses of the temple and made acquainted with the first principles of religion, the knowledge of the God of Nature, the first, the supreme, the intellectual etc.^[1]. Heerenius ut cetera Graecorum

[d] Memnonium T. II. p. 91. sq.

[e] Antiq. dévoilée L. III. ch. 1.

[ce] v. Mingarell. ad Didym. p. 268.

[f] „La vérité n'a point de mystères, ils n'appartiennent qu'à erreur „et à l'imposture.“ Orig. de cult. P. I. T. IV. 328.

[ff] „Les mystères d'Eleusis ét en général tous les mystères „avoient un but plus grand, celui d'améliorer notre espèce, de perfectionner les mœurs etc. T. IV. 369. La nature de l'ame humaine, „son origine, sa destination, ses rapports avec toute la nature, tout „cela fut l'objet des leçons, quel on donnoit à l'initié.“ p. 530.

[g] Vermischte Schriften T. III. p. 299.

[h] De triplic. Theolog. p. 48.

[i] Inquiry into the symb. lang. in Diario Classico T. XXII.

mysteria, ita etiam Eleusinia ab exteris inuenta veras deorum notiones, physicas et symbolicas, asservasse statuit^[1]. Possem commemorare plures, sed nihil opus videtur; nam omnia fere complectitur Creuzeri sententia, quam ut brevissime absolvam, referam iisdem verbis, quibus a docto Gallo Silv. de Sacy exposita est: M. Creuzer pense, qu'après avoir mis sous les yeux des initiés les représentations symboliques de la cosmogonie et de l'origine des choses, les migrations et les purifications de l'âme, l'origine et les progrès de l'agriculture et de la civilisation de la Grèce, on tiroit de ces symboles et de ces scènes, dans les grands mystères, une instruction destinée seulement aux plus parfaits, et que l'on confioit aux époptes les vérités de l'existence d'un dieu unique et éternel et de la destination de l'univers et de l'homme en particulier^[1]. Magnifica sine dubio res et Graecorum ingenio dignissima, dummodo vera! Sed testimonia, quae a quoque harum sententiarum auctore proferuntur, partim nihil amplius efficiunt nisi, quod nemo dubitat, Eleusiniarum magnam fuisse apud veteres famam et admirationem; pars in conjecturis et suspicionibus posita est, in quas sacrorum spectatores vel sua sponte inciderunt,

[k] Ideen über die Politik etc. T. III. p. 90.

[1] Not. ad Saintecr. T. I. p. 448. Creuzerum, qui in omnibus Saucrucium pedetentim sequitur, in hac causa postea non nominabo.

vel sacerdotum colloquiis inducti sunt; pleraque non de Eleusiniis scripta sunt sed de mysteriis privatis, quorum antistites, quum paucos haberent nec semper eosdem auditores, omnia ad suum arbitrium et ad gustum audientium componere poterant; quod eos saepe fecisse multa ex philosophorum disputationibus assumpta venditasse pro suis, alio loco declarabitur. Quod ad primum genus attinet, inconsiderate faciunt, qui quum admirationis illius multae variaeque reddi possint rationes, unam praeoptant atque propriam et praecipuam mysteriorum laudem in praeceptorum salutarium traditione positam esse quasi suo jure sumunt. Ex ceteris testimoniis ad summam quaestionis nihil proficimus. Nam quid initiati pro se quisque de sacrorum rituum et symbolorum significatione suspicati sint aut quid sacerdotes ante et post peracta solemnia cum hospitibus disseruerint, aut mysteriorum trivialium magistri quas dapes asseclis suis apposuerint, nec sciri potest, nec quaerere vacat. Id enim tam varium, inconstans et mutabile fuit, quam erat ipsa hominum voluntas et temporum ratio et doctrinarum omnium imprimisque philosophiae in quaque aetate habitus et color. Nos enimvero certam et constantem disciplinae arcanae formulam quaerimus sive memoriâ hominum custoditam sive, quod optabilius, ex vetustate librorum sacerdotalium depromptam, certe quidem exemptam ab Hierophantarum arbitrio, publicaue auctoritate sancitam. Sed talis formulae, si omnia per-

vestigis, nullum indicium extat. Deinde illa ipsa dogmata, in quibus doctrinae mysticae summa ponitur, una et consentiente antiquitatis voce ad philosophos referuntur auctores, nec latet, quid quisque in medium attulerit, a primo inde Thale usque ad Platonem; quos omnes aut furto ad se transtulisse Hierophantarum inventa aut fortuito in eorum similitudinem incurrisse, neque id esse unquam animadversum, quis sibi persuadere potest? Postremo absurdum est dictu, Eumolpidas, hoc est sacerdotes Cereris Liberaeque publicos a communi sacerdotum consuetudine et a disciplinae sacrificialis tenore tantum descivisse, ut non solum docendi munus in se susciperent, sed etiam ea docerent, quibus publicae patriaeque religiones funditus tollerentur. Hoc autem quantum valeat, primo loco exponam, ut si quid deinceps in enumeratione testimoniorum occurrat ambigue dictum, id ex toto quasi causae contextu potius, quam ex libidine interpretantium judicetur.

§. 2.

Principio omnis sacrorum cultus publicus apud Graecos non minus quam apud Romanos et Judaeos quoque, pompis et sacrificiis constabat, nec inter caesa et porrecta quidquam auditum praeter solemne precationis carmen et verba concepta, quibus vota nuncuparent solverentque. Sacerdotum erat dis thure vinoque praefari, exta porricere in altaria, et praeterea, ut Apuleji ver-

bis utar Apol. p. 446. callere leges ceremoniarum, fas religionum, jus sacrorum. Lactantius Institt. IV. c. 3. deorum cultus, inquit, non habet sapientiam, quia nihil ibi discitur, quod proficiat ad mores excolendos vitamque formandam; nec habet inquisitionem aliquam veritatis, sed tantummodo ritum colendi, qui ministerio corporis constat[*]. Cupidum id, ut adversarii, videri posset testimonium, nisi consentirent illi ipsi, contra quos dicitur, quorum nullus est, qui sacerdotibus plus quam vovendi, dedicandi, precandi et sacrificandi scientiam tribuat. Varro in primo antiquitatum divinarum, quum tria fecisset Theologiae genera, unum mythicon, quo maxime utuntur poetae, alterum physicon, quo philosophi, tertium civile, quo populi, hoc tertium genus a secundo plane diversum, maxime, inquit, sacerdotes nosse atque administrare debent, in quo est, quos deos colere, quae sacra et sacrificia facere quenquam pars sit. p. 214. Bipont. Iisdem terminis Plato sacerdotum provinciam describit in Polit. p. 290. D. τὸ τῶν ἱερέων γένος παρὰ μὲν ἡμῶν ὡρεᾶς θεοῖς διὰ θυσιῶν ἐπιστῇ-

[*] Augustin. de Civ. I. 4. Dii illi cultores suos ad bene vivendum quare nullis legibus adjuverunt? etc. et c. 6. Nec nobis nescio quos susurros paucissimorum auribus anhelatos et arcana velut religione jactent, quibus vitae probitas castitasque discatur, sed demonstrantur loca talibus aliquando conventiculis consecrata — ubi populi audirent, quid dii praeceperint de cohibenda avaritia, ambitione frangenda, luxuria refrenanda.

μόν ἐστι κατὰ νοῦν ἐκείνοις δωρεῖσθαι, παρὰ δὲ ἐκείνων εὐχαῖς κτήσιν ἀγαθῶν κτήσασθαι^[b]. Et Stoici, ut efficiant sapientem eundem sacerdotem esse, hujus officia ita definiunt: τὸν ἱερέα δεῖν ἔμπειρον εἶναι νόμων τῶν περὶ θυσίας καὶ ἰδρύσεις καὶ τὰ τοιαῦτα Stob. Ecl. VII. 12. quarum rerum rationes cognitione deorum contineri, hoc est studio philosophiae^[c]. Eosque sequens Porphyrius de Abst. II. 49. p. 192. philosophum omnia sacerdotum munia complecti contendit, utpote ἔμπειρον τῆς ἰδρύσεως τῶν ἀγαλμάτων τῶν τε ὀργιασμῶν καὶ τελετῶν, τῶν καθάρσεων τε^[d]. Hi igitur quum non sacerdotibus philosophorum scientiam sed his rerum sacrificialium intellectum tribuunt, hoc ipso, quam aliena illis fuerint sapientiae studia, testatum faciunt. Non abnuerim interim, unum alterumve eorum animum ad philosophiam applicuisse^[e] sententiasque doctorum hominum et cognitas habuisse et in sacrorum rituum interpretatione esse sequutum; sed id sua

[b] Vox quasi sollemnis; εὐχομένου τοῦ ἱερέως διδόναι τοῖς Ἀλγείδαις τοὺς θεοὺς τὰγαθά. Schol. Pind. Isthm. VII. 20. (correcta a Villosione in Beckii Act. Semin. Phil. T. I. 238.) et Schol. Pyth. V. 101. ubi τοῦ κήρυκος εὐχομένου etc. legitur ut Herodot. VI. 111. Schol. Arist. Avv. 880. Spartanorum εὐχὴ διδόναι τὰ καλὰ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς Plut. Inst. Laconn. p. 253. T. 8.

[c] v. Menag. ad Diog. VII. 119. Gatacker. ad M. Anton. III. 4. 69. Orell. ad Opusc. Sentent. T. I. p. 462.

[d] Haec ille subdole causae suae praestruit; melius Damascius: φιλοσοφούντος οὐκ ἐστὶ μαντικὴν ἐπαγγέλλεσθαι οὐδὲ τὴν ἄλλην ἱερατικὴν ἐπιτήμην, χωρὶς γὰρ τὰ τῶν φιλοσόφων καὶ ἱερέων ὀρσματα ap. Suid. s. χωρὶς τὰ Μυσῶν.

[e] Saepe factum est et fieri potest ut philosophus aliquis deorum suscipiat sacerdotium. Lactant. IV. 8. id quod Stilponem fecisse constat Plutarch. Profect. virt. sent. p. 262. T. VII. aliosque multos infra nominandos.

quadam propria facultate non communi sacerdotum consequuti sunt. Hi periti cultus [f] et religionum [g] ut vocabantur, sic erant, hoc est scire et nosse debebant, quibus diebus ad quas aras sacrificandum, quove ritu, quae cuique divo decorae grataeque sint hostiae, ceteraque juris pontificii praecepta. Quae autem nostri Theologi profitentur

Magni primordia mundi
et rerum causas, et quid natura, docentes,
quid deus —

et porro, quae vera bona, quid mitiget metus, coerceat cupiditates, quid diffidentes saluti suae excitet erigatque afflictos; tum illa, quae maxime mortalium mentes inter spem metumque suspensas tenent

sub terris si jura deum et tormenta nocentum,
an ficta in miseras descendat fabula gentes;

haec igitur et quae his connexa sunt, veteres sacerdotes scientia complexos et in orationibus sacris tractare solitos esse, contrarium est omnibus, quae de deorum cultu et disciplinae sacerdotalis ratione memoriae prodita sunt [h]. Hoc vero in-

[f] Valer. Max. I. 8. 2. quem locum Boettigerus in Sprengelli Beiträge z. Gesch. d. Med. I. 2. 183. perverse de peritis rei medicas interpretatur.

[g] Liv. XLI. 18.

[h] Vossius Antiasymb. T. I. 220. Mancher gutmätige Priester hat gewiss an der Göttlichkeit solcher Moral gezweifelt, und in stiller Seelsorge zu gemeingültiger Menschentugend ermahnt. Doch hören wir nicht dass Priester mit Jugendbildung, mit Erbauungsreden, mit Besserung der Gemeine, sich beschäftigt. Maligne haec

tellecto quis credere potest, Eumolpidas fecisse, quod nullus illorum fecit, doctorum publicorum ut personas induerent et ad populum orationes haberent de rebus divinis?

§. 3.

Verum si hoc parum credibile, illud portenti simile est, Hierophantas communes de deorum natura ac mente opiniones sustulisse, veras inseruisse. Quonam loco et tempore? Sacro Cereris et Liberae Eleusinio multis millibus coram, stultis et sapientibus. Nam ex quo Graeci in unam nominis et sermonis societatem coaluerunt, nemo graece loquentium exclusus est, cujuscunque generis, ordinis, sexus esset, ne cerdo quidem, dummodo justo tempore adiret, dum nihil inexpiable ausus, dum legitimis cerimoniis perfunctus ^[a], id quod

vellicat Hoeckius in Creta Praef. p. 34. T. II. Während Voss das Schändlichste den Priestern beylegt, spricht er ihnen so ziemlich alles Verdienstliche ab. Voss hat nicht gehört, dass Priester sich mit Jugendbildung, Erbauungsreden etc. beschäftigten. Erinnernte er sich nicht der priesterlichen Sänger Thaletas und Epimenides? Las er nie, wie ersterer Sparta beruhigte? Prüfte er je die Nachrichten von Epimenides? Has triviales fabulas Vossiae, qui totam vitam in his studiis exegit, certe non ignoravit, sed illud fortasse nunquam cogitavit se multis suis et praeclaris laboribus hanc gratiam consequuturum esse, ut non solum a Papistarum parasitis et cetera imperitorum turba sed etiam ab hominibus liberaliter eruditis puerilis inscitiae insimularetur. Ceterum Thaletas sacerdos non fuit; Epimenides (si sacerdotum nomen cum omnibus sacrificulis communicare volumus) fuit sacerdos sed talis, qualis Apollonius Tyanites olim et hodie sunt Schamani; re vera autem huc non magis pertinet quam Empedocles aut Abaris aut Pythagoras.

[a] Herodo. VIII. 63. τὴν ὁρίτην ἄγουσι ἀνὰ πάντα ἔτια τῇ Μηρτῇ καὶ τῇ Κόρη καὶ αὐτέων ὁ βουλόμενος καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων μυνεῖται. Lysias c. Andoc. p. 198. τίνα γνῶμην ὀλεσθε ἕξειν τοὺς μύστας, ἐπειδὴν ἴδωσι τὸν βασιλέα ὅστις ἐστίν — ἢ τοὺς ἄλλους Ἕλλη-

ex ipsa solemnis edicti formula apparet, quae solos barbaros arcet: *Εὐμολπίδαι καὶ Κήρυκες ἐν τῇ τελετῇ τῶν μυστηρίων τοῖς βαρβάροις ἀργεσθαι τῶν ἱερῶν ὥσπερ τοῖς ἀνδροφόνους προαγορεύουσι* Isocr. Paneg. c. 42. et e Libanii Or. Corinth. p. 356. T. IV. qui de mystagogis loquens, οὗτοι γὰρ, inquit, τὰ τ' ἄλλα καθαροῖς εἶναι τοῖς μύσταις ἐν κοινῷ προαγορεύουσιν, ὅλον τὰς χεῖρας, τὴν ψυχὴν, τὴν φωνὴν Ἑλλήνας εἶναι, id est, natu Graecos neque capitali fraude obligatos. Celsus ap. Origenem L. III. p. 147. ed. Spenc. c. 49. p. 436. Ruæ: οἱ μὲν ἐξ τὰς ἄλλας τελετὰς καλοῦντες προκηρύττουσι τὰδε, "Ὅστις χεῖρας καθαρὸς καὶ φωνὴν συνετός· καὶ αὐθις ἕτεροι "Ὅστις ἀγνὸς ἀπὸ παντὸς μίσους καὶ ὅτῳ ἡ ψυχὴ οὐδὲν συνοιδε κακόν· Καί, "Ὅτῳ εὖ καὶ δικαίως βεβίωται· *cujus verba συνετός φωνὴν, non illud significant quod interprez posuit lingua seu voce sapiens, nec quod Sancrucius T. I. p. 273. réservé dans le discours, sed ingenuum Graecum, quem Libanius τὴν φωνὴν Ἑλληνα vocat, et eodem modo Xenophon Cyneg. II. 4. Τὸ γὰρ βαρβαρικόν, Maximus ait Tyrius XIV. 267. τοῦ Ἑλληνικοῦ διήρηται φωνῆς συνέσει* [b]. Barba-

ρας, οἱ ἔνεκα ταύτης τῆς ἐορτῆς ἔρχονται ἢ θύειν εἰς ταύτην τὴν πανηγυριν βουλόμενοι ἢ θεωρεῖν. Schol. in Dion. Hierarch. p. 25. D. θεοφοὶ λέγονται οἱ τῶν μυστηρίων ἐπάπται. Themistius Or. XXVIII. 342. A. antiquos Socraticos praedicat, quod docendi causa conventus et solemnia frequentaverint: ἱεροῦτων δὲ ὑπὸ φιλανθρωπίας καὶ Ὀλυμπίαζε καὶ Ἰσθμοῖ καὶ εἰς Ἀθῆνας καὶ εἰς Ἐλευσίνα καὶ ἐξελθόν δὲ καὶ ἀπὸ τῶν Μητρῶν τῶν θεῶν τοῖς πολλοῖς. Harduinus emendat τοῖς πολλοῖς, lacunam non explet; quod factu facile: ἐτελοῦντο — ὁμοια τοῖς πολλοῖς.

[b] Aristides Or. Plat. III. p. 317. Jebb. ἡ τε γὰρ ἡμῶν φωνὴ

ros Graeci a mysteriis et a ludis publicis [?] ex-
terminabant internecino quodam universi generis
odio, quod testantur multi. Plato Rep. V. 470. D.
Demost. C. Mid. p. 530. Apollon. Tyan. Epist.
XXI. 391. Olear. Liban. Decl. T. IV. p. 68. sed
gravissime Macedonum legati ap. Liv. XXXI. 29.
Aetolos, Acarnanas, Macedonas, ejusdem
linguae homines, leves ad tempus ortae
caussae disjungunt conjunguntque; cum
alienigenis, cum barbaris aeternum om-
nibus Graecis bellum est, eritque; natu-
ra enim, quae perpetua est, non muta-
bilibus in dies causis hostes sunt; quo te-
stimonio jugulantur, quotquot Graecos rerum maxi-

οὐχὶ κώλυμα τὸ μηδὲν ἂν ἐκείνου (Platonis) δέχεσθαι δύνασθαι, οὐ-
δέ τις ἡμᾶς ἀπελαύνει πρόβησις εἰ καὶ μυστηρίων, καὶ τὸν
βλον οὐ παντάπασιν ἀπάρδειν φασὶ τῆς ἐκείνου γνώμης οἱ πεπειρα-
μένοι· quae male reddit interpres Nam nec eloquentiae studi-
um vetat nos ab ipso quidquam accipere, neque ullum
oraculum a mysteriis abigit, nec recte Canterus. pro εἰ καὶ
corrigit ἐκός. Scribendum est ἢ καὶ, i. e. οὐδὲ τις τοιαύτη ἡμᾶς ἀπε-
λαύνει πρόβησις ἢ καὶ μυστηρίων τοὺς φωνῆν ἀσυνέτους, Aristides
dicit se neque sermonis inscitia neque vitae pravitate a Platonicae
doctrinae sacris prohiberi, translata a mysteriis imagine, quibus lin-
gua barbari, moribus impuri interdicebantur. Libanius l. c. τὸ κή-
ρυγμα τοῦτο χρησιμεύει· Ὅστις τὰς χεῖρας μὴ καθαρὰς,
ὅστις σφῶν ἀξύνετος leg. ὅστις φωνῆς ἀξύνετος i. e. barbarus,
ut interpretatur Lucianus Demon. §. 34. p. 246. T. V. ἐτόλμησε καὶ
Ἀθηναίους ἐρωτῆσαι, τῆς προδόσεως ἀποκρίσας, διὰ τίνα αἰτίαν ἀπο-
κλείουσι τοὺς βαρβάρους. Ex perversa autem hujus interdicti inter-
pretatione natum est putidum Pythagoreorum recentiorum commentum,
Pythagoram a sectatoribus suis linguae patriae usum exegisse; φωνῇ
χρησθαι τῇ πατρὶα ἑκάστους ὕσει τῶν Ἑλλήνων προσήλθον πρὸς τὴν
κοινωνίαν ταύτην Jamblich. V. Pyth. XXXIV. 194. quod Bentlejum
de Epist. Phal. c. XII. p. 26. et Sturzium de Empedocl. p. 95. pro
vero habuisse miror. Quis enim unquam Graecorum in quotidiani ser-
monis commerciis alia est dialecto usus quam vernacula? De librorum
autem compositione vix ille quidquam praescripsit, qui nihil ipse
scripsit; nec id observarunt veteres Pythagorei, quorum multi Iones
nati doricè scripserunt.

[c] v. P. Fabri Agonist. III. 12. 529.

marum cognitionem ab Aegyptiis, Persis, Indis accepisse et memoriam acceptorum religiose servasse putant. Sed de hoc alius erit dicendi locus. Altera pars interdicti proprie de homicidis valebat, postea autem latius accepta est, ut nemo ingrederetur, nisi qui se innocentem nosset Lamprid. Sever. c. XVIII. qua praeconis voce impii et scelerati initiatione submovebantur Sueton. Ner. c. XXXIV. Verum ne hoc quidem Eleusiniorum proprium dici potest, quum omnis praefatio sacrorum eos, quibus non sint purae manus, sacris arceat Liv. XLV. 5. idque adeo templorum vestibulis inscriptum fuerit, *μὴ παρίεναι εἴσω τῶν περιῶξαντηρίων, ὅστις μὴ καθαρὸς ἐστὶ τὰς χεῖρας* Lucian. de Sacrif. §. 13.^[d] Sed fortasse haec libertas tacitis quibusdam exceptionibus circumscripta fuit, neque hoc solum sancitum, ut a scelere puri sed etiam ut cives Attici essent, qui Eleusinia accipere vellent? Id quidem Julianus affirmat verbis minime obscuris Or. VII. 238. *σὺ δ' ὅπως ἡμῖν μὴ τὸν Διογένη προβαλὼν ὥσπερ τι μορμολυκεῖον ἐκφοβήσης. Οὐ γὰρ ἐμνήθη, φησίν,*

[d] Egregium epigramma [Aδελφ. CCXXXIII. b.]

*Ἀγνὸν χρὴ νηοῖο θυώδεος ἔνδον ἔοντα
ἔμμεναι· ἀγγέλη δ' ἐστὶ φρονεῖν ὅσια.*

templo Epidaurio inscriptum fuit. Porphyrius A. N. c. 15. *τοῖς τὰ Λεοντικὰ μνουμένοις παραγγέλλουσι καθαρὰς ἔχειν τὰς χεῖρας ἀπὸ παντὸς λυπηροῦ καὶ βλαπτικοῦ καὶ μυσαροῦ.* Quod autem Casaubonus ad Capitol. p. 78. et plurimi hunc sequuti affirmant, praeconem in sacris Eleusiniis proclamasse *Ἐκὰς, ἐκὰς ὅστις ἀλιτρός,* nemo veterum testatur, neque haec formula praeconi Attico convenit. Tertulliani verba Apol. II. 7. semper impiae initiationes arcent profanos et ab arbitris cavent, ad mysteria privata spectant.

ἀλλὰ πρὸς τὸν προτρεπόμενον μνηθῆναι, γελοῖον, εἶπεν, ὃ νεανίσκε, εἰ τοὺς τελώνας οἷε ταύτης ἔνεκα τῆς τελετῆς κοινώσῃν^[c] τοῖς θεοῖς τῶν ἐν ἄδου καλῶν, Ἀγησίλαον δὲ καὶ Ἐπαμεινώνδαν ἐν βορβόρῳ κείσθαι. Τοῦτο δεόμενον ἐξηγήσεως φαίνεται γὰρ ὁ Διογένης, οὐχ ὥσπερ ὑμεῖς ἀξιοῦτε, ἀλλὰ συνεῖς ὅτι τὸν μνούμενον ἐχρῆν πολιτογραφῆναι (scr. πολιτογραφηθῆναι) πρότερον καὶ Ἀθηναῖον, εἰ καὶ μὴ φύσει, τῷ νόμῳ δὲ γενέσθαι. Τοῦτο δ' ἔφυγεν, οὐ τὸ μνηθῆναι, νομίζων αὐτὸν εἶναι τοῦ κόσμου πολίτην. Quem locum praetermittens Erasmus Muellerus multis modis mystarum numerum circumscribere studet in Comment. de Hierarch. p. 142. Primum ex peregrinis paucos tantummodo, qui itineris sumtus tolerare possent, initiatos esse statuit, servorum nullum; feminae an spectatum admissae fuerint, dubitat; clarissimum Aristidis testimonium Or. Eleus. p. 256. T. I. ὅσα μὲν δὴ θεάς ἐχόμενα, εἶδον γενεαὶ παμπλήθεις εὐδαιμόνων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, non de Eleusiniis accipit, de quibus tota oratio et scripta et inscripta est, sed de Thesmophoriis, ad quorum adspectum mares (ἀνδρῶν γενεαί) nunquam admissi sunt. Quid vero agat mystarum chorus orcinus, quem Aristophanes inducit in Ranis, ex utroque sexu mixtus?

De servorum exclusione Muellerus non Isaeo, quem nominat, credidisse videtur sed Sancrucio

[c] Pro κοινωνήσῃν, et hoc vicissim pro κοινοῦν Philostr. Apoll. III. 26. 116. Heroicc. II. 2. 673. Artemid. L. V. Prooem. p. 253. Epist. Socr. XXVIII. p. 32. et Latini communicare pro participare Quintil. Decl. VIII. 6. 161. Burm.

T. I. p. 277. quem non nominat, Sancrucius autem Spanhemio credidit ad Callim. H. in Ap. v. 2. vel Salmasio idem affirmanti in Exercitt. Solin. p. 752. qui si rem intentis oculis contemplati essent, Isaacum de Philoct. Her. p. 148. non de Eleusiniis loqui sed de Thesmophoriis animadvertissent. Quum sacra publica (ἱερὰ δημοτελῆ) servis adire licuerit [Demosth. c. Neaer. p. 1374.] equidem non pro certo negabo civibus Atticis permissum fuisse ut servorum suorum quem vellent in templum Eleusinium introducerent; idque de suo domino praedicare videtur vernula Atticus apud Theophilum

τὸν τροφῆα, τὸν σωτῆρα, δι' ὃν εἶδον νόμους
ἑλλήνας, ἔμαθον γράμματ', ἐμνήσθην θεοῖς

in Schol. ad Dion. Gramm. p. 724. Verum haec omittimus ut ambigua et in neutram partem valitura. Sed de Juliani testimonio multa in mentem veniunt, quae fidem ejus magnopere labefactent. Primum Diogenis responsum referunt Plutarchus quoque de Aud. Poet. IV. p. 18. et Diogenes Laertius VI. 39. quorum uterque Eleusinia significare videtur, rationem autem, cur ille initiari noluerit, nullam afferunt, praeter quam ipse planissimis verbis indicat. Eaque tam gravis et aperta est, ut interpretatione non egeat. Secundo non potest sumi, Athenienses, quamvis largiendae civitatis prodigos [f], usque eo processisse, ut omnes illos, qui quotannis e cuncta Graecia ad

[f] v. Jacobs ad Anthol. T. IV. p. 132. Saintecroix sur les Météques p. 268. in Mem. Acad. Inscript. T. XLVIII.

concelebranda Eleusinia confluebant, in aequum suum jus reciperent. Quis porro nescit, Romanos, quorum plurimi Eleusinia acceperunt, alienam civitatem addiscere non potuisse, quin suam amitterent? His omnibus evincitur, Julianum sectae cynicae addictum eundemque coelestium ceremoniarum reverentissimum, illam defensionis rationem, qua magistrum crimine contemptae religionis liberaret, suoapte reperisse ingenio sive potius veterem fabulam eorum, qui Herculem et Dioscuros, quum initiari vellent, a civibus Atticis adoptatos ferunt [^f], ad Diogenis tempora transtulisse. Ceterum non necessariam esse istam excusationem declarant Zenonis, Cleanthis et Panaetii exempla [^g] civitatem Atticam recusantium *ἵνα μὴ δόξωσι τὰς αὐτῶν πατρίδας ἀδίκεῖν*. v. infr. L. II. c. III. §. 3. not. p. Si vero quilibet unus Graecorum his sacris interesse potuit, si cives, exteri, viri, foeminae, noti, ignoti, principes vulgusque admissi sunt, quot, quaeso, illius arcani consocios fuisse necesse est! E cunctis Graeciae solemnibus nullum fuit pari religione praeditum; Athenae ipsae hoc festo tempore multitudine peregrinorum refertae erant [^{gg}], omnesque, qui quum possent initiari, non initiati essent, vulgi certe iudicio

[^f] v. Orell. ad Epist. Socr. p. 263. Hoc a ludis publicis tractum videtur; Philammon ad agonem non admissus priusquam ab Aristotele adoptatus esset Themist. Or. XXI. 249. D.

[^g] Plutarch. Stoic. Repugn. IV. 340. T. XIII. Procl. ad Hesiod. Opp. 705.

[^{gg}] Philostr. V. Apoll. I. 18, 155. *περὶ μυστηρίων ὥραν, ὅτε Ἀθηναῖοι πολυανθρωπώτατοι*. Aristides Panath. p. 191. *δέχεσθε τῷ Ἐλευσινίῳ πλείους ἢ οἱ ἕτεροι τῇ πόλει*.

impietatis damnabantur et contemptus deorum [1]. Et in hoc maximo hominum omnis generis, sexus, aetatis, conventu Hierophantas contra communes receptasque de deorum cultu et natura opiniones dedita opera disputasse credamus? Id, puto, nemo a nobis non dicam impetrabit sed ne exposcet quidem. Quid igitur disciplinae arcanæ adsertores adversus haec proferunt? Vetus est opinio, antiquos philosophos duplici genere docendi usos esse, uno ad populum, altero familiares inter; hanc esotericam vocari et arcanam doctrinam, illam popularem [1]. Hinc jam sumitur, universos quidem in templum receptos, sed non omnes ad intima arcanorum admissos esse; plebeculam minimum veluti gustum hausisse doctrinae sublimioris, eoque modo cavisse Hierophantas, ne excluderent quenquam aditu, neve adeuntibus plus praeberent quam concoquere possent. Haec igitur ratio an accurate fundata sit, ante omnia expendendum.

[1] Lucian. Demon. IX. 237. καὶ τινες ἐπ' αὐτῷ συνέστησαν Ἄνθρωποι καὶ Μέλητοι τὰ αὐτὰ κατηγοροῦντες ὥσπερ καὶ αἰνοῖν τότε, ὅτι οὔτε θύων ὡφθῇ πάποι' οὔτε ἐμνήθῃ μόνος ἀπάντων ταῖς Ἐλευσινιαῖς (sc. θεαῖς non, ut Guietus, τελεταῖς). Ex hoc loco colligunt, Socratem non initiatum fuisse et rationem quoque qualemcunque comminiscuntur; hunc enim sapientissimum virum de rebus divinis omnia eadem sensisse quae mysteriorum antistites, et propterea noluisse nomen suum apud illos profiteri, ne prohiberetur ea palam omnibus docere, quae illi paucis nota esse vellent. Verum Socratem sacrarum Eleusiniarum expertem fuisse neque dixit quisquam, neque id sequitur ex eo quod cum Demonacte comparatur. Utrique commune fuit impietatis crimen sed causa dispar; nam neque Demonax nova daemonia induxisse dicebatur, neque Socrates contempsisse mysteria.

[1] Warburton. III. Sect. II. 481. unde ceteri pendent.

§. 4.

Illa, inquit, promiscua turba extra sindonem et quasi in vestibulo sacrae doctrinae constitit, pompae spectatrix, secreti ignara et expers; caput coenae et quidquid non plebeji saporis esset, probatissimis quibusque reservatum, qui omnes jam gradus a capite ad calcem permensi essent. Hi veritatem in clara luce collocatam, illi symbola quaedam et glaucomata adspexere, quae neque obessent cuiquam neque prodesse, id quod de emplastris quibusdam dicitur. Arbitrium autem intromittendi quem vellent penes sacerdotes erat, qui candidatos diuturna probatione explorarent, exploratos ab uno gradu ad alterum promoverent. O rem praeclaram omniumque, quae ab hominibus ingenii prodigis noctu diuque excogitata sunt, multo saluberrimam! Qua una re quis non intelligit tum istum scrupulum de initiatorum multitudine exemptum, tum etiam hoc perfectum esse longe fructuosissimum, ut de mysteriorum vi et indole deque doctrinae arcanae causis et argumentis quicumque velit quod velit, quomodo velit, statuere et decernere possit, et id quidem septus undique et munitus, dummodo, quaecunque opponantur sibi contraria testimonia, ab iis perfecta dicat auctoribus, qui in infimo initiatorum gradu constituti neque omnium participes fuerint.

Ergo, si Eumolpidae patronorum more turbam suam segregarunt atque alios in secretum receperunt, alios cum pluribus, alios cum universis, consequens est ut in ipso limine sacrarii et

ad omnes introitus scrutatores dispositos fuisse credamus, qui introeuntes diligenter excuterent, ne quis profanus simulata conscientia surreperet, et ii ipsi, qui jam initiati sed nondum consummati essent, ne qua altius penetrarent quam fas et jus esset. Id qua ratione cautum fuerit, hi, qui de mysteriis scripsere haud prius audita, non nesciunt; tesseras et symbola narrant, solis initiatis nota, quibus se invicem agnoscerent. Sancrucio adeo in mentem venit, initiatos in introitu omnes breviter interrogatos respondisse aliquid, quod pro documento initiationis esset; verbi causa interrogante aliquo Sind Sie Meister, responsi loco dixisse Ich kenne die Acacie^[a]. Est hoc exempli instar a me positum sed prorsus ex praescripto Sancrucii, qui formulam quaestionum responsionumque in Eleusiniis eandem fuisse putat, quae nunc in Latomorum conventibus obtinet, contineturque in Catechismis eorum nomine inscriptis^[b]. Lepidum videtur; sed quis spondet? Julius Firmicus de Err. Prof. Rel. p. 36. (p. 440. Gronov.) „Libet nunc,“ inquit, „explanare, quibus se signis vel quibus symbolis in ipsis superstitionibus miseranda hominum turba cognoscat. Habent enim propria signa, propria responsa, quae illis in istis sacrilegiorum coeti-

[a] v. Signatstern. T. I. p. 67.

[b] Recherch. T. I. p. 302. Fabulam repetunt Hermannus ó Ζη-
 γος in: Feste von Hellas T. I. 386. auctor libri: Eleusis oder
 über den Ursprung und die Zwecke der alten Myste-
 rien. Gotha 1819, p. 166. et ceteri.

„bus diaboli tradidit disciplina. In quodam templo, ut in interiores partes homo moriturus (oraturus) possit admitti, dicit, *de tympano manducavi, de cymbalo bibi et religionis sacra perdidici*; Quod graeco sermone dicitur *ἐκ τυμπάνου βέβρωκα, ἐκ κυμβάλου πέπωκα, γέγονα μυστικός*“^[bb]. De postremis, quae ab aliena manu addita videntur, dissentit Clemens, unde illa sumta sunt: *Ἀποὺς μυστήρια καὶ (leg. αἱ) Διὸς πρὸς μητέρα Ἀήμητρα ἀφροδίσιοι συμπλοκαὶ καὶ μῆνις τῆς Ἀποὺς καὶ Διὸς ἰκετηρίαὶ ταῦτα τελίσκουσιν οἱ Φρύγες Ἀττιδι καὶ Κυβέλη καὶ Κορύβασι — τὰ σύμβολα τῆς μνήσεως ταύτης Ἐκ τυμπάνου ἔφαγον, ἐκ κυμβάλου ἔπιον, ἐκερνοφόρησα, ὑπὸ τὸν παστὸν ὑπέδυνον* Cohort. 1. 2. 13. [c] Jam admirari libeat interpretum verecundiam. Quod Firmicus dicit in quodam templo factum esse, quodque Cle-

[bb] Idem p. 43. Invenimus etiam dici *Ἐλελέκερες διμόρφει*, ubi Wowerus emendat *Ἐλεξόκερος διμόρφε*. Praefero *Ἐλελεὺ κόρε*.

[c] Pater Lafiteau, Symbolicus ante Symbolicam, illud de tympano manducare, symbolum esse putat paupertatis clericalis elemosynam poscentis, de aris viventis (imo helluantis) et renunciantis voluptatibus mundialibus, Mœurs des Sauvages T. I. 272. Eschenbachius, vir ingeniosissimus, quem si nostra aetas tulisset, tanquam primipilarem venerarentur spiritualia castra, singula verba explicat in Epig. p. 14. hoc modo: „Interrogatus mystes novus „ab Hierophanta an edisset, respondebat animae nomine *ἐνῆστευσά „ἑ. e. a terrenis quidem voluptatibus abstinui, ἀλλ’ ἔπιον τὸν κυκεῶνα* nihilominus allabentis materiae potum hansi; *ἐργασάμενος ἀπέ- „θῆμην*, hoc facto, hoc est, materiali potu in corpus condita sum, *καὶ ἐκ καλᾶθου εἰς κλισίην* ex corpore nunc illuc, unde descendi, saltem contemplatione revertor.“ Sanerucius T. I. 320. postrema ὑπὸ τὸν παστὸν ὑπέδ. vertit *Je me suis glissé dans le lit nuptial*, et illustrat e Plutarcho Phoc. c. XXVIII. ubi Eleusiniarum *μυστικὰ καὶ κοῖται* commemorantur, hoc est cistae mysticae non lecti, ut ille opinatur; quae de Heraclide philosopho addit, Heracliti sunt verba, ab hoc loco alienissima.

mens nominatim de sacris Phrygiacis, omnium turpissimis, narrat, id illi sua fiducia ad Eleusinia transferunt. His hic quidem aliam formulam adscribit p. 18. ἔστι τὸ σύνθημα Ἐλευσινίων Ἐνέστευσα, ἔπιον τὸν κυκεῶνα, ἔλαβον ἐκ κίστης, ἐργασάμενος (leg. ἐγγευσάμενος) ἀπεθέμην εἰς κάλαθον καὶ ἐκ καλάθου εἰς κίστην quae repetens Arnobius V. c. 26. haec symbola esse affirmat, quae rogati sacrorum in acceptionibus respondeant. Sed introeuntes hoc pronunciasse consecratos, ut possent a profanis dignosci, neuter dicit, neque id ex nominibus σύμβολον et σύνθημα colligi potest. Quomodo in vetere ecclesia baptizandi symbolum apostolicum recitare, ἀπαγγέλλειν τὸ σύμβολον jubebantur, sic illa formula in mysteriorum acceptione, ut clare dicit Arnobius, recitata est, eaque sacrorum istorum nota et symbolum dicitur eodem sensu quo aliae ἐπιρρήσεις et solemnia verba Sabaziorum, Mithriacorum, Carpocratianorum sui quaeque generis symbola dici possunt, neque non illa, quae Islamiticorum sacrorum cultores vulgo decantant: Non est deus nisi deus ille, Muhammed nuntius dei illius. Verum non solum nullo testimonio probari potest, eos, qui sacrum Eleusinium inirent, isto modo exploratos esse, sed contrarium intelligitur e Livii narratione L. XXXI. 14. Acarnanes duo juvenes per initiorum dies non initiati templum Cereris imprudentes religionis cum cetera turba ingressi sunt. Facile eos sermo prodidit absurde quae-

dam percunctantes, deductique ad antistites templi, quum palam esset per errorem ingressos, tanquam ob infandum scelus interfecti sunt. Apparet igitur cum cetera turba intromissum qui vellet; qui taceret, tutum fuisse; de tesseris interrogatum neminem.

Ceterum his, quae Clemens tradit de Eleusiniis, non firmissime assentiar, et quia a nullo veterum memoriae prodita, et quia in hac tota doctissimi Apologetae disputatione longe diversa genera sacrorum permixta et confusa sunt; de quo in extrema hujus libri parte dicentur plura. Quam intuita autem sit in hac causa scriptorum Christianorum fides, uno exemplo ex re ipsa sumto aperitius faciam. Scholiasta Platonis p. 123. Ruhnck. adversus Eleusinia mysteria ex professo disputans de his ea narrat, quae apud Clementem de sacris Magnae Matris relata legerat: ἐν οἷς (Ἐλευσινίοις) πολλὰ μὲν ἐπράττετο αἰσχρὰ, ἐλέγετο δὲ πρὸς τῶν μυουμένων ταῦτα Ἐκ τυμπάνου ἔφαγον, ἐκ κυμβάλου ἔπιον, ἐκερνοφόρησα (κέρνος δὲ τὸ λίκνον, ἥγουν τὸ πτύον) ὑπὸ τὸν παστὸν ὑπέδυν. Hic nisi suo se indicio Christianum esse proderet, nisi Clementis locus nobis ante oculos esset quo ille falsi arguitur, haud facile quisquam tam manifesto testimonio resistere auderet. Quanquam ipsa thalami^[c] cymbali, tympani et maxime κέρνου^[d] mentio cogitationem

[^c] Cubiculum deae Apulej. Met. XI. 250. *θάλαμος* Lucian. Dea Syr. §. 31. p. 116. unde *θαλαμηπόλοι* Phrygii. v. Reisk. ad Cephal. Anthol. p. 36.

[^d] *Κέρνος* erat lanx ampla, marginata, multis intus cavernulis,

ab Eleusiniis ad sacra deae Phrygiae traducit. His enim proprium fuisse hujus vasis usum e Nicandr. Alex. 217. et Alexandri Aetoli epigrammate in Alcmanem scripto apparet:

Σάρδιες, ἀρχαῖος πατέρων νομός, εἰ μὲν ἐν ὑμῖν
ἐτρεφόμαν, κέρνας ἦν τις ἂν ἢ βακέλας
χρυσοφόρος ῥήσων καλὰ τύμπανα — — [e]

T. I. p. 204. Et in horum sacrorum aditu tesseras redditas esse ab introeuntibus, quibus conscientiae suae fidem facerent, e Plauti loco colligi potest Mil. Glor. IV. 2. 25. Cedo signum, si haruncce Baccharum una es, et ex his quae de Bacchanalibus dicit Statius Achill. I. 592.

stat fine dato metuenda sacerdos

exploratque aditus, ne quis temerator oberret.

Sed de Cereris sacris nihil ejusmodi traditum est.

in quibus modo lucernae modo patellae inserebantur. *Κερνοφόρος* ἡ τοὺς μυστικὸς κρατῆρας φέρουσα ἱέρεια κέρνας φασὶ τοὺς μυστικούς κρατῆρας, ἐφ' ᾧ λύχνους τιθέασι Schol. Nicand. Alex. 217. Athenaeus XI. 476. E. dicit ἄγγος κεραμεοῦν ἔχον ἐν αὐτῷ πολλοὺς ποτύλλισκους, ἐν οἷς εἰσι μήκωνες, πυροὶ, κριθαί, φακοὶ etc. ὁ δὲ βασιτάσας αὐτὸ οἶον λιχνοφορήσας τούτων γεύεται. unde in Clementis loco pro *ἐργασάμενος*, non *θεασάμενος*, quod Reinesius probat Varr. Lectt. p. 102. sed *ἐγγευσάμενος* substituimus. De saltatione Cernophoro v. ad Pitt. di Ercol. T. III. p. 154.

[e] Sic Statius Theb. X. 644. tympana rumpere dextra. Male Jacobsius pro *κέρνας* seu *κερνᾶς* substituit *χέρνας*, nomen a Cybelae sacris alienum; illud significat idem quod *κερνοφόρος* seu *κερνότης*, unde contractum est, ut *Βακχᾶς* pro *βακχευτής*, *βησσας* pro *βηχίας*, *Onesas*, *Dosas*. v. Reines. Epp. ad Hofmann. p. 461. aliaque ad Phrynichum p. 434. exposita. In Proverb. Vatic. I. 26. *Βησᾶς ἔστηκας*, οἷον *ἀχανής*, *παταγώδης* καὶ *ὑπόμωρος* scribendum *βησσᾶς* i. q. *βηχώδης*, *βηχικός*, tussiculosus, gravedinosus, quod ut *κορυζώδης*, *μυζώδης*, *βλεννός* et latinum pituita ad stuporem refertur. Nomen proprium *Besas* non ignotum quidem, ut proverbii interpretas putat, v. Antiochi Epigr. I. p. 18. T. III. Casaub. ad Spartian. p. 29. Vales. ad Ammian. XIX. p. 349. sed alienum ab hoc loco. *Παταγώδης* vero non tonitru percussus significat, sed tussicum, a tundo *πατάσσω*, unde etiam morbus patagus apud Plautum, quo nonnulli apoplexiam significatam esse putant.

Si igitur non admodum ariolari neque nostro periculo, quidquid unquam de ullo genere mysteriorum narratur, id propter nominis societatem ad Eleusinia transferre volumus, tota illa tesserae et symbolorum inventio explodenda, potiusque sic statuendum est, adytum Eleusinium sua magis religione quam custodiis et excubiis circumtorum tectum fuisse. Et quae tandem causa erat, cur quis clam et furtim surreperet periculumque adiret minime necessarium, quum unusquisque, ut demonstravimus, sacra illa suscipere posset tempore et loco legitimo? quum ipsi peregrini ab hospitibus quique suis nemine prohibente initiarentur? Credo id insperatum accidere iis, qui nescio quos Theologiae esotericae thesauros sub istis claustris latuisse sibi persuaserunt. Sed res, si qua alia, testata est. Lysias amicam suam Athenas invitavit καὶ αὐτὸς ὑπέσχετο μνήσκειν Demosth. c. Neaer. 1352. [†] cf. Taylor. Lys. Vit. p. 151. T. VI. Andocides vero, qui Cerycum familiam cognatione attingebat, plures initiavit: τρία μὲν ἔτη ἐπιδημῶν οὐκ ἀσεβεῖν αὐτοῖς ἐδόκουν μῶν μὲν τὸν ἀδελφὸν [‡] ἔτι δὲ ἄλλους ξένους ἐμαυτοῦ καὶ εἰσιῶν εἰς τὸ Ἐλευσίνιον de Myst. p. 64. M. Aurelius in Epistola quadam ad Herodem Atticum ap. Philostr. Vit. Soph. II. 12. ἡδῆάμην μνηθῆναι· εἴη δὲ σοῦ μυσταγωγῶντος, ubi Olearius

[†] Midias Anagyrasius meretriculam quandam εἰς μυστήρια ἄγει Dem. c. Mid. 565. 24. Aristippus Epp. Socr. XXVII. Myrtus et Xanthippae rogatu filiam ἐπὶ τὰ μυστήρια ἄγειν constituit. Quid hoc a verbo μνεῖν differat, parum constat.

[‡] v. Sluiter. Lectt. Andocid. p. 158.

*nimis liberaliter facit Herodi, qui genus ab Aea-
co ducebat, Hierophantae officium impertiens. Ni-
mirum is vulgaris error est, hoc initiandi munus
neminem praeter Hierophantam obiisse; quod re-
fellitur Platonis testimonio mystagogiam inter vul-
garia hospitalitatis officia numerantis Epist. VII.
333. κατιῶν οἴκαδε Δίων ἀδελφῶν δύο προσλαμβά-
νει Ἀθήνηθεν, οὐκ ἐκ φιλοσοφίας γεγονότε φίλων ἀλλ'
ἐκ τῆς περιτρεχούσης ἐταιρείας ταύτης [6] τῆς τῶν
πλείστων φίλων, ἣν ἐκ τοῦ ξενίζειν τε καὶ μυεῖν καὶ
ἐποπτεῦναι πραγματεύονται. Horum hospitem al-
terum eundemque Dionis interfectorem mystagogi
titulo ornat Plutarchus V. Dion. c. LVI. 322. ἔσφατ-
τε τὸν μύστην αὐτῆς (Proserpinae) ὁ μυσταγωγός,
quod nomen delendum censet Reiskius propterea
quod ille Callippus sive Callicrates [66] omnino sa-
cerdos non fuerit. Sed mystagogi dicebantur qui-
cunque Atheniensium hospitem ad mysteria visenda
introducerent, quos interdum etiam μύστας vocant.
Hesychius: Μύστης ὁ εἰσηγητής, Suidas: ὁ τὰ μυ-
στήρια διδάσκων. Zonaras: ὁ τῶν μυστηρίων ἐξηγη-
τής quo ex usu μύστης dicitur Himer. Or. VII. 512.
et in Epigr. Ἀδεσπ. DXVII. p. 266. ἣν δέ σε μύστης
εἰσαγάγη, id est, doctus interpret. Plerique tamen
utrumque nomen distinguunt ut Moschopulus prae-
cipit in Sched. p. 140. μύστης ὁ μαθητής, μυστα-
γωγός ὁ διδάσκαλος [h]. cf. Cyrill. Lex. in Aretin.*

[6] Maximus Tyr. XXXV. 4. 171. εὐδαιμονίας ἐραστὴς οὐ τα-
πεινῆς μὰ Δία οὐδὲ τῆς περιτρεχούσης.

[66] Aristot. Rhet. I. 12. 137. Interpr. ad Cornel. Dion. c. VIII.

[h] Μυσταγωγός τῆς ἀφθέρχτου οἰκονομίας Didymus de Trinit.
II. 8. 222. μυσταγωγεῖν docere African. Cest. p. 311.

Beiträg. z. Gesch. u. Litt. T. IX. p. 1269. et hoc modo Himerius Or. XV. 674. ἀγαθοὶ μυσταγωγοὶ μύσταις ἀνδράσιν, ὅσοι τελετῆς ἐμπείρως ἔχουσι. De Atheniensibus universe Aristides Panath. p. 182. τῇ τῶν Ἐλευσινίων τελετῇ τοῖς εἰσαφικνουμένοις ἐξηγῆται τῶν ἱερῶν καὶ μυσταγωγοὶ κέκλησθε διὰ παντός^[1], sicut eosdem Appianus Civ. II. 70. ἱερεῖς τῶν Θεσμοφόρων vocat et Ennenses Cicero Verr. IV. 50. sacerdotes Cereris. Quid? quod mystagogi iidem dicebantur qui periegetae? Cicero Verr. IV. 59. Hi qui hospites ad ea quae visenda sunt ducere solent et unumquodque ostendere; quos illi mystagogos vocant. cf. Vales. ad Sozom. I. 20. p. 103. ad Ammian. XXI. 144. ^[k] Strabo XVII. 812. ὁ ἡμέτερος ξένος αὐτόθι μυσταγωγῶν ἡμᾶς. Quorum hominum officiosam sedulitatem describit Ambrosius Hexaem. L. VI. c. 1. si is, qui explorans novorum adventus hospitem toto eos circumducit urbis ambitu praestantiora quaeque opera demonstrans, non mediocrem habet gratiam etc. Prae ceteris autem templa a philotheoris adita esse tum res ipsa subjicit, tum Drepanius docet in Panegyrico c. XXI. p. 391. Quod

[1] Nicolaus in oratione a Diodoro ficta XIII. 27. qua Syracusanos a caede Atheniensium captivorum dehortatur: ὅσοι τῶν ἀγνοῦντων μυστηρίων μετελήφατε, σώσατε τοὺς μνήσαντας. Similiter Athenienses Potidaeatae μυσταγωγούς suos vocant Liban. Decl. T. IV. 367.

[k] Diversi ab his οἱ ἐξηγῆται τοῖς ξένοις τῶν περὶ τὰ ἱερά. Strab. XVII. 806. et qui commemorantur a Porphy. ad Horat. II. Epist. I. 230. Aeditui templorum et numinum quibus inserviunt, sacrorum originem advenis et ignorantibus enarrant. Nec tamen dubito quin saepe unus aliquis haec in se susceperit negotia omnia.

facere magnas urbes ingressi solemus, ut primum sacras aedes et dicata numini summo delubra visamus, tum fora atque gymnasia et ambulacra miremur. Eaque ratio fuisse videtur, cur mystagogorum nomen a sacrorum monstratoribus transferretur ad periegetas vulgares, verbumque *μυσταγωγεῖν* eodem modo ut *ξεναγεῖν* ap. Lucian. *Contempl.* §. 1. p. 30. T. 3. de iis diceretur, quorum ductu advenae quidquid in urbe aut vetustate inclitum aut magnificentia adspectabile esset, lustrabant et circumspiciebant [1].

Quid ex his sequitur? Hoc, opinor; unicuique Atheniensium licuisse, quum Cereris Liberaeque dies festus ageretur, non solum ipsum adire templum sed etiam hospites suos introducere iisque spectaculi cupide expetiti copiam facere.

§. 5.

Haec supergressi de mysteriorum gradibus quae afferuntur testimonia excutiamus. Tertullianus in exordio dicacissimi adversus Valentinianos libelli hos et ceteros arcanorum simulatores nihil aliud quod celent habere dicit, nisi hoc ipsum nihil; in quo totam constare mysticae disciplinae sapientiam. Valentiniani, inquit, nihil magis curant, quam occultare quod praedicant; si tamen praedicant, qui occultant. Custodiae officium conscientiae

[1] Sic Alciph. III. Ep. 31. ubi male initiare redditur.

officium est. Confusio^[a] praedicatur dum religio asseveratur. Nam et illa Eleusinia haeresis et ipsa Atticae superstitionis, quod tacet, pudor est. Idcirco et aditum prius cruciant, diutius initiant, quam consignant, quum *epoptas* ante quinquennium instituunt, ut opinionem suspendio cognitionis aedificent atque ita tantam majestatem adhibere videantur, quantam praestruxerunt cupiditatem. Sequitur jamsilentii officium; attente custoditur, quod tarde invenitur. Ceterum tota in adytis divinitas, tota *suspiria epoptarum*, totum signaculum linguae, simulacrum membri virilis revelatur. Sed naturae venerandum allegorica dispositio praetendens, patrocinio coactae figurae sacrilegium obscurat et convicium falsi simulacris excusat. p. 289.

Abstrusa Septimii oratio multos veterum Criticorum exercuit, quorum in numero^[b] iidem qui

[a] Id est turpitude. Hieronymus Comm. in Isai. c. II. p. 27. et iisdem verbis ad Amos. c. IV. 1397. Og, qui appellatus est rex Basan et interpretatur *αἰσχύνη*, hoc est ignominia, quam si confusionem transferre volumus, magis *σύγχυσιν* significat. Glossae Gr. Lat. *Αἰσχύνη*, confusio.

[b] Casaubonus ad Athen. VI. c. 15. Wouwer, ad Petron. c. 17. qui Scaligeri emendationem probant; Petavius ad Themist. p. 414. qui ad portas instituunt emendat, improbens Scaligeri inventum *epoptas*, quia tirones instituuntur, non *epoptae*, idemque portarum *suspiria* retinet, pro quo Guth. de Jur. Pont. I. c. 25. *suspiria*, id est, *θεωπίας* substituit; Crojus in Specim. Observ. p. 15. in Grabii Irenaeo, Valentini collegium in principio corrigens; tum P. Halloix Notat. ad Vit. Quadrat. c. IV. 695. sq. Panelius de Cistophoris p. 84. Petit. ad Legg. Att. p. 99. Wessel., Van Dale Dissert. Agon. p. 606. qui quamquam nihil novi consilii, quod idem salutare esset, attulerunt, tamen quae attulerunt, Semlero nota esse debebant.

ubique eminent J. Scaliger De Emend. Temp. L. V. 393. et Salmasius ad Spartian. Adrian. p. 33. sq. Ille certissima emendatione epoptas et epoptarum suspiria pro vulgato portas et portarum substituit. Salmasius primum aditu cruciant, tum os signant scribendum putat, Rigaltius autem ob sequens linguae signaculum maluit linguam consignare, quorum nihil magnopere probandum videtur. Tertullianus per contemptum Valentinianos Eleusiniorum mysteriorum praefectis assimilavit; utrosque doctrinae suae multa umbracula et involucria obducentes discipulis suis rerum maximarum spem ostendere; diuturna expectatione desideria hominum incendere; ad extremum symbolorum interpretamenta et allegoricas quasdam nugas hiantibus infulcire.

Ὡ πόλις Ἀργούς, κλύετ' οἷα λέγει! Sed eamus per singula. Aditum cruciant. i. e. adeuntes sive discentes per ambages fatigant et paene enecant; diutius initiant quam consignant. h. e. πλείονα χρόνον μυοῦσιν ἢ τελοῦσι, plus temporis in praeparando quam in docendo et consummando conterunt; consignare est ἐπισφραγίζεσθαι, τέλος ἐπιθεῖναι, sicut σφραγίς et τελείωσις pro baptismo. v. Segaar ad Clement. Quis div. sal. p. 380. consignare seu obsignare baptismo i. q. τελιοῦν. v. Milles ad Cyrill. Catech. II. p. 35. et de mysteriis ipsis Clemens Cohort. p. 94. τὸν θεὸν ἐποπιτεύσας ἅγιος γίνομαι μυοῦμενος, ἱεροφαντεῖ δὲ ὁ θεὸς καὶ τὸν μύστην σφραγίζεται φωτογραφῶν. Quum epoptas ante quinquen-

nium instituunt h. e. quando eos, qui epoptae fieri cupiunt (quos per prolepsin epoptas vocat) quinque ante consignationem annis in disciplinam recipiunt. Verum hoc quinquennium maximas Criticorum turbas excitavit. Primum hinc Scaligeri error natus est, mysteria majuscula anno quoque quinto celebrata esse Conj. in Tib. III. p. 169. sq. ubi momenta sic dispungit „Initiandi „per totum quadriennium *μύσται* dicebantur, in „quo praeceptis superstitionis Eleusinae informabantur ipso mense Anthesterione minusculis mysteriis, quinto autem anno ad ipsa sacra admissi „dicebantur *ἐπόπται*.“ Sed quum Petavius interim ad Themist. p. 411. Hard. certissimis argumentis demonstrasset majuscula Eleusinia fuisse annua^[c], hanc rationem sequutus Salmasius aliam interpretandi viam ingrediendam putavit. „Parva, „inquit, et magna mysteria intra eundem annum „et quotannis, parva Anthesterione, magna Boeodromione. Qui parva accipiebat, non fiebat epopta „in magnis sed illis tantum initiabatur; deinde „anno post *ἐπόπτετε* in iisdem mysteriis. Sic „magna mysteria erant tam *μυστικά* quam *ἐποπτικά*; nam necesse erat iis primum initiari, deinde „interjecto anno ut minimum, in sacrarium ad-

[c] Veterem de quinquennio errorem repetunt Palmer. Exerc. p. 358. Valckenarius et Monckius ad Hippol. v. 25. Heindorf. ad Phaedrum p. 262. Ceteris assentitur Tollius ad Formul. Recept. Manich. p. 151. imitati sunt Christiani in his ritibus gentiles Eleusinia tractantes, ubi qui mystae minoribus sacris ad *ἐποπτεῖαν* praeparabantur, in vestibulo consistebant, quum majoribus initiati intra adytum reciperentur.

„*ἵκτι* et *ἐποπτεύειν* licebat. Parva erant tantum
 „praeparatio. Inter *μύησιν* et *ἐποπτείαν*, quae
 „utraque in magnis mysteriis, non minus quam
 „annus intererat, sed multorum expectatio longio-
 „ribus lineis suspendebatur et plerique totum an-
 „num instituebantur epoptae. Quod autem putant
 „quinquennium interfuisse, male intelligunt Ter-
 „tullianum: Aditu prius cruciant et diutius intiant
 „quam oris signant, quum epoptas ante quin-
 „quennium instituunt. Initiatio et institutio
 „est *προκάθαρσις* in parvis mysteriis, inter quae
 „et magna intererat quinquennium; oris signatio
 „*μύησις τῶν μεγάλων*. Ab initiatione seu a parvis
 „Mysteriis ad oris signationem seu *μύησιν* in ma-
 „gnis quinquennium totum, ab signatione oris vero
 „(silentii officio) ad *ἐποπτείαν* tantum annum.“ ad
 Spart. l. c. conf. Exerc. Solin. p. 8. A. Non po-
 tuit vir summus pravam causam callidius defen-
 dere. Statuit eos qui in numerum initiandorum
 recepti fuissent parvis mysteriis, non ad majus-
 cula ejusdem anni admissos sed quinto demum
 anno in his *μύησας*, denique altero anno post in
 iisdem *ἐπόπτας* factos esse. Itaque et quinquen-
 nium Tertulliani tuitus neque testes gravissimos,
 qui mysteria annua fuisse tradunt, rejicere coactus
 est, ternos gradus constituendo, quos in mysteriis
 servari oporteret, primum *προκάθαρσιν* quandam
 in minusculis susceptam, secundum *μύησιν* s. oris
 signationem, tertium *ἐποπτείαν*. Sed illa oris si-
 gnatio res commenticia est, extrinsecus in textum
 illata; Tertullianus nihil amplius dicit, quam pri-

nam epoptarum institutionem quinto ante consummationem anno coeptam, consummatis, hoc est iis qui omnibus cerimoniis perfuncti et in conscientiam sacrorum asciti essent, silentii officium.^[d], quo in perpetuum adstricti tenerentur, impositum esse, quum ante hoc tempus ne habuissent quidem quod aliis proderent, quippe nullius rei conscii facti. Haec est Tertulliani sententia clara et evidens sed falsa. Namque illa ipsa per quinque annos continuata praeparatio tum ab omnium sacrorum consuetudine abhorrens tum a nullo veterum auctorum memoriae prodita, tum testimoniis notis et illustribus contraria est. Plutarchus V. Dem. XXVI. ei qui vellet τὴν τελετὴν ἅπασαν ἀπὸ τῶν μικρῶν ἄχρι τῶν ἐποπτικῶν παραλαβεῖν, minimum decem et octo menses insumendos esse

[d] Idem signaculum vocat i. e. σφραγίδα ut Gregor. Naz. Or. XL. 678. Α. ἔχεις τῶν μυστηρίων τὰ ἐκροσά; τὰ δὲ ἴδια εἰσω μαθήσῃ ἢ καὶ κρύψει παρὰ σαυτῇ σφραγίδι κρατούμενος. Tertullianus ipse Apolog. VIII. 12. Herald. talia initiatus et consignatus. Σφραγίσει τὸν λόγον σιγῇ Solon Stob. Serm. III. p. 45. 23. ubi melius cod. σφραγίσου, ut Heliod. VI. 15. 296. Ἀρρήτων ἐπέων γλώσση σφραγίς ἐπιτίσσω Lucian. Epigr. XXXV. p. 28. T. III. et Aeschylus Fragm. CCCII. 218. ἀλλ' ἔστι καὶ κλεῖς ἐπὶ γλώσσῃ φύλαξ, quam clavam Sophocles ipsorum Eunolpidarum ori imponit Oed. C. 1050. σεμνὰ τέλη ὧν καὶ χρυσὰ κλῆς ἐπὶ γλώσσῃ βέβακεν, i. e. σεμνὰ καὶ ἀρρήτοι τελεταί. Alii κλεῖθρον et χαλινόν linguae vocant et βούν ἐπὶ γλώσσῃ, quod varie interpretantur veteres. v. Mingarelli. ad Didym. II. 6. 157. Blomfield. ad Agam. 35. plerique de aere tacendi causa accepto. Sed de bovis signo atticis numis impresso fabula est. v. Eckhel. Doctr. T. II. 207. Fortasse βοῖα significatur, quod nomen vulgo quidem de collari seu λαμποπέδῃ dicitur, sed γλωττοπέδῃ quoque sive camo convenit, qualis damuatorum ori applicabatur; Chrysost. Hom. III. de Incompr. dei nat. p. 470. B. I. I. σπαρτίον ἐπὶ τοῦ στόματος λαβὼν ἐξήγετο τὴν ἐπὶ θάνατον ὁδόν. cf. Cresoll. Theatr. Rhet. V. c. 7. Vales. ad Ammian. XXIX. 1. 44. at camus quoque modo colli vinculum denotat modo oris frenum sive oram; unde εὐκαμῖα Dores dixerunt pro ἡσυχία Etym. M. Illius Sophocleae clavis simulacrum praebet fibula lunata Angeronae os ambiens, nisi errat Saxius de Anger. p. 61.

docet, sex mensibus inter mysteria τὰ πρὸς Ἄγραν et illa quae majora vocantur, interjectis. Schol. ad Aristoph. Rann. 745. simpliciter μύησιν et ἐπισπείαν anni interjectione distincta fuisse affirmat. De quinquennio nemo loquitur, neque id convenit cum eorum rationibus, quos post brevem commorationem Athenis initiatos esse scimus, velut Sulla Plut. c. XXVI. Antonius Id. c. XXIII. Philippus rex Liv. XXXI. 47. aliique multi. Cicero, qui de Eleusiniis ita loquitur, ut initiatum esse appareat, semel sex menses Athenis commoratus est (674.) et multis annis post (702.) quum pro consule in Ciliciam proficisceretur, decem dies in hac urbe fuit, paulo diutius in reditu apud Aristonem diversatus. Octavianus tempore illo, quod post Actiacam victoriam constituendis Graeciae rebus impendit, sacra Cereris suscepit (723.). cf. Jacobs ad Crinagor. Ep. XXX. 404. T. VIII. nec ante huc reversus est quam firmato jam imperio in Orientem tenderet, unde reducem Zarmarus Indus sequutus est secundae legationis a Pandione et Poro missae princeps, quem Athenienses quamvis alieno tempore sacris initiarunt. Dio LIV. 9. Similiterque Apollonius, quum peragrato Oriente sub ipsum auctumnum anni post Chr. n. quinquagesimi primi Athenas venisset non antea visas, statim ab hierophanta petiit ut sibi sacris interesse liceret sed rejectus est propter magiae suspicionem, circumacto autem anno quarto voti compos factus Philostr. IV. 18. Iisdem religionibus sese obstrinxerunt Adrianus quum Athenis hiemem

transigeret [°] et M. Aurelius compressa Cassii seditione. Dio LXXI. 31. Quibus omnibus quinquennium illud remissum, remissionem autem ipsam silentio praeteritam esse, quis sibi persuadeat? Erravit ergo Presbyter Carthaginensis de re fando audita, vel potius, quum Valentinianos comparatione Ethnicorum deprimere vellet, rhetorico quodam acumine id quod de mysteriorum ceremoniis per intervallum consummatis acceperat, in quinquennium vertit, propterea quod Gnostici quidam doctores Pythagorae exemplo tantum temporis in praeparandis et explorandis catechumenis consumebant, sicut Basilides discipulis suis πενταετῇ σιωπὴν praescripsit πύθαγορικῶς, ut Eusebius ait Hist. Eccl. IV. 7. 148.

Non alienum putavi locum difficilem paullo uberius enarrare, quæ mysteriographi tanquam tibi-
cine doctrinae esotericae praesumptionem suffulciunt, nec unquam reputant, quid momenti ad causam suam afferat. Num Tertulianus delectum quendam initiatorum fuisse dicit? num gradus pro dignitate competitorum distinctos? num alios probatos, alios rejectos, alios in limine retentos, alios in ipsum quasi sacrae doctrinae medullam introductos memorat?

Veniamus ad alterum testem. Theo Smyrnaeus Mathem. I. p. 18. ed. Bull. καὶ γὰρ αὐτὴν φιλο-

[°] In primo itinere Graeco — an in secundo rursus initiatus fuerit, dubitat Schewius Chart. Pap. p. 80. cf. Dallacius de libr. suppos. Dion. et Ignat. I. 13. p. 83. Dodwell. Dissert. de set. peripl. Euxin. p. 116. Buttmann. Nachtrag zu Ideler histor. Untersuch. der astron. Beobacht. p. 395.

σοφίαν μύησιν φαίη τις ἔν' ἀληθοῦς τελετῆς καὶ τῶν ὄντων ὡς ἀληθῶς μυστηρίων παράδοσιν. Μυήσεως δὲ μέρη πέντε. Τὸ μὲν προηγούμενον καθαρμός· οὐδὲ γὰρ ἅπασι τοῖς βουλομένοις μετουσία τῶν μυστηρίων ἐστίν, ἀλλ' εἶσιν οὓς αὐτῶν εἰργεσθαι προαγορεύεται, ὅσον τοὺς χεῖρας μὴ καθαρὰς καὶ φωνὴν ἀξύνετον ἔχοντας, καὶ αὐτοὺς τοὺς μὴ εἰργομένους ἀνάγκη καθαρμοῦ τινος πρότερον τυχεῖν. Μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν δευτέρα ἐστὶν ἡ τῆς τελετῆς παράδοσις [†]. Τρίτη δὲ ἡ ἐπονομαζομένη ἐποπτεία. Τετάρτη δὲ, ὃ δὴ καὶ τέλος τῆς ἐποπτείας, ἀνάδεσις καὶ στεμμάτων ἐπίθεσις, ὥστε καὶ ἑτέροις ἄς τις παρέλαβε τελετὰς παραδοῦναι δύνασθαι, δαδονχίας τυχόντα ἢ ἱεροφαντίας ἢ τινος ἄλλης ἱερωσύνης. Ἡ δὲ πέμπτη ἡ ἐξ αὐτῶν περιγενομένη κατὰ τὸ θεοφιλὲς καὶ θεοῖς συνδιαίτητον εὐδαιμονία. Hoc igitur loco probare volunt, Hierophantas Eleusinius quibus vellent quem vellent gradum assignasse. Quaeritur quo jure. De Eleusiniis illa dici, quae modo retulimus, quum Theophrastus ipse nullo verbo significet, sic demum credi posset, si illorum sacrorum quaedam propria nota apposita esset. Quod non est ita. Nam impios et sceleratos aditu excludi, rite adeuntes lustrari,

[†] Nomen hoc solemnē est sed ex re ipsa natum. Diod. V. 49. τὰ ἐν ἀπορρήτοις τελούμενα μόνοις παραδίδονται τοῖς μυηθεῖσιν. Idem II. 54. ἐν ἀπορρήτῳ κατὰ τελετὴν παραδιδόμενον. Eumolpus τελετὰς ἑρπύλλης καὶ τὴν τῶν μυστηρίων παράδοσιν τὴν ταῖς θρηγυτράσι αὐτοῦ γενομένην Suid. s. v. traditio sacrorum Apulej. Met. XI. 384. οἱ τὰ τοῦ Μιδρα μυστήρια παραδιδόντες Justia. Dial. e. Tryph. p. 299. C. ὃ τὰ Λεοντικὰ παραλαμβάνων Porph. l. c. παραλαμβάνειν τὰ μυστήρια Schol. Arist. Rahn. 745. τελετὴ λέγεται ἡ τῶν μυστηρίων μετάδοσις Schol. in Dionys. Hierasch. Coel. p. 8. et iisdem verbis Nicéph. in Synes. p. 366. C. Acceptio in Inscriptionibus Mithriacis v. Walch. ad Inscr. Grut. in Act. Soc. Jeaneas. T. IV. p. 115.

communis mos sacrorum erat. Quae autem quarto loco commemoratur coronae impositio et sacrorum cum aliis communicatio, ea vero certissimum argumentum praebet Theonem non de Eleusiniis sed de privatis loqui mysteriis, quorum antistites titulum et munia Hierophantarum et Daduchorum conferre poterant quibus commodum videretur, sicut hodie Superiores qui dicuntur in mysteriis neotericis ad dignitates clericales et saeculares promoveant quos volunt. Ac si vel maxime de Eleusiniis scripsisset ista Theo, quaererem tamen eadem quae supra; unde intelligi potest, ex initiatorum turba duntaxat aliquos secretorum omnium consocios factos esse, reliquos in secundis tertiisque constituisse? Gradatim sacra percipi dicit et ex intervallo. Quid ad rem? Nemo non eo, quo intendit, per gradus pervenit. Hoc enimvero quaeritur, utrum vulgus initiatorum et quicumque diviniore doctrinae inhabiles reperti essent, rudimentis quibusdam leviter imbuti circa initia substituerint an (quod etiam atque etiam confirmo) omnino omnibus, qui quidem nihil gravius commisissent, sapientiae istius penetralia reserata et popularis religionis vanitates detectae fuerint. Id nisi probaverint mysteriorum admiratores, quod probari prorsus non potest, paucis expertae virtutis et prudentiae viris veram dei colendi scientiam traditam esse, totam istam doctrinae mysticae jactationem ad nihilum recidere necesse est.

Superest unus Olympiodori locus (Sainte croix p. 393.) quem primus Casaubonus in noti-

tiam publicam protulit, post Forsterus et Fischerus in commentariis ad Phaedonem c. XIII. repetiverunt et novissime Sancrucius in Comment. de Zosimo (Mem. Acad. Paris. T. XLIX. 475.) pro inedito edidit. Testis ipse non admodum luculentus, ut qui diu post Eleusiniorum interitum vixerit, testimonium hujusmodi est: ἐν τοῖς ἱεροῖς ἡγοῦντο μὲν αἱ πάνδημοι καθάρσεις, εἶτα ἐπὶ ταύταις αἱ ἀπορρήτοτεραι μετὰ ταύτας συστάσεις καὶ ἐπὶ ταύταις μύησεις, ἐν τέλει δ' ἐποπτεῖαι. Ἀναλογοῦσιν αἱ ἡθικαὶ καὶ πολιτικαὶ ἀρεταὶ τοῖς ἐμφανέσι καθαρμοῖς, αἱ δὲ καθαρτικαὶ, ὅσαι ἀποσχευάζουσι πάντα τὰ ἐκτὸς, τοῖς ἀπορρήτοτέροις etc. Adversus quae idem mihi dicendum, quod modo de Theone dixi, incertum esse de quonam genere mysteriorum sermocinetur Olympiodorus, neque initiatorum ab eo discrimen ullum tradi sed sacrorum partes describi, sicut fabularum scenicarum actus distincti sunt, spectatores iidem. Praeterea non praetereundum est, plerosque duas facere mysteriorum partes, μύησιν et ἐποπτεῖαν, nonnullos tres, τελετήν, μύησιν, ἐποπτεῖαν. Herm. in Phaedr. p. 158. Olympiodorum et Theonem quinque numerare sed non easdem. Ille κάθαρσιν, παράδοσιν, ἀνάδεσιν, ἐποπτεῖαν et quintum quiddam quod cum Anagoge Platonicorum conjunctum est, hic κάθαρσιν duplicem, σύστασιν, μύησιν, ἐποπτεῖαν. Quae sententiarum diversitas ostentui est, hoc mysticum quinquertium excogitatum esse ad eam rem, ut philosophia ipsa cum mysteriis comparari posset, quo tota tendit Theonis disputatio.

Ejusmodi autem comparationes manifestum est non exhibere ad calcules vocandas sed ex scribentium consilio aestimandas esse. Num quis ex eo quod Aristophanes poetam gubernatori comparat et hunc dicit

*ἐρέτω χάριαι πρῶτα γενέσθαι πρὶν κηδάλκοις ἐπιχειρεῖν,
καὶ ἐντεῦθεν προερατεῦσαι καὶ τοὺς ἀνέμους διαθρῆσαι,
κατὰ κυβερνᾶν αὐτὸν ἑαυτῷ —*

argumentum ducat Graecos tres constituisse poeticae consequendae gradus? Hujusmodi sunt igitur illa testimonia, quae pro Eleusiniorum variis gradibus et ordinibus afferuntur, *ἐλκτὰ κοῦδὲν ὑγιές, ἀλλὰ πᾶν πέριξ.*

At fortasse res ita comparata est, ut etiamsi nullo idoneo auctore confirmari possit, tamen per se habeat aliquam probabilitatem? Primum miserum videtur, in tanta Eleusiniorum celebritate rei tam singularis indicium extare nullum. Deinde omnem fidem excedit, Athenienses paucis sacerdotibus tantum potestatis fecisse, ut deorum immortalium augustissima munera in commune tradita arbitrata suo impertirent, quibus vellent, hos ad interiora sacra vocarent, plebem excluderent; quod nescio an nusquam, certe in illa suspicacissima et aequissima civitate nullo modo fieri poterat. Et quinam tandem illi erant hujus delectus arbitri? Callias aliquis aut Archias aut Eurymeden aut Theodorus, quorum nonnulla facta crudeliter et flagitiose novimus, sapientiam autem nemo unquam praedicavit. Postremo, quod quidam dicant magna et parva mysteria non aliam

ob cassam nominata esse, quam quod haec res minoris momenti et quasi prima elementa continerent, illa autem in explicatione rerum graviorum versarentur, non meminisse videntur, etiam Quinquatrus minusculas dici, et Daedala, Olympia, Panathenaea quaedam minora alia autem majora, aut quia prius instituta essent aut quia a pluribus et cum majore apparatu celebrarentur.

§. 6.

Sublato esotericae et exotericae doctrinae discrimine omnis spes tuendae mysteriorum dignitatis abjicienda est. Qui enim fieri potuit, ut quotannis multa millia hominum illa audirent, quae San-
crucius et ceteri Hierophantas tradidisse putant, quin aut veritate eorum perspecta vulgaribus superstitionibus in perpetuum renunciarent atque non nomine sed re Christiani fierent, aut non perspecta sacerdotes execrarentur deorum patriorum cultum et honorem, religionesque a majoribus traditas abolere ausos? Praeterea non in Attica solum sed etiam Spartae Pausan. III. 20. Megalopoli VIII. 31. apud Pheneatas VIII. 14. et Phliasios II. 14. Eleusinia celebrabantur, eodem quo illa ritu, neque fuit facile urbs paullo amplior, quae non vel Cereris ac Liberae vel aliorum deorum mysteria haberet. v. Dupuis P. I. T. IV. p. 35. sq. Meiners in Comm. Goetting. T. XVI. 236. Sainte-croix T. II. p. 20—50. Est igitur fatendum, aut haec omnia docendis hominibus et ad veritatem

traducendis instituta esse, aut ne Eleusinia quidem. Illud adeo fidei absonum, ut, quamvis multa a mysteriosophis nostris dicta sint, quae homines festiviores ridere nunquam desinent, tamen nemo adhuc affirmare sustinuerit, in singulis fere Graeciae urbibus quotquot annis veram dei colendi rationem a sacerdotibus traditam esse. Sed quia casus tulit, ut Eleusinia et Samothracia magnam prae ceteris famam consequuta sint, haec velut seminaria quaedam divinae sapientiae in ore ferunt fanatici antiquitatis cultores. Sine ulla quidem idonea ratione. Nam neque discrimen ullum mysteriorum a veteribus traditur, neque credi potest, inter ea sacra, quae eodem nomine appellata et iisdem numinibus inscripta fuere, tantum interfuisse, ut alia consuetas receptasque de deorum natura opiniones confirmarent, alia tollerent.

Sed ne quis hanc ipsam Eleusiniorum celebritatem singularis cujusdam institutionis et a ceteris diversae argumentum esse ducat, demonstrabo quam multae hujus rei, quamque probabiles causae partim fingi, partim excogitari possint. Prima causa fuit civitatis ipsius, cujus hoc sacrum erat, splendor et amplitudo domi bellicae parta, quae omnibus hujus gentis factis inventisque gratiam et auctoritatem circumdabat. Secunda domesticorum scriptorum multitudo et claritas, res patrias praeconio suo nobilitantium. v. Sallust. Cat. VIII. 2. Tertia loci, ubi dea beneficentissima olim a longis erroribus requiescere credebatur, re-

ligio, et munerum, quae ab ea in universum genus humanum profecta sunt, magnitudo. Quarta spectaculorum, quae in templo Eleusinio edebantur, magnificentia, quam amplissimis verbis describit Aristides in Eleus. p. 256. Τ. Ι. κοινόν τι γῆς τέμενος ἢ Ἐλευσίς καὶ πάντων ὅσα θεῖα ἀνθρώποις, ταῦτ' ὀφριχωδέστατον καὶ φαιδρότατον· τίνι δ' ἄλλῳ χωρίῳ ἢ μύθῳ φῆμαι θαυμαστότεραι ἐφυννήθησαν ἢ τὰ δρώμενα μείζω τὴν ἐκπληξιν ἔσχεν ἢ μᾶλλον εἰς ἐφάμιλλον κατέστη ταῖς ἀκοαῖς τὰ δρώμενα, ὅσα μὲν δὴ θεὰς ἐχόμενα εἶδον γενεαὶ παμπλήθεις εὐδαιμόνων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἐν τοῖς ἀρχήτοις φάσμασι. Possum plures enumerare causas, sed nemo requireret. Jam quantum ponderis singulae apud veteres habuerint, ipsis eorum verbis explanabo. Plinius Maximo suo scribens VIII. 24. his eum verbis admonet: In Achaeam proficiscere illam veram et meram Graeciam, in qua primum humanitas, literae, etiam fruges inventae esse creduntur — Reverere deos conditores — sit apud te honor antiquitati, sit ingentibus factis, sit fabulis quoque! Hinc pro se quisque conjecturam capiat, quo sensu Graeci, quibus vegetum semper ingenium animusque ad omnia mobilis, templi augustissimi sacrarium ingressi fuerint. Simulque etiam illud consideret, quod Pythagoras dixit[*], tum maxime pietatem et religionem ver-

[*] Plutarchus de Superst. c. VIII. 74. βέλτιστοι ἑαυτῶν γίνονται ἀνθρώποι, ὅταν πρὸς τοὺς θεοὺς βαδίζωσι. Plura contulit Wyttenbach. Animadv. p. 1026.

sari in animis, quum rebus divinis operam daremus, et quod Apulejus Met. VIII. p. 172. deum praesentia homines sui meliores fieri solere. Quod si ita more veterum comparatum fuit, et si nos quoque locis sacris et religiosis mirifice erigimur et altiores nobis fieri videmur, deoque propiores^[b], quanto magis illos pompae sacrificalis splendore, adorantium frequentia, maiestate loci, numinum praesentia commotos et excitatos esse oportet? Hinc omnis mysteriorum religio fluxit^[bb], hinc illae admirantium voces et communis opinio, haec sacra qui caste adirent, rerum coelestium intelligentiores, dis cariores, omnisque virtutis capaciores fieri; id quod de Samothraciis praedicat Diodorus V. 48. *γίνεσθαι φασι καὶ εὐσεβεστέρους καὶ δικαιοτέρους καὶ κατὰ πᾶν βελτίονας ἑαυτῶν τοὺς τῶν μυστηρίων κοινωνήσαντας*. Cujusmodi testimonia in transitu arrepta lectores supini ex suo sensu et ex ecclesiae Christianae institutis interpretantur, longas nobis narrantes Hierophantarum orationes et philosophemata, ex omni genere disciplinarum delibata. Quibus quam facile careant homines vividiores, docere nos potest illa magnifica Mortimeri oratio

[b] Hoc de ipsa Scripturae S. lectione affirmat Chrysostomus de Lazaro III. 2. 739. B. *εἰ δὲ ἀνάγνωσις προσγένετο (εὐαγγελίου) καθάπερ ἐν ἱεροῖς ἀδύτοις ἡ ψυχὴ τελουμένη οὕτως ἐκκαθαίρεται καὶ βελτίων γίνεται, τοῦ θεοῦ ὁμιλοῦντος αὐτῇ διὰ τῶν γραμμάτων*.

[bb] *Τὸ πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσεβεῖς εἶναι καὶ μεμυῆσθαι πάντα τὰ μυστήρια καὶ τετελέσθαι τὰς ἀγιωτάτας τελετὰς, τοῖς εἰσω τοῦ περιπάτου προηγορεύετο Julian. Or. VII. 237. D. Sacrorum pleraque initia in Graecia participavi — multijuga sacra et plurimos ritus, varias ceremonias studio veritatis et officio erga deos didici Apulej. Apol. p. 494.*

Hierophantiam non Eleusiniam sed Eleusinide simillimam, et qui tum fuerit animi affectus, enarrantis:

Es war die Zeit des grossen Kirchenfest's,
Von Pilgerschaaren wimmelten die Wege,
Bekränzt war jedes Gottesbild; mich selbst
Ergriff der Strom der glaubensvollen Menge —

Wie wurde mir, als ich in's Innre nun
Der Kirchen trat, und die Musik der Himmel
Herunterstieg, und der Gestalten Fülle
Verschwenderisch aus Wand und Decke quoll,
Das Herrlichste, das Höchste gegenwärtig
Vor den entzückten Sinnen sich bewegte!
Als ich sie selbst nun sah, die Göttlichen,
Den Gruss des Engels, die Geburth des Herrn,
Die heilige Mutter, die herabgestiegne
Dreifaltigkeit, die leuchtende Verklärung —
Als ich den Pabst drauf sah in seiner Pracht
Das Hochamt halten und die Völker segnen —

Pro romano pontifice si quis Hierophantam substituerit illa canora et venerabili praecentione^[c] deas invocantem et tanquam praesentibus supplicantem, si idem caetera istius sacrae noctis illustramenta animo proposuerit, choreas, odores, symphoniarum cantus ex longinquo leniter resonantes, adyti crebris luminibus collucentis prospectum pulcherrimum, haec omnia si quis cogitatione comprehenderit, haud negabit, opinor, in ipso harum rerum spectaculo satis fuisse momenti

[c] Epigr. Αδελφ. DCCL,
Μνήμα τόδ' ὑψιστὰν Ἀποῦς ταμῖο δέδορκας,
ὃς τελετὰς ἀνέτηνε καὶ ὕργια πάννοχα μύσταις
Εὐμόλπου προχέων ἐμερόεσαν ὅπα.

ad homines percellendos et rursum recreandos, etiamsi Hierophanta nullum verbum de iis rebus dixerit, quas vulgo sermonibus sacris explicatas fuisse putant.

§. 7.

Posteaquam, quid in Eleusiniis mysteriis praesentium oculis animisque subjectum fuisse putemus, breviter et summatim ostendimus, sequitur ut sententiam nostram ipsis confirmemus veterum testimoniis.

Commodum videtur a clarissimo sacrarum antiquitatum monimento et ab ea ordiri causa, qua nulla ad tuendam mysteriorum dignitatem accommodatior, nulla rei publicae damnosior fuit. Illam dico, quae per nomen vindicandarum religionum adversus Alcibiadem ejusque sodales instituta est. Summam actionis verbis ipsis, quibus scripta est, asservavit Plutarchus V. Alcib. c. XXII. *Θεσσαλὸς Κίμωνος* — *Ἀλκιβιάδην εἰσήγγειλεν ἀδικεῖν περὶ τῷ θεῷ* ^[a]; *ἀπομιμούμενον τὰ μυστήρια καὶ δεικνύοντα τοῖς αὐτοῦ ἐταίροις, ἔχοντα στολὴν οἰάνπερ ἱεροφάντης ἔχων δεικνύει τὰ ἱερά, καὶ ὀνομάζοντα αὐτὸν μὲν ἱεροφάντην, Πολυτίωνα δὲ δαδύχον, κήρυκα δὲ Θεόδωρον.* Qui a Plutarcho plurimum dissidet in hac causa, Lysias, ejusdem facti Andocidem arguit ὅτι ἐνδὺς στολὴν ^[aa] μι-

[a] Addita a glossatore formulae legitima interpretatio: τὴν Ἀήμητρα καὶ τὴν Κόρην.

[aa] *Καλλίας* ὁ Ἰππολίτου (daduchus) τὴν σκευὴν ἔχων Andocid.

μούμενος τὰ ἱερά ἐπεδείκνυε τοῖς ἀμυήταις καὶ εἶπε τῇ φωνῇ τὰ ἀπόρρητα p. 107. unde manifesto intelligitur illam δεῖξιν τῶν ἱερῶν Hierophantae munus maxime proprium omniumque quae ei agenda essent, partem fuisse principalem. Sed quid ille fecerit, quum sacra ostenderet, res est longae de liberationis. Illud δεῖξαι τὰ ἱερά primum dicitur de primis sacri cujusque conditoribus, qui ordinem et modum omnium, quae ad religionem pertinent, constituunt, ritusque praemonstrant. Eustathius p. 1528. 4. Ἀρξίανδρος ἱστορεῖ ὅτι Ἰασίων ἀδελφὸς Ἀετίωνος [b] καὶ Δαρδάνου ἐκ Ἀθήμητος καὶ Κόρης ἀπὸ τοῦ γενομένου εἰς τὴν Σικελίαν ἦλθε καὶ ἐπὶ [c] πολλὴν ἄλλην γῆν ἐπλανήθη τὰ ἐκείνης ὄργια δεικνύων. Diodor. V. 49. Ζεὺς Ἰασίῳ παρέδειξε τὴν τῶν μυστηρίων τελετὴν τότε πῶς παραδοθεῖσαν [d]. Aphareo ejusque filii Lycus τὰ ὄργια τῶν μεγάλων θεῶν παρέδειξε Pausan. IV. 2. Postremo Ceres ipsa Triptolemo et Eumolpo sacra sua δεῖξαι dicitur. v. Epimetr. I. Latini hac in re verbis ostendere et docere utantur. Hyginus Fab. CCXXV. Eleuther simulacrum Liberi Patris constituit et quemadmodum coli de-

Myst. 15, 9. i. e. τὴν ἱερὰν στολήν. v. Palmer. ad h. l. quam Lysias στολήν dicit.

[b] Hic clare distinguuntur Iasion et Ektion, ille ab ἰᾶσθαι dictus alternante quantitate, de quo v. ad Phryn. 642., alter ab αἰτός. v. Etym. M. 420. Buttmanno (Comment. Acad. Berol. anni 1818. p. 229.) Iasion et Ektion idem nomen videtur.

[c] Praepositionem omittit Eudocia p. 234. Sic πλανηθεὶς τὸν κόσμον Philo de VII. Miracc. init. πολλὴν γῆν ἀληθεὶς Heliodor. X. 34. 438.

[d] Παραλυθεῖσαν requiritur aut παροφθεῖσαν aut παραλειφθεῖσαν.

beret ostendit. Servius ad Aen. I. 430. Apud Isthmum anus quaedam nomine Melissa^[e] fuit; hanc Ceres sacrorum suorum quum secreta docuisset, interminata est, ne cui ea aperiret. Sicut Dionysius L. I. c. 40. Hieroculem dicit Pinarium et Potitium διδάσαι τὰς θυσίας ἵνα πεχαρισμένως αὐτῷ θύοιεν, ita Aurelius Victor Orig. c. VIII. et Festus p. 361. Recaranum docuisse^[f] eos sacra certo ritu administranda, Servius autem Aen. VIII. 269. eundem ostendisse ait, qualiter se coli vellet, soilicet ut mane et vespere ei sacrificarent^[g]. scriptor Epigrammatis XXXIX. in L. I. Anth. Lat. tradidisse sacrum. Num igitur statuendum est, Hierophantam tum quum aliis praesiret et ostenderet rationem sacri perpetrandi, δειῖναι τὰ ἱερὰ dictum esse? A munere quidem sacerdotali id nequaquam alienum, neque aliter Cicero verbo monstrare usus est p. Corn. Balb. c. XXIV. sacra Cereris assumpta de Graecia et curata per Graecos sacerdotes; sed quum illam quae sacrum illud monstraret et faceret, ex Graecia deligerent etc.

[e] Notae sunt Melissa Cereris sacerdotes.

[f] Διδάσκειν τὰ ἱερὰ Theocr. XXVI. 9. Lucian. D. Syr. XV. 97. T. IX. διδάσκειν τὴν ἱερουργίαν Paus. IX. 40. sacra docere Ovid. Fast. V. 99. idemque vulgatum Tibull. III. 5. 8. et probatum Huschkio. Verum dubito an verbum illud, quod semper solemnem et legitimam sacrorum traditionem denotat, ad profanandi significationem transferri possit.

[g] Fortasse propter hanc operosam observationem cura sacri servus delegata dicitur, quos interdum aris et sacellis praepositos fuisse legimus. v. P. Fabri Semestr. L. II. p. 526. Oudendorp. ad Apul. Met. p. 528. Gori de Libert. Columb. CCXCV. neque ignoti sunt servi sacrorum causa manumissi.

Sed parum convenit Atheniensibus, qui quum ipsi τὰ ἱερὰ δεῖκνύναι dicuntur ^[h], non licet aliud quid intelligere quam aditum ad sacra dare, visendi copiam facere. Sacrorum autem nomine tam Graeci ^[i] quam Romani ^[k] praecipue signa et imagines deorum, omnemque sacram suppellectilem dignari solent. Quae res animum illuc potius inelinat, ut putem Hierophantas ejusmodi ἱερὰ in conspectum hominum protulisse, sive deorum simulacra sive vasa sacra et instrumenta adiae praeae religionis memimenta, qualia in sacrario Eleusinio asservata fuisse, etsi nullo testimonio affirmare possumus, tamen probabilitatis speciem habet testimonii similem. Namque non solum in templis fore omnibus cimelia venerandae antiquitatis condita erant ^[l], sed in mysteriis ipsis talium rerum

[h] Ἡρακλεῖ καὶ Διοσκουροῖς πρώταις δένων ἡ πόλις δεικνύσι τὰ ἱερὰ Aristid. T. I. 251. Αἰγύπτῳ Τριπτόλεμος τὰ Δήμητρος καὶ Κόρης ἄρρητα ἱερὰ δεῖξαι Ἡρακλεῖ τε καὶ Διοσκουροῖς. Xenoph. Hell. VI. 8. 6. τὰ (Ἐλευσίνια) ἱερὰ καὶ νῦν δεῖκνυμεν καθ' ἑκάστην ἐνιαυτὸν Isocr. Paneg. c. VI. Hinc dicitur Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱερὴ ὕψ. Antimach. Schellenberg, p. 94. σεμνῶν ὕψος καὶ τέλη μυστηρίων Eur. Hipp. 25.

[i] Philostr. V. Ap. V. 27. 210. τῷ αυτοκράτορι τὰ ἱερὰ πρὸ πύλων ἀνήντα, Clarus Justinus V. 4. Athenienses Alcibiadi deos gratulantes tulere obviam. Alexandriano Antonino Cornacallan μεθ' ἱερῶν πυλῶν ἀπαρόχων ante urbem obviam ivisse narrat Dio Cass. LXXVII. 22. 1906. Omnes procetes ac sacerdotes una cum diis et religionibus suis obviam processere Julius Valer. Res gest. Alex. L. III. c. 91. et similiter L. I. c. 36. Senatus Romanus pacem oraturus mittit pontifices ἐχοντας ἅμα αὐτοῖς τῶν θεῶν τὰ σμβόλα. Dion. Hal. VII. 1598. Sacerdotes cum insignibus suis ac dii prope ipsi exciti sedibus suis intrantem exceperunt. Liv. XXXI. 14. Adventu (Constantini) exornavimus vias paupere quidem suppellectile sed omnia signa collegiorum, omnium deorum nostrorum simulacra protulimus Eusebius Grat. Act. Const. c. VIII.

[k] v. Brouckhus. ad Tibull. II. 5. 40.

[l] Quod Pontificii in quibusdam locis pennas aliquot Gabrielis angeli et osciculum unius Cherubinoxum atque etiam stellae illius, quae Magis praefulsit, radios forte elapsos ostentant (v. Fabric. ad Cod.

mentio occurrit, quas initiati summa cum veneratione adspicerent, non initiatis ne adspicere quidem liceret. De statu luculentum habemus Themistii testimonium, qui Or. XX. 235. B. patrem suum difficillimos quosque Aristotelicae doctrinae locos illustrantem sacerdoti comparat signorum mysticorum involucria tollenti: *ὁ γινωσκων τοὺς ἐπαφίους περιήρως τε αὐτοῖς τὸν ζόφον καὶ ἐγύμνου τὰ ἀγάλματα, ὥστε ὁ μὲν ἄρτι προσιών τοῖς ἀδύτοις φρίκης τε ἐκἐπὶ κέλευτο καὶ ἰλλήγθην — ὁπότε δὲ ὁ προφήτης ἐκείνος ἀναπετάσας τὰ προπύλαια τοῦ νεῶ καὶ τοὺς χιτῶνας περιστέλλας τοῦ ἀγάλματος ἐπεδείκνυ τῷ μυουμένῳ μαρμαρύσσον· τε ἥδ' αὖ καὶ αὐγῇ καταλαμπόμενον θειοσυσία — ἅπαντα δὲ ἀνεσθγγνιο τῶν σοφῶν τὰ ἀνάκτορα καὶ συνεσιώπτευσας ἂν τὰ ἱερὰ καὶ ὅσα Πυθαγόρας ἐνόμισεν ἐξ Αἰγύπτου*

Pseudepigr. V. T. p. 93. T. II. cf. Christophori carmen ap. Boisson. ad Eranap. p. 277. sq.) est sane admiratione dignissimum sed haud minoris aestimo veterum templorum miracula: ovum Ledae (nisi forte strutho-cameli fuit) Pausan. III. 16. dentes vuls Erymanthii VIII. 24. 2. cujus exuviae a Tegeatis ostentabantur Lucian. adv. Ind. 18. p. 16. T. VIII. item Calydoniae suis dentes Beneventi asservati Procop. Bell. Goth. I. 15. 349. C. Memnonis gladius Paus. III. 3. 6. Epei ferramenta Iustin. XX. 1. Olla aenea in qua Pelias ococtus una cum Teuceri sagittis et Ulixis chlamyde in sede Apollinis Sicyone Ampel. Mem. VIII. 68. cf. Beckmann. Gesch. d. Krind. T. II. p. 364. Scrofae Aeneae (illius quae triginta porcellos enixa augurium dedit Albae condendae) a sacerdotibus quod in salsaura feret, demonstratur Varro R. R. II. 4. 18. quod illustrat Tatianus c. Graec. c. XXXIV. mulierem foecundissimam comparans τῇ κατὰ Ποσειδῶνος σὺν, ἥτις καὶ αὐτὴ μυστικὸς περὶας, ὥς φασιν, ἡξίεται τιμῆς. Incudes, quas Jupiter Iaeonius pedibus appenderat, a periegetis in Troade monstrari refert Eustathius p. 15. 30. ubi etiam Paridis citharam videre unicusque liquit Plutarch. Alex. c. 15. Neque illos puduit rem eandem pluribus asserere locis; Isidis crinem Coptitis. v. Etym. s. Κόπτος 522. 12. sed eosdem etiam Memphis. v. Lucian. I. c. Proinde minus mirum si Eacti Romani Sisyphi pollubro (Horat. II. Sat. 3. 21.) et Laomedontis aut Didus poculis (Martial. VIII. 6.) gavisii sunt, sed illi miserandi, qui harum fabularum auctoribus et subscriptoribus plus auctoritatis tribuunt, quam certissimis argumentis quae ex historia geographiae, astronomiae ceterarumque artium ducuntur.

εἰς Ἑλλάδα καὶ ὅσα ὕστερον Ζήνων. quo loco in antecessum enotari velim verba ἀνάκτορα et ἐποπτεύειν conjuncte posita; nam ad haec ipsa infra recurrendum erit. Cetera mysteriorum genera obscurius cognita sunt, sed patet plura fuisse. Aelianus in Fragm. p. 354. coll. 324. narrat quemadmodum hominem improbae curiositatis Proserpinae sacra rimantem deluserint astutulæ antistites:

Ἀνὴρ λίχνον ὄμμα πιαίνων κακῇ ἐστιάσει τὰ τῆς Φερέσφαττης ὄργια ἐδίωξε θεάσασθαι ἀτέλεστος ὢν. Τὰ μὲν πρῶτα αἱ ἱέρειαι ἐπειρῶντο αὐτὸν πρᾶνναι, βιαίως δὲ ἐγκειμένου τῶν μὲν ἀπορρήτων καὶ ἃ μὴ ἰδεῖν λῶον ἦν, τούτων οὐκ ἐκοινῶνουν οἱ, τῶν δὲ πρῶτων καὶ ἐξ ὧν οὔτε τοῖς θεασαμένοις οὔτε τοῖς δειξασιν ἔμελλέ τι ἀπαντήσεσθαι δεινόν, παρδείχον οἱ βλέπειν ταῦτα. Cui persimile factum Elagabali narrat Lampridius c. VI. Et penetrale sacrum est auferre conatus, quumque seriam quasi veram rapuisset quam ei virgo maxima falsam monstaverat, atque in ea nihil reperisset, aplosam fregit nec tamen quidquam religioni demsit, quia plures similes factae dicuntur esse, ne quis veram unquam possit auferre^[m]. Unde perspicitur in veterum ci-

[m] Recurrit hic fabula vetus de Palladiis et Ancilibus. Religiosa quaedam Vestalium in doliolis defossa saepius memorant rerum romanarum scriptores, Plutarchus Camill. c. XX. Varro, Florus. v. Drackenborch. ad Liv. VI. c. 40. Marini Arval. Monum. Tom. II. 541. Hesychius: Καδόχοι, σπύα, εἰς ἃ τὰ ἱερὰ ἐτίθεσαν. Idem Πιδάχναι σπύα. Casaubonus ad Athen. XI. 47B. ubi καδόχον i. e. ἀγγεῖον ἐν ᾧ τοὺς Κτηστους Ἄλκας ἐγκαθιδρύουσι, de aediculis parieti inclusis interpretatur, locum Sap. XIII. 15. οἰκημα ἐν τοῦτοις etc. respexisse videtur. Sed illo loco doliola significari videntur.

melioribus sacris copiam talium rerum fuisse, quarum aliae primum aduentibus, aliae initiatis et jam ad summa producendis ostenderentur, sive id iisdem solemnibus sive post intervallum factum est. Illae dicebantur τὰ πρῶτα τῶν ἱερῶν, quo nomine utitur una seminarum in Aristoph. Thesm. 629. alteram simulatae conscientiae suspectam percontans his verbis: τί πρῶτον ἡμῖν τῶν ἱερῶν ἐπεδείκνυντο; Hinc transferri solet tam ad alias res gradatim percipiendas quam ad artes et literas, quarum rudimenta illis sacrorum primordiis assimilari solent^[a], perfectio autem Epoptiae. Puerilis doctrinae elementa τὰ πρῶτα τῶν ἱερῶν vocat Libanius Or. in Julian. T. I. p. 375. similiterque Aristides divinis Aesculapii monitis edoctus se τὰ πρῶτα τῶν ἱερῶν ὑπὸ τῷ τελεωτάτῳ δαδούχῳ καὶ μυσταγωγῷ τελεσθῆναι dicit de Concord. T. I. p. 520. Aristophanes autem Vesp. 831. ipsis tribunalium septis hoc nomen confert; de quo genere translationum alius nobis est constitutus ad dicendum locus. Nunc de rebus ipsis, unde hae similitudines ductae sunt. Macrobius Sat. I. 6. 229. Verrius Flaccus ait, quum populus Romanus pestilentia laboraret, essetque responsum, id accidere, quod dii despicerentur, anxiam urbem fuisse, quia non intelligeretur oraculum evenissequae, ut Circensium die puer de coenaculo su-

[a] Galen. de Vict. Acut. XI. p. 196. T. XI. ψυχὰς μὴ προτετελεσμέναι τοῖς ἐν τῇ ἐγκυκλιопαιδείᾳ ὅροις. Synes. Dion. p. 43. D. οὐ προτετελέσθη τῷ κύκλῳ. Epicurus τῆς ἐγκυκλίου παιδείας ἀμύητος dicitur Athen. XIII. 588. quem ἀκύκλιον vocare possis ex Hesychio.

perne despiceret et patri referret, quo ordine secreta sacrorum in arca pilenti composita vidisset, quorsum spectat illa Calimachi admonitio in H. in Cer. v. 4.

*Τὸν κάλαθον κατιόντα χαμαὶ θασεῖσθε βέβαλοι
μὴδ' ἀπὸ τῶ τέγεος* [°],

quo caveri voluit, ne quis profanorum sicut puer ille fecerat, ex alto prospectans illa secreta sacrorum in calatho recondita curiosis oculis contrectaret. Eandem calathorum cistarumque religionem testatur Aristid. Or. Plat. III. 320. *πότερον ταῦτα ὀρθῶς καὶ ἀναγκαίως ἔχει ἐνεγκεῖν ἐς μέσον ἢ καὶ τοῦτο ἀδικοῦμεν καὶ περιεργαζόμεθα, εἰ μὴ προσκυνούμεθα ὥσπερ οἱ κίστιν ἀπόρρητα κρύπτουσαν; ἐγὼ δ' οὐ τοῦτο ἔμην εἶναι τὸ τὰ ἀπόρρητα ἐκφέρειν* [P]. Haec autem mysticarum cistarum fercula, quum mysteria celebrarentur, in lucem prolata et initiatorum in conspectu locata esse docet Plutarchi narratio in V. Caes. X. 369. T. IV. ubi Clodium narrat sub Psaltriaie habitu ad sacra Bonae Deae subrepsisse; quo animadverso Aurelia damia-

[°] Blomfieldio, qui praeceptum de pompa e terra spectanda non tantum ad profanos sed ad universam turbam pertinere putat, ipsa Calimachi verba adversantur. Initiatos nihil opus erat super hoc admonere, adspectu harum rerum jam dudum imbutos exsatiatosque et mox iterum perfructuros. Nec tolerari potest Spanhemii interpretatio, Ceresis nomine Terram matrem significari, quam desuper adspici nefas esse, quia omnia in se sustineat etc.

[P] *Ἐκφέρειν τὰ μυστήρια* Themist. Or. IV. 55. B. *τὰ ἀπόρρητα* Eunap. V. Proaer. p. 152. *τὰ ἱερὰ εἰς βεβήλους* Liban. Progymn. p. 234. T. IV. Plotinus Enn. VI. Lib. IX. 11. 770. A. *τοῦτο δὴ ἐθέλει δηλοῦν τὸ τῶν μυστηρίων ἐπίταγμα τὸ μὴ ἐκφέρειν εἰς μὴ μεμνημένους*. Eustathius p. 1788. 10. inter ceteras verbi *φέρειν* propagines affert *τὸ ἐκφέρειν μυστήριον ὡς ἐχρὴν ἀνέκφορον*. cujus formulae usum ab Ecclesiasticis quoque scriptoribus perceptum exemplis hinc sumtis illustrant Casaubonus in Exerc. Antib. et Suicerus. v. Epimetr. II.

trix τὰ ὄργια τῆς Θεοῦ κατέπαυσε καὶ συνεκάλυψε,
 cujus contrarium sed translate dixit Dionysius Hal.
 Ep. de Praecl. Hist. c. VI. 785. T. VI. τὰ μυστήρια (τῆς κακίας) ἐκκαλύπτειν. Propert. IV. 9. 26.
 sacra retegere. Nec difficile ad suspicandum,
 quod genus rerum fuerint illa orgia. Namque
 Theocritus XXVI. 7. Maenadum sacrificium enar-
 rans et ut Agave conspecto Pentheo prosiluerit

Σὺν δ' ἐτάραξε ποσὶν μανιώδεος ὄργια Βάκχου
 ἱξανίνας ἐπιούσα· τὰ δ' οὐχ ὁρώωσι βέβαλοι

hoc nomine illa ἱερά significat πεποναμένα, quae
 sacrificaturae paullo ante de cista in aram trans-
 tulerant, Agaue autem exsultabunda projicit et
 disturbat; liborum genera varia, quae Clemens in
 cistis mysticis recondi tradit una cum malis pu-
 nicis, ferulisque et papaveribus. Haec igitur et
 talia scruta quum passim ἀπόρρητα, ἱερά, μυστή-
 ρια^[9] et secreta sacrorum dicantur, quumque ea-
 dem velis involucrisque ne qua profanis paterent,
 circumdata^[r], coram sacratis vero relecta fuisse
 constet, vix potest dubium haberi, quin in Eleu-

[9] In Statii Achill. II. 138. sunt virgines Bacchea ferentes
 orgia. Pollux X. ult. ἑλένη πλεπτόν ἀγγεῖον, ἐν ᾧ φέρουσιν ἱερά
 ἀρρήτα τοῖς Ἑλληνικοῖς. Suidas: Ἀρρήφοροι αἱ τὰ ἀρρήτα φέρου-
 σαι μυστήρια. Gentilium asinorum sine dubio coryphaeus est ille ὄρος
 ἄγων μυστήρια, cujus dignitati egregie consuluerunt illi qui partici-
 pium ἄγων non pro φέρων sed pro ἐπιών (ad visenda mysteria scilicet)
 acceperunt, Orion in Anecd. Bekk. T. I. 332. et Eustath. p. 640.
 Sed longe magis huic mystico asello patrocinator Sancreusius T. I. p.
 283. Typhonis id symbolum fuisse contendens. Equidem, qui nunquam
 in bicipiti somniavi Parnasso, Athenienses putabam non aliam ob cau-
 sam sacras sarcinulas asino clitellario imposuisse, quam quia nollent
 bajulare ipsi.

[r] Simplicius in Categ. A. 4. a. τῶν παλαιῶν νομιζόντων μὴ
 δεῖν καὶ τοῖς σκυτοτόμοις τὴν ξαντῶν σοφίαν προτιθέναι, οἱ μὲν μύ-
 θοις, οἱ δὲ συμβόλοις αὐτὴν ἀπέκρυψαν, ὥς ἐν τοῖς παραπειτάσμασι

siniis quoque mysteriis vel dearum simulacra religione antiqua praedita vel donaria antiquitus consecrata vel quaedam divina utensilia ad venerandum proposita fuerint. Equidem certe nullam rationem video, cur, quae de omnibus mysteriis generatim praedicantur, ab illis auferamus. Sed de statuarum interpositione res prope certa est. Etenim Plato in Phaedr. p. 250. quum docere vellet, quantum oblectationis habeat inquisitio et investigatio veri (ἡ τῶν ὄντως ὄντων θέα), exemplum sumit a mysteriis, contenditque animos e rerum superarum inamutabiliumque cognitione plus voluptatis capere, quam divinae species initiatis afferant: εἶδον (animi a corporibus secreti et liberi) καὶ ἐτελοῦντο τελετῶν, ἣν θέμις λέγειν, μακαριωτάτην, ἣν ὠργιάζομεν ὁλόκληροι μὲν αὐτοὶ ὄντες καὶ ἀπαθεῖς κακῶν, ὁλόκληρα δὲ καὶ ἀτρεμῇ καὶ εὐδαίμονα φάσματα μνούμενοί τε καὶ ἐποπτεύοντες; quae ab Eleusiniis translata esse recte judicat Hermias. Easdem species Himerius Ecl. X. 186. XXII. 304. ἀγάλματα et θεῖα φάσματα vocat, Theosophi autem Platoniani in teletis theurgicis repraesentari asseverant. Proculus in Polit. p. 372. τὰ μυστήρια καὶ αἱ τελεταὶ τὸ δραστήριον ἐν τούτοις (τοῖς συμβόλοις) ἔχουσι καὶ ὁλόκληρα καὶ ἀτρεμῇ καὶ ἀπλᾷ θεάματα διὰ τούτων προξενοῦσι τοῖς μύσταις καθορᾶν, quae ru-

τὰ ἀπορρήτοτερα τῶν ἱερῶν. Praetensa statuis vela memorat Porphyrius A. N. c. 26. ἱσταμένης μεσημβρίας ἐν τοῖς ναοῖς τῶν θεῶν τα περιπετάσματα ἔχουσι. Pausanias V. 12. vela Jovis Olympii et Dianae Ephesiae praetensa memorat; Aegyptiorum ἄδυτα πέπλοις ἐπισκιάζονται χρυσοπάστοις Clemens Paedag. III. 252.

minator ille decies reponit in Theol. IV. 9. 193. c. 26. 225. I. 19. 53. etc. Jamblichus autem in Myst. II. 10. 53. ubi has Schroepferianas artes attingit, ἀγάλματα nominat: ἦνίχ' ἂν ἀμάρτημά τι συμβαίνοιη περὶ τὴν θεουργικὴν τέχνην καὶ μὴ, οἷα δεῖ, τὰ αὐτοπτικὰ ἀγάλματα ἀπαντήσῃ (puta, si pro Gabriele Atramelechus occurrat^[*]). His inter se collatis efficitur in Eleusiniis ἀγάλματα quaedam initiatis ob oculos constituta fuisse, quae eadem dicuntur, τὰ θεῖα, τὰ ἱερὰ φάσματα. Nec ambiguum est, quorumnam deorum simulacra fuerint. Nam Aristides divinas species, quas Herodotus Atheniensium signa sequutas narrat, tribus locis a Valckenario indicatis τὰ ἱερὰ φάσματα, τὰ ἀπ' Ἐλευσίνος φάσματα vocat, Plutarchus V. Phocion. XXVIII. 30. τὰς μυστικὰς ὄψεις, Maximus autem Tyrius XXXVI. 6. 212. recta deas (συνεπῆχουν θεμιστοκλεῖ αἱ θεαὶ τῷ χορῷ Ἐλευσίνοθεν) et Libanius in Demosth. T. IV. p. 279. Cererem Liberamque et Iacchum, quem solum agnoscit Aristides (μόνος τῶν ἱερῶν φασμάτων ἐξεφοίτησεν). Horum igitur deorum simulacra et symbola credibile est initiatis ad intuendum proposita esse; quod quum fieret, quumque repente^[**] reductis velis prospectus

[*] „Magi suis accitionibus memorant antitheos saepius obrepere pro accitis, esse autem hos quosdam materiis ex crassioribus spiritus, qui deos se fingant, nesciosque mendacis ludant.“ Arnob. IV. c. 12. Αἰμόνας πονηροὺς ἀντὶ τῶν θεῶν εἰσκρίνοντα, οὓς δὴ καλοῦσιν ἀντιθέους Jamblich. Myst. III. 31. p. 103.

[**] In mysticis deos vel superos vel inferos repentino quasi ex machina apparuisse colligimus e Themist. Or. XVI. 199. C. ἐπειδὴ τῆς ἡμέρας ἐκείνης αὐτοπτικῆς κατέστην, ἐν ᾗ τὴν εἰρήνην εἰσῆγεν ὥσπερ ἐν τελετῇ ἀποφορῇ καὶ ἀπραγμόνως.

in ultimum penetrale pateret, tam vero illud, de quo quaerimus, vere proprieque dici potuit, τὰ ἱερὰ δεικνυσθαι. Paulo ante protulimus Themistii locum, velorum reductionem^[1] adyti apertionem et adspectum sacrarum imaginum sic consociantis, ut pateat haec non solum uno tempore facta sed etiam epoptiae summam complexa esse. Quod ipsum in Eleusiniis quoque obtinuisse, facile, si cuncta testimonia in unum conferimus, intelligi potest. Primum Himerius Or. XXII. 7. 762. ὅς-τις ἀκούει ὕμνων καὶ πείθεται, πολὺν ἡχήσει τὸν Ἰαχχον, τῷ δὲ ἀπειθοῦντι κρύψω τὸ πῦρ καὶ κλείσω λόγον ἀνάκτορα, indicium praebet, templi Eleusinii sacrarium quum aperiretur, ingens effulsisse lumen. Ἀνάκτορον autem Themistius Or. V. 71. A. mysteriorum nomina ad rerum civilium administrationem transferens, sicut propriam teletae sedem designat: ἔξω τοῦ νεῶ τὰ προτέλεια μνήσας εἰς τὰ ἀνάκτορα τὴν τελετὴν κατατεθήσεται[*]. cf. Max. Tyr. II. 245. idque recludi seu aulaeis seu

[1] Rei per se credibili sufficit vel mediocris auctor Psellus ap. Van Dal. Diss. Agon. VIII. 609. ἐπὶ τῶν λεγομένων τελετῶν τὰ μὲν πάντα ἦν, τὰ δὲ παραπετάσματα παραβέβληνται — ἐν δὲ τοῖς Ἐλευσινίοις ἀνεμύγνυντο (sc. ἀνέωγνυντο) καὶ ἀνεγυμνοῦντο τὰ ἀποκρυμμένα.

[*] Obscure Hesychius, Ἀνάκτορον τὸ τῆς Δήμητρος, δ. καὶ μέγαρον καλοῦσιν, ὅπου τὰ ἀνάκτορα τίθεται ubi Toupus ἀνακτόρια corrigit, quod quomodo ab ἀνάκτορα differat, non explicat, neque discitur ex Anecd. Bekk. p. 202. ἀνακτοροῦ τὸ ἅγιον ἱερὸν τῶν ἀνακτόρων, aut Hermiae Schol. in Phaedr. p. 157. ἱεροῖς καὶ ἀνακτοροῖς καὶ ἀδίοις. Photius: Μάγαρον εἰς ὃ τὰ μυστικὰ ἱερὰ τίθεται. Ammonius τὰ μυστικὰ τῆς Δήμητρος unde colligas utroque nomine significari cellam, ubi dei statua colitur, sive sacrarium. Servius Aen. XII. 198. et Iaidor. XV. c. 5. sacrarium proprie locus in quo sacra reponuntur (ὅπου τὰ ἱερὰ τίθεται). Glossae: ἱεροθήκη sacrarium. Hic locus, qui in nonnullis templis adyti instar habebatur Aeliana. Fragm. p. 342. in alijs patebat adoraturis, ἀνάκτορον dici-

valvis testatur etiam Synesius Dion. p. 44. C. ὃν ὁ θεὸς κινεῖ, τούτῳ καὶ παρ' ἡμῶν ἀνεψέται τὰ ἀνάκτορα. Aristophanes Nubb. 302. Atticam prae-dicans

οὐ σέβας ἀρρήτων ἱερῶν, ἵνα μυστοδόκος δόμος
ἐν τελευταῖς ἀγλαῖς ἀναδεικνύται.

Id quo artificio effectum et quae reclusi penetralis species fuerit, ex his, quae de Carani convivio narrat Athenaeus IV. 130. A. suspicari possumus: τῆς ὥρας ὑποσκιαζούσης, ἀναπετάγγνυσι τὸν οἶκον, ἐν ᾧ κύκλῳ ὁθόναις περιείληπτο πάντα λευκαῖς καὶ ἀναπετασθεισῶν, δᾶδες ἐφάνησαν, λάθρα κατὰ μηχανὰς σχασθέντων τῶν φραγμάτων καὶ Ἑρωτες καὶ Ἀρτέμιδες καὶ Πᾶνες καὶ Ἑρμαῖ καὶ τοιαῦτα πολλὰ εἶδωλα ἀργυροῖς δαδουχοῦντα λαμπτήροισι. Quibus similis sine dubio fuit scenae mysticae instructus, deorum signis luciferis in medio positis vel etiam solemni pompa circumductis. Iacchum certe tali sub specie repraesentatum esse ex Aristoph. Rann. 340. non inepte colligunt, idemque significat Libanius T. IV. 189. τὸν μυστικὸν θεὸν βακχεύοντα καὶ δαδουχοῦντα καὶ τὰς ἐξ ἀνακτόρων λαμπάδας αἰωροῦντα Atheniensibus suppetias ivisse narrans, quae tota fabula ficta est ad pompae Eleusinae exemplum. Postremo Plu-

tur Plut. Sull. XII. 195. Heliod. VII. 8. 268. et μέγαρον Herodo. II. 141. cf. I. 65. quae nomina nonnunquam latius accipiuntur. Schol. ad Dion. L. de divin. nomin. p. 111. D. Ἕλληνες ἀνάκτορα ἐκάλουν τὰ τῶν παρ' αὐτοῖς θεῶν τεμένη eoque modo μέγαρον dicitur a Dion. Cass. LIV. 19. Plut. Marcell. c. XX. Sed de Cereris adyto ἀνάκτορον Antagor. Ep. LVI. p. 70. Herodo. IX. 65. Athen. IV. 168. F. Hinc nescio an suspicari possimus, τὰ μυστικά τῆς Δήμητρος esse signa mystica, quae in Inscript. Rom. cum aliis ornamentis dedicantur.

tarchi locum de Prefect. Virt. sent. p. 258. T. VII. ὡς οἱ τελούμενοι καὶ ἀρχὰς ἐν θεοῖς καὶ βοῇ πρὸς ἀλλήλους συνίασι, δρωμένων δὲ καὶ δεικνυμένων τῶν ἱερῶν [“] προσέχουσιν ἤδη μετὰ φρίκης καὶ σιωπῆς, οὕτω καὶ φιλοσοφίας ἐν ἀρχῇ — πολὺν θόρυβον ἔπει — ὁ δὲ ἐκτὸς γενόμενος καὶ φῶς μέγα ἰδὼν, ὅλον ἀνάντητον ἀνοιγόμενον etc. componere juvat cum simillima Themistii sententia (nisi ejusdem Platarchi est) ap. Stob. CXIX. 604. animos corporis vinculis rectius solutos aurasque coelestis afflata contactos similes fore initiatis, quos principio tenebris et horrore circumfundi, deinde vero eos excipere φῶς θαυμάσιον καὶ σεμνότηναις ἀκουσμάτων ἱερῶν καὶ φαντασμάτων ἁγίων. Ex his igitur testimoniis, quibus partim Eleusiniarum nomen adscriptum, partim communes oranium mysteriorum notae insignitae sunt, tantum efficitur, quantum ad hanc causam judicandam satis est, sacra, quae Hierophanta ostendit, illa ipsa fuisse ἅγια φάσματα sive simulacra deorum, eorumque adspectum qui praebeant δειῖναι τὰ ἱερά vel παρέχειν [“] vel φαίνειν [“] dici et ab hoc quasi primario Hierophantae actu tum Eleusiniarum sacerdotum principem nomen accepisse, tum totum negotium esse nuncupatum. Illud vix opus est admonitione, Alcibiadem convivis suis non cimelia

[“] Eadem verbis utitur de Is. c. 3. 105. T. IX. τὰ δεικνύμενα καὶ δρωμένα περὶ τοὺς θεοὺς τούτους.

[“] Apollonia ὁ ἱεροφάντης οὐκ ἐβούλετο παρέχειν τὰ ἱερά — μηδὲ τὴν Ἐλευσίαν ἀνοῖξαι. Philostr. IV. 18. 156.

[“] Himer. Or. XX. 766. φαίνειν μύσταις τὰ ἱερά. Hesychius: ἱεροφάντης ὁ τὰ μυστήρια δεικνύων.

sacra ostendisse sed ostendentis habitum gestumque imitatum esse.

§. 8.

De altera accusationis parte: καὶ εἰς τῇ φωνῇ τὰ ἀνέστητα, perpauca dici possunt. Nemine hoc postremo verba concepta significari videntur, quibus Hierophanta vel deas invocaret eorumque beneficia commemoraret, vel praesentes de religione templi et ordinis sacrorum admoneret. Ad primum genus fortasse pertinent illae ἀήσεις ἱεραί, de quibus Cleanthes loquitur (v. §. 16, npt. o.) et αἱ ἐκ τῶν ἀνακτόρων φωναί [*], Hierophanta ipse λέγει τοῖς ἀμυήτοις seu διηγεῖται τὰ μυστήρια Diog. La. II. 101. [b] VII. 186. quod tum in praetantem

[a] Philostr. Soph. III. 30. 600. quo loco ambigitur, tantum ἀνακτόρα adytum Eleusinium, an palatium significet, quod ipsum propter majestatem inhabitantium sanctuarium dicitur et ἀνακτόρον Tzetz. Chil. I. III. 40. cf. Wernsdorf. ad Lioet. v. 6. T. IV. P. II. Similiter μέγαρον dici τὸ παλάτιον adnotat Schol. Pind. VI. 30. Ol. et μέγαρον καὶ ἀνακτόρον jungit Plutarch. de Superst. VIII. 74. Eumenius p. Restaur. Schol. c. VI. p. 68. Vocem meam — ab archanis sacrorum penetralium ad privata Musarum transulit, hoc est, e magistro memoriae fecit scholae doctorem. Τὰ μυστήρια τοῦ παλτίου Macar. Homil. XVII. 8. p. 75. T. VII. Gall. μυστικὸν vocantur secretioria consilii senatores, cubicularii etc. Philopratum tamen de Hierophantae voce loqui et Cuperus contendit Ep. ad Vandal. Lettres Crit. p. 519. et mihi credibilis videtur. Μακάριος τῶν ἀνακτόρων εἶναι idem est quod μνεῖσθαι Julian. Or. VII. 239.

[b] Hoc loco Theodorus atheus Euryclidem Hierophantam suo nomine compellat λέγει μοι Εὐρυκλείδῃ, sive Diogenes erravit, sive mos ille nomen sacerdotum silentio transeundi (v. Vales. ad Euseb. IV. 1 5, 96. de Constant. p. 272.) posterior est, sive tantummodo ad initiatos pertinuit. Honoris causa id primo institutum fuisse ex aliis exemplis cognoscitur. Pseudo-Ignatius in Ep. ad Antioch. p. 158. αἱ γυναῖκες τιμώμεσσαν τοὺς ἄνδρας ὡς σάρκα ἰδίαν, μηδὲ ἐξ ὀνόματος τοιμώμεσσαν εἶπεν. Similis fortasse causa Carinis fuit, etsi multo aliter existimat Herodotus I. 146. διὰ τοῦτον τὸν φόνον αἱ γυναῖκες νόμον ἔθεον μήποτε ὁμοσιῆσαι τοῖς ἀνδράσι, μηδὲ οὐνόματι βῶσαι τὸν ἐωυτῆς ἄνδρα.

deosque praefantem convenit tum in praemonentem, quid observandum sit rite sacrificaturis. Accuratus haec explicari nequeunt. Rerum vero, quae auditione perciperentur, duo facio genera, Pausaniam sequens V. 15. 6. ὅποσα ἐπὶ ταῖς σπονδαῖς λέγειν καθέστηκεν ἢ καὶ ὕμνους ὑποίους ᾄδουσιν etc. quorum generum uno Hierophantae: his libantis preces supplices continentur, altero canticum illud, cui nomen Iacchi. Hoc enim non solum quum pompa Eleusinem deduceretur sed etiam ex adyto auditum esse, colligitur ex Athen. V. 213. Δ. τὴν ἱεράν τοῦ Ἰάκχου φωνὴν σιαιγασμένην, τὸ σεαυτὸν ἀνάκτορον τρεῖς θεοὶν κεκλειμένον, et ex Himerii verbis paullo ante allatis. Utrumque autem genus Aristides uno nomine τῶν φωνῶν complecti videtur. His vero canticis argumentosis, ut credi par est, gravibusque, et ipsius Hierophantae oratione et opertorum magnificae religionis adspectu homines deorum colentes graviter commotos et ab omni alia cogitatione ad summi numinis venerationem traductos esse, sanequam consentaneum est. Sed idcirco non credimus Hierophantam de dei natura deque rerum omnium causis et principiis disseruisse. Neque hoc Galenus ipse permittit, qui rerum divinarum intelligentiam accipi quidem e mysteriis concedit, sed haud minus utilitatis praebere naturae contemplationem de Usu Part. L. VII. c. 14. p. 469. T. VII. πρόσχε τοίνυν μοι τὸν νόον μᾶλλον ἢ εἴποτε μνούμενος Ἐλευσίνια καὶ Σαμοθράκια καὶ ἄλλην τινὰ τελετὴν ἁγίαν ὅλος ἦσθαι πρὸς τοῖς θρω-

μένους τε καὶ λεγομένοις ὑπὸ τῶν ἱεροφαντῶν, ρη-
 δέν τι χεῖρι νομίσις ταύτην ἐκείων τελευτὴν (na-
 turae cognitionem) μηδ' ἦτιον ἐνδείξασθαι δυναμέ-
 νην ἢ σοφίαν ἢ πρόνοιαν ἢ δύναμιν τοῦ τῶν ὅλων
 δημιουργοῦ· quin ex mirabili corporis humani fa-
 brica et omnium membrorum conformatione tam
 ad usum apta quam ad speciem decore naturae
 rationem intelligentis multo clarius apparere: ἀπαν-
 τες γὰρ, ὡς οἶμαι, καὶ κατ' ἔθνος καὶ κατ' ἀριθ-
 μὸν ἄνθρωποι, ὅσοι τιμῶσι θεοὺς, οὐδὲν ὁμοιον
 ἔχουσιν Ἐλευσινίοις τε καὶ Σαμοθρακίοις ὁργίοις.
 Ἀμυνδρὰ μὲν γὰρ ἐκέῖνα πρὸς ἐνδειξιν ὧν σπεύ-
 δει διδάσκειν, ἐκαργῇ δὲ τὰ τῆς φύσεώς ἐστι πάν-
 τα L. XVII. 1. 702; E. Quod Galenus nullo modo
 affirmare potuisset, si Hierophantae de summa di-
 vine mentis in cōdendo hoc mundo sapientia et
 in conservando constantia loquuti et rationibus ad
 persuadendum accommodatis usi fuissent.

§. 9.

Sed fortasse aliquis subjiciat, haec in quibus
 mysteriorum summam ponimus, preces, hy-
 mnos, pompas, non Eleusiniarum propria fuisse
 condimenta: sed cum omnibus sacris communia,
 neque illa tantum celebritatis consequi potuisse,
 nisi quadam praecipua et singulari dote instructa
 fuissent. Hoc vero duabus solvitur rationibus.
 Primum quae de Eleusiniis percerebuit fama, poe-
 tarum et panegyristarum excitata est praeconiis,
 quibus licet et familiare est, laudando omnia ex-

tollere in majus, Pindari videlicet, Sophoclis, Isocratis aliorumque, qui suo quique loco producuntur. Deinde secretum ipsum, ut quotidie experimur, incredibili quadam vi ad allicienda et retinenda hominum studia praeditum est pluresque ille arcanus horror sanctaque ignorantia amatores habet quam nuda simplexque veritas; quod vulgo est, vile est; quidquid latet, extat honorum, Corippus ait de Laud. Just. IV. 86. et de mysteriis ipsis Synesius de Prov. II. 124. B. ἀγνώσια σεμνότης ἐπὶ τελετῶν καὶ νύξ. διὰ τοῦτο πιστεύεται τὰ μυστήρια καὶ ἄβυσσος σπῆλαια διὰ τοῦτο ὁρύσσεται, καιροὶ καὶ τόποι κρύπτειν εἰδότες ἀρρητουργίαν ἔνθεν. — Esto, inquit; sed cur occuluerunt omnino quae scire omnes liceret? Nonne hoc magnum documentum est, populares superstitiones ab Hierophantis rejectas et refutatas esse? Equidem haec multo aliter interpretor. Nam sicut nulla fere urbs fuit, quae non haberet domestica quaedam sacra in operto culta, alia indigenis duntaxat nota, alia ne his quidem omnibus, sed sacerdotibus solis conscia (v. L. II. c. III. §. 3.) ita veteres Eleusinos contendo deos patrios secretius et sine arbitro propitiassse propter eas causas, quas in secunda horum sermonum parte explicabo, postea vero, quum, Eleusine ab Atheniensibus in ditionem recepta, primum Atticae civibus omnibus, deinde Graecis universis copia facta esset haec sacra obeundi, tum vero retenta est quaedam secreti species ad tuendam sanctitatis opinionem necessaria et omnibus, quae

quondam occulta fuissent vel dicis et honoris causa reservari solita et debita. Quam modeste Cicero de juris auguralis mysteriis dudum divulgatis loquitur eo loco et tempore, quo scientiam suam impune jactare posset! Venio, inquit, ad augures, quorum ego libros, si qui sunt reconditi, non scrutor; non sum in exquirendo jure augurum curiosus p. Dom. XV. — Quid est tam stultum, quam si quis quid in libris vestris invenerit, id narrare vobis, vel tam curiosum, quam ea scire velle, de quibus majores nostri vos solos et consuli et scire voluerunt c. XIV. — Non dissimulo me nescire, quae etiamsi scirem^[*] dissimularem, ne aliis molestus, vobis etiam curiosus viderer, etsi effluunt multa ex vestra disciplina c. XLVI. quem locum contra Marclandi cavillationes praeclare defendit Gesnerus in Comment. Goetting. T. III. 266. Quam verecunde item Plutarchi convivae, quum forte Lucio Pythagoreo praesente de piscium abstinentia mentio facta esset, inceptum sermonem continuo abrumpunt: *Λεύκιος εἰ μὲν ἄχθεται τοῖς λεγομένοις, ὥρα πεπαῦσθαι καὶ ἡμᾶς, εἶγε ταῦτα τῶν ὑπὸ τὴν ἐκμυσθίαν ἐστὶ* Symp. VIII. 1. 374. T. XI. Si igitur de iis rebus, quae jam notiores neque apud omnes sanctae essent, adeo religiose loquuti sunt veteres nihilque in quo vel umbra quaedam arcani resi-

[*] De Augurum disciplina Ciceronem ipsum scripsisse constat. v. Schulting. Jurisprud. Cicer. p. 266.

deret, in publico jactarunt, quantam reverentiam vetustis civitatum arcanis adhibitam putemus, quae a diis ipsis in fidem perennis tutelae condita credebantur? Dionysius Hal. II. c. 66. quum varias hominum de Vestae penetralibus percurrisset conjecturas, *τίνα δὲ, inquit, ταῦτα ἔστιν, οὐκ ἀξιῶ πολυπραγμονεῖν οὔτε ἐμὰντὸν οὔτε ἄλλον οὐδένα τῶν βουλομένων τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ὅσια τηρεῖν*. Haec est illa *μυστικὴ σιωπὴ* Clement. Protr. I. 9. sive silentii fides, quae, ut Tertullianus ait adv. Nation. I. 51. Apol. p. 8. vel ex forma et lege omnibus mysteriis debetur, atque ita proprie ad hujusmodi solemnia pertinet, ut nonnulli sacra opertanea non ob aliam causam instituta putent, quam ut homines silentii virtutem^[b] insuescerent Plutarch. de Educ. c. XIV. p. 40. T. VII. Jamblich. V. P. c. XVII. 152. tum ad ea, quae in mysteriis dicerentur, tacite attendentes^[c], tum autem audita intra conscientiam retinentes^[d]. Itaque argumentum illud a silentio

[b] Hanc veteres fere cardinalibus aequiparant. v. Pindari Fragm. LXIX. 649. et Aeschyli CCCII. 218. Simonidis sententiam *ἔστι καὶ αἰγῆς ἀκίνδυνον γέρας*, Horatius verbis prope iisdem reddidit et plurimi imitati sunt. v. Jacobs. Anthol. T. IX. 433. Meineke ad Menandr. p. 37. et Inscript. ap. Ignarram de Phratr. p. 249. Hinc derivatum illud *δειλίας ἀκίνδυνον γέρας*, quod Scholiastes Aristidis perperam Sophoclis Ajaci Lorario adscribit. v. Not. ad v. 125. ubi nullus ei locus esse potest, quidquid obloquatur Osannus Ueber Sophokles Aias p. 132. De Silentio sacro laudatur Chr. Kortholdi dissertatio Kiel. 1609. suntque ad Virgilii et Horatii locos multa ab interpretibus collecta.

[c] *Ὡςπερ ἐν μυστηρίοις ἐσιώπων* Philostr. V. Ap. I. 15. 17. *σιωπῇ ὡς ἐν μυστηρίοις* Achill. Tat. I. 11. 16. *μυστηρίων τιμὴν εἶχε* — *τοσαύτη αἰδώς, σιωπὴ, ἡσυχία ἦν* Liban. de Plethr. T. I. p. 263.

[d] Alciph. III. 62. *μυστήριον ἐν αὐταῖς στρέφεται τῶν θεῶν τῶν Ἐλευσινίων ἀσφαλτέστερον*. De aliis Gregorius Naz. Or. XXXIII.

ductum, ut in omnibus causis ambiguum, ita in hac adeo invalidum est, ut ab Ecclesiasticis scriptoribus in contrariam partem trahatur. Hi enim mysteria ideo a promiscuo usu secreta fuisse affirmant, ne turpitudine eorum patesceret.

§. 10.

Priusquam ulterius progrediamur, omnia quae hactenus disputavimus, in brevem summam conferamus. Vulgo creditum sacrorum initia a viris quibusdam prudentibus ad conservandam rerum divinarum scientiam, posterisque tradendam, salubriter utiliterque constituta esse quasi quaedam sapientiae receptacula. Eam opinionem elevare conati sumus, tribus, ut nobis videtur, gravissimis argumentis; uno, quod nullum idoneum testem habeat, altero, quod a consuetudine veterum abhorreat, tertio, quod cum publicis Graecorum religionibus constare non possit; quumque praevideremus fore, qui esotericam doctrinam perpaucis notam excusaret, hunc praetextum, ut ex vano haustum, rejecimus simulque ostendimus, neque reverentiae officium, neque silentii religionem, qua Eleusiniorum cultores se obstrictos putarunt, doctrinae ejusmodi fidem afferre. Sed quod primo loco diximus, nullos extare testes, id ac-

532. C. μὴ σεμνοτέρους ἀποφαίνωμεν τοὺς προσκυνοῦντας τοῖς δαιμονίοις, οἳ θᾶπτον ἂν τοῦ αἵματος ἢ λόγων ἔστιν ὧν μεταδιδόειν τοῖς ἀμνήτοις. Paroemiographi et Suidas s. Στεγανόν — παροιμία Βάχχης τρόπον, ἐπὶ τῶν στεγανῶν καὶ σιωπηλῶν αἱ γὰρ Βάχχαι ἔσθγων.

curatius explicandum est; nam et producuntur multi et subornari possunt plures.

§. 11.

Agmen ducit Pindarus, magna loquuturus,
ut assolet

Ὀλβιος ὅστις ἰδὼν ἐκεῖνα κοίλαν εἰσιν ὑπὸ χθόνα·
οἶδεν μὲν βιότου τελευτάν,
οἶδεν δὲ διόσδοτον ἀρχάν[*]

Fragm. CXVI. 128. H. p. 625. B. Cui succinit
Sophocles

ὦ τρισόλβιοι
κεῖνοι βροτῶν, οἳ ταῦτα δερχθέντες τέλη
μόλωσ' ἐς αἶδον· τοῖσδε γὰρ μόνοις ἐκεῖ
ζῆν ἐστί, τοῖς δ' ἄλλοισι πάντ' ἐκεῖ κακά.

nec levior sono usus Crinagoras Ep. XXX. ami-
cum admonet

— Κερροπίης ἐπιβήμεναι, ὅφρ' ἂν ἐκείνας
Δήμητρος μεγάλων νύκτας ἔδης ἱερῶν,
τῶν ἀπὸ κῆν ζωοῖσιν ἀκηδέα, κ' εἴτ' ἂν ἱκηαί
ἐς πλεόνων, ἔξεις θυμὸν ἐλαφρότερον.

et qui huic exemplum prae-buit Isocrates Paneg.
VI. p. 59. bina Cereris munera praedicans, fruges
et teletam, ἧς οἱ μετέχοντες περὶ τε τῆς τοῦ βίου
τελευτῆς καὶ τοῦ σύμπαντος αἰῶνος ἡδίους τὰς ἐλ-
πίδας[^b] ἔχουσι. Splendida vero testimonia! nemo

[*] Segaar. ad Clement. Quis div. salut. p. 226. διόσδοτον αἰγλαν emendat et vulgatum κοινὰν pro κοίλαν tuetur; de hoc suum quisque sensum consulat, ἀρχάν necessarium est; Pindarus de metempsychosi loquitur.

[^b] Segaar. in Diatrib. Acad. p. 58. illa formula loquendi

dicet secus. Sed mehercule doctrinae, qualem illi in Eleusiniis propositam esse volunt, nullum video vestigium. Isocratis locum explicans Spohnius Demonstratum est, inquit, initiatis animum esse immortalem et esse futuram sortem beatam miseramve. Id quidem non dicitur ab Isocrate, sed tantummodo hoc, sacri illius cultores ad spem magnae felicitatis adduci; quae spes profecta est a communi hominum opinione, deorum favorem et gratiam maximi esse ad omnem vitae prosperitatem emolumentum, illa autem pio sacrorum cultu obtineri, eorum praesertim, quae ab ipsis constituta aut in illustri quodam ad venerandum momento posita crederentur[*]. Quod Isocrates ipse confirmat in Symmach. XII. 266. illa initiatorum praemia omnibus juste pieque agentibus in commune tribuens: *ὁρῶ γὰρ τοὺς μετ' εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης ζῶντας ἐν τε τοῖς παροῦσι χρόνοις ἀσφαλῶς διαγόντας καὶ περὶ τοῦ σύμπαντος αἰῶνος ἡδίστους τὰς ἐλπίδας*

potissimum trita de initiatis; Hemsterhusius adeo, ut Creuzerus narrat Symb. IV. 507. e mysteriis ductam putat, quasi dicas hoc nostrum gute Hoffnung haben, e libris sacris fluxisse. *Ὁ Πτολεμαῖος ταῖς ἐλπίσιν πρὸς τὸ θεῖον ἡδίστους κατέστησε τὴν πόλιν* Plutarch. Publ. c. XXI. *τὰς βελτίους ἐλπίδας ἔχειν* Liban. T. II. 203. *μετὰ τῆς ἀγαθῆς ἐλπίδος ἐντεῦθεν ἀπέρχεται* Julian. Caes. in fin. sed eodem modo de rebus quotidianis loquuntur: *χρηστὰς ἐλπίδας ἔχειν* Zosim. Hist. IV. 44. Lucian. Ver. Hist. II. 31. *σὺν χρηστῇ ἐλπίδι* Appian. Pun. VIII. 20. 327. *καλὰς ἐλπίδας ἔχειν* Polyb. X. 37. *ἀγαθαὶ ἐλπίδες* Arrian. Alex. VII. 28. 476. Jamblich. V. Pyth. XVIII. 154. *τὴν ἀγαθὴν ἐλπίδα προβάλλειν* Demosth. Cor. 258. 23. *Ἠλιόδωρος* VI. 4. 229. *προτείνειν* Polyb. X. 36. *ἐλπίσιν ἀγαθαῖς τρέφειν τὴν ψυχὴν* Porphyry. Ep. ad Marcell. c. XXIV. *ἐν ἀγαθαῖς ἐλπίσιν διαγίγειν* Plato Legg. IV. 718. A.

[*] Lucian. Patr. Encom. §. 5. p. 183. *ἱερὰ κεχαρισμένα ταῦτα νομίζεται τοῖς θεοῖς, ἐπειδὴν εἰς τοὺς οἰκείους ἕκαστος ἀμειψόμενος ἱερουργεῖ τόπους.*

ἔχοντας. Et suscepit hoc vita communis estque
in ore omnium

*Οἱ γὰρ θεὸν σέβοντες ἐλπίδας καλὰς
ἔχουσιν εἰς σωτηρίαν —*

Philem. Fragm. XC. 424. Jam si Virgilius in
Ciri v. 29. beatos praedicat, quibus contigit, ut
Panathenaea concelebrarent:

Felix ille dies, felix et dicitur annus,
felices, qui talem annum videre diemque!

quanto id magis de Eleusiniis dici meruit, splendore summo, augustissimo loco celebratis? quorum simulacra sibi in Orcum profecto summam laetitiam attulisse profitetur Hercules Euripideus Herc. v. 613. *τὰ μυστῶν ὄργι' εὐτύχησ' ἰδῶν.* Nescio an haec satis superque probent, vim et dignitatem horum solemnium non in Hierophantae oratione sed in ipso sacrorum adspectu et perceptione positam fuisse. Sed si quis adhuc haesitet, animum advertat ad illas innumerabiles devotorum catervas, qui sanctam casam Lauretanam aut Compostellam aut Patmon aut alia loca divinis miraculis et virorum sanctorum natalibus consecrata visitant, et ipsam Kaabam qui praesentes venerantur, nullo doctrinae reconditoris desiderio ducti sed spe potiundae salutis. Hoc vero quid aliud est, quam quod Isocrates dicit, initiatos et cum laetitia vivendi et cum spe meliore moriendi rationem accipere? quodque etiam de Martyrum conditoriis^[b] et Christianorum mysteriis dici solet, qui-

[b] Prudentius Perist. H. XI. 175. de S. Hippolyti Pass.

Mira loci pietas et prompta precantibus ara
spes hominum placida prosperitate juvat.

bus nulla doctrina adjuncta est? De sacro lavacro loquens Theodoretus in Compend. Haer. Fab. V. 18. 44I. Baptisma, inquit, non solum priorum veniam peccatorum affert ἀλλὰ καὶ ἐλπὶδα τῶν ἐπηγγελμένων ἐντίθῃσιν ἀγαθῶν. Atque ad hanc spem neophyti non longa argumentatione adducuntur, sed nomine et auctoritate dei compelluntur. Ad summum, si quis me obnixè roget, concedam Hierophantam, quum Dearum Eleusiniarum vim et potestatem praedicaret, dixisse aliquid de praemiis religiosissimo cuique earum cultori propositis et de contemtorum suppliciis [bb], sed vicissim petam, ut ne plus se accepisse putet, quam dare voluerim. Nam quum Eleusinia iis essent consecrata numinibus, quorum vis ad inferos pertineret[c], quumque vulgari interpretatione Proserpinae raptus et restitutio ad animorum in vitam reditum referretur, non dubium est, quin ex hymnis, fabulis et ex toto cerimoniae tenore multae de vitae alterius conjecturae duci potuerint, etiamsi Hierophanta verbum emitteret nullum. Et si quid super his rebus disseruit, id a vulgaribus fabulis minime disjunctum fuisse, apparet ex Aeschinis aliorumque testimoniis. Ille in

[bb] Huc spectat quodammodo Hierophantae oratio ap. Lys. c. Andoc. p. 103. 21.

[c] Χθόνιοι vocantur Ceres et Libera Schol. Aristoph. Nub. 305. Plutarch. Symp. III. 1. 565. Artemid. II. 35. Herodo. VI. 134. et saepius. Inscriptio apud Muratorium Anecd. T. XXII. p. 4. et Thesaur. T. III. Cl. XIX. 98. 5. παραδίδωμι τοῖς καταχθονίοις θεοῖς τοῦτο τὸ ἡρῶν φυλάσσειν Πλούτωνι καὶ Διμήτρι καὶ Περσεφόνη καὶ Ἐρινύσι. Idem fortasse sunt θεοὶ λύσιοι, quibus sepulcri tutela committitur in monumento Chyndonactis. v. Hagenbuch. Epist. Epigr. p. 247. cf. infr. L. II. C. 1. n. VII.

Axioch. p. 371. D. initiatis promittit, quae poetae decantant, amoenissimas in Orco sedes, cantus, convivia et cetera beata. Schol. Aristid. p. 101. Ἐλεγον οἱ Ἕλληνες ὥς οἱ τὰ μυστήρια μνηθέντες εὐμενοῦς καὶ ἴλω τῆς Περσεφόνης ἐτύγγανον etc. Denique, ut liberaliter agam, sacerdotes interdum aliquid de metempsychosi dixisse largiar, tum quia Clemens illa Pindari verba Pythagoricae sententiae subnectit, tum ob Platonis locum in Men. p. 86. B. ἀπήκοα ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν σοφῶν περὶ τὰ θεῖα πράγματα ἱερέων τε καὶ ἱερειῶν, ὅσοις μεμέληκε περὶ ὧν μεταχειρίζονται λόγον οἷοις τ' εἶναι διδόναι — τὴν μὲν ψυχὴν τότε μὲν τελευτᾶν, τότε δὲ πάλιν γενέσθαι, quanquam neutrum magnam vim habet; nam et illud fortaitum esse potest et haec Platonis verba de alio quodam genere sacrorum dicta videntur, quod in secundo libro tractabitur.

His fundamentis jactis sequitur ut reliqua testimonia percenseamus; quorum maxima pars ex eodem genere sunt laudativo. Cicero in dialogo de legibus Quinto fratri, quem cum Attico colloquentem facit, hanc orationem tribuit; Athenae tuae tum multa eximia videntur peperisse, tum nihil melius illis mysteriis, quibus ex agresti immanique vita exculti ad humanitatem et mitigati sumus, initiaque ut appellantur ita revera principia vitae cognovimus ^[d], neque solum

[d] Haec rhetorica est non grammatica interpretatio. Initia praecipue dicuntur sacra vel communiter sicut omnia quae ineuntur, unde initia pacis, initia nuptiarum Varro R. R. II. 4. 9. vel quasi

cum laetitia vivendi rationem accepimus sed etiam cum spe meliore moriendi II. 14. quae eum magis Attici in gratiam dixisse et ornandae urbis causa quam ut suam de mysteriis opinionem proferret, totus orationis color ostendit[*]. Idem p. Flacc. c. XXVI. quum ad rem pertinere putaret, Graecos legatos clientis sui laudatores verbis illustrioribus commendare, hinc initium sumit: Adsunt Athenienses unde humanitas, doctrina, religio, fruges, jura, leges ortae atque in omnes terras distributae putantur; quae eadem omnia Verris deprimendi causa in deas ipsas transfert Verr. V. c. 141. a quibus initia, vitae atque victus, legum, morum, humanitatis hominibus et civitatibus data dicit. Nec secus faciunt

εἰσιτήρια in templi interiora; Festus p. 334. penetrale sacrum, quod interiore parte sacri conficitur. Glossae veteres: Initia, *ἐνηλύσια*, bidental, quod ipsum est Abaton sive impetrale. Apud Tacitum Germ. XXX. caeso homine celebrant barbari ritus primordia, Ernestius interpretatur initia *μυστήρια*. In Eurip. Bacch. 459. Pentheo interroganti: *πόθεν δὲ τελετάς τάςδ' ἄγεις εἰς Ἑλλάδα*, id est, a quonam accepisti has telestas, quas in Graeciam inferas? deus respondet *Διώνυσος ἡμᾶς εἰσέβησεν*, i. e. initiavit. Orph. Arg. 470. *ἐνθα καὶ ὄργια φρικτὰ θεῶν* — *ἄσμενοι εἰσπέρησαν*. Ammianus XVI. 3. 365. filium venefico arcanis piacularibus tradidit inducendum i. e. initiandum. Aliter Ampelius c. VIII. 77. Olympiae templum Jovis, ubi Athletae initiantur i. e. sacramento adiguntur. v. Paus. V. 24. 2. Easdem fere notiones Graeci verbis *ἐνάργεσθαι*, *κατάργεσθαι* etc. subjiciunt, unde *ἄρπτοι* fortasse dicebantur puellae Dianae initiatae, *κατηργημένοι*, adjectivo in substantivum verso, ut *φρότος*, *ἄρτος*. Denique Scaliger ad Cat. p. 67. elegantissimo galliambo Tymphanum, tubam, Cybelle, tua, mater, initia, assimilat Pindaricum Dith. V. 48. *σοὶ μὲν καταρχαί, μήτερ, πάρα, δόμβοι κυμβάλων* etc. quibus compares Epigr. *Ἀδελφ.* CCLI. de Pallade: *τῇ γὰρ ἄκοντες καὶ πόλεμοι πάρα*.

[*] Goerenzium h. l. miratur Ciceronem de his initiis multo honorificentius judicasse Platone putatque sacerdotes, ut Romanis satisfacerent, multa immutasse. Sed Plato damnat mysteria privata, hic laudat publica.

Graeci declamatores modo divinos horum munerum auctores Cererem Liberamque^[f] modo eorum seqüestres Athenienses^[g] extollentes. Demetrius Phalereus ap. Rutil. Lup. de Fig. p. 53. Caperonn. nobis primum dii immortales fruges dederunt, nos per omnes terras distribuimus^[h]. Has autem laudationes si quis tantum valere putat, quantum quae a juratis pro testimonio dicuntur, postremo eo redigetur, ut juris scientiam, antiquitatis notitiam, agri colendi rationem, vitae beatae disciplinam, denique omnium artium, quibus humanitas constat, viam et praecepta per illos paucos initiorum dies tradita esse concedat,

Arriani et Praetextati de Eleusiniis judicia luculenta quidem sunt et perhonorifica sed praesumptam doctrinae mysticae opinionem nihil adjuvant. Ille Epict. III. 21. 422. docere vult sapientiae studium non inconsulto impetu nec subito arripiendum esse sed diligenter et ex longinquo praeparandum; qui secus faciant, similes esse his qui mysteria rudes, imparati, tempore alieno, loco non suo capessere velint: *παρὰ τόπον ταῦτα*

[f] Stob. Serm. I. 18. Himer. Or. II. 5. 376. *Δημήτηρ τοῖς τὴν πλάνην λύσαι καρποὺς χαρίζεται καὶ μυστήρια, ὧν τοῖς μὲν τὴν τροφήν, ταῖς δὲ τὴν γνώμην ἡμέρωσε· τοὺς δ' ἐφεξῆς πῶς νόμους οὐκ ᾔδεσαν οἱ ἄνθρωποι· τούτων ἡ πόλις διδάσκαλος. scrib. τὸ δ' ἐφεξῆς πῶς; νόμους —*

[g] Himer. VII. 546. Liban. T. IV. 952. Diod. XIII. 26.

[h] Schol. Aristid. Panath. p. 91. (p. 3. Fromm.) ὁ μῦθος αὐτοὺς πρῶτους λέγει παρὰ θεῶν δεξαμένους τὰ σπέρματα δι' Αἰδου καὶ διὰ Κελεοῦ καὶ διὰ Τριπτολέμου. Ruhnkenius ad H. in Cer. p. 450. pro δι' Αἰδου emendat διὰ Πάρου, quae ipsi certissima conjectura videtur. Vera emendatio est διαδοῦναι ex δι' Αἰδου καὶ, una litterula mutata: δεξαμένους τὰ σπέρματα διαδοῦναι (distribuissse) διὰ Κελεοῦ καὶ Τριπτολέμου. Plato Legg. VI. 782. B. *Δημητρός τε καὶ Κόρης δῶρα, Τριπτόλεμόν τε τινα τῶν τοιούτων διάκονον.*

ᾧφελεῖ καὶ παρὰ καιρὸν καὶ μετὰ θυσίας δὲ καὶ μετ' εὐχῶν καὶ προσηγνευκότα καὶ προδιακείμενον τῇ γνώμῃ, ὅτι ἱεροῖς προσελεύσεται καὶ ἱεροῖς παλαιοῖς οὕτως ᾧφέλιμα γίνεται τὰ μυστήρια, οὕτως εἰς φαντασίαν ἐρχόμεθα, ὅτι ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἐπαγορθώσει τοῦ βίου κατεστάθη. Itaque, quo quis animo ad haec sacra accedat, multo plus refert, quam quid ab Hierophanta audiat. — Quum Valentinianus sacra nocturna sustulisset, pro Graecorum cerimoniis deprecatus est Praetextatus proconsul: τοῦτον ἔφη τὸν νόμον ἀβίωτον τοῖς Ἕλλησι καταστήσειν τὸν βίον, εἰ μέλλοιεν κωλύεσθαι τὰ συνέχοντα τὸ ἀνθρώπειον γένος ἀγιώτατα μυστήρια κατὰ θεσμόν ἐκτελεῖν Zosim. IV. 3. Eleusinia sine dubio significans, quae etiam Cicero Legg. II. 14. in ipsa lege, quae est de nocturnis, excipit nominatim.

Haec fere sunt potiora argumenta, quibus mysteriorum buccinatores uti solent ad comprobandum, Hierophantas concionabundos omnis divinae religionis et humani officii rationem explicuisse. Cetera, quae afferunt, versantur in similitudinibus et translationibus, quarum quid quaeque ad probationem conferat, expendere constituimus, initio sumto ab Aeschyli causa, de qua primum exposui in Dissert. de Myster. Argum. MDCCCXX.

§. 12. ,

Aeschylus, quum forte aliqua in fabula dixisset aliquid vel spectandum exhibuisset, quod cum

Eleusiniis haud fortuito congruere videretur, profanatae religionis reus factus hac excusatione usus est, ut se nescire diceret, quid in mysteriis fieri soleret. Quo exemplo Aristoteles in Eth. Nicom. III. 2. illustrat, quid sit per imprudentiam peccare: *Ἀπαντα μὲν οὖν ταῦτα* (quid quis fecerit et quo consilio et qua ratione) *οὐδεὶς ἂν ἀγνοήσῃ·* δῆλον δὲ, ὡς οὐδὲ τὸν πράττοντα· πῶς γὰρ ἑαυτὸν γε; ὃ δὲ πράττει, ἀγνοήσῃεν ἂν τις, οἷον λέγοντες φασὶν ἐκπείσειν αὐτοῖς, ἢ οὐκ εἰδέναι, ὅτι ἀπόρρητα ἦν, ὥσπερ *Ἀισχύλος* τὰ μυστικά. Quem ad locum haec adnotat Eustratius p. 40. A. quae etsi jam ab aliis prolata sunt, tamen ita arcte cum hac causa cohaerent, ut omitti non possint: *Δοκεῖ Ἀισχύλος λέγειν μυστικά τινα ἐν τε ταῖς Τοξοτίσι καὶ Ἱερείαις καὶ ἐν Σισύφῳ καὶ ἐν Ἰφιγενείᾳ καὶ ἐν Οἰδίποδι· ἐν γὰρ τούτοις πᾶσι περὶ Δήμητρος λέγων τῶν μυστικωτέρων περιεργότερον ἄπτεσθαι δοκεῖ. Λέγει δὲ περὶ Ἀισχύλου καὶ Ἡρακλείδης ὡς κινδυνεύοντος ἐπὶ σκηνῆς ἀναιρεθῆναι ἐπὶ τῷ τῶν μυστικῶν προφέρειν τινὰ δοκεῖν, εἰ μὴ προαισθόμενος ἐπὶ τὸν τοῦ Διονύσου κατέφυγε βωμόν, καὶ Ἀρειοπαγιδῶν αὐτὸν παραιτησαμένων, ὡς ὀφείλοντα κριθῆναι πρῶτον, ἐδόκει ὑπαχθῆναι εἰς δικαστήριον, quam rem multi in transcurso attigerunt, Meursius Eleus. c. XX. Fabricius Bibl. Gr. T. II. p. 171. docti Itali in Le Pitture di Ercolan. T. II. p. 151. Petitus Legg. Att. L. I. p. 103. Hemsterhusius ad Lucian. T. III. p. 332. omnesque ii, qui de mysteriis scripserunt. Si Starckium sequimur in Hephaest. p. 50., Aeschylus*

idem publice dixit, quod Hierophantae privatim, Jovem, Apollinem et ceteros, qui pro diis haberentur, homines fuisse; idque professus est in Prometheo vincto — eo scilicet, quem Starckius legit. Freretius Sur le culte de Bacchus in Mem. Acad. Inscr. T. XXIII. p. 266. Aeschylum putat in illam suspicionem adductum esse eo quod Dianam Cereris filiam dixisset; id enim dogma Eleusinium fuisse et propterea ab Herodoto II. 156. et Pausania Aegyptiacum nominari, quod nollent Eleusinae doctrinae mysterium prodere. Videamus hoc quo proserpat. Si Aeschylus, quum ad Dianam transferret, quod vulgo de Proserpina creditum, mysteria evulgavit, fere pro explorato haberi potest, in his illam Theocrasiae rationem traditam esse, qua deorum popularium nomenclatura ad unius naturalis dei vim et naturam revocatur. Idque mirifice confirmare videtur Heraclides Alleg. VI. p. 21. *ὅτι τοίνυν ὁ αὐτὸς Ἀπόλλων ἡλίος καὶ θεὸς εἰς δυσὶν ὀνόμασι κοσμεῖται, σαφὲς ἡμῖν ἔκ τε τῶν μυστικῶν λόγων, οἷς αἱ ἀπόρρητοι τελεταὶ θεολογοῦσιν.* Nam si Hierophantae Dianam eandem Proserpinam esse docuerunt et Apollinem eundem Solem, id proxime convenit cum Stoicorum ratione; Stoici autem dicunt non esse nisi deum unum et unam potestatem, quae pro ratione officiorum nostrorum variis nominibus appellatur; unde eundem Liberum eundem Apollinem appellant, item Lunam eandem Proserpinam dicunt etc. Serv. ad Georg. V. l. Verum

illa sive Freretii sive Perizonii (ad Aelian. V. 19.) conjectura a veritate longe aberrat. Nam si Aeschilo crimini datum est, quod deorum nominibus res naturales significasset, haud intelligi potest, cur Sophoclem Euripidemque paria ausos, inultos impunitosque dimiserint. *Καὶ Σοφοκλῆς Δία τὸν ἥλιον καλεῖ λέγων Ἥλιος οἰκτεῖραί με, ὃν οἱ σοφοὶ λέγουσι γεννητὴν θεῶν καὶ πατέρα πάντων* Vit. Arat. p. 274[*]. Euripides autem aperte Apollinem eundem Solem esse declarat in Phaeth. Fr. II. 11.

*ᾧ χρυσοφεγγές ἦλὶ ὥς μ' ἀπώλεσας
καὶ τόνδ'. Ἀπόλλων δ' ἐν βροτοῖς σ' ὀρθῶς καλεῖ
δστις τὰ σιγῶντ' ὀνόματ' οἶδε δαιμόνων*[b].

Idemque vim terrenam omnia generantem modo Cererem Bacch. 275. modo Vestam Fr. CLXXVIII. cf. Valcken. Diatr. V. 34. tum in Dianam transfert Lunae partes Iph. A. 1570. et eidem Hecates nomen tribuit Ion. 1049.[c] Macrobius autem Sat. I. 18. ut Liberi et Apollinis nominibus unum eundemque deum significari ostenderet, primum Aeschyli versum profert *ᾧ κισσέδς Ἀπολλων Καβαῖος ὁ μάντις* [d] tum Euripidis *Δέσποτα φιλό-*

[*] Wakefieldius etiam τὸν κατ' ἄστρο Ζῆνα Trachin. 145. de Sole accipit, quod cum v. 1106. parum convenit. Ἡ ἐν ἄστροις Ἀφροδίτη Synes. Enc. Calv. p. 83. D. planeta est.

[b] Paronomasiae exemplum ab Aeschilo sumtum Agam. 1090. v. Liebel ad Archil. p. 65.

[c] Eichstaedius in Quaest. Philol. Specc. c. VIII. p. 78. Hecaten et Proserpinam a Tragicis confundi negat, sed contrarium docent exempla collecta a Sprengelio in Symbol. ad Histor. Medic. P. III. p. 25. aptiora his quae Spanhemius attulit. Copiosius haec nuper tractavit Ed. Mueller in Dissert. Euripides deorum popularium contemtor Vratial. 1826. p. 40. sq.

[d] Pro Καβαῖος ὁ μάντις Nicol. Perottus Corn. Cop. p. 694. et

δάφνης Βάκχε Παιδὸν Ἀπολλὸν εὔλυρε. Verum vana est tota illa argumentatio ab epithetis κισσεύς et φιλόδαφνος repetita [e], quoniam hedera etiam Apollini et Musis sacra fuit (v. Martian. Cap. L. I. p. 5. Jacobs ad Anthol. T. VI. 381.) et Libero laurus, quem scriptor Hymni Hom. v. 9. δάφνη καὶ κισσῷ πεπυκασμένον inducit. cf. Tertullian. de Cor. c. XII. Sed superest in Aeschyli reliquiis multo certius hujus confusionis exemplum:

Ὅν οὔτε πέμφιξ ἔγλον προσδέρεται
οὔτ' ἀστερωπὸν ὄμμα Λητώας κόρης [f].

quos versus Galenus L. VI. de Morb. Epid. c. 29. 385. T. IX. e Xantriis profert, non ex una illarum fabularum, in quibus Aeschylus res mysticas attigisse dicitur. Quibus omnibus efficitur, Dianae, Lunae, Proserpinaeque nomina sine ulla profanati mysterii suspicione promiscue posita

p. 994. scribit ὃ Βάκχε ὃ μάντις, sicut Editt. Basil. et Vesal. ubi vetus lectio καβαῖος in marg. notatur. Barnesius ad Bacch. 408. Σαβαῖος emendat; Meursius ὃ καὶ Βάκχος ὃ μάντις, quod merito rejicit Hermannus in Censura Stephani a Britannis editi p. 20. Si nihil aliud, certe Ἀβαῖος emendandum esse dixi in Nott. ad Aj. p. 332. Vulgatam lectionem Welckerus defendit in Trilog. p. 130. literam aeolicam praetextens, cujus usus si tam late patuit, ut Aeschylus urbem notissimam Abas in Κάβας mutare et fabula ejus Κάβειροι, ut viro docto videtur p. 165. Κάειροι dici potuerit, quid reliquum est nisi ut Athenienses se ipsos nonnunquam Καθηναίους vocasse putemus? Vocabula ἀγχαρμος et ἀγχαρμος, quae idem pro exemplo affert, tam sibi sunt diversa quam praepositiones unde constant ἀνά et κατά.

[e] Thesauri editor p. 26. „Nemo dixerit Macrobius „hac una de causa verum attulisse, quod Aeschylus „Apollinem Κισσεῖα appellavit, quo epitheto Bacchus „alibi ornatur.“ At alia causa non extat, quae autem extat minime abhorret a Macrobius ingenio, qui Liberum eundem Apollinem esse hoc argumento probat, quod Lacedaemonii Hyacinthia celebrantes hedera coronantur p. 309. Βάκχος in Aeschyli versu entheum significare videtur.

[f] Corayi correctionem ad Isocr. p. 242. praecepit Bentlejus. v. Naekii Sched. Crit. p. 31.

esse^[a]. Si vero negamus Aeschylō crīminosum fuisse, quod ceteri Tragici, quod multo ante Phisici, quod paullo post Stoici sine cujusquam offensione fecerunt, non continuo hoc negotiī suscipimus, ut causam ipsam criminationis patefaciamus. De qua veteres ipsi praeter Aristotelem ejusque auditorem nihil exploratum habuisse videntur. Is autem liberam nobis relinquit conjecturam, utrum Aeschylum aliquid dixisse in fabula, quod idem in mysteriis diceretur, an actum quendam solemnem in scena assimulasse credamus. Mihi quidem haec ratio ad veritatem propensior videtur, nec inepta ad explicationem alius causae a rhetoribus decantatae, qua idem poeta, quum Furias doceret, implicatus est. v. Hermann. de Choro Eumen. II. p. 21. Nam quod vulgo narrant de terrore puerulorum^[c] et de aucto dearum numero, alterum fabulosum est, alterum non potuit in crimen vocari^[b] neque Aeschylus victor pronuntiari, si, ut Heraclides narrat, prope factum ut occideretur; quod in ipso fabulae exordio accidisse cum summa totius spectaculi perturbatione sumendum est, si Heraclidae narratio, ut viro praestantissimo visum, ad Eumenides spectat. Si vero illa Areopagitarum pompa faces ardentes praeferentium et Furiarum solemnis deductio Eleu-

[a] v. Epimetr. III.

[c] Conf. Juven. III. 175. personae pallentis hiatum In gremio matris formidat rusticus infans.

[b] Plures quam tres Furias Euripides inducit Iphig. T. 970. binas consecrarunt Athenienses Schol. Oed. 42. Sine dubio liberum fuit, quot quis vellet Gratias, Horas, Musas introducere; quanquam ternarium numerum poetae et fictores tenuerunt ut colloquio struendo et rebus agendis aptissimum.

siniae daduchiae imaginem praebuit, existimare possumus, quanta multitudinis indignatio, quantus tumultus exortus fuerit, quum sanctissimas cerimonias imitatione scenica profanari videret^[1]. Sic de suis temporibus narrat Pinedo in Breviar. Auctor. ad Stephan. p. 753. b. „Poetae Itali „comici et tragici non audent summos „pontifices in suis fabulis introducere, „quum reges et imperatores introducant. „Nam quum id fecisset poeta quidam jus- „su pontificio supplicio affectus fuit, ne „dignitas pontificia quodammodo evi- „lesceret.“ Neque invidia caruerunt Schillerus et Wernerus, ecclesiasticas cerimonias in scena ostentantes. Quod autem G. Hauptius in Quaest. Aeschyl. p. 59. affirmat, id quod modo diximus Aristotelis omnisque antiquitatis testimoniis adversari, quibus Aeschylum non ritibus mysteriorum sanctitatem sed dictis lae- sisse constat, id multum abest ut concedam. Aristoteles dicit: Qui inscienter agit — ὁ δὲ ἄγνοιαν πράττων — potest se purgare, si in lo- quendo se lapsum dicat, aut si inscitiam excuset: ἢ οὐκ εἰδέναι ὅτι ἀπόρρητα ἦν, ὥσπερ Αἰσχύλος τὰ μυστικά^[k]. Minime ille de excusatione dicti

[1] Seneca Ep. CXV. Quum hi novissimi versus in tra- goedia Euripidis (Bellerophonte) pronuntiati essent, to- tus populus ad ejiciendum et actorem et carmen con- surrexit uno impetu.

[k] Ex hoc sane colligi posse videtur, quod Clemens directe tra- dit, Aeschylum non fuisse initiatum. Nam ut concedam Welckero de Trilog. p. 107. sq. non eadem omnibus spectacula exhibita esse, quo referri potest Senecae testimonium Quaest. Nat. VII. 31. Non semel quaedam sacra traduntur, servat Eleusis, quod osten-

loquitur sed in universum, quomodo aliquis seu dictum seu factum excusare possit; de quo tota disputatio est. Heraclides autem narrat Aeschylum graviter periclitatum esse ἐπὶ τῷ τῶν μυστικῶν τι προφέρειν, unde nemo certior fit, utrum dogmata mystica an ceremonias in lucem protulerit, Aelianus simpliciter *Διοχύλος ἐκρίνετο ἀσεβείας ἐπὶ τινι δράματι*, Clemens: *τὰ μυστήρια ἐπὶ σκηνῆς ἐξειπῶν* quod verbum *ἐξειπῶν* nihil aliud significat quam evulgare, neque incommode de poeta scenico dici potest, sive effatur celanda sive oculis subjicit; ac ne taciti quidem egrediuntur illi Furiarum deductores. Quae Eustratius dicit de quinque fabulis rerum mysticarum memoriam referentibus, certum indicium praebent, aliud huic mysticum visum esse, aliud Atheniensibus, quos unum idemque facinus quater inobservatum inultumque reliquisse prorsus incredibile videtur, nisi forte Aristotelis interpretes christianos in his rebus acutiores fuisse putemus, quam illos ipsos mysteriorum spectatores. Welckero quaerenti quaeenam illi Aeschyleae pompae similitudo esse potuerit cum daduchia Eleusinia (de Trilog. p. 109.) nescio an satisfactorius sim si carmen propempticum, si Areopagitarum vestitum et ornatum, si modos musicos aliquam cum Eleusiniis similitudinem habuisse responderim^[1]. Ac de ornatu qui-

dat revisentibus, tamen id Atheniensibus ignotum esse non potuit; cognito autem, neminem scire posse quid alii ante se in mysteriorum vidissent, Aeschylo non nisi ii succensere poterant, qui cum ipso initiati erant.

[1] Consueverunt etiam Comici choros cum facibus educere, ut

dem suspicionem praebet Athenaeus I. 21. E. *Ἀσχύλος ἐξεῦρε τὴν τῆς στολῆς εὐπρέπειαν καὶ σεμνό-τητα, ἣν ζηλώσαντες οἱ ἱεροφάνται καὶ δαδούχοι ἀμφιέννυνται.* pro quo sic potius dicendum videtur, Aeschylum, choragii scenici instructorem, sacerdotalem habitum ad scenam transtulisse. Nam diadema et purpura vetera fuerunt sacerdotum insignia, quibus deinde omnes qui in ludis publicis et pompis sacrorum prodirent, usi sunt, histriones, rhapsodi, citharoedi.

Haec fuit nostra de Aeschyli crimine conjectura, si minus vera, certe nulli veterum testimoniorum contraria. De qua utcunque existimabitur, illud quidem nemo amplius impetrabit, ut Aeschylum Hierophantarum decreta de natura deorum evulgasse nobis persuadeat.

§. 13.

Sed instat aliquis et urget intentius: Cur ergo ille Aristotelis interpres Aeschylum dicit de Cere *μυστικώτερόν τινα εἰπεῖν*, si nihil de hac dea in mysteriis sublimius traditum est? Cur Heraclides Apollinem et Solem eundem esse affirmans, testes adhibet *τοὺς μυστικοὺς λόγους, οἷς αἱ ἀπόρρητοι τελεταὶ θεολογοῦσι*? Quibus congruit Sophoclis enarrator ad Antig. 1146. Liberum Patrem *ἄστρον*

Aristophanes in Ranis et Antiphanes Athen. XV. 686. C. qui nunquam in crimen vocati sunt. Neque ego daduchiam Aeschylo criminosam fuisse dixi sed daduchiam Eleusinae similem. Ceterum hanc similitudinem non admodum expressam fuisse necesse est, quando a nemine animadversa est eorum, qui fabulam, antequam in scenam committeretur, examinerunt et edidicerunt.

χοραγόν a poeta cognominari κατά τινα μυστικὸν λόγον, et Clemens Strom. I. 349. Ἀπόλλων μυστικῶς κατὰ στέρησιν τῶν πολλῶν νοούμενος neque discrepat Damascius ap. Phot. Bibl. CCXLII. 552. Aeonem Alexandriae coli scribens, qui idem sit. Sol et Adonis κατὰ τὴν μυστικὴν θεοκρασίαν. Nonne haec satis superque declarant, in mysteriis unius summi dei notionem explicatam esse? Hos scrupulos ut eximam, primum mihi exponendum est, nomen μυστικὸν quam late pateat, deinde teletae illae, de quibus Heraclides loquitur, quam diversae fuerint Eleusiniis.

Mysticum igitur non solum illud dicitur^[*], quod in mysteriis proponitur (qua una exceptione excluduntur pleraque, quae pro mysteriis et quae contra dici solent) sed quidquid difficiliorem intellectum speciemque secreti habet, sive a natura ipsa involutum est, sive reconditis quibusdam continetur doctrinis, seu ob verborum obscuritatem majorem minoremve pro captu audientium. Justinus Paraen. p. 18. Πυθαγόρας ὁ τὰ δόγματα διὰ συμβόλων μυστικῶς ἐκθέμενος, hoc est, symbolis suis praecepta sapientiae latenter inclusit.

[*] Μυστικὸς λόγος ὁ περὶ τὰ ἄρρητα μυστήρια Schol. Arist. Nub. 302. — Hesychius: Μυστικόν, λεπρὸν ἢ λεπτόν. Pluto χοῖρον μυστικόν (Aristoph. Acharn. 747. 764.) significari macilentum illum, quoniam imperatur, sicut agnus curio dicitur Plaut. Aulul. III. 6. 27. qui ossa atque pellis totus est, quales afferre solebant curiales. Alexander ad Aristot. Soph. El. p. 4. b. αἱ φυλαὶ ἐν τῇ προσγωγῇ τῶν ἱερῶν — σπεύδουσα ἐκατέρα τὴν ἑτέραν ὑπερβάλλειν ἐνεφύσα τῷ λιπόκρεφ καὶ λιπῶδες ἐποiei φαίνεσθαι τὸ μὴ ὄν ἐκ τοῦ φροσήματος. v. Valckenar. ad Theocr. Id. IV. 20. Μύστιν λούοντα χοῖριδιον ἐν Κανθάφω λιμένι κῆτος συνέλαβε Plut. Phoc. XXVIII. 31. cujusmodi portentum significatur in Aeschin. c. Ctesiph. 520. (72.) τὸ τοῖς μυστηρίοις φανέν σημεῖον, ἢ τῶν μυστῶν τελευτή.

Clemens Strom. IV. 633. *μυστικῶς καὶ τὸ Πυθαγόρειον ἐλέγετο ἓνα γενέσθαι καὶ τὸν ἄνθρωπον δεῖν*. Himerius Ecl. XVIII. 262. *ᾧδινεν ἐξ οὐρανοῦ τὴν Ἀφροδίτην ἢ θάλασσα, τὰς δὲ ᾧδινὰς ταύτας αἰτινὲς ποτ' εἰσὶ, μυστικοὶ λόγοι κρύπτειν κελεύουσι*, significans quandam subtiliorem rationem nec omnibus in promptu positam. Sidonius Apoll. Ep. IX. 264. *mystico amplexu tecum membra conjungit philosophia*. Causam symboli in occulto habitam hoc nomine significat Achilles Tat. III. 6. *de Jovis Casii statua loquens: προβέβληται τὴν χεῖρα καὶ ἔχει ῥοιὰν ἐπ' αὐτῇ· τῆς δὲ ῥοιᾶς ὁ λόγος μυστικός*. Juno Polycteti cur altera manu malum punicum gerat, dicere recusat Pausanias II. 17. *quia ἀπορρήτοτερος ὁ λόγος*. Strabo L. IX. 411. *συγκαθίδρυσται ὁ Ἄιδης τῇ Ἀθηνᾷ, κατὰ τινα, ὡς φασι, μυστικὴν αἰτίαν*. Est, ubi ab allegorico discerni non possit. Servius ad Georg. III. 391. *Endymion amasse dicitur Lunam; qui spretus pavit pecora et sic eam in suos illexit amplexus*. Cujus rei mystici volunt quandam secretam esse rationem. Illam videlicet quam Stoicidae venditant. Lactantius ad Stat. Theb. III. 560. *Fama cataclysmi inanis est, nec fieri potuit, sed mystice per fabulam figuratum est, quia genus mortalium vitia atque ignavia invasit*. Idem ad II. 715. *de Minervae partu: Est vero mysterium, quod lucis (Lucinis) intaminata atque armis munita virgo de vertice dei maximi orta di-*

catur. Augustinus de Civ. X. 21. Hoc nomen (heros) a Junone dicitur tractum, quae graece *Ἥρα*, et ideo nescio quis filius secundum Graecorum fabulas heros fuerit nuncupatus, hoc videlicet velut mysticum significante fabula, quod aer Junoni deputetur, ubi volunt heroas habitare. Arnob. V. 32. Itaque qui dicit, cum sua concubuit Jupiter matre, Jovem pro pluvia, pro tellure Cererem nominat. Sic et raptus Cereris aliud dicitur, aliud significatur, et sub vulgari simplicitate sermonis latet ratio secreta et altitudo involuta mysterii. Fulgentius Myth. L. I. Praef. p. 21. repulso mendacio Graeciae fabuloso commento, quid mysticum in his sapere debeat cerebrum, agnoscamus; quo exordio inducitur fabulae interpretatio allegorica, quales hodie quoque cerebra mystica exsulant. cf. L. II. c. 15. et 16. Et illae ipsae Ecclesiasticorum *θεωρίαι μυστικάι* quid aliud sunt, quam explicationes librorum sacrorum allegoricae? quibus in libris aliud secundum literam vel historiam, aliud secundum mysterium dici Ambrosius L. de Vid. p. 145. T. I. Philastrius de Haer. p. 51. Bibl. Bing. T. IV. P. I. alique affirmant plurimi. Nec distat quidquam a symbolico genere dicendi. Anecd. Bekk. T. I. 384. ἄλλος *θείοιο* (II. 24. 214.) *μυστικῶς οὕτως προσαγορεύεται σπονδαὶ γὰρ καὶ ὀμεστίων καὶ ἱερῶν καὶ ὀσίων καὶ τραπέζης κοινωνία τοῦτω χαρακτηρί-*

ζονται ^[b]. Sed Schol. ad Lyc. 132. ἀλλὰ ἐτίθουν οἱ παλαιοὶ ἐν ταῖς τῶν ξενίων καταρχαῖς συμβολικῶς, ἐπευχόμενοι ὥσπερ ὁ ἄλς ἐκ δύο φύσεων εἰς μίαν ἐπάγη, οὕτω παγῆναι καὶ τούτους. Et quamquam symboli nomen latius patet quam allegoriae, allegorici autem genus quoddam sublimius mysticum appellatur, illud fere, quod ad Theoriam sive Anagogam ^[c] inclinatur, tamen vocabula illa mystici, allegorici, symbolici, vices inter se permutant, saepeque indiscreta sunt. Proculus verbi causa in Theol. L. V. 5. 256. τοὺς Κρονίους δεσμοὺς μυστικῶς τὴν περίληψιν τῶν ὅλων καὶ τὴν ἔνωσιν πρὸς τὸν νοῦν significare dicit, et eadem vincula in L. V. p. 321. σύμβολα τῆς συνεκτικῆς τῶν νοερῶν κοσμήσεως appellat. Plotinus Enn. V. Lib. V. c. 6. τὸν Ἀπόλλωνα, inquit, οἱ Πυθαγορικοὶ συμβολικῶς πρὸς ἀλλήλους ἐσήμαινον ἀποφάσει τῶν πολλῶν, at Lydus de Mens. p. 26. Apollinem dicit μυστικῶς τὸν ἕνα λέγεσθαι. Ita quod Pindarus Ol. X. 13. carminis sui impetum Ψᾶφον ἐλισσομέναν vocat, unus Scholiastarum ἀλληγορικόν esse dicit, alter σύμβολικόν. Ergo incassum luctatur Heynius ut Homerum non allegorice sed symbolice (id enim vendibilis) interpretari videatur; hoc vero est, ut ipse ait (Exc. III. ad II. XXIII. p. 569.) accommodate ad antiquiorem sensum poetarum ante Ho-

[b] Τοὺς ἄλς τῆς φιλοφροσύνης ὑπὸ τὰς πτέρνας καταβαλλόμενος Theophylact. Excc. Legg. p. 186. C. οἱ ἄλς τῆς ὁμολογίας ἡθέτηνται Id. Hist. VI. 6. 151. C. v. Liebel ad Archiloch. p. 197.

[c] Gregor. Naz. Or. XLII. 684. τὰ ἅγαν θεωρητικὰ καὶ ἀνηγμένα. Glossae Gr. Lat. Ἀναγωγικός, mysticus. cf. §. 19. De nom. θεωρία v. Vales. ad Socr. H. Eccl. I. 3. p. 75.

merum. Praeclare, si quis nosset illos Ante-Homeros, legissetve. Sed pro his Heraclidæ scriinia compilant symbolorum Daedali.

Neque angustiores terminos habet usus nominum ὄργια, τελεταί, μυστήρια, quibus sacra lustralia, depulsoria, parentalia atque magica comprehenduntur. De Plynteriis Plutarchus V. Alcib. XXXIV. δρῶσι τὰ ὄργια Πραξιεργίδαι. Hesychius: Κεντριάδαι οἱ περὶ τὰ μυστήρια. Athenagoras Leg. c. 1. Ἀγραύλῳ Ἀθηναῖοι καὶ τελετὰς καὶ μυστήρια ἄγουσι καὶ Πανδρόσῳ. Anecd. Bekk. p. 239. Δειπνοφορία ἐστὶ τὸ φέρειν δεῖπνα τοῖς Κέκροπος θυγατράσι· ἐφέρετο δὲ πολυτελῶς κατὰ τινα μυστικὸν λόγον. Lupercalia, quae καθαρμοῦ similia Plut. V. Num. c. XIX. Varro ap. August. Civ. XVIII. 17. (Fragm. p. 362.) mysteria appellat, idemque nomen Secularibus tribuit Herodian. III. 8. nec latet causa. Cybelae et Gallorum mysteria Zeno Veronens. Tract. L. I. 13. 126. T. V. Gall. et Lydus de Mens. p. 43. Galenus de Theriac. L. I. 1. p. 931. A. Πείσωνος υἱὸς ἀπαλὸς πάνυ, ἐπειδὴ τις δημοτελὴς ἦν μυστηρίων ἱερουργία, διὰ θρησκείαν τὴν ὑπὲρ τῶν Ῥωμαίων θεῶν ἀναγκαίως ἀγομένη ποτέ, ἐφ' ὅτῳ καὶ τοὺς εὐγενεστάτους παῖδας ἱππεύοντας καὶ χορεύοντας ἔδει τινὰ τῶν μυστηρίων καὶ αὐτοὺς ἐπιτελεῖν, ludicrum Trojae significat, tempus incertum relinquit^[d]. Nec satis liquet, quatenam illa sint mysteria, quorum

[d] Cajus Caesar ἐν τινῶν τελεταῖς μυστηρίων, ὥς αὐτὸς συνίστατο, στολὰς ἐνδυόμενος γυναικείας Joseph. XIX. 1. Praetereo recentiores, qui hoc nomine liberius utuntur, Schol. Aristoph. Nubb. 508. et Lys. 646. quorum hic puellarum Atticarum ἄρχιτευσίν enarrans τὸ

tempus sibi nuntiari jubet Cicero ad Att. V. 21. v. Gronov. Observ. IV. 9. 614. Sam. Petit. de Anno et Per. p. 377. in Graev. Thes. T. VIII. Mongault. Lettr. de Cicer. à Attic. T. II. p. 95. Pausanias I. 38. Junonis τελετήν memorat in descriptione urbis Naupliae; Dryopis apud Asinaeos IV. 34. Antinoi Mantineae VIII. 9. Gratiarum Athenis IX. 35. Sed praecipue sacris feralibus et resolutoriis haec nomina conveniunt. Servius Georg. IV. 503. mysticum est; dicitur enim bis eandem umbram evocare non licere. Auctor Anon. de Mulier. Virt. in Bibl. Vet. et Art. P. V. p. 17. Didonem narrat rogam exstruxisse σκηψαμένην τελετήν τινα πρὸς ἀνάλυσιν ὄρκων, hoc est ad deprecationem θεῶν ὀρκίων καὶ ἀραιῶν^[e], Zosimus IV. 13. 320. ἔστησαν τρίποδα τὸ μέλλον αὐτοῖς σημαίνοντα διὰ τινος τελετῆς^[f].

μυστήριον vocat, pro quo Huelmannus de Orig. Damii p. 4. τελετήν, sicut Hesychius vocat, dici oportuisse putat; altero loco, qui in Trophonii antrum descendunt οἱ μνούμενοι nominantur; et oraculum Pythium μυστήριον Eur. El. 87. Ἀλφά ἐορτὴ μυστήρια περιέχουσα Σήμητρος Schol. ad Lucian. Dial. Meretr. VII. 228. T. VIII. In Murator. Inscr. Cl. II. 163. 4. et Marm. Oxon. Append. XIX. τῆς Ἀρτέμιδος ἱέρεια ἐπιτελέσασα τὰ τῆς θεοῦ μυστήρια καὶ τὰς θυσίας λαμπρῶς. De Herculis (Coi, ut videtur) mysteriis loquitur Iyodus Mens. p. 92. et ejusdem sacra Romana mysteria appellat Aurel. Vict. c. VIII. Κρόνον μυστήρια ἐπιτελεῖν ἐν τῷ τεκνοφρονεῖν Justin. Apol. c. XII. 604. τελεταί τεκνοφρόνοι ἢ κρύφια μυστήρια Sap. XIV. 15. 23. τελετὰς συντάσαν ὡς καὶ σπλαγχνοσκοπούμενοι παῖδας καταδύειν ἀρθόρους Socrat. Hist. II. 13. 189.

[^e] Plutarch. V. Rom. XXII. τὸν ἀποδιδόμενον γυναῖκα θύεσθαι χθονίοις θεοῖς, iis, puto, quos in contrahendo foedere conjugali juris jurandi testes et vindices adhibent. Dionys. Antiqq. VI. 89. τοῖς μὲν ἐμπεδοῦσι τὸν ὄρκον τοὺς θεοὺς τοὺς οὐρανίους ἕως εἶναι καὶ δαίμονας τοὺς καταχθονίους — qui, ut Homerus ait, ὑπέρειρε καμόντας ἀνθρώπους τίνυσθον οὗτος ἔ' ἐπὶ ὄρκον ὁμόσση v. Heyn. ad III. 279. Hinc igitur οἱ ἱερεῖς παρεγένοντο τῇ τοῦ γάμου διαλύσει πολλὰ φρικώδη καὶ ἀλλόκοτα καὶ σκυθρωπὰ δρῶντες. Plutarch. Quaest. Rom. L. 842. T. 8.

[^f] De sacris magicis Synesius de Insomn. p. 144. A. ἔναι τῶν.

Schol. Pind. Pyth. IV. 281. ἔθος ἦν τῶν τελευτησάντων ἐπ' ἄλλοδαπῆς τὰς ψυχὰς διὰ τιναν μυστηρίων ἀνακαλέσασθαι. Annaeus Gaz. Theophr. p. 24. (Bibl. Bing. T. XII. 627.) παρὰ Χαλδαίοις καὶ Αἰγυπτίοις καὶ Ἑλλήσιν οἱ τὰς τελετὰς ἐγείροντες καὶ γοητεύειν τῶν πάλαι τελευτησάντων τὰς ψυχὰς ἐπαγγελλόμενοι, εἰ τὴν Ὀμήρου ἐκκαλεῖν, εἰ τὴν Ὀρφέως, εἰ Φορωνέως, εἰ τὴν Κέκροπος, ἀλεκτρούνα θύοντες καὶ χαρακτῆρα ὑπογράφοντες λέγουσι προκαλεῖσθαι καὶ δεικνύναι. Simonis magi praestigias, quibus pueri speciem ex aere format, τελετὴν vocat Clemens Recogn. II. 26. 637. T. II. Sagae mortuum evocantis miracula μυστήρια Heliodor. Aeth. VI. 14. 251. Et his magorum officii proxima similitudo cum Platoniorum τελεταῖς ἀγνωστάταις, quae quoniam turpi quorundam errore huic causae implicatae sunt, operae pretium erit earum simulacrum hoc loco inserere.

§. 14.

Etenim illo fatali tempore, quo omnis humanus et civilis cultus seculi in pejus ruentis vertigine haustus pessum ire coepit, inter caetera gliscentis barbariei signa et portenta pullulavit illa ex variis fontibus temperata Theosophia, futuri scientiam, factorum regimen^[ε] et quidquid hiantes

ἐπὶ προγνώσει τελετῶν τοὺς ἱεροφάντας ἀπὸ τῶν μεγίστων τιμημάτων ἀφοῦνται (operosum apparatus requirunt) καὶ δεῖ δαπάνης συχνῆς καὶ τύχης συγκομίσαι Κρήσαν βοιάνην καὶ πτέρον Αἰγύπτιον καὶ δοσιέον Ἰβηρικόν. Dioscorid. V. 113. p. 296. b. χρῶνται τινες καὶ εἰς τελετὰς αὐτῇ (terra Lemnia).

[ε] vid. Porphyrii locum a Ficino ad Enn. II. L. III. c. 8. 126. allatum.

superstitiosorum cupiditates explere posset, professsa ac pollicita. Ad quam si populus et vulgus imperitorum sese dedisset, si pauci, si illi, quos Ennius detestatur

Aut inertes aut insani aut quibus egestas imperat, nihil sane nisi communem indoctae semidoctaeque multitudinis sortem conquereremur. Sed, pudendum dictu, philosophos legimus neque eos ignobiles et satis arrogantes hujus turpitudinis non participes sed duces et signiferos fuisse, illos ipsos Platoniorum coryphaeos, Porphyrium, Jamblichum, Proculum, caeteros hujus *ἱεραὶς γυναικῶν*, quibus terrae motus compescere ludus erat, imbres elicere jocus, tantaque cum divinis naturis, heroibus, geniis, angelis, archangelis familiaritas, ut quem quisque eorum in Hierarchia coelesti obtineret locum, primo adspectu agnoscerent. Itaque de his omnium intelligentium una semper atque eadem fuit sententia, solumque hoc ambigitur, improbiusne mentiti an putidius philosophati an ineptius Homeri Platonisque sententias interpretati fuerint Platonici. Sed de mendaciis eorum infra dicitur; de ceteris virtutibus Ruhnkenius breviter distincteque, quod res habet, pronunciavit. „Etsi „Longinus, inquit, Ammonium, Origenem, Ammonique discipulum Plotinum, aliis aetatis suae „philosophis anteferebat, non tamen idcirco existimandum est, philosophandi rationem, quam „illi sequerentur, per omnia probasse — — Longinum ignoret oportet, qui tali ingenio placuisse „credat duram et contortam philosophorum, qui

„conciliari nollent, conciliationem, insanum allegorici sive secretioris sensus quaerendi studium, „mysticas disputationes de deo divinisque emanationibus et daemonibus, quibus omnes illorum „libri sunt referti, alia denique multa, hic non „attingenda, quibus tum vera et sincera Platonis „philosophia foedum in modum adulterabatur.“ Et paullo post commemoratis Longini in Timaeum commentariis, hujus, inquit, libros utinam fanaticorum interpretum, Procli, Hermiae et Olympiodori jactura redimere liceret^[a].

Bonum factum; ut ne quis hujus sententiae indicium Jacobo Taylora facere velit, Platoniorum omnium admiratori acerrimo, qui quum Astium nostrum ob levem Hermiae reprehensionem noth more than a garrulous smatterer esse pronunciaverit^[b] facile, quid Ruhnkenio facturum sit, existimare possumus. Ut lenissime fecerit, Criticum mere verbalem et latratorem vocabit, quo titulo Bruckerum omnesque Platoniorum contemtores nuper ornavit Victor Cousinus^[c]. Ergo sunt tamen, quibus isti

[a] Dissert. de Vit. et Script. Long. Sect. VI. p. LXXVIII. Weisk. Idem sensit Themistius, rhetorum elegantissimus Or. II. p. 33. C. *εἰ ἐγὼ μόνον δύο ῥήματα μεταβαλὼν καὶ μεθαριύσας ἐρεσχέλοισιν πρὸς ὑμᾶς καὶ ἀγροικίζοιμι*, οἷα τὰ πολλὰ εἰσῆλθαι οἱ νέοι Πλάτωνος διασπῶνται, ὅτι τὰυτὰ πάντα συγγέγραπται τῷ φιλοσόφῳ προειρητέοντι περὶ τοῦδε τοῦ βασιλέως etc.

[b] Class. Journ. T. XXII. 400. Pari gravitate idem censores suos (the generality of reviewers) ne honorem quidem praefatus *καθάρματα* vocat p. 117. eosque similes esse dicit to the mice that nibbled the veil of Minerva p. 263.

[c] Praefat. Gener. in Procl. T. I. p. XLI. commemorato Bruckeri iudicio, qui in Procli scriptis rudem indigestamque molem se depre-

placeant? Sunt vero multi et erunt mox plures, si ista nova aetas, quam Cousinus vaticinantis in modum praenunciat^[d], paullulum irroboraverit. Sed sunt certe, qui Plotini assecclas tanquam certissimos philosophandi auctores et unicos antiquitatis interpretes propemodum in coelum ferant. Non lectos, inquis. De ceteris non nimis repugno. Sed quomodo hoc de Taylora suspicari possumus, qui in Platoniorum studio quasi vitae suae tabernacula collocavit? qui Plotini, Jamblichi, Proculi libros plerosque, denique Platonem ipsum, quantus quantus est, in vernaculum transulit sermonem? cujus conjecturis docti homines inventa sua superstruere solent tanquam fundamentis? Est sane anceps judicium; Taylorus ait, Ruhnkenius negat. Utri creditis? Equidem me non interponam; tantum dicam, quantum ex illa Chaldaeorum oraculorum collectione ^[e] judicare possum, Taylorum in interpretandis veterum sententiis sic versari solere, ut neque librariorum menda, neque typothetarum errata animadvertat, sed verbum de verbo reddere contentus saepe

hendisse dicit et confusionem materiarum male cohaerentium temereque effusarum, haec addit: Id vero parum mirum videtur ab eo homine, qui philosophiam neo-platoniam appellat sentina et cento versicolor. Proclum magis allatrat, quam noscendum et intelligendum facit. Tales hucusque historicos habuere Alexandrini. Hoc est de Bruckero, Moshemio, Tennemannio Cousini judicium; neque id mirum ab eo homine, qui Eclectismus et recollexit et caetera scripsit, quae a Creuzero Taylora admiratore et laudatore summo in Praef. Procl. T. I. exagitata sunt, non indigna sane Plotini praecone; qui, ut Porphyrius refert in Vita p. 9. ne humane loqueretur ἀναμνησθῆναι potius quam ἀναμνησθῆναι dicere malebat, et alia hujusmodi.

^[d] l. c. p. LXVIII.

^[e] Classical Journ. T. XVI. et XVII.

grammaticam, saepissime sensum pervertat. Quum verbi causa in Proculi loco quodam (in Polit. p. 376.) ἡ δυνὰς προσήκει τῶν νοερῶν βασιλέων τῷ δημοουργικῷ τοῦ παντός, δυνὰς γὰρ παρὰ τῷδε κάθεται, φησὶ τὸ λόγιον καὶ τὸ κυβερνᾶν τὰ πάντα καὶ τάττειν ἕκαστον, οὗ ταχθέν νικῶσαν μὲν ἀρετὴν, κακίαν δὲ ἡττωμένην ἀποδείξει, quum igitur casus tulisset, ut pro οὗ ταχθέν typographus οὗ ταχθέν, appposito puncto ederet, ille alter Rufinus ejusmodi oraculum Chaldaicum concinnavit:

Δυνας γὰρ παρὰ τῷδε καθεται καὶ νοεραῖς ἀστραπτει τομαῖς καὶ τὸ κυβερνᾶν τὰ πάντα καὶ τάττειν οὗ ταχθέν. [f]

et postremam hujus Saturnini carminis partem, quae intellectu caret, nihil cunctatus sic reddidit: placing in order every thing, which is not regularly disposed[^g] ne indicio quidem ad lectorem facto, unde illa verba νοεραῖς ἀστράπτει τομαῖς sumserit, quorum nullum in l. c. vestigium extat sed e Comm. in Tim. III. 216. huc translata sunt[^h]. Alium ejusdem Proculi locum in Tim. III. 167. τοιοῦτος γὰρ ὁ ἐκεῖ νοῦς πρὸ ἐνεργείας ἐνεργῶν, ὅτι μηδὲ προσήλθεν ἀλλ' ἐν τῷ πατρικῷ βυθῷ etc. Taylorus sic truncavit, ut schema Alabandicum, sensus autem nullus appareat: Μηδὲ προσήλ-

[f] „The privation of accent is the system of the author“ T. XVI. 333.

[g] Haec omnia tacite sumsit a Kircherō Oed. Aeg. T. II. c. III. p. 131. qui eadem verba eodem modo scripsit et interpretatus est.

[h] Eadem leguntur p. 200. sumta ex oraculo quod Damascius servavit Ἔστι γὰρ ἀληθὴς ἀμφοτεροῦς δυνάμεις νοεραῖς ἀστράπτουσα τομαῖς. p. 195.

θεν ἀλλ' — T. XVII. 132. Neque hoc bis terque fecit sed fere omnibus locis verba ad intellectum sententiae necessaria reseculit, aliena et supervacanea addidit, quasi ex ipsis oraculis deprompta, et neque mendosis, quae multa sunt, correctionem adhibuit, neque obscuris interpretationem, nisi illam Rufinianam. Quae ille omnia sine dubio leviter ducet et ignoscenda hominibus in altiorum rerum cogitatione defixis (very pardonable in men who are in pursuit of the most important truths T. XXI. 117.) Verum enimvero, o boni! τὰ μικρὰ μνῆσθαι πρὸ τῶν μεγάλων, sic mystica lex est, neque magna professos parva et puerilia nescire decet.

Vellem equidem hac parte disputationis, quae in aliorum reprehensione consumpta est, supersequere potuissem. Sed quaestio ipsa, in quam ingressi sumus, natura sua cum ea causa conjuncta est, cujus illi patrocinium susceperunt. Etenim de mysteriorum genere quaerimus eo quod a Platonistis auctoritatem, a Chaldaeis speciem disciplinae accepit, quorum illos Platonicae doctrinae interpretes perfectissimos, hos ipsius Platonis doctores fuisse Taylorus, ejusque sectatores affirmant. Contra quos non plus dicam quam ad institutum pertinet. Ac primum pro concessio valeat, mysteria ista, quorum mentio est in Platoniorum scriptis, privatim celebrata esse et in angulis. Cujus generis sacra post imperii Persici occasum et multo magis sub Romanorum dominatu in dies plura insinuata sunt, auctoribus di-

versis, artificiis iis, quorum specimen exemplumque est Alexander Lucianus. His vero, quod constet, omnibus ritus inter se pares erant, vota, castimoniae, purificationes; spectaculorum mysticorum tenor unus idemque, divinae species, photagogiae et cetera glaucomatum pro re ac loco apparata; praemiorum, quae initiatis proponerentur, genera varia, summa tamen haec erat, ut initiati divinae se gratiae digniores vectorumque omnium competes fore sperarent. Quam spem adjuvit publica hominum persuasio, secretiore deorum cultu et insolito plus profici ad salutem quam legitima sacrorum popularium observatione. Itaque etiam omnes illos, quibus veritas ludibrio, superstitio in quaestu fuit, singularem quandam sacrificandi disciplinam prae se tulisse legimus, deorum placandorum potentissimam, eandemque paucis cognitam noscendamque. De quorum vanitate Philo breviter, quod in universum valeat, pronuntiavit. *Τί γὰρ, inquit, εἰ κατὰ ταῦτ' ἐστὶν, ὧ μύσται, καὶ συμφέροντα, συγκλεισάμενοι ἑαυτοὺς ἐν σκότῳ βαθεῖ τρεῖς ἢ τέτταρας μόνους ὠφελεῖτε, παρὸν ἅπαντας ἀνθρώπους ἐν ἀγορᾷ μέσῃ τὰ τῆς ὠφελείας προδέντας, ἵνα πᾶσιν ἀδειῶς ἔξῃ βέλτιονος καὶ εὐτυχεστέρου κοινωνῆσαι βίου* de Victim. Offer. p. 856. C. quo loco populares suos graviter admonet: *μηδεὶς οὖν μήτε τελείσθω τῶν Μουσέως φοιτητῶν μήτε τελείτω· ἐκάτερον γὰρ, τό τε μανθάνειν καὶ τὸ διδάσκειν τελετὰς, οὐ μικρὸν ἀνοσιούργημα.* cf. Schleusner Thesaur. s. v. *Τελεσφόρος* T. V. 286. Et huic similes veritatis

propugnatores alii suis quisque locis modo cavillando modo objurgando, modo rationibus et argumentis mysticae pituitae contagiones reprimere studuerunt; quorum judicia in contextu sermonis, quoties res locusque admonuerit, referentur. Sed vicit nimirum cupido ingenii humani labentis occulta scrutandi affectavitque tum alias ad coelestia vias tum illam principalem, a Theurgia monstratam, de qua nos aliquid dicere constituimus.

Fuit autem mysteriorum Theurgicorum, summum aestimantibus, genus duplex; unum graecanicum, alterum, ut dicitur, peregre advectum, ut res est, mixtum ex domesticis et barbaris superstitionibus. Illud quale fuerit a Porphyrii libro de Oraculis [1] sive *περὶ τῆς ἐκ λόγιων φιλοσοφίας* docet nos Eusebius; hujus notitiam continent oracula Chaldaica; utrique autem idem finis propositus, *Θεουργία* et *Θεοτεία*. Nam posteaquam veterum oraculorum fides evuluit, novum hoc genus praestigiatorum progerminavit, qui sibi a diis ipsis rerum maximarum scientiam per familiaria commercia impertiri flagerent, assumpta in auxilium avita superstitione, deos secretioribus quibusdam cerimoniis elici, elicitos de oculis interrogari posse. Proculus in Theol. I. c. 21. p. 55. *ἐν τοῖς χρησμοῖς οἱ θεοὶ τὰ πάντα διδάσκουσι, τὰ ὅλα καὶ τὰ μερικὰ, τὰ αἰάννια* etc. Neque hoc solum, sed etiam quae unicuique coele-

[1] Sub hoc titulo citat Ficinus librum a se lectum Comm. in Plot. Enn. II. L. III. c. 7. p. 121. c. 8. p. 126. (Verg. Lat. p. 70. a.) Enn. III. L. 1. c. 10. Ex illa fabrica videtur oraculum a Stobaeo servatum Ecl. Ph. I. c. 52. 998.

stium illecebrae admoventae sint, quibus sacris, suffimentis, symbolis et precationibus ad obsequium sacrificantium flecti queant: Proculus in Cratyl. p. 77. τοῖς ἐπὶ Μάρκου γενομένοις θεουργοῖς οἱ θεοὶ τὰς νοητὰς καὶ νοεράς τάξεις ἐκφαίνοντες ὀνόματα τῶν θείων κόσμων ἐξαγγελτικὰ τῆς ιδιότητος αὐτῶν παραδεδώκασιν, οἷς καλοῦντες ἐπεῖνοι τοὺς θεοὺς ἐν ταῖς προσηκούσαις θεραπαίαις τῆς παρ' αὐτῶν εὐηκοίας ἐτύγγανον. Idem in Tim. IV. p. 266. τοὺς ἀφανεῖς τούτων (periodorum coelestium) αἰτίας ἡ ἱερὰ φήμη θεραπεύει, ὀνόματά τε θεῖα νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐκδιδοῦσα καὶ μηνός, καὶ κλήσεις καὶ αὐτοφανεῖας καὶ θρησκειῶν καὶ τιμῶν ἀγάλμασί τε καὶ θυσίαις, οἱ τῶν ἱερῶν παρσιλεύσαντο θεσμοὶ καὶ ἐψηφίσαντο αἱ χρησμοδίαι τοῦ Ἀπόλλωνος, ὡς αἱ ἱστορίαι λέγουσι. Haec unde Proculus hauserit apparet ex L. IV. 251. οἱ θεουργοὶ συνάδουσι θεὸν ἐγκόσμιον τὸν χρόνον ὑμνοῦντες αἰώνιον νέον τε καὶ πρεσβύτην^[*] ἑλικωιδῇ^[†] καὶ οὐ τὸν χρόνον μόνον ἀλλὰ καὶ ἡμέραν αὐτὴν καὶ νύκτα καὶ μῆνα καὶ ἐνιαυτὸν — τούτων οὖν ἐντυχίας καὶ κλήσεις καὶ θεσμοὺς τελεστικοὺς παρέδωκεν. Theurgorum enim nomine significantur Juliani, pater et filius, quorum ille praecipue ὁ Χαλδαῖος, hic ὁ θεουργός dicitur, uterque autem artibus magicis excelluit. Sozomenus

[*] Haec respicit Gregorius Naz. Or. III. p. 76. Α. τὸ Εὐαγγέλιον τὸ αὐτὸ παλαιὸν τε ὁμοῦ τυγχάνον καὶ νέον, ὡς ὑμεῖς τῶν θεῶν ἡμᾶς τερατεύεσθε.

[†] Perperam Stanleyus v. 211. et hunc sequutus Taylorus T. XVII. 250. haec verba scriptoris pedestris inter oracula Zoroastrea retulerunt, omīssis, quae proximae subjuncta sunt.

Eccl. Hist. I. 18. 433. λίθον βία λόγου χειρὶ διελεῖν, ὃ ἐπὶ Ἰουλιανῷ τῷ καλουμένῳ Χαλδαίῳ κεκομπολογῆσθαι ἀκήκοα. **Porphyrīi commentariūm eis τὴν τοῦ Ἰουλιανοῦ τοῦ Χαλδαίου φιλοσόφου ἱστορίαν nominat Suidas s. Πορφύριος. Michael Psellus apud Allatium de Graecor. Opib. XXIX. 177.** δύο ἦσθην ἄνδρες σοφῶ τὰς ἀπορρήτους δυνάμεις, Ἰουλιανὸς, ὃ Χαλδαῖος καὶ ὃ Λίβυς Ἀπολλήσιος. Ὁ μὲν οὖν περίεπτα ποιήσας, ἐπάσας δὲ καὶ ταῖς ὕλαις, τοῖς μὲν τὰς τῶν θηρίων ἐπέδυσεν ὀρμας, τὰ δὲ ἐπισχεῖν οὐκ εἶχεν. Ἰουλιανὸς δὲ καὶ ἐπωδῶν ἄτερ καὶ περιαιμμάτων ἀνεῖλε παντάνησι. **Minus distincte Sidonius Apoll. VIII. Ep. XI. 237.** Julium Firmicum, Sammonicum, Julianum, Vertacum aliosque matheseos peritissimos. et **Tzetz. Exeg. p. 104.** Ἑφαιστιῶν ὃ Θηβαῖος καὶ Ἰουλιανὸς ὃ μαθηματικὸς τὴν ἰήμεραν φασὶ κρίσιμον εἶναι τῶν λοιμικῶν νοσημάτων. **Sed Lydus Mens. p. 19.** σώματα ὕλικά, αἲρια, ἐμπύρια, ὡς ὃ Χαλδαῖος παραδίδωσι, **Julianum patrem significare et de eodem loqui videtur auctor Scholii, quod ad Luciani locum ἐπειπῶν ἱερατικά τινα ἐκ βίβλου παλαιᾶς ὀνόματα ἐπτά, ἐξήλασεν ὅσα ἦν ἑρπετά Philops. c. XII. a Graevio est adscriptum T. VII. p. 540.** ἱερατικά οἷα εἰκὸς τὰ τελεστικά φησιν Ἰουλιανοῦ, ὃ Πρόκλος ὑπομνηματίζει, οἷς Προκόπιος ἀντιφθέγγεται πάντῃ δεξιῶς καὶ γενναίως licet Suidas Τελεστικά Julianο minori tribuat et praeterea Θεουργικά atque λόγια δι' ἐπῶν, majori τελεσιουργικά Χαλδαϊκά. **Theurgi libros duo a Suida vel praetermissos vel illo ge-**

neraliore titulo comprehensos, celebrat Proculus, unum de Zonis in Tim. IV. 246. οἱ τῶν θεουργῶν ἀκρότατοι θεὸν καὶ τοῦτον (τὸν χρόνον) ὑμνησαν ὡς Ἰουλιανὸς ἐν ἐβδόμῳ τῶν ζωνῶν et ibid. p. 258. ὁ Θεουργὸς λέγει τὸν δημιουργὸν ἐξ ἀναγκρεμάσαι ζώνας, ἐβδομον ἡλίου μεσεμβολήσαντα πῦρ alterum Hyphegeticon p. 277. πολλῶ πρότερον Χαλδαῖοι περὶ τῆς τῶν ἀπλανῶν κινήσεως ἐδόξασαν καὶ γὰρ τὰ Λόγια τῶν ἀστέρων τὸ πρόφρευμα τῶν ἀπλανῶν πολλάκις λέγοντα τὴν εἰς τὸ πρόσθεν κίνησιν αὐτοῖς ἀποδίδωσι καὶ ὁ Θεουργὸς ἐν τοῖς Ὑφηγητικοῖς^[m] λέγων περὶ τοῦ τρίτου πατρὸς Ἐπηξεν δὲ πολὺν ὄμιλον ἀστέρων ἀπλανῶν, τὸ πῦρ πρὸς τὸ πῦρ ἀναγκάσας quae emendatius leguntur p. 380. addito τούτων πλήρεις αἱ βίβλοι τῶν θεολόγων καὶ τῶν θεουργῶν hisque nominibus passim ita indistincte utitur ut utriusque Juliani sententiae et scripta accurate discerni nequeant, velut in Tim. I. p. 11. ὁ ἀναγωγεὺς καὶ ὁ ἐπτάκτις κατὰ τοὺς θεολόγους ubi Julianum majorem significari colligas ex cognominis Imperatoris Or. V. 172. D. εἰ δὲ τῆς ἀρρήτου μυσταγωγίας ἀπαίμην, ἣν ὁ Χαλδαῖος περὶ τὸν ἐπτάκτινα θεὸν^[mm] ἐβάκχευσεν ἀνάγων δι' αὐτοῦ τὰς ψυχὰς, ἄγνωστα ἐρῶ τῷ συρφετῷ, θεουργοῖς δὲ τοῖς μακαρίοις γνώριμα. Ab utriusque autem praeceptis distinguuntur deorum ipsorum oracula, quae Theurgi publicarunt. Proculus

[^m] Eundem librum significat in Polit. p. 432. αἱ τῶν θεολόγων ἱφηγῆσεις.

[^{mm}] Sol aut Sarapia. cf. Visconti Pio Clement. T. VI. Tav. XV.

in Tim. IV. 248. κοινή ἐστὶν ἔννοια εἶναι τὰς ὥρας θεὰς καὶ τὸν μῆνα θεὸν, ὧν καὶ ἱερὰ παρειλήφαμεν. Καὶ ἡμέραν καὶ νύκτα θεὰς εἶναι φασίμεν [ᾠ] ὧν καὶ κλήσεις ἔχομεν ἐκδεδομένας παρ' αὐτῶν τῶν θεῶν quem locum illustrant Simplicii verba in Auscult. L. IV. 188. α. ὁ Πρόχλος οὐ μόνον νοῦν ἀλλὰ καὶ θεὸν τὸν χρόνον ἀποδεικνύειν πειρᾶται, ὡς καὶ εἰς αὐτοψίαν [ῥ] ὑπὸ τῶν Θεουργῶν κληθῆναι [ῥ] unde apparet deos a Theurgis ad respondendum evocatos eorumque responsa literis mandata esse. Atque haec, puto, sunt illa Λόγια, quae Suidas Juliano Theurgo tribuit, diversa fortasse a Chaldaicis oraculis, quae vel Julianus senior vel alius quis e magno numero circulatorum, qui Chaldaeorum nomen sibi arrogarunt, in lucem edidit, tanquam ex vernaculo Magorum sermone in graecum conversa [pp].

[ᾠ] Diei, noctis, mensis, anni κλήσεις continent Orphel Hymni et Prooemium; quae quis credat Proculum praetermissurum fuisse; si cognita habuisset? Item Clitomachi Academici argumentatio ap. Sext. c. Phys. I. 592. εἰ ὁ ἥλιος θεός ἐστι, καὶ ἡμέρα ἂν εἴη θεός· εἰ δὲ ἡμέρα, καὶ ὁ μῆν καὶ ὁ ἐνιαυτός· οὐχὶ δὲ τοῦτο· τοίνυν οὐδὲ τὸ ἐξ ἀρχῆς manifestum fact, neque Orphel neque Chaldaeorum libros ei innotuisse.

[ῥ] Josephus in Libro Memor. p. 72. T. XIV. Gall. varia genera vaticinandi enumerat: διὰ κοσμήσεων, διὰ λεκάνης μαγικῆς, διὰ ψυχόπομπας, et, quod huc pertinet, διὰ κλήσεως αὐτοπικῆς.

[ῥ] Idem p. 186. α. καὶ οὗτος ἂν εἴη ὁ χρόνος (ὡς ὁλότης θεωρουμένη) ὁ ὡς θεός ὑπὸ τε Χαλδαίων καὶ τῆς ἄλλης ἱερᾶς ἀγιστείας τιμηθείς.

[pp] Οἱ παρ' Ἑλλήσι θαυμονες ἐκρησιμῶδον ἠρακλεῖς, οἱ δὲ παρὰ Χαλδαίοις τὰς κλήσεις εἶχον τῇ Χαλδαίων γλώττῃ Mich. Psellus de Daem. p. 85. An ullus Chaldaeorum, qui Graeciam et Italiam pervagati sunt linguam exoticam cognitam habuerit, valde dubito; nomina Babylonica, quae Hesychius et Suidas nescio unde collegerunt: Αἰδῶ, Αἰκῆ, Μισσίονη, Μολοβόβαρ, Σαρακηρῶ, Σελῆς et cetera certe illud non probant, commentarios Chaldaicos ab hominibus Graecis lectos esse. De Pici Mirandulani libro, quem Fabricius provocat, dicti po-

Verum de Julianis, quos Fabricius, Baumgartenus [9] et Tiedemannus [99] tantummodo strictim attingunt Suidæ testimonio fere contenti, plura afferre non possum, neque certa mihi videtur Lambecii conjectura, oracula Magica, quae Psellus et Pletho illustrarunt, ab alterutro Julianorum per fraudem composita esse, quanquam illud bene intelligo, quae contra afferuntur a Fabricio Bibl. T. I. 313. et Moshemio ad Cudworth. p. 338. perlevia esse. Nam quae a Nicolao Damasceno p. 461. nominantur τὰ Ζωροάστρου λόγια, perspicuum est plane diversi generis librisque fatalibus similiora fuisse; quae autem hodie supersunt λόγια τῶν ἀπὸ Ζωροάστρου Μάγων dogmata continent deorum voce profatueque publicata de substantiis supermundialibus, de ideis materiam formantibus, aliaque Platonica, imo Platonis ipsius φήματα καὶ ὀνόματα[†]. Ab hoc autem semibarbari hominis [††] opusculo longe diversa sunt Grae-

test quod de Atlantide Platonis, ὁ πλάσας ἠγάπησε. Quis enim isto tempore Chaldaeos sciebat?

[9] Examen miraculi legionis fulminatricis p. XIV. Hoc miraculum Marci ipsius pietati tribuit Themistius in Or. Ined. ap. Hartertium ad Polluc. Hist. Phya. p. 226.

[99] De art. magic. origine p. 74.

[†] Νοῦν μὲν ἐν ψυχῇ, ψυχὴν δ' ἐν σώματι ἀργῇ ἡμῶν ἐγκατέθηκε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε Procl. Tim. II. p. 97. et 124. et corruptius p. 97. unde in Gesneri Orphica transfluxit Fr. XXIV. Haec autem sunt notissima Platonis verba Tim. p. 90. B. νοῦν μὲν ἐν ψυχῇ, ψυχὴν δὲ ἐν σώματι ἐνιστάς, a multis celebrata. Hermes in Patricii Mag. Phil. L. X. 172. Nam deus — animam quidem in corpore jussit esse, mentem autem in anima etc. Grégor. Naz. Or. XXVI. 448. C. τὸν ἀνθρώπον ζῶον λογικὸν συνεστήσατο καὶ συνέδησε μυστικῶς τε καὶ ἀδήλως τὸν χοῦν τῷ νοῦ καὶ τὸν νοῦν τῷ πνεύματι.

[††] Illud quidem quod Taylorus inter versuum heroicorum parti-

corum deorum oracula a Porphyrio ad commen-
dandam philosophiam miscellaneam vel collecta
vel conficta (quanquam abjurat) quorum nihil su-
perest, praeter unam partem, quae deorum evo-
candorum scientiam tradit.

Paucis hic repetendum videtur, qualis in his
theurgicis oraculis praescribatur sacrificandi modus,
quam indignus philosophis, quam nihil discrepans
ab istis plebejarum sagarum praestigiis. Primum
igitur, qui deorum adspectu et colloquio frui cu-
piebant, purificationibus magicis operam dabant.
Procl. in Alcib. p. 9. *ἐν ταῖς τελεταῖς καθάρσεις
ἡγοῦνται καὶ περιῶδαντήρια καὶ ἀγνισμοὶ τῶν ἐν
ἀπορρήτοις δρωμένων καὶ τῆς τοῦ θεοῦ μετουσίας.*
Suffimenta autem haud vulgaria illa erant sed la-
pidibus herbisque magicis; hisque adjunctae deo-
rum superiorum et inferiorum obsecrationes, gra-
vesque comminationes infima sublimandi, sublimia
infimandi; tum divinarum potestatum notae et
signa, sive quae illi vocant *συνθήματα* et *χαρα-*
κτῆρες, ad artis praescriptum disposita; nec rhom-
bus aberat, vetus illud deorum eliciendorum in-
strumentum, mysticis disciplinis initiatus, nec cae-
terae daemonum illecebrae. Jam coelum nigres-
cere, terra horrendum contremere [r], jam igneae

culas edidit quodque etiam nunc reperitur in Damasc. Quaest. p. 350.
οἱ τελετάρχαι συνελήπται τοῖς συνοχεῦσι, neque a Zoroastre scriptum
est neque ab ejus interprete, sed *συνδιήρηνται* Procl. Theol. IV. c. 39.
240. estque hoc verbum frequens Platoniciis. cf. L. VI. 393. 399. etc.

[r] Oraculum Chaldaicum Pselli:

*Πολλάκις ἦν λέξης μοι, ἀθρήσεις πάντ' ἀχλύοντα.
οὐδὲ γὰρ οὐράνιος κυρτὸς τότε φαίνεται ὄγκος,
ἀστέρες οὐ λάμπουσι, τὸ μήνης φῶς κεκάλυπται,
χθὰν οὐχ ἔστηκεν, γλέγεται δὲ τε πάντα κεραυνοῖς.*

species praesentium oculos praestringere, aliae tremulo lumine micantes aliae similitudinem belluarum gerentes et inter haec deorum voces intonare, occulta aperientium, nisi si archimagi cujusdam vis major obstaret[*]. Augustinus Civ. X. 9. Porphyrius querelam de hac re Chaldaei nescio cujus expromens; Conqueritur, inquit, vir in Chaldaea bonus[^u] purgandae animae magno in molimine frustratos sibi esse successus, quum vir ad eadem potens tactus invidia adjuratas sacris precibus potentias alligasset, ne postulata concederent. Nam ut omnibus mysticis cerimoniis vis quaedam divinior tribuebatur, Bacchicis solvendi et purificandi, Mithriacis regenerandi, Theurgi eadem omnia professione sua complexi tanquam colophonem addiderunt illam hieraticam Anagogen sive universalem animae liberandae viam, qua eos, qui sacra sua rite praeparati rite obiissent, sensim ab omni concretionem mortali segregatos induendae divinae substantiae capaces fieri et postremo summum in universam naturam imperium adipisci affirmarent[*].

vulgo mendose scribuntur ἀδρήσεις πάντα λέοντα et βλέπεται δὲ πάντα. Illud inepte interpretatur Psellus οὐδὲν ἕτερον ἰδοὺς ἢ ἐν οὐρανῷ ἢ φάσμα λεόντειον. Nec sanior scriptura, quam Pletho repetisse videtur: πολλάκις ἦν λέξῃς με, τὸ λεπτόν πάντῃ ἀδρήσεις. Verba sunt dei cujusdam formulam magicam enarrantis.

[*] Helioid. Aeth. IV. 7. 174. ἀλλὰ μοι ἀντίθεός τις ἔσκειν ἐμποδίζειν τὴν πρᾶξιν καὶ διαμάχεσθαι πρὸς τοὺς ἐμούς ὑπηρέτας. Ebnar. V. Aedes. p. 39. Boiss. Μάξιμος δὲ ἐνέκειτο καὶ καταμαδῶν ὅτινι πέχρηται (Philometor) δαιμονίῳ (hoc addend.) βιαιοτέρῳ καὶ δυνατωτέρῳ κατέλυσε τὸ ἔλαττον.

[**] Julianum denotari putat Holstenius de V. Porph. XI. 57.

[*] Procl. in Tim. V. 391. ἡ περὶ τὴν πυρὶν (Patrocli) πραγμα-

Haec passim proficitur Jamblichus in nugacissimo de mysteriis libro; haec summatim exponit Proculus in Polit. p. 379. ubi deorum hominiorum transfigurationibus fidem asserens, eas congruere dicit ταῖς ἱερατικαῖς ἀπάσαις πραγματείαις, ταῖς τελεταῖς καὶ τοῖς μυστηρίοις — ἅπασιν γὰρ τούτοις οἱ θεοὶ πολλὰς μὲν ἐαυτῶν προτείνουσι μορφάς, πολλὰ δὲ σχήματα ἐξαλλέτοντες φαίνονται, καὶ τότε μὲν ἀντίπτωτον αὐτῶν προβέβληνται φῶς, τότε δὲ εἰς ἀνθρώπου μορφὴν ἐσχηματισμένον, τότε δὲ εἰς ἄλλοιον τύπον προεληλυθός. Καὶ ταῦτα καὶ ἡ θεοπαράδοτος μυσταγωγία παραδίδωσι ταῦτα γὰρ φησιν ἐπιφωνήσασα

Πῦρ ἔκελον σκιρτητῇ ἐπ' ἥeros ἴθμα τιταῖνον,
ἢ καὶ πῦρ ἀτίπτωτον, ὅθεν φωναὶ προθέουσιν,
ἢ φῶς πλούσιον ἀμφιχύδην ροιζαῖον ἐλιχθέν,
ἀλλὰ καὶ ἵππον ἰδεῖν φῶτος πλέον ἀστράπτοντα
ἢ καὶ παῖδα θοοῖς νώτοις ἐποχούμενον ἵππου
ἔμπυρον ἢ χρυσῷ πεπνυασμένον ἢ πάλι γομνὸν
ἢ καὶ τοξεύοντα καὶ ἐστηῶτ' ἐπὶ νώτοις[¹]

τετα μμεῖται τὸν παρὰ τοῖς θεουργοῖς τῆς ψυχῆς ἀπαθανασισμόν. Idem p. 331. τὸ μέγιστον ἢ τελεστική συμβάλλεται διὰ τοῦ θεοῦ πυρὸς ἀφανίζονσα τὰς ἐκ γενετῆς κηλίδας, ὥς τὸ λόγιον διδάσκει, cf. Porphyr. ap. August. Civ. X. 9. sq. Augustinus ipse de Trinit. III. c. 10. Diabolus animas deceptas praecipitavit, quum polliceretur purgationem animae per eas quas τελετάς appellant. Arnobius II. 62. Magi spondent commendaticias habere preces quibus emollitae nescio quae potestates vias faciles praebeant ad coelum. Etruria libris in Acheronticis pollicetur certorum animalium sanguine numinibus certis dato divinas animas fieri et a legibus mortalitatis educi. Servius ad Aen. IV. 694. certis consecrationibus solebant homines facere ut muniti essent adversus fortunae impetus, nec poterant mori, nisi exauctorati illa consecratione.

[¹] In primo versu σκιρτητῇ scripsi pro σκιρτηδόν, quo retento ἔκελον nihil habet quo referatur, nisi versus omissus eat tali fere sententia: πολλὰκι (sc. βλέψεις) τριγλώχινι Διὸς φλογόεντι βελέμνῳ πῦρ

καὶ ὅσα ἐφεξῆς προστίθῃσι τὰ λόγια ^[u], quae Gesneri errore ad Orpheum translata sunt Fr. XXIII. Quum tamen haec pyrotechnia paullo operosior videretur, saepe Vocator (ὁ κλήτωρ) totum spectionis negotium in se recipiebat, mystis credere jussis quae ille se videre nunciaret. *Αὐτοψία* ἐστὶν ὅταν αὐτὸς ὁ τελούμενος τὰ θεῖα φῶτα ὁρᾷ, εἰ δὲ οὗτος μὲν οὐδὲν ὁρᾷ, ὁ δὲ τὴν τελετὴν διατιθέμενος αὐτοπτεῖ τὸ φαινόμενον, ἐποπτεία τοῦτο πρὸς τὸν τελούμενον λέγεται Psellus p. 82. Ad haec accedebat tertium genus divina scitandi, minus operosum, quam inspectio, numtiatione ambitiosius, per Energumenos; non inventum illud a Theurgis sed ad imitationem puerorum magicorum compositum. Catabolicos vulgo

Ἰέλων. nam certam speciem requirit oppositum πῶς αὐτοπτέον. Trifida et trisulca vulgo dicuntur Jovis tela. *Ἀλεῖ* τριγλάχινι legebatur, nī fallor, in Oraculo quod Taylorus T. XVII. p. 261. vitiose sic edidit: *Ἀλεῖ τριγλάχιν νόνον ψυχήν δ' ὁπλίσαντα. Κεραυνούς πιδέρας ὀρχήσῃρας* dixit Norinus I. 30. In eodem versu pro οἶσμα, deδὲ ἰδμα, in secundo φωναί pro φάνην, ex oraculo simillimo ap. Psell. p. 81.

ἦν ἴκα μὲν βλέψης μορφῆς ἅτερ εὐλερον πῦρ
λαμπόμενον σκισηδὸν ὕδον κατὰ βάνθεα κόσμου
κλύθι πυρὸς φωνήν.

Nec tamen improbem φωναί προσέουσι fulgura emicant. De tertio versu probabiles sunt Gesneri conjecturas πλησίον et ζοιζαῖον pro ζυζαῖον, certa nulla nisi quae diversam a superioribus speciem praebeat; πῶς πλούσιον τῆς σελήνης Procl. ad Hesiod. Opp. 817. πλούσιαν νυκτὸς σεμνότητα Stob. Ecl. I. 928. Pro Χωρίον παμμοῦσων φύλλον Clement. Homil. IV. 10. 664. T. II. Gall. ubi Davisius παμμύκτων emendat, παμπλούσιον substituendum. Pro ἀμφιγύνην succurrebat ἀμφιγυδὴν, Taylorus edidit ἀμφιφανές XVII. 255. Hermannus ἀμφὶ γυήν, quod mihi eruditius videtur quam pro horum poetarum consuetudine, qui ubi jambo opus est, γέαν usurpant vel eadem mensura γαῖαν. Ceterum vellem haec oracula aliquanto emendatius edi; veteres sordes reduxit Hasius in Bibl. Lat. Paris. Vol. II. P. II. 416.

^[u] Ad hunc locum de Theophrastis fortasse pertinet versus ap. Procl. Polit. p. 307. Χαῖται μὲν γὰρ ἐς ὅδ' πεφυκότι φωνὴ βλέπονται.

vocant daemones vaticinandi causa in corpora humana, velut in hospitibus, devertentes. v. Vales. ad Euseb. Hist. Eccl. IV. 7. 149. Vandale de Idolol. p. 280. hospes divini numinis et interpres *δοχεύς* dicitur^[a]. De hoc multa loquuntur oracula a Porphyrio edita; quemadmodum carmine instinctus repens corruat, aestuet, vaticinetur, et ut rursus demtis sertis et linteis (id fraudis velamentum) deus coelo restituatur, ille sibi^[v]. Rem eandem, tanquam compertam, narrat Proculus in Polit. p. 380. τὸ μετεχόμενον μονοειδὲς μὲν κατὰ τὴν ὑπαρξιν, πολυειδὲς δὲ διὰ τὴν αὐτῶν ἀσθένειαν τοῖς μετέχουσι φανταζόμενον καὶ οὐ ταῦτα μόνον ἀλλὰ καὶ βάρους τὸ ἄβαρες φαίνεται τοῖς πληρουμένοις αὐτοῦ μετέχον· οὐ φέρει με τοῦ δοχέως ἢ τάλαινα καρδία, φησί τις θεῶν. Quartum genus et ultimum consistebat in oraculis ex ore statuarum ritu magico consecratarum elicendis^[w]. Hae igitur sunt illae ἀγνώταται τε-

[a] Procl. Cratyl. p. 106. αἱ θεουργίαι τοὺς κλήτορας καὶ τοὺς δοχέας καθάριζεν παρακελεύονται. Ὁ δοχεύς Euseb. III. 126. C. Hermias in Phaedr. p. 105.

[v] Euseb. V. 9. 195. sq. ubi Νειλῶν δόθονν scribendum pro νηλῆν, i. e. linteam sindonem sive Nilotidem, et σινδόνας ἀμπέτασον κεφαλῆς pro νεφέλην, et γραμμῶν ἐκλύων πολὺν τύπον pro τάμων. Γραμμαῖς sunt characteres magici. Sarapis tuus ab homine vocatur et venit et quum venerit statim jussus includitur et loquendi necessitas nolenti forsitan imperatur Firmicus de Err. Prof. Relig. p. 433. Ceterum haec magica vincula ab illis quae Nereo, Proteo, Glauco, Picoque et Fauno injiciuntur, diversissima esse nemo non videt.

[w] Οἱ τελεσταὶ διὰ χαρακτήρων καὶ ὀνομάτων ζωπικῶν τὰ ἀγάλματα καὶ ζῶντα καὶ κινούμενα ἀποτελοῦντες Procl. in Tim. IV. 240. Idem dicit p. 287. τὴν τελεστικὴν χρησιμότητα καὶ ἀγάλματα ἰδρῶσαι καὶ διὰ τινων συμβόλων ἐπιτήδεια ποιεῖν εἰς τὸ μετέχειν τοῦ θεοῦ καὶ κινεῖσθαι παρ' αὐτοῦ καὶ προλέγειν τὸ μέλλον. Et in Theol. 28. p. 70. ἡ τελεστικὴ διακαθήρσα καὶ τινες χαρακτήρας καὶ σύμβολα

λεταί, haec illa *μυστικώτατα* sacra, quae Platoniorum praesultatores [1] non commemorarunt solum saepissime sed etiam cupidissime laudarunt, neque laudarunt modo sed etiam propriis mendaciis mangonizarunt merueruntque ut eorum in diis colendis ratio prodigium opprobriumque diceretur [2]. His sacris initiatus est Julianus imperatorum optimus nisi egregiam indolem corrumpissent praeceptores Platonici [3]. His operam dedit Jamblichus ὁ θεῖος et Proculus ὁ μέγας, qui, ut Marinus refert in Vita XXVIII. 2. τὴν θεουργικὴν ἀρετὴν ἐπορίσατο — Ταῖς γὰρ τῶν Χαλδαίων συστάσεσι [4] καὶ ἐντυχίαις καὶ θείοις καὶ

περιθεῖσα τῷ ἀγάλματι ἐμψυχον αὐτὸ ἐποίησε καὶ ἐλλαμφθῆναι παρὰ τοῦ θεῖου.

[1] Immunis hujus criminis Plotinus, qui in toto Enneadum contextu semel oraculorum Zoroastreorum sententiam integram proposuit, οὐκ ἐξάξεις ἵνα μὴ ἐξέῃ Enn. I. L. IX. c. 1. p. 85. nunquam ea nominatim laudavit neque ad deos auctores retulit, nulloque verbo Theurgorum velificatus est mendaciis, gnosticarum superstitionum, quas impugnat Enn. II. L. IX. simillimis. Mythorum interpretationes allegoricas rarissime nec ultra Platonis exemplum affectavit, hoc uno nomine reprehendendus quod quae ille per jocum animique causa dixit, in serium vertit.

[2] „A subject of surprise and scandal“ nominat Gibbon Declin. Ch. II. p. 60. „une secte, où il falloit être fou „de profession“ Falconet sur les Baityles. Mem. Acad. Inscr. T. VI. p. 517.

[3] Gregorius Or. III. p. 71. B. Sozomenus et Theodoretus narrant Julianum aliquando sacris magicis operantem daemonum ex inferis erumpentium impetu ita perterrefactum esse ut oblitus sui signo se crucis signaret. v. Ruinart. ad Acta Mart. p. 141. Haec fabula fortasse a Christianis ficta sed haud dissentanea moribus Juliani, superstitioni magis quam legitimi sacrorum observatoris Ammian. XXV. 24. qui Maximo Ephesio praeceptore usus deorum voluntatem immolandi puerorum extis scrutatus dicitur Dio Cass. LXXIII. 16. neque non a Libanio ipso praedicatur ἐν τελεταῖς μυρῖαις ὁμιλήσας δαίμοσι De ult. Jul. T. II. p. 56.

[4] Ἐπωδαὶ καὶ συστάσεις Jamblich. de Myst. Sect. III. c. 14. p. 77. et 78. Joseph. Lib. Mem. p. 72. T. XII. Gall.

ἀφθέγκτοις στροφάλοις ἐκέχρητο. Καὶ γὰρ ταῦτα παρειλήφει καὶ τὰς ἐκφωνήσεις καὶ τὴν ἄλλην χρῆσιν αὐτῶν μεμαθήκει παρὰ Ἀσκληπιυγενείας παρ' αὐτῇ γὰρ καὶ μόνῃ ἐσώζετο ἀπὸ Νεστορίου τὰ ὄργια καὶ ἡ σύμπασα Θεουργικὴ ἀγωγή. — Πρὸ δὲ τούτων ἐν τάξει ὁ φιλόσοφος τοῖς Χαλδαϊκοῖς καθαρμοῖς, καθαιρόμενος φάσμασι μὲν Ἑκατικοῖς φαισινδῶσιν αὐτοπτούμενος ὠμίλησεν, ὡς καὶ αὐτὸς που μέμνηται ἐν ἰδίῳ συγγράμματι, ὁμβρους δὲ ἐκίνησε καὶ αὐχμῶν ἐξαισιῶν τὴν Ἀττικὴν ἤλευθέρωσε φυλακτῆριά τε σεισμῶν κατετίθετο etc. Et extat ipsius testimonium, quo se sacrorum istorum participem fert in Theol. L. I. 19. p. 53. τῶν Θεῶν ἐν ἀπλότῃ μιᾷ οὐσιωμένων ποικίλα προβέβληται τῆς παρουσίας φαντάσματα — καθάπερ ἐν τελεωπτάταις τῶν τελετῶν μεμαθήκαμεν. —

Haec de Platoniorum mysteriis dicenda fuerunt, simul ut laudatores pudeat, simul ne foeda et novitia superstitio, quae Antoninorum saeculo increbuit miraculorum feracissimo, ad prisca transfundatur Eumolpidarum instituta ab his ineptiis remotissima. Neque non ad omnem insequentem disputationem scire pertinet, Hierophantarum nomen, quam late vagatum, quibusque hominibus impertitum sit [b]. In praesens vero id commodi consequuti sumus ut quaestionum superiorum po-

[b] Aldhelmus de Laud. Virg. XVIII. p. 299. T. III. Bibl. Patr. Bign. Milites magicis putantes praestigiis gestum putissimis illum perfundunt lotii odoribus, quibus arbitrantur cuncta Chaldaeorum et Hierophantarum phantasmata simulque ariolorum et magorum evanescere. Vide, quam facile Platoniorum philosophorum artificia destrui possint. Ceterum haec nugae vulgari superstitioni ianexae sunt, de qua Psellus

stremæ satis facere possimus. Nam quod Heraclides ait duobus Solis et Apollinis nominibus unius numinis vim et notionem subjectam esse, idque in teletis cognosci, jam potest judicari, quodnam teletarum genus denotaverit. — Proculus in Theol. VI. 12. 377. ὁ Ἥλιος Ἀπόλλων ὑμνοῦμενος χαίρει διακροφόντιος καὶ Ἀπόλλων Ἥλιος ἀνακαλούμενος etc. a Theurgis, puta, in hymno anacletico, qualem etiam Porphyrius significat de Abstin. III. 17. 253. ἡ Ἐκκλησία κύων, λέων, ταῦρος κρούουσα μύλλον χαίρει. Solis et Lunæ teletas memorat Porphyrius ap. Augustin. Civ. X. 23. Apollinis Proculus in Orat. p. 106. sic, ut eundem Solem parhabeat: ὁ Θεουργὸς ὁ πῆς τελετῆς τοῦτου προκαταγγενομένης ἀπὸ τῶν καθάρσεων ἄρχεται καὶ τῶν περιεχόμενων

Αὐτὸς δ' ἐν πρώτοις ἱερὲς πρὸς ἔργα κυβερνῶν
κίματι ρυνέσθω παγερῷ βαρυνχέος ἔλλης [*].

§. 15.

Jamjam sequamur Sanctorum auditores suas miniscalis mysteriis rite praeeparatos ad majora dacentem. Primum igitur Divam penetrabile ingressis, velut ad praegustandum species quendam

de Operat. Daem. p. 89. ὅσα χειρῶνται (δαμόνια) τοῖς περιτιώμασι, λέγω δὲ σιλοῖς καὶ ὄνυξι καὶ θριξί.

[*] In cod. Turin. Peyron. p. 71. βαρυνχέος scriptum, quod Schaeferus in βαρυνχέος mutat. Ἔργον, ut Pletho dicit ad Orac. p. 26. significat τὴν τελετὴν, id est, operationem magicam. Magorum actiones vocat Arnob. I. 46. αἱ τελεσμαι μαγικάς αἱ πρὸς τῶν ἔργων τῶν ἱερῶν ἀπολύουσιν ἡμᾶς τῶν μισμαίων πάντων Procl. in Aleth. p. 42. T. III. Cous.

horribiles daemónum. infernorum objicit cum ingenti fragore coeli terraeque, ignibus hinc atque illinc micantibus. Sic probe percussos et jam admiratione saturos in locum quendam subterraneum devocat, ita mirifice instructum, ut totum nobis Orcum referat, Acherunte circumfluum et in Tartari Elysiiue regiones accurate descriptum, non sine Charonte et Cerbero. Hinc in templum ipsam educimur, non minoribus miraculis refertum. Nisi forte parum est Hierophantam videre solari tunica rutilantem, Demiurgi habitu Daduchum, et deorum omnium siderumque choreas; quae cuncta particulatim enarrant mystagegi nostri magnaue cum asseveratione, paene ut pudor sit non credere. Sed audiamus ipsam. „Les aspirans plongés dans les horreurs de la nuit et saisis de frayeur attendoient dans le vestibule que les portes s'ouvrissent. Le temple s'ébranle, la foudre répand une lumière éclatante, qui annonce la présence de la divinité; un bruit sourd se fait entendre du fond des abîmes de la terre — les serpens de Triptolème sifflent — au loin paroît la triple Hécate — Cette description (de Claudien) quoique poétique, diffère peu des détails, que plusieurs auteurs nous fournissent sur le spectacle, qui s'offroit aux yeux des initiés. L'aspirant entendoit différentes voix, la lumière et les tenebres affectoient alternativement ses sens; à peine pouvoit-il considerer la multiplicité des objets, qui s'offroient à ses regards (v. Dio Chrys. Or. XII. 202.) Les principaux étoient des fantô-

„mes ayant la figure de chien et diverses formes monstrueuses et propres à inspirer de l'effroi. v. „Stob. Serm. CCLXXIV. 884. (CXIX. 604.) et „que le bruit de la foudre et des éclairs (Schol. „ad Orac. Zor. p. 87. Gal.) rendoient encore plus „terrible.“ T. I. 851. Creutzer. Symb. T. IV. 535.

Oppida magnos praestigiatōres Hierophantas fuisse necesse est, sive potius terrenefficos, si haec et talia praestiterunt, non illis frivolis artificis, quibus vicari cauculatores rusticos obstupesciunt, tonitrua Claudiana et cetera phantasmata cientes, sed ea artis subtilitate ut vel docti et intelligentes spectatores, quales Dio et Plutarchus fuere, non stupērent solum sed velut in vitae necisque confinio constituti horrescerent et consternarentur. At ne quis dubitare possit, testis adest oculatus, Proculus: ὥσπερ ἐν ταῖς ἀγνοῦταις τελεταῖς πρὸ τῶν μυστικῶν θεαμάτων ἐκπληξίς τῶν μυουμένων κ. τ. λ. in Theol. III. 18. 151. cui additur, tanquam consentientis Plethomis testimonium: εἰδοθε τοῖς πολλοῖς τῶν τελουμένων φανερῶν κατὰ τὰς τελετὰς συνῶδη τινὰ καὶ ἀλλόκοτὰ φάσματα p. 41. Obsop. quae verba Themistio tribuit Sancrucius p. 353. Hoc quidem vellem omisisset iste; nam qui Oracula Zeroastrea eorumque interpretes vel praeteriens adspexerit, quinimo Zeroastris nomen qui fando cognoverit, scit eos de Eleusiniis ne per somnium quidem loquutos esse. Sed Proculi testimonium si ex omnibus ejus scriptis solum superesset, disputari posset, an ad Eleusinia potius quam ad alia mysteria

pertineat. Nunc dubitari non potest, quin illae ἀγιώταται τελεταί a Cereris sacris tantum distent, quantum ab his mysteria Christianae religionis. Commode accidit, ut ille tam ad ornandum inops, quam ad inventiendum sterilis scriptor eandem similitudinem decies iterando rem nobis apertiore fecerit. Primo loco ponam haec superioribus non multo clariora: ὥσπερ ἐν ταῖς ἀγιωτάταις τῶν τελετῶν προσηγοῦνται τῶν θρωμένων καταπλήξεις τινές, αὐτοὶ μὲν διὰ τῶν λεγομένων, αἱ δὲ διὰ τῶν δεικνυμένων, ὑποκατακλίνουσαι τῇ θείᾳ τὴν ψυχὴν, οὕτω δὲ καὶ ἐν τοῖς τῆς φιλοσοφίας προθύροις etc. Comm. in Alcib. p. 61. Creuz. Secundus locus rem in majore luce collocat: ὥσπερ ἐν ταῖς τελεταῖς αἱ τῶν ἀρρήτων φασμάτων δείξεις καὶ τὰ σύμβολα καταπλήττονται τοὺς τελουμένους ἐπιτηδειότερους αὐτοὺς καθίστασι καὶ ἐμπαθεστέρους πρὸς ἄλην τὴν τελετὴν ib. p. 142. Est tamen hoc quoque ambiguum; nam illae δείξεις τῶν ἀρρήτων φασμάτων etiam in Eleusiniis praedicantur. Sed nullo modo cum his consiliari potest tertium testimonium: κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ ἐν ταῖς ἀγιωτάταις τῶν τελετῶν πρὸ τῆς τοῦ Θεοῦ παρουσίας δαιμόνων τιμῶν χθονίων σύμβολα προφαίνονται καὶ ὅπως ἐκτάραττονται τοὺς τελουμένους καὶ ἀποσπῶσαι τῶν ἀχράντων ἀγαθῶν — διὸ καὶ οἱ Θεοὶ παρακαλεῦνται μὴ πρότερον εἰς ἐκείνους βλέπειν πρὶν ταῖς ἀπὸ τῶν τελετῶν φραχθῶμεν δυνάμειν ibid. p. 39. Nec magis quartum: ὥσπερ ἐν ταῖς τῶν τελετῶν ἀγιωτάταις φασὶ τοὺς μύστας τὴν μὲν πρῶτην πολυειδέσι καὶ πο-

λυμόρφοις τῶν θεῶν προσβεβλημένοις γένεσιν ἀπαν-
 τῶν, εἰσιόντας δὲ ἀκλινεῖς καὶ ταῖς τελεταῖς πε-
 φραγμένους αὐτὴν τὴν θεῖαν ἔλλαμψιν ἐγκολπίζε-
 σθαι in Theol. L. I. c. 3. p. 7. et quintum: τῶν
 θεουργῶν θάπτειν τὸ σῶμα κελευόντων πλὴν τῆς
 κεφαλῆς ἐν τῇ μυστικωτάτῃ τῶν τελετῶν, ὃ Πλά-
 των καὶ τοῦτο προεῖληφεν ἐπ' αὐτῶν κινούμενος
 τῶν θεῶν ib. IV. c. 9. p. 293[*]. Haec qui inter
 se comparaverit ab uno eodemque Proculo^[b] ver-
 bis paene iisdem perscripta, is profecto non du-
 bitabit, quin istae ἀγιάταται et μυστικώταται τε-
 λεταί apud Platonicos unum certum genus signi-
 ficient. Quatenam igitur fuere illa sacra? Haec,
 quibus nulla nequiora neque cum majore humani
 ingenii opprobrio reperta sunt, Theurgorum my-
 steria sive potius deliramenta, veterum ac nova-
 rum superstitionum colluvione concreta, de qui-
 bus modo diximus.

De Proculi atque Plethonis testimoniis, ne
 posthac imperitos fallere possint, et in praesentia
 et in futurum provisum videtur. His subscripta
 Dionis auctoritas quid valeat, apparebit legenti-
 bus: Ὡςπερ εἷτις ἄνδρα Ἑλληνα ἢ βάρβαρον μυ-
 εῖσθαι παρὰ τοὺς εἰς μυστικὸν τινα μυχὸν ὑπερφυῆ
 κάλκει καὶ μεγέθει, πολλὰ μὲν δρῶντα μυστικά

[a] v. Epimetr. IV.

[b] Si quis Proclus male, equidem dicam ei non implegam, ne-
 que diffiteor me ipsum in his rebus orthographicis laxum et latitudina-
 rium esse. Sed indocte faciunt, qui vitiosam scripturam pervicacius de-
 fendunt, nec omnino scire videntur, quae res agatur. Quis sanus ho-
 die speculum, vinclum, seclum, Lucmo more Praenestinatorum (v. Fog-
 gini ad Fast. Praen. p. 353. Wolf.) scribere velit? quibuscum nomi-
 nibus Gronovius Observ. IV. 21. 764. illud Proclus componit. Pro-
 culus, Proculejus etc. ducuntur a procul Plutarch. V. Coriol. c. XI.

θεάματα, πολλῶν δὲ ἀκούοντα τοιούτων φωνῶν, σκότους τε καὶ φαιτὸς ἐνάλλαξ αὐτῷ φαινομένων ἄλλων τε μυρίων γενομένων, ἔτι δὲ, εἰ, καθάπερ εἰώθασιν ἐν τῷ καλουμένῳ θρονισμῷ καθίσαντες τοὺς μνουμένους οἱ τελοῦντες κύκλῳ περιχορεύειν [c] ἄρά γε τὸν ἄνδρα τοῦτον μηδὲν παθεῖν εἰκὸς τῇ ψυχῇ, μηδ' ὑπονοῆσαι τὰ γιγνόμενα, ὥς μετὰ γνώμης καὶ παρασκευῆς πράττεται σοφωτέρας, εἰ καὶ πάνυ τις εἴη τῶν ἄνωθεν βαρβάρων, μηδενὸς ἐξηγητοῦ, μηδὰ ἐρμηνέως παρόντος, ἐν οἰκῇματι μικρῷ παρασκευασθέντι πρὸς ὑποδοχὴν ὄχλου βραχέος ὑπὸ Ἀθηναίων Or. XII. 387. Ut cetera Eleusiniis convenient, certe non convenit initiati θρόνωσις, quam Plato Corybantiis tribuit, Eleusiniis nemo. Clare ille in Euthyd. p. 277. D. ὑπερ οἱ ἐν τελετῇ Κορυβάντων ποιοῦσιν, ὅταν πῆν θρόνωσιν ποιῶνται περὶ τοῦτον ὃν ἂν μέλλωσι τελεῖν. cui loco Proculus in Theol. L. VI. 13. illum geminum apponit e Legg. VII. 790. in quo nutriculae parvulos cantillando et gestando consopientes comparantur ταῖς περὶ τὰ τῶν Κορυβάντων ἱάματα τελούσαις. At, dicat aliquis, Eleusinia et Corybantia tam multis inter se rebus congruunt ut pro iisdem haberi et testimonia omnia de uno ad alterum genus transferri possint. Imo vero dissimillima fuere. Eleusinia enim publica auctoritate celebrabantur loco augustissimo sanctissimoque, Corybantia privatim in gurgustiiis, illis magistra-

[c] Pro infinitivo, qui per anacoluthiam ab εἰώθασι suspensus est, Uptonus ad Epict. IV. 1. 106. T. II. p. 834. περιχορεύσειαν emendat. De enthronismo v. Vales. Observv. Crit. II. p. 53. Weasseling ad Dioscor. XXXIII. p. 83.

tus praesidebant et sacerdotes populi Atheniensis, his ambubajae et aeruscatorum infimi; illis summus constabat apud omnes honos, decus, sanctitas, haec prudentissimo cuique odio erant et contemtui. Eaque distinctio non tam ad Dionis locum pertinet, in quo communes quaedam utriusque generis notae comparent, quam ad alios quosdam, qui quum de privatis mysteriis scripti sint, non sine flagitio ad Eleusinia trahuntur.

J. Stobaeus denique CXIX. 604. illa sive Plutarchi (Fragm. de An. VI. 2. 726.) sive Themistii verba exhibet, quae supra retulimus: *πρὸ τοῦ τέλους φρίκη καὶ τρόμος· ἐκ δὲ τούτου φῶς τι θαυμάσιον ἀπήντησε καὶ τόποι καθαροὶ καὶ λειμῶνες ἐδέξαντο φωνὰς καὶ χορείας ἔχοντες* etc. His subiungunt Luciani locum Catapl. XXIII. 203. ubi nescio quis Orcum ingressus cum socio loquitur: *εἰπέ μοι, ἐτελέσθης γὰρ τὰ Ἐλευσίνια, οὐχ ὅμοια τοῖς ἐκεῖ τὰ ἐνθάδε σοι δοκεῖ;* unde illi argumentantur, Elysium Tartarumque et quidquid unquam poetae pictoresque de inferis commenti sunt, in Eleusiniis repraesentatum esse. Postremo omnia, quae mystarum apud Aristophanem chorus Elysium de sedibus suis praedicat, initiatis ante oculos posita esse contendunt. Cur igitur omittunt illud magnificentissimum

Ἀεὶ μὲν ἡμῖν ἥλιος καὶ φέγγος ἰλαρόν ἐστι?

cur Apuleji obliviscuntur, hoc idem spectaculum sibi in penetralibus oblatum testantis? Accessi confinium mortis et calcato Proserpinae limine per omnia vectus elementa re-

meavi, nocte media vidi solem candido
 oeruscantem luminae, deos inferos et su-
 peros accessi coram p. 386. Hoc solum est,
 quod ad ornatum scenae mysticae non adhibent,
 neque audent contendere, illam sacram noctem
 diurni sideris facie illuminatam esse, si minus
 vera et naturali, certe adumbrata. Ego vero
 veteres ejusmodi adminiculis facile supersediisse
 arbitror, ea, quae videre et cernere non possent,
 mentibus informare solitos. Quid? quum illi ver-
 sus recitarentur in scena:

*Λέγεται σημεῖον καὶ ἐπτάποροι
 πλειάδες αἰθέριαι, μέσα δ' αἰετός
 οὐρανοῦ ποτᾶται —
 οὐ λεύσσετε μηνάδος αἴγλαν;*

aut hi ex alia fabula:

*Ὅδε πορθμεύει
 σείριος ἐγγὺς τῆς ἐπταπόρου
 πλειάδος ἕσσων ἔτι μεσσήρης.*

num spectatores moleste tulisse putemus quod ea
 non viderent, quae monstrarentur a cantoribus?
 Neque solum scenicis poetis haec data licentia est
 verbis adumbrandi, quae ad sensus ipsos admo-
 veri non possent, sed etiam ex artium pulcrarum
 monimentis apparet, antiquos artifices, id quod
 in proverbio dicitur, ex ungue leonem ostendere
 solitos esse. Praeterea extat luculentum Proculi
 testimonium, in teletis quoque theurgicis multa
 non ad spectandum proposita sed pro spectatis
 accepta esse (v. §. 14.) eo simulationis genere,
 quod etiam in sacris publicis crebro usurpatum

est. Servius ad Aen. II. 116. Virgine caesa, non vere sed ut videbatur; et sciendum in sacris simulata pro veris accipi; unde quum de animalibus quae difficile inveniuntur, est sacrificandum, de pane vel cera fiunt et pro veris accipiuntur [d] — et in templo Isidis aqua sparsa de Nilo esse dicebatur. Idem ad IV. 512. in sacris, ut diximus, quae exhiberi non poterant simulantur et erant pro veris. In sacris Isiatis Plutarchus de Is. c. XIX. 126. T. IX. pro serpente funiculum dissectum esse refert, nec suspicio abest, quin illi colubri, qui in Sabazii initiandorum sinui injecti sunt, ex hoc stupreo genere fuerint, quod etiamnum scenas nostras perreptat; aureos certe vocant Arnobius V. 21. et Firmicus. Quae quum ita sint, nulla causa esse potest, cur illa *μυστικὰ θεάματα* non ad eandem rationem exigamus, eaque quae epoptae vidisse dicuntur, animi potius quam corporis oculis percepta dicamus. Ad ultimum cum Themistio conferamus Chrysostomum, qui eodem prorsus modo beatorum in coelum ingressum cum sacrorum adspectu comparans, Quanta, inquit, quamque varia spectacula animus in locis coelestibus habiturus est, *τῆς ψυχῆς ἐκεῖ καθάπερ ἐν ἱεροῖς ἀδύτοις καὶ θείοις τοῖς μυστηρίοις τὴν θείαν τελευμένης μυσταγωγίαν*, conspicientisque hic

[d] Festus p. 76. Cervaria ovis, quae pro cerva immolabatur. Hoc cum aliis nonnullis affert Lomeierus de Lustrat. XVII. 252. Ambrosius in Ep. ad Valent. c. Symm. V. Ep. 92. in coloniis, quum sacra deae Idaeae celebrantur, Almonem fluvium simulari dicit.

angelorum myriades, illic archangelorum chiliades, alibi prophetarum cohortes et sanctorum legiones Or. de B. Philogonio p. 494. E. T. I. prorsus ut in Themistii loco animus ἐλεύθερος γεγωνὼς — ἐσταφανωμένος ὀργιάζει καὶ σύνεσιν ὁσίοις καὶ καθαροῖς ἀνδράσιν, τὸν ἀμύητον ἐνταῦθα τῶν ζώντων ἀκάθαρτον ἀφορῶν ὄχλον ἐν βορβόρῳ καὶ ὁμίχλῃ πατούμενον. Jam si ex Chrysostomi verbis colligi potest, in mysteriis Christianorum martyras, prophetas, angelos, archangelos apparuisse coetui sanctorum, licebit etiam Themistii testimonium sic interpretari, quasi singulis verbis singula Eleusinii spectaculi momenta ad summam veritatem exacta sint.

Equidem non ibo infitias sacra mystica prae ceteris magnifice adornata eoque apparatu instructa fuisse, ut praesentium animos tum varietate tum splendore rerum tenerent. Id enim tum alii loci demonstrant, quibus jam usi sumus, tum hic Aristidis in Or. Sacr. IV. 232. ἦν οἷον τελετῇ τινι προσεοικὸς τὸ πρᾶγμα, οὕτω θείων τε καὶ παρὰ δόξων τῶν δρωμένων ὄντων. Quin pro certo habeo, sacrificulos interdum varia praestigiarum genera, quibus homines simpliciores obstupefacerent, in promptu habuisse. De Hecates sacris testem adhibeo Dionem Chrys. Or. IV. 168. ἐνιοι ἐλώθασιν τῶν περὶ τὰς τελετὰς καὶ τὰ καθάρματα μῆνιν Ἐκάτης ἱλασκόμενοί τε καὶ ἐξάντη φάσκοντες ποιῆσειν, ἔπειτα, οἶμαι, φάσματα πολλὰ καὶ ποικίλα πρὸ τῶν καθαρμῶν ἐξηγούμενοι καὶ ἐπιδεικνύντες,

οἷά φασὶν ἐπιτέμπειν χολουμένην τὴν θεόν, quo
 pertinet Hesychii glossa: Ἀνταία, ἐναντία, ἰκέσιος
 σημαίνει δὲ καὶ (scil. ἀνταῖα) δαίμονα (leg. δαι-
 μόνια) καὶ τὴν Ἑκάτην δὲ ἀνταίαν λέγουσιν ἀπὸ
 τοῦ ἐπιτέμπειν ἀντιά scil. τὰ δαιμόνια[*]. Neque
 ad aliud genus sacrorum pertinere puto, quae
 Etym. Suid. s. Ἐμπούσα et Anecd. Bekk. p. 250.
 afferunt: ἐκλήθη ἡ μήτηρ Ἀλσχίνου Ἐμπούσα — ὡς
 δὲ Ἰδομένης [†] φησὶ δημαγωγόν[‡], ἐπεὶ ἀπὸ σκο-
 τινῶν τόπων ἀνεφαίνετο τοῖς μυουμένοις, in magi-
 cis, quantum equidem intelligo, sive Hecaticis my-
 steriis, quorum creberrima est apud Theurgos
 mentio. His vero sacris multo magis quam Eleu-
 siniis conveniunt illa sepulcrorum terriculamenta,
 nocturni canes et cetera phantasmata cum machi-
 nato tonitruum fragore. Servius ad IV. 510. [ter-
 centum tonat ore deos.] non tercentum, inquit,
 sed tonat tertio centum numina Hecates,
 unde et Hecate dicta est, ἑκατόν id est
 centum potestates habens. Tonat enim
 perite dixit; in talibus enim sacris imi-
 tabantur tonitrua sed praecipue in He-
 catae. De Bacchicis imprimis notabile est Celsi
 testimonium, qui ut Origenes refert L. IV. 10.
 507. Christianos impiorum apud inferos supplicia
 enarrantes ἐξωμοίου τοῖς ἐν ταῖς Βαχχικαῖς τελε-
 ταῖς τὰ φάσματα καὶ τὰ δαίματα προεἰσάγουσι,
 quem locum C. Barthius ad Stat. Theb. II. 296.

[*] v. Epimetr. V.

[†] Qui vulgo Idomeneus. v. Jonsius Script. Phil. p. 141.

[‡] Scil. διὰ τούτων ἐδήλωσεν ὁ Δημοσθένης. sic demagogus vo-
 catur βᾶσκανος Ἐριννύς Dionys. Hal. IX. 45. 1868.

perperam de Brumaliorum terriculis ludicris accipit. Quomodo autem Gnosticorum aliqui, quum novitios ad sacra admitterent, scenam adornaverint, apud Irenaeum legimus de Marco haec tradentem, quae redhibuit Epiphanius L. I. T. III. 223. B. Petav. τὰ γὰρ Ἀναξιλῶν παίγνια τῇ τῶν λεγομένων Μάγων πανουργίᾳ συμμίζας δι' αὐτῶν φαντάζων καὶ μαγεύων τοὺς ὁρῶντας εἰς ἐκπλήξιν ἐμβάλων. Has praestigias pluribus verbis exsequitur Anonymus de Rebaptismate, qui Cypriano subiungi solet: Qui originem trahunt a Simone Mago — baptismata — taliter dicunt adsignare, ut quem mox in aquam descenderit, statim super aquam ignis appareat^[1]. Quod si aliquo lusu perpetrari potest, sicut adfirmantur plerique huiusmodi lusus Anaxilae esse, sive maligni spiritus opus et magicum virus ignem potest in aqua exprimere, etc. p. 363. Baluz. Anaxilae autem ludicra, ut jam pridem docuit J. Scaliger^[1] simillima erant technopaegniis illis, quae nostri ventilatores et pilarii ostentant emturientibus. Quorum artificia nonnullis veterum sacerdotum non ignota neque in experta fuisse, indicia sunt varia templorum miracula, thura

[^h] Quia in Christi baptismate sic factum narratur. v. Gall. ad Justin. Dial. c. Tryph. c. 88. 545. T. I.

[ⁱ] Ad Euseb. p. 153. a. post quem Heraldus, Reinesius, alique de Anaxilae dixerunt. cf. Fabric. ad Sext. Hyp. p. 14. et passim in Bibl. Gr. (v. Harles. T. II. 829.) Macarii Abraxas p. 87. Cypriani locus illis non innotuit; Beausobrius in hanc quaestionem omnino non descendit, nec in (Muenteri) libro Versuch über die kirchlichen Alterthümer der Gnostiker. Anspach. 1790. de Marciorum artibus sermo est.

sponte inflammata, fontes vel in viaum verti^[h] vel ignescere^[ii] visi, vites etiam intra paucissimas horas flore fructuque exuberantes^[k] candentium carbonum tactus innocui^[l] atque alia ludibria oculorum auriumque^[m]. Jam ut concedamus in Eleusiniis quoque spectacula ejusmodi hominum oculis objecta esse speciesque coelestes et quaedam Orci simulacra alternis lucis ac tenebrarum vicibus scenam variasse, tamen illa terriculamenta, quae Sanctius narrat, monstrorum larvalium et canum infernorum, ad longe diversum genus sacrorum magicorum et piacularium ableganda sunt.

§. 16.

Alio nos ducet et fortasse altius nominis *αετὴ* interpretatio a Chrysippo proposita. Athe-

[h] Plin. H. N. II. c. 106. p. 197. Bip. XXI. 13. Athen. I. 34. A. Paus. VI. 26. cf. Larcher Sur les fêtes T. XLVIII. Mem. Acad. Par. p. 275.

[ii] v. Olear. ad Philostr. Icon. I. 25. 799. Siebelia. ad Paus. VI. 26. De miraculo colliis Vulcanii, ubi, si adest deus sacrorum probator, sarmenta sponte concipiunt ignem et flamma alludit epulantibus vid. Solin. XI. §. 27. Gratian. Cynege. 445. In urbe Pionis, quum sacrificetur, fumum e Pionis sepulcro oriri tradit Pausan. IX. 13. Ex antro Idaeo semel quotannis (*διὰν ἐκείνη τοῦ Ἰδὸς ἐκ τῆς γενέσεως αἶμα*) maximam vim flammarum emicare Anton. Lib. XIX. 85. idemque hodie fit in Ecclesia Hierosolymitana quae dicitur ad sepulcrum Christi.

[k] v. Euphor. Fragm. CXXXII. p. 170.

[l] v. Sil. Ital. L. V. 176. Micali L' Ital. avant. il dom. d. Rom. T. II. p. 57.

[m] Servius ad Aen. VI. 52. trahit hoc de Matris deorum templo, quod non manu sed precibus aperiebatur. De statuis et aris quae sub divo positae neque nive neque imbre humectantur narrant multi. v. Tzschuck. ad Ampel. c. VIII. p. 87. ridet Polybius XV. 12. Vid. Epimetrum VI.

naeus Π. 40. D. τελετὰς καλοῦμεν τὰς ἐν μείζουσ καὶ μετὰ τινος μυστικῆς παραδόσεως ἑορτὰς τῶν εἰς αὐτὰς δαπανημάτων ἕνεκα. Etymolog. M. p. 751. τελετή, θυσία μυστηριώδης· ὁ δὲ Ὡρος ὁ Θηβαῖος λέγει ὅτι τελετὰς καλοῦσι τὰς ἐν μείζουσ κ. μ. τ. μυστικῆς^[*] παραδόσεως ἑορτὰς —. Χρύσιππος φησι τοὺς περὶ τῶν θεῶν λόγους εἰκότως καλεῖσθαι τελετὰς, χρῆναι γὰρ τούτους τελευταίους καὶ ἐν πᾶσι διδάσκεισθαι τῆς ψυχῆς ἐχούσης ἔρμα καὶ πρὸς τοὺς ἀμυήτους αἰωπᾶν δυναμένης. Haec ex Chrysippi quarto περὶ βίων sumta esse Plutarchus docet de Repugn. Stoic. p. 343. T. XIII. Stoicos philosophiae tres partes facere tradens: πρῶτα τὰ λογικά, δεύτερα τὰ ἠθικά, τρίτα τὰ φυσικά, τῶν δὲ φυσικῶν ἔσχατόν ἐστιν ὁ περὶ θεῶν λόγος· διὸ καὶ τελετὰς προσηγόρευσαν τὰς τούτων παραδόσεις. v. Baguet de Vit. et Script. Chrysippi p. 55. T. IV. Annal. Acad. Lovan. quem praeteriit insignis locus in Trium Patrum Comment. p. 702. D. T. VI. Bibl. Gall. Stoicorum doctrinam resipiens: προσάξω σοι τὴν ἠθικὴν καὶ φυσικὴν διδασκαλίαν μου, ὡς διὰ τούτων πρὸς τὴν μυσταγωγίαν ἀνάξουσα ἐν τῷ ἀποδείξαι τὴν τῶν ὄλων φύσιν σὲ, τὸν ταύτης αἴτιον, ἀνιπτόμενον συμβολικῶς ὡς ἀλήθειαν. Hinc ad Chrysippi sententiam revertor.

Silv. de Sacy, hoc acerrimum, ut putabat, telum quum Warburtono extorquere non posset, saltem retundere conatus est: „On n'en peut conclure qu'une seule chose, c'est que du tems de „Chrysippe et selon son opinion on communi-

[*] Μυστικῆς omittit Zonaras.

„quoit aux initiés des notions justes sur la divi-
 „nité“ T. I. 422. Hoc si concesseris, causa per-
 dita erit; neque concedi fas est. Equidem ex multis
 multumque inter se diversis teletis, privatis, publi-
 cis, domesticis, peregrinis, non quaeram scrupu-
 losius, an Chrysippus unum certum genus desi-
 gnaverit et quodnam; sumamus licet de universis
 valere quae dicit, et potissimum de Eleusiniis.
 Nihilo secius ad doctrinae cujusdam sublimioris
 perceptionem nihil hinc proficitur. Chrysippus hoc
 dicit: quam rationem ad Dialecticam et Ethicam
 habet Theologia, sive, ut nostri dicunt, Metaphy-
 sica, eandem ad communia sacra habent teletas.
 Sed hoc ipsum pluribus modis intelligi potest.
 Nam Teletae aut propter argumenti similitudinem
 cum philosophiae parte tertia et postrema, quae
 est de natura et rebus occultis, comparari pos-
 sunt, aut quia eundem dignitatis gradum obtinent.
 Illud qui sumunt atque in mysteriis summam
 quandam disciplinarum theologicarum propositam
 esse volunt, non solum nulla idonea ratione ni-
 tuntur sed etiam difficultatibus implicantur iis,
 quas in principio commemoravi; unde se nunquam
 expedient. Deinde, si Chrysippi verba ita inter-
 pretamur, ut in sacris mysticis Theologiam per-
 tractatam esse dicamus, effugere non possumus,
 quin publicis eandem cum Dialectica et Ethica
 similitudinem reddamus; quod dictu absurdum est.
 Ergo comparatio ista posita est in hac una re,
 quod, ut rerum divinarum cognitio omnium, quae
 a philosophis quaeruntur, pars est difficillima gra-

vissimaeque^[b] ita teletae prae ceteris ceremoniis sanctae et a communi usu remotae erant. Neque omnino Chrysippus illo loco ex professo de teletis agit sed Stoicorum more trataticio ea quae de triplici philosophandi ratione dixerat, similitudine nominis *τελετή*, cui notionem perfecti subjectam putabat, illustrare voluit; quae similitudo ad probandum non plus momenti habet, quam Plutarchi oratio in Fr. de An. VI. 2. 726. exitum e vita cum ingressu adyti comparantis: *ὅταν ἐν τῷ τελευτᾷ ἤδη γένηται, τότε πάσχει πάθος ὅλον οἱ τελευτῶς μεγάλας κατοργιαζόμενοι, διὸ καὶ τὸ ἔγγραμμα τῷ ᾧματι καὶ τὸ ἔργον τῷ ἔργῳ τοῦ τελευτᾷ καὶ τελευτᾷ προσέειπε*^[b]. Quemadmodum vero ex hac comparatione mortis et initiationis nemo concludet mortuos esse quicumque initiarentur, ita etiam Chrysippi sententia non ita pinguis accipienda est, quasi idem fuerit mysteria accipere et Theologiam perdiscere. Sunt multae a veteribus similiter dictae, quae si quis ad vivum resecet, facile eo deduci poterit, ut opoptas metaphysicas quasdam lectiones audivisse credat. Chalcidius quoque in Tim. CCLXX. 378. philosophiae naturali contra ponit disputationem opopticam id est metaphysicam; veterum exempla sequens. Plutarchus de Is. c. 78. 209. T. IX. *Ἠλάτων καὶ Ἀριστοτέλης τοῦτο τὸ μέρος τῆς φιλοσο-*

[b] Aristot. Met. V. 2. 690. IX. (X) 7. 799. A. *τρία γένη τῶν θεωρητικῶν ἐπιστημῶν ἐστι, φυσικὴ, μαθηματικὴ, θεολογικὴ — τούτων δὲ βέλτιστον ἢ τελευταία λεχθεῖσα· περὶ τὸ τιμιώτερον γὰρ ἐστὶ τῶν ὄντων.*

[b] Τελεταί (λέγονται) ὡς τελειοῦσαι καὶ ἐς τὸ τέλειον ἄγουσαι. Maximus ad Dionys. Ep. VIII. p. 120. quod falsum est.

φίας (τὴν τοῦ νοητοῦ καὶ εἰλικριναῦς νόησιν) ἐπο-
 πτικὸν καλοῦσιν, ὥς οἱ τὰ δοξαστὰ παραμεινά-
 μενοι πρὸς τὸ πρῶτον καὶ ἀπλοῦν ἐξάλλονται καὶ
 θιγόντες καθαρεῖς ἀληθείας, οἷον ἐν τελετῇ τέ-
 λος ἔχειν φιλοσοφίας, νομίζουσι^[c]. Et Schol. He-
 siod. Theog. v. 12. ἐπειδὴ τις ἐπὶ τὸ ὄντως κα-
 λὸν ἀναδράμῃ τότε ἐπὶ τὰ τῆς φυσιολογίας προ-
 κόψας τὰ καλούμενα μετὰ τὰ φυσικά, ἐποπτε-
 χὸς γίνεται quorum si quis fontes et principia
 ignotat, ad summos errores delabatur necesse est.
 Praeterea veteribus usitatissimum fuit, a rebus
 sacris similitudines transferre ad literarum studia
 et ad omnes in bonis artibus profectus; quod in
 antecedentibus breviter strictimque adnotatum hoc
 loco illustrabitur pluribus.

Genus hoc metaphorae ambigē quosnam pri-
 mos in usum invexisse dicam; poetasne, qui se
 Musarum sacra administrare dicunt^[d] vulgusque
 profestum et profanum quasi quodam hierophan-
 tico edicto Helicone arcent^[e] an Sophistas, qui
 quum privatas scholas instituissent, ea, quae cum
 paucis mercede pacta communicabant, quasi quae-
 dam interioris catastae scitamenta venditare so-
 liti sunt. Quam eorum vanitatem irridens Plato
 frequentissime hac imagine utitur, ut in Euthyd.

[c] Similiter Gregorius Naz. Or. X. p. 110. D. αὐτῇ πηγῇ τοῦ
 καλοῦ ἐντύχοιμεν καθαρῶ νῶ καθαρὰν τὴν ἀλήθειαν ἐποπτεύοντες —
 ὑπερ δὴ τῆς ἡμετέρας τέλους μυσταγωγίας.

[d] Pindar. Fragm. Inc. XV. p. 629. μαντεύσο Μοῦσα, προφα-
 τεύσω δ' ἐγώ.

[e] v. Casaub. ad Pers. p. 19. Burmann. ad Quintil. Instit. V.
 3. 60. p. 477. Wernsdorf. ad Himer. Eccl. X. 177. Jacobs ad Anthol.
 T. I. p. 82.

p. 277. E. καὶ γὰρ ἐκεῖ (in Corybantum teletis) χορεία τίς ἐστι καὶ παιδιά, καὶ νῦν τούτῳ οὐδὲν ἄλλο ἢ χορεύετον περί σε ὡς μετὰ τοῦτο τελοῦντε· νῦν οὖν νόμισον τὰ πρῶτα τῶν ἱερῶν ἀκούειν τῶν σοφιστικῶν et in Gorg. p. 113. C. εὐδαίμων εἰ, ὅτι τὰ μεγάλα μεμύησαι, πρὶν τὰ σμικρά· ἐγὼ δ' οὐκ ὤμην θεμιτὸν εἶναι^[1]. Adde Sympos. p. 210. A. ταῦτα τὰ ἐρωτικά ἴσως καὶν σὺ μυηθείης, τὰ δὲ τέλεα καὶ ἐπαπτικά, ὧν ἔνθα καὶ ταῦτα ἔστιν, οὐκ οἶδ' εἰ οἶός τ' ἂν εἴης. Theaetet. p. 152. C. ὁ Πρωταγόρας τοῦτο ἡμῖν ἠνέξατο τῷ πολλῷ συμφετῷ, τοῖς δὲ μαθηταῖς ἐν ἀπορρήτῳ τὴν ἀλήθειαν ἔλεγεν et Cratyl. p. 413. A. ὁ νῦν δὴ ἐλέγομεν παρὰ πολλοῖς ὁμολογεῖται· ἐγὼ δὲ — διαπέπυσμαι ἐν ἀπορρήτῳ^[2]. Mox in consuetudinem venit, ut etiam Pythagorae disciplinae theoreticae^[3] et Aristotelis scholae acroamaticae^[4] et quidquid a Pla-

[1] Damascius ap. Suid. s. "Οσιον. Οὐκ ὅσιον τὰ μεγάλα σοφὸν γενέσθαι τὸν τὰ μικρὰ μὴ δυναμένον. Himer. Ed. X. 4. 176. οὐ μισησάμενος τὸν μυστικὸν νόμον, ὃς ἐπόπη καὶ μύστη μολοῖ τὸν χρώων, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν ἐν ταύτῃ μύστην τε καὶ προφήτην τῆς ἱερᾶς τελετῆς τῶν λόγων δεξάμενος. Prael. in Parmen. L. V. 828. T. V. Cous. ἐν ταῖς ἀγιωτάταις τελεταῖς οἱ μὲν εἰσι μνούμενοι τῶν παρόντων, οἱ δὲ ἐποπτεύοντες, οἱ δὲ καὶν πρῶτον ἀκούοντες, οἱ δὲ καὶ πρόσθεν ἀκηκοότες. Contra quam vulgo loqui solent, Synesius in Dida. p. 52. C. δεῖ τὰ μικρὰ ἐποπτεῦσαι πρὸ τῶν μεζόνων καὶ χορεῦσαι πρὶν δαδουχῆσαι, καὶ δαδουχῆσαι πρὶν ἱεροφαντῆσαι.

[2] Hanc Platonis ironiam imitatur Galenus de Hipp. et Plat. dogm. L. III. c. 41 119. E. T. V. Chart. οὐ προσφενται πάντες οἱ Ἰωνικοὶ τὴν τοιαύτην ἐξηγησιν, ἀλλ' ἕτερον μὲν τι λέγεσθαι φασιν, οὐ δηλοῦσι δὲ αὐτὸ, τῶν ἐσωτερικῶν ὑπάρχον δηλονότι.

[3] Οἱ μὲν Πυθαγόρειοι τῶν λόγων τοὺς μὲν ἔφασαν εἶναι μυστικούς, τοὺς δὲ ἐξωτερικούς Procl. in Tim. V. p. 295. Idem in Parm. L. V. p. 310. οἱ Πυθαγόρειοι τῶν λόγων τοὺς μὲν ἔφασκον εἶναι μυστικούς, τοὺς δὲ ὑπαιθρίους. Nentrum nomen primis hujus sectae auctoribus notum fuit.

[4] Themist. Or. XXVI. p. 319. D. de Aristotele: τὸ μυστικὸν καὶ ἐν τῷ τὰ τέλεια ἱερά, τοῦτο δὴ ἐμυχανήσατο, ὅπως καὶ ἔχοντες μὴ ἔχωσιν οἱ ἀμύητοι.

tone vel subtilius vel sublimius dictum esset^[1] mysticum diceretur et epopticum. Cujus rei igno-
ratio peperit illud duplicis doctrinae, ut
Warburtonus vocat, arcanæ et vulgaris discri-
men commenticium, opinianemque falsam, unum-
quemque philosophorum quasdam disciplinae suae
partes in arcano tradidisse; unde vox illa extitit
impia et detestabilis, μή κοινὰ ποιῆσθαι τὰ τῆς
φιλοσοφίας ἀγαθὰ, neque fas esse δημοσίᾳ φιλο-
σοφέν Lysis in Epist. Pythag. IV. p. 52. [1]. Ne-
que ceterarum artium professores sibi interdictum
putarunt, quominus illa magnifica nomina ad
se et ad sua studia transferrent. Quintilianus
de Mus. III. p. 163. φιλοσοφίας ὡς ὁπαδὸν τὴν
μουσικὴν ἀσκητέον, καὶ ὡς περὶ μικρῶν πρὸς μεί-
ζω μυστηρίων ἀμφοῖν λογιζομένους, ἑκατέρᾳ τὴν
προσέχουσάν ἀξίαν ἀπονεματέον ἢ μὲν γὰρ γνώ-
σεως ἀπάσης τελεσιουργός, ἢ δὲ προπαιδεία τυγχά-
νει καὶ ἢ μὲν ἀκριβής τῷ ὄντι τελευτή (τελετή), ἢ
δὲ μυσταγωγία καὶ προτέλειον. Eodem modo me-
dici loqui solent: ἐμνήθῃ τὰ πρῶτα τῆς λατρικῆς
Paeti Ep. ad Xerx. p. 20. T. I. ὄργια ἐπιστήμης
τελεσθῆναι in Lege T. II. p. 42. Lind.^[m] et po-
litici: ἀτέλεστος ἔτι ὢν τῶν πρώτων ἱερῶν καὶ

[1] Platonis mysteria Martian. Capell. p. 74. Alta illa
et divina Platonica (de Venere coelesti et pandemo) rarissimo
cuique piorum gnara, ceterum omnibus profanis incogni-
ta Apulej. Apol. p. 420. Διὰ τούτων ὥσπερ διὰ τινων προτελείων
καὶ μικρῶν μυστηρίων εἰς τὴν Πλατωνικὴν ἤγε μυσταγωγίαν Marin.
V. Procl. XV. 11. Alii Platonis ὀργιαστάς, Epicuri θιασώτας nominant
etc. v. Bake ad Cleomed. p. 443.

[1] Τελέσαι πάντας τὰ τῆς φιλοσοφίας μυστήρια Himer. Eccl.
XIII. 236.

[m] Ex ejusmodi locutionibus vulgo argumentari solent Asclepiada-

μυστηρίων τῆς πολιτείας Plutarch. V. Flam. II. 469. T. II. [°] Τὰ τῆς ἀστρολογίας ἐκφαίνειν ὄργια Anna Comn. L. VI. p. 164. Quin Diogenes, ut Plutarchus refert de Tranquill. XIX. 34. T. X. totam vitam initiationem esse dixit (μύησιν καὶ τελετὴν τελειοτάτην) et mundum ipsum ἱερὸν ἀγιά-
τατον, in quod ingressos non statuariorum si-
gilla spectare sed divinae mentis opera, rerum
intelligibilium simulacra [°].

Has omnes similitudines si ad amussim exi-
gere et, quidquid de una aliqua re, quae cum
mysteriis comparatur, praedicari potest, illico ad
ea ipsa transferre velimus, ad postremum eo de-
veniemus, ut initiatis non Theologiae solum ra-
tionem, sed quasi quandam artium et scientia-
rum Encyclopaediam, ut nunc loqui solent, tra-
ditam esse confiteamur. Totam certe philoso-

rum quoque familiam habuisse quaedam ἀπόρρητα et doctrinam esote-
ricam, v. Sprengel. Hist. Medic. T. I. p. 216. Ed. prim. quod plane
falsum est; medicamenta quibusdam arcana fuisse nemo dubitat.

[°] Philo Leg. ad Caj. p. 1000. Α. τολμῶσι δ' ἐπ' ἀνασχοντίας
ιεροφαντεῖν καὶ τελεῖν τὰ ἡγεμονικά, μόλις ἐν μύσταις ἀναγραφέντες.
Synes. de Provid. I. 96. Α. ἐπειδὴ τὴν βασιλείον τελετὴν ἐτετέλεωτο·
cf. Wernsdorf. ad Himer. Ecl. X. 177. Justitiae sacerdos Ul-
pian. L. I. de Instit. quod dubito an recte Merillius Observ. L. 11. e
Stoicorum fontibus repetat; est certe communi usu tritum; δικαιοσύ-
νης ἱερεὺς Liban. Decl. T. I. 459. λήρων ἱερεὺς Dionys. de Comp.
Verb. IV. p. 28. T. V. τὰ σεμνὰ θέμιδος μυστήρια. Imperatores
justitiae sacerdotes vocat Symmachus in Epist. Ambros. XXX.

[°] Corruptissimus est Cleanthis locus apud Epiph. adv. Haer. L.
III. T. II. p. 1090. C. Petav. τοὺς θεοὺς μυστικά σχήματα ἔλεγεν εἶ-
ναι καὶ κλήσεις ἱερὰς καὶ δαδούχον ἔρασκεν εἶναι τὸν ἥλιον καὶ τὸν
κόσμον μύστας καὶ τοὺς κατούχους (sic) τῶν θεῶν τελετῶν ἔλεγε·
quorum postrema Diogenis ductum sequens ita refingebam καὶ τὸν
κόσμον τελεστήριον καὶ τοὺς κατόχους τῶν θεῶν μύστας. Κλήσεις ἱε-
ραὶ quae sint paulo ante explicuimus; σχήματα μυστικά, quorum men-
tio etiam in Apsinis loco infra exhibendo, in coelo stellarum ordina-
tus motus, in mysteriis saltantiumfigurationes et symplegmata signi-
ficare videntur. Τὰ ἐν οὐρανῷ μυστήρια astra Hermes Stob. Ecl.
I. 52. 928. et 968.

phiam teletarum antistites initiatis exposuisse apparet e Theonis loco, si quis isto modo interpretetur, quo Chrysippi verba accipi solent: τῇ τελευτῇ ἔοικεν ἢ τῶν κατὰ φιλοσοφίαν θεωρημάτων παράδοσις τῶν τε λογικῶν καὶ πολιτικῶν καὶ φυσικῶν ἐποπτεῖαν δὲ ὀνομάζει τὴν περὶ τὰ νοητὰ καὶ τὰ ὄντως ὄντα in Mathem. c. I. p. 19.

Quid tamen est illud, quod Chrysippus τὸν περὶ τῶν θείων sive θεῶν λόγον teletis tanquam proprium adsignat argumentum? Non certe hoc, quod vulgo creditur. Nam si quid divinis in mysteriis diotum est, id erat de dei cui res sacra fiebat, ortu et rebus gestis. Isocrates Paneg. c. 6. p. 59. Δήμητρος ἀφικομένης εἰς τὴν χώραν ἡμῶν, ὅτε ἐπλανήθη τῆς Κόρης ἀρπασθείσης καὶ πρὸς τοὺς προγόνους τοὺς ἡμετέρους εὐμενῶς διατεθείσης ἐκ τῶν εὐεργεσιῶν, ἃς οὐχ οἶόν τ' ἄλλοις ἢ τοῖς μεμνημένοις ἀκούειν. Ergo illa notissima fabula de Cereris in Atticam deversantis hospitio, mœrore et ob receptam filiam gaudio et munificentia, pars fuit illius sanctissimi secreti, quod Isocrates verbis celavit, re prodidit, factoque probavit persaepe aperta pro opertis et tradi et accipi. Similiter Theocritus rem pueris notam et ab aliis sine ambage expositam extremis digitis quasi magnum arcanum attingit:

Ζαλωτὸς μὲν ἐμὲν ὁ τὸν ἄτροπον ἔπνον ἰαύιον
Ἐνδυμίων' ζαλῶ δέ, φίλα γίναι, Ἰασίωνα,
ὃς τόσσων ἐκύρησεν, ὅς οὐ πενσεῖσθε βέβηλοι.

Atqui nemo nesciebat, ne Scholiasta quidem, ὅτι παρεμφαίνει τὸν μυστικὸν ἔρωτα Ἰασίονος καὶ Δή-

μητρος. Ergo poeta dicis causa, ut multi, hanc religionis simulationem adhibuit et quia orationi aliquid gravitatis affert. Haec igitur de Cereris mysteriis; cetera testimonia in universum valent. Schol. Ambros. Od. VIII. 266. de Homeri fabulis parum honestis: ἡ κατηγορία πρόδηλος, διότι περὶ θεῶν οὐκ ἔδει τοιαῦτα δεδηλωκεῖν· ἀλλ' οὐχ Ὀμήρου τὸ ἐγκλημα· ἄνωθεν γὰρ τοῖς ἀρχαιοτάτοις παραδίδονται κατασκευάσασιν καὶ τελεταῖς ταῖς παλαιολογίαις καὶ ἑλληνικαῖς καὶ βαρβαρικοῖς. Qua excusatione utuntur etiam adversus Theomachiae reprehensores. Schol. Venet. XX. 67. ἐνιοὶ ἀπὸ θεοῦ ἀπολογοῦνται συγκεχώρηται γὰρ ὑπὸ τῶν πόλεων καὶ τῶν νομοθετῶν τοιαῦτα περὶ θεῶν μὴ μόνον ἄδειν ἐν ποιήσεσιν ἀλλὰ καὶ τοῖς μυστηρίοις παραδιδόναι ἐν τε τοῖς ἱεροῖς ἀναθήμασι καὶ ἐν (ἔδῃ) σύμφωνά τοῖς μύθοις κατασκευάζειν. Proculus in Tim. I. p. 53. ἐν τοῖς Ἀττικοῖς πατρίοις καὶ ἐν τοῖς μυστηρίοις τοῦ Γίγαντιοῦ Θρυλλομένου πολέμου etc. Sallustius de Diis c. III. τῶν ποιητῶν οἱ θεόληπτοι οἳ τε τὰς τελετὰς καταδείξαντες μύθοις ἐχρήσαντο· et hinc in partitione mythorum c. IV. 249. πρέπουσι δ' οἱ μὲν θεολογικοὶ φιλοσόφοις, οἱ δὲ φυσικοὶ ποιηταῖς, οἱ δὲ μικτοὶ τελεταῖς. Atque haec testimonia domesticorum auctorum etiam Apologetis Christianis eadem tradentibus conciliant fidem et auctoritatem. Eusebius in Demonstr. Ev. L. V. 1. 268. Ε. μοιχείας καὶ ἀδελφονομιξίας, μητρογαμίας τε καὶ ἐκθέσμους ἀδελφῶν κοινωνίας καὶ μυρίας ἄλλας θεομαχίας, ἔχθρας τε καὶ πολέμους θεῶν πρὸς θεούς, ἀνθρώπων τε,

ῥῥαῖς καὶ ὕμνοις καὶ διηγήμασι μυστηρίων τε ἐν ἀπορρήτοις τελεταῖς λέγουσι. Idem similiter in Praep. Evang. XV. 1. 788. C. ἐν πάσαις πόλεσι θεῶν τελεταὶ καὶ μυστήρια σύμφωνα τοῖς τῶν προτέρων μυθικοῖς διηγήμασι παραδέδοται, ὥς εἰσέτι καὶ νῦν τῶν θεῶν γάμους καὶ παιδοποιίας, θρήνους τε καὶ μέθας καὶ τῶν μὲν πλάνας, τῶν δὲ ἔρωτας, τῶν δὲ ὄργας κατὰ τε τὰς τελετὰς ἐν τε τοῖς ὕμνοις καὶ ταῖς εἰς τοὺς θεοὺς ῥῥαῖς παραλαμβάνειν.

Si quid igitur certum testatumque dici potest, est profecto hoc, mysticorum sacrorum haud diversum fuisse a publicis argumentum, deorum ortus, incrementa, amores, iras et cetera fabularis historiae complementa. Nec minus exploratum illud, homines religiosos, ut deos immortales culpa et errore liberarent, fabulis mysticis eadem, quae popularibus et poeticis commentis, adhibuisse allegoricae interpretationis mangonia, eoque factum esse, ut mysteria ipsa allegoriis constare crederentur. Demetrius Phal. de Eloc. §. CI. p. 45. Schneid. μεγαλεῖόν τι ἐστὶ καὶ ἡ ἀλληγορία· πᾶν γὰρ τὸ ὑπονοούμενον φοβερώτερον καὶ ὄλλος εἰκάξει ἄλλο τι — διὸ καὶ τὰ μυστήρια ἐν ἀλληγορίαις λέγεται πρὸς ἑκπληξιν καὶ φόβον. Demetrio adstipulatur Macrobius Somn. I. 2. Sicut natura vulgaribus hominum sensibus intellectum sui vario rerum tegmine operimentoque subtraxit, ita a prudentibus arcana sua voluit per fabulosa tractari^[P]; sic ipsa mysteria figurarum cunicu-

[P] Strabo X. 467. ἡ κρύψις ἢ μυστικὴ σεμνοποιεῖ τὸ θεῖον

lis operiuntur ne vel haec adeptis nuda rerum talium se natura praebeat, sed summatibus tantum viris sapientia interprete veri arcani consciis, contenti sint reliqui ad venerationem figuris defendentibus a vilitate secretum^[q]. Quippe quae de omnibus sacris, etiam de mysticis valebat opinio his, quae deorum causa vel dicerentur vel fierent, inclusas esse sententias altas et philosophas acutissimo cuique penetrabiles, vulgo et imperitis invias abditasque. Atque hinc etiam Porphyrius dicit ap. Euseb. H. Eccl. VI. 19. 284. Origenem τὸν μεταληπτικὸν τῶν παρ' Ἑλλήσι μυστηρίων τρόπον a Chaeremone, Nicomacho et Cornuto^[r] didicisse, quos quum deorum nomina et res gestas ad allegorias revocasse constet, nemo dubitare poterit, quin haec machina mysticis quoque fabulis et cerimoniais adhibita fuerit^[s].

καὶ μιμεῖται τὴν φύσιν τὴν φεύγουσαν τὴν αἰσθησιν αὐτῆς. Philo de Profug. 480. B. οἱ φύσεως τῆς κρύπτεσθαι φιλοῦσης ἀμύητοι Julian. Or. VII. 216. φιλεῖ ἡ φύσις κρύπτεσθαι.

[q] Lydus de Ostent. III. 12. de Tagetis genitura: τοῦτο ἀλληγορικῶς παρὰ τὸν ἱερατικὸν παρακεκάλυπται νόμον. ἐπεὶ οὐ προφανῶς περὶ τῶν θειοτέρων πραγμάτων, ἀλλὰ νῦν μὲν μυστικῶς, νῦν δὲ παραβολικῶς etc. διὰ τοὺς ἀνιέρονς· ubi notanda est significatio praepositionis παρὰ pro κατὰ positae, ut in Vit. Hom. p. 488. παρὰ τὸ προσῆκον.

[r] v. Casaub. ad Pers. V. p. 366.

[s] Id in rem suam verterunt scriptores Christiani: οἱ ἀρχαῖοι τὰ μυστήρια μόνους τοὺς φιλομαθεῖς εἰδέναι θελοντες, μύθοις αὐτὰ προεκάλυψαν. Ζῆνα γὰρ τὴν ζέουσαν οὐσίαν εἶναι φυσιολογοῦσιν etc. Clemens Homil. IV. 24. 668. et mendacissimus auctor Confessionis S. Cypriani in Opp. Cyp. p. CCXCVI. Balluz. ἡλθον καὶ ἐν Ἀργεῖ ἐν τῇ τῆς Ἥρας τελετῇ, ἐμνήσθην ἐκεῖ βουλὰς ἐνόητος ἀέρος πρὸς αἰθέρα καὶ αἰθέρος πρὸς αἶρα, γῆς πρὸς ὕδωρ καὶ ὕδατος πρὸς αἶρα. Pari perversitate Theodoretus et Epiphanius ritus priscos et fabularum intermortuas reliquias interpretari solent.

§. 17.

In has angustias compulsi mysteriorum patroni fortasse ita se defendent, ut hierophantas symbola illa et allegorias initiatis enucleasse contendunt, si non omnibus at certe electioribus. Id vero factum esse negat gravis auctor, Vettius Praetextatus hierophanta, pontifex Solis et Vestae sacrorumque omnium conscius^[*] et sine ulla exceptione negat ap. Macrob. Sat. I. 18. 236. „Satur-
 „turnaliorum originem mihi in medium
 „proferre fas est, non quae ad arcanam
 „divinitatis naturam refertur, sed quae
 „aut fabulosis admixta disseritur aut a
 „physicis in vulgus aperitur; nam occultas
 „et manantes ex veri fonte rationes
 „ne in ipsis quidem sacris enarrari
 „permittitur; sed si quis illas assequitur,
 „continere intra conscientiam tectas jubetur.“ Ergo nulla fuit Hierophantae oratio,
 qua epoptae ad veram sapientiam erudirentur,
 nec illi quidquam consequuti, praeter quae ipsi sibi
 cogitatione fingerent pro suo quisque captu ceremoniarum causas et consequentias conjectantes.
 Jam, si quid intelligo, una ratio ad sustinendam mysteriorum existimationem superest, si quis ostendere possit, ea quae in sacris dicerentur

[*] De hoc vid. Bosius de Pontif. Max. c. II. 243. in Graev. Thes. T. V. Felix Contelerius de Praefect. Urb. c. VI. 547. T. I. Sallengr. Ignarra de Phratr. p. 257. Idsingra Var. Jur. Civ. I. p. 8. Bermann. ad Anthol. Lat. T. II. 148. Wernsdorf. ad Himer. p. 13.

canerenturve tropis et allegoriis involuta quidem nec tamen ita abdita fuisse, quin a sagacioribus aperiri et ad rationem revocari potuerint. Verum hanc quoque excusationem aufert summa auctorum discrepantia, mysteriorum causas diversas atque etiam contrarias tradentium, quasi aperta professione, suam quemque conjecturam afferre. Augustinus Civ. VII. c. 20. Varro de Eleusiniis nihil interpretatur, nisi quod attinet ad frumentum — Proserpinam dicit significare fecunditatem seminum, quae quum defuisset tempore, exortam esse opinionem, quod Cereris filiam Orcus abstulerit — Dicit deinde multa in mysteriis ejus tradi, quae nisi ad frugum inventionem non pertinent. Haec qualia fuerint colligere possumus e Diodori disputatione V. 49. ἐξ Ἰασιώνος καὶ Δήμητρος Πλοῦτον γενέσθαι φασὶν οἱ μῦθοι τὸ δ' ἀληθές, τὸν τοῦ σίτου πλοῦτον δωρηθῆναι ἐν τῷ τῆς Ἀρμονίας γάμῳ. Varronis sententiae affinis fuit Prodicti ratio, qui quum ea, quae prodessent hominum vitae eorumque inventores deorum in numero haberi statueret [Cic. N. D. I. 41.] memoriam inventarum frugum statis solemnibusque cerimoniis consecratam esse pronunciavit. Themistius Or. XXIX. 349. Α. πλησιάζωμεν ἤδη ταῖς τελεταῖς καὶ τὴν Προδίκου σοφίαν τοῖς λόγοις ἐγκαταμίξωμεν, ὥς ἱερουργίαν πᾶσαν ἀνθρώπων καὶ μυστήρια καὶ πανηγύρεις καὶ τελετὰς τῶν γεωργίας ἐξάπτει καλῶν. Neque discrepat Maximi Tyrii judicium Or. XXX. 93.

T. II. cui agricolae videntur συστήσασθαι ἐορτὰς καὶ τελετὰς θεῶν πρῶτοι μὲν ἐπὶ ληνῶ στήσασθαι Διονύσῳ χορούς etc. [²²] Cotta autem ap. Cic. N. D. I. 42. commemoratis Prodicti, Diagorae et aliorum sententiis, verbo tangit Eleusinia et Samothracia, quibus explicatis ad rationemque revocatis rerum magis naturam cognosci quam deorum. Hi igitur mysteriis physiologicas quasdam rationes inclusas esse putarunt. E diverso Cicero Tusc. I. 13. deos, qui ita a vulgo appellarentur, homines fuisse contendens, indidem argumentum repetit a mysteriis: Quaere, quorum demonstrantur sepulcra in Graecia; reminiscere, quoniam es initiatus, quae traduntur in mysteriis; denique intelliges quam late hoc pateat. Idemque sensisse videntur Creticarum rerum scriptores quos Diodorus V. 77. sequitur: τὰς θυσίας καὶ τὰς περὶ τὰ μυστήρια τελετὰς ἐκ Κρήτης εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους παραδεδόσθαι λέγοντες, τοῦτο φέρουσι τεκμήριον· τὴν τε γὰρ ἐν Ἐλευσίνι γινομένην τελετὴν καὶ τὴν ἐν Σαμοθράκῃ καὶ τὴν ἐν Θράκῃ ἐν τοῖς Κίκοσιν, ὅθεν ὁ καταδείξας Ὀρφεὺς ἦν, μυστικῶς παραδίδοσθαι κατὰ δὲ τὴν Κρήτην νόμιμον ἐξ ἀρχαίων εἶναι, φανερὰς τὰς τελετὰς ταύτας πᾶσι παραδίδοσθαι καὶ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἐν ἀπορρήτῳ παραδιδόμενα παρ' αὐτοῖς μηδένα κρύπτειν. quibus adjunguntur Cereris, Dianae alio-

[²²] Petronius Carm. in Superst. v. 8. error jussit inanis agricolas primos Cereri dare messis honores, palmitibus plenis Bacchum vincere etc. cf. Wernsdorf. Poet. Min. T. IV. P. I. p. 307.

rumque deorum sive potius principum Cretensium itinera et beneficia Euemeris penicillo depicta. Qui quum Jovem ipsum in oppido Gnoso sepultum esse tradiderit Lactant I. 11. 46. nihil mihi probabilius videtur, quam cerimonias tetricas et ferales, quibus Gnosii deum illum placarent^[b] in causa fuisse, cur aliqui Jovi mortuo parentari crederent; idque sine dubio Diodorus respexit, quum ex Gnosiorum sacrificiis publicis idem quod aliorum mysteriis intelligi diceret, videlicet deos, qui putarentur, homines fuisse. Atqui notum est hanc Euemeris sententiam non vulgi solum iudicio sed communibus fere suffragiis insolentiae et impietatis damnatam esse. Sequitur ergo, ea quae a Cicerone in mysteriis tradi dicuntur, non Hierophantarum esse effata sed hominum acutulorum interpretamenta. Quis enim publicarum cerimoniarum antistites in conventu maximo ea dixisse putet, quae quum Euemeris dixisset impurus et impius omnium religionum hostis iudicatus est? Huc fortasse etiam illud referri debet, quod Augustinus IV. 31. a Varrone dictum refert: multa esse quae non modo vulgo scire non sit utile sed etiam, tametsi falsa sint, aliter populum existimare expediat, et ideo Graecos teletas ac mysteria taciturnitate et parietibus clausisse. In sacris, quibus populus interesset, exposita esse, quae vulgo scire non conducere, nullo modo credi potest; sed erat haec Varronis opinio, ritibus mysticis vel rerum naturalium vicissitudines vel ve-

[b] De sacrorum lustralium et funebrium similitudine alibi dicitur.

terum dynastarum facinora adumbrari; quorum neutrum in vulgus emanare fas erat. Scaevola pontifex ap. August. IV. 27. tria illa Theologiae genera enumerans, quae Stoici constituere ^[bb] mythicon, politicon, philosophicon, hoc, inquit, quod docet deos nec sexum habere nec aetatem nec membra, obest populo; eaque partitione quum etiam Varro utatur ap. Tertull. c. Nation. L. II. 64. C. facile existimare possumus, quid illud fuerit, quod populo committi nolit tantumque hoc ambigitur, quidnam ille vaserimus rerum et verborum interpret in mysteriis sibi reperire visus sit, physiologorum an pragmaticorum inventa; nam utroque versum propendet, modo ad Euemeri rationem ^[c], modo ut Stoicos sequatur ^[d]. Ab his rursus abit Plutarchus, qui quum statuisset omnia quae de diis tradita essent parum honeste, ad daemones pertinere, indidem

[bb] v. Plutarch. Amator. XVIII. p. 44. T. XII. de Placit. Phil. I. 6. Euseb. Pr. Ev. IV. 1. 132. et IV. Prooem. p. 130.

[c] „Ut Varro dicit, Aeolus rex fuit insularum ex quarum nebulis quod praedicebat futura flabra ventorum, visus est ventos in potestate retinere.“ — „Phorcys, ut dicit Varro, rex fuit Corsicae et Sardiniae, quo ab Atlante rege classe victo et obruto, finxerunt commites ejus in deum esse conversum. Fragm. p. 358. Non „Jupiter novem Musas genuit, sed tres fabri ternas fecerunt“ p. 359. Quanto Romae impunius fuerit diis patriis quam patriciis convicium facere ostendit Euemeri historia sacra ab Ennio in latinum conversa sermonem, et Lucilii judicium, deorum cultum magis ad morem quam ad rem pertinere Lactant. I. 22. 13. et, quod ad posteriora tempora, Senecae reliquiae a Lipsio collectae Elect. II. 18.

[d] Varro Samothracum mysteria sic interpretatur; dicit se ibi multis indiciiis collegisse in simulacris aliud significare coelum, aliud terram, aliud exempla rerum, quas Plato appellat ideas; coelum Jovem, terram Jovem, terram Junonem, ideas Minervam vult intelligi Augustin. Civ. VII. 23.

a mysteriis auctoritatem repetit de Is. c. XXV. Gigantum et Titanum facinora, Saturni flagitia, errores Cereris, Liberi fugas, ceteraque hoc modo in arcanis tradita, non deorum sed daemonum generi convenire, quibus ingenium atrox, affectusque truculenti: ὧν ἱχνη πολλαχοῦ θυσίαι καὶ τελεταὶ καὶ μυθολογίαι σώζουσι de Def. Oracc. c. XII. Si igitur undique apparet de ritibus symbolisque arcanis aliter alios sensisse eaque modo Platonis modo Stoicorum decretis et nonnunquam etiam Pragmaticorum rationibus applicuisse, haud injuria, quod de Homero dixit Seneca, ad Hierophantas transferre licebit Modo Stoicum Homerum faciunt, modo Epicureum — modo Peripateticum — modo Academicum. Apparet nihil horum esse in illo, quia omnia sunt. Ep. LXXXVIII. Neque his repugnabit Clemens Alexandrinus, testium, qui in hac causa citari solent, gravissimus.

§. 18.

Clementis disputatio est hujusmodi: Οὐκ ἀπεικότως καὶ τῶν μυστηρίων τῶν παρ' Ἑλλήσιν ἄρχει μὲν τὰ καθάρσια, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς βαρβάροις τὸ λουτρόν μετὰ ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ μικρὰ μυστήρια διδασκαλίας ὑπόθεσιν ἔχοντα καὶ προπαρασκευῆς τῶν μελλόντων τὰ δὲ μεγάλα περὶ τῶν συμπάντων, οὐ (ed. Florent. οὐ) μαρθάνειν ἔτι ὑπολείπεται, ἐποπτεύειν δὲ καὶ περινοεῖν τὴν τε φύσιν καὶ τὰ πράγματα Strom. L. V. 689. Quae quum scribe-

ret Clemens vix animo praesagiebat, quantam conjecturis et ariolationibus januam aperuisset. Warburtonus, *mysteriographiae* princeps parensque, haec expiscatus est: In minusculis rerum divinarum scientiam inchoatam, in majusculis exaëdificatam esse, verba illa *ὑπόθεσιν ἔχοντα διδασκαλίας* in hunc modum accipiens fundamenta doctrinae continent, et in sequentibus *περὶ τῶν συμπόντων* supplet verbum *ἐστὶ*, de rerum universitate docent. Neque aliter judicat Sancrucius: „Les grands mystères avoient pour „objet l'universalité des êtres, où l'on n'avoit „plus rien à apprendre, mais où l'on comprenoit „la nature et les choses.“ T. I. p. 420. Mira fides, tum nihil ad discendum reliquum fuisse, quum rerum universitas explicaretur. Creuzerus, Sancrucii pedisequus, in mysteriis minusculis, quibus solis Clemens aliquam *διδασκαλίαν* relinquit, nullam partem doctrinae propositam esse statuit sed tantummodo imagines rerum divinarum et symbola; in majusculis vero sacerdotes horum omnium rationem reddidisse, sic, ut initiati summi numinis perfectionem et in procreando hoc mundo rationem perspicerent et semet ipsos agnoscerent, qua lege nati ad quas res destinati essent. Hoccine Clementem dixisse, mysteriorum paganorum contemptorem et osorem acerrimum? Verba *τὰ δὲ μεγάλα* utrum absolute sint posita an referantur ad verbum *ὑπολείπεται* active sumtum, non multum interest; sententia patet: Majuscula nihil amplius ad discendum praebent, sed ip-

sam contemplationem et intellectum rerum afferunt, id quod iisdem prope verbis Plutarchus de ea philosophiae parte dicit, quam Chrysippus teletis aequiparavit: ἡ μετὰ τὰ φυσικὰ πραγματεία πρὸς διδασκαλίαν καὶ μάθησιν οὐδὲν ἔχουσα χρήσιμον ὑπόδειγμα τοῖς πεπαιδευμένοις ἀπ' ἀρχῆς γέγραπται V. Alex. c. VII. 280. T. IV. Περινοεῖν τὴν φύσιν καὶ τὰ πράγματα, quod Aristophanes dicit περιφρονεῖν τὰ πράγματα Nubb. 740. et Virgilius Rerum cognoscere causas^[a], proprium est philosophi munus, quo nomine Cicero dicit appellari eum, qui studeat omnium rerum divinarum atque humanarum vim, naturam causasque nosse; eundemque Lucianus vocat ἄνδρα τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων θεωρώτα καὶ μόνον τὴν ἐν αὐτοῖς ἀλήθειαν εἰδότα Alex. XXII. p. 86. T. V. artem ipsam τὴν θεωρίαν τῶν πραγμάτων Himer. Or. XIV. 648. et pluribus verbis Plutarchus de Poes. Hom. XII. p. 1230. Wyttenb. p. 188. Ernest. ὁ θεωρητικὸς λόγος ἐστὶν ὁ περιέχων τὰ καλούμενα θεωρήματα, ἀπερ' ἐστὶ γνώσις τῆς ἀληθείας, ἀφ' ᾗ ἐστι τὴν φύσιν τῶν ὄντων θεῖων τε καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων κατανοεῖν. His praemissis hand difficile erit de causa ipsa judicare.

Principio, si quis Clementis locum paullo attentius neque a ceteris avulsum legerit, profecto intelliget, totam auctoris argumentationem fundi-

[a] Claudian. Mamert. de Stat. An. p. 627. T. IV. P. I. Bibl. Patr. Bing. Philolaus multis voluminibus de intelligendis rebus scripsit, id est, περὶ φύσεως. Τὴν φύσιν τῶν ὄντων Isocr. Basil. c. IX. p. 878. τὰ τῆς φύσεως πράγματα Philo p. 696.

tas everti, si majusculis mysteriis ullam institutionis partem reliquam fecerit. Etenim a primo quinti libri ingressu hoc agit et disputat, non solos sacros scriptores sententias suas obscuritate quadam involvisse, sed eadem in docendo ratione etiam graecos philosophos et veterrimos poetas, Orpheum, Hesiodum aliosque usos esse, et partim orationis brevitate, partim tropis, figuris, allegoriis inventa sua ita undique quasi velis obtendisse; ut imperitos a cognitione absterrent, sollertiores autem eo majore veritatis indagandae studio incenderent: πάντες οἱ θεολογήσαντες βάριβαροι καὶ Ἕλληνες τὰς μὲν ἀρχὰς τῶν πραγμάτων ἀπεκρίναντο, τὴν δὲ ἀλήθειαν αἰνύμασι καὶ μεταφοραῖς παρεδιδάκασιν p. 658. causamque reddidit his verbis: οὐδὲ γοῦν τοῖς τυχοῦσιν ἤθειον ἀναίδην (sic) ἐκκεῖσθαι πάντα, οὐδὲ κοινοποιεῖσθαι τὰ σοφίας ἀγαθὰ τοῖς μηδ' ὄναρ τὴν ψυχὴν κεκαθαρμένοις· οὐ γὰρ θέμις ὀρέγειν τοῖς ἀπαντῶσι τὰ μετὰ τοσούτων ἀγώνων πορισθέντα, οὐδὲ μὴν βεβήλοις τὰ τοῦ λόγου μυστήρια δηγεῖσθαι p. 680. quae sunt paucis mutatis e Lyside ad Hipparchum epistola [b] in communem dialectum translata. Deinde addit etiam mysteriorum antistites hoc sequutos esse: Ἀλλὰ καὶ οἱ τὰ μυστήρια θεέμενοι, φιλόσοφοι ὄντες, τὰ αὐτῶν δόγματα μύ-

[b] Jamblich. V. P. XVII. p. 160. οὐδὲ μὲν βεβάλοις τὰ ταῖν Ἐλευσινίων μυστήρια διαγεῖσθαι· quo significantur non Cereris et Liberæ sed philosophiæ arcana, ut Clemens recte intellexit. Sed alius nescio quis interpres pinguior hinc illam de Numenio fabulam sacra Eleusinia vulgante proseruisse videtur ap. Macrob. Somn. I. 2. Numenius scripsit περὶ τῶν παρὰ Ἰλίων ἀποδόχων Euseb. Pr. Ev. XIII. 650. cf. Jons. de Script. Phil. III. 10. p. 68.

θοις κατέχουσιν, ὥστε μὴ εἶναι ἅπασιν δῆλα p. 686. idque alio loco accuratius se exsequuturum ostendit L. VI. 737. ἐκεῖ παρεστήσαμεν τὸ συμβολικὸν εἶδος ἀρχαῖον εἶναι, κεχρησθαι δὲ αὐτῷ τῶν Ἑλλήνων τῶν παλαιῶν τοὺς πλείονας — ἐχρῆν δὲ καὶ τὰ μυστήρια ἐπελθεῖν τῶν τελουμένων, ταῦτα μὲν ὑπερτίθεμαι διασαφήσειν, ὅπηνίκα ἂν τὰ περὶ ἀρχῶν τοῖς Ἑλλήσιν εἰρημένα ἐπιόντες διελέγχωμεν, quae disputationis pars gravissima a Photio Bibl. CXI. p. 155. lecta, jam dudum excidit. Et paucis interjectis illa verba ponit, de quibus cum maxime litigatur. Jam ita argumentor: quum neque scriptores sacri tropos et allegorias, quibus utuntur, explicuerint, nec Pythagorei symbolorum suorum sensus occultos enudaverint, nec Homerus Hesiodusque, quid sub fabularum involucris absconditum sit, interpretati fuerint, quumque Clemens cum his omnibus mysteriorum conditores tanquam ejusdem rationis participes, conjunxerit, necesse est, nihil eorum, quae in mysteriis agerentur, interpretatione sacerdotum explanatum, sed epoptis commissum fuisse, ut pro se ipsi oculis animisque in spectacula mystica intentis et defixis latentes sensiculos sagaciter pervestigarent[^o]. Idque etiam Aristoteles haud obscure significat, qui homines in sacrorum initiis nihil doceri, sed ad veri intelligentiam velut agrum sementi

[^o] In hac animi attentione ad investigandas sacrorum causas et significationes curiosi summum initiationis fructum ponit. Plutarchus de Is. c. III. neque barba, inquit, philosophos facit, neque Isiacos calvitium, ἀλλὰ Ἰσιακός ἐστιν ὡς ἀληθῶς ὁ τὰ δειννύμενα καὶ δρώμενα περὶ τοὺς θεοὺς, ὅταν νόμῳ παραλάβῃ, λόγῳ ζητῶν καὶ φιλοσοφῶν περὶ τῆς ἐν αὐτοῖς ἀληθείας.

praeparari affirmat ap. Synes. Dion p. 48. A. Ἀριστοτέλης ἀξιοῖ τοὺς τετελεσμένους οὐ μαθεῖν τι δεῖν ἀλλὰ παθεῖν καὶ διατεθῆναι γενομένους δηλονότι ἐπιτηδεύουσ[^d]. Quod efficiebatur ipso sacrorum adspectu diu cupideque expetito et ad commovendos animos efficacissimo, quo quum fruerentur homines religione praeoccupati sensusque ad res percipiendas intenderent, fieri non potuit, quin multae et graves cogitationes in animis eorum exorirentur, ipsique omnia magnificentius sentirent et sublimius. Hinc jam elucet qua ratione Chrysippus eam philosophiae partem, quae de deorum natura tractat, teletis assimilaverit et vero etiam Plato quid intenderit, quum adspectum illorum alternorum exemplarium, in quae sola sapiens aciem dirigit, epoptiae quoddam genus, sed multo perfectius esse diceret. Nimirum, si homines ad sacra quotidiana et vulgaria accedentes illud sibi ante oculos ponere solebant, quod Plutarchus praecipit, δεῖ πρὸς ταῦτα λόγον ἐκ φιλοσοφίας μυσταγωγὸν ἀναλαμβάνοντας ὁσίως διανοεῖσθαι τῶν λεγομένων καὶ δρωμένων ἕκαστον (de Is. c. 68. 194.) multo attentius certe solemnia mystica speculati sunt, quorum usus rarior, apparatus magnificentior, religio major erat. Hinc illa doctrinae mysticae praeconia, utique non ejus, quam Hierophantae quoquo modo commentī sunt, sed ejus, quae naturae sponte in animis divini capacibus extitit.

[^d] Hoc quid sit apparet ex Jamblich. V. P. XXXII. 228. διαπαρδέντι καὶ ποικίλως ἐπιτηδewθέντι διὰ τῶν μαθηματικῶν ὁργισμῶν.

Itaque si omnes adytorum latebras perlustraveris, nil praeter actus sacrificales et fabularum figmenta et super his hominum opiniosorum conjecturas varias vagasque pro cujusque ingenio reperies. Quin apparet, non potuisse mysteria ad tantam diuturnitatem permanere, si qua fuisset initiatis perspicue tradita disciplina, quam mutari vetuisset conscriptorum religio, immutatam quotannis referri non tulisset ceterarum rerum conversa ratio. Quid enim, quaeso, eorum quae veteres illi Eumolpi, si placet, auditores rudi simplicitate crediderunt, politioribus ingeniis et jam adultae Graeciae satis facere potuit? At quia spectaculum mysticum rerum divinarum adumbrata non expressa signa exhibebat et erat de his libera quod quisque vellet conjectandi copia, haec muta sacrorum disciplina in nullo alio vestigio quam in animi notione posita, neque usu capi neque obsolescere potuit, sed novum sibi subinde ingenium induens, una cum hominum aetatibus gradatim maturuit et seculorum ultro citroque commean-
tium vicissitudines pari gressu consequuta est. His expositis, quid mysteriis pretii statuendum sit, facile perspicitur. Si ad pietatis virtutisque omnis studium refert, ut homines aliquando aliquantulum fleant, tremant, stupeant, non infitior, multos, quos ratio non posset ad deorum metum et religionem adducere, sacrificalis apparatus pompa et splendore, ut deos revererentur, adductos esse. Item, si nulla fabula tam inepta est, quae non aliquo sapientiae fuco circumlini possit, con-

cedo, ea, quae in mysteriis traderentur, ad docendum tanto uberiora fuisse, quo plus auctoritatis ad credendum afferrent. Sed haec utilitas si ex vero aestimetur, perexigua fuit ob eam causam, quam scientissime explicuit Dionysius in *Archaeol. L. II. 20. 277.* τὰ μὲν τῶν Ἑλληνικῶν μύθων ἀγαθὰ μικρά τε ἐστὶ καὶ οὐ πολλοὺς δυνάμενα ὠφελεῖν, ἀλλὰ μόνον τοὺς ἐξηταχότας, ὧν ἕνεκα γίνονται σπάνιοι δ' εἰσὶν οἱ μετειληφότες ταύτης τῆς φιλοσοφίας. Neque solum rarum est hoc genus, sed potius istius sapientiae, quae unicuique domi nascitur, minime indigum.

§. 19.

Haec inventa est a nobis unica ratio, qua Clementis testimonium, mysteriis majusculis nullam institutionis speciem relinquentis, concilietur cum eorum auctoritate, qui initiatos ad rerum maximarum scientiam pervenisse confirmant. Hi enim de conjecturis loquuntur, quas sacrorum spectatores ex suo quisque sensu faciebant; ille epoptas de rebus divinis dedita opera edoctos fuisse negat; et recte quidem. Nam quae Hierophantae Cerycesque sacris aut praefabantur aut accinebant, plurimum fortasse ad commovendos audientium animos valebant, ad erudiendos nihil, multoque magis veteres errores confirmabant quam tollebant, quippe cum deorum dearumque invocatione conjuncta. Praeterea si quid vel publice vel privatim a sacerdotibus edictum est, id vel

in praeceptis positum erat, quibus initiandi ad sacra praeparabantur, vel in illis *ιεροῖς λόγοις*, quorum in perceptione eruditionis hieraticae summa constabat. De his primo loco disseram.

Veteres sacerdotes advenis sacrorum, quae obirent, caussas, ritus et primos auctores sciscitantibus, haud gravate respondisse, e multis Herodoti et Pausaniae locis cognoscitur^[a], qui quae de hoc genere vel a sacerdotibus vel ab aliis accepit, τὰ λεγόμενα ἐπὶ τοῖς δρωμένοις sive ἐς τὰ δρώμενα vocat II. 37. 3. III. 22. 2.^[aa] et τὴν λεγομένην ἐπ' αὐτοῖς αἰτίαν I. 24. interdum etiam *ιεροὺς λόγους*, ut II. 13. ἐφ' ὅτῳ δὲ οὕτω νομίζουσιν, *ιερὸς ἐστὶν αὐτοῖς λόγος*, et VIII. 15. *κύαμον ἐφ' ὅτῳ μὴ καθαρόν εἶναι νομίζουσιν ὄσπριον*, ἐστὶν *ιερὸς ἐπ' αὐτῷ λόγος*. Itemque alii; Lucianus de Dea Syr. IV. 88. *Εὐρώπην Φοῖνικες τῷ νηῷ ἐτιμήσαντο καὶ λόγον ἱρὸν ἐπ' αὐτῇ ἔλεξαν*, ὅτι εὐσαν καλὴν ὃ Ζεὺς ἐπόθει etc. et c. XV. 97. *ἔστι καὶ ἄλλος λόγος ἱρὸς ὅτι Ἄττης Λυδὸς μὲν ἦν, πρῶτος δὲ τὰ ὄργια τὰ ἐς Πέαν ἐδιδάξατο*. Aelianus H. An. XII. c. 30. *ἐπάρδουσιν οἱ ἐπιχώριοι λόγον ἱερὸν Ἥρα μετὰ γάμους τοῦ Διὸς ἐνταῦθα ἀπελούσατο*. Est tamen latior hujus nominis usus, omnisque de rebus divinis sermo mythicus et philosophicus sic dicitur. Synesius de Insomn. p. 140. A. *τοῦτο ἄρα αἱ καλούμεναι πεῖραι, ὡς Ἡρακλέα ἀνατλήναι ὑμνοῦσιν ἱεροὶ λόγοι*. Heliodorus VII.

[a] Herodo. II. 53. et 56. Paus. VIII. 37. 3. I. 22. X. 4.

[aa] Aliter Synesius de Insomn. p. 139. A. *καθαρμοῦ μέγιστον μέρος ἡ καθαρτικὴ βούλησις ταύτη γὰρ ὀρέγει χεῖρα τὰ δρώμενα καὶ λεγόμενα*. ubi sermo est de τελετῇ καθαρτικῇ.

11. 275. Cor. τὸν θανόντα χαίροντας εὐφημοῦντας ἐκπέμπειν, ὡς τῆς βελτίονος μετείληχότα, ὁ θεῖος καὶ ἱερὸς παρεγγυᾷ λόγος; *disputationem de sapientia dei sic vocat Galenus de Us. Part. III. 10. 361. de afflatu divino Aristid. de Paraphth. T. II. 392. de religionibus Philostr. V. Ap. V. 43. 248. Jamblich. V. P. 32. 215. Sed praecipue secretiores sacrorum causas sic appellatas esse, Lucianus significat, de dea Syria multa dici narrans: πολλοὶ λόγοι ἐλέγοντο, οἱ μὲν ἱεροὶ, οἱ δὲ ἐμφανέες, οἱ δὲ κάρτα μυσθᾶδες c. XI. 93. Et Plutarchus, cur sacerdotes Aegyptiorum piscibus abstineant, duplicem ab his λόγον afferri ait, τὸν μὲν ἱερὸν καὶ περιττὸν, συνάδοντα τοῖς περὶ Ὀσίριδος καὶ Τυφῶνος φιλοσοφούμενοις, τὸν δὲ ἐμφανῆ καὶ πρόχειρον de Is. VII. p. 109. Quamquam triviales quoque fabulae machinatione aliqua ad illam reconditae sapientiae speciem traduci poterant, sicut Nicephori adnotatio ostendit ad Syn. 390. A. ἱεροὶ λόγοι οἱ δοκοῦντες μὲν μυστικοὶ, ὄντες δὲ μυστικοὶ καὶ θειώτεροι· οἱ μὲν γὰρ μῦθοι Εὐρυσθέα δοκοῦσι φάσκειν ἐπιτάττειν τῷ Ἡρακλεῖ καὶ ἐπιφέρειν τὰς τοιαύτας πείρας καὶ ἀνάγκας· οἱ δὲ μυστικοὶ λόγοι ἀναγωγικῶς ἀναπτύσσοντες τὰ λεγόμενα ἐφ' ἕτερον φέρουσι νοῦν. Hi autem μυστικοὶ λόγοι versabantur in fabularum interpretatione vel morali vel naturali, quam fabulosae narrationi opponit Servius ad Aen. VI. 295. Acherunta vult quasi de imo nasci Tartaro; huius aestuaria Stygem creare, de Styge autem nasci Cocytum. Et haec est my-*

thologia. Nam physiologia hoc habet, quia qui caret gaudio sine dubio tristis est, tristitia autem vicina luctui est. Similiterque Artemidorus II. 38. 222. (139.) mysteriorum Aegyptiorum λόγον φυσικόν aliud significare dicit quam τὸν μυθικὸν καὶ τὸν κατὰ τὴν ἱστορίαν physicae rationis ipse exemplum praebens I. 44. p. 66. (41.) εἶδον ἐν Κυλλήνῃ Ἑρμοῦ ἄγαλμα, οὐδὲν ἄλλο ἢ αἰδοῖον δεδημιουργημένον λόγῳ τινὶ φυσικῷ qui nihil diversus fuisse videtur ab illo, quem Diodorus reddit I. 88. τὸ μόνον τὸ τῆς γενέσεως αἴτιον τιμᾶσθαι, ὡς ἂν ὑπάρχον ἀρχέγονον τῆς τῶν ζώων φύσεως idemque, quia non omnibus patebat, mysticus dici poterat. Nec tamen minus recte Scholiasta Pind. Isthm. VII. 3. physicum a mystico distinguit: πάρεδρον Δήμητρος εἶπε τὸν Διόνυσον κατὰ μὲν τὸν μυθικὸν λόγον ὅτι παρεδρεύει αὐτῇ ὁ ἐκ Περσεφόνης γεγωνὺς Ζαγρεὺς Διόνυσος κατὰ δὲ τὸν φυσικόν, ἐπειδὴ τῇ ξηρᾷ τροφῇ, ἣ ἀνάκειται τῇ Δήμητρι, παρέπεται ἢ τοῦ οἴνου χρῆσις quae physica ratio ab Euripide explicata est in Bacch. 272. [b] mystica autem illa eadem est mythica de numinum

[b] Plutarch. in Comm. ad Arat. VII. 818. οἱ παλαιοὶ τὸν Διόνυσον τῇ Δήμητρι συγκαθίστανσαν τὸ γόνιμον τῆς ὑγρότητος αἰνιττόμενοι. unde etiam nomen Dionysi derivatur ab Aristodemone ap. Etym. M. s. Διόνυσος, qui cognatione verborum ἵσαι, ὕδωρ, χυμός, υἷος (fuo, fundo, refuto, humor) nititur et communi veterum opinione in humore procreandi vim inesse v. Etym. s. Ἀρσην. Menag. Amoen. Jur. III. 10. Pro συγκαθίστανσαν olim placebat συγκαθίστρεσαν, quod multo frequentius. Plutarch. Confug. Praec. I. 411. T. VII. οἱ παλαιοὶ τῇ Ἀφροδίτῃ τὸν Ἑρμῆν συγκαθίστρεσαν. Dio Chr. Or. XII. 373. Ἑρμῆν τῷ Διόνυσῳ συγκ. Heliodor. V. 26, 194. Julian. Or. IV. 150. sed Plut. Symp. Init. τὸν νάρθηκα τῷ θεῷ συγκαθιστροῦσι. Cic. N. D. II. 54. Liber, quem nostri majores cum Cerere et Libera consecraverunt.

mysticorum, Cereris et Zagrei, consortiū. Ad hoc mythicum genus pertinere videtur etiam ille Dymaeorum ἀπόρρητος λόγος de Cybelae et Attinis commerciis et luctuoso pueri a sue interemti casu Pausan. VII. 17. 5. quem sine dubio enarravit Neanthes in libro de Teletis eo loco, quo suum facinora memorabilia collegit Athen. IX. 376. A. nam Harpocratio, de Attine ubi loquitur, addit: *μυστικὸς ὁ λόγος τὰ δὲ περὶ αὐτὸν δεδήλωκε Νεάνθης*. Cur Mercurio aries apponatur, Pausanias varie explicari scribit tum ab aliis tum in Rheae mysteriis: τὸν ἐν τελετῇ Μητρὸς ἐπὶ Ἑρμῇ λεγόμενον λόγον ἐπιστάμενος οὐ λέγω II. 4. quod nescio an pudore magis quam religione prohibitus sit facere. Nam de ariete perturpis fabula in sacris magnae Matris evulgata est, ὡς ἄρα ἀποσπάσας ὁ Ζεὺς τοῦ κριοῦ τοὺς διδύμους ἐν μέσοις ἔρδινε τοῖς κόλποις τῆς Ἀθοῦς etc. Clem. Adm. p. 11. A. ubi fortasse Mercurii ministerium omissum est. Falsa certe videtur Hieronymi Aleandri opinio in Tab. Hel. p. 744. T. V. Graev. fabulae a Pausania allatae naturalem subesse rationem arietemque tempus denotare vernal, quo tempore quia oves tondeantur, Mercurium arietis tutorem et omnis lanificii auctorem prodi. Atque haec interpretatio, quae jam obsoleta videbatur, nuper recaluit. Si vero Pausanias ita sensisset, quum librum secundum inchoaret, quomodo tandem illa scribere potuit VIII. 8. quibus fabulam de Saturni errore pullum pro Jove devorantis excusat: *τούτοις ἐγὼ τοῖς λόγοις ἀρχόμενος τῆς συγγραφῆς*

εὐθηρίας ἔνεμον πλέον, ἐς δὲ τὰ Ἀρχάδων προελ-
λυθὼς πρόνοιαν περὶ αὐτῶν τοιάνδε ἐλάμβανον,
Ἑλλήνων τοὺς νομιζομένους σοφοὺς δι' αἰνιγμάτων
καὶ οὐκέτ' ἐκ τοῦ εὐθέως λέγειν τοὺς λόγους· qui
locus imprimis memorabilis vel ob eam causam
quod hinc patet Hierophantas Eleusinius ad haec
aenigmatum et allegoriarum diverticula omnino
non confugisse; nam Periegeta noster, quum At-
tica scriberet, mysteriorum jam consors factus ta-
men ab illa cogitatione longe aberat. Aliorum
autem sacrorum praefectos indubitatum est horri-
dulis majorum fabulis et cerimoniis haec symbo-
licae interpretationis splenia applicuisse, primum
parce, ut videtur, restricteque, post autem aper-
tius. Illi quidem Aegyptiorum ἱεροὶ λόγοι, quos
Herodotus commemorat, mea quidem sententia
non alte e philosophia sed ex historia deorum
repetiti sunt. Διότι μέζον ἔχει τὸ αἰδοῖον ὁ Διό-
νυσος — ἔστι λόγος περὶ αὐτοῦ ἱερὸς λεγόμενος II.
48. quem ad Osiridis laniationem spectasse alio-
rum testimoniis constat. Nec minus ille de festo-
rum ignium causis II. 62. Eaque re Herodotus,
quae de ceremoniarum argumentis accepit, ἀπηγέ-
ματα appellat tanquam in expositione rerum ge-
starum posita II. 3.[^c] Postea autem evilescente
fabularum fide causis mythicis substitutae sunt
naturales, verumque dixit mendacissimus auctor,
Philo Bybl. ap. Euseb. I. 31. οἱ νεώτατοι τῶν ἱε-
ρολόγων ἀλληγορίας καὶ μύθους ἐπινοήσαντες καὶ
τοῖς κοσμηκοῖς παθήμασι συγγένειαν πλασάμενοι

[^c] v. Locella ad Xenoph. Eph. p. 279.

μυστήρια κατέστησαν. et p. 44. B. τοὺς παλαιούς καὶ πρώτους τὰ περὶ Θεῶν συστησαμένους μηδὲν εἰς φυσικὰς ἀναφέρειν τροπολογίας, μηδ' ἀλληγορεῖν τοὺς περὶ Θεῶν μύθους. Sic enim credi par est, veteres et priscas gentes deos finxisse ut specie corporis ita vitae actu sibi similes iisdemque fortunae casibus subjectos, haec autem allegorica fomenta, quibus mollitae crudae fabulae sanescerent, tum esse ascita, quum de deorum numine ac mente rectius sentire coepissent, nec tamen acceptas ab ultimis majorum religiones damnare auderent. Ex qua diversarum rationum concertatione natae sunt illae quoque de sacris mysticis hierologiae, quas si quis ex meracis sacrosanctae antiquitatis fontibus haustas putet, non invideo; mihi quidem mera vappa videtur. In Eleusiniorum monimentis superabat memoria cujusdam sive nympphae sive deae, Dairae, quam quidam Eleusinis, alii Immari matrem, alii Venerem aut Junonem aut Cererem aut Proserpinam aut Proserpinae custodem esse conjectabant. De hac igitur Aelius Dionysius ap. Eustath. p. 648. 40. οἱ περὶ τελετὰς καὶ μυστήρια τὴν ὑγρὰν οὐσίαν Δαῖραν ὀνομάζουσι^[d], quo nomine (οἱ περὶ

[d] Mirabile est sacerdotalis disciplinae arbitrium, quod Eustathius addit: διὸ καὶ πολεμῖαν τῇ Δήμητρι νομίζουσιν· διὰ γὰρ θύηται αὐτῇ οὐ πάρεστιν ἡ τῆς Δήμητρος ἐξεία καὶ οὐδὲ τῶν τεθυμένων γεύεσθαι αὐτὴν δσιον. quibus Valesius Harp. p. 37. adjungit Servii notam ad Aen. IV. v. 58. Quum Eleusine sacrum Cereris fit, templum Junonis clauditur; item quum Junoni Eleusine fit, templum Cereris clauditur, nec sacerdoti Junonis licet gustare, unde Cereri sit libatum, unde Valesius colligit, hunc quoque Dairae nomen pro Junone accepisse. His adde, quod Plutarchus narrat De Daedal. ap. Euseb. III. 1. 83. Bacchi et Junonis sacerdotes se invicem non salutare. Quorum omnium

τελ. κ. μυστ.) significari videntur Stesimbrotus, Neanthes alique qui de mysteriis scripserunt, ritusque et nomina interpretari conati sunt [e]. Aliud hujus physicae interpretationis exemplum praebebat Theodoretus in L. I. Therap. p. 412. T. IV. Schulz. τὸν ἱεροφαντικὸν λόγον οὐχ ἅπαντες ἴσασιν, ἀλλ' ὁ μὲν πολλὸς ὁμιλος τὰ δρώμενα θεωρεῖ, οἱ δὲ γε προσαγορευόμενοι ἱερεῖς τὸν τῶν ὀργίων ἐπιτελοῦσι θεσμὸν, ὁ δὲ ἱεροφάντης μόνος οἶδε τῶν γγνωμένων τὸν λόγον καὶ οἷς ἂν δοκιμάσῃ, μηνύει. privatim scilicet, ut sacrificuli Graeci barbarique Herodoto, Diodoro atque Pausaniae cerimoniarum causas reddere soliti sunt. Haec vero interpretamenta ex communi Allegoretarum scrutario deprompta fuisse, subjectum ab ipso Theodoro exemplum docet: καὶ ὅτι Πρίαπος Διονύσου καὶ Ἀφροδίτης υἱὸς, ἴσασι τῶν ταῦτα μεμνημένων τινές· ἀνθ' ὅτου δὲ τούτων ὀνομάζεται καὶ σμικρῷ γε ὄντι ἐντίθεται μῦθον ἐντεταμένον καὶ μέγιστον, ὁ τῶν μυσσαρῶν μυστηρίων ἱεροφάντης ἐπίσταται καὶ εἴ τις ἕτερος τοῖς ἐναγέσι βιβλίοις ἐνέτυχε. Τὴν γὰρ Ἀφροδίτην ἡδονὴν ὀνομάζοντες,

fides sit penes auctores. Si illa vera essent, quomodo Phanodemus, homo Atticus, Dairam pro Cerere habere potuit? si hic erravit, quis pro Pherecyde spondebit? Nescio an huc referri possit Hesychii glossa: *Δμῖα* (post *Δμητόν*) *᾽Ωκεανοῦ θυγάτηρ καὶ Δήμητρος*. Pausanias certe l. 88. Eleusinis parentes perhibet Mercurium et Dairam Oceani filiam.

[e] Alio sensu οἱ περὶ τὰς τελετὰς φασὶ ναρθηκοφόροι μὲν πολλοί, βάκχοι δὲ τε παῦροι Clemens l. 572. Hic enim ipsi teletarum auctores significantur, ut ap. Jamblich. Protr. VIII. 134. τίς ἂν εἰς ταῦτα βλέπων οἴοιτο εἰδαῖμων εἶναι, οἷς πρῶτον εὐδὴς φράσει συνέσταμεν, καθάπερ φασὶν οἱ τὰς τελετὰς λέγοντες, ὥσπερ ἂν ἐπὶ τιμωρίᾳ πάντες. Τοῦτο γὰρ θεῖον οἱ ἀρχαιότεροι λέγουσι, τὸ φάναι δίδόναι τὴν ψυχὴν τιμωρίαν etc. quo nomine Orpheus significatur. v. l. III. P. III. C. 3.

τὸν δὲ Διόνυσον μέθην προσαγορεύοντες, τὸ ἐξ ἀμφοτέρων ἀποτελούμενον Πρίαπον ἐκάλεσαν. Quod ne quis Theodoreti auctoritate parum munitum dicat, addam Heliodori testimonium IX. 9. 362. ταυτὶ μὲν δημοσιεύουσι πρὸς δὲ τοὺς μύστας Ἴσιν τὴν γῆν καὶ Ὅσιριν τὸν Νεῖλον καταγγέλλουσι[⁷], τὰ πρᾶγματα τοῖς ὀνόμασι μεταλαβόντες, cujus verbi potestatem declarat Joh. Diaconus ad Hesiod. v. 381. p. 473. τὴν σελήνην Ἑκάτην προσαγορεύει Ἡσιόδος τοιοῦτον γὰρ τὸ μεταληπτικὸν εἶδος τοῦ λόγου καὶ Ὀρφεὺς τὸν ἥλιον Ζῆνα προσαγορεύει καὶ Πᾶνα. Atque hunc μεταληπτικὸν τρόπον mysteriis proprie assignari, supra ostendimus.

§. 20.

Quam sero autem Graeci illam allegoricae interpretationis viam ingressi sint, a Wolfio Prolegg. CLXI. summam demonstratum est. Theagenes enim, Cambysae aequalis, primus, ut dicitur, in Homericis fabulis duplex allegoriarum genus, ethicum atque physicum, sibi invenisse visus est, deorumque nominibus partim elementa naturae partim animi affectus humani significari pronuntiavit. v. Schol. Ven. XX. 67. Id autem tantum abfuit ut ab omnibus reciperetur, nedum a

[^f] Plutarchus de Is. 32. non sacerdotibus hanc tribuit sententiam sed τοῖς φιλοσοφώτερόν τι λέγειν δοκοῦσι. Verum sacerdotes quoque hanc viam trivisse Plotinus testatur, qui Jovem intellectum, Venerem Jovis animam interpretatus, hos ad testimonium citat: μαρτυροῦντων τῷ λόγῳ ἱερῶν τε καὶ θεολόγων, οἳ εἰς ταῦτόν Ἡραν καὶ Ἀφροδίτην ἄγουσι καὶ τὸν τῆς Ἀφροδίτης ἀστέρα Ἥρας λέγουσι Eann. III. L. V. c. 8. 298. D. quod testimonium si unicum esset, nihil valeret.

sapientioribus probaretur, ut Xenophanes Homerum Hesiodumque propter impias de deorum natura sententias acerrime perstringeret; quod nunquam facturus fuisset, si illos philosophiae arcana fabulis et apologis involvisse credidisset. Quod idem de Pythagora dici posset, nisi liber *Ἐς Ἀίδου κατάβασις* inscriptus, in quo utriusque poetae cruciatus aeternos descripsit, ab Hieronymo Peripatetico subjectus videretur. v. L. III. C. IX. §. 7. Hi autem, qui Homerum impietatis absolute conati sunt, prout res et locus posceret, modo morali interpretatione modo physiologica usi videntur. Metrodorus enim quem Diogenes narrat *πρῶτον σπουδάσαι τοῦ ποιητοῦ περὶ τὴν φυσικὴν θεραπείαν* [a] II. 11. deos Homericos ad naturae substantias [b], sicut Tatianus refert, et ad vicissitudines elementorum traduxit. Quam interpretationem non mediocriter confirmavit physico- rum consuetudo, causas rerum genitales viresque naturae fictrices et quatuor prima corpora deorum vocabulis nuncupandi; cujus tropologiae nullum

[a] *Μῦθος* ἔστιν ὅτι ἡ Ἥως ἠράσθη τοῦ Τιθωνοῦ — ἡ δὲ θεραπεία τοῦ μύθου ὅτι τοὺς νέους ἀποθνήσκοντας ἔλεγον ἀρπάζεσθαι παρὰ τῆς Ἥους Schol. Ambros. Od. E. v. 1. p. 174. ubi dubitat Buttmannus an ἐρμηνεία scribendum sit. Eustathius ad II. p. 19. τὴν τοῦ λόγου ἀποτίαν ἀλληγορίᾳ ἐθεράπευεν ἡ ἀναγωγικὴ ἢ ιστορικὴ. Ἀλληγορίᾳ γὰρ τις καὶ ἡ διὰ ἱστοριῶν τῶν μύθων θεραπεία εἶναι δοκεῖ τοῖς παλαιοῖς. Herculis certamen cum Acheloo de fluminis derivatione accipiunt οἱ τῶν μύθων θεραπευταί idem ad Dionys. v. 67. Θεραπεύσαι τοὺς πατριὸν ἀμάρτημα προθυμηθέντες ἐπὶ φυσικῶς διηγήσεις καὶ θεωρίας τοὺς μύθους μετεσκέυσαν Euseb. Pr. Ev. L. II. 6. 74.

[b] Hesychius: *Ἀγαμέμνονα τὸν αἰθέρα Μητροδωρος εἶπεν ἀλληγορικῶς* Lampsacenum sine dubio significat. Agamemnonem igitur Metrodorus heroum vulgo exemit, caeteros Achaeorum Trojanorumque duces nulla certa ratione sed, ut Tatianus ait, *οἰκονομίας χάριν* introductos putans.

extat in Homeri carminibus exemplum, (nam quod Martis et Vulcani nomina interdum pro igne et certamine ponuntur, alius modi est) in Parmenidis vero, Heracliti et Empedoclis scriptis plurima. De Anaxagoreis in universum Syncellus affirmat, eos Jovem intelligentiam interpretari, Minervam artem; quod ad ethicum genus spectat. An vero illum ipsum hujus sectae principem, qui idem primus omnium, si Diogeni credimus, Homeri carmina de virtute et justitia esse dixit, Allegoretarum e numero excludemus? Veteres quidem non solum mythorum interpretibus sed omnibus abditarum sententiarum scrutatoribus hoc nomen impertiunt. Neque ego video, cur vel Glauci vel Stesimbroti *διαβολας* et *ὑποβολας*, sive illae de mythis fuere, sive de aliis rebus, non eodem genere et nomine allegoriarum complectamur^[c]. Utrumque Plato Metrodoro adjungit, cujus allegorica interpretamenta extant; Stesimbrotum Xenophon consociat Anaximandro^[d], quem eadem via grassatum esse e Fulgentio colligo, qui Anaximandrum Lampsacenum et Xenophanem Heracleopoliten Musarum mythum physiologice explicuisse tradit XIV. 604. His se adjunxit Democritus, si modo illius liber fuit, quem Diogenes memorat: *Τριτογένεια τοῦτο δὲ ἔστιν, ὅτι τρία γίνεται ἐξ αὐτῆς ἃ πάντα ἀνθρώπινα συνέχει* IX. 46. 413. quae fusius explicat Eustathius p. 696. 37. *Τριτογένεια ἀλληγορικῶς ἢ φρόνησις*,

[c] Vir doctissimus Nitzschius ad Plat. Ion. p. 9. allegoriae usum Metrodoro concedit, Glaucō, Stesimbrotō et rhapsodis adjudicat.

[d] Symp. III. 6. ubi Schneiderus „hunc nec ipse doctissimus carminum Homericorum historicus novit, quis homo fuerit.“

τοῦτο δὲ ἔστιν, ὅτι τρία γίνεται ἐξ αὐτῆς, τὸ εὐλο-
γίζεσθαι [e], τὸ λέγειν καλῶς καὶ τὸ ὀρθῶς πράτ-
τειν sive, ut Tzetzes ad Lyc. 519. ὅτι κατὰ Δη-
μόκριτον τρία ταῦτα χαρίζεται, βουλεύειν καλῶς,
κρίνειν ὀρθῶς, πράττειν δικαίως [f]. Quibus omni-
bus evincitur, hanc commentandi rationem pri-
mum Homericis carminibus adhibitam, deinde eo
consilio susceptam esse ut divini poetae dicta ad
utilitatem legentium et ad pulcri, veri, honesti
praecepta a philosophis tradita accommodari pos-
sent. Eoque artificio nostri etiam Homiletæ ex
iisdem sacrae scripturae locis alias atque alias
sententias sive, ut proprio nomine utar, applica-
tiones elicere solent, ad docendum perinde utiles,
sed quas ab auctoribus ipsis cogitatione compre-
hensas fuisse haud jurare audeant [g]. Neque ve-
teres allegoriarum auctores veri periculum in se
recepisse primum ipsius Juliani, graphici arguta-

[e] Eodem vitio laborat Suidas s. Δημόκριτος, sed Moschopolus
Λεξ. Att. s. h. v. recte εὐ λογίζεσθαι.

[f] Cf. Orion. Etym. p. 153. Schol. Ven. Θ. 39. sed priorem ra-
tionem, confirmat Xenophon Cyneget. II. 1. qui venationis commoda ad
universam παιδείαν referens, hujus tres facit partes: τὸ καλῶς νοεῖν
καὶ λέγειν καὶ πράττειν, quam formulam in quotidiano quoque usu de
rebus sacris profanisque viguisse apparet ex Menandri Fragm. p. 168.
et duobus aliis Xenophontis locis, a Meinekio designatis. Adde Philon.
de Somn. p. 1133. A. τὰ γὰρ δὸν συμπέφυκε τρισὶ τοῖς ἀναγκασιότατοις
μέρεσι, καρδίᾳ, στόματι, χερσὶ, τὸ δ' ἔστι διανοία, λόγος, πράξις.
ἐπειδὴ τὰ καλὰ καὶ φρονεῖν καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν ἀναγκαῖον.
Proculus in Crat. p. 48. κατὰ ταύτην καὶ πράττομεν ὀρθῶς πολλὰ
καὶ ἀναφθαρτόμεθα εὐστόχως καὶ νοοῦμεν ἐπιβόλως, οἷον γάρ ἑος
μέντοι πρῶτον ἐπέπνευεν μέγα δαίμων. Quis non agnoscit Home-
ricum versum Od. XIX. 138. φᾶρος μὲν μοι πρῶτον ἐπέπνευσε φρεσὶ
δαίμων.

[g] Hildebert. Ep. XV. p. 182. T. XIII. Bign. licet undique
proficere ac docere; omnia fere mysticos afferunt in-
tellectus et facile est ex qualibet re morum figurare
venustatem.

toris, confessione patefit Or. II. 74. D. πόρρωθεν ἔλκοντες καὶ βιαζόμενοι τὰς ὁμοιότητας καθάπερ οἱ τοὺς μύθους ἐξηγούμενοι τῶν ποιητῶν καὶ ἀναλύοντες ἐς λόγους πιθανοὺς καὶ ἐνδεχομένους τὰ πλάσματα ἐκ μικρᾶς πάνυ τῆς ὑπονοίας ὀρυώμενοι καὶ ἀμυδρᾶς λίαν παραλαβόντες τὰς ἀρχὰς πειρῶνται ξυμπεῖθαι, ὥς δὴ ταῦτά γε αὐτὰ ἐκείνων ἐθελόντων tum confirmatur Ciceronis, Senecae, Plutarchi iudiciis et speciminibus ipsis. Namne serio quisquam credidit, quod Scholiastae narrant Od. II. 102. Homerum sub imagine Penelopes texentis et texta resolventis dialectorum artem descripsisse, sic ut licia praemissas significant, staminis ad subtemen connexus conclusionem, faculae, quas illa operi semiperfecto admo- vet, lumina rationis? Num Themistius, homo sobrius, ex animi sententia scripsit Or. XIII. 176. A. excetras illas, quibus Hercules infans colluctatus est, νεότητα et αὐταρχίαν significare? Hujusmodi extant paene innumerabilia exempla ethica et physiologica, primum antiquorum Sophistarum [ε], tum Cynicorum [h] et Stoicorum, postremo

[ε] v. Nitzsch. ad Jon. Prolegg. p. 9.

[h] Antisthenem ex historia fabulari exempla virtutum et vitiorum duxisse certum est. Procl. in Alcib. p. 98. Creuz. ὁ Ἀντισθένης Ἡρακλῆς λέγει περὶ τινος νεανίσκου παρὰ Χείρωνι τρεφομένου. Plutarch. de Vit. Pud. c. 18. p. 184. T. X. ὁ Ἀντισθένης (sic) Ἡρακλῆς παρῆγει τοῖς παισὶ μηδὲν χαίρειν ἐπαινοῦντι αὐτούς. Julian. Or. VII. 404. Ἀντισθένης καὶ ξενοφῶντι πραγματευομένοις ἠθικὰς τινὰς ὑποθέσεις ἢ τῶν μύθων ἐγκυκατέμειχται γραφή. Libros Antisthenis a Diogene nominatos, Calchaa, Proteus, Circe Scholiastae Homericī tractasse videntur. v. Schol. Lips. ad Il. O. 123. Schol. Ven. et Vict. ad Ψ. 65. et Buttmann. ad Schol. Ambros. p. 561. Quid autem sequutus fuerit ex eo judicari potest, quod Homerum alia κατὰ δόξαν, alia vero κατὰ ἀλήθειαν dixisse statuit. v. Dio Chr. Or. III. 275.

Rhetorum [1] partim ad docendum partim ad oblectandum composita, partim etiam studii et commentationis causa. Proinde nihil aequè stultum quam in interpretandis antiquitatis monumentis eos sequi duces, qui consulto via excedunt et diverticula accommodationum quaerunt.

Qui vero priscos poetas de rebus divinis nihil nisi quod doctrina et ratio praescriberet, sensisse judicarunt, tamen fateri coacti sunt, eos multa dixisse, quae utrique repugnare viderentur. Id autem eo accidisse, quod communem dicendi formam sequi detrectassent. Qua de re studiose disputat Clemens eo loco, quo jam saepius usi sumus: *Πάντες οἱ θεολογήσαντες τὴν ἀλήθειαν ἀνίγμασι καὶ μεταφοραῖς καὶ τοιούτοις τρόποις παραδεδώκασι* idque exemplis undique collatis confirmare conatur primum Orphei, tum Homeri ipsius Hesiodique, dein Pherecydae, Pythagorae, Heracliti, Empedoclis, usque ad illas Sphinges Alexandrinas, Euphorionem et Lycophronem, quos omnes de industria sic scripsisse, ut aliud dicere viderentur, aliud intelligerent. Idemque Plutarchus affirmat, veteres decreta sua mythis et griphis implicuisse ὅπως οἱ μὲν φιλοσο-

quodque de diis idem sensit cum Stoicis, multos populares esse unum naturalem. v. Cic. N. D. I. 12. Neque Diogenes alienus fuit ab hac interpretandi subtilitate, si Medeam non magica sed gymnastica arte corporibus luxurie magis quam senio fractis vigorem et sanietatem restituisse contendit Stob. Serm. XXIX. p. 207.

[1] Hujus generis exemplum praebet Herculis Ogmii fictor Lucianus, unde haec species ethicae interpretationis rhetorica dici solet. v. Tzetz. Exeg. II. p. 28. et Chil. I. 36. ubi eandem fabulam primum mathematicè, hoc est astrologice, explicat, deinde κατὰ ῥήτορας ἡθικώτερον. Didymus ad II. I. 50. οἱ ῥητορικοὶ λύνοντες φασιν — οἱ δὲ φιλοσοφώτερον λύνοντες etc.

φοῦντες μετὰ τινος εὐμονσίας ψυχαγωγούμενοι
 ἔαον ζητῶσί τε καὶ εὐρίσκωσι τὴν ἀλήθειαν, οἱ δὲ
 ἀμαθεῖς μὴ καταφρονῶσι τούτων ὧν οὐ δύνανται
 συνιέναι καὶ γὰρ ἐστὶ πως τὸ μὲν δι' ὑπονοίας ση-
 μαινόμενον ἀγαστὸν, τὸ δὲ φανερῶς λεγόμενον εὐ-
 τελέες de Hom. Poes. c. 92. p. 1131. Eaque quasi
 publica fuit persuasio, in omni genere scribendi
 id maxime excellere quod longissime sit a legen-
 tium sensu et intelligentia disjunctum. Quo nihil
 perversius credi potuit. Multa inesse in veterum
 literarum monumentis ad intelligendum parum
 aperta experimur in levissima quaque causa. Sed
 optimum quemque antiquorum scriptorum ope-
 ram dedisse ut obscure loquendo ingenia lectorum
 torqueret, perspicuitatem autem, quae est oratio-
 nis virtus primaria^[k] sic, ut scopulum, vitasse,
 quis tandem ejusmodi argumentis credere adduca-
 tur, quibus Clemens usus est? Qui de rebus in-
 cognitis tradiderunt haud prius dicta, novis voca-
 bulis et figuris insolitis animi sensa expresserunt
 non quia nollent paratis uti sed quia non pos-
 sent. Multi apud aequales perspicue et popula-
 riter loquuti propter ipsam vetustatem minus mi-
 nusque intelliguntur. Et inter illos ipsos, qui
 obscurius scripserunt quam deberent et necesse
 erat, alius concisam brevitatem consecutus est,
 alius reconditae lectionis speciem affectavit, sa-
 pientiae nemo praeter eos qui, si clare dicere
 quae sentirent voluissent, nihil sapere visi essent.

[k] Aristoteles Rhetor. III. 2. 311. ὁ λόγος, εἰ μὴ δηλοῖ, οὐ
 ποιήσει τὸ ἑαυτοῦ ἔργον.

Verum non disputo, quam vana sit illa opinio; patet enim; sed ostendo unde et quousque profecta, et ad perversam antiquitatis interpretationem quantum in ea fuerit momenti. Etenim hinc primum natus est ille arcanæ disciplinae rumusculus, quo nihil apud veteres vulgatus, nihil ad veritatem levius infirmiusque. Ac prae ceteris Pythagoreos antiquissimos narrant inventa sua ita occultasse ut ab extraneis omnino non possent penetrari; quod eos non fecisse neque ullam scientiae partem in recessu habuisse, certissimis argumentis demonstravit Meinersius. Tum Platonem quoque thesauris secretioris doctrinae incubasse volunt in ἀγράφοις, ut dicunt, δόγμασι velut defossae; quod quo facilius fidem inveniret, composita est illa ad Dionysium epistola, tyranno digna, philosopho indignissima. cf. Ast Plato's Leben und Schriften p. 509. sq. Postremo, ne qua Aristoteles a magistro defecisse videretur, duas consarcinarunt alias epistolas, unam Alexandri profanatam in vulgus philosophiam lamentantis, alteram Aristotelis ipsius ita se excusantis ut prodendo nihil proditum esse dicat. v. Plutarch. V. Alex. c. VII. Eique fabulae rursus aliud commentum conglutinatum est eorum, qui Aristotelem perhibent philosophiae operta in esotericis tractasse lectionibus, non quod vulgus ea neque posset capere neque omnino desideraret, sed ne cum pluribus communicata evilescerent. Quo nihil a philosophorum nomine et munere magis alienum, qui si fieri posset, omnes homines ad veritatis

cognitionem traducere cuperent; ac ne dicitur quidem illud a veteribus auctoribus, quorum testimonia Patricius Dissert. Perip. L. VI. p. 63. T. 1. et Buhlius in Comment. de Libr. Esot. et Exot. prodixerunt, sed longe aliud quiddam, Aristotelem idem fecisse, quod rhetores aliarumque artium professores factitarunt et etiam nunc hodie faciunt multi, ut aliis scholis curiosos condocerent, aliis interioribus eos, qui totam artem penitus perdiscere cupiunt^[1]. Secundo ex hoc fonte manavit illa affectatae obscuritatis suspicio in clarissimos quosque scriptores collata, quorum plurimos enumerat Clemens; nec paucos omisit. Nam et Solonem nonnulli leges ex industria ambigue perplexeque scripsisse existimarunt, reipublicae causa, quo major esset interpretantium auctoritas Plutarch. V. Sol. c. XVIII. itidem ut Romani quidam auctores illas legis actiones formulasque a patriciis, ut in jure legum principes essent civitatis interpretes, fictas occultatasque dicunt, contra quos disputat Luzacius in Observatt. Apolog. pro Jurisconsult. Romanis. Eandem de Hippocrate esse opinionem testatur Erotianus Prooem. p. 4. ὡς ἐπετήδευσεν ἀσαφῆς φανῆναι καὶ διὰ τοῦτο ἀνακεχωρηκυίας^[†] εὐπορῆσαι λέξεως σπουδάσαι. Item de Thucydide Marcellinus §. 35. p. 328. Popp. ἀσαφῶς λέγει ὁ ἀνὴρ ἐπίτηδες, ἵνα μὴ πᾶσιν εἶη βατὸς μηδὲ εὐ-

[1] Cf. Gell. N. A. XX. 5. Sueton. de clar. Gramm. c. IV. Cressollius Theatr. Rhet. L. IV. c. 4.

[†] Ἀνακεχωρηκῶτων βιβλίων — τουτέστιν ἀποκρύφων Suid. s. Ἀνακ. et Ἐπαφροδίτος.

τελὴς φαίνεται ἀλλὰ τοῖς λίαν σοφοῖς. De Aristotele multi sed brevissime Chalcidius in Tim. c. CCCXX. 394. Fabric. juxta dicentem fit obscuritas, quum vel studio dataque opera dogma suum velat auctor, ut fecerunt Aristoteles et Heraclitus, vel imbecillitate sermonis. Ita quidquid aut subtilius excogitatum aut artificiosius enuntiatum, quam ut semisomnes intelligere possint, id illi in fraudem et frustrationem lectorum simpliciorum compositum esse volunt. Quod vero huic opinioni proximum et consequens erat, ut eos, quos eadem in scribendo ratione usos esse putarent, eodem modo interpretarentur, id quidem non fecerunt neque Thucydidem sub specie belli Peloponnesiaci aliud quid quam quod omnes intelligunt, tradidisse suspicati sunt; quin ne Lycophronem quidem. Cur? Quia tota allegoriae suspicio non ex ipsis scriptoribus neque ex propria quadam verborum et sententiarum conformatione ducta sed extrinsecus illata est, et quia omnino illi non quid quisque veterum dixerit, sed quid senserit, quid tacite in animo volutaverit, ex ea, quam de poetis antiquis praesumptam habebant, sapientiae opinione conjectare conati sunt.

Videant igitur symbolicarum interpretationum cupitores, quos duces sequantur, similesne nostrorum interpretum qui quid cujusque scriptoris aetas, quid genus scribendi, quid operis ratio exigat, ponderare solent, an de hoc uno sollicitos ne quid impie ab Homero dictum inveniatur,

ne quid sine ratione effutitum, itaque contra veritatem obstinatos, ut quae interpretando ad suum arbitrium revocare nequeant, mutanda lectione adulterent. Id si probaturi non sunt, desinant antiquos Allegoretas testificari atque eorum auctoritate se defendere, quorum rationes rejicere coacti sunt. Deinde etiam secum deliberent, sacrae scripturae interpretes mysticos an sequi sustineant, qui tum omnibus in rebus Graecorum similes fuere, tum eadem obscuritatis calumnia usi sunt, adhibito sibi Christi praecepto margaritas porcis projici vetantis^[m] proxime atque illi Platonis auctoritate abusi sunt: *μὴ καθαρῶ γὰρ καθαρῶ ἐφάπτεσθαι μὴ οὐ θεμιτὸν ἦ*. Postremo animum ne inducant fieri posse ut ambiguitate nominum quenquam mediocriter peritum fallant. Nam si (ut veteres faciunt saepissime) allegoricum sive symbolicum id nominant, quod est a publica propriaque dicendi ratione aversum, item, si poetas antiquos rebus sensu carentibus actum quendam et animos dedisse contendunt, id tantum abest ut impugnemus, ut omnino artem sine his rebus constare negemus. Sed illud magnopere deprecamur, ne sub hoc poeticae interpretationis titulo, quidquid resupinis et tecta spectantibus in cogitationem venire solet, Homero inculcent, neve eum poetam, quem sapientissimum videri volunt,

[m] Phot. Bibl. CCXXX. p. 409. de Eulogio: *τὴν ἀσάρκειαν ἐπληθεὺς περιβάλλεται, ὥς ἂν μὴ βεβήλοις τὰ ἅγια ἐκθεα εἶη καὶ οἱ μαργαρίται τοῖς χοίροις προκείμενοι*, id quod Themistius dicit Or. XX. 235. *ῥῖψαι τὴν φιλοσοφίαν εἰς τὰς τριόδους*. Collegi plura testimonia, sed vereor ne ab his, qui de disciplina arcana scripserunt, praeoccupata sint.

delirum faciant. Perabsurdae nobis videntur hyperboreorum Scaldorum continuatae translationes et tropi in aenigmata exeuntes; intelliguntur tamen. Sed his longe perplexior Homerus planeque infans fuit, si ita scripsit ut inter ipsos allegoricae rationis sectatores non solum de totius operis summâ infinita dissensio sit, sed saepe etiam eidem fabulae alii aliam subjiciant sententiam, hi autem, qui maximum habent graeci sermonis usum, ex omnibus nullam probent.

§. 21.

Haec paullo latius disserui, ut, quum intellectum fuerit, qua ratione veteres in explicandis fabulis versati sint, hinc de cerimoniae sacrificialium interpretatione iudicium fieri possit. Nam si Homeri carmina ideo ad allegoriam revocata sunt, ne poetarum princeps in rebus maximis turpiter errasse videretur — *Ὁμηρος γὰρ ἡσέβησεν, εἰ μὴ ἡλληγόρησε* [*] — pariter Graeci circa ritus avorum patriasque religiones laborarunt et eadem de causa, primum ne quid contra rationem in sacris fieri videretur, deinde ne quid sine ratione. Macrobius Somn. I. 2. 8. Veritas per quaedam composita et ficta profertur et hoc jam vocatur fabulosa narratio non fabula, ut sunt cerimoniae sacra, ut Hesiodi et Orphei quae de deorum progenie actuve narrantur. Hierocles in quarto de Providentia et Fato τὰ λεγόμενα λόγια καὶ τοὺς ἱε-

[*] Heraclid. Alleg. Prooem.

ρατικούς Θεσμούς εἰς συμφωνίαν συνάγειν οἷς Πλάτων ἐδογμάτισε, βούλεται Fragm. p. 244. [b] Clemens Recogn. L. X. 36. p. 321. „Prudentes viri, quum viderent commu-
nem superstitionem tam probrosam esse, quibus potuerunt argumentis et interpretationibus conati sunt res inhonestas honesto velare sermone.“ Neque solum utrumque genus interpretationis easdem causas sed etiam pares successus habuit. Nam Xenophanes sacrorum ritus ineptos ac superstitiosos eodem fastidio quo impia poetarum commenta repudiavit, Eleatisque quaerentibus an Leucotheam colerent plangerentque, respondit his verbis: *εἰ μὲν θεὸν ὑπολαμβάνουσι, μὴ θρηγεῖν, εἰ δὲ ἄνθρωπον, μὴ θύειν* Aristot. Rhet. II. 23. 287. [bb] Unde manifestum est eum illas symbolicas ratiunculas, quae lugubribus sacris subtexi solent, aut ignorasse aut contempsisse. Denique, ut fabularum interpretationis duo fuerunt genera, unum historicum, alterum naturale, ita etiam priscarum cerimoniarum causae modo ab historia modo a physiologia repetitae sunt. Quae res ne falsam de mysteriis opinionem confirmet, imprimis providendum est. Id autem facillime obtinebitur, si commemoremus, quanta veterum in inquirendis rerum omnium causis et auctoribus fuerit curiositas, quanta in comminiscendis temeritas. Graeculi illi, qui res paulo

[b] Eandem operam Jamblichus navat sacris magicis ad philosophiam accommodandis de Myst. L. I. p. 20. sq.

[bb] Alii hoc eum de Osiridis cultu luctuoso dixisse referunt. v. Brandis Comment. Eleat. p. 70. Reimar. ad Dion. Cass. L. LIX. 2.

ante et paene in oculis ipsorum gestas ignorant, tantum sibi arrogant, ut eorum, quae cum ipsis fere hominibus nata sunt, auctores nominatim tradant, quis fruges, quis tecta, quis vestitum inveni-
nerit, caeteraque, quae necessitas parit et usus quotidianus. Aurum narrant ab Auro quodam inventum esse [Fest. s. v.] scutum (σάκος) a Sacis [Tzetz. Exeg. p. 11. Zonar. Lex. p. 1626.] galeam seu κυνῆν a Cyne [Anecd. Bekk. p. 274.] patronatum a Patrone quodam [Plutarch. V. Rom. c. 13.] a Numa numos [Etym. Gud. p. 412.] a Stoecho literarum elementa [Anecd. Bekk. p. 790.] a Belone acum, deorum cultum [τὸ θρησκεύειν] a Thracibus, et talia infinita^[c]. Nec minore illi audacia cujusque moris, quem vita hominum communis vel quorundam usus gentilis suscepit, causas, quas nesciunt, fingunt, sive potius, ut fingere possint, nescire se simulant quae ante oculos sunt. Volumen complebo si singula hujus generis persequi voluero; pauca tamen exempli causa ponam, ea praesertim quibus etiamnum doctorum nonnulli uti solent tanquam ad historiae fidem traditis. Sunt igitur, qui fibulas aureas, quas Atheniensium οἱ πρεσβύτεροι crinibus inserere solebant cicadis similes, symbolum ipsorum ortus e terra fuisse velint; sed pennae Gara-

[c] Potiora horum collegit Plinius L. VII. 56. Hygin. Fab. CCLXXIV. et CCLXXVI. Clemens Strom. I. 563. Gregor. Naz. T. III. p. 100. et Grammaticus in Bibl. Coislin. p. 597. scriptores περὶ εὐρημάτων sequuti, quorum plures fuerunt: Ephippus Suid. s. v. Eudoc. p. 164. Philostephanus Serv. Georg. I. 19. Scammon Athen. XIV. 630. B. Strato Clemens Strom. I. 351. Simonides genealogus Suid. s. v. Philochorus id. Theophrastus v. Fabric. T. III. 449.

mantum et cirri Germanorum et crobuli barbarorum, quae Tertullianus De veland. virg. c. X. cum Atheniensium crinalibus componit, et quae hodie assumuntur capitis ornamenta, nemo quaerit quid significant, licet pilei, galeri et calliendra nostra non minus largam ad philosophandum praebeant materiam, neque omnes Athenienses hoc ornamento usi sint sed tantummodo seniores, quos delicatior decebat cultus [^d], neque hi soli sed etiam alii, qui Autochthones non erant [^{dd}]. Lunulis eburneis, quibus Romanorum calciamenta mullea exornabantur, quidam fortunae inconstantiam, alii animarum sedem lunae globo sublimiorem, plerique patriciorum nobilitatem et ductum a Proselenis genus significari credunt. Pariterque bullas ingenuorum puerorum pectori appensas fuisse memorant ut bullam inspicientes ita se demum homines esse cogitarent, si corde praestarent Macrob. I. 16. Quasi vero haec cogitatio una cum bulla et praetexta ex animo dimittenda sit, aut quasi non mulieres quoque lu-

[^d] Athen. XII. 555. Ε. τὸν ἐπὶ Θεμιστοκλέους βίον Τηλεκλειδῆς ἐν Πρωτάνεισιν ἄβρὸν ὄντα παραδίδωσι, Κρατῖνός τ' ἐν Χείρωσι τὴν τρυφὴν ἐμφανίζων τῶν παλαιτέρων φησί etc. Atque hoc habitu procredit Demus Arist. Eqq. 1331. τειτιγοφόρος, τῷ ἀρχαίῳ σχήματι λαμπρός — οἷόςπερ Ἀριστείδη καὶ Μιλτιάδη ξυνεστίει.

[^{dd}] Regis Nisi aurea comtum fibula nectebat dente cicadae Virgil. Cir. v. 127. De Samiis Asius Athen. XII. 525. F. χαῖται δ' ἠωρεῦντ' ἀνέμῳ, χρούσεται δὲ κόρυμβαι ἐπ' αὐτῶν τέττιγες ὥς v. Naek. de Choeril. p. 74. Quaeritur quis primus cicadas γηγενεῖς esse dixerit Anacr. XLIII. 15. quo demum credito symbolum illud terrestris ortus ascisci potuit, minime a priscis Graecis, qui omnia animalia omnesque homines e terra natos putabant; perpetua autem ejusdem terrae possessio, qua Athenienses gloriabantur, isto signo notari non poterat. Apud Aegyptios cicadas symbolum initiationis fuisse Horapollon refert, unde Dupuisius, quasi nondum satis sit ineptiarum, mulieres Atticas hunc usum accepisse autumat I. P. IV. 8.

nulas bullasque pectorales gestare consueverint^[e]. Sic missus circenses ad cursum solis accommodant^[f], sic mensas patinasque mundi symbola^[g], pileos Laconicos hemisphaeriorum esse demonstrant. Denique corpora mortuorum fasciis obstringi et humi collocari autumant, ut quisque meminerit succinctis iter ad superos capessendum esse et ad significandum animos corporis vincula enixos in communem omnium rerum ortum refundi^[h]. Sunt haec sine dubio non mediocris acuminis specimina; quis enim crediderat, Graecos Romanosque ceterorum mortalium adeo dissimiles fuisse, ut neque in vestitu, neque in supellectile, neque in diurnis negotiis quidquam vel usus vel ornatus vel commoditatis causa assumerent sed omnes minimos vitae actus symbolico quodam

[e] Aldhelmus de Laud. Virg. XIV. 311. T. III. Big. discriminalia, periscelides, olfactoriola, nardi, crepundia collo. gemmiferis lunulis dependentia cf. Ruben. de gemma August. p. 216. Bullas illas pueriles, quarum formam discepat vir doctus in Act. Societ. Traject. p. 119. T. I. Hesychius significat: *Σελήνης, φυλακτήριον ἐγκρέμαται τοῖς παιδίοις*. Glossae: *Φυλακτήριον*, servatorium, amolimentum, praeuia, unde Bern. Vestrini Sopra l' uso sacra e profano degli Agnelli in Dissert. Acad. Cort. T. VI. 259. brevia ecclesiastica et agnos dei ortum habere putat, easque res et infantium in collo praebiorum loco et vero etiam imaginibus Sanctorum et Angelorum appendi, sicut olim Laribus bullas p. 258. cf. Middleton. Conformités de cérémonie. p. 226. Signis notam veretri appositam esse Scaliger docet ad Catal. p. 205. hoc Lucilii versu: Nam quid moetino subjectoque huic opus signo. Neque veri absimile videtur, eos qui vel suas vel suorum imagines publico loco consecrarunt, hoc *προβασκανίω*, quo rustici agros arboresque tutari solebant, invidiorum vel petulantium manus a violatione donariorum abstinere voluisse.

[f] v. Anthol. Lat. III. Ep. XV. Lyd. de Mens. p. 46.

[g] Serio Asclepiades Athen. XI. 489. C. per jocos Alexis II. 60. A. et ille, qui missorio zodiaci imaginem inclusit. v. Jacobs. ad Anthol. T. XII. p. 87.

[h] Olympiod. Ma. ap. Casaub. ad Pers. III. p. 305. τὸ περιστέλλειν τοῦ εὐζώνως ἀναθεῖν σύμβολον τὸ ἐπὶ γῆς τιθέναι τοῦ ἀναμνήσκειν, ὅπως ἂν τοῖς ὅλοις ἡ ψυχὴ συναρπείη.

condirent condimento? Verum illud palmare, quod etiam aleatorum instrumentis tantum habuerunt honorem, ut alveum mundi imaginem repraesentare dicerent, turriculam firmamenti, ut duodecim septa aequipararent signis coelestibus, planetis fritillum et septem calculos. v. Suid. s. *Τάβλα* et Kuest. Quod si intelligimus circa res leves ludicrasque tam misere sudatum esse, quantum curae his, quae honoris deorum immortalium causa fierent, impendisse existimandi sunt, ne quid temere institutum, ne quid parum decorum videretur? Etenim in commune opinio valebat, quae ab hominibus maximeque in re sacra fierent, suas debere causas habere Arnob. VII. 25. unde factum ut illa aetiologiae labes, totam antiquitatem pervagata, in hoc genere gravissime grassata sit. Sed id quoque aliquot exemplis illustrabo. Quanquam hominibus nihil fere luminis adspectu delectabilius esse solet, omniumque gentium *λυχναΐαι* et *λαμπαδοδρομίαι* noscuntur, tamen reperti sunt, qui haec ludicra ad physiologiam traducerent. Cleomedes, ut notiores praeteream, *ἤδεσαν*, inquit, *καὶ οἱ παλαιότατοι τῶν φυσικῶν ὅτι ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἡ σελήνη τὸ φῶς ἔχει, ὡς δῆλόν ἐστιν ἐκ τῆς ἐτυμολογίας τοῦ ὀνόματος — καὶ ἐκ τοῦ ἐπιδίδοσθαι δᾶδας τοῖς εἰς τὰ Ἀρτεμίσια εἰσιοῦσι Meteor. L. II 5. 135. ed. Bak.* Istuc est sapere! De solemnibus Apaturiorum, quibus puerorum nomina in tabulas curialium referri et rhapsodi ad concertandum committi solebant, sic argutatur Proculus in Tim. L. I.

p. 28. ut altero animarum in corpora transgressum, altero earum luctationem et repugnantiam adumbrari dicat. Idemque in libro Chrestomathiae sacram lauream, quam in Daphnephoriis traduci mos erat, taeniis trecentis sexaginta quinque et diversae magnitudinis globulis ornatam, ad motuum coelestium imaginem revocat; namque maximas sphaeras solis lunaeque instar esse, minusculas stellarum locum obtinere, infulis vero totidem anni dies notari. Et constitit apud credentes^[1]. Concedam aedituos otio et ingenio abundantes, ut sunt aeditui, quum iresionen exornarent, in numerum illum incidisse, qui propter anni rationem cuique primo loco occurrit^[2]. Sed ad eam rem istum morem institutum esse haud credo. Qui enim tot fasciae minuto ramusculo, quem puer ferebat, sic adaptari potuerunt, ut earum numerus iniri posset a spectantibus? Denique illa Apollinis solemnia cum astronomorum inventis nihil commercii habent; neque hodie insolitum est festas arbores bullis, lemniscis aliisque crepundiis exornari^[3]. Fuit illud quoque inter festorum dierum oblectamenta et est etiamnum

[1] Miror viros doctos, Boeckhium in Memor. Berol. Acad. A. MDCCCXVIII. p. 99. et Muellerum Orchom. p. 220. in hanc sententiam inclinasse.

[2] Demetrio Phalereo Athenienses trecentas sexaginta statuas decreverunt; totidem juvenes pompam Magorum sequuntur Curt. III. 3. 6. totidem utilitates palma praebere dicitur Plutarch. Symp. VIII. 5. 362. tot liciis constabat Amasidis thorax. Herodo. III. 47. antiquae comoediae fabulae CCCLXV. numerantur. v. Meineke Quaest. Scen. II. 1. Alia hujus numeri exempla collegit Jackson Chronolog. Alterthumer p. 373. sq.

[3] Olearius Itiner. Pers. p. 103. festum Palmarum Moscoviae celebratum describens Primo, inquit, ex arce veniebat jucundo specta-

mutatis vestibus sexum mentiri alienum. Philochorus Venerem affirmat esse lunam et ei sacrificium facere viros cum veste muliebri, mulieres cum virili, quod eadem et mas aestimatur et femina Macrob. III. 8. Nihil suspectius his Graecorum Archaeologorum conjecturis, qui nimia antiquitatis admiratione ludicris popularibus et apud omnes receptis rationes graves, vel a physiologia repetitas vel ab historia, subijcere solent. In Oschophoriis Atheniensium cur juvenes pompam ducentes muliebres vestes gerant Plutarchus explicat V. Thes. c. XXIII. cur Argis tempore festo Hybristicorum uterque sexus habitum inter se commutet, Polyaeus VIII. 35. cur Quinquatribus tibicines Ovidius Fast. VI. 653. 692., qui si viderent quae hodie apud Christianos praesertim circa tempus Carniprivii similiter fieri solent, dictum factum invenirent aliquam causam sibi credibilem, nobis ridendam. His vero simillimae fuere Graecorum Romanorumque pompae, iidemque turbae personatae lusus; plures ob causas; primum quia *cuncta sub ignotis lascivia vestibus audet*, tum quia homines elati levitate laetitiaque exultantes omnia contra quam mos et ratio fert, facere gestiunt, modo deos modo bestias imitando, seseque in omnes figuras transformando. Athenis οἱ πομπεύοντες τῷ Διονύσῳ κατὰ μίμησιν τῆς περὶ αὐτὸν θεραπείας ἐπόμπευον οἱ μὲν τὸ τῶν Σατύρων σχῆμα σῶζοντες, οἱ δὲ τῶν

culo arbor ornata multis pomis, ficubus et uvis passis, veho imposita etc.

Βακχῶν, οἱ δὲ τὸ τῶν *Σειληνῶν* Ulpian. ad Dem. p. 294. et Schol. Aristid. p. 11.^[m] quem communem fuisse Sicinnistarum habitum Dionysius docet Antiqq. VII. 72. eoque etiam pompae Dionysiacaе a Philadelpho instructae designatores usos videmus Athen. V. 198. E. Apud veteres Italos Petreja vocabatur quae pompam praecedens in coloniis aut municipiis imitabatur anum ebriam Fest. s. v. unde convivii loco dicitur Ebriolae persolla Plaut. Curc. I. 3. 36. Ἐν εἰδοῖς Μαρτίαις πομπῆς γινομένης ἤγετο καὶ ἄνθρωπος περιβεβλημένος δοραῖς καὶ τοῦτον ἔπαιον ῥάβδοις λεπταῖς Lydus de Mens. p. 48. Τοῖς Καπιτωλίοις — γέρων τις ἐπὶ χλευασμῶ προάγεται παιδικὸν ἐναψάμενος περιδέραιον etc. Plutarch. Quaest. Rom. c. 53. 344. Vit. Rom. c. 26. p. 76. Pompam Isiacam Apulejus Met. XI. 769. sic describit: Hic militem agebat, ille venatorem, alius feminam mentiebatur, nec deerat, qui magistratum luderet, nec qui piscatorem indueret; quam personarum varietatem intuens Lucianus ^[mm] pompae comparat vitam humanam, in qua ipsa alii magnificam, alii turpem, alii honestam, aliqui ridiculam personam gerant. Herodianus Hist. I. 10. ἡρὸς ἀρχὴ Μητροὶ Θεῶν πομπὴν τελοῦσι Ῥωμαῖοι — ἀνετός τε πᾶσι δέδοται ἐξουσία παντοδαπῆς παιδιᾶς, ἕκαστός τε, ὃ βούλεται, σχῆμα ὑποκρίνεται etc. Illis

[^m] Hic et ap. Valckenarium Diatr. Eur. p. 155. vitiose legitur Βάκχου ἀνελαμβάνετο σχῆμα ἢ πο Βακχῶν ἀνελάμβανε τὸ —

[^{mm}] Necyom. §. 16. p. 19. T. III. Alii vitam mimo et panegyri similem dicunt v. Gatacker. ad Anton. XI. 6. XII. 36. Meinek. ad Menandr. p. 161.

vero primarum partium actoribus quasi quaedam mutae personae interponebantur, simulacra lignea stramineave prout facultas ferret, exornata^[a] qualis illa in Daedalorum pompa vecta puellaris imago, quam doctiores scilicet Jovis pellicem repraesentare dicebant Paus. IX. 3. Adhuc ferae, si copia esset, humano vestitu indutae, ut in Apuleji pompa l. c. Et ursae mansues cultu matronali sella vehebatur, et simia pileo crocotisque Ganymedem mentiebatur. Denique neurospasta seu icunculae vertebratae et variae formidines. Festus: Citeria effigies quaedam arguta et loquax ridiculi gratia, quae in pompa vehi solita sit, cujus ipsum nomen, a verbo cio, cito derivatum, oscillum sive neurospastum significare videtur. Idem: Man-

[^a] Hesychius: *Στεμματιαῖον δίκηλόν τι ἐν ἑορτῇ πομπέων δαίμονος*. Siebelisius *πομπέως*, Muellerus De Doribus III. 344. *πομπέων* emendat; facillima correctio est *πομπέων* in pompa traductum; deos Hesychius christianus passim daemones et idola vocat. v. Interpr. ad v. *Σπονδεῖον*. Quo loco et tempore illud *Στεμματιαῖον δίκηλον* prodierit, omnino non debet quaeri, quum in omnibus pompis statuae praelatae, *στέμματα* autem sacrorum signorum propria ornamenta fuerint. Sulpicius Sev. de Vit. B. Martini c. XII. 395. Erat haec Gallorum consuetudo simulacra daemonum candido tecta velamine per agros suos circumducere. Sic Tacitus Hist. I. 66. velamenta et infulas. Hesychius *Μάσκη, δίκηλλα* ubi *δίκηλλα* emendant. Apud Delphos nono quoque anno Charilae cujusdam *εἰδωλον παιδικόν* producebatur riteque a rege verberatum intra rupes abdebatur Plutarch. Quaest. Graec. XII. 383. Suidas s. *Εἰδωλον* (ex Aeliano) *κελεύει ἡ Πυθία εἰδωλόν τι πεπλασμένον εἰς ὄψιν γυναικὸς μετέωρον ἔξαρτῆν, καὶ ἀνεῤῃσθή ἡ πόλις*. quibus omnibus sacra piacularia significari videntur. Ad eam rem Judaei veteres hircum emissarium (Azazel) adhibebant, Boeoti in *βουλλίμον* *ἐξελάσει* servum quem probe percussum foras ejicerent Plutarch. Symp. VI. Quaest. VIII. 1. et nostra adhuc memoria Thuringi vicani quotannis, quum Mortem expelli dicerent, imaginem humanam viminibus contextam, postquam in pompa traduxerant, in annem abjiciebant, scilicet Romanorum exemplo, Argeos de ponte praecipitantium.

ducus effigies in pompa antiquorum inter ceteras ridiculas formidolosaque ire solita. Ac tali quodam modo veteres quoque Christiani, illi admodum antiqui, Calendarum solemnibus paene usque ad insaniam lascivire solebant, vitulos, cervulos hinnulosque facientes cum summa legum veterum^[na] et novarum injuria. Libellus Abbatis Firmiani de Sing. libr. canon. p. 281. T. XIII. Gall. Servulos aut vehiculas in quadragesima vel aliud tempus nolite ambulare. Viri vestes femineas, feminae vestes viriles in ipsis Calendis vel in alia lusa quam plurima nolite vestire. Faustinus Episc. Or. ap. Bolland. T. I. p. 3. quis enim credere poterit, inveniri aliquos, qui cervulum facientes in ferarum se velint habitus mutari? Alii vestiuntur pellibus pecudum, alii assumunt capita bestiarum — viri tunicis muliebribus utuntur^[o] quae omnia a solemnibus paganis^[p] pia mater

[^{na}] Legem vestiariam Deuter. XX. 5. illustrandis Graecorum institutis adhibet Lomeier. de Lustrat. Gentil. c. 34. 436. cf. Bingham. T. VII. 461. sq.

[^o] cf. Asterii Homil. in Test. Cal. p. 591. E. T. XIII. Bibl. Bign. aliosque locos ap. Du Cang. Gloss. Lat. p. 940. Bingham. Antiqq. T. IX. 7. et quos affert Middletonus Conformités des Cérémon. p. 124. Caesarii verba de Calendis ad Mithriaca perperam transfert Foucher De la religion des Perses Mem. Paris. T. XXIX. p. 126. Philippi a Turre Monum. Ant. P. II. 207. errorem sequutus. Cervulos facere sine dubio est capreolos imitari (faire decabrioles) vitulari et arietare.

[^p] In saltationis quodam genere (μορφασμός) λέοντων καὶ βοῶν πρόσωπα assumi docet Pollux IV. 14. cf. Grysar. de Comoed. Doctiens. p. 65. Notius est quod Porphyrius narrat de Mithriaciis: ὁ τὰ Λεοντικά παραλαμβάνων περιτίθεται παντοδαπὰς ζώων μορφάς.

Ecclesia ad se transtulit, quia duris ingeniis simul omnia abscindere impossibile est^[q]. Illorum autem quae species fuerit, optime cognoscitur e martyrologio S. Timothei, cujus latina tantum versio extat ap. Bollandum ad d. XXIV. Jan. p. 566. b. sed graecam particulam evulgavit Du Cangius in Gloss. Graec. p. 607. τῆς Ἐφεσίων ἐστὶ λείψανα τῆς πρώην εἰδωλολατρείας καταγωγείων οὕτω καλουμένων^[r] ὥς αὐτοὶ τότε ἐκάλουν ἑορτὴν ἐν ἡμέραις τισὶν ἐπιτελοῦντες προσχήματα μὲν ἀπρεπῆ ἑαυτοῖς προστιθέντες^[s], πρὸς δὲ τὸ μὴ γινώσκεισθαι προσωπίοις κατακαλύπτοντες τὰ ἑαυτῶν πρόσωπα, ῥόπαλά τε ἐπιφερόμενοι καὶ εἰκόνας εἰδώλων καὶ τινα ἄσματα ἀποκαλοῦντες (sic) ἐπιόντες τε ἀτάκτως ἐλευθέροις ἀνδράσι καὶ σεμναῖς γυναῖξι. En eadem omnia lascivientis turbae deliramenta, bacchationes, motus lascivos obscenosque habitus et ceteras ineptias hominum, si semel repuerascerent, gnaviter desipientium. In hoc campo late vagari licet interpretibus symbolicis. Equidem ne illud quidem scrupulosius inquirendum puto, cur Herculis sacerdos tempore festo pallam et mitram gestaverit^[**] nec magis, cur apud Naharvalos Fratrum divorum nemori

[q] v. Sagittarium de Natalit. Mart. p. 188. sq.

[r] Dianae, puto, Ephesiae; Veneris Erycinae Ἀναγώγια et Καταγώγια nemo ignorat.

[s] Significat ornamenta Ithyphallorum.

[**] v. Eckhel Doctr. Num. T. II. p. 599. Mueller de Dorib. T. I. 450. E contrario virgines Saliae paludatae sacrificabant. v. Gutberleth. de Saliis p. 166. Vestales togatae. v. Fest. s. Armata. Neque ignotum praeis temporibus mulieres toga usas esse. v. Serv. Aen. I. 282. cf. Ferrar. de Re vest. I. 25. p. 77. —

sacerdos praesederit muliebri ornatu Tacit. Germ. c. XLIII. nam omnino sacerdotalis habitus communi delicatior, splendidior muliebrique propior^[†] fuit, sive quia ab antiquitate ultima, ut pleraque instituta sacra, retentus, sive decoris causa. Ac sponsos quoque stolam induisse Plutarchus testatur Quaest. Gr. LVIII. 409. illo ipso loco, quo morem Coum ab Herculis occultatione repetit, sicut alio muliebrem Oschophorôn vestitum a Thesei et comitum latebris^[‡], quod genus conjecturarum quam leviter profuderint veteres, abunde patere arbitror.

His et talibus si quis credere volet, is neque Judaicorum doctorum argutias repudiare debet, arcam Noemi, structuram tabernaculi, templum Salomonis, habitum pontificalem ita scite conjectantium; ut nullum licium, nullam unam bracteam praetermittant, quin divini quiddam intellectus subnotent; neque ille his similes Patrum Ecclesiasticorum *Ἱερωφάσ μινωτικάς* aspernabitur, neque vatorum et actuum sacrorum interpretationes symbolicas in Durandi aliorumque Rationalibus et Officialibus propositas. Nam haec omnia Graecanicis illis tam similia sunt ortu, genere, usu, ut, qui illa exploserit, scholasticas Graecorum sapientias non possit non contemnere, qui autem his faveat, meruisse videatur, cur in ruspandis cu-

[†] Epiphanius Pharisaeorum vestes molliores *ἱμάτια γυναικεία* nominat. v. Ruben. de Re vest. L. I. c. 17.

[‡] Is fortasse antiquus Ionum vestitus fuit. v. Himer. Or. XI. 569. Diod. IX. p. 41. T. IV. Lycios in luctu muliebri veste uti tradit Valerius Max. II. 6. 13.

culli et scapularis mysteriis^[w] ingenium tempusque conterat. Neque tamen haec nostra disputatio eo pertinet ut in deorum cerimoniis nihil significatum esse contendam, nec sum ignarus in regum inauguratione, in creatione equitum, in renuntiatione doctorum, item in baptismo, in ordinatione et in cathedratione, denique in traditione fundorum et aedium et in investitura feudali, multas res, quae oculis subjici non possunt, signis quibusdam ostendi. Sed hoc concedere non possumus, ut quibuscunque ritibus sensiculi insinuentur extra rem petiti et commenticii. Hoc enim requirimus, ut ritus ipse non extrinsecus ad pompam et oblectationem oculorum assumptus, neque etiam ex re ipsa natus sed significationis ergo accessitus appareat, ut ea clare expressa, cum tempore et causa instituti conjuncta nec aliena sit ab eorum ingenio, a quibus mos susceptus est prima. Haec si signa omnia congruunt (quod in nullo superiorum exemplorum contigit) non dubitabimus symbolicum dicere; quidquid isto modo comparatum est. Si pleraque, veri simile quidem videbitur illud, sed quoniam veri similia quoque frequenter falsa sunt, non magnopere affirmabimus, nedum pro argumento utemur, rei praesertim controversae concertataeque. Si plane desunt, irridebimus argutantes. Cujus discriminis observatio praeceptis tradi nequit, sed naturali quodam acumine sentitur, non secus quam inter Criticorum conjecturas veras, veri similes et vanas quid

[w] v. Dorothei Doctr. T. I. p. 755. sq. in Bibl. Bign. T. XI.

intersit, etsi arte comprehendendi non potest, tamen unusquisque peritorum intelligit.

§. 22.

Longa haec fuit ab instituto cursu digressio sed ad explicandum, quae exorsi sumus, necessaria. Nam si apparet veteres archaeologos in interpretandis majorum institutis haud aliter versatos esse quam in poetarum fabulis interpretes allegoricos, hinc concludere possumus, omnia illa, quae in mysteriis tradita esse dicuntur, non tradita esse sed a spectatoribus excogitata, sicut sententiae Pythagoricae, Platonicae, Stoicae, quas in Homeri carminibus legi affirmant Allegoretae, non poetae sunt effata sed ipsorum interpretamenta. Sacerdotes, periegetas, aedituos nonnulla privatim subministrasse sacricolis, non negaverim, sed potius ita contendam, sacrorum opertorum ritus, quo occultiores essent et insolentiores, eo magis tum spectatores ad causas indagandas excitasse, tum illos, quorum intererat, ne quid earum rerum nescire viderentur, ad comminiscendas sacrorum causas fecisse promptiores. Haec autem omnia, quae initiati vel a sacerdotibus acceperunt, vel conjectura augurati sunt, qualia demum fuere, quam pusilla et puerilia! Vino libidinem incitari, mortales frugibus et fructibus victitare, veris initio agros efflorescere, autumnino exacto deflorescere, haecine sunt illa Pelasgicorum philosophorum sancta et augusta mysteria, quae soli

initiati scire deberent? Hiscine adstupere aequum est? Ceterum de Eleusiniis nihil ejusmodi proditum legimus, unde suspicari liceat, Hierophantas ante vel post peracta solemnia cum adeuntibus de rebus sacris sermocinatos esse, praeter quod Pausanias de Orphei et Pamphi hymnis a Daducho quodam accepisse se dicit IX. 27. Ipsorum vero initiatorum conjecturae et sermunculi de rituum sacrorum significationibus sine dubio perquam diversi fuere pro cujusque ingenio et eruditione. Specimen praebet Porphyrius, qui ap. Euseb. Pr. Ev. III. 117. sacerdotum Eleusiniarum habitum et insignia sic enarrat, ut nihil excelsius cogitari possit; Hierophantam enim demiurgi imaginem repraesentare ait, Daduchum solis, Epibomium lunae, Hierocerycem Mercurii, ceteros ministros stellarum minorum vice esse. Idque decantatur jam dudum ab omnibus quasi quaedam authentica interpretatio. An, quia testem luculentum habet? At est levissimus. An, quod aliunde constat, Cereris et Liberae sacra ad siderum cultum pertinuisse? At nemo tale quidquam vel tacita significatione prodidit. An demum, quia res ipsa veri similis videtur? Quid vero tam extra fidem est, quam in antiquissimis Atheniensium solemnibus Demiurgi, dei Platonici, cujus imago nulla imitatione exprimi potest, non solum mentionem factam, sed etiam personam in conspectu omnium positam esse? Confitendum est igitur, hanc esse conjecturam hominis spectaculum mysticum ex suo sensu interpretantis, unde myste-

reriorum indoles non magis cognoscitur quam ex Heraclidis aut Cornuti argutiis Homericarum fabularum intellectus.

§. 23.

His veterum arbitriis subjungam novitiorum conjectorum commenta iisdem fundamentis superstructa. Exempli loco proponatur is, quem omnes gregatim sequuntur, Sanrucius. Is singulos mysteriorum actus a primo Hierophantae progressu usque ad extremum Conx Ompax sic enarrat, ut, quid in primordio operis, quid tum, quid postea factum et quomodo, lectores sibi haud secus ac praesentia cernere videantur. Sed verba ipsa ponam: „Dans les petits mystères on commençoit „par des lustrations — Un prêtre nommé Hydrane en étoit chargé. — L'office du Dadouque „consistoit à faire placer les pieds du récipiendaire sur des peaux de victimes immolées à Jupiter Moilichius et Ctesius — A l'égard des „femmes, il paroît que c'étoit une prêtresse, qui „faisoit cette lustration — Enfin, le mystagogue „exigeoit des aspirans un serment redoutable, „pour s'assurer, qu'ils regarderoient inviolablement le secret qui leur étoit imposé. — Ce ministre finissoit par s'adresser à tous les mystes, „et leur disoit, qu'ils devoient être purs de mains, „de l'esprit et de la langue, c'est à dire, parler grec, et en dernier lieu il demandoit à chacun en particulier: Avez-vous ou n'avez-

„vous pas mangé du pain? N'êtes vous „point pur?“ T. I. 301. quae omnia cum pulvisculo abstulit Creuzerus Symbol. T. IV. 496.

Quemadmodum lectorum aures impleret bibulas, providisse videtur Sancrucius; vera an ficta traderet, nihil pensi habuit. Nam praeter illud prooemium de lustrationibus, quae a nullo genere sacrorum sejunctae erant, sex quae sequuntur effata perinde vana et lusoria sunt. Primum est de Hydrano, de quo tantum scimus, quantum Hesychius refert: Ὑδρανὸς ὁ ἀγνιστῆς τῶν Ἐλευσινίων^[a]. Quid tandem hoc aliud significat, quam eum, qui apud Eleusinos sacra lustrationum perageret seu publice, ut Athenis Exegetae, seu privatim, ut piatores plebeji, nomen Ὑδρανοῦ habuisse? Ab hoc eos qui Cereri sacra facturi essent, lustratos esse, idque mysteriis minusculis, majusculum mendacium est. Fortasse ultimo Mysteriorum die, quum Manibus Plemochoe factae essent, concio ritu funebri lustrata est. Quod sequitur secundo loco de Daducho Recipiendorum pedes sic dirigente, ut insisterent Jovio, id nititur Hesychii et Suidae testimoniis: Διὸς κῆρδιον, οὗ τὸ ἱερεῖον Διὶ τέθνυται· θύουσιν δὲ τῷ Μειλιχίῳ καὶ τῷ Κτησίῳ^[aa]. Χρῶνται δὲ αὐτοῖς οἱ τε Σκιρδοφορίων τὴν πομπὴν στέλλοντες καὶ ὁ Δαδοῦχος ἐν Ἐλευσίνι καὶ ἄλλοι τινὲς πρὸς τοὺς καθαρμούς ὑποστρωννύοντες αὐτὰ τοῖς ποσὶ τῶν ἐναγῶν. Quo in

[a] Idem: Οὐδραίνει, περικαθαίρει· Λάκωνες.

[aa] Ἰκσιῶ legendum est pro Κτησίῳ, quod ab hoc loco alienissimum.

loco si quis eas res videt, quas eruditus Baro narrat, illo genere visus praeditus est, quod alterum visum (the second-sight) vocant Hebridi insularum incolae, quo qui pollet, ea videt, quae nemo alter. Hesychius dicit pelle Jovia usos esse ductores pompae et Daduchum et alios quosdam substernentes eam lustrandis piacularibus. Hoc lustrandi officium, quod si nuda verba intuearis, prorsus incertum est utrum ad omnes tres an solos postremos pertineat, Sancrucius Daducho quasi plus licitanti addicit. Sed fallacia alia aliam trudit. Hesychius τοὺς ἐναγεῖς subiculo interposito lustratos dicit, Sancrucius Recipiendos. Quid hoc est? Num hominem occidisse oportebat, qui in mystarum coetum recipi vellent? Nesciebatne ille homicidas a mysteriis, imo ab omnibus ludis, festis diebus, coetu hominum deorumque abactos esse ut sceleratos contaminatosque? Ὁ ἀνδροφόνος χερνίζων εἰργέσθω, φησὶν ὁ φονικὸς νόμος, σπονδῶν, κρατήρων, ἀγορᾶς, ἱερῶν, ἣ καὶ ὑπὸ τὰς ψήφους ἔλθοι, θανάτω ζημιούσθω — — καὶ τῶν μυστηρίων ἀποκλείεσθαι καὶ οὐδὲ τοῖς ἀκουσίοις φόνοις παντελῶς συγγνώμην εἶασαν εἶναι — φυγὴν τάξαντες Liban. Progymn. T. IV. 893. qui verba legitima e Demosth. Or. c. Lept. p. 505. sumsit. Ab exilio reversis notum est Exegetas^[b] praescripsisse, qui-

[^b] Horum recordatio nos deducit ad locum controversum Athen. IX. 410. Α. παρέθετο ταῦτα καὶ Δωρόθεος φράσκων ἐν τοῖς τῶν Θυγατριδῶν πατρίοις τάδε γεγράφθαι περὶ τῆς τῶν ἱκετῶν καθάρσεως, ubi neque Θυργωνιδῶν, generis ἀδόξου (Phot. s. Τιτανίδαι) nomen apte reponitur in hoc negotio inauditum neque Ottfr. Muellari placet emendatio Εὐπατριδῶν rescribentis de Minerv. Pol. p. 10. quo nomine

bus cerimoniais Jovis Februi et Avernuncorum iram placarent; Daduchum autem mysteriis minusculis, hoc est, solemnibus publicis et anniversariis hoc tetro sanguinis piandi officio functum esse non ignotum solum sed etiam a fide alienum. Unde sequitur, postrema Hesychii verba ὑποστρωννύοντες αὐτὰ τοῖς ποσὶ τῶν ἐναγῶκ, ad hunc non magis pertinere, quam ad pompae Scirophoriae ductores^[c] sed ad illos alios quosdam sive Exegetas publicos sive sacrificulos, qui caede pollutos substrata pedibus hostiae lustralis pellicula expiarent^[d]. De Daducho prorsus nescitur, quid ea fecerit. Thebaei exuvias arietis, quem Jovi immolassent, capiti dei adaptabant Herodot. II.

Ephetas intelligi putat; hi vero caedes inconsulte commissas judicabant, non expiabant, neque universo Eupatridarum ordini communia erant πάτρια sed singularum familiarum propria. Ad nominis θυγατριδῶν similitudinem proxime accedit φυταλιδῶν, vitiose fortasse scriptum φυταλειδῶν, ut Βραγχειδῶν Himer. Or. XI. 576. Ὀμηρείδας Agon. Hom. p. 474. Θεαγενείδης Diod. XI. 65. quem Θεαγενίδην vocat Dionysius Antiqq. IX. 56. Ἀδραστειδῶν Pind. Ol. II. 80. quod pleonasmī nomine excusat Etym. M. p. 18. et Grammaticus in Hort. Adon. p. 525. cf. Heyn. in Varr. Lectt. ad Aen. II. 82. Phytalidarum hoc antiquum et patrium munus fuisse ut sacra piacularia administrarent, colligitur ex eo, quod Pausanias I. 37. et Plutarchus V. Thes. c. XII. fabulose narrat, Theseum occiso Sinide cognato a Phytali posteris apud aram Jovis Milichii expiatum esse, in Delphinio judicatum tradit Pollux VIII. 119. Apud Romanos gens Horatia jure hereditario cerimoniais lustralibus et depulsoriis praeerat Liv. I. 26. et fortasse etiam Claudia. Festus p. 387. Propudianus porcus in sacrificio gentis Claudiae piamentum omnis contractae religionis.

[c] Inter varia praeconum genera Pollux III. 103. memorat τοὺς περὶ τὰς πομπὰς ἐκ τοῦ Εὐνειδῶν γένους.

[d] Festus p. 536. Subici aries dicitur, qui agitur ut caedatur, quod fit exemplo Atheniensium, apud quos expiandi gratia inigitur ab eo, qui scelus admisit i. e. ἐναγής. Hunc lustralem arietem intelligi in Cic. Top. c. XVII. ex quo aries ille subjicitur, in vestris actionibus, olim auspicabar in Diss. de Myst. Priv. P. II. idemque Noodtio visum ad Leg. Aquil. c. IV. p. 123. In actionibus videmus dici Varro L. L. VI. 98.

42. Albogalerum pileum, quo Diales flamines utebantur, fiebat ex hostia alba Jovis Festus p. 42. idemque p. 431. tradit in carminibus saliaribus pescia vocari capitia e pellibus. In pompis lustralibus Athenienses Jovio usos esse pro caduceo testatur Eustathius p. 1935. 8. *Διον ἐκάλουν κώδιον ἱερείου τιθέντος* [e] *Διὶ Μελίχῳ ἐν τοῖς καθαρμοῖς φθίνοντος Μαιμακτηριῶνος, ὅτε ἤγετο τὰ πομπαῖα καὶ καθαρμῶν ἐκβολαὶ εἰς τὰς τριόδους ἐγένοντο· εἶχον δὲ μετὰ χεῖρας πομπὸν (f. πομπαῖον) ὅπερ ἦν φασὶ κηρύχιον σέβας Ἑρμοῦ·* quod lustrandi caussa gestasse videntur, sicut Luperci pellibus immolatarum hostiarum incincti, aliasque manibus gestantes urbem pervagantes lustrabant; Junonis amiculum vocabant illi pellem caprinam, qua mulieres a Lupercis februabantur Fest. s. Februarius. Hinc conjecturam facere licet Daduchum quoque *Διον* suum prae manibus tulisse atque mystarum concionem, ut in solemnibus populi conventibus mos erat, lustrandi causa circumivisse.

Veniamus ad quintum actum fabulae Sancrucianae. Feminas ab Hierophantide lustratas esse memorat, in vanitatem usus Helladii testimonio, in quo neque Hierophantidis mentio neque lustratio sacerdotalis, neque quidquam aliud inest, quod ad mysteria referri possit; de Thargeliorum prisco ritu agitur, ut et Silvester vidit et videbit unusquisque qui legerit. Par geminumque priori-

[e] *Τυθέντος* recte Scaliger de Emendd. Temp. L. IV. p. 217. et hoc voluisse videtur Casaubonus ad Theophr. XVI. p. 186. ed. Fischer.

bus sequitur commentum de mystagogo initiandos ad jusjurandum adigente [f], in quo utitur Firmici auctoritate: Quum Orpheus ignotis hominibus sacrorum ceremonias aperiret, ab iis, quos initiabat, juris jurandi necessitatem exegit, ne profanis auribus — religionis secreta proderentur L. VII. Praef. p. 493. Mystas Eleusinos jure jurando devinctos esse quum nullus veterum prodiderit, Firmico, ne si diceret quidem, crederemus. Sed quae tandem ratio est ad Eleusinos transferre quae de Orpheo dicta sunt, et, quum Firmicus nullum genus mysteriorum nominatim designaverit, veteratorie Eleusinia substituere, quae ille multorum mysteriorum conditor non condidit, si veterum quidem auctoritate stamus et fama communi [g]. Quod septimo loco affertur, unum e ministris nomen habuisse mystagogi [gg] et hunc mystas admonuisse ut graece loquerentur neve hominem occiderent, et hoc fuisse in minusculis mysteriis pronuntiatum et quidem in fine orationis, ea omnia Sancrucius apud nullum veterum legit sed pro se ipse commentus est. Et ut extrema initiis responderent, Libanii locum, quem proximo loco enarrabimus, sic pervertit, ut neque pes neque vola compareat.

[f] Sancrucium sequens Boettigerus *Kunstmythologie des Zeus* p. 44. „Ohnstreitig wurden die in die Eleusinischen Geheimnisse einzuweihenden durch die fürchterlichsten Eide gebunden.“ Minime.

[g] v. L. II. P. I. C. I. 5.

[gg] Baehrius ad Plut. Alcib. p. 248. *Μυσταγωγός* „est in Eleusiniis summus sacerdos, qui plerumque *ἱεροφάντης* vel *ἱεροφάντης* nomine consignatur bene monente Creuze-

§. 24.

Haec ille de mysteriis Atheniensium minusculis, quorum ortus, apparatus et institutio in occulto jacet, nisi quod Clemens, si modo de his loquutus est, *ὑπόθεσιν τινα διδασκαλίας* iis tribuit; qualis ea fuerit, sciri nequitur. Nam quod Warburtonus opinatur II. 4. 200. tres Triptolemi leges, *γονεῖς τιμᾶν, θεοὺς καρποῖς ἀγάλλειν, ζῶα μὴ σίνεσθαι*, coram tironibus recitatas et explicatas esse, fabula est. Veteres unum hoc tantummodo nec praeterea quidquam narrant, mystas, priusquam maiora percipiant mysteria, quodam modo praeparari ad eam rem atque instrui^[h]; sed qua in re haec praeparatio posita fuerit, utrum in solo sacrorum adspectu an in praeceptis et monitis, et haec quorsum spectaverint, ad rationem vitae an ad cerimoniarum observationem, latet aeternumque latebit. Hortamenta quaedam pietatis significare videtur Sopater loco eo, quem Gronovius in Praef. T. VII. p. 9. exhibet: *ὁ τοῖς μυστικοῖς παραγγέλμασιν ἐγκατερῆσαι ὑπομείνας καὶ πρὸς τὰς τελετὰς αὐτὰς εὐσεβῆς καθὼ δεισιδαίμων γενόμενος περὶ οὐδενὸς ἔτι τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς ἔχει θρησκείαν ἀμφίβολον*. iterumque his verbis: *ἐπεὶ οὖν εἴσω τῶν ἀνακτόρων γεγένημαι καὶ μύ-*

„ro.“ Ne semel quidem mystagogi Hierophantae, aut hi Prophetas vocantur.

[h] Procl. in Parmen. p. 131. Cousin. *ὡς ἂν εἰ λέγοις τὰ μικρὰ μυστήρια βοηθεῖαν εἶναι τῶν μεζόνων, οὐχ ὡς τῶν μεζόνων ἀτελῶν ὄντων, ἀλλ' ὡς διὰ τῶν μικρῶν καὶ ἐλαττωτέρων τελειότερον ἐκφαινομένων.* Jamblichus Protrept. II. 20. *ὡς πρὸ τῶν μεγάλων μυστηρίων τὰ μικρὰ παραδοτέον, καὶ πρὸ φιλοσοφίας τὴν παιδείαν.*

στης ὧν ἱεροφάντην καὶ δαδουῆχον τεθέσθαι καὶ τὴν τελετὴν ἐκείνην εἶδον, ἐξήκειν ἀπὸ τῶν ἀνακτόρων ἐπ' ἑμαυτῷ ξενιζόμενος, μᾶλλον δὲ ἡσθόμην (f. ἡδόμηνος) καὶ τὰ παραγγέλματα φυλάττων ὡς ἀληθῶς ἀκριβέστερον. Ζητ. Διαιρ. p. 335.[] Sed quodcumque illorum argumentum fuerit, non admodum copiosam fuisse hanc institutionem, indicat nomen ipsum *παράγγελμα*, quod de brevibus adstrictisque sententiis dicitur, ut sunt Pythagorae symbola. v. Plutarch. V. Num. XIV. 171. Philopon. in Aristot. de Anim. D. III. a. Neque solum brevia erant haec praecepta sed etiam parvis de rebus. Porphyrius de Abst. IV. 16. 353. παραγγέλλεται γὰρ Ἐλευσῖνι ἀπέχεσθαι καὶ κατοικιδίων ὀρνίθων καὶ ἰχθύων καὶ κυάμων καὶ ἐπίσης μεμλάνται τό τε λεχοῦς ἄψασθαι ὡς τὸ θνη-

[1] Olim, quum libri copiam haberem, haec excerpſi, quae vellem apud ipsum auctorem relegere possem (p. 339.): Ἄν εἰσελθὼς εἰς τῶν ἀνακτόρων, ἐπ' αὐτῆς τῆς τελετῆς σοι τῶν ἐνυπνίων γενήσομαι (ἐξηγητῆς addendum videtur) διδάξω λόγῳ λοιπὸν οὐκ ἐτι νεύματι τὰ μυστήρια· ἂν δαδουχίαν θεάσωμαι καὶ σχήμα τι περὶ τοῦ ἀδελφοῦ γιγνόμενον εὐθύς ἀνυμνήσω (scrib. ἀναμνήσω) τὴν διὰ τῶν ἐνυπνίων θέαν ὑπάρξασαν· ἂν τῶν Ἱεροφάντου ῥήσεων ἀσθώμαι, τὸ ὄναρ σοι σαφέστερον ἐξηγήσομαι· εὐθύς ἐρῶ πρὸς σέ, τοῦτ' ἐστὶν ὃ τεθέσθαι, ταῦτ' ἦν ἐκείνα τὰ σχήματα, ταύτας αἱ θεαί σοι τὰς ῥήσεις διὰ τῶν συμβόλων ἐκείνων ἠντίκτοντο· quo in loco σχήματα et Ἱεροφάντου ῥήσεις notanda sunt. Lucianus in Pseudom. §. 40. p. 100. T. V. conjungit Alexandri δαδουχίαν καὶ σκιρτήματα μυστικά, quae Sopater σχήματα vocare videtur. Huic, ni fallor, sermo est de homine non initiato, qui quum πᾶσαν τελετὴν per somnium quasi praesens vidisset, visumque enarrasset, proditi mysterii sibi crimen fecit, quod consuetum fuit scholasticarum declamationum argumentum. Curius Fortunat. in Arte Rhet. L. I. p. 61. ed. Caperon. Quaestio duplex sive conjuncta, quum prima pars duas res, quas definit, easdem adversarius impugnât, ut qui non initiatus sacra enuntiaverit, capite plectatur; non initiatus sacra vidit in somnis, retulit ei qui fuerat initiatus; ille ait, haec sacra sunt; petitur ad poenam et contra dicitur. Hic enim quaeritur, quid sit initiatum esse et quid sit enuntiare.

σειδίῳν^[*]· unde intelligitur homines religiosos quorundam ciborum abstinencia et castimoniis sese ad sacra suscipienda praeparasse, consuetudine barbara et a veterum Graecorum moribus aliena, quam utrum Hierophantae invexerint an mystagogi scientiam suam venditantes, disceptari non potest. In hos potissimum suspicionem inclinat Libanius Or. Corinth. p. 356. T. IV. ἐπεὶ δὲ μυστηρίων ἐμνημόνευσα, βούλομαι τι τῶν ἐντεῦθεν εἰπεῖν· ἔστι δ' οὐ τῶν ἀρξήτων ὃ μέλλω λέγειν· οὔτοι γὰρ τὰ τ' ἄλλα καθαροῖς εἶναι τοῖς μύσταις ἐν κοινῷ προαγορεύουσιν (οἶον τὰς χεῖρας, τὴν ψυχὴν) τὴν φωνὴν Ἑλλήνας εἶναι· καὶ ἰδίᾳ πάλιν τὸ εἰ τοῦ καὶ τοῦ ἧ εἰ τοῦδε ἐγεύσω^[1], οὐ καθαρὸς πάρει· καὶ πολλὴ τούτου παρὰ τοῖς μυσταγωγοῖς ἐπιμέλεια. Et de hoc genere prae-

[*] Pro μεμῖνται, quod insolentius est, prius μεμύσασται legendum putabam passiva significatione, ut δεδηλῆσθαι, λελυμάνθαι, βεβουλευσθαι· sed calculum ut reducam facit Horapollus Hierogl. I. 44. p. 58. ἀθέμιτον δηλοῦντες ἔχθρην ζωγραφουσί διὰ τὸ τὴν τούτων βρωσιν μισεῖσθαι καὶ μεμιάσθαι ἐν τοῖς ἱεροῖς· ubi μεμῖνται idem valet quod μιᾶρὸν δοκεῖ. Καταμιᾶνεσθαι dicuntur qui in luctu sunt Herodo. VI. 58. et ἡμέραι μιᾶραι dies funesti. Hasius ad Saintectr. p. 282. emendat μεμῖνται τῷ λέχους ἄψασθαι contaminari se putant commercio feminarum, nomen λεχώ in prosa perrarum esse dicens; est certe multo frequentius quam pluralis μεμῖνται et dictio illa ἄψασθαι λέχους. Pro antiqua lectione στελέχους recte Galeus ad Jambl. p. 229. τε λεχοῦς; intolerabilem Boissonadii conjecturam σπελέθου laudat Barkerus in Diar. Class. T. XXVI. p. 71. et in Steph. Thes. p. 519. Chrysippus ap. Plut. Stoic. Repugn. 370. T. XIII. τὸ φαγεῖν τι τῶν ἀπειρημένων καὶ προελθεῖν ἀπὸ λεχοῦς ἢ θανάτου πρὸς ἱερὸν ἀλόγως διαβέβληται. Pythagoras vero Diog. VIII. 35. et leges Judaeorum sacerdotales ἀγγεῖαν ἀπὸ κήδους καὶ λεχοῦς praescribunt Joseph. c. Apion. II. 23. 486.

[1] Vulgatam lectionem τὸ σίτου καὶ τὸ μὴ σίτου δὲ ἐγεύσω, Casaubonus Exercitt. p. 399. non emendatam reponit, Jacobsius in Append. ad Porson. Advers. p. 229. aliqua ex parte correxit τὸ σίτου εἰ τοῦ μὲν ἢ τοῦδε ἐγεύσω. Sed σίτου, sive frumentum significat sive in universum τροφὴν ut Lucian. Paras. §. 60. p. 152. VII. cf. Boisson. ad Philostr. Heroicc. p. 518. ab hoc loco alienū est nec convenit se-

ceptorum loqui videtur Seneca Epp. XCV. 64. Sanctiora sacrorum soli initiati sciunt, at praecepta et alia hujusmodi profanis quoque nota sunt. Neque solum quibusnam rebus abstinerentur initiandi in vulgus notum erat sed etiam qua de causa. Plutarch. de Soll. Anim. c. XXXV. 202. T. XIII. ἐν Λέπτει τοὺς ἱερεῖς τοῦ Ποσειδῶνος οὐδὲν ἀναλον ἐσθίωντας, τρίγλαν δὲ τοὺς Ἐλευσῖνι μύστας σεβομένους ἵστε ἐπὶ τιμῇ τοῦ ζώου· τὸν γὰρ θαλάττιον λαγῶν κτείνουσι· quod confirmat Aelianus H. An. IX. 65. et 51. ἐν Ἐλευσῖνι τιμὰς ἔχει (trigla) ἐκ τῶν μνουμένων· καὶ διπλοῦ ὁ λόγος τῆς αἰτίας τῆςδε· οἱ μὲν φασιν ἐπεὶ τρεῖς τοῦ ἔτους τίκτει, οἱ δὲ ἐπεὶ τὸν λαγῶν ἐσθίει· Apollodorus verò (cf. Jacobs. ad Anth. T. VIII. p. 356.) triglas Hecatae triformi consecratas esse ob nominis similitudinem et maenas, quia dea maniae effectrix Athen. VII. 325. B. Quis vero non intelligit hos pisciculos viles frivolosque mortuis appositos esse, quia cuique parabiles, et ob hanc causam a mystarum mensis remotos? Ae-

quentibus εἶτα τὰ μὲν ἐπὶ τῷ σπεῖσθαι φόντα καὶ νομισθέντα ἐξ ἀρχῆς οὐ πάντα δίδονται οὐδὲ συγχωρεῖται ἀλλὰ καὶ τούτων ἐξέτασις καὶ κρῖσις γίνεται, ὧν ἡ τε γῆ καὶ θάλασσα δίδωσι. unde patet certum genus cibi excludi illa formula non cibum universum, ut v. c. Amphiarum consulturi tres dies vini abstinebant, unum αἵτου Philostr. Ap. II. 38. 90. Neque quod Hieronymus dicit Isidis et Magnae Matris cultores jejunium panis sagina carnium compescere et gulosa abstinentia Phasidis aves et fumantes turtures devorare, ne scilicet dona contaminent Cerealia. (v. Th. Canter Varr. Lectt. II. c. 21. et ad Arnob. V. c. 16.) ad Eleusinia transferri potest in memoriam munerum Cerealiū instituta. Itaque syllaba ΣΙ in ΕΙ mutata, ΤΟΜΗ in ΤΟΥΗ, hanc scripturam restituumus: εἰ τοῦ καὶ τοῦ ἥ εἰ τοῦδε ἐγεύσω, ut idem Libanius p. 506. ὁ δὲ ναὶ ἀδικεῖ τὰ καὶ τὰ διαπραττόμενος καὶ τὰ δε ποιῶν. Mystagogi, ut exemplum ponam, hoc modo sacrificaturum interrogabant: εἰ ἐρεβίνθου ἢ κιάμου ἢ εἰ γαλῆς ἐγεύσω, οὐ καθαρὸς πάρει.

lianus addit mustela (γαλεός) non vesci initiatos, ut impura, quia per os pariat; quam fabulam deridet Aristoteles. Sed praeter has ratiunculas in publico jactatas fortasse aliae quaedam fuere secretiores, partim ethicae atque physicae partim ex historia repetitae, si minus in Eleusiniis, certe in aliis mysteriis. Clemens Strom. II. 406. (482.) ἐντεῦθεν οἶμαι καὶ τὰς τελετὰς οὐ μόνον τινῶν ζώων ἀπαγορεύειν ἅπτεσθαι, ἀλλ' ἔστιν ἃ καὶ τῶν καταθνομένων ὑπεξείλετο μέρη, δι' αἰτίας, ἃς ἴσασιν οἱ μύσται. Julianus dicit Magnae Matris cultores rapis abstinere, quia eae radices deorsum in terram agant, Porphyrius pios homines avibus arcet, quia volatu suo nos doceant volaticos fieri et alta capessere. — Haec et talia, opinor, erant illa sanctiora sacrorum, quorum notitiam soli initiati habere putabantur. Dio Chr. Or. XVII. 464. ἐν τοῖς μυστηρίοις ὁ ἱεροφάντης οὐχ ἅπαξ ἀπαγορεύει τοῖς μνουμένοις ἕκαστον ὧν χρὴ — καθάπερ τιν' ἀπόρρητον πρόρρησιν, quam ad castimonias potissimum pertinuisse e Josephi loco simillimo colligi potest c. Apion. L. II. 22. 485. ἃ γὰρ ὀλίγων ἡμερῶν ἀριθμὸν ἐπιτηδεύοντες ἄλλοφυλοι φυλάττειν οὐ δύνανται, μυστήρια καὶ τελετὰς ὀνομάζοντες, ταῦτα φυλάττομεν διὰ τοῦ παντὸς αἰῶνος· τίνες οὖν εἰσὶν αἱ προρρήσεις καὶ ἀπαγορεύσεις etc. Si quis igitur quaerit, quid docuerint sacerdotes, qui διδάσκειν τοὺς μνουμένους et ἐξηγεῖσθαι dicuntur^[m], haud cunctanter respon-

[m] Schol. Aristoph. Rann, 158. ὁ τὰ μυστήρια διδάσχεις. Philemon p. 161. τελούμενοι οἱ τα μυστικά διδασκόμενοι. Plutarch. V.

debimus catechumenos de solemnium causis, de castimoniis, de ordine serieque sacrorum et quid in quoque momento observandum, partim a mystagogis, partim ab Hierophantis edoctos esse. Hoc enim tum testimoniis multorum claris atque apertis, tum tacito omnium consensu firmatur; illae autem infinitae de rebus coelestibus dissertationes, quibus Critici Warburtoniani nos beant, neque literarum monumentis testatae, neque antiquitatis moribus et institutis consentaneae sunt.

§. 25.

Eumolpidarum *πάτρια*, quae Cicero ad Att.

I. 9. sibi transmitti jubet et illi *ἄγραφοι νόμοι, καὶ οὐς Εὐμολπίδαι ἐξηγοῦνται* [^a], v. Saintecr.

T. I. 249. quum nemo contenderit iis dogmata sacra tradita esse, ab hac quaestione segregari debent. Magis huc pertinent libri, quos Galenus in recondito haberi dicit de Simpl. Med. VII. c.

I. p. 181. T. XIII. Chart. *καὶ μυστηρίων βίβλους ἐτόλμησαν ἔνιοι τῶν ἀμυήτων ἀναγινώσκειν, ἀλλ'*

Rom. c. X. Romulum ex Etruria arcessivisse dicit *ἄνδρας ἱεροῖς τισι θεσμοῖς καὶ γράμμασιν ὑφηγούμενους ἕκαστα καὶ διδάσκοντας καθάπερ ἐν τελειῇ*. Idem V. Aemil. Paul. c. III. *ὥσπερ ἱερεὺς ἄλλων ὀργίων, τῶν περὶ τὰς στρατείας ἐθῶν ἐξηγεῖτο ἕκαστα etc.* Et in L. an seni resp. ger. c. XXIV. 131. *ὥσπερ ἐν Ῥώμῃ ταῖς Ἑστιάσι τοῦ χρόνου διωρίζεται τὸ μὲν μανθάνειν, τὸ δὲ δρᾶν τὰ νενομισμένα, τὸ δὲ τρίτον ἤδη διδάσκειν, οὕτως ὁ πολιτικὸς τὰ μὲν πρῶτα μανθάνων καὶ μνούμενος, τὰ δ' ἔσχατα διδάσκων καὶ μυσταγωγῶν.*

[^a] Id est, ex consuetudine et institutis majorum; *ἔθος* ἐστὶ νόμος *ἄγραφος* Artemid. IV. 2. 203. *ὁ κατὰ ἔθνη γινόμενος νόμος ἄγραφος καλεῖται* Diog. La. III. 86. v. Faber. Semestr. L. I. 24. p. 137. Tayl. ad Lys. p. 204. Spanheim. ad Julian. Or. I. 35. Suevern in Dissert. Acad. Berol. A. MDCCCXXIV. p. 17. Sic Romae collegium Pontificum, quos Graeci Hierophantas et *ἱεροδιδασκάλους* vocant, νομοθετοῦσιν ὅσα τῶν ἱερῶν ἄγραφα Dionys. Hal I. 63.

οὐκ ἐκείνοις ἔγραψαν οἱ γράψαντες. et Manetho II. 197. μακάρων — ὄργια — γινώσκοντες ὅς ἐν βίβλοις ἐχαράχθη κρυπταῖς, ὥς οὐ πᾶσι βροτοῖς θέμις ἐν φρεσὶν ἔμεν· quorum argumenta conjicere possumus ex Apuleji et Tertulliani verbis, quorum ille Met. XI. p. 209. de opertis adyti profert quosdam libros — indidem mihi praedicat, quae forent ad usum teletae necessario praeparanda. Alter autem Apol. c. IX. Volentibus initiari mos est, prius patrem illum sacrorum adire, quae praeparanda sunt describere. Quos libros apparet, de arte sacrificandi scriptos fuisse; nec minus illos, de quibus Demosthenes p. Cor. p. 313. τῇ μητρὶ τελοῦσθαι τὰς βίβλους ἀνεγίνωσκας. Idemque argumenti habuisse videntur illi a Phe-neatis in Petromate conditi, unde die Cereris Eleusinae solempni recitabantur τὰ ἔχοντα ἐς τελετὴν ἐς ἐπήκοον τῶν μυστῶν Paus. VIII. 15. et fortasse etiam αἱ νόμιμοι καὶ ἱερὰ βίβλοι, quas Thesmophoriazusae die festo (κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς τελετῆς) Eleusinem deferebant Schol. Theocr. IV. 25. quo loco utuntur docti Itali in Pitture di Ercolano T. V. 288. ad illustranda veterum artificum monimenta, quibus sacella et reposita in iis librorum volumina repraesentantur^[b]. Neque solum artem sacrificandi sed etiam fabularum sacrarum significationes allegoricas libris istis tradi-

[b] cf. ibid. T. IV. 84. et 279. Pausan. VIII. 37. πινάκιόν ἐστι γεγραμμένον ἔχον τὰ ἐς τὴν τελετὴν, Sylburgius tabulam scriptam interpretatur, alii pictam. v. Oederus in Diss. de Programm. Graec. p. 62.

tas esse Theodoreti testimonio, quo paullo ante
 usi sumus, cognosci potest. Quin etiam hodie
 multi, qui ex professo de mysteriis scripserunt,
 nomine tenus nobis noti sunt, Stesimbrotus, Ne-
 anthes, Melanthius alique a Meursio et Grono-
 vio Praef. Thes. T. VII. p. 7. conquisiti, unde
 sua mutuatus est Sancrucius T. I. p. 397. Deni-
 que veterum sacerdotum haud paucos libris scri-
 bendis operam dedisse scimus. Velut Aristides
 Adrianensis, sacerdotis philosophi filius, sacris
 Aesculapii praefuit, Apollinis Nicander Colopho-
 nius [c] Cereris et Liberae Arrianus Nicomeden-
 sis; Aelianus pontifex maximus fuisse dicitur;
 quorum omnium monimenta ingenii extant, tum
 plures alii fama tenus noti, partim Aegyptii
 graece eruditi, partim graecis parentibus nati,
 Chaeremon, Manetho, Melampus, Ptolemaeus [d],
 ambo Apollonii, unus Letopolitanus [e], alter
 Aphrodisiensis [f], Charax Pergamenus [g], Phavo-
 rinus Arelatensis [h], Pyrrho Eleates [i] et quorum
 nomina notiora sunt, Philicus seu Philiscus Cor-
 cyraeus, sacerdos Liberi Patris [k] Marsyas Her-
 culis [l], Dionysius Rhodius Solis [m], Proculus
 Proculejus hierophanta Laodicen (Suid.) et his

[c] v. Sprengel. Hist. Med. T. I. p. 638.

[d] v. Ebert. Dissert. Sic. T. I. 132.

[e] Steph. Byz. s. v.

[f] Suid. cf. Haym. Thes. Br. T. II. p. 217.

[g] Jacobs. ad Anthol. T. XI. 414.

[h] Philostr. V. Soph. I. 8. 489.

[i] Diog. La. IX. 63.

[k] v. Goeller. de Syracus. p. 113.

[l] Athen. XI. 467. C.

[m] Suid. s. v.

antiquiores Antipho et Philochorus, aruspices Athenienses. Horum aliqui fortasse sacerdotii honore contenti scientiam non professi sunt, sed haud pauci scriptis suis disciplinam sacrificalem et antiquitates rerum divinarum illustrarunt. Philochorus de sacrificiis scripsit; Nicander tum gentium urbiumque origines scrutatus est tum historiam oraculorum concinnavit; Proculus, Nicomachi interpres, commentarium de Theologia edidit, itemque de fabula Pandoraë; Apollonii Aphrodisiensis liber fuit *περὶ Ὁρφέως καὶ τῶν τελετῶν αὐτοῦ*. Arrianum in utroque opere rerum divinarum antiquitates tractasse tum Photius testatur, tum ex iis, quae supersunt, judicari potest. Quum igitur de mysteriis multa privatim et dicta et scripta sint, quorum auctores ignoramus, manifesto apparet, ad demonstrandum, quid inter penetralium consepta propositum fuerit initiatum, nullo testimonio uti licere, cui non auctor et locus et tempus nominatim sint praescripta; cujusmodi testimonium, quod quidem ad rerum divinarum doctrinam pertineat, nullum invenitur, neque inveniri potest.

§. 26.

Quanto opere eorum improbamus opinionem, qui Eleusiniorum auctores et antistites gloria et praedicatione efferunt summisque generis nostri praeceptoribus aequiparant, tantum abest, ut Apologetis Christianis assentiamur, quibus secreti mysteriorum coetus helluandi et scortandi causa tum

ab initio congregati tum in posterum retenti videntur. Quam criminationem sibi incredibilem videri permulti testificati sunt, cur autem credi non possit, ostendere supersederunt. Si vero eorum fides maxime suspecta est, qui veri cognoscendi minimam facultatem habuerunt, nescio an illorum scriptorum nullus ad persuadendum satis auctoritatis habeat. Clementem Alexandrinum, Arnobium et Julium Firmicum scimus a gentiliū sacris ad nostra transiisse neque dubitamus quin flagitiorum, quibus Isiaca, Bacchanalia et Mithriaca pollui vociferantur, aut ipsi testes et spectatores fuerint[*], aut a spectatoribus notitiam acceperint. Eleusiniis nemo illorum se initiatum esse profitetur, ac ne in Attica quidem commoratum; totaque eorum disputatio ostendit, crimina illa partim ex historia fabulari collecta partim e communi sacrorum mysticorum infamia derivata esse. Nam quia in universum constabat uniuscujusque dei ceremoniis imaginem eorum, quae ipse fecisset tulissetve, contineri, non dubitabant, quin ii turpiter colerentur, qui multa turpiter fecisse crederentur. Itaque etiam argumentati sunt, quidquid poetae de Cybelae vel Cereris Liberaeque stupris retulissent, eadem omnia in sacris earum dearum dictis factisque sacrificantium impudicis instaurari. Huc tota redit Athenagorae, Justinī et Tatiani

[*] Tatian. adv. Graec. p. 165. A. ταῦτα οὖν ἰδὼν, ἔτι δὲ καὶ τῶν μυστηρίων μεταλαβὼν καὶ τὰς παρὰ πᾶσι θρησκείας δοκιμάσας διὰ θηλυδριῶν καὶ ἀνδρογύνων συνισταμένης, εὐρὼν δὲ παρὰ μὲν Ῥωμαίοις τὸν Λατιάριον Ἰλα λύθροις ἀνθρώπων τερόμενον, Ἀρτεμιν δὲ οὐ μακρὰν τῆς πόλεως τῶν αὐτῶν πράξεων τὸ εἶδος (αἰσχος) ἐκνηρημένην.

disputatio Jovis incestum Eleusiniis exprobrantium, nempe quia Orpheus turpem de Cerere et Proserpina fabulam narravit; hunc enim solum testem adhibent. Clemens autem ceteris copiosior omnium fere deorum sacra per saturam exponit, non exacte ad antiquariorum subtilitatem sed ut multa ubique flagitiose et dici et fieri demonstret; primum Bacchantium Omophagias, de quibus multa apud poetas legerat, deinde Proserpinae raptum Cererisque luctum, quorum simulacra sacris Eleusiniis inclusa esse, tertio Matris deorum mysteria, quarto Veneris, hoc est meretriculae Cypriae solemnia a Cinyra (quod a pragmatico nugatore accepit) instituta, hisque adjungit cujusque sacri propria symbola; namque Cerealibus Jovis cum Cerere et filia concubitus, repraesentari, Thesmophoriis et Scirophoriis Proserpinae raptum, Bacchanalibus Zagrei necem, Cabiriacis facinus fratricidarum; neque honestiora esse quae Athenienses de Cerere fabulentur, ut errabunda ad Autochthones Eleusinos devenerit, ut Baubûs joco rustico exhilarata fuerit — ταῦτ' ἔστι τὰ κρύφια τῶν Ἀθηναίων μυστήρια p. 17. quae Orphei versibus confirmat, quasi omnia, quae forte poetarum aliquis de dei cujusdam rebus gestis luserit, haec ejus dei sacris, popularibus repraesentata fuerint. His expositis cistarum mysticarum secreta evolvit, papavera, apium et ceteras quisquiliis, quibus adjungit Themidis symbola, in quibus etiam eugii effigiem ferri^[b], po-

[b] Καὶ προσέτι τῆς Θέμιδος τὰ ἀπόρρητα σύμβολα, ὄργανον.

stremo Hierophantas et Daduchos increpat, eosque qui puerum misere dilaniatum et mulierculam ejulantem et corporis partes pudendas veneratione, atheorum in numero habendos esse affirmat. Ex hac igitur confusissima narratione satis apparet Clementem de Eleusiniolorum causis et ritibus tantum scisse, quantum de Cerere ipsa ex Orphei aliorumque poetarum carminibus collegisset, historiaeque fabularis turpitudines communicasse cum sacris popularibus. Ac ne dicit is quidem cultores Cereris stupra et incesta deorum imitatos esse. Ceteri autem, qui hoc clare eloquuntur, ab Eleusiniis tanto aut loci aut temporis intervallo disjuncti sunt, ut testibus domesticis et antiquis praeferri sine injuria non possint. Gregorius Naz. XXXIX. 626. D. οὐ Κόρη τις παρ' ὑμῶν ἀρπάζεται ἢ Δημήτηρ πλανᾶται — καὶ τὰ μὲν ποιεῖ τὰ δὲ πάσχει. Αἰσχύνομαι γὰρ ἡμέρα δοῦναι τὴν ἑνυκτὸς τελετὴν· Οἶδεν Ἐλευσίς ταῦτα καὶ αἱ τῶν σιωπωμένων ἐπόπται· foedum illud ministerium significare videtur, quo Ceres Celei gratiam aut captavit aut remunerata est v. L. II. P. II. c. 7. Plus ponderis haberet Tertulliani accusatio: Caeterum tota in adytis divinitas, tota suspiria epoptarum, totum signaculum linguae simulacrum membri vi-

λύγνος, ἔλεος, κτεὶς γυναικείος ὃ ἐστὶν εὐφρόνως καὶ μυστικῶς εἰπεῖν μόριον γυναικείον. Pro Θέμιδος auctor libri: Charakteristik der alt. Myst. p. 117. Θεαμοθέτιδος emendat, quo nomine Lexicographis praetermisso Cornutus N. D. c. 28. 212. Cererem significari docet. Neque hoc satis tutum neque Ἀστέμιδος, quamquam vulgata lectio suspicione non caret; Ἀίχη ξιφηφόρος nota est

rilis revelatur, si modo doctus Afer consponsorem afferret morum graecorum peritum. Ab hoc non procul aberrat Theodoretus Therap. VII. 885. T. VII. Schulz. ἐν ταύταις ταῖς ὁμηγύρεσι πᾶν εἶδος ἀκολασίας ἀδεῶς ἐτολμᾶτο· καὶ γὰρ αἱ τελεταὶ καὶ τὰ ὄργια τὰ τούτων εἶχεν αἰνίγματα, τὸν κτένα μὲν ἡ Ἐλευσίς, ἡ φαλλαγωγία δὲ τὸν φάλλον· ἀτὰρ δὴ καὶ δίχα τῶν αἰνιγμάτων τῶν τὰ παρὰ τῶν ὀργιαστῶν δρώμενα εἰς πᾶν ἀσελγείας τοὺς δρῶντας ἠρέθιζε — ὅποια τῶν Σατύρων ὁ χορὸς ἠσέλησσε δημοσίᾳ πομπέων, ἔχων ἐν μέσῳ τὸν Σειληνὸν καὶ τὸν Πᾶνα, τὸν μὲν ἐπιλυτιῶντα ταῖς Νύμφαις τὸν δὲ λελυμένον ὑπὸ μέθης. sed paullo antea rerum obscoenarum cultum Thesmophorii adscribit, quae eadem Eleusine celebrata et cum Eleusiniis saepe confusa sunt: τὸν τοῦ Διονύσου φαλλὸν ἴσμεν ἐν τῇ φαλλαγωγίᾳ παρὰ τῶν ὀργιαζομένων προσκυνούμενον καὶ τὸν κτένα τὸν γυναικεῖον ἐν τοῖς Θεσμοφορίοις παρὰ τῶν τετελεσμένων γυναικῶν τιμῆς ἀξιούμενον III. 521. Pecten ille fortasse nihil aliud fuit quam placentae species, nullo similis v. ad L. II. Epimetr. XIV. nihilque ad contestationem turpitudinis publicae confert; nam si pistores male seduli talia fingeant, quid hoc ad Eumolpidas? Reliqua Theodreti criminatio a mysticis longe aversa Dionysiacarum pomparum ludibria perstringit; itaque saepius illi sacrorum paganorum oppugnatores Thesmophoria, Eleusinia, Dionysia, Bacchanalia in unum quasi cinnum confundunt, maiore suae causae quam nostrae quae-

stionis emolumento [c]. Omitto caetera testimonia, his etiam futiliora, quibus vir doctus et acutus in libro anonymo *Charakteristik der alten Mysterien, für Freymaurer und Fremde*, Leipz. 1787. usus est ad affligendam mysteriorum famam, et quae praeterea afferri possunt in universum dicta, velut hoc Chrysostomi Or. de S. Babyl. in Jul. p. 558. T. II. οὐδὲν αὐτῶν (paganorum) ἕτερον τὰ μυστήρια ἀλλ' ἢ ἔρωτες ἄτοποι καὶ παίδων ὕβρεις καὶ γάμων διαφθοραὶ καὶ οἰκιῶν ἀνατροπαί· τῶν γὰρ φόνων τοὺς σκαιοὺς (καινοὺς) τρόπους καὶ τὰ τῶν φόνων ἀνομώτερα δεῖπνα ἀφίημι νῦν — κακουργοὶ καὶ γόητες καὶ λοιμοὶ οἱ ταῦτα τελοῦντές εἰσι· et Augustini in Quaest. e Vet. et Nov. Test. mixt. p. 100. D. in Append. T. III. P. II. ed. Benedict. Pagani mysteria sua in tenebris celebrant; erubescunt enim palam illudi; piacula enim, quae illic vice legis aguntur, nolunt manifestare, ne hebetes his videantur, quos stultos vocant. His igitur opprobriis apparet Eleusiniorum dignitati nihil derogari, partim quia universe de mysteriis dicta sunt, cui nomini diversissima sacra, publica et privata, casta incestaque subjecta esse scimus, partim quia a scriptoribus proferuntur religionum peregrinarum et jam evanescentium parum gnaris, partim etiam propter sacrorum et profanorum confusionem. Sacra dico quae pro salute

[c] Perinde foret, si quis quae ubique de Illuminatis Templariis et roseae crucis fratribus seu vere seu secus, scripta sunt ea omnia si in Latomorum conventibus fieri statueret.

reipublicae ex lege et ordine apud aras et delubra deorum fiebant; profana, quae per occasionem festae licentiae audebantur a singulis; quo pertinent illa scurrarum pompas comitantium dicteria et obscoeni gestus turbaeque sacris perfunctae ludibria, de quibus alio loco dicere propositum est. Jam si clericorum occultae libidines, si laicorum per dies festos bacchationes, si quae perditissima et infima faex populi templis egressa in popinis et ganeis agit, ea omnia si ad christianam religionem pertinent quia tempore sacro fiunt, tum denique concedam de Atheniensium sacris augustissimis valere quae scriptores Ecclesiastici criminati sunt. Sanequam credibile est in tanto hominum conventu tamque effusa omnium laetitia multa contra fas contraque bonos mores facta esse, quae etiamnunc fiunt praesertim in Catholicorum missis nocturnis et peregrinationibus religiosis catervatim susceptis^[d]. Sed in sacris ipsis, in conspectu summorum magistratuum, ante oculos Cimonis, Platonis, Cleanthis, Lycurgi viros feminasque pudicitiam suam prostituisse, ne centum quidem Presbyteri nobis persuadebunt.

[d] In Caecilii fabula Titthe Fr. I. per mysteria hic inhoneste eam gravidavit probro, Nonius verbum gravidavit nescio an perperam interpretatur implevit. Plaut. Aulul. Prol. 36. illam stupravit Cereris vigiliis. His probris sine dubio Eleusinia non caruere, quibus meretriculas affuisse patet ex Alciphro. Ep. Fragm. IV. et Athen. XIII. 591. F. Themistius aliquis morte multatus quod citharistram Rhodiam ἔβρισε τοῖς Ἐλευσινίοις Dinarch. c. Dem. p. 93. ἐν Ἐλευσίνι μετὰ τὰ μυστήρια τῆς πανηγύρεως ἀχμαζούσης Plut. Symp. II. 2. 73. Neque tamen Bakio assentior ad Cleomed. p. 435. Eleusiniolorum flagitia arguenti e Dem. p. Cor. p. 313. et Schol. Plut. 1015. quorum locorum prior omnino huc non pertinet, alter mulieres Atticas non plus fecisse probat, quam quod hodie faciunt diebus solemnibus, spectant spectentur ut ipsae.

§. 27.

Haec quidem sunt quae de Eleusiniis dicenda habui — *ἀντία προτέρων*. Nec puto ullum a me testimonium, quo vulgaris opinio confirmari posse videatur, aut praetermissum aut non explanatum esse. Sed omnia persequi, quae unquam ab hominibus otiosis conjecta et effutita sunt, nequaquam necessarium duxi, neque apud illos ipsos horum commentorum auctores gratiam inirem, si, quae ab imperitis credi voluerunt, peritorum iudicio commissem. Quod si quis inhumanius dictum putet, is aut eandem sibi in scribendo licentiam dari cupit, aut librorum censuram similem esse existimat epulo funebri, in quo vel pessimi laudantur, aut omnino nihil istorum legit. His igitur ut ostendam, quo quorundam licentia procedat, specimen proponam ex libro, quem Phil. Moritzius edidit hoc elogio: Die symbolische Weisheit der Aegypter aus den verborgenen Denkmählern des Alterthums Berl. 1793. in quo Aegyptiorum mysteriorum forma exactissime tanquam e commentariis pontificum describitur: „Jeder Einzuweihende musste erst von einem „Eingeweihten besonders empfohlen werden. Gewöhnlich geschah dieses vom Könige selbst durch „ein Schreiben an die Priester, die ihn von He- „liopolis nach Memphis und von da nach Theben „wiesen — Nun musste er mehrere Monathe in „einer unterirdischen Höhle zubringen und seine „Gedanken aufschreiben — Von da führte man „ihn in den Säulengang des Hermes — dann kam

„der Thesmophor, verband ihm die Augen und
 „Hände und führte ihn durch das Thor der Pro-
 „fanen vor das Thor der Menschen, als dem er-
 „sten Grade des Lehrlings oder Pastophoros —
 „Nach einigen Fragen öffnete man das Thor und
 „der neue Eingeweihte wurde eingelassen, der
 „nun einige Fragen des Hierophanten beantwor-
 „ten musste — wobey man durch künstlichen
 „Wind, Regen, Blitz und Donner auf den Neu-
 „ling herabstürmte“ *deinde sequitur tota Hiero-
 phantae oratio: „Ich wende mich zu euch die
 „ihr das Recht habt mich anzuhören, Kinder der
 „Arbeit und der Forschung“ etc. etc. p. 171 sq.*
*Haec et talia quae cum summa lectorum irrisione
 scribuntur, serio refutari nemo postulabit, neque
 ego his diutius immorabor ne mihi Polyda-
 mas — et quidquid hominum venustiorum est.
 Tantum dicam, quantum sine cujusquam offen-
 sione dici potest, virorum celeberrimorum, qui
 de his rebus scriptitant, commenta mihi megalog-
 raphiae simillima videri, quae ex longinquo spe-
 ctantem delectat; si propius accesseris, omnia
 hiare et diffuere videas. Interim de hoc scri-
 bendi genere dici licet, quod de simili hominum
 secta Tacitus scripsit, in civitate nostra et
 vetabitur semper et retinebitur, propter
 eorum prolubia, qui aliter inescari nolunt, *δοῦλοι
 ὄντες τῶν ἀεὶ ἀτόπων, ὑπερόπται τῶν εἰωθόντων.**

EPIMETRUM I.

ad §. 7.

In H. Hom. in Cer. 473. quum dea reditum ad coelestium sedes pararet, perpetuum mansionis suae monimentum relictura

δείξεν Τριπτολέμῳ τε Διοκλεῖ τε πληξίππῳ
Εὐμόλπου τε βίῃ, Κελεῶ θ' ἡγήτορι λαῶν
δρησμοσύνην θ' ἱερῶν καὶ ἐπέφραδεν ὄργια πᾶσι.

unde Matthiae p. 437. Ed. II. in Plat. Phaedon. p. 69. E. οἱ τὰς τελετὰς ἡμῶν καταστήσαντες scribendum putat καταδείξαντες, quo non opus est, τελετὰς καταστήσαι Paus. II. 41. VIII. 31. Δάρδανος ὁ Μητρὸς Θεῶν καταδείξας τὰ μυστήρια, Ἡετίων ὁ τὰ Σαμοθράκων ὄργια καὶ τελετὰς ὑποστησάμενος. Cybele in Samothracia κατέδειξε τὰ τελούμενα Diod. IV. 34. Ζάμολξίς τελετὰς κατέδειξε Γέταις Steph. Byz. s. v. Οἱ παλαιοὶ τὰς μυστηριώδεις τελετὰς κατέδειξαν Plut. de Educat. XIV. 40. T. VII. ἡ τοῦ Μίθρου τελετὴ καταδειχθεῖσα ὑπ' αὐτῶν V. Pompej. XXIV. 166. T. IV. Nec minus crebrum hoc verbum de aliarum rerum auctoribus, Aesculapius κατέδειξε τὴν ἰατρικὴν Plat. Rep. III. 406. δικαστήρια καὶ νόμιμα Dem. c. Aristocr. p.

647. 13. et in universum de omnibus qui aliquid in notitiam hominum proferunt, in usum inducunt: ὁ καταδείξας τὴν ἐσθῆτα Strab. XI. 565. τὰς οἰνοποιίας Diod. III. 62. τὴν πολυτέλειαν I. 45. ὁ πλοῦτος μάχας κατέδειξε Liban. T. IV. 979. His omnibus in locis Creuzerus, si constare sibi voluerit, verba δείξαι et καταδείξαι interpretabitur docere symbolice Symb. T. I. 11.

Homerus neque Eleusinis urbis mentionem fecit neque heroum Eleusiniorum Celei, Dysaulis, omniumque celeberrimi Triptolemi, quorum de genere tanta est inter auctores dissensio [^a], ut pateat, nihil, quod apud omnes pro certo obtineret, antiquitus traditum eoque cuivis summam fingendi, quod libuisset, copiam factam esse [^b]. Duo autem celeberrima Eleusiniarum antiquitatum monumenta, bellum Eleusinium et ludi publici a nullo veterum poetarum celebrantur; horum primus Pindarus meminit [^c]. De illo Thucydides II.

[^a] Triptolemum Athenienses Celei filium perhibent, Musaeus et Pherecydes Oceani et Terrae, Orpheus Dysaulis, Choerilus et Pherecydes Rari, Panyasis Eleusinis, Pausan. I. 14. Apollod. 5. 2. ubi Heynius Pherecydis testimonium interpolat pro Oceano Uranum substituens. Mater Eleusinis herois Daira Oceani filia dicitur. v. Siebel. ad Paus. I. 38. 7.

[^b] Paus. I. c. Ἐλευσίνιοι ἀρχαῖοι, ἅτε οὐ προσόντων σφίσι γε-
νιολόγων, ἄλλα τε πλάσασθαι δεδωκασι καὶ μάλιστα ἐς τὰ γένη
τῶν ἡρώων.

[^c] Ol. IX. 150. XIII. 157. ubi Scholiastes hos omnium ludorum Graeciae antiquissimos haberi dicit, idemque Aristoteles iudicavit in Peplo primum Eleusinium certamen institutum esse frugibus recens repertis, proxime Panathenaea Schol. Aristid. p. 106. quibus plerique summam antiquitatem asserunt, quippe ab Erichthonio institutis, quem quinto loco sequutus est Pandion v. Perizon. ad Aelian. V. H. III. 38. Versus, quem Artemidorus allegat I. 8. ταύροις ἐν Ἰωνίᾳ παῖδες Ἐφε-
σίων ἀγωνίζονται καὶ ἐν Ἀττικῇ παρὰ ταῖς θεαῖς ἐν Ἐλευσίνι Κούροι
Ἀθηναῖοι περιτελλομένων ἐνιαυτῶν, auctor latet, neque lectio integra
est, certe κούροι Ἀθηναίων scribendum ut in Hom. H. in Cer. v. 267.

15. memorat Atticae urbes sub primis regibus nullo certo inter se foedere junctas fuisse: καί τινες καὶ ἐπολέμησάν ποτε αὐτῶν, ὥσπερ καὶ Ἐλευσίνιοι μετ' Εὐμόλπου πρὸς Ἐρεχθεά. Eumolpum Thracem Erechtheo bellum intulisse Euripides in Erechtheo et Isocrates Panath. §. 78. 476. multique inferiorum narrant. v. Plat. Menex. 239. B. Lucian. de Gymn. §. 34. 194. T. VII. Quod Schol. Eur. Phoen. 854. tradit Eleusinius rebelles ab eo adju- tos esse cf. Schol. Soph. Oed. C. 1051. hoc pro- babilius fictum, quod Eleusinii Neptunum, Eu- molpi patrem, generis sui auctorem ferebant Paus. I. 38. Alii vero non Athenienses ab Eleusiniis sed hos ab Eumolpo bello petitos esse decreverunt, ut docent Homeri interpretes ad II. XVIII. 509. quo loco divinus scuti artifex duas effingit urbes, unam pacatam et feriantem, alteram infesto exer- citu cinctam. Eustathius p. 1156. τὰς δὲ πόλεις ταύτας τὰς δύο Ἀγαλλίας Κερκυραῖος Ἀθήνας φη- σὶν εἶναι καὶ Ἐλευσῖνα· δύο δὲ στρατοὶ περὶ τὴν Ἐλευσῖνα Φόρβαντός τέ φησιν ἐξ Ἀκαρνανίας καὶ Εὐμόλπου τοῦ Ποσειδῶνος ἐκ Θράκης, ἔνθα βοη- θοῦσιν Ἀρης μὲν χάριτας ἀποδιδούς ὅτι ἀπελεύθη κριθεὶς ἐν Ἀρείῳ πάγῳ, Ἀθηνᾶ δὲ ὅτι ἡ πόλις αὐτῇ ἐπωνόμασται. Hic igitur utrumque exerci-

περιπλομένων ἐνιαυτῶν Παῖδες Ἐλευσινίων κ. τ. λ. De taurorum ve- nationibus, praeter eos quos Reiffius nominat, dixerunt plurimi, Rei- nes. Varr. Lectt. p. 171. Fabric. ad Dion. Cass. LXI. 9. Larcher sur les fêtes in Comm. Acad. Paris. T. XLVIII. 280. Coray ad Heliod. p. 358. Jacobs ad Anthol. T. II. P. II. 191. et in Add. p. 20. Boeckh. ad Schol. Pind. P. II. 78. qui omittunt ταύρων θήραν Pergami in- stitutam, quam Aristides Or. Sacr. IV. 324. λαμπρὰν θεωρίαν vocat; Taurinicia apud Viducasses Hagenbuchius Epist. Epigr. p. 34. nihil differre putat a Thessalorum Taurocathapsiis.

tum peregre advectum, unum Eumolpi, alterum Phorbantis ductu contra Eleusinem arma conjunxisse statuit, sed quomodo Athenienses interim voluptatibus epulisque indulgere possint, periclitantibus sociis et diis ipsis ad auxiliandum profectis, nobis deliberandum reliquit. Pergit Eustathius p. 1159. *τινὲς μὲν μᾶ πόλει καὶ ἀμφοτέρους (τοὺς στρατούς) ἐπελθόντας φασίν, ὡς προεβλήθη νοεῖν ὁ Κερκυραῖος σοφός· οἱ δὲ ἔτεροι τὸν μὲν ἕνα πολέμιον πάνυ τοῖς ἐν τῇ πόλει, τὸν δὲ ἕτερον οὐ λίαν τοιοῦτον, illum Eumolpi, hunc Atheniensium Eleusiniis, ut par erat, auxiliantium. Hujus interpretationis auctores illa poetae verba*

*δίχα δέ σφισιν ἦνδανε βουλῇ,
ἥε διαπραθῆιν ἢ ἄνδιχα πάντα δάσασθαι — [d]*

non ita accepisse videntur ut Suidas s. *Ἄνδιχα* sumit οἱ πολιορκούμενοι ἐξίστασαν τοὺς πολεμίους ἐπιμεριζόμενοι τὰ χρήματα, quasi oppugnatores consilium habuissent accepta honorum parte ab urbe absistendi, sed potius hostium duces hanc oppidanis conditionem tulisse putarunt, ut se suosque tectis ac sedibus reciperent, partitisque omnibus fortunis mixti habitarent indigenae advenis, id quod alias factum legimus: *μένοντας ἐπὶ τοῖς αὐτῶν τοὺς Λωριεῖς ἐπὶ ἀναδασμῷ γῆς δέχεσθαι* Paus. II. 13. Phorbantem illum Eumolpi socium commemorat Schol. Taur. ad Eur. Phoenn. 854.

[d] Post v. 552. quidam inseruerunt

καρπὸν Ἐλευσινίης Δημητέρος ἀγλαοδώρου
quo loco et aliis *Ἐλευσίνης* emendat V. D. in Mus. Crit. Vol. I. p. 187. cf. Bernhardy in Eratosth. p. 148. Formam Eleusinus pro Eleusinius rejicit Oudendorpius ad Suet. Claud. c. XXV.

Εὐμόλπος πολεμῶν τὰς Ἀθήνας ἐπὶ τοῦ νεωτέρου Ἑρεχθέως ἐφρονεύθη· ἕτεροι δὲ καὶ ἄλλοι δύο υἱοὶ παρ' αὐτοῦ Ἑρεχθέως ἀνηρέθοντο (leg. ἔπεσον δὲ καὶ ἄλλοι καὶ δύο υἱοὶ αὐτοῦ παρ' Ἑρεχθέως ἀναιρεθέντες) ἐν ἐκείνῳ τῷ πολέμῳ συμμαχοῦντες Εὐμόλπῳ, Φόρβας καὶ Ἰμμάραδος· τότε δὲ ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ τὰ μυστήρια Δῆμητρος ἐτέλεσαν et Schol. Vict. ad Il. XVIII. 490. Supplem. Heyn. T. VII. 802. ἀπέθανον ὑπὸ τῶν Ἐλευσινίων Ἰμμάραδος δὲ Εὐμόλπου, Κλύτιος δὲ Ἀγριόπου τοῦ Κύκλωπος, Ἑγρεμος δὲ Εὐρυνόμου τοῦ μετὰ Φόρβαντος[*], quorum nominum pleraque ignota sunt. Eundem Phorbantem fortasse significat Harpocratio: Φορβάντειον ὠνομάσθη ἀπὸ τοῦ Φόρβαντος τοῦ βασιλεύσαντος Κουρήτων καὶ ὑπ' Ἑρεχθέως ἀναιρεθέντος[°]. ἦν δὲ Ποσειδῶνος υἱός, quo minus mirum eum cum Eumolpo societatem inivisse. Sturzius quidem ad Hellan. p. 54. Curetes Euboeenses ab Harpocratone denotari putat, quorum cum Atheniensibus commercia Nonnus celebrat XIII. 135. Curetes narrans cum matre Combe a Soco[†] ex Euboea pulsos primum Gnosum dein Marathonem habitasse et postremo post devictum a Cecrope Socum in patriam restitutos esse, cui fabulae memoria coloniae e tetrapoli Marathonia a Xuthi filiis deductae subesse videtur, licet haec quoque

[*] V. 483. ed. Bekk. ubi pro ἄροτρον ἐκεῖ Μαίνιδος ὁ καὶ Βουζύγης ἐξευξε scribendum Ἐπιμενίδης.

[°] Idem sacellum fortasse alii Phorbanti Thesei aurigae vel paedotribae dedicatum putarunt v. Sturz. Pherecyd. p. 213. Siebelis ad Istri Fragn. p. 55. Musgrav. ad Suppl. 680.

[†] Σωχὸν vocat Hesychius, Σωκὸν Zonaras p. 1202. Comben ἐπτατόκον nominat Nonnus septemque filios recenset, centuriam explet Zenobius Cent. VI. 50.

fabulose ficta sit. Sed Harpocratio potius de illis Curetibus loqui videtur, qui ex Euboea profecti, Aetoliae et hinc ejecti Acarnaniae nomen suum impertiverunt. Phorbantem quendam Thesprotum, quum Cereri vim inferret, a Jove fulmine peremptum tradit Auctor de Mulier. quae bello inclat. in Biblioth. Vet. Art. et Lit. P. VII. p. 17. quod vulgo de Iasione narratur, nec ab illa urbis Cerealis oppugnatione procul distat. Erechtheo contra in illo bello suppetias tulisse Scirum vatem Dodonaeum [g] auctor est Pausanias I. 38. nullo tamen ad summam rei emolumento, si quidem rex eo redactus est, ut patriae servandae causa ex magna copia filiarum unam [h] Proserpinae immolaret, cujus mortem sorores tam aegre tulerunt ut sponte de vita decederent [i]. Tres puellas (τριπάρθενον ζεύγος) post obitum in coelum relatas Hyadesque dictas esse Euripides prodidit solus quod constet. Demosthenes Epitaph. 1397. [k] et Phanodemus Fragm. p. 7. Erechthei filias Hyacinthidum nomen habuisse et pro patria obiisse consentiunt; quod quo tempore factum sit ille tacet, Phanodemus autem (nisi Suidas diversorum testimonia confudit) e sex Erechthei filiabus duas natu maximas Protogeniam et Pandoram, quum

[g] Eleusinium dicit Photius p. 885.

[h] Unam memorant Liban. Decl. T. IV. 785. Aristid. T. I. 119. Plutarch. Parall. XX. 420. Proserpinam hac victima placatam esse Demaratus perhibet.

[i] Κρέουσα καὶ Χθονία διὰ Πρόκριν τὴν ἀδελφὴν μὴ ὑπομελῆσαι ζῆν ἐκείνης σφαγιασθείσης Anon. de Mulier. l. c. p. 8.

[k] Ἐρεχθεά τὰς αὐτοῦ παῖδας, αἷς Ὑακινθίδας καλοῦσιν, εἰς προὔπτον θάνατον δόντα ἀναλῶσαι.

Atticae Bbeotis bello premeretur, in pago Hyacintho sacrificatas esse; unam nata maximam hoc fato defunctam tradit Demaratus in Tragodumenis convenienter Euripidi, cujus fabulam dedita opera exposuisse videtur; Apollodorus item unam sed natu minimam, tres autem reliquas, (quatuor enim enumerat) voluntaria morte obisse, et paullo ante singularum matrimonia enarrat, licet inuuptas immolatas esse res ipso et solenne nomen *Ἰακθίδες* declaret. Denique idem Apollodorus Minæ Atticæ obsidente quinque Hyacinthi inquilini Lacedæmonii filias apud aram Cyclopi immolatas esse, unde patet nomina Hyadum, Hyacinthi pagi et Hyacinthi Lacedæmonii propter fortuitam similitudinem in unum confusa et præterea virginum nomen, ortum, ætatem et numerum ita varie tradita esse ut manifestum fiat, nullum tradentium alterius se obstrinxisse auctoritate, nedum ut omnes ex communi quodam fonte hauserint; quo uno exemplo ex innumerabilibus delecto arguitur eorum temeritas, qui ex variis discordibusque poetarum et mythographorum narrationibus antiquæ fæmæ formam et quasi lineamenta recognosci posse sperant. Postremo fuerunt, qui Agraulum Cecropis filiam tempore belli Eleusinii se pro patria devovisse narrarent Schol. Aug. ad Dem. p. 168. vel Erechthei filias Aglaurum, Hersen et Pândrosam mortem oppetivisse dicerent, Schol. Aristid. p. 41. neque non ambigit Schol. Apoll. I. 211. Præcris, Creusa et Orithyia Cecropis fuerint an Erechthei. Quo minus utimur

Larcheri consilio ad Herod. T. V. 471. seq. duas Aglauros, totidemque Eumolpos inferentis, quum praesertim Alcidas in Palam. p. 75. T. VIII. testificetur Menestheum Thesei filium aciem contra Eumolpum instruxisse; Strabo vero Ionem belli ducem perhibeat reprehensus ob hoc a Valerio ad Harp. p. 261. et Meinertio Comm. Goetting. T. XVI. p. 240. Euripides Tiresiam pacis inter Thraeces et Athenienses conciliatorem, Pausanias denique Dysaulchi Celpi fratrem, qui tertia post Prometheum aetate vixit, ab Ione polemarcho pulsum narret. II. 14. Haec omnes chronologorum circulos conturbant; rationes jacent, silet iudicium, quid agant, nesciunt [1].

Quam accurate istorum temporum historia tradita sit, exemplo est quod qui tum fuerit Athenis quaestor, memoriae proditum legimus; Pyrrandrum nominat Callisthenes in Thraciis, auctor certissimus Plut. Par. c. 31. 430. Erechtheum Eumolpi victorem et interfectorem a Neptuno oppressum esse, Euripides Ion. 285. Apollodorus et Hyginus narrant; Pausanias vero I. 38. et Schol. Aristid. p. 40. utroque superstite pacem

[1] Injuste igitur Micyllus ad Ovid. Met. IV. Fab. VII. Verheyk. ad Anton. c. XXIV. et Schneiderus in Bibl. Philol. Goetting. T. III. p. 430. Scholiastam Eurip. Or. 962. reprehendunt, quod Cererem apud Hippothoontem Cercyonis filium divertisse dixerit; nam Cercyonem hunc, quem Theseus interemisit fertur, Triptolemi fratrem perhibet Choerilus Paus. I. 14. cujus est fortasse versus ab Herodiano *περὶ Μορ.* p. 10. allatus *Εὐμολπὸς Ἀδελφὸς τε καὶ Ἰπποδότῃν μεγάλου*. Herculem a Triptolemo initiatum esse ipse Daedalus Callias pronunciat Xenoph. Hellen. VI. 3. 6. quo nullus certior rerum mysticarum testis esse potest. Neque non veri simile videtur, Dioclem Megarensem Eleusinis praefectum, quem Theseus circumvenit Plut. Thes. X. pro illo Cereris hospite, quem Homerus celebrat, habitum esse.

compositam esse ea conditione ut imperium penes Erechtheum esset; Eumolpus autem cum Celei filiabus dearum sacra administrarent et causas impietatis judicaret. Andretio vero mysteria multo post instituta esse affirmat ab Eumolpo tertio Musaei filio Eumolpi primi abnepote Schol. Soph. Oed. C. 1051. *Εὐμόλπον γὰρ γενέσθαι Κήρυκα, τοῦ δὲ Εὐμόλπον, τοῦ δὲ Ἀντίφημον, τοῦ δὲ Μουσαῖον τὸν ποιητὴν* [m], *τοῦ δὲ Εὐμόλπον τὸν καταδείξαντα τὴν μύησιν καὶ ἱεροφάντην γεγνότα*: quod ratum habent Rhoerius Fer. Daventr. c. 16. p. 82. et Heynius ad Apollod. p. 338. Photius *Εὐμολπίδαι πατρία ἀπὸ Εὐμόλπου ἐγένοντο δὲ τρεῖς· ὁ μὲν ἐκ Θράκης ἐπιστρατεύσας, ὃν οὐ προσποιῶνται οἱ Εὐμολπίδαι· ὁ δὲ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀστυκόμης, ὁ δὲ Μουσαίου καὶ Δηϊόπης* quam Ister Fr. p. 53. Triptolemi filiam, alii matrem dixerunt Aristot. Mirab. CXLIII. 291. (885. A.) Pausanias unum novit Eumolpum belli adversus Erechtheum auctorem eundemque mysteriorum conditorem; huic superstitem fuisse Cerycem filium, licet Ceryces ipsi generis sui principem Mercurio et Aglauro prognatum esse velint I. 38. [n]; Thracēs Eumolpi signa sequutos, quos Acesodorus

[m] *Μουσαῖος ὁ τῶν Εὐμολπιδῶν Ἀθηναῖος* Alcidas. Or. Ulyss. p. 75.

[n] *Κήρυξ ὁ μὲν τις τῶν μυστικῶν (ὁ τῶν μυστικῶν κήρυξ Xenoph. Hell. II. 4. 20.) ἀπὸ Κήρυκος τοῦ Ἑρμοῦ καὶ Πανδρόσου τῆς Κέχροπος* Poll. VII. 103. unde Cerycum familia Schol. min. ad Il. I. 334. quos cur Wesselingius praeconum et caduceatorum numero existat ad Diod. I. I. 29. non intelligo; τὸ γένος τῶν Κηρύκων τῶν τῆς μυστηριώτιδος Athen. VI. 234. F. palam facit, eos inducias Eleusinas indixisse, Olympiis, Pythiis, Isthmiis multo, si Aristidi credimus, sanctiores; αἱ γὰρ ἄλλαι παρηγομήθησαν, μόναι δ' αἱ μυστη-

Schol. Oed. Col. 1051. et Pausanias Eleusine ressedisse narrant, ex Attica ejectos esse Lycurgus c. Leocr. p. 160. 15. et Demosthenes Epitaph. p. 1391. confirmant, palude Gorgopide submersos legimus ap. Etym. M. p. 384. Hort. Adon. p. 63. a. ἐσχατιῶτις λίμνη — ὅτι πολλοὶ τῶν ἀπὸ Θράκης σὺν Εὐμόλῳ στρατευσάμενοι ἐπ' Ἀθήνας ἐπ' αὐτῇ λουσάμενοι ἀπέθανον ὥσπερ ἐσχάτῳ λουτρῷ χρησάμενοι[^o].

His igitur de bello Eleusinio fabulis, quarum prima origo inveniri nequit, nihil ad famam mysteriorum antiquius est. Eleusinem ipsam ne Solonis quidem temporibus Atheniensium imperio subjectam fuisse argumento est bellum utrinque cum magna vi gestum, in quo Telli virtus inclaruit, Solonis praeconio nobilitata Herod. I. 30. Devictis demum Eleusiniis et pace composita sacra quoque Cereris in urbem

ῥιῶτιδες σπονδαὶ τοῦνομα ἔσωσαν καὶ μόνοις Ἐλευσινίοις ὑγλαῖνεν ἡ Ἑλλάς Or. Eleus. p. 258. Eleusiniis ipsis Ceryces praeconium fecisse intelligitur ex Isocr. Paneg. c. 42. ideoque in Xenoph. Hell. I. c. Cleocritus ille mystarum praeco μάλ' ἐμφωνος ὢν praedicatur. De Patastophoris quod dicit Wesselingius, nititur ludicro Aegyptiorum mendacio, cui ne Diodorus quidem multum tribuit.

[^o] Eadem Gorgopis dicta ob Gorgae interitum; quae frequentissima in derivandis marium et fluviorum nominibus ratio; in mari Ionio interierunt Iones Schol. Pind. P. III. 120. in Aegaeo Aegaea Amazon Fest. s. v. in Eueno fluvio rex cognominis Apollod. in Tiberi Tiberinus Varr. in sinu Saronico Saro quidam Zonar. p. 1629. etc. nostramque Vistulam a regina submersa nomen accepisse narrant Philochori Polonici. — Gephyraeorum δεκάτευσις et profectio Delphica, quae in idem tempus incidit Suid. s. Λόρυ κηρύκειον et Eustath. p. 408. an belli Eleusinii πάρεργον fuerint, in dubio relinquimus; sacra Cereris Gephyraeos coluisse notum est. Thracum ipsorum incursiones nonnulli usque ad Codri tempora producant, quem a Thracibus occisum refert Sostratus ἐν δευτέρῳ Θρακικῶν Stob. Serm. VII. 92. Nomen Θράκη i. q. Τράχης (ut Θελγίς et Τελγίς, κύδρη et χύτρα) sine dubio late patuit, pluresque regiones complexum est.

recepta videntur, cujus deae nulla est in antiquissima regulorum Atheniensium historia mentio. Foederatorum vero urbium sacra sibi adoptare non solum Romani solebant^[p], sed etiam Graeci^[q], ipsique Athenienses acceptis in fidem Eleutheris Dionysi Eleutherensis statuam in urbem traduxerunt. Ab eo inde tempore mysteriorum Eleusiniorum fama ad externos propagata est.

Postremo adnotabo ad quod Hyginus narrat Triptolemo in itinere Carnabontem Getarum regem insidias struxisse Astron. XIV. ex Sophoclis Triptolemo esse derivatum, unde Herodianus *περὶ Μον.* p. 9. haec affert καὶ χαρναβῶντος ὅτι τῶν ὅς γε ἄρχει τὰ νῦν, id est, ὅς Γετῶν ἄρχει etc.^[r] Secundo, quod Apollodorus III. 15. 4. Eumolpum narrat puerum in Aethiopiam translatum esse, ex

[p] Arnobius, ut nota testimonia praeteream, L. III. c. 88. Cincius deos novensiles numina peregrina novitate ex ipsa appellata pronunciat (fortasse, ut utensilis) nam sole Romanos religiones urbium superatarum partim privatim per familias spargere, partim publice consecrare. Illud perperam interpretatur Ansaldus de Deor. Evoc. p. 78. aurum argentumque statuarum captarum divenditum et a privatis ad exornandos deos domesticos adhibitum esse. Significatur nihil aliud quam quod Festus s. Stata narrat: Statae Matris simulacrum in foro colebatur; postquam id Coelius stravit, magna pars populi in suos quisque vicos retulerunt ejus deae cultum.

[q] Communem sacrorum de aliis adsumtorum curam testificatur Thucydides IV 98. τὸν δὲ νόμον τοῖς Ἕλλησιν εἶναι, ὃν ἂν ἡ τὸ κράτος τῆς γῆς ἐκάστης, τούτων καὶ τὰ ἱερὰ ἀεὶ γίγνεσθαι, τρόποις διεραπυόμενα; οἷς ἂν πρὸς τοῖς εἰσθόσι καὶ δύνανται. — Τὰ ἱερὰ συνέλυσθαι est i. q. in unam civitatem coire Dion. Hal. I. 44. cf. I. 60. II. 46. Ex oppidis, quorum incolae Megalopolin transmigrare coacti sunt plura sacra eodem translata memorat Paus. VIII. 30.

[r] Carnabantem Triopae Perrhaeborum regis filium Zeliae conditorem commemorat Eustathius p. 448. 12. Carcabus vocatur in Schol. Vict. A. 88.

prologo Euripidis Erechth. Fr. XIV. *Αἰθιοπίαν
νιν ἐξέσωσ' ἐπὶ χθόνα*, quo loco ne quis Stephano
diffisus Aethiopion Euboeae significari credat, ob-
stat nota dei cum Aethiopibus conversatio; verba
Neptuni sunt.

EPIMETRUM II.

ad §. 7. not. p.

Ex centenis hujus usus exemplis unum ap-
ponam propter quandam grammaticam rationem.
Methodius Conviv. Sept. Virg. VII. 5. 707. T. III.
Gall. *ταῦτα τῶν ὑμετέρων, ὧ καλλιπαρθένοι, τὰ
ὄργια τῶν μυστηρίων, αὗται τῶν ἐν παρθενίᾳ μυ-
σταγωγηθέντων αἱ τελεταί* ubi masculinum pro
feminino subrepsit; quod vitium latius, quam
Grammatici opinentur, sparsum esse in Parergis
ad Phryn. p. 751. scripsimus. Culpam omnem
in librarios editoresve confert Schaeferus ad Apol-
lon. Schol. p. 306. compendia participiorum per-
peram explentes, nec paucos locos hoc, ut ipsi
videtur, errore depravatos ad rectam dicendi ra-
tionem revocat p. 628. Sed vitium hoc, ut dixi,
altius defixum est quam ut exstirpari possit. Ni-
hil dicam de ejusmodi exemplis *τῶν πόλεων ἀπε-
γνωκότων* Zosim. Hist. V. 26. 456. neque locis
dubiiis utar velut Plutarch. Quaest. Gr. c. 56. 407.
τῶν φονευθέντων (Amazonum) sed integris. Nice-

phorus Greg. VII. 11. 168. C. τοσούτου κλύδωνος ἐπικειμένου, καὶ φροντίδων ἄλλοτε ἄλλων ἐπικλυζόντων αὐτῶν τὴν διάνοιαν. Stobaeus Ecl. Ph. I. 52. §. 61. p. 1090. Heer. ἐπιγεγονότων ψυχῶν. Memnon. Hist. I. p. 4. πολλῶν ἀλγηδόνων αὐτὸν κατατεινόντων. Eusebius de Theol. Eccl. L. II. p. 156. D. τοὺς περὶ τῶν ὑποβεβηκότων δυνάμεων λόγους. Africanus ap. Euseb. Demonstr. Evang. L. VII. 390. D. ἔτη πεντεκαίδεκα ὀλίγων ἡμερῶν δεόντων γίνονται. Concedo et hoc non magna mole ad regulam redigi posse et ex superioribus unum aut alterum suspicionem recipere. Sed pro universo genere sat graves testes citare possum. Dionysius Areop. de Eccl. Hier. c. III. 255. τῶν ὑπερκοσμίων μαρμαρυγῶν εἰς τὴν τῶν ὁμοειδῶν ἐσόπτρων ἀγλατῶν ἀφιέντων διεῖναι τὴν οἰκείαν αἴγλην, ubi Pachymeres haec adnotat bona malis mixta: Ἀττικίζων ὡς Ἀθηναῖος συνέταξε τὸ θετὸν, φάσκων μαρμαρυγῶν ἐφιέντων· οὕτω γὰρ καὶ ἐν τῷ ἐ κεφαλαίῳ τῆς οὐρανίας ἱεραρχίας πεποίηκε κατὰ τὸ κλυτὸς Ἰπποδάμεια. Maximus ad Hier. Coel. p. τὸ εἰρημένον ἐν εἰκόσιν ἀποτυποῦσι, δεόν ἐλεῖν ἀποτυπούσαις, μηδεὶς ὑπολάβοι σόλοικον ὡς ἀγνοήσαντος τοῦ μεγάλου Διονυσίου, ἀλλ' ἀκριβῶς ἴστω ὡς τῷ ὄντι Ἀθηναῖος καὶ λίαν ἀττικῶς οὕτω φησὶν. Ἀττικῶν γὰρ ἔστι τὸ μετοχὰς ἀρσενικὰς θηλυκῶς συντάττειν ὡς Ὅμηρος πληγέντες κεραυνῷ — καὶ τοῦτό φασι καὶ Κωμικοὶ θηλυκὸν ἀντ' οὐδετέρου ὡς ἀρσενικὸν κατὰ θηλυκοῦ, καὶ Πλάτων καὶ Εὐριπίδης ἐν Βάχχαις διανεύων (δινεύων) δρομάσι βλεφάροις·

τὸ βλέφαρον γὰρ δρομὰς οὐκ ἂν τις εἴπῃ· καὶ ἐν Ὁρέστη *Μανιάσιν λυσσήμασι*, de quo genere multa diximus ad Aj. 271. Idem ad priorem Hierarchiae Eccles. locum p. 74. A. ἀφιέντων τῶν μαρμαρυγῶν, καὶ νῦν ἀττικίζων συνέταξε τὸ ῥητόν. Quam diversas res ille composuerit, ante oculos est; sed et illud apparet hanc generis enallagen aliquando pro cultu fuisse. Alia nonnulla a Grammaticis nostris pariter neglecta attulit Dorvillius ad Charit. p. 293 et 549. Ex alio genere βραχέσι σημειώσασιν Euseb. c. Marcell. L. I. p. 2. D. ταῖς ὀξέσι — ταῖς βραδέσι τῶν ψυχῶν Stob. l. c. p. 1086. suo loco composuimus.

EPIMETRUM III.

ad §. 12. not. ff.

Sophocles Antig. 1146. Liberum ἄστρον χοραγόν appellat, κατὰ τινα μυστικὸν λόγον, ut Schol. ait; Eustathius p. 514. paullo durius μυστικὸν λῆρον dicit. Hinc vero ne Theocrasiae mysticae suspicio ducatur breviter admonendum videtur, Dionysum non ideo siderum ducem nominari, quod idem Sol sit, sed ex poetarum consuetudine, qui deorum orgia sua concelebrantium adventu universam naturam commoveri et exsultare fingunt ita ut terra contremiscat, maria exaestuent, stellaeque ipsae augustiore lumine coru-

scare videantur. Sic chorus Bacchicus Eur. 117.
Thebas bacchari thyrsosque rotare jubens praesen-
tiam dei annunciat

αὐτίκα γὰρ πᾶσα χορεύσει.

Et de ejusdem Liberi solemnibus Euripides Ion.
1078.

*λαμπάδα θεωρὸν εἰκάδων
ὄψεται ἐννέχιος ἄϋπνος ὦν,
ὅτε καὶ Διδὺς ἀστερωπὸς
ἀνεχόρευσεν αἰθήρ,
χορεύει δὲ σελάνα.*

et Claudianus de Laud. Stilich. L. I. 84. Serenae
et parentum egressum Theophaniae assimilans:

*Tunc et Solis equos, tunc exsultasse choreis
astra ferunt, mellisque lacus et flumina lactis
erupisse solo.*

Hujus igitur astricae choreae incitator non ineleganter *πῦρ πνεόντων χοραγὸς ἄστρων* dicitur, or-
gis dei colludentium quasi et *συνενθουσιώντων* [a].

EPIMETRUM IV.

ad §. 15.

Est haec interpretatio sed absurda loci Platonici Phaedr. p. 248. A. αἱ δὲ ἄλλαι ψυχαὶ ἥ μὲν ἄριστα θεῶν ἐπομένην ὑπερῆγεν εἰς τὸν ἔξω τόπον

[a] Vir doctissimus, Naekius, qui dissertationem nostram de argum. myster. non legerat, hunc locum eodem modo interpretatus est in Indic. Praelect. Acad. Rhen. 1823.

τὴν τοῦ ἡνιόχου κεφαλὴν. Eodem spectant Plotini verba Enn. IV. L. III. 12. 381. C. ἀνθρώπων ψυχὰι ἐκεῖ ἐγένοντο ἄνωθεν ὁρμηθεῖσαι οὐκ ἀποτμηθεῖσαι δ' οὐδ' αὐταὶ τῆς ἐαυτῶν ἀρχῆς τε καὶ νοῦ — ἀλλ' ἔφθασαν μὲν μέχρι γῆς, χάρα δὲ αὐταῖς ἐστήρικται ὑπεράνω τοῦ οὐρανοῦ. Taylorus, qui Plotini ne verbo quidem tenuis meminit, hoc fragmentum Chaldaicum, syringem Optationi referens, protulit T. XVII. p. 151.

Συννυφίσταται γὰρ τὰ φυσικὰ ἔργα τῷ νοερῷ φέγγει
τοῦ πατρός· ψυχὴ γὰρ ἡ κοσμήσασα τὸν μέγαν
οὐρανὸν καὶ κοσμοῦσα μετὰ τοῦ πατρός·
κέρατα δὲ καὶ αὐτῆς ἐστήρικται ἄνω.

et hoc e Proculi Tim. p. 106. sumsisse se dicit, ubi tantummodo priora verba συννυφίσταται — πατρός afferuntur, caetera ubi legantur, lectoribus quaerendum relinquit Taylorus, ridiculo mendo κέρατα pro κῆρα nihil offensus. Φέγγος νοερόν Plotin. VI. L. VII. 15, 708. in oraculis lectum, quorum diversos corripuit Proculus Tim. III. 155. ubi Amorem rebus omnibus ingenitum dicit: "Ὅφρα τὰ πάντα μένη χρόνον εἰς ἀπέραντον ὄντα μηδὲ πάση^[*] τὰ πατρός νοερῶς ὑφασμένα φέγγει· διὰ γὰρ τοῦτον τὸν ἔρωτα πάντα ἡρμοσται ἀλλήλοις. Ὡς ἐν ἔρωτι μένη κόσμου στοι-

[*] Μηδὲ παύσῃται Proculus scripsisse videtur; poeta μηδὲ χάμη. Certe πατρός νοερῷ συνυφασμένα φέγγει oraculi verba sunt. Male Bullialdus ad Theon. Math. p. 212. corrigit μὴ δὲ πάντη — φεύγη; relictis caeteris. Hermannus in Fragm. Orph. XXXVIII. μηδὲ πᾶση τὰ πατρός. De Herrmanni Heyniani emendationibus et philosophematis in Feste von Hellas T. I. p. 34. tacere praestat. Primum versum affert Proculus in Alcib. p. 26. ubi πυριβριθῇ legitur.

χεῖα θέοντα. Taylorus pari ubique acumine Plotini et Proculi verba pro versibus Zoroastreis vendit, atque adeo Homericos versus Ἀλλ' ἄλλην ἐνέησι πατήρ ἐναρίθμιον εἶναι Od. M. 56. et Ἀλλὰ Ζεὺς πρότερος γέγονε καὶ πλείονα ἤδη Il. N. 355. quum forte apud Proculum legisset, continuo illum Chaldaeis adscripsit T. XVII. 257. hunc Orpheo T. XXI. 253. et 361. nisi forte Homerum quoque et Orpheum oracula illa et legisse et expressisse putavit, quod de Platone etiam atque etiam affirmat. Atque ea mihi causa fuit, cur de hoc viro, quem Creuzerus nostratibus studiosissime commendat, paullo apertius dicerem, quam meus mos fert, nullo iurgandi studio, sed ne ii fallantur, qui aliis studiis occupati, quos duces sequantur, plerumque nesciunt.

EPIMETRUM V.

ad §. 15. not. e.

Toupius Emend. T. III. 318. et Ilgenius Opusc. Phil. p. 274. ἐπιπέμπειν ἀντία vel ἀνταῖα emendant, Welckerus in Specim. II. Epigr. 6. ἐπιπέμπειν ἄντα (vox poetica) quorum nihil egemus. De nominibus ἐπαγωγή et ἐπιπομπή praeclare disputat Ruhnkenius ad Tim. p. 114. sed significationem nimis coarctat; „genus quoddam θεαγωγίας vel ψυχαγωγίας est ἐπαγωγή, quum

ψυχοπομποὶ γόητες daemonas in aliorum perniciem ab inferis evocant. Nam non solum hoc consilio venefici aliis daemonas immittebant, ut corpus eorum morbis et doloribus, animum diris imaginibus vexarent (quae vocantur ἐπαγωγὰ ἐπ' ἐχθροῖς Lucian. Alex. V. 68.) sed. etiam ad insinuandum iis amorem^[a] aliosque, quos vel-
lent, affectus tacite per somnia gliscentes. Dio Cassius narrat LVII. 15. Tiberium institutione Thrasylli in rerum arcanarum scientia tantum profecisse ὥστε ποτὲ ὄναρ δοῦναί τινι ἀργύριον κλέυσθαι συνεῖναι διὰ δαίμωνος τις ἐκ γοητείας οἱ ἐπιτέμπεται^[b] ubi vid. Interpr. Hi autem Oniro-
pompi sive daemones somniales pertinebant ad proprium Magorum satellitium, quorum unusquis-
que suos paredros sive, ut nunc vocamus, spiri-
tus familiares habere solebat^[c], quorum ope et
futura praeoscere^[d] et cetera conficerent, sicut
Apollonio ejusmodi daemon assistere credebatur.

[a] cf. Acta Martyr. Ruinart. p. 141. ed. II.

[b] Heliod. Aeth. IV. 7. 174. ὀχλεῖται ὑπὸ τῶν δυνάμεων, ἃς αὐτὸς κατέπεμψε.

[c] Ὀνειροπομποὶς καὶ παρέδρους δαίμονας Justin. Apol. II. 65. Galenus de Med. Simpl. X. 275. C. οὐ μνημονεύω τῶν καλουμένων φάτρων, ἀγωγίων, ὀνειροπομπῶν τε καὶ μισήρων. Fuerunt etiam genii paredri nullius servitio adscripti sed omnibus, quibus bene vel-
lent, salutares; velut Hephaestio post mortem Alexandri amicos somniis et oraculis officiose admonens, tanquam θεὸς πάρεδρος καὶ ἀλεξίκα-
κος cultus est Lucian. de Calumn. XVII. 47. T. VIII.

[d] Epiphani. L. I. T. III. 234. εἰκὸς αὐτὸν δαίμονα πάρεδρον ἔχειν δι' οὗ προφητεύει. Tertullian. de An. p. 351. D. scimus Magi-
cae licere explorandis occultis per Catabolicos et Paredros et Pythonicos etc. Idem Apol. XXIII. 32. Hec-
si magi phantasmata edunt et defunctorum inclamant animas, si pueros in eloquium oraculi eliciunt (scr. eli-
dunt) et somnia immittunt, habentes simul invitorum daemonum assistentem sibi potestatem.

v. Euseb. in Hierocl. XXXIX. 459. Olear. et Simoni Mago, qui apud Clement. Recogn. II. 13. 238. ita loquitur: Pueri incorrupti et violententer necati^[e] animam adjuramentis ineffabilibus assistere mihi feci et per ipsum fit omne quod jubeo. Eorumque prompta erat opera sive quis adversarii linguam in judicio^[f] sive equos in curriculo^[ff] praepedire, sive aliam inimico pestem importare cuperet^[g] *Ελώθασι γὰρ οἱ ἐχθροὶ ἐπαγωγὰς τινὰς δαιμόνων ποιεῖσθαι ἐπὶ τὰς οἰκίας* Schol. Eur. Hipp. 317. Neque Lemures solum et Manias sed ipsam Orci dominam Hecaten. Hesychius Ὠπώτῃρ (ante Ὠπία) διὰ φαρμάκων ἐλώθασί τινες ἐπάγειν τὴν Ἐκάτην ταῖς οἰκίαις quem locum nec Ruhakenius correxit ad Tim. p. 115. nec Schneiderus ad Theophr. c. 16. Pro Ὠπώτῃρ reponendum Ὠπήτειρα, persecutrix, aptum Hecatae nomen διὰ τὸ φοβερὸν τῆς δαίμονος καὶ φάσματα ἐπιπέμπειν τὰ καλούμενα Ἐκαταῖα Schol. Apoll. III. 861. Ulixes

[e] Magos praecipue Ahoris et Biothanatis usos esse notum est. v. Salmas. Solin. p. 718. Πολλοὶ νομίζουσι τὰς ψυχὰς τῶν βιῶν θανάτῳ τελευτῶντων δαίμονας γίνεσθαι Chrysost. de Lazar. II. 727. T. I. cujus opinionis rationem reddit Servius Aen. IV. 386. dicunt Physici biothanatorum animas non recipi in originem suam nisi vagantes legitimum tempus fati sui compleverint.

[f] v. Reisk. ad Liban. Or. XXXV. 807. T. II. Galen. de Med. Simpl. X. 275. D.

[g] v. Hieronym. Vit. Hilarion p. 8. Dorvill. in Observ. Misc. Nov. T. I. p. 7.

[h] L. 6. Cod. de Malef. Accitis Manibus ventilant, ut quisque suos conficiat malis artificiiis inimicos. Verbum ventilare, de quo docti interpretes inter se discordant, nescio an a sciamachia magica tractum sit. Caunii daemones peregrinos ejiciebant τύπτοντες δούρασι τὸν ἥερα Herodo. I. 172. i. e. ventilando.

quidem, quum ab infesto Hecubae spectro urgetur, Hecatae statuum consecravit Ἐπωπίδι Schol. Lyc. 1176. 1184. ab assecratione sic dictae, ut Ἐνωπίδες αἱ θεράπαιναι παρὰ τὸ ἐπεσθαι Zonar. p. 732. et Ὀπηδητήρ, σύννοδος, ἀκολουθός Hesych. Similiter Etym. M. Ἐπωπίδα, εἰ μὲν δασύνεται, σημαίνει τὴν ἀκόλουθον, εἰ δὲ ψιλοῦται, τὴν ἐπίσκοπον, unde Ἐπωπέτης Ζεὺς i. q. ἔφορος apud Hesychium, a quo etiam Ἐπωπὶς Δημήτηρ παρὰ Σικυνώνιοις καὶ Ἐπωτίς commemoratur, incertum qua significatione.

Quamquam autem in oraculis Chaldaicis et Graecis passim Apollinis, Mercurii, Aesculapii et Minervae [h] numina compellantur, tamen prae ceteris Hecaten Theurgorum precibus fatigatam esse tum per se credibile est, tum etiam propter crebram et magnificam hujus deae commemorationem. Schol. brev. Od. XII. 124. Κραταιὺς ἡ μήτηρ τῆς Σκύλλης· Μάγοι δὲ Ἐκάτην αὐτὴν καλοῦσι. Luculentissimum vero exemplum Porphyrius ap. Eus. V. 7. 195. hoc affert:

Δεσμῶ δ' οὖν κλήιζε· θεὴν γὰρ ἄγεις με τοσὴνδε
 ὁσση ψυχῶσαι πανυπέριστατον ἤρκεσα κόσμον [1].

Nec minus honorifice Chaldaei vivificae triadis, cui secundus ab intellectu locus assignatur,

[h] Hanc deam in Chaldaico oraculo ap. Procl. Theol. V. 95. 324. Καὶ γὰρ δὴ πάντευχος ἐνόπλιος εἶκα θεή, nominari ostendunt epitheta. Portus improspere εἶχε θεῆφι, quasi homericis formis εἶχε (pro ἔψχει) et θεῆφι in his carminibus vulgari dialecto scriptis locus esse possit. Fortasse scribendum ἦκω Ἀθήνη, ut in Aesculapii Euseb. II. 14. 124. Τρίκκης ἐξ ἐρηῆς ἦκω θεός et Hecatae V. 8. 193. Ἥλυθον εἰσαΐουσα τῆς πολυφράδμονος εὐχῆς.

[1] Inīitium hujusmodi est in codd.

monadem summam, nisi fallunt interpretes, Hecaten nominant. Psellus ad Orac. p. 117. τῶν ζωογόνων ἀρχῶν ἡ μὲν ἀκρότης Ἑκάτη καλεῖται, ἡ δὲ μεσότης ψυχὴ ἀρχική, ἡ δὲ περάτωσις ἀρετὴ ἀρχική, quod copiosius declarat Proculus in Cratyl. p. 111. ἐν τῇ ζωογόνῳ τριάδι τὴν ὑπαρξιν ἔλαχεν εἴτε Ἑκατική προσαγορευομένη θεότης, ὡς οἱ θεουργοὶ φασιν, εἴτε Ἀρτεμις, ὡς Ὀρφεύς. Et in Theol. V. 32. 316. εἰσὶν αἱ δευτέραι μονάδες αὗται τοῦ θεοῦ τριπλαῖ καθάπερ οἱ σοφοὶ λέγουσι, μία μὲν ἡ τῶν ψυχῶν πηγὴ, δευτέρα ἡ τῶν ἀρετῶν, τρίτη δὲ ἡ ὀπισθεν τοῦ θεοῦ ἀπαιωρουμένη τῆς φύσεως πηγὴ, versum respiciens, quem citat in Tim. I. 4. τοιαύτη δὲ οὖσα (ἡ φύσις) προσελήλυθεν ἀπὸ τῆς ζωογόνου θεᾶς Νύκτου δ' ἀμφὶ θεῆς φύσις ἀπλετος ἡώρηται [k] et rursus

Οὐδὲν ἐν ἀθανάτοισι θεοῖς ποτε διὰ μάταιον
οὐδ' ἀκράντιον ἔλεξε σοφοῖς Ἑκάτη θεοφῆταις.

vitiose Edd. ποτ' ἀδείματον, nisi in his θέσισμα μάταιον latet. Ex sequentibus plura leguntur apud Philoponum de Mundi Creat. L. IV. 20. 560. T. XII. Gall. et Nicephor. in Synes. p. 404.

Ἡερίον μετὰ κρέγγος ἀπείριτον ἀστερόπληδες
ἄχραντον πολὺ (l. πάλε) δῶμα Διὸς λήπον ἡδ' ἐπιβαίνω
γαίης ζωοτρόφοιο etc.

In ejusdem deae oraculo Eus. IV. 23. 176. pro ἀπειροτεχνῆς certe ἀπειρολεχῆς scribendum, idemque vitium I. Lydo de Mens. III. 4. 34. eximendum cum aliis foedioribus, quae Meineckii acumen effugerunt Quaest. Menandr. p. 22. Ejusmodi menda Schowius adhibitis necessariis subidiis facile corrigere potuisset v. c. IV. 1. 55. ubi intercepta sunt verba, quae Suidas asservavit s. Ἰανουάριος. Ἰσάτιδος βροντῆς I. 7. 9. inepte scriptum pro βοτάνης, quod cum aliis Bandurius exhibet Comm. Antiqq. CSp. p. 832. et Boissonadius conjectura assequutus est ad Tiberium de Fig. p. 86. Plura Valesius ad Socrat. Hist. Eccl. V. 18. 284. Fabretti ad Column. Traj. p. 153. [Haec scripsi ante sex annos; ἀπειροτέχνη, quod Roetherus in nova editione defendit, graecum non est.]

[k] Hunc, ut arbitror, praecessit versus a Plethone p. 30. cum inepta interpretatione prolatus: Λαίης ἐν λαγύσιν κοινῆς ἀρετῆς πέλε

L. V. 322. Altius in hanc doctrinae Chaldaicae inquisitionem non descendam quam nemo adhuc ne primoribus quidem digitis attigit.

EPIMETRUM VI.

ad §. 15. not. m.

In descriptione Asiae Strabo L. XIII. 626. ad lacum Gygaeum haud procul Sardibus, templum Dianae memorat Coloenae *μεγάλην ἀγιστείαν ἔχον· φασὶ δ' ἐνταῦθα χορεύειν καλαθοὺς κατὰ τινὰς ἑορτάς, οὐκ οἶδ' ὅπως παραδοξολογούντες*, ubi quod cod. Venet. exhibet *πιθήκους* ex *πιθάκνας* detortum videtur. A Strabone sine dubio sumsit Eustathius quae p. 1627. 49. narrat: *κἄλα θέοντα κυκλοειδῶς ἀποτελεῖ καλαθοὺς, ὅποιοι καὶ οἱ τῆς Δήμητρος, οὗς ὀρχεῖσθαι λόγος ἐν τινὶ τελετῇ Δημητριακῇ*, quem errorem calathi Cerealis recordatio haud tempestive oborta festinanti objecisse videtur; alio loco p. 366. rectius subsultantes *καλαθίσκους* Dia-

πηγή longe pejor ea lectio quam Psellus sequitur p. 81. *Ἐκάτης ἀρετῆς πέλε πηγή*. Proculus in Theol. VI. 11. 372. *τὴν μὲν πρωτίστην ἐκείνοι [οἱ βάρβαροι] μονάδα καλοῦσιν Ἐκάτην, τὴν δὲ μέσσην ψυχὴν, τὴν δὲ τρίτην ἀρετὴν*. Est autem ἡ τῆς φύσεως πηγή sive essentia (in Cratyl. c. 170. p. 100.) prima monas deae vivificae Id. in Theol. V. 54. 318. cujus deae in dextro latere anima fontana sive crater animarum, in altero fontana virtus residet. Id. in Tim. V. 315. Universam triadem Rheam appellat in Theol. V. 13. 382. et modo ad hanc deam revocat animarum fontem seu principium Tim. V. 315. modo singulis ejus monadibus ex Graeca Theologia, Dianam, Proserpinam, Minervam aequiparat in Theol. V. 11. 373. Cratyl. 179. p. 111.

nio adsignat. Ad similem usum comparatae videntur Romanorum subsiles. Festus p. 530. Subsilles sunt, quas aliter ipsilles vocant, lamellae necessariae sacris, quae ad rem divinam conferre dicuntur maxime, specie virum et mulierum. Idem p. 295. Ipsullices bracteas in virilem muliebremque speciem conversae^[†], ubi Scaliger ipsiplices reponit, quod nomen in Gloss. Gr. Lat. *αὐτόπικα φύλλα* redditur. Num veteribus notas fuisse putabat illas ceratas bracteas, quas circulatorum, quasi ad explorationem temperamentorum, manibus circumstantium imponunt, complicaturas sese magis minusve pro calore tenentis? In Nott. ad Catal. p. 74. easdem auriplices dictas putat et hoc nomen restituit in verbis Laevii ap. Apulej. Apol. 455. ubi philtra enumerantur. Gerhardus Vossius in Etym. p. 269. nomen ipsullices ab ipse et ilex compositum imagunculas significare existimat a Magis fictas, ut eum, cujus ea imago esset, pellicerent in amorem. Isaac Vossius ad Catull. p. 46. narrat rem nemini compertam, pontifices et Salios in ponte sublicio saltantes sacris suis adhibuisse ejusmodi bracteas, in quibus expressae essent deorum heroumque imagines^[*]. Kircherus in Sphing. Myst. p. 41. de suo, ut solet, adjicit characteres ma-

[†] Diversae hinc videntur sacerdotales bracteae, mysticis literis inscriptae, quibus Assyrios se ipsos sanctificare ex Porphyrio et Proculo tradit Nicetas Comm. ad Greg. Naz. Or. XLII. p. 1132. D.

[*] Obscure Hesychius: *ἱλάστρα ἐνώτια ἢ θεῶν τύποι*. Num significantur deorum typi sive clypei pectorales, quos Galli et Isiaci gestabant, an quod Vossius sentit?

gicos, a Stoecheomaticis insculptos. Checozius denique in Dissert. Acad. Corton. T. I. p. II. 137 ipsilles effigies fuisse hominum, quae pro victimis humanis substituerentur. Nobis subsiles potius ab eo quod est subsilire dictae videntur, ut insile apud Lucretium V. 1350. quod modo repellitur a pectore texentis modo recellit, et eadem ipsilices seu ipsicales a cillendo, hoc est, *αὐτοκίνητα*, automata seu neurospasta seu vi lapidis Magnetis mota, ut annuli Samothracii et simulacra divina, quae Gesnerus commemorat ad Claudian. XLVIII. v. 22.

LIBER SECUNDUS.

ORPHICA.

INDEX CAPITUM.

PARS PRIMA GENERALIS.

- CAP. I. De Orphei artibus et inventis.
II. De vita Orphica.
III. De aetate Orphei.
IV. Carminum Orphicorum indicia.
V. Criticorum veterum de carminibus Orphicis iudicia.
VI. Carminum Orphicorum index.

PARS SECUNDA SPECIALIS.

CARMINUM ORPHICORUM RELIQUIAE.

- CAP. I. Αστρονομικά, Γεωπονικά, Δωδεκαετηρίς, Έργα
καὶ Ἡμέραι.
II. Διαθήκαι.
III. Δίκτυον.
IV. Ἐπιγράμματα.
V. Θεογονία.
VI. Fragmenta mythica.
VII. De Theogoniae antiquitate.
VIII. De Zagrei morte.
IX. De Zagrei crepundiis.
X. De fabulae hujus significatione.
XI. Ἱεροὶ λόγοι.
XII. Ἱεροστολικά et Καταζωστικά.

INDEX CAPITUM.

- CAP. XIII. *Κρατῆρες.*
XIV. *Ὅρχαι.*
XV. *Ὕμνοι.*
XVI. *Περὶ φυτῶν καὶ βοτανῶν.*
XVII. *Φυσικά.*

PARS TERTIA.

FRAGMENTA INCERTA.

- CAP. I. De aetatibus mundi.
II. De seculorum conversionibus.
III. De migrationibus animorum.
IV. De praemiis initiatorum.
V. De rebus inferis.
VI. De Baubo et Cerere.
VII. De raptu Proserpinae.
VIII. Orphei symbola.
IX. De Microcosmo et Macrocosmo.
X. Fragmenta miscellanea.
Epimetra.
-

PARS PRIMA GENERALIS.

C A P. I.

De Orphei artibus et inventis.

Ordiendi operis initium sumam non unde vulgo prooemiantes auspicari solent, sed ab eo loco, ex quo, velut aliqua ex specula, in totam regionem, quam emensuri sumus, prospectus pateat. Nam quae de Orphei patria, genere, vita narrantur, parerga sunt, meliusque in transitu, si quis me locus admonuerit, tractabuntur; artibus vero, quas ei antiquitas afflinxit, institutisque et inventis, quibus inclaruit, solum quasi et fundamentum totius fabulae continetur. Sunt autem, quae aut primus invenisse aut prae ceteris excoluisse dicitur, haec:

I. Metrum heroicum. Longinus Fragm. III. (p. 141. in Hephaest. Gaisf.) ὅτι δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, παράδειγμα τεθήσεται, ὃ τινὲς μὲν Ὀρφείως, τινὲς δὲ τῆς Πυθίας παραλαμβάνουσι· περὶ γὰρ τῶν ἐπῶν λέγων ἢ λέγουσα

Ὀρφιδιον ἔξαμερὲς τετάρων καὶ εἴκοσι μέτρων.

quem versum qui Pythiae tribuerunt, communem

famam sequuti sunt, Phanotheae vel Phemonoae inventi hujus honorem deferentem. Orpheum auctorem praedicat Damagetas in Epigr. V. p. 39. Anall. T. 2.

Ὅς ποτε καὶ τελετὰς μυστηρίδας εὗρετο Βάκχον [*]
καὶ στίχον ἥρωϊ ζευκτὸν ἔτευξε ποδί.

et Plotius de Metr. c. V. p. 1629. Heroicum metrum, quod et Delphicum et Theologicum nuncupatur; Delphicum ab Apolline Delphico, qui primus hoc est usus metro; Theologicum ab Orpheo et Musaeo, qui deorum sacerdotes quum essent, hymnos hoc metro cecinerunt. Phemonoen, quam plerique hexametrum heroicum invenisse consentiunt [v. Hermann. Doctr. Metr. Elem. p. 331.] paucis annis hos poetas antecessisse affirmat Clemens Strom. I. 323. (383.) μετὰ Φημονόην ἔτεσιν ὕστερον εἴκοσιν ὀκτὰ οἱ περὶ Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον καὶ Λίον τὸν Ἡρακλέους διδάσκαλον. Eusebius Pr. Ev. X. 4. 469. B. πρῶτον γοῦν πάντων Ὀρφέα, εἶτα δὲ Λίον, καὶ πάλιν Μουσαῖον ἀμφὶ τὰ Τρωικὰ γενομένους ἢ μικρῶ πρόσθεν.

II. Literarum inventorem fuisse Orpheum testatur Alcidamas Or. c. Palam. p. 75. T. VIII. Reisk. Γράμματα πρῶτον Ὀρφεὺς ἐξήνεγκε παρὰ Μουσῶν μαθὼν, ὥς δηλοῖ τὸ ἐπίγραμμα — Τῇδ' Ὀρφέα θορήκες ἔθηκαν, ὅς — Ἡρακλῆν ἐδίδαξεν,

[*] Jacobsius ad h. l. Damagetas noster mysteria Orphica cum Bacchiis confundit, quae illis recentiora fuisse, dubitari non potest. Imo, quae Orphica vocantur, eadem Bacchica fuisse, res certissima est.

ἀνθρώποις εὐρὼν γράμματα καὶ σοφίην [Anall. T. III. 253.] quo loco sequitur de Musaei inventis narratio obscurissima et prioribus contraria: Ἀριθμοὺς Μουσαῖος ὁ τῶν Εὐμολπιδῶν Ἀθηναῖος, ὥς καὶ τὰ ποιήματα αὐτοῦ δηλοῖ

Ὅρθιον ἔξαμερὲς τετόρων καὶ εἴκοσι μέτρων.

ὥς δεκάτην γενεὴν ἑκατὸν βιοῦν ἄνδρες —

quae neque Passowius attigit in docto de Musaei carminibus commentario, neque ego expedire possum.

III. Item Magiae. Apulejus Apol. I. 326. (449.) Qui providentiam mundi curiosius vestigant et impensius deos celebrant, eos vulgo Magos nominant, ut olim fuisse Epimenides et Orpheus et Pythagoras et Ostanes. Apollonius Epp. XVI. 390. Μάγους οἶμαι δεῖν ὀνομάζειν τοὺς ἀπὸ Πυθαγόρου φιλοσόφους καὶ τοὺς ἀπὸ Ὀρφέως. Pausanias VI. 20. Aegyptii cujusdam hominis opinionem affert: εἶναι μὲν Ἀμφίονα, εἶναι δὲ καὶ τὸν Θοῤῃκα Ὀρφέα μαγεῦσαι δεινὸν καὶ αὐτοῖς ἐπάδουσι θηρία τε ἀφικνεῖσθαι τῷ Ὀρφεῖ καὶ Ἀμφίονι ἐς τὰς τοῦ τεύχους οἰκοδομίας τὰς πέτρας. Non feras, ut vulgo dicitur, sed homines feros et silvestres ad mansuetioris vitae cultum ab Orpheo traductos esse Rhetorici interpretantur, Dio, Maximus, Heraclides, Quintilianus, Macrobius v. Markland. ad Max. Tyr. XXXVII. 6. 210. et Horatii imitator Palladius in Allegoria Orphei v. 10. Justitiam docuit coetuque congregavit uno Moresque agrestes expolivit Orpheus.

Artis magicae luculentum specimen est illa ἐπωδή Ὀρφική, qua uti cupiunt Satyri in Eur. Cycl. 639. ὡς αὐτόματον τὸν δαλὸν τρέχειν· cui simile magi Lucianeus miraculum Philopseud. §. 35. p. 288. T. VII. Goethii imitatione nobilitatum^[b] et Simonis Magi, qui, ut Clemens narrat in Homil. II. 32. 638. ἀνδριάντας ποιεῖ περιπατεῖν — τὰ ἐν οἰκίᾳ σκεύη ὡς αὐτόματα φερόμενα πρὸς ὑπηρεσίαν βλέπεσθαι ποιεῖ, plane ut Pancrates Lucianeus modo pistillum, modo scopas, modo aliud instrumentum humanis vestibus indutum sibi pro ministro bajulare jubet. Orphei numen in sacris magicis invocatum esse significare videtur Augustinus de Civ. XVIII. c. 14. per idem temporis intervallum extiterunt poetae, qui etiam Theologi dicerentur, quoniam de diis carmina faciebant, — Orpheus, Musaeus, Linus. Verum isti Theologi non pro diis culti sunt^[c], quamvis Orpheum nescio quomodo infernis sacris praeficere soleat civitas impiorum.

[b] Carmen inscriptum est Der Zauberlehrling. Ejusdem poetae epyllion Die Braut von Corinth. e Phlegontis Tralliani Mirabilium C. 1. derivatum; Hyonis et Amandae fabula, quam Wielandius a gallicano scriptore sumsisse se dicit, adumbratur a Charete Mitylenaeo Athen. XIII. 575. A.

[c] Aliter Tertullianus de An. c. II. 212. T. IV. Semel plerisque auctores etiam deos existimavit antiquitas nedum divos, ut Orpheum, ut Musaeum. Lampridius in Sev. c. XIX. 931. Alexander Severus matutinis horis in larario suo, in quo — Apollonium, Christum, Abraham et Orpheum et hujuscemodi deos habebat, rem divinam faciebat. Orpheum semideis adnumerat Athenaeus XIV. 632. C. Orphei templum in Thracia et sacrificia prodidit Conon c. XLIV. Caput ejus a Lesbii conditum ἔναπερ νῦν τὸ Βαρχεῖον ἔστι Lucian. adv. Indoct. §. p. 14. T. VII. locum unde illud vaticinatur, ἄδντον vocat Philostratus V. Apoll. IV. 14. 151. φασὶ δὲ ἐνταῦθά ποτε τὸν Ὀρφέα μαντικῇ χαίρειν, ἧς τὸν Ἀπόλλω ἐπιμεμελήσθαι αὐτόν, ubi ἐπινενεμεσῆσθαι αὐτῷ scribendum videtur. Mortuorum capita fatidica jam multo ante

IV. Orphei vaticinia literis mandata complures celebrant. Clemens Strom. I. 400. Ὀρφεά Φιλόχορος μάντιν ἱστορεῖ γενέσθαι ἐν τῷ ἅ περὶ μαντικῆς. Schol. Alcest. 985. ποιητῆς καὶ μάντις ἦν ὁ Ὀρφεύς· Φιλόχορος ἐν ἅ περὶ μαντικῆς ἐκτίθῃσιν αὐτοῦ ποιήματα ἔχοντα οὕτως

Ὅ τοι ἀριστερός εἰμι θεοπροπίας * * * ^[ce]

v. Philoch. Fragm. p. 98. Isque significat oracula quae Orpheus, quum viveret, edidit; mortui vaticinium unum novi, illud quod Cyro tribus verbis edidit ἐμὰ τὰ σά.

V. Sacra lustralia. Proculum Marinus narrat in Vit. c. XVIII. p. 13. noctu et interdiu usum esse ἀποτροπαῖς καὶ περιφραντηρίοις καὶ τοῖς ἄλλοις καθαρμοῖς, ὅτε μὲν Ὀρφικοῖς, ὅτε δὲ Χαλδαῖκοῖς. Eusebius Pr. Ev. V. 31. 226. Ὀρφικούς τινας ἢ Ἐπιμενιδείους καθαρούς. Adde quod apud Jamblichum V. P. XXVIII. (151.) 316. Pythagoras praedicat Orpheum summam habuisse rerum divinarum cognitionem, eoque καθαρούς καὶ τὰς λεγομένας τελετάς accuratissime tradidisse, Eidemque philosopho et Empedocli scientiam expiandi tribuit Philostratus V. Apoll. VI. 5. 234. ὅσα Ἐμπεδοκλῆς καὶ Πυθαγόρας ὑπὲρ καθαρσίαν νομίζουσι. fortasse ob hanc causam, quod uterque quorumvis animantium, non hominum solum, caedem religiose, tanquam piaculum, detestati sunt,

Bafometum et illud galeatum phantasma, quod in fabula Shakspeariana introducitur, memorat Phlegon Mirab. III. 50. cf. Vandal. de Idol. p. 667. Voss. ad Maimon. c. VI. 2. 74. Arankiel. Cimbr. Heidenth. p. 90.

[^{ce}] Supplendum ἀναφάνειν vel ἀγορεύειν.

unde Themistius Or. II. 38. *A. καθαρὰς φυλάξαι καὶ δίκαιον φόνου τὰς χεῖρας μᾶλλον Φερεκύδου καὶ Πυθαγόρου*· *cujus religionis Orpheum quoque participem fuisse, proximo dicitur loco.*

VI. Rituum secretiorum administratione Orpheum vatem a vulgaribus poetis discernit Plato Protag. p. 316. D. *πρόσχημα ποιῆσθαι τοὺς μὲν ποιήσιν, οἷον Ὅμηρον καὶ Ἡσίοδον, τοὺς δὲ αὐτὴν τελετὰς τε καὶ χρησιμότητας, τοὺς ἀμφὶ τε Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον, quo loco utrum de utro praedicitur, intelligitur ex Philostr. Herr. II. 19. 693. Ὀρφέα ἐν πολλοῖς τῶν κατὰ τὴν θεολογίαν ὑπερῆρκεν (Ὅμηρος), Μουσαῖον δὲ ἐν ᾧδαῖς χρησμάτων.* Ab Orpheo Liberi Patris sacra instituta esse, plerique tradunt et antiquissimi, non ita multi Eleusinia, pauci mysteria in universum. Apollodorus I. 3. 2. *εὗρε δὲ Ὀρφεὺς καὶ Διονύσου τὰ μυστήρια.* Lactantius Instit. I. 22. p. 154. ed. Buenem. *Sacra Liberi primus Orpheus duxit in Graeciam — — ea sacra etiam nunc Orphica appellantur.* Proculus in Polit. p. 398. *Ὀρφεὺς ἄτε τῶν Διονύσου τελετῶν ἡγεμὼν γεόμενος τὰ ὅμοια παθεῖν λέγεται τῷ σφετέρῳ θεῷ.* Diodorus III. 64. auctor est Tharopem Thraciae regem a Dionyso eruditum esse, a Tharope autem Oeagrū filium cum imperio accepisse τὰς ἐν τοῖς μυστηρίοις τελετὰς, ἃς ὕστερον Ὀρφέα μαθόντα πολλὰ μεταθεῖναι τῶν ἐν τοῖς ὀργείοις, διὸ καὶ τὰς ὑπὸ Διονύσου γενομένας τελετὰς Ὀρφικάς προσηγόρευσαν, quibus consentanea sunt Herodoti aliorumque testimonia infra C. II. producenda.

Eleusiniorum institutionem communi fere antiquitatis consensu ad Orpheum referri auctorem asseverat Clavierius in Hist. d. prem. tems T. I. 87. et Meinersius in Comment. Goetting. T. XVI. 213. Eumolpum post Diadori demum tempora ad hunc honorem evectum putat, sed neuter evincet ut apertissima Istri, Androtionis, Acesodori aliorumque testimonia, qui Eleusinia definite *Εὐμόλπου ὄργια* (Epigr. ἀδέσπ. DCCL.) Eumolpum conditorem vocant, postponamus ambiguis Aristophanis et Demosthenis iudiciis Rann. 1059. Or. I. c. Aristog. p. 772. qui quum Orpheum indistincte telestas invenisse affirmant, non impediunt, quominus unum earum genus seorsum Eumolpo inscribamus auctori. Neque necesse est in Eurip. Rhes. 933. ubi Orpheus *μυστηρίων ἀποδότης φάνας* (φάνας) instituisse commodo Atheniensium dicitur, Eleusinia potius intelligi quam sacra Iustalia in universum, Atheniensibus non minus quam ceteris Graecis honora et salutaria. Gravissimum vero argumentum praebent Eumolpi cum Cerere commercia^[d] et in bello Eleusinio principatus, quarum rerum memoria cum Eleusiniorum institutione conjunctissima est; Orpheum autem ne in Attica quidem commemoratum esse constat^[e]. Generatim mysteria ei imputat Eusebius Praep. Ev. I. 6. 17. D. *φασὶ πρῶτον Ὁρφέα μεταστησάμενον*

[d] Huc etiam referri potest, quod Plinius narrat VII. 57. p. 59. Bip. Culturas vitium et arborum invenit Eumolpus Atheniensis.

[e] Nihil contra valet quod Sidonius Apoll. Carm. VI. 1. Orpheum Panathenaea concelebrantem inducit, nec Lei Leontidarum Eponymi ab Orpheo ortus; sed carmina Musaeo Atheniensi inscripta, modo

τὰ παρ' Αἰγυπτίων Ἑλλήσι παραδοῦναι μυστήρια:
 et Schol. Eur. Alc. 985. πρῶτος Ὀρφεὺς μυστήρια
 θεῶν παραδέδωκεν, ὅθεν καὶ θρησκεία τὰ μυστή-
 ρια καλεῖται, ἀπὸ τοῦ θρησκὸς Ὀρφέως: quae ori-
 ginatio certatim laudatur. v. Kuester. ad Suid. s.
 Θρησκειῦεν. Sed singula mysteriorum genera ab
 Orpheo introducta recenset Theodoretus Therap.
 I. 699. T. IV. Schulz. Ὅτι τῶν Διονυσίων καὶ
 τῶν Παναθηναίων καὶ μέντοι τῶν Θεσμοφορίων
 καὶ τῶν Ἐλευσινίων τὰς τελετὰς Ὀρφεὺς εἰς τὰς
 Ἀθήνας ἐκόμισε, καὶ εἰς Αἴγυπτον ἀφικόμενος τὰ
 τῆς Ἰσιδος καὶ τὰ τοῦ Ὀσίριδος εἰς τὰ τῆς Διοῦς
 καὶ τὰ τοῦ Διονύσου μετατέθεικεν ὅργια, διδάσκει
 Πλούταρχος (Fragm. 84, 891.) καὶ Διόδωρος (I.
 96.). μέμνηται δὲ καὶ Δημοσθένης (Or. c. Arist. I.
 c.) καὶ φησι τὸν Ὀρφέα τὰς ἀγνωστάτας τελετὰς
 ἐπιδειῖναι: perverse ille veterum testimonia inter-
 pretatus; nam Thesmophoria et Panathenaea nihil
 ad Orpheum, ac ne Dionysia quidem sed Bacchica.
 Plutarchi locus, quem ante oculos habuit, non ex-
 tat amplius; sed Diodorus hanc narrat Aegyptio-
 rum fabellam, cui vix ipse fidem habet: Ὀρφέα
 φασὶ τῶν μυστικῶν τελετῶν τὰ πλεῖστα ἀπενέγκα-
 σθαι: τὴν μὲν γὰρ Ὀσίριδος τελετὴν τῇ Διονύσου
 τὴν αὐτὴν εἶναι, τὴν δὲ τῆς Ἰσιδος τῇ τῆς Δή-
 μητρος ὁμοιοτάτην ὑπάρχειν. τῶν ὀνομάτων μόνον
 ἐνηλλαγμένων: et c. 23. Ὀρφέα εἰς Αἴγυπτον πα-
 ραβαλόντα καὶ μετασχόντα τῆς τελετῆς καὶ τῶν

ut antiqua sint, indicium quoddam gentilitatis afferunt. Qui Eumol-
 pum ab Orpheo eruditum tradunt. v. Ovid. III. Pont. III. 41. hujus
 controversiae componendae rationem ostendunt speciosam magis quam
 probabilem.

Διονυσιακῶν μυστηρίων μεταλαβόντα τοῖς τε Καδμείοις φίλον ὄντα μεταθεῖναι τοῦ Θεοῦ γένεσιν ἐκείνοις χαριζόμενον [^f], unde nihil aliud consequimur, quam ut Orphei sacra potissimum in Cereris Liberique cultu posita fuisse intelligamus; quos deos inferis praeesse crediderunt non solum Aegyptii Herodot. II. 123. verum etiam Graeci Artemid. II. 35. [^g] Nec fortuitum videtur, quod Herodotus eodem loco subjungit, Aegyptios primos fuisse qui animos interitus expertes post mortem animalium corporibus insinuari, transactis autem ter mille annis in humanam formam restitui dicerent, eamque sententiam Graecorum nonnullos amplexos esse. Hinc enim intelligitur, cur Orphici ejusdem sententiae fautores sacra sua, quibus scelera expiari omnisque poenae post mortem subeundae metum amoveri sponderent, iis inscripserint numinibus, quorum vis ad inferos et ad alterius vitae conditionem pertinere crederetur. Verum hoc in antecessum; nam tractabitur postea ex professo.

[^f] Orpheum natu Aegyptium fuisse serio defendit Larcherus ad ad Herodo. II. 81. 943. et hinc in anaglyphis Orum simillime Orpheo representari ferarum coetu circumdatum. Pausaniae locus VI. 20. quo Schmidtus Opusc. Diss. III. p. 10. 120. ridiculam opinionem stabilivit, jam dudum emendatus est. Orphei ille comitatus silvestris saepius in artificum veterum monimentis apparet. v. Aringhi Rom. subterr. VI. c. 21. Caylus Rec. T. III. 51. Eckhel Doctr. Num. IV. 68. et 74. Welcker ad Philostr. Imagg. p. 611.

[^g] Praecidaneae porca Cereri mactabatur ab eo, qui mortuo iusta non fecisset. Festus s. v. Heredi porca praecidaneae suscipienda Telluri et Cereri Varro Fragm. p. 247. Bip. *τῇ δωδεκάτῃ θύσαντας ἔδει Δήμητρι λύειν τὸ πένθος* Plutarch. Lycurg. c. XXVII. *τοὺς νεκροὺς Ἀθηνᾶς Δήμητρος ἐκάλουν τὸ παλαιόν* Id. de Fac. in Orb. Lun. XXVIII. 91. T. XIII. Et quidam cerritus hinc derivant, quasi larvatus. v. L. I. §. 11. not. c.

Complurimum sacrorum auctorem ferri Orpheum Pausanias tradit sed ita ut aut non ad-sentiat affirmitibus aut etiam aperte repugnet:

Λακεδαιμονίοις ἐστὶ ναὸς Κόρης Σαρτεΐρας, ποιῆσαι δὲ τὸν Θοῤῥα Ὀρφέα λέγουσιν, οἱ δὲ Ἄφαριν III. 13. *Ἀήμητρα χθονίαν Λακεδαιμόνιοι μὲν σέβειν φασὶ παραδόντος σφίσιν Ὀρφέως· δόξη δὲ ἐμῇ διὰ τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Ἐρμιόνη κατέστη καὶ τούτοις χθονίαν νομίζειν Ἀήμητρα* ib. c. 14. *Θοῶν Αἰγινήται τιμῶσιν Ἐκάτην μάλιστα καὶ τελετὴν ἄγουσιν ἀνὰ πᾶν ἔτος Ἐκάτης, Ὀρφέα σφισι κα-
ταστήσασθαι τὴν τελετὴν λέγοντες* II. 30. De his loquitur Origenes c. Cels. VI. 290. οὐ δοκεῖ παρ' Ἑλλήσιν εἶναι ἐξαίρετα τὰ τοῦ Μίθρα παρὰ τὰ Ἐλευσίνια ἢ τὰ παραδιδόμενα τοῖς ἐν Αἰγίνῃ μνου-
μένοις· de argumento (ne quis a me praetermis-
sum miretur) nihil constat; sed lustralia fuisse haec sacra eoque Eleusiniis dissimilia intelligitur ex Aristophanis Vesp. 122. ubi Philocleo, ut ab insania liberaretur, primum Corybantibus initia-
tus, post Aeginam deductus dicitur. Lucian. Na-
vig. §. 15. p. 168. T. VIII. *πρῶτον ἐς Αἶγιναν ἐπὶ τὴν τῆς Ἐνοδίας τελετὴν διεπλεύσαμεν* ubi πρώην legendum. A Libanio Or. p. Aristoph. p. 426. laudatur Menander quidam φίλος Ἐκάτη πλέων μὲν εἰς Αἶγιναν ὑπὲρ τῶν ἐκείνης ὀργίων, κορυφαῖος ὢν τοῦ θιάσου.

VII. Quantam Orpheus artis medicae scientiam habuerit, ostendit Chori oratio Eur. Alc. 976. medicamentum expetentis in tabulis Thraciis per-scriptum, τὰς Ὀρφέως κατέγραψε γῆρας. Musi-

cum summum fuisse non solum novitii testantur auctores, quales hactenus producti sunt, sed Pindarus, Aeschylus Agam. 1640. Euripides Iph. A. 1199. Summam autem omnium, quae de Orpheo praedicantur, Pausanias complectitur IX. 30. Ὀρφεὺς ἐπὶ μέγα ἦλθεν ἰσχύος οἷα πιστευόμενος εὐρηκέναι τελετὰς θεῶν καὶ ἔργων ἀνοσίων καθαρμοὺς νόσων τε λάματα καὶ τροπὰς μηνιμάτων θείων, quae omnia ad unum genus recidunt, cui recentiores Magiae nomen indiderunt. Quo continetur τελεστοῦ notio piacula publice privatimque suscepta procurantis et animi corporisve labe seu proprio errore contractas sive hereditarias arcanis quibusdam cerimoniis expiantis.

VIII. Postremo, ne quid omittatur, Orpheus Thracum populis fuit auctor amorem in teneros transferre mares. Ovid. Met. X. 83. Hyginus Astron. VII. eum a mulieribus discerptum tradit per Venerem instigatis, quia Jupiter in lite de Adonide Calliopen iudicem dederat; alii dicunt quod Orpheus primus puerorum amorem induxerit; quod a Phanocle ita traditum est. Plato Rep. X. 620. A. ejus mortem violentam et natum hinc in mulieres odium commemorat, quas an vivus offenderit Orpheus, nullius antiquioris auctoris testimonio constat, nec satis liquet crimen ipsum (quo Thamyris quoque infamatur) utrum ex Thracum moribus conjectum an e sacris carminibusque Orphicis ductum fuerit.

CAP. II.

De vita Orphica.[^a]

Adhuc in vestibulo totius quaestionis versati sumus; sequitur ut de disciplina Orphica dicamus, quae pluribus praeceptis continetur et reconditioribus. Primum hoc ponam quod Herodotus in transitu prodidit II. 81. ubi Aegyptios vulgo laneis vestibus uti narrat: οὐ μέντοι ἔς γε τὰ ἱρὰ ἐσφέρεται εἰρίνεα οὐδὲ συγκαταθάπτεται σφί· οὐ γὰρ ὅσιον· ὁμολογέουσιν δὲ ταῦτα τοῖσι Ὀρφικοῖσι καλεομένοισι καὶ Βακχικοῖσι, ἰοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι καὶ Πυθαγορείοισι [^{aa}]. οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὑργίων μετέχοντα ὅσιόν ἐστι ἐν εἰρινέοισι εἶμασι θαφθῆναι· ἔστι δὲ περὶ αὐτῶν ἱρὸς λόγος λεγόμενος· ex quo non sequitur Orphicorum sacrorum cultores usum lanearum vestium prorsus repudiasse, licet id affirmare videatur Apulejus Apol. p. 495. Lana jam inde Orphei et Pythagorae scitis profanus vestitus est. Pythagoram ipsum huic legi se obstrinxisse negat Aristoteles Diog. VIII. 19. Neque veteres Orphicos scrupulosiores fuisse arbitror quam Aegyptios ipsos, qui quum vulgo valeret opinio morticinis coelestes pollui religiones [^b], eadem cautione in sepulcro-

[^a] Mininam partem eorum, quae huc pertinent, complexus est Fraguierius in Dissert. Sur la vie Orphique, in Mem. Acad. Paris. T. V. p. 117.

[^{aa}] Prave hunc locum a Wesselingio sollicitari dudum monuit Geanerus in Prolus. qua ostenditur dogma de perenni animorum natura per Eleusinia propagatum esse mysteria, in Biogr. Goetting. T. II. p. 87. sed id, quod ostendere conatus est, non obtinuit.

[^b] Varro de L. L. VI. 5. scortea ea, quae ex corio et

rum cerimoniis usi sunt; idque superstitiosis hoc facilius persuaderi poterat, quod linteae vestis usus Graecis antiquis domesticus erat (v. Wernsdorf. ad Him. XI. 572.) eoque aptior ad rem divinam. Ille vero *ἱερὸς λόγος* sine dubio ad metempsychosin spectabat monebatque initiatos ut animum a corporis commerciis, quantum fieri posset, avocare studerent; quam rationem quia Bacchicorum initiorum auctores Orphici a Pythagorá assumserant, Pythagoras ab Aegyptiis, propterea Herodotus orgia illa Pythagorica et Aegyptia esse dicit, quippe ad Pythagorae et Aegyptiorum sententias composita.

Haec quidem de cultu Orphicorum traduntur; nec minor illis cura victus mundi, nullaue animantium caede parati. Plato Legg. VI. 782. D. *Θύειν ἀνθρώπους ἔτι καὶ νῦν παραμένον ὁρᾶμεν πολλοῖς, καὶ τοῦναντίον ἀκούομεν ἐν ἄλλοις ὅτι*

pellibus sunt facta; inde in aliquot sacris et sacellis scriptum habemus, Ne quid scortum adhibeatur, ne quid morticinum. De Carmentae hoc refert Ovidius Fast. I. 629. Appianus Civ. IV. 11. 726. *ὑπόδημα λευκὸν ἀπτικόν, δ καὶ Ἀθηναίων ἔχουσιν ἱερεῖς καὶ Ἀλεξανδρέων, καὶ καλοῦσι φαεικάσιον* et papyro, ut videtur, textili, quo sacerdotes Aegyptios usos esse scimus. v. Schmidt. Je sacer. Aeg. p. 44. *ὑποδήματα Αἰγύπτια* vocat Aristides Or. Sacr. I. 287. In Eratosthenis versu (Bernhardy p. 160.) quem affert Balduinus de Calc. ant. c. 14. p. 181. *πέλμα ποτιζάπτεισκεν ἐλαφροῦ φαεικάσιον*, scribendum videtur *ποτιζόπτεισκε*, de aquila illa, quae lavanti Rhodopidi calceum surripuit καὶ ἐκόμισεν εἰς Μέμφιν δικάζοντος Ψαμμινίχου καὶ εἰς τὸν κόλπον ἐνέβαλε τὸ ὑπόδημα Aelian. V. H. XIII. 55. sive ut Strabo ait XVII. 808. *ἔρριψε*. Pythagoricus ille, qui a sūtore Phaecasia emit Senec. Benef. VII. 21. sine dubio propter praeceptoris interdictum scortis uti noluit, ac fortasse etiam *βασιλίδες*, quas Athenis rex sacrorum gestabat Poll. VII. 25. papyraceae aut linteae erant; Romae quidem Flaminicae morticinis calceis uti non licebat Serv. Aen. IV. 646. nec fortuitum videtur quod Lucianus Alex. §. 39. 100. T. V. Eumolpidas et Ceryceus Paphlagonicos carbatinis induit; certe in magico sacro Ammian. XXIX. 1. 30. oraculi consultor linteis indumentis amictus est, calceatusque itidem linteis soccis.

οὐδὲ βοῦς ἐτόλμων γεύεσθαι, θύματα δὲ οὐκ ἦν
 θεοῖς ζῶα, πέλανοι δὲ καὶ μέλιτι καρποὶ δεδευμέ-
 νοι καὶ τοιαῦτα ἄλλα ἀγνὰ θύματα· σαρκῶν δ'
 ἀπείχοντο ὥς οὐχ ὅσιον ἐσθίειν, οὐδὲ τοὺς τῶν
 θεῶν βωμοὺς αἵματι μαιίνειν, ἀλλὰ Ὀρφικοί· τινες
 λεγόμενοι βίοι ἐγένοντο τοῖς τότε, ἀψύχων μὲν
 ἐχόμενοι πάντων, ἐμψύχων δὲ πάντων ἀπεχόμενοι·
 quibus concinunt Euripides Hipp. 946. ἀψυχον
 βοράν ad speciem vitae sanctae Orphicaeque re-
 ferens, et apertius Plutarchus Conviv. Sept. XV.
 38. T. VIII. (159. C.) τὸ ἀπέχεσθαι σαρκῶν ἐδω-
 δῆς, ὥσπερ Ὀρφέα τὸν παλαιὸν ἱστοροῦσι, σόφι-
 σμα μᾶλλον ἢ φυγὴ τῶν περὶ τὴν τροφὴν ἀδικη-
 μάτων ἐστὶ. Et Hieronymus adv. Jovin. L. II.
 p. 206. T. IV. ed. Martian. Orpheus in car-
 mine suo esum carniū detestatur. In
 carminum Orphicorum reliquiis nullum hujusmodi
 praeceptum legitur, nisi forte senariis istis, quos
 idemtidem profert Sextus c. Math. II. 31. IX. 15.
 c. Phys. I. 2. 551. c. Rhetor. II. 295. νόμων ἀν-
 αιρεθέντων καὶ αἱ πόλεις διόλλυνται· παρ' ὃ καὶ
 ὁ θεολόγος Ὀρφεὺς τὸ ἀναγκαῖον αὐτῶν ὑπο-
 φαίνει

Ἦν χρόνος, ἦνίκα φῶτες ἀπ' ἀλλήλων βίον εἶχον
 σαρκοδακῆ, κρείσσων δὲ τὸν ἥττονα φῶτα δάιζε [ε]

[ε] Simile exordium Lini

ἦν ποτὲ τοι χρόνος οὗτος ἐν ᾧ ἅμα πάντ' ἐπεφύκει

(ἦν ὁ χρόνος δὲ ἦν Κρισαῖον ἔθνος Presbent. Thesal. in Hipp. Opp.
 T. I. p. 4. ἦν ποτὲ χρόνος ἐκεῖνος δὲ ἤμην ἐγὼ τοιοῦτος Diog. VI.
 56.) sed eadem sententia Moschionis:

ἦν γὰρ ποτ' αἰὼν κείνος, ἦν ὀπηνίκα

θηρῶν διαίτας εἶχον ἐμπερεῖς βροτοί.

ὁ δ' ἀσθενὴς ἦν τῶν ἀμεινόνων βορά κ. τ. ε.

declinare voluit poeta quam immanis fuerit pristinum victus et quam facile eo relapsuri sint homines, nisi a teneris insuecant manus a caede et sanguine abstinere. Aristophanes, quum Orphicum praedicat quod *τελευτὰς ἡμῶν κατέδειξε φόρον ἢ ἀπείχεσθαι*, ambigue loquutus est; clarius Horatius A. P. 391. silvestres homines caedibus et victu faedo defenruit Orpheus, anthropophagorum immanitatem designat. —

Tantulum est, quod de Orphica disciplina, si veterum testimoniis acquiescimus, dicere possumus; sed multa, quae de Pythagoreorum institutis [96] memoriae prodita sunt, ad Orphicos, propter summam utriusque sectae similitudinem, transferre licebit. Falsa fortasse sed pervagata opinio est, Pythagoram sanctionis vitae praecepta aut ab Aegyptiis accepisse aut ab Orpheo. Illud affirmant Isocrates Busir. c. XI. 375. *Πυθαγόρας ἀφικόμενος εἰς Αἴγυπτον καὶ μαθητὴς ἐκείνων γενόμενος τὴν τε ἄλλην φιλοσοφίαν πρῶτος εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐκόμισε καὶ περὶ τὰς θυσίας τε καὶ τὰς ἀγνότηας τὰς ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐμφανεστότερον τῶν ἄλλων ἐπονομάσεν* et Plutarchus Symp. L. VIII. Quaest. VIII. c. 2. *Αἰγυπτίων τοῖς σάφοις συγγενέσθαι ὁμολογεῖται, ζῆλῶσαι τε μάλιστα τὰ περὶ τὰς ἱερατικὰς ἀγιστείας* cf. Suid. s. *Ἱερατική*. Ab Orphicis, Aegyptiis et Chaldaeis edoctum Pytha-

ap. Stob. Ecl. Ph. I. 9. 38. p. 240. et Euripidis in Sisypho I.

ἦν χρόνος ὅτι ἦν ἀτακτος ἀνθρώπων βίος

καὶ θρησκεία ἰσχυρὸς ὁ πηρέας.

[96] Haec quoque Plato Rep. X. 600. B. *Πυθαγόρειον βίον* nominat.

gram philosophiam cum deorum colendorum scientia coniunxisse auctor est Jamblichus XXVIII. 151. Id qui tradidere, prae ceteris superstitiones castimoniarum et praecepta (ut verbo utar ecclesiastico) sanctimonialia respexisse videntur, quibus Pythagorei sese devinxerunt. Horum plurima et Orphicis simillima affert Diogenes La. VIII. 33. τοὺς θεοὺς τιμᾶν ἀγνούοντας· τῶν δὲ ἀγνῶτων εἶναι διὰ καθαρμῶν καὶ λουτρῶν καὶ περιθέσσεσθαι ῥίων καὶ διὰ τοῦ αὐτὸν καθαρεύειν ἀπὸ τε κήδους καὶ λεχοῦς καὶ μισαμάτων πάντων, καὶ ἀτιέχεσθαι βρωτῶν θνησιδίων τε χρεῖων καὶ τρογλῶν καὶ μελαγχόρων καὶ αὐτοόχων ζώων καὶ τῶν ἄλλων, ὧν παρακλείονται καὶ οἱ πᾶς τέλευας ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐπιτελοῦντες· unde disciplinae mysticae et Pythagoricae congruentia cognoscitur, sed utra utram imitata fuerit, in ambiguo manet. Pythagoram multa ab Eleusiniis et Samothracibus didicisse tradunt vitae ejus scriptores; quorum non tantum valet auctoritas, ut non potius mystagogos et exegetas Pythagorae exuvias sibi adaptasse credamus, quod reapse ad fidem propius, quia sacerdotes nobilissimi cujusque philosophi inventa sibi asseruerunt. Plurima utrisque communia, neutris propria fuere, quippe a natura ipsa in animis hominum inchoata. Hujus enim vox est, qua D. Aurelianus cives super rem divinam facturos compellavit qua puri, qua mundi, qua sancti, qua vestitu animisque sacris commodi templum ascenderent Vopisc. Aurel. XIX. 460. (215. D.) Hinc

manarunt illa, quae de vitando rerum feralium
et puerperil contactu deque morticinis praeci-
piuntur; et magna pars Pythagoricarum constitu-
tuum: ἀνυπόδητον θύειν [f], μὴ τέτειν ἐν λεγῶ [g]
et alia ejusmodi [h] quae quis primus sanxerit,
non magis quaeri debet, quam qui primus nauta
aut agricola fuerit. Pythagoreorum nonnullos pi-
scibus abstinere, hujusque observationis λόγον
ἀπόδητον καὶ ἀπόδητον praetendi Plutarchus re-
fert Symp. VIII. Quaest. VIII. c. 1. nec omittit
apud Aegyptios quoque et Syros et quosdam Ne-
ptuni sacerdotes Graecos id castum haberi, quo-
rum alii aliam rationem sequuti sunt; Graeci,
medique opinione, hanc potissimum quod he-
roicis temporibus pisces haud facile nisi quum
necessitas urgeret, in coena apponebant v. Plat.
Rep. III. 404. B. et quos Astius allegat p. 461.
Nitzsch. Comm. ad Odys. IV. v. 363. neque diis
immolabantur [f]. Sed quod ad hujusmodi arbi-

[d] Post Braunium, Bynaeum aliosque, quos Lomeierus de Lustr.
p. 429. et Schmidius de Sacerd. p. 42. allegant, plura de hoc per-
vestito more collegit Spanheimsius ad Callim. H. in Cet. 125. Varro
ap. Nonium p. 231. b. (478. ed. Lips.) quum duo templa memorat in
quae introeuntes se non excalceent, rem singularem narrare videtur.
Solinus contra, c. XI. de Britomarte loquens Aedem numinis prae-
terquam nudus vestigia nullus licito ingreditur.

[e] v. Wytenbach. ad Plut. de Superst. p. 1030.

[f] τὸ προσκυνῆσθαι καθήσθαι Numae praeceptum erat Tri-
stan. Comment. T. I. 340. Brouckh. ad Tibull. I. 3. 30. Marini gli
atti d. frat. Arv. T. H. 528. non Pythagorae, ut multi affirmant,
sed a Graecis quoque observatum sit. v. Polyb. XV. 29. Epigr.
Musa. OCLXXV. p. 172.

[g] Plutarch. c. III. l. c. ἡ θύων θύσιμος οὐδείς οὐδὲ λεγέσιμος
quod in universum valet, quanquam non defuerunt, qui piscibus rem
divinam facerent. v. Lud. Nonii De re cibar. L. III. c. 3. Festus:
Riacioui vicia praetore pro animis hominum Vulcano
dati; et eodem Julianus dicit Or. V. p. 176. perinde ut canes, equos,

tria attinet dextra in templa ingrediuntur, sinistra egrediuntor^[h], dis inferis paria offerunt, imparia coelestibus Plut. Num. XIV. 171. Jamblich. l. c. c. 156. Serv. Aen. IV. 305. haec dubito an apud ullam civitatem in commune recepta fuerint, quamquam in cetero deorum superiorum et inferiorum cultu pleraque diversis atque adeo contrariis cerimoniis aguntur^[hh]. Sunt vero etiam quae, prout interpretris, tam populi arbitrio constituta quam philosophorum decretis apta et connexa videantur. Cuius generis sunt illa: Apulej. Met. XI. 537. in septies submerso fluctibus capite, quod eum numerum praecipue religionibus aptissimum divinus ille Pythagoras prodidit. Idem Apol. p. 476. non enim ex omni ligno, ut Pythagoras dicebat, debet Mercurius exsculpi^[i]. Plinius XVI. 14. quidam superstitiosius exquirunt materiam, unde numen exsculpant, et quanquam Priapus haud gravatur ficulneus esse, non tamen idem liceat in Mercurio: quae Ho-

ἐν τελεστικαῖς θυσίαις immolari, ἐν τιμητικαῖς non item; nec Veteres Ebraei deo offerre fas duxerunt.

[h] Petron. c. 30. exclamavit unus e pueris, dextro pede. v. Goesii not.

[hh] Servius Aen. VIII. 106. dii solebat in sacris id quod debes de manu dextra aris. Septimius in Wernsdorff. Poet. Min. T. II. p. 288. inferis manu sinistra inoblatus pecula. cf. Marini l. c. T. II. 592. Sic et Servius Aen. VI. 244. vina libari in sacris supernis, vergi in infernis dicit.

[i] Proverbium in Lex. Ms. Osann. Auctar. p. 78. ἐκ παντὸς τοῦ λόφου ἀλφός γένοιτ' ἐν καὶ θεός vel, quod eodem redit, ἀπὸ παντὸς γένοιτ' ἐν. pro quo mendose ibi scriptum κύριον.

ratii loco Sat. I. 8. aptissima sed ab Heindorfio praetermissa sunt. Ex his igitur numquid in disciplinam Orphicam influxerit, sciri non potest, sed quam multis in rebus sectatores ejus cum Pythagoricis consenserint, tum aliunde cognoscitur tum ex abstinencia τῶν κυάμων, quo nomine plerique fabas (Aegyptiacas) Plutarchus autem ova significari putat Symp. II. 3. ὧν διεχόμενος ὑπονοίαν παρέσχον ἐνέχεσθαι δόγμασιν Ὀρφικοῖς ἢ Πυθαγορικοῖς καὶ τὸ ὧν [1] ὥσπερ ἔκτοι καρδίαν καὶ ἐγκέφαλον, ἀρχὴν ἡγούμενος γενέσεως ἀφροσιῦσθαι καὶ προὔφερέν τις ἐπὶ γέλωτι τὸ

Ἰσὸν τοι κυάμους ἔσθαι κεφαλὰς τε τοκήων.

Didymus in Geopon. II. 35. p. 183. πρῶτος διέσχετο κυάμων Ἀμφιάρατος διὰ τὴν δι' ὀνείρων μαντείαν· φέρεται δὲ καὶ Ὀρφέως τοιάδε ἔπη
Δειλοί, πάνδυλοι, κυάμων ἀπο χείρας ἔχεσθε καὶ

Ἰσὸν τοι κυάμους τε φαγεῖν κεφαλὰς τε τοκήων.

Orpheum quoque significare videtur Heracles ap. Lyd. de Mens. p. 76: dum ineptissimae fabulae de fabis in speciem humanam, si sub stercore defossae fuerint, transitoris adstipulatorem nominat poetam: καὶ διὰ τοῦτο τὸν ποιητὴν φάναι Ἰσὸν τοι κυάμους τε φαγεῖν κεφαλὰς τε τοκήων. Alii hunc versum Pythagoricum celebrant, sed ambigue, ut nescias utrum ab Orpheo usu ceperint Pythagorei an proprio fetu enixi

[1] Augustin. de Haer. XLVI. 12. Manichaei nec vescuntur carnibus — nec ova sumunt. Id propter alias quasdam Haereticorum sententias Orphicis similes praeterire nolui, plura alias dicturus.

sint. Clemens Strom. III. 435. D. *μυστικῶς ἀπαγορεύουσι κυάμω χρῆσθαι κατὰ τὸ ἐπύλλιον ἐκεῖνο Ἰσὸν τοι — κεφαλὰς τε τοκῆων.* Lucianus in Gallo §. 4. 296. T. 6. *ἀνάγκη σοι Πυθαγόρα ὄντι παρανενομηκέναι καὶ τὸ ἕσον ἡσεβηκέναι κυάμους φαγόντα, ὡς ἂν εἰ τὴν κεφαλὴν τοῦ πατρὸς ἐδηδόκεις.* Athenaeus indistincte philosophos hoc praecipere ait H. 65. E. ubi κεφαλὰς τρώγειν legitur, Eustathius p. 948. veteres, τοῖς παλαίοις[*] λόγον φασὶν εἶναι ἱερὸν Ἰσὸν τοι κυάμους τε φαγεῖν. quo ex loco perperam colligit Sturzius ad Emped. p. 652. monostichon hoc ex Orphei carmine, Ἱερὸς λόγος, excerptum esse; nam Eustathius praecipit sacrum intelligit. Nec minus ambigue Sextus Pyrrh. Hyp. III. p. 184. *ἐνιοι θᾶττον ἂν τὰς κεφαλὰς φαγεῖν φασὶ τῶν πατέρων ἢ κτάμους* quibus verbis Aegyptios significari putat Hemsterhusius ad Lucian. Dial. Mort. XX. 40. eadem, ut constat, superstitione obstrictos. Sturzius, quo nemo exactius hunc locum tractavit, Empedoclis versibus ἐπύλλιον illud inseruit, nullo, ut ipse profitetur, certo auctore. Haec de secundo versiculo. Antecedentem Empedocli tribuit Gellius H. 11. sententiae summam (κυάμων ἀπὸ χεῖρας ἔχειν) Pythagorae vindicat Callimachus, a Gellio allegatus; Orpheo Gregorius Naz. Or. XXIII. 535. C. *βάλλε μοι Πυθαγόρου τὴν σιωπὴν καὶ τοὺς κυάμους τοὺς Ὀρφικοὺς.* Et

[*] Hoc omittit Schol. Vict. N. 589. τοὺς μέλανας κυάμους οὐκ ἐσθίουσιν οἱ ἱερεῖς, διὰ τὸ ψυχῆς αἰσῶν βάσιν ἔμμεναι ἢ δ' ἀναβαθμὸν ἐξ ἡδύων δόμων διὰν αἰσῶν εἰσανέωσιν.

Pausanias I. 37. ad viam sacram monumentum esse dicit Mnesithei, quem complura signa dedicasse, ἐν οἷς καὶ ὁ Ἰαχχος^[*] πεποιήται· ᾠκοδόμηται δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ναὸς οὐ μέγας, καλούμενος Κυαμίτου^[*]. σαφές δὲ οὐδὲν ἔχω λέγειν εἴτε πρῶτος κυάμους ἔσπειρεν οὗτος, εἴτε τινὰ ἐπεφήμεσαν ἥρωα· (δῆλον δὲ) ὅτι τῶν κυάμων ἀνενεγκεῖν οὐκ ἔστιν ἐς Δήμητρα τὴν εὐρεσιν· ὅστις δὲ ἤδη τελετὴν Ἐλευσῖνι εἶδεν ἢ τὰ καλούμενα Ὀρφικὰ ἐπελέξατο, οἶδεν ὃ λέγω· quod sufficit ad probandum, Eleusinos quoque sacerdotes legumentum fabaceum detestatos esse. Ab eadem parte ste-

[*] Plutarchi locum in V. Aristid. c. XXVII. 388. *ἑαυτὸν ἐκ πινακίου τινοῦ δνειροκριτικοῦ παρὰ τὸ Ἰαχχειον καθεζόμενος ἔβσκε* et Alciphronis III. Ep. 59. *παρ' ἑνα τῶν τὰ πινάκια παρὰ τὸ Ἰαχχειον προτιθέντων καὶ τοὺς δνείρους ὑποκρίνεσθαι ὑποσχομένων* jam olim contuli in Diss. de Thriis, Iaccheumque illo loco, quem Pausanias designat, positum fuisse suspicatus sum; in Ceramicum transfert Osaanus in Syllog. I. 153. cui accedit Boeckhius Inscr. Cl. IX. N. 481. nulla alia ratione quam quia ibi quoque Iacchi sacellum fuit. Equidem illud mihi explicari velim, quae sint *πινάκια δνειροκριτικά* sive, ut Plutarchus dicit in Parall. Caton. c. III. 433. *ἀγυρτικοὶ πίνακες*. Haec nomina affert Casaubonus ad Spartian. Adrian. c. XI. p. 19. sed tabulae divinae, quales ille describit, in somniorum conjectione nullum usum habent. Talem significare videtur Menander in Heniocho Fr. p. 71.

οὐδεὶς μ' ἀρέσκει περιπατῶν ἔξω θεός
μετὰ γραός, οὐδ' εἰς οἰκίας παρεισιῶν
ἐπὶ τοῦ σανιδίου

cujus forma e Paus. VII. 25. cognosci potest, usus sine dubio multiplex fuit in triviis circulisque, ubi *οἱ ἐν τοῖς κύκλοις ἀγείροντες δυοῖν ὀβολοῖν τῷ προστυχόντι ἀποδεσπίζουσι* Max. Tyr. XIX. 362. Hanc autem quasi justam mercedem sortilegorum trivialium et hujus plebeji, ut Juvenalis vocat, fati fuisse apparet ex Aristoph. Vesp. 52. *δουὶ δὲ ὀβολοὺς μισθώσομαι ὑποκρινόμενον οὕτω σαφῶς δνείρατα*, Lucian. Deor. Conc. §. 12. 188. T. 9. *θεσπιωδεῖ τοῖν δυοῖν ὀβολοῖν ἔνεκα*. cf. Alex. §. 19. 82. T. 4. Obolo Apollinem absolvunt Libanius Decl. T. IV. 668. et Gregorius Naz. Or. III. 108. A.

[1] Photius *Κυαμίτης ἥρωας, ἰσως διότι παρ' αὐτῷ ἐκληροῦντο οἱ κυάμευτοί ἄρχοντες ἢ ἐτι ὁ κυάμος ἐπιπράσκετο παρ' αὐτῷ* quorum posterius verius videtur reputanti forum fabarium viae sacrae vicinum fuisse. v. Plutarch. Vit. Isocr. p. 287. T. XII.

terunt Cereris Eleusinae antistites Pheneatae, deamque narrarunt quum caetera legumina hospitibus suis largiretur, fabas excepisse Paus. VIII. 75. κύαμον μὲν οὖν ἐφ' ὅτῳ μὴ καθαρὸν εἶναι νομίζουσιν ὀσπρίον, ἔστιν ἱερὸς ἐπ' αὐτῷ λόγος. Neque Ceres solum Pythagorae sententiam approbavit, sed idem in aliorum quoque deorum mysteriis pro lege valuit: κύαμος πάσης τελετῆς καὶ παντὸς ἱεροῦ ἀπελήλαται Artemid. I. 65. p. 58. et a fabis ad cognata genera translatum est. Plutarchus ait Quaest. Rom. c. XCV. νερόμισται τοὺς ἀγνεύοντας ὀσπρίων ἀπέχεσθαι· sive ob eas causas, propter quas Pythagorei fabis, pisis et cicerculis abstineant, seu quia ad evocationes manium et ad coenas funebres adhibeantur^[*] quarum inter fercula lupini quoque erant, ob id ferales dicti Calpurn. Ecl. III. 82. et Pythagoreis interdicti Lucian. Ver. Hist. II. 28. Neque tamen id obstitit, quo minus et fabae et ceterae species Cerealibus adnumerarentur frugibus^[1]. Sed quoniam conjii-

[*] Lydus de Mens. p. 77. κύαμοι εἰς τοὺς τάφους ὄλονται ὑπὲρ σωτηρίας ἀνθρώπων. Festus: Fabam nec tangere nec nominare flamini Diali licet, quia creditur ad mortuos pertinere; nam et Lemuralibus jacitur larvis et parentalibus adhibetur sacrificiis. De ervo Plutarchus: οἱ Τράλλεις τὸν ὄροβον καθαρτῆρα καλοῦσι καὶ χρώνται πρὸς τὰς ἀρροσιώσεις καὶ καθαρμούς· idemque in V. Crass. XIX. φακούς καὶ ἄλλας Ῥωμαῖοι προστίθενται τοῖς νέκυσσι· quae omnia confirmant, fabae et caetera genera quantum religionis habuerint. Eoque etiam spectare videtur, quod Diogenianus tradit Cent. I. 50. οἱ μάντις εἰῶθασιν τιθέναι τὸν ἄλα καὶ κύαμον· ὅθεν καὶ τοὺς ἀπορρήτων κοινωνούντας τοὺς περὶ ἄλα καὶ κύαμον ἔλεγον. quanquam proverbii hujus aliam fuisse causam arbitror; οἱ περὶ ἄλα καὶ κύμινον Plutarch. Symp. V. 10. 237. dicuntur amicorum intimi.

[1] Galenus in Hipp. de Morb. Acut. L. I. 14. D. T. XI. Charter. σίτον μὲν ὀνομάουσιν οἱ ἄνθρωποι μάλιστα μὲν τοὺς πυρούς· ἥδη δὲ καὶ τὰς κριθάς· τοῖτοις προσνέμουσι καὶ τὰς ζεῖν· ἐπὶ πλεον

ciendae praeparandaeque causae gratia jam satis multa dicta sunt, propius propiusque ad Orpheum ipsum accedamus, primumque omnium, qua aetate nomen ejus celebrari coeptum sit, pro facultate nostra investigemus.

CAP. II.

De aetate Orphei [a].

§. I.

Quod graecorum scriptorum antiquissimus nulum de Orpheo verbum fecit, id quidam sic excusare solent, ut neminem scribentium omnia quae sciat in libros suos referre dicant. Credo id quidem; sed quomodo sciri potest, notum ei fuisse quod tacet? Duae omnino sunt viae, quibus quid quisque veterum noverit, nec tradiderit autem, invenire queamus; prima, si quid his, quae prodidit, ita conjunctum et connexum est, ut, qui illa noverit, ne hoc quidem nescire possit; altera, si quam rem ea aetate, qua ipse fuit, aut omnibus aut certe plerisque notam fuisse constat. Atqui de Homeri aequalibus nullum praeter ipsius testimonium valet. Ergo ex adjunctis et antecedentibus et consequentibus argumentum ducat necesse est, si quis Orphei notitiam Homero asserere velit, hoc est, ex temporum illorum condi-

δὲ ἐκτείνοντες τὴν προσηγορίαν καὶ τὰ Δημήτρια καλούμενα σπέρματα συγκαταλέγουσι, φασὶν οὖν δηλονότι καὶ θέρμους καὶ λαθύρους, ἔλνυόν τε καὶ κέγγρον καὶ πῖσον ἐρεβίνθους τε καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα.

[a] Haec pars primum edita Calend. Januar. MDCCCXXV.

tionem, ex artibus, literis, moribus memoriam et vestigia ejus latenter impressa eruat[*].

Ad hujus autem quaestionis explicationem percommode accidit, quod Orphei nomen tot tantisque inventis illustratum itaque cum omni publica privataque Graecorum religione copulatum est, ut, si nihil omnium, quae de eo praedicari solent, Homero notum fuisse appareat, ipsum adhuc in abdito latuisse necesse sit. Sic enim de Orpheo accepimus, eum et cantorem fuisse eximium et factorum interpretem et medicinae arte clarum et mysticarum caerimoniarum inventorem unicum. v. Cap. I. Talem vero hominem tamque multarum rerum conscium nullum nobis narrat ille fidissimus antiquitatis nuncius; sed alii mendandi facultatem tribuit, alii scientiam rerum futurarum, hunc sacerdotio praeditum inducit, illum cantu fidibusque pollentem; quod ut cuique manifestum sit, faciam, quod jam diu factum oportuit sed nemo adhuc exequi voluit[b] atque omnes locos, quibus aliqua istorum munerum significatio subjecta est, ordine enumerabo.

Et primum quidem sacerdotes commemorantur hi: apud Cicones Maron Apollinis luco praepositus Od. IX. 197. fictum procul dubio nomen assimilatumque urbi Maroniae jam ab Augia memoratae. v. Procl. Chrestom. p. XII. Bekk. Inter

[*] Hoc ratiocinativo probandi genere ipse utitur Strabo seditiosae sententiae auctor: *μοχθηρὸν σημείω χρήται πᾶς ὁ ἐκ τοῦ μὴ λέγεσθαι τι ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ἀγνοεῖσθαι ἐκείνο ὑπ' αὐτοῦ τεκμαιρόμενος* L. XII. 554.

[b] Nuper Nitzschius in comment. ad Odyss. III. 439. accuratius haec pro operis ratione tractare instituit.

Trojanos sociosque eorum Dolopion Scamandri ἀρητήρ Il. V. 77. Onetor Jovis Idaei ἱερεὺς XVI. 604. summo uterque apud suos honore; Dares Vulcani V. 9. praetereaue Chryses et Theano, ille Apollinis Sminthii, haec Minervae sacro praefecta. Inter Graecos autem nullius dei sacerdotem nominatim proditum legimus; sed fuisse tamen aliquos et in nonnullis urbibus complures ex Il. IX. 575. cognosci potest, ubi Aetoli ad Meleagrum placandum θεῶν ἱερῆας ἀρίστους ablegant. Munus eorum conjectantibus nihil prius occurrit, quam ut templorum curam penes eos fuisse dicamus. Cujus generis praeter illud, ubi Chryses curabat, duntaxat duo nominantur, nisi quid de Neptuni aede apud Helicen culti suspicari libet Il. VIII. 203. unum Minervae Erechthei Il. 546. alterum Apollinis Pythii IX. 405. Od. VIII. 80. Neque mihi fiducia est, ut ea sola fuisse contendam; nam et templorum exstructio inter prima condendae urbis opera refertur Od. VI. 10. et Ulixis socii, mediocris fortunae homines, tamen Hyperioni pro delibatis gregibus templo se satis facturos spondent XII. 347. At si quis vel Minervae Alalcomeniae vel Junonis Argivae quamvis a Proetidibus ob pauperem cultum contemtae Schol. Od. XV. 225. exstructa saxo domicilia indulgere velit, a nobis quidem facile impetrabit. Sed tamen plerisque in locis sacrarum aedium vice aras subdiales lucosque consecratos fuisse, crebrior mentio indicat. Apollinis ara Deli Od. VI. 125. Jovis, ut videtur, Aulide Il. II. 305. ejus-

demque dei ad castra Graecorum VIII. 250. et quarta Nympharum in Ithaca Od. XVII. 210. Lucum Neptuni Onchesto vicinum celebrat Il. II. 506. et Apollinis apud Ithacenses Od. XX. 274. Quo sensu Pyrasus Cereris τέμενος dicatur, veteres ambigunt; sed Spercheo suum constat in Hellade τέμενος βωμός τε θυήεις Il. XXIII. 144. quibus verbis poeta locum quoque Veneri consecratum apud Paphios designat Od. VIII. 287. et Jovis in Gargaro Il. VIII. 48. Sed ut his quoque locis, si minus omnibus, at certe iis, quae eximia quadam religione praedita essent, sacerdotes praesedissemus, adducimur Maronis exemplo et Onetoris, quem arae Idaeae curam habuisse credibile est. Jam si omnia, quae passim de hoc genere hominum dicta sunt, in brevem summam redigamus, haec sine ulla dubitatione affirmari possunt: primum nec numerum tantum fuisse sacerdotum quantum Graecia templis frequentata tulit, neque usum aequae necessarium, quoniam pleraque sacrificia administrabant qui vellent, publica reges[*], privata domini majores, deinde habuisse

[*] Philosophi politici regibus heroicis tria assignant munera, quorum tertium in sacrorum publicorum administratione ponitur. v. Diogenes Stob. Serm. XLVI. 329. sq. Aristot. Polit. III. 9. p. 125. κύρια ἦσαν οἱ βασιλεῖς καὶ τῶν θυσιῶν, ὅσα μὴ ἱερατικά· quod Schneiderus minus recte ita interpretatur, sacerdotes procurasse sacrificia stata et ordinaria, reges et magistratus ea quae ex voto vel republica bene gesta fierent. Sed Aristoteles non plus dicit quam ex Homero intelligi potest, sacris modo reges praeesse ut Od. III. 345. modo sacerdotes, hos autem cerimoniis anniversariis praepositos fuisse, illos extraordinariis prorsus non significat, et quum duo tantum stata solemnia memoret, unum Minervae l. c. alterum Apollinis Od. XXI. 258. quia ea curaverit silentio praetermittit. Ac postea quoque Archontes Atheniensium singuli statis intervallis certisque diis sacrificabant.

illos quidem tantam apud suos auctoritatem, quantum rerum divinarum administris adjungi par est^[d] nec tamen regiam, ut quidam fingere non erubescunt, aut regiae similem; nam in imperii gubernatione et reipublicae procuratione omnino nullae iis tribuuntur partes. Denique nihil aliud negotii habebant quam ut templa adornarent et aperirent supplicaturis, adolerent altaria, suspenderent donaria a cultoribus oblata eorumque nomine deos propitiarent; quae quidem munia Chryses et Theano obiisse dicuntur. Postremo si quae coelestium irarum signa apparerent, sacerdotes fuisse, qui sollicitis causam offensionis et placandi viam monstrarent, manifestum ex Il. I. 62. ἀλλ' ἄγε δὴ τινα μάντιν ἐρείομεν ἢ ἱερῆα, ὅς κ' εἴπῃ ὅτι τόσσον ἐχώσατο Φοῖβος Ἀπόλλων. et eosdem etiam interdum deorum nuntios et interpretes egisse testatur Priami oratio Il. XXIV. 221. εἰ μὲν γάρ μ' ἄλλος ἐπιχθονίων ἐκέλευεν ἢ οὐ μάντιές εἰσι θυοσχόοι ἢ ἱερῆες, ψεῦδός κεν φαῖμεν. Sed de sacerdotibus satis.

§. 2.

His succedant nunc ii qui aut somnia interpretabantur aut observandis ostentis et avium vo-

[d] Τοῖς ἱερεῦσιν αἰδῶ καὶ τιμὴν αἱ πόλεις νέμουσιν, διὲ ἀγαθὰ κοινῇ πᾶσιν αἰτοῦνται τοῖς πολλταῖς Plut. an philoa. c. princ. III. p. 87. T. 12. Paullo insolentius Artemidorus III. 18. 268. ἱερεῖς καὶ μάντις — τῆς αὐτῆς τοῖς θεοῖς τυγχάνουσι τιμῆς. Sed bullae aureae digna illa dei Didymaei apophasia, qua jura stolae sanciantur:

Ὅσσοι ἐς ἀρητῆρας ἀτασθαλίῃσι νόοιο
ἀθανάτων ῥέζουσ' ἀπογῶλια καὶ γεράεσσιν

latibus cantibusque res futuras cognoscebant aut quodam naturali animi acumine coelestium consilia conjectabant; quorum et numerus longe major et plane sejunctum a sacerdotibus munus fuit. Etenim Calchas etsi Graecorum militantium sacris omnibus interest, tamen nunquam *ιερεύς* vel *ἀρητήρ* dicitur sed *ὠωνοπόλος* II. I. 69. *θεοπρόπος ὠωνιστής* XIII. 70. et saepius *μάντις*, ab Aeschilo *στρατόμαντις*. quo nomine olim et itineris ducem se prae-buit I. 71. et oblatum in Aulide ostentum interpretatus est II. 308. 324. et postea, quoties res exigit, invocato Apollinis numine, *θεοπροπίας ἀναφαίνει*. Ithacenses inter auspicio- rum interpretatione inclaruit Halitherses Od. II. 158. eandemque artem professus Theoclymenus exul XV. 528. praeter alios *θεοπρόπους*, quos Penelope subinde domum arcessit mariti super reditu consultura I. 415. Euchenori Corinthiorum duci ad Trojam proficiscenti mortem praedixit pater Polyidus *μάντις* II. XIII. 663. Argos nobilitat Melampus eodem nomine insignitus Od. XI. 281. cf. XV. 285. Troadem Helenus *ὠωνοπόλος* II. VI. 75. [°] colloquii, quod

*ἀντία βουλευουσιν ἀδειςιθέοισι λογισμοῖς,
οὐκέθ' ἔλην βίότοιο διεκπεράουσιν ἀταρπὸν etc.*

ap. Julian. Ep. XII. 451. cf. Fragm. p. 297.

[°] Eustath. 1468. 5. *Νεοπτόλεμος χρησθεὶς ὑπὸ Ἑλένου μένειν ὅπου ἂν οἴκῳ ἐντίγῃ θεμελίου μὲν ἔχοντι σιδηροῦς, τοίχους δὲ ξυλόνους καὶ ὄροφον ἔρευν.* quorum ignarus Bernhardt in Eratosth. p. 82. in verbis Schol. Med. corruptelam (*κατασκηνοῦντας* pro *καὶ οὕτω σκηνοῦντας*) reliquit. E scriptoribus qui *τὰ μεθ' Ὀμηρον* tractarunt, et hoc oraculum sumtum videtur et illud quo Philoctetes e Lemno accitus est Schol. Pind. P. I. 100. Helenus, cujus *χειροσκοπικόν* Nonnus Expos. c. LXIX. et Suidas citant, Trojanus ille videtur, qui prius Scamandrius vocatus ab Edoni filio Heleno nomen artemque accepit Arrian. ap. Eustath. p. 626. 25.

Minerva et Apollo conserunt auscultator et interpres VIII. 44. cf. Quint. Cal. VIII. 254. et Eurydamas *ὄνειροπόλος* V. 148. Quem ad numerum accedunt Merops *μάντις* eximius apud Percosios II. 831. et Mysorum dux *Ἐννομος ὀλυνιστής* II. 858. XVII. 218. Illi autem, qui in extrema Iliade nominantur *Θυοσκόοι*, quamnam artem professi sint, majoris est deliberationis. Grammaticorum sententiae discrepant. Unus, *Θυοσκόοι*, inquit, οἱ διὰ τῶν ἐπιθυμιωμένων μαντευόμενοι, οἱ καὶ ἐμπυροσκόποι καὶ λιβανομάντις· ἱερεῖς δὲ οἱ διὰ σπλάγχχνων· alius vero hoc modo: *Θυοσκόος* ὁ διὰ σπλάγχχνων τὸ μέλλον δηλῶν ἢ δι' ἐμπύρων ἱερῶν τὰ σημαινόμενα νοῶν. Stoici, quum duo fecissent vaticinandi genera, unum artis, quo *ἱεροσκοπία* continetur, alterum naturae, quo divinationo furoris (τὸ περὶ τοὺς ἐνθουσιασμούς). Homerum utriusque notitiam habuisse contenderunt v. Plutarch. de Poes. Hom. II. c. 212. p. 1238. qui fortasse Chrysippi librum περὶ μαντικῆς sequutus est. Et furentium divinationem quomodo confirment, paullo post videro; prioris autem generis nullum argumentum afferunt, in vulgus credito, nomen *μάντις* a *μαίνεσθαι* derivatum idem significare quod *ἐνθουσιαστής*. v. Eustath. p. 48. et 1489. Galenus in Comment. in Hipp. de Morb. Acut. Vict. L. I. p. 10. B. T. XI. *μαντικὴν ὠνόμασε τὴν ὀλυνιστικὴν, καὶ ἱεροσκοπίαν τὴν θυτικὴν ὑπὸ τῶν πολλῶν καλουμένην, ἣν ὄντως οἱ ἄλλοι παλαιοὶ καλοῦσιν ἱεροσκοπίαν* — — Τοὺς διὰ τῆς τῶν ὀρνίθων πτήσεως μαντευσόμενους *μάντις*

ἐκάλεσε, καίτοι τὸ τοῦ μάντεως ὄνομα καὶ ἡ μαν-
 τικὴ κατὰ πασῶν τῶν οὕτω προλεγουσῶν τεχνῶν
 ἐπιφέρεται· μάντεις γὰρ καλοῦνται οἱ τε ἱεροσκό-
 ποι καὶ οἱ οἰωνισταὶ καὶ οἱ γενεθλιακοὶ καὶ οἱ διὰ
 συμβόλων καὶ οἱ διὰ ἱερείων προλέγοντες, πρὸς
 τούτοις δὲ χρησμολόγοι καὶ θεομάντεις· ἔνιοι δὲ
 καὶ τοὺς ὄνειροπόλους ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ κληθέντας
 ἐν τοῖς μάντεσι καταλέγουσιν· ἀλλ' ὅγε Ἱπποκρά-
 τῃς τοὺς οἰωνιστὰς μόνους ὀνομάζει μάντεις ὡς-
 αὐτως τῷ ποιητῇ Ἀλλ' ἄγε δὴ τινα μάντιν κ.
 τ. λ. ἱερέα μὲν λέγων τὸν ἱεροσκόπον, ὄνειροπόλον
 δὲ τὸν περὶ τοὺς ὀνείρους ἔχοντα, μάντιν δὲ τὸν
 οἰωνιστήν· οὐ γὰρ δὴ παρέλιπεν ἄν αὐτὸν, εἰς τὰ
 μέγιστα πολλαχόθι τῆς ποιήσεως καὶ τῇ περὶ τοὺς
 οἰωνοὺς τέχνῃ χρώμενος [f]. Postrema verissime
 sed cetera in eodem errore versantur, quo Stoi-
 corum opinio. Nam apud Homerum nemo exta
 consulit, neque omnino aliud genus vaticinandi
 illis in usu fuit, praeter quae supra nominavi-
 mus. Narrat quidem multa Plinius VII. 57. Au-
 guria ex avibus Car invenit; adjecit ex
 ceteris animalibus Orpheus; aruspicium
 Delphus, ignispicia Amphiaraus, auspi-
 cia avium Tiresias, sed qui totum locum me-
 ditare legerit, ex futilissimis illis *Εὐρημάτων* scri-
 ptoribus haustum esse intelliget. Apollodorus au-
 tem, qui Melampum tradit apud Alpheum cum
 Apolline congressum τὴν ἐπὶ τῶν ἱερῶν μαντικὴν

[f] Fuit liber τὰ περὶ οἰωνιστικῆς τῆς κατ' Ὅμηρον inscriptus
 Schol. II. B. 805. cujus auctor Polles, nisi fallit conjectura Wolfii
 Prolegg. p. CXCVI. v. Fabric. ad Marin. 88. 147.

addidicisse I. 9. 11. non Hesiodum sequutus esse videtur, qui aures ejus a draconibus perpuratas narrans aliud genus vaticinationis indicat Schol. Apoll. I. 118. sed illud commenticium stemma, quo Clytiadae Eliaci Melampodidarum genti inserti sunt interposito Clytio Alcmaeonis filio [ε]. Postremo, quod Quintus Parall. IX. 331. et Appulej. de Gen. Socr. p. 52. Calchanti extispicium tribuunt, eodem jure faciunt, quo Virgilius Heleno astrologiam Aen. III. 360. et Ulixi Tzetzes λεχανομαντείαν ad Lyc. 873. Ergo Homero solum nomen *Θυοσκοῶν* relinquitur, sed et ambigua significatione et in eo libro positam, qui jam dudum Criticorum suspicionibus arguitur. Leodem autem *Θυοσκοόν* dictum Od. XXI. 144. XXII. 310. 328. nullam rerum futurarum scientiam habuisse, valentissimum argumentum est, quod neque suam neque amicorum sortem non modo praevidit, sed ne explorare quidem per exta conatus est. Neque plus auctoritatis afferunt, qui *Θυοσκοῦς* nihil aliud quam *λιβανομάντεις* fuisse contendunt et Homerum *Θυέων* nomine *θυμιάματα* et *ἀρώματα* significasse volunt. Fuit quidem Tiresiae liber de thuris signis, a Fabricio praetermissus v. Lutat. ad Theb. IV. 468. sed Homerus ipse nomen *λιβάνου* ignorat, nec fallit fortasse Porphyrius Pythagoram narrans *πρῶτον τῇ διὰ τοῦ λιβανωτοῦμαντεία χρησασθαι* in V. P. XI. p. 24.

[ε] v. Siebelis ad Paus. VI. 17. Simili consilio in Il. I. 69. interjecerunt nonnulli verum, quo Calchantis patria Euboea, pater Abas proderetur Eust. p. 51.

quanquam is et ceteri^[1] conjecturam potius sequi quam rem competentam referre videntur. Nihil secius, quod Plinius XIII. 1. et Arnob. VII. c. 26. affirmant, Iliacis temporibus thure supplicatum non esse, de omni genere suffimentorum valet.

Sed enthousiasmi sive furoris divini hoc a Stoicis affertur exemplum: τοῖς μνηστῆρσιν ἐφίσταται ἐνθεὸς μάντις ἐκ τινος ἐπιπνοίας σημάτων τὰ μέλλοντα, eoque Theoclymenum significant, quem Plutarchus quoque Placit. Phil. IV. c. 20. in hujus rei exemplum producit, et illam feralem caedis stragisque speciem a Minerva objectam Od. XX. 345.—355.^[hh] Qui locus singulari quodam et paene dicam mystico sapore imbutus neque nihil probat, neque tantum, quantum illi volunt. Nam proci ipsi, quorum mentes dea pervertisse dicitur, nihil divinant, Theoclymenus autem, quem nulla ejusmodi vis a sensu mentis abstraxit, ventura naturaliter praesagit. Pythiarum vero et Sibyllarum furibundae voces si cui occurrant, is meminerit, harum quidem nullam ante Heraclitum^[i] mentionem fieri, Pythiae autem ne in Hymno quidem, qui in Apollinem Py-

[h] cf. Jamblich. V. P. c. CL. p. 314. Diog. La. VIII. 19. qui Pythagoreos nullum genus vaticinandi praeter illud ex libano probasse affirmat; Nemesius autem de Nat. Hum. XII. 204. unum illud, quod in somniorum interpretatione versatur.

[hh] Apud Statium Achill. I. 522. Calchas furibundus vaticinatur, Homericò dissimilis.

[i] v. Fragm. p. 832. et in Heracliti Epist. ad Hermodor. VIII. Σίβυλλα ἐν πολλοῖς καὶ τοῦτο ἐφράσθη Ἐξ Ἰάδος χάρις ἤξειν σοφὸν Ἰταλίδαισι.

thium compositus est. Quibus omnibus confirmatur, illum furorem, quo incitati homines singulari quodam deorum munere futura cernunt sic ut praesentia, ab homericis vatibus prorsus abesse. Delphis quidem deus ipse consulentibus incertum quomodo respondisse dicitur Od. VIII. 79. sed a Jove Dodonaeo oracula eadem ratione, qua aliquot seculis post in luco Deliaeo, edita credo, interpretibus Sellis, gente feta et silvestri, nulloque divino instinctu mota sed diuturna fatidicae arboris observatione, quid cuique significaretur, scire edocta.

Ceterum heroicorum vatum nonnulli regibus affinitate conjuncti aut ipsi reges fuere, ut Melampus, Amphiarus, Helenus, quibus Cicero de Divin. I. 40. Amphilochem et Mopsum Argivorum principes adjungit, nec tamen efficit, quod persuadere conatur, omnino apud veteres, qui rerum potirentur, eosdem auguria tenuisse ^[ii]. Nam pleraque pars augurum vitam privatam agebant, vagi et liberi, sicut cantores, medici, fabri et ceteri *δημοσργοί*, quibus nominatim aggregantur Od. XVII. 542. et quanquam eorum monitis saepe obtemperatum est, tamen non summam omnium apud omnes auctoritatem fuisse, exemplo sunt Hector Il. XII. 237. Priamus XXIV. 221. et Telemachus Od. I. 415. augurum et conjectorum responsa ingenuo fastidio repudiantes. Nec

[ii] Strabo XVI. 762. διὰ τοῦτο καὶ οἱ μάντιες ἐτιμῶντο, ὥστε καὶ βασιλείας ἀξιοῦσθαι — τοιοῦτος δὲ ὁ Ἀμφιάρεως καὶ ὁ Τροφάινιος καὶ ὁ Ὀρφεὺς καὶ ὁ Μουσαῖος καὶ ὁ παρὰ Γέτας θεός. Ita se res habet; barbari vatibus servierunt, non Graeci.

obteneri potest, quod multi asseverant, vaticinandi facultatem quibusdam familiis ita a natura insitam et infixam fuisse ut ad posteros quasi per jus successionis perveniret. Nam quotquot nominantur fatidicorum filii, hi aut ignorant, quid sibi eventurum sit, aut a patribus acceperunt Il. V. 150. Il. 832. XIII. 663. et in numeroso Melampodidarum genere minime omnes illa scientia praediti sunt, non Antiphates, non Oicles, non Mantius; qui vero eam nacti sunt, Polyphides^[*] et Amphiaraus, his Apollinis donò concessa dicitur. Od. XV. 245. Sacerdotia an quaedam hereditaria fuerint, quod affirmat Zoega in Commentatt. Antiquar. p. 303. dubito; non quia res per se veri absimilis, sed quia nullo exemplo comprobata; Theano quidem non hereditate sed populi suffragiis sacerdotium acceperisse, perspicue docet Homerus; quae autem Muellerus affert^[1] Panthoidarum, Aeneadarum et Nelidarum sacra et sacerdotia gentilicia, nullo idoneo auctore nituntur. Panthoum Virgilius Apollinis sacerdotem facit; in quo eum antiquam famam sequutum

[*] Welckerus in libro de Trilogia Aeschylī p. 211. nomen hoc multisium interpretatur, quasi a verbo *εἰδέναι* derivatum, quod refellit Eustathius p. 1628. 60. *Εὐπειδης βαρυτόνως πρὸς διαφορὰν τοῦ ἀνὴρ εὐπειδής, ὁμοίως καὶ Εὐμάδης καὶ Πολυπειδής* (leg. *Πολυφειδής*). Idem p. 1967. 20. *βαρύνεται ὁ Εὐπειδης, ὥςπερ καὶ πολυφειδής μὲν ἐπιθετικῶς, Πολυφειδής δὲ κύριον, ὡς ἐν τοῖς πρὸ τούτων εἴρηται* et ratio ipsa, quae ab *εἰδέναι* *πολύειδος* duci ostendit, non *πολυειδής*, quod multiformem significat, nedum *πολυφειδής*, quod parcipromum. Polyphides rex Sicyonis Tzetz. Chil. I. 458. Haec moneo propter eos, qui ignotorum nobis hominum munera ex nominibus eorum conjectare solent, ne quis, ubicunque Thumantis, Eumanis, Mantitheus aut Manticius aliquis memoratur, continuo vatem et fatidicum fuisse opinetur.

[1] Prolegomena z. Mythol. p. 352.

esse Muellerus concludit ex eo, quod filium ejus Polydamantem Homerus semel ab hoc deo servatum narrat. Sed quid mirum, si maximus Trojae propugnator unum principum Trojanorum ex faucibus fati eripit atque servat? Et cui non manifestum est, hoc ipsum poetis, qui res ab Homero traditas ornare et variare constituissent, materiam fingendi praebuisse, sive auguris personam Polydamanti vellent imponere, sive sacerdotis? Quod is gravissimo ostento admonitus Hectorem a certamine avocare studet Il. XII. 207. id quosdam induxit, ut et ipsum et patrem in vatum numerum adscriberent^[m] utique praeter Homeri sententiam, qui prodigium illud, quorsum spectaret, nemini praesentium latuisse scribit et Polydamantem ipsum ad augures tanquam ad iudices provocantem inducit v. 229. Verum hoc nihil morabantur poetae, qui Homerum, si fieri posset, superare fingendo quam presse subsequi mal-

[^m] Aelianus Hist. An. VIII. 5. Polydamantem Tiresiae, Polydo et Theoclymeno adjungit, tanquam ejusdem artis auguralis conscium. Panthoum Eustathius tradit p. 900. 46. natione Delphum cum legatis Trojanis oraculi interpretandi causa Trojam venisse; Servius Aen. II. 318. Panthus Othryadis filius (Euphorbi dicit Dares c. VIII. fratrem et patrelem confundens) templi Delphici sacerdos — quem filius Antenoris Trojam perduxit et sacerdotem Apollinis fecit Priamus. Hinc suspicari licet, Panthoi fabulam iisdem deberi auctoribus, qui oracula Delphica consarcinarunt Menelao et Priamo (Schol. brev. et Venet. ad Il. V. 64. Schol. Lyc. 132.) et Paridi (Schol. Ambros. Od. III. 267.) edita, et illud, quod Trojanum a Dodonaeo Jove acceperunt Varro Antiq. divv. L. II. p. 215. Bip. His adde sortem Apollinis in urbe Priapo Dardano redditam Schol. Lyc. 29. alteram ejusdem dei Priamo Zeleae ib. v. 315. tertiam Lesbi Pelopi *Nanaiou Ἀπόλλωνος* Schol. Aristoph. Nubb. 144. Sic enim pro *Ἰοναπαίου* legendum esse apparet e Suida s. *Νανᾱται* et Macrob. Sat. I. 17. 303. ubi dei pastoris cognomina exponuntur. *Ἐπιμήλιος*, *Πολύμνιος*, *Ἀγροκόμος*, et apud Lesbios *Ναναῖος*, quod fugebat Schneiderum ad Nicandr. Ther. 614.

lent. Quin Hectorem ipsum, quem nonnulli eadem nocte cum Polydamante natum ferunt v. Schol. brev. Il. XII. 231. Ibycus et Stesichorus Apollinis filium prodiderunt Schol. Ven. III. 134. Tzetz. ad Lyc. 266. non alia de causa, quam quia praesentissimo hujus dei auxilio protegitur. Num de Polydamante minus fingere potuit Virgilius, quam de Hectore Ibycus? Ejusmodi testimoniis si uti liceret, supra, quum de sacerdotibus homericis tractarem, permagnum numerum congregare potuissem, Anium illum hominum regem deorumque ministrum, cujus nomen Ilias Cypria celebravit Schol. Lyc. 370. Laocoontem ab auctore Iliopersidis Procl. Chrest. p. XI. et Bacchylide Schol. Pind. P. I. 100. decantatum, quem quidem Apollinis Thymbraei, alii Neptuni^[a], pars utriusque dei sacerdotium gessisse perhibent Schol. Lyc. 347. Serv. Aen. IV. 201. Quibus in numerum receptis injuste fecissem, nisi etiam Chloream et Polyphontem admissem ab eodem Virgilio laudatos, hunc Cereris, ut dicitur, illum Cybelae sacerdotem Aen. XI. 768. VI. 484. et Nautem Palladii Trojani custodem Dion. Hal. IV. c. 68. quod nullum fuit scilicet. Patetne, quorsum hoc genus argumentandi evasurum sit? Nimirum eo, ut ne Dictyis quidem testimonium repudiare possimus, qui Polyxenam Minervae sa-

[a] Anonymus περί Ἀπισι. c. IV. ἦν ἐν τῇ ἀκροπόλει μέρος Ἀπόλλωνος καὶ Ποσειδῶνος διαφερόντως τιμώμενον· ὅθεν συλῶν ὁ Λαομέδων ἀνήλπισε τὰ χρήματα εἰς τὴν τοῦ τέλους κατασκευὴν. Herodorum hujus inepti commentum a Servio quoque relatum Aen. I. 610. inventorem esse apparet e Schol. Lyc. 552. Quintus Cal. XIII. 433. in enumeratione templorum Trojanorum Neptunium omittit.

cris praefuisse narrat L. III. c. 7. neque Hygini de Brise templi Lyrnesii sacerdote Fab. CVI. neque Scholiastarum Il. I. 39. et Tzetz. Exeg. p. 96. de Crinide cultore Sminthii. Nam si Virgilius Cyclicos sequutus est, Virgilii aequales Dictys, omnes ab illo primo antiquitatis fonte, Homero, et ab ipsis Homeri fontibus tantundem absunt. Sed quoniam semel in hanc causam descendimus, sacerdotibus peregrinitatis damnatis socios addamus vates et sortilegos, quos rerum Troicarum enarratores post Homerum in civitatem receperunt; primum Mopsum Hesiodi praeconio clarum, dein Cassandram in Cypriis memoratam Procl. p. VIII. nec praetermissam Bacchylidi v. Fragm. a. Neuio collecta p. 49. cujus non nomen solum, ut veteres adnotant Schol. Vict. Il. XXIV. 699. sed ipsum genus vaticinandi Homero ignotum fuit. Postea Aesacum, qui ab avo materno somniorum interpretationem didicisse traditur^[o] una cum Oenone Matris Rheae discipula Parthen. c. IV. Clemens Strom. I. 334. B. Pryli Lesbio, qui Graecis, quomodo Troja capi posset, vaticinatus est. Schol. Lyc. 219. et Telmisso nobilissimae gentis auctore Apollini ex Antenor's filia genito Etym. M. p. 751. Eustath. ad Dion. 859. Parumne haec declarant, eos qui post Homerum res Iliacas tractarunt, plurima de suo apposuisse, quae utrum ab antiqua fama accepta an ab ipsis conficta sint, vates aliquis sciat, non homo literatus?

Nunc ad reliquam partem institutae quae-

[o] Lycophr. v. 224. Euphor. Fragm. p. 178.

stionis progrediar, ubi prius, quid hac disputatione effectum sit, breviter et capitulatim exposuero. Si igitur ex omnibus illis sacerdotibus, fatidiciis, ostentorum et somniorum conectoribus, ne unus quidem aut medendi aut psallendi artem professus est, vicissimque in cantorum et medicorum numero nullus reperitur aut sacrificandi aut vaticinandi peritus [P] necessario fatendum est, non modo nomen Orphei ab Homericis carminibus abesse sed vim et notionem earum rerum, quae huic nomini subjectae sunt.

§. 3.

Si vero sacra ipsa intuemur, quibus heroes Achaei deorum numina placant, nihil, quod mysticas disciplinas redoleat, deprehendi potest. Mystica autem sacra, ut quam latissime complectar, ea dicimus, quae non in oculis omnium mediave in luce et apud publicas aras fierent sed vel tempore nocturno vel intra adytorum consepta vel re-

[P] Quod Hesiodus Theog. 82. de Musis suis praedicat, ἐνέπνευσαν δέ μοι αὐδὴν θεῖαν, ὥς κλείομι τὰ τ' ἐσσόμενα πρό τ' ἐόντα, injuria perstringitur a Luciano in Disp. c. Hes. T. VIII. 147. quasi poeta τὴν τῶν μελλόντων γνῶσιν et προαγορεύειν professus fuerit. Strabo L. VII. 380. quum affirmaret ὅτι τὸ παλαιὸν οἱ μάντιες καὶ μουσικὴν εἰργάζοντο, commenticiis Orphei et similium exemplis in errorem inductus est, quibus Quintiliani quoque nititur asseveratio Inst. I. 10. 9. quis ignorat musicen tantum venerationis habuisse, ut iidem musici et vates et sapientes judicarentur, mittam alios, Orpheus et Linus. Utrumque irretivit vulgata olim opinio, omnium in literis studiorum antiquissimam esse poesin eosque, a quibus vita hominum instructa sit primis, poetas fuisse; quae opinatio perinde vana est ac ceterae de generis humani primordiis conjecturae. Quod autem Eustathius putat p. 1930. 60. πολύφημον αἰδὸν dici τὸν μαντικὰς φήμας εἰδὸτα, id refellit πολύφημος ἀγορὴ, cujus ipse meminit p. 1432. 22.

motis solisque in locis. Qua definitione continentur primum mysteria urbana, sive ea solis gentilibus nota erant, sive intra sacerdotum conscientiam latebant, sicut Atheniensium ἄρρητα ἱερὰ regi et reginae sacrorum commissa. Altera species complectitur Magnae Matris Bacchique sacra fanatica, tum illa, quae triennio circumacto a mulierum coetibus seorsum permissu civitatis instaurata sunt [a], tum privata Orpheotelestarum initia. Ad tertiam classem refero, si quae pro singulis fiebant, deorum Manium averruncorumque placamina, ceteraque sacrificia lustralia et resolutoria cum inferorum numinum religione conjuncta. De quibus dicam equidem singulis, initio sumto a mysteriis.

Ad Eleusinia antiquis temporibus nullum peregrinis aditum fuisse tum Apollodorus testatur, tum vetus proverbium: Ἀττικοὶ τὰ Ἐλευσίνια, quod dici ἐπὶ τῶν καθ' ἑαυτοὺς συλλεγομένων καὶ πραττόντων τι ἀπόρρητον, Duris auctor est apud Zenob. II. 26. Diogenian. II. 38. eamque ob causam nonnulli Herculem et Dioscuros, antequam initiarentur, a civibus Atticis adoptatos esse fabulati sunt. Neque faciliorem in communicandis

[a] Diod. IV. 3. παρὰ πολλαῖς τῶν Ἑλληνίδων πόλεων διὰ τριῶν ἐτῶν βαρχεῖα τε γυναικῶν ἀδροῖσθαι καὶ ταῖς παρθένοις νόμιμον εἶναι θυροπορεῖν καὶ συνενθουσιάζειν εὐαζούσας, τὰς δὲ γυναῖκας κατὰ συστήματα θυσιάζειν τῷ θεῷ καὶ βαρχεῖν. Ovidius Remed. Amor. v. 592. ibat ut Edono referens Trieterica Baccho ire solet fusis barbara turba comis. Eaue solemnia perditu durasse ostendit Galenus de Antidot. I. 8. 878. B. F. XIII. κάλλιστος οὖν ἐστὶ καιρὸς (τὰς ἐχίδνας θηρεύειν) ἥνικα καὶ οἱ τῷ Διονύσῳ βαρχεῖοντες εἰσάσῃ διασπῶν τὰς ἐχίδνας, παυομένου τοῦ ἥρος οὕτω δ' ἡργμένου τοῦ θέρους. cf. Schwarz. de Gemma antiq. p. 79.

Samothracum sacris Dardanum fuisse Diodorus tradit V. 49. levissimus auctor, sed communem de priscis cerimoniais opinionem sequutus. Id vero secretum nescio an a principio omnibus deorum gentiliciorum sacris adhibitum fuerit. Cleomenem quidem Argis Junoni supplicare volentem prohibuit Heraei antistes, οὐχ ὄσιον, inquires, αὐτόθι ξείνῳ θύειν Herodo. VI. 81. eidemque acropolin sacrificandi causa ingresso restitit sacerdos attica his verbis: οὐ θεμιτὸν Λωριεῦσι παριέναι ἐνταῦθα. Neque Achaei Helicen incolentes Ionibus, ut Neptuno Heliconis rem divinam facerent concesserunt Diod. XV. 49. [b] Quin in decreto Piraeensium paganico, quo maximos, qui exteris tribui possunt, honores Callidamanti cui-dam deferunt, sacrorum quorundam paganalium usus nominatim excipitur: Καὶ ὅταν θύωσι Πειραιεῖς ἐν τοῖς κοινοῖς ἱεροῖς νέμειν καὶ Καλλιδάμαντι μερίδα καθάπερ καὶ τοῖς ἄλλοις Πειραιεῦσι, καὶ συνεστιᾶσθαι, ἄλλῳ δὲ μὴ Boeckh. Inscr. Cl. I. P. I. N. Cl. Cujus exclusionis causae fortasse aliis aliae fuere et nonnullis privatae, ut quum ab Evandriis Atheniensium peregrini omnes prohibiti sunt Anecd. Bekk. p. 257. a Miltiadis agone funebri Lampsaceni Herodo. VI. 38. ab Amphiarai oraculo Thebani Id. VIII. 134. ab Isthmiis Elei Plutarch. de Pyth. Or. c. 13. p. 269. T. 9. Paus.

[b] Populi Romani sociis nonnunquam permissum est in Capitolio sacra facere. v. Dio Cass. LXIX. 15. Liv. XLIII. 6. XLIV. 14. Idem gratificantur Latii Olontii. v. Chandler. Antiq. Asiat. p. 135. Hermionenses Asinaeis Murator. Thes. T. II. 607. Ludorum et sacrorum communio saepe foedere pacta Liv. VIII. 14. et in numis consignata est. v. Eckhel. Doctr. Num. T. IV. 388.

V. 2. Schol. Plat. p. 11. Ruhnk. a multis servi v. Casaub. ad Athen. XIV. 639. D. a plerisque barbari, et recentiore memoria Christiani v. Reitz. ad Lucian. Alex. c. 38. p. 424. T. V. Sed principalis sine dubio causa gravissimaque posita est in peregrinorum odio et metu. Etenim fuit quoddam tempus, quum gentes nullis inter se commerciis mixtae soloque nativo arborum ritu inhaerentes nec alieni quidquam reciperent nec de suo communicarent, et in ipsa illa humanitatis altrice Graecia, notum est, quam rara fuerint quondam commercia, quam intuta peregrinatio. Ejusmodi autem temporibus et moribus alienigenas ad sacrorum civitum communionem admissos esse, num credibile videtur? quum praesertim mitioribus seculis nonnulli tam morosi fuerint, ut vasa peregrè advecta Herodo. V. 88. Athen. IV. 137. F. et esculenta exotica a deorum dapibus excluderint et removerint? Deinde saepe causae incidebant, quum parum e republica videretur palam deos precari, ne qua fierent votis contraria vota^[c]. Unde profecta est illa Ajacis monitio:

Ἄλλ' ἄγετ' — εὔχεσθε Διὶ Κρονίωνι ἀνακτι
σιγῇ ἔφ' ὑμείων, ἵνα μὴ Τρῶές γε πέθωνται.

Erat enim publica opinio, deorum gratiam muneribus donisque redimi posse, facileque in rebus

[c] Zenob. Prov. IV. 29. Ἀράτῳ ὁ θεὸς γυλάσασθαι ἔφη μὴ λάθωσιν οἱ ἐξ ἐναντίας εὐχῇ μείζονι χρησάμενοι. quod de Diotimo narrat Schol. Eur. Phoen. 1408. Locrenses nonas praedae voverunt, tacitamque eam rem habuere, ne votis vincerentur Justin. L. XX. c. 2.

trepidia subibat timor, ne qui eas propositis praemiis amplioribus ad suas partes traducere fa-
voremque interciperent. Id vero ne fieri posset,
quod tandem aptius erat remedium, quam si no-
mina deorum tutelarum aut certe ritum placandi
occultum haberent? quem qui non tenebant, hīre
non poterant, tenere autem non nisi veteres cul-
tores credebantur. Quare ab his, si res ita fer-
ret, et ἀφιδρύσεως venia petita^[d] et nonnunquam
etiam sacerdotes arcessiti sunt^[e] velut Aescula-
pii, Cereris Cybelaeque a Romanis, Cereris et
Proserpinae a Carthaginiensibus^[f]. Romanos qui-
dem communis fama est occultasse Romae nomen
alterum^[g] ne deus, sub cuius tutela urbs erat,
exaugurari posset; de quo disserens Plutarchus
Quaest. Rom. LXI. 347. T. VIII. comparat simi-

[d] Quanquam plurima fuere Cereris Eleusinae, Apollinis Pythii
Delique, Dianae Ephesiae aliorumque deorum ἀφιδρύματα, neque ea
solum a colonis assumpta sed etiam exteris transmissa, tamen ea uni-
cuique licuerit, quae vellet ad se transferre sacra, magnopere dubito.
Strabo VIII. 383. narrat Ἴωνας αἰτεῖν παρὰ τῶν Ἑλλήνων μάλιστα
μὲν τὸ βρέτας τοῦ Ποσειδῶνος, εἰ δὲ μὴ, τοῦ γε ἱεροῦ τὴν ἀφιδρύ-
σιν. Namque ut rite fierent sacra, non solum signorum similitudo ac-
curate exprimenda sed etiam caerimoniarum tenor religiose servandus
erat; quod Jamblichus quoque declarat V. Pyth. II. 4. 18. singularum
gentium Samum inhabitantium ortum et unde quique deducti fuerint,
e sacrificiorum ritu etiam nunc cognosci affirmans. Hic autem unde
disci poterat, nisi a primis auctoribus eorumve posteris? De Dianae
sacris Massiliam et hinc in alias colonias propagatis Strabo IV. 179.
ἐν ταῖς ἀποίκιαις πόλεσι πανταχοῦ τιμᾶν ἐν τοῖς πρώτοις ταύτην τὴν
θεὸν καὶ τοῦ θεοῦ τὴν διάδοσιν τὴν αὐτὴν καὶ τὰλλα νόμιμα φυ-
λάττεσθαι τὰ αὐτὰ ἅπαντα ἐν τῇ ἀκροπόλει. Idem L. XII. 537. ἱερὸν
Ἀπόλλωνος Κατάσποντος τιμώμενον καὶ δὴν τὴν Καππαδοκίαν, ποιη-
σαμένων ἀφιδρύματα ἀπ' αὐτοῦ. v. Wesseling. ad Diod. XV. 49.

[e] Periti cultus, ut Valerius Maximus vocat I. 8. 2.

[f] Diodor. XIV. 77.

[g] Tria urbis nomina refert Lydus, unum τελεστικόν, Amor,
quod commentitium est, secundum ἱερατικόν Flora, tertium πολιτικόν
Mena. p. 97. ubi ἐξαγορεύειν scribendum pro ἐξαγεῖν. Vicum Va-
lentiam commemorat Chron. Pasch. p. 109.

les exterorum superstitiones: ὡς τῶν Ῥωμαϊκῶν
 τινες ἱστορήκασιν, ἐκκλήσεις εἰσὶ καὶ γοητεῖαι θεῶν,
 αἷς νομίζοντες καὶ αὐτοὶ θεοὺς τινὰς ἐκκεκλήσθαι
 παρὰ τῶν πολεμίων καὶ μετακηκέναι πρὸς αὐτούς,
 ἐφοβοῦντο τὸ αὐτὸ παθεῖν. Ὡς περ οὖν Τύριοι
 δεσμοὺς ἀγάμμασι λέγονται περιβαλεῖν ^[h] ἕτεροι
 δ' αἰτεῖν ἐγγυητὰς ἐπὶ λουτρὸν ἢ καθαρμόν τινα
 προπέμποντες etc. Sed et apud Graecos hujus
 moris vestigia extant: Liberi Patris statuam Chii
 devinxerant, Dianae Ephyræi Schol. Pind. Ol.
 VII. 93. Enyalii Venerisque Spartani; Saturnum
 Apollodorus alligari ait per annum laneo vinculo
 et solvi ad diem sibi festum Macrobi. I. 8. ^[i] qui-
 bus omnibus eandem causam subesse non credi-
 derim, quum praesertim fieri possit ut taeniae et
 fasciae, consueta statuarum ornamenta ^[i], falsam
 vinculorum speciem praebuerint Periegetarum ocu-
 lis, ad prompta et aperta saepe caecutientium. Sed
 et quæ de Tonacorum Samiorum ritu prodita le-
 gimus Athen. XV. 572. D. cum nostra ratione
 congruunt, et Pausanias refert Enyalii vincula
 perpetuae mansionis pignus haberi. Hoc vero
 exemplo Paciaudius usus est Monum. Pelopp. T.

[h] Hercule et Apolline id factum esse constat.

[i] E' Cleanthis Theomachia, libro ignotissimo, Plutarchus de Flumin. p. 1003. affert, Saturnum a Jove lana devinctum esse, dicis causa ut arbitror, et ad servandam veteris custodiæ memoriam; cui similis est de Promethei vinculis saligneis fabula.

[k] Aeljan. V. H. IX. 39. ἀναδῆσας πολλὰς ταινίας καὶ στεφανῶσας τὸ ἄγαλμα. Schol. Plat. p. 155. μύρον καταχέειν τῶν ἐν τοῖς ἀγιοτάτοις ἱεροῖς ἀγαλμάτων θέμις ἦν, ἐρίψ τε στέφειν αὐτὰ καὶ τοῦτο κατὰ τινα ἱερατικὸν νόμον, ὡς ὁ μέγας Πρόπλος φησὶ. Cereris ἄγαλμα κατευλημμένον ταινίαις Pausan. X. 35. 5. et Hygieae circumdatus fascias II. 11. Generatim Petronius c. CII. statuarum ritu patiemur vincula et pannos,

II. p. 52. ad circumscribendam Ansaldi sententiam, sacrorum evocationem Graecis usitatam fuisse negantis, et recte quidem, si publice et solemni obtestatione evocata esse negat. Sed in universum de deorum inconstantia eandem fuisse Graecorum et Romanorum sententiam paremque et in intercipiendis peregrinis sacris sollertiā [¹] et in retinendis cautionem, tot exemplis confirmatum est ut nullus dubitationi relinquatur locus. Quo perspecto ne illud quidem obscurum esse potest, qua de causa veteres tum privatim a sacris domesticis [²] tum publice a gentilicis externos atque peregrinos exterminaverint. Hanc vero cautionem quando magis adhiberi par erat, quam quum deorum tutelarium solemnia obirent, quos sanctissimis quique cerimoniis colere, in quibus spem praesidiumque rerum suarum collocatam putare [³], quorum sacra una cum parentium cineribus [⁴] tanquam communis ortus documenta

[¹] v. Liban. Antioch. T. I. p. 307. ubi plura sunt translatorum ab aliis sacrorum exempla.

[²] Isaëus de Herad. Ciron. p. 70. 37. τῷ Δῆ. θύων καὶ Κτησίῳ, περὶ ἣν μάλιστα ἐκείνος θυσίαν ἐσπούδαζε καὶ οὔτε δούλους προσῆγεν οὔτε ἑλευθέρους ὀδνέλους. Dionysius Hal. III. 86. Ἀντιqq. μέλλοντος Τύλλου θυσίαν τινὰ καὶ οἰκίαν ἐπιτελεῖν, ἣν αὐτοὺς μόνον ἐβούλετο τοὺς ἀναγκαίους εἶδέναι.

[³] Πελαγοὶ ἐν τῇ γῇ ἀπέλιπον ξόανον τῆς Ἀρτέμιδος, ὃ πατρῶν ἦν αὐτοῖς (Ἀρτεμις πατρῶα in foro Sicyoniorum Paus. II. 9. 6.) πανταχοῦ συμπεριεγόμενον Plutarch. de Mul. Virt. p. 278. T. VIII. Profugi τὰ πατρία ἱερὰ ἐπάγονται Joseph. Antiqq. I. 10. Θεῶν κομίζων ἦκεν ἱερὰ εἰς τὴν μετοίκησιν σεμνὰ ἐφόδια Aelian. ap. Suid. s. Σεμνὰ. Fortasse de Teline dictum Herod. VII. 153. qui Gelenses reduxit, ἔχων οὐδεμίην ἀνδρῶν δύναμιν ἀλλ' ἱερὰ τῶν Θεῶν.

[⁴] Θεῶν πατρῶν ἐδη θῆκαι τε προγόνων Aeschyl. Pers. 408. ἱερὰ πατρῶα καὶ προγόνων θῆκαι Lycurg. c. Leocr. p. 141. ἱερῶν καὶ τάφων πατρῶν Aeschin. Fals. Leg. p. 317. ἱεροῖς πατρῶοις καὶ μνήμασι τῶν προγόνων Leabonax Protrept. p. 12. Dionys. Antt. VIII.

et publicae salutis fundamenta diligentissime conservare solebant^[P]. Constat omnes in periculis suis deos patrios invocare et ideo illis vota solvere, quorum familiaris numen opitulari sibi credunt, Servius ait ad Aen. XII. 768.^[q] idemque, qui sic appellantur, declarat ad Georg. I. 494. Patrii dii sunt qui praesunt singulis civitatibus, ut Minerva Athenis, Juno Carthagini; sicut Diana Ephesiorum. θεός πατριος Xenoph. Eph. I. 11. p. 20. Venus Cypriorum V. 10. 108. Apollo Delphorum Himer. Or. XIII. 594. Mars Eleorum πατρώος Schol. Pind. Ol. XIII. 148. Pergamenorum Aesculapius Eunap. V. Oribas. p. 181. Boiss. Sed nimis multa argumentor, qua de re certissima possum proferre testimonia; primum Pausaniae, cujus summa huc redit: Magnarum deorum mysteria in Messeniam intulit Cauco, instaurarunt Lycus et Methapus IV. 1. Tabulae plumbeae, quibus ritus sacrorum (ἡ τελετή τῶν μεγάλων θεῶν) inscripti erant, asservabantur ἐν ἀποθήκῃ c. 26. usque ad instantem Messenae expu-

35. θεῶν ἱερὰ καὶ πατέρων ἅλα Plutarch. Themist. c. IX. θεῶν ἱερὰ καὶ τάφους προγόνων Dio Chr. XXV. 521. XII. 374. pro quo apud scriptores recentiores τάφοι προγονικοί Lucian. Eunuch. §. 3. p. 206. T. V. Dionys. Antt. VIII. 7. Aelian. V. H. II. 28. Simpliciter ἱερὰ καὶ τάφοι Plato Legg. III. 699. D. Epist. VIII. 856. Demosth. p. Cor. 289. 13. Arae, foci, deum delubra, sepulcra majorum Liv. XXVI. 13. templa, aras et sepulcra Flor. II. 7. 4.

[P] Zaleucus in Proem. Stob. XLII. 280. πόλιν φιλαπέραν μηδεις ἄλλην ποιέσθω τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος ὡς θεῶν πατρῶων νεμεσώντων.

[q] Julian. Ep. XL. 417. Α. σοὶ πρώτη καθάπερ πατρίῳ θεῷ τὰ πρωτόλεια τῶν ἐμῶν σώσεων ἀπέδωκα. Phalaris Ep. XXXVI. 132. τοῖς πατρώοις θεοῖς ἐπὶ νύκτα ἐβουδύτουν.

gnationem; tunc autem Aristomenes eas clam omnibus terrae mandavit, melioris fortunae vices expectans; hoc enim pignore retento salvam fore Messeniam vates cecinerant c. 20. Multis annis post recuperata salute Epiteles, quo duce Messenii redierunt, tabulas effodit et in luco Carnasio una cum Euryti herois ossibus condidit c. 50. Hactenus ille. Deinde Herodotus narrat Miltiadem Parum oppugnantem Timus aedituae clandestinis monitis accessisse noctu ad opertum Cereris (τῶν χθονίων θεῶν) ὥς κινήσοντά τι τῶν ἀποθήκων· sed illum objecto horrore protinus refugisse; Timo autem in jus vocatam, quod τὰ ἐς ἔρσενα γόνον ἄρδητα ἱερὰ καὶ τὴν πατρίδος ἄλυσιν hostibus prodidisset VI. 134. [†] Hinc satis claret, mysteria ad cultum numinum tutelarium pertinuisse eamque imprimis causam fuisse, cur Graeci eorum adspectu peregrinos interdicerent, quorum praesentiam neque diis gratam neque sibi utilem putarent. Sed nec illud explicatu difficile, cur ad sacra nonnulla ne civibus quidem omnibus liber fuerit et promptus aditus. Nam si quae erant urbium arcana praesidia, Palladia aliave munera divinitus accepta, ea, quamdiu divinitatis opinionem retinebant, non vulgi oculis exponi sed secreto ritu coli necesse erat; sed obsolescente superstitione pleraque pervulgata sunt. Cujus generis (ne in re nota multus sim) duo exempla

[†] Similiter exploratores Dorienses a Crio, qui Apollinis domestici (Οἰκέτρον) statuam domi suae asservabat, διδάσκονται τὴν ἄλυσιν τῆς Σπάρτης Pausan. III. 13. 2. Zabidus Idumaeus patriae suae hostibus Apollinis tutelam vendidit Joseph. Apion. II. 8. 478.

apponere satis habeo; primum lapidem illum ad Cyzicenos coelo delapsum, quo amisso urbem amitti fatale erat J. Lyd. de Ostent. c. VII. p. 24. tum cincinnum Medusae, quem Minerva Aeropae^[r] Cephei filiae tradiderat, ἐς φυλακὴν τῆς πόλεως, Tegeatae autem in Poliadis asservabant tanta cum cura, ut ipsi sacerdoti non plus semel in anno eo ingredi fas esset. Cujus rei auctor Pausanias VIII. 47. quum in cursu operis plurima enumeret templa, quae vel semel per annum paterent colentibus, vel solis sacerdotibus adire permissum esset^[s], suspicionem affert, in plerisque (nam de omnibus affirmare nolo vel propter sacrarium Hierosolymitanum) arcana urbium phylacteria, ut Libanius vocat Decl. T. I. p. 1029. reposita fuisse, sive alla divinae gratiae pignora, domesticis religionibus consecrata, sive heroum reliquiae, solo, in quo humati essent, salutare, sive etiam consignata literis gentis fata^[ss]. Quo-

[^{rr}] Sic Pausanias vocat, Asteropen Suidas s. *Πλόκιον Γοργάδος*. Apud illum eodem loco, ubi puella se ipsa interfecisse narratur ὑπὸ δαίματος καὶ αἰδοῦς, scribendum videtur ὑπὸ λήματος animo magno.

[^s] Minucius Octav. c. XXIV. 266. Quaedam fana semel anno videre permittunt, quaedam in totum videre nefas. Cujus prohibitionis causae variae pro loco et tempore nec penetrabiles praeter eam, quam Philo affert Enarrat in Cant. Cant. p. 722. T. IX. Gall. τὰ ἅγια τῶν ἁγίων μελλοῦσα τινὰ μυστηριώδη καὶ ἀπόκρυφον ἔχει τὴν τιμὴν, ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰσιόντος τοῦ ἀρχιερέως. Semel in anno patebat templum Liberi Limnaei Demosth. c. Neaer. p. 1371. Domestici (*Οἰκουροῦ*) Schol. Lyc. 1246. Lysii Paus. IX. 16. 4. qui idem tradit de Dindymenae sacro IX. 25. 3. et Hippodamiae VI. 19. 1. Ad secundum genus pertinet Jovis Lycae Abaton celeberrimum, de quo Eratosth. Cat. I. Schol. Arat. 28. aliaque multa, Pavoris Spartaee consecrati Plutarch. V. Cleom. c. VIII. Quirini Romae Schol. Cruq. ad Epod. XVI. 1. Neptuni Paus. VIII. 31. 2. Achillis III. 20. 8. Idemque deorum statuas sedesque solis sacerdotibus visendas multis in locis commemorat VII. 23. et 27. VIII. 36. 2. etc.

[^{ss}] v. Epimetr. I.

rum omnium exempla afferre longum foret, sed ex uno specimine totum hoc genus superstitionis cognosci volo. Alexandro mortuo urbem, quae corpus ejus servaret, invictam inviolatamque fore Aristander praedixit vates Aelian. V. H. XII. 64. cf. Jul. Valerii Res gest. Alex. L. III. c. 92.[*] Aristides rhetor Manes eorum, qui contra Persas pugnantes pro libertate patriae mortem oppetivissent, tanquam perpetuos Graeciae tutores praedicat Or. Pl. II. p. 172.[†] et jam Perdiccas moriens Argaeo filio locum monstrasse dicitur, quo condi vellet et ossa etiam succedentium poni, quoad ibi reliquiae posterorum conditae forent, regnum in familia mansurum Justin. L. VII. 2.[‡] Eique opinioni inserviens Pythia quotiescunque civitates fame, bello, aliove malo pressae divina consilia expeterent, toties

[*] Liban. Decl. T. II. p. 577. Ἀλεξάνδρειαν τὴν δεικνῦσαν τὸν Ἀλεξάνδρου νεκρόν.

[†] ὑποχθόνιους φύλακας καὶ σωτήρας τῶν Ἑλλήνων, οὓς ῥύεσθαι τὴν χώραν οὐ χεῖρον ἢ τὸν ἐν Κολωνῷ κείμενον Οἰδίπουν ἢ εἰ τις ἀλλαχόθι πού τῆς χώρας ἐν καιρῷ τοῖς ζῶσι κείσθαι πεπίστευται. Hinc emendes Annaei Gaz. p. 654. Bibl. Bing. XII. ἀκούεις τὸν Οἰδίπουν ἐν Κολωνῷ κείμενον ἐν Σκύρῳ (καιρῷ) κείσθαι τοῖς πολλοῖς. Valerius Max. V. 3. 8. Oedipodis ossa inter Areopagum et Minervae arcem honore arae quasi sacrosancta coli dicit. Verbis illis ἢ εἰ τις ἀλλαχόθι τῆς χώρας Aristidem non Orestem significasse, ut Scholiastes censet p. 213. Cratinum comicum sequens, indicat nomen ἢ χώρα, Atticam denotans; Theseum intelligi voluit vel Eurystheum prope templum Minervae Pallenidis conditum Eurip. Heracl. 1026. Frommelius Colonum, demum Atticum, in insulam Delum transfert.

[‡] Idem L. III. 4. Phalantum narrat ossa sua conteri et in foro Tarentino spargi jussisse quo Partheniis possessionem Tarentinam in aeternum fundaret. Idem eodem consilio Solonem fecisse Aristoteles prodidit ap. Plut. V. Sol. c. XXXII. neque aliud Zoroaster moribundus Persis mandavit: ἐὰν ἐκκαύσῃ με τὸ πῦρ, ἐκ τῶν καιομένων μου ὁστέων ἐπάρατε καὶ φυλάσσετε καὶ οὐ λείψει τὸ βασιλεῖον ἐκ τῆς χώρας ἡμῶν, ὅσον χρόνον φυλάττετε ἐμὰ ὁστέα Chron. Pasch. p. 37. C. Zonar. Lex. p. 964.

ferme heroum veterum ossa condere in suis finibus vel jam conditis debitos honores reddere iussit^[u]. In hoc autem numero fuere plures, quorum monimenta ne incolae quidem noscitarunt, nulla profecto alia de re, quam quod conservandae reipublicae essent. Ita Dircae sepulcrum nemini Thebanorum praeter Hipparchis notum fuisse Plutarchus testatur de Gen. Socr. c. V. 306. et Pausanias II. 29. Aeacum Aeginae sub ara quadam positum esse narrans non praetermittit, hoc ἐν ἀποδείξει dici^[w]. In universum, ut breviter repetam, nulla fere urbs fuit, quae non haberet quaedam domestica sacra in operto culta, seu patriorum deorum figmenta antiquissima seu heroum indigetum monimenta et ἀποδείξτους θήκας, sive

[u] Plutarch. de Pyth. Orac. XXVII. 292. πολλά ἐγράφετο καὶ θεῶν ἱερὰ διαποντίων καὶ ἡρώων ἀποδείξτοι θήκαι. Exempla hujus generis suppeditat Pausanias V. 13. VI. 20. VII. 9. et 36. IX. 18. De Hectoris ossibus v. Jacobs. ad Aristot. Epitaph. XLI. p. 373. de Herculis Schol. Ven. XIII. v. 1. et Schol. Lyc. 1194. 1208. de Rhesi Polyæn. VI. 43. de Hesiodi Procl. ad Opp. 631. Jacobs. ad Mnesalc. Epigr. XV. Heyn. ad II. XIII. 1. Sepulcrum Laomedontis quo integro tuta erant fata Trojana, super Scaeam portam fuisse Servius tradit ad Aen. II. 241. Aetolum in ipsa porta oraculi jussu sepultum esse Pausanias V. 42. utrumque, opinor, ad arcendum hostium introitum, sicut Neoptolemum sub limine templi Delphici defossum legimus Schol. Pind. Nem. VII. 62. Simile quiddam suspicor Libanium significasse in Or. p. Sacr. T. II. 241. ubi templi cujusdam memorat τὰ τῆς ὀροφῆς ἀποδείξματα καὶ ὅσα ἀγάλματα κέρυπτο τῷ σκότῳ et Pausaniam qui L. II. 14. Pelopis currum πρὸς τῷ ὀρόφῳ τοῦ ἀνακτόρου ἀνακείσθαι narrans, reconditum quandam locum indicat, quod vix assequutus est interpretes currum istum de tholo suspendens unde omnibus conspicuus fuisset. Etym. M. p. 19. ἄδυτα — οἷον ὀροφαί qui locus quam aptus fuerit ad hanc rem perspicitur ex Valer. Max. VI. 8. 7. Q. Lucretium proscriptum a triumviris uxor Thuria inter camaram et tectum cubiculi abdidit h. e. ἐπὶ διπλῆς ὀροφῆς μεταξὺ Appian. Civ. IV. 144.

[w] Ἡσιόδου τὸν τάφον οἱ πολλοὶ τῶν ξένων οὐκ ἴσασιν ἀλλ' ἀποκέρυπται ζητούμενος ὑπὸ τῶν Ὀρχομένων etc. Plutarch. Conv. Sept. Sap. XIX. 48. T. VIII. Amphionis sepulcro custodia addita Paus. IX. 17.

alia divina favoris pignora ad conservandam rempublicam necessaria eamque ob causam duntaxat indigenis nota aut ne his quidem omnibus sed solis sacerdotibus aut magistratibus conscia.

§. 4.

Enumeratio sacrorum opertorum causis omnibus tempus est eo reverti, unde orsi sumus. Homerum igitur concedimus quidem in ea opinione fuisse ut illud aperto vivere voto^[a] non omnibus temporibus conducere putaret, sed mysteriorum, Palladiorum aliorumque sacrorum reconditorum notitiam habuisse Iliadis atque Odysseae auctorem, id vero pernegamus. Eleusiniorum quidem famam sub ipsa belli Persici initia nondum extra Atticam evagatam esse, Herodotus significat, dum ea ipsi Spartanorum regi Demarato ignota fuisse narrat VIII. 65. quanquam idem Cleomenem vastatione sacri Eleusinii (τὸ τέμενος τῶν Θειῶν) piaculum sibi contraxisse refert V. 75. neque non in Solonis legibus de senatu postridie mysteria in Eleusinium convocando sancitum erat Andocid. de Myst. p. 15. 6.^[b] Haud multo ante

[a] Pythagorae illa vox est μετὰ φωνῆς εἵχεσθαι Clemens Paedag. p. 641.

[b] Fabulosum est quod de Anacharsi narrat Lucianus in Scyth. 8. 154. T. IV. ἐμνήθη μόνος βαρβάρων δημοπόλιτος γενόμενος, εἰ χοῦ θεοξένῳ πιστεῦειν, et Himerius Or. XXX. 856. ἤγαγεν ὁ τοῦ πυρός τοῦ κατ' Ἐλευσίνα πόθος καὶ Ἀνάχαρσιν ἐπὶ μυστήρια. Ad talia fingenda quam prompti fuerint, ostendit Sorani narratio de Hippocrate c. II. eum ab Atheniensibus civitate donatum et Eleusiniis initiatum esse δεύτερον ἂν Ἡρακλέους, quod sequitur auctor Epistolarum. — Justinus narrat II. 8. Pisistrato nondum ad tyrannidem evecto, Megaren-

in Musaei, Pamphi^[c] et Homeridae hymnis Eleusiniorum heroum nomina et genus proditum arbitror tum ob alias rationes tum quia in ceterarum urbium historiis regumque genealogiis nec ipsorum mentio nec urbis Eleusinis facta est. Illius autem divini doni, quo Trojae salus stetit, primi auctores extant Lesches et Arctinus v. Hesych. s. *Διομήδεις* de ariete auricommo Thyestae regnum portendente Alcmaeonidis scriptor tradidit Schol. Eur. Or. 988.^[d] Homero vero illas Pelopidarum discordias ignotas fuisse Critici docent in Schol. Venet. B. 106. De vellere aureo is qui Aegimium condidit Schol. Apoll. III. 584. de fatali Meleagri titione, quantum Pausanias resciscere potuit X. 51. nemo ante Phrynichum, quem in eo ab antiquis poetis Minyadis et Eoeorum discessisse ait. De Nisi regis capillo purpureo

Cujus quam servata diu natura fuisset,

ses consilium cepisse matronas Atheniensium in Eleusiniis noctu opprimendi.

[c] E tribus Celei filiabus, quas Pamphus nominavit Paus. I. 39. Saesarae nomen ductum est ab ipsa Eleusine, olim Saesaria vocata Hesych. Idem: *Ἀλόπη κρήνη ἐν Ἐλευσίνι*, ex qua Alope illa Cercyonis filia conficta est.

[d] Pelopis altis nobile in stabulis pecus, arcanus aries cujus per omne corpus effuso coma dependet auro — Possessor hujus regnat hunc cunctae domus fortuna sequitur Seneca Thyest. v. 225. Purpureum fuisse dixit Simonides Tzetz. Chil. I. 480. qui est auspicatissimus color. Festus p. 480. Tarquitius in ostentario Thusco prodidit arietem purpureo colore natum regibus felicitatem portendere cf. Tristano. Comm. T. I. 244. Antonino Diadumeno oves purpureae regum portenderunt in agro patris natae Lamprid. Diad. c. IV. cf. Spartian. Geta c. III. Oraculum Pelopi de aurea ove redditum Suidas refert s. *Ἀνάθημα*, fabulam ipsam physice interpretatur Varro de R. R. II. 1. 6.

tam patriam incolumem. Nisi regnumque futurum,
concordes stabili firmarunt numine Parcae [e].

cui comparem habuit Pterelaus, nescio an nullum antiquius proferri possit testimonium quam Aeschyli Choeph. 610. Postremo, quod ad heroum indigetum cultum adtinet, sic statuo: quum Homeri aetate ne illis quidem, quos jam fama in deorum concilio collocaverat, preces et vota fieri videamus, haud veri simile esse, ut hi, quorum sepulcra monstrarentur, divinis gavisii sint honoribus, his autem de medio sublatis tolli etiam reliquiarum religionem, cujus primum vestigium in Eumeli quodam testimonio [f] reperisse mihi videor. De posteriorum scriptorum auctoritate quid existimandum sit, ex Hellenis, Oedipi aliorumque innumerabilium sepulcris commenticiis aestimari potest. Ergo de his quoque rebus nihil ad Homerum satis tuto transferre licet.

§. 5.

His ita perfectis transeam ad illud genus sacrorum mysticorum, quod ex divisione, quam tri-

[e] De Scyllae vel Comaethus facinore narrasse videtur ignotus poeta, cujus verba πορφυρέην ἤμησε κρέκα affert Suidas s. Κρέκα.

[f] Paus. II. 2. τάφους Σισύφου καὶ Νηλέως οὐκ ἂν εἰ ζητοῖ τις ἐπιλεξάμενος εὐροι τὰ Εὐμήλου. Νηλέως μὲν γὰρ οὐδὲ Νέστορε ἐπιδειχθῆναι τὸ μνήμα ὑπὸ τοῦ Σισύφου φασί· χρήναι γὰρ τοῖς πάνσιν ἀγνώστον εἶναι. Σίσυφον δὲ ταφῆναι μὲν ἐν τῷ Ἰσθμῷ, τὸν δὲ οἱ τάφον καὶ τῶν ἐφ' ἑαυτοῦ Κορινθίων ὀλέγους εἶναι τοὺς εἰδότας. Siebelius edidit: τάφους—οὐκ ἂν εὐροι, οὐδ' ἂν ζητοῖ τις ἐπιλεξάμενος τὰ Εὐμήλου, et verba καὶ τῶν ἐφ' ἑαυτοῦ reddidit eorum, qui aequales ejus fuere, haec ut sit Corinthiorum oratio, Pausaniam docentium. Verum, ut ego sentio, pronomen reciprocum ostendit Eumeli ipsius verba afferri; praeterea cod. Vatic. verbum εὐροι

partitam fecimus, secundum est. Ac Pausanias quidem X. 4. conjecturam facit, Panopeum in Od. XI. 581. ideo *Καλλίχορον* dici, quod Thyiades [a] Atticae Parnassum petentes illo loco cantus tripudiaeque edere solemne habuerint. Sed fallitur. Nam *καλλίχορος*, sive epitheton est, sive nomen quorundam locorum proprium, ut putei Attici et fluvii Paphlagoniae, cum choris nihil commune habet v. Ilgen. ad H. in Cer. 99. quamquam ad puteos choreas institutas esse praesertim a puellis aequatum missis, haud nego [b]. Nec firmitus argumentum praebet Andromachae mariti luctu furentis cum Maenade comparatio Il. XX. 460. Is enim locus cum L. VI. 389. ubi eadem et eandem ob causam progreditur *μαινόμενη εἰς χυῖα*, tantam similitudinem habet, ut vix dubitari possit, quin ex illo expressus et interpolatus sit. Et mirari subit, fere omnes locos, quibus

omittis, quo ejecto sic scribendum: *Σισύρου* — *τάφους οὐκ ἂν οὐδὲ ζήτησιν* τις. qui Eumelum legexit, haud scio an sepulchri utriusque inveniendi spem plane abjecturus sit, quorum alterum ne Nestori quidem monstratum, alterum vel suorum aequalium perpaucis notum esse dicit. *φασί* scil. *τὰ Εἰμήλου συγγράμματα* i. e. poesis Corinthia, cujus paullo ante C. H. mentio fuit, ut L. VI. 2. *τὰ Ἠλέων φασί γραμματα*, et IV. 18. *ἐπὶ φασί*, nisi hoc ut saepe pro *φησί* surrepsit.

[a] Pausanias X. 6. 2. affirmat Thyiades a Thyia (Castalii filia) nomen habere. Hesiodus vero Thyiam Deucalionis filiam dicit Fr. LXXXVIII. filium Locrum Fr. XI. unde suspicari possis Delphicas Thyiades ei notas fuisse. Has significare videtur Hesychius: *Θεωρίδες, αἱ περὶ Διόνυσσον γυναῖκες*. Apud Nonnum IX. 261. *παρθενικὰ θεωρίδες* Apollini operantur, utrique deo Thyiades Paus. X. 22. 5.

[b] Philo de Vit. Mos. L. I. 642. *χορούς περὶ τὸ φρέαρ ἐν κύκλῳ στήσαντες*. Geoponn. L. XI. 4. 797. *Ἐπεικλέους παῖδες ὑπορχόμεναι ταῖς θεαῖς εἰς φρέαρ ἐξελεττόμεναι πίπτουσι*. Plutarch. de Adul. et Am. Discr. c. 40. p. 218. *προσαπολλύνουσιν αὐτοὺς τὴν περὶ τὸ φρέαρ ὄρχησιν ἀτεχνῶς ὀρχούμενοι* ubi Wyttenbachio nihil succurrit praeter proverbium *Λύκος περὶ τὸ φρέαρ χορεύει*.

Liberi nomen continetur, a veteribus Criticis sive per se ipsos, sive quia suspiciosus intertexti sunt, in disceptationem vocatos esse. Primum illud de amphora Od. XXIV. 74. quam Dionysus a Vulcano acceptam Thetidi donavit, eodem iudicio, quo tota parva Necyia, damnatur. Secundum locum Od. XI. 325. ubi est Diana Ariadnam interimens Διονύσου μαρτυρίῃσι, Herodianus summae auctoritatis Grammaticus, ob correctionem syllabae, quae est in priore nomine ab extremâ tertia, in suspitione posuit v. Etym. M. s. Διώνυσος. Sed ille versus Il. XIV. 325. Διώνυσον Σεμέλη τέκε χάρμα βροτοῖσιν, pariter cum iis qui antecedunt proximo et subsequuntur ab Aristophane rejectus est, temere fortasse et inconsulte, si ob nihil aliud quam quia illa veterum amicarum computatio nec Jovis personae conveniens nec ad tempus et locum satis apta est; sed quaeritur an non plures habuerit et graviore ad repudiandum rationes, primum illum Ἡσιόδειον χαρακτῆρα, quem veteres magno consensu Homero abjudicant, deinde Danaae Perseique nomen poetae, ut iidem volunt, ignotum^[bb] aliaque novitatis indicia. Illud certe quidem e Schol. Ambr. Od. IX. 198. elucet, plura fuisse in hoc loco, quae Critici culparent: ταῦτα σημειοῦται πρὸς τὸ μὴ παραδιδόναι Ὅμηρον Διώνυσον οἶνου εὐρετήν, τὸν δὲ Μάρωνα οὐ Διονύσου ἀλλὰ Ἀπόλλωνος ἱε-

[bb] v. Massieu Diss. de Gorgon. in Mem. Acad. Par. T. III. 51. Persidae novit Homerus Il. XIX. 116. sed an divinus Persei ortus ei notus fuerit, hinc liquido iudicari nequit.

ρέα, δι' ὅλης τῆς ποιήσεως οἴνου μνημονεύων (sic). ἡ δὲ ἀπόστασις πρὸς Ἡσίοδον, λέγοντα τὸν Μάρωνα Οἰνοπίωνος τοῦ Διονύσου [*]. Nam quum deus hic nulla alia re nisi invento vini usu inclaruerit et haec una causa sit, cur generis humani deliciae dicatur, sequitur eos, qui hoc ejus beneficium vel ignotum Homero vel silentio praetermissum statuerunt, illum locum pro supposito damnassee. Neque ex Inus consecratione Od. V. 332. veteres docti collegisse videntur, Dionysi divinitatem jam tum Homeri temporibus percrebruisse, si quidem illi hanc uno testimonio fundatam putarunt Il. VI. 132. quod ostendit ista adnotatio: σημειοῦνται τινες, ὅτι ὡς περὶ Θεοῦ τοῦ Διονύσου διαλέγεται, nisi hoc judicium a Choriizontibus profectum aut omissione particulae negativae depravatum est; nam ex hoc ipso loco, ut Heraclides ait c. XXXV. 114. κομίζουσιν ἔννοια μὴδὲ Διόνυσον εἶναι παρ' Ὀμήρῳ Θεόν, ἐπειδήτις ἐπὶ Λυκούργου διώκεται καὶ μόλις δοκεῖ σωτηρίας τυχεῖν Θέτιδος παραστάσης. quamquam hi non tam Homeri sententiam exhibere quam ejus inconstantiam reprehendere videntur, qui eundem Dionysum et coelestibus diis adnumeret et ad casus deprimat humanos. Sed de Criticorum argumentationibus haud accurate cognitis [°] nec promptum

[*] Verba δι' ὅλης — μνημονεύοντα continuanda sunt cum prioribus οἴνου εὐρετήν.

[°] Ros, qui Il. I. 400. Ἥρη τ' ἡδὲ Ποσειδάων καὶ Παλλὰς Ἀθήνη substituerunt καὶ Φοῖβος Ἀπόλλων, vehementer contemnit Heynius, quasi non idem flagitium, a quo Minerva filia liberatur, relinqueretur in Apolline Jovis filio. Verum non haec mutandae lectionis ratio fuit, sed quod Minervam tanti facinoris

est dicere nec proposito necessarium. Nos enim fanaticarum religionum vestigia quaerimus; quae quoniam in uno loco, quem modo indicavimus, expressa sunt et apparent, de eo primo loquimur. Illas igitur *μαινόμενοι Διωνύσοιο τιθήνας* non mortales esse feminas sed e nympharum genere Sophocles Oed. Col. 680. et plerique veterum consenserunt. Hoc autem concesso, quod nescio an aliter statui non possit, jam illud in contentionem venit, utrum poeta Bacchanal quoddam ante oculos habuerit, an ut Dianae Od. VI. 101. ita Dionysi comitatum, qualis puero convenit, animi notione informaverit, similitudinemque ab humanarum nutricum lusibus traduxerit ad deos. Sed si maxime largiamur, quod adjecta loci nota probare videtur, illam Liberi et colludentium nympharum speciem non libero animi motu conceptam sed ad naturae veritatem expressam esse, tamen non plus consequemur, quam ut famam quandam Bacchicarum cerimoniarum e Thracia ortam Graecorum aures pervasisse intellegamus. Rem enim apud Thraces gestam esse et Lycurgi nomen declarat, quem consentiens fere antiquitatis vox Boreae popularem facit, et confirmant alia Bacchicarum religionum vestigia, haec terrae impressa, quae quoniam ne postremus qui-

poenas dedisse nusquam legitur, constat vero dedisse Apollinem, tunc quum Laomedonti sese addiceret, exuta quidem divinitate, ut ostendit regis fraudulentum sed nullius in deos injuriae comperti oratio. Praeterea haec lectio aptior interpretationi physiologicae de elementorum tumultu, quam Cornutus probat XVII. 172. ubi male vulgata subrepsit; nam hic ignem, non ut Schol. Ven. Jovis sed Apollinis nomine significari statuit. (In Euphiorionis versibus Fragm. p. 131. οὐκ ἀβοήθητος πρὸς κηδεμένα δέμοντες scribendum οὐκ ἀβοήθη πόλις).

dem idemque verbosissimus fabulae enarrator, Gailius^[4] complexus est, proximo loco in unum conferam, notis seu ignotis juxta usus.

§. 6.

Tres deos Herodotus auctor est a Thracibus generatim coli, Martem Dianam, Dionysum V. 7. quorum postremum hymni abecedarii artifex v. 9. Anall. T. II. 514. *Θρήιχα* vocat ob cultum gentilicium, quem Plinius quoque testatur XVI. 62. hederâ Liberi Patris et nunc adornant thyrsos galeasque ac scuta in Thraciae populis in solemnibus sacris Dionysum apud Thraces vaticinari Euripides Hec. 1243. et Pausanias IX. 30. memorant nulla cum loci notatione. Sed Herodotus VII. 110. templum dei fatidici apud Satras designat, templi custodes et oraculorum interpretes Bessos. Post quos Odrysae, quamdiu in fastigio stetere, sacris gentis praefuisse videntur; his enim regionem sacram (*τὴν χώραν, ἐν ᾗ ἀγάλλουσι τὸν θεόν*) restituerunt Romani, Bessis ereptam Dio Cass. LI. 25. quos Volagaesus dei Liberi sacerdos ad defectionem impulit LIV. 34. Pro his gentibus Homero ignotis Graeci Romanique, quoties Bacchanaliorum imaginem proponunt, Edones Bistonesque et Cicones tanquam proprios dei cultores inducere

[4] Recherches sur la nature du culte de Bacchus Par. 1821. Quae J. H. Vossius de his rebus scripsit, huic Francogallo aequae ignota sunt ac Bentleji scripta Turcia.

solent. Sidonius V. 489. Bistonides veluti Ciconum cum forte pruinas Ogygiis complent thiasis etc. Virgilius Cir., 168. saepe velut gelidis Ciconum Bistonis in antris bacchatur. Ovid. Met. IX. 641. Ismariae celebrant repetita triennia Bacchae. Et quanquam locorum ignoratione nonnunquam ad Haemum aberrant et ad Rhodopeia saxa Orpheis animata modis^[a], quo Hyginus etiam Lycurgum transfert Fab. XXXII. tamen perspicuum est, oram maritimam, quae ab Hebri ostiis ad Pindum protenditur, quasi pro domestico sacrorum Bacchicorum solo habitam esse. Qua Pangaeus ad mare descendit, Edones olim coeluere, quibus communis fama et Lycurgum regem et Liberi cultum adscribit. Philostratus V. Ap. VII. 11. 249. καὶ Ἡδωνοὶ ἢ Λυδοὶ βαρχεύουσιν, οὐκ ἀπιστεῖς ὡς γάλακτος αὐτοῖς ἢ οἴνου πηγὰς ἢ γῆ δίδωσι. Silius IV. 775. Edonis ut Pangaea super, trieteride mota, it juga. Edonorum oppida Crenides. et Novem Viae iisdem religionibus imbutae fuere; quod ostendit mons au-rifer super Philippis Baccho consecratus. v. Larcher. ad Herodo. T. IV. p. 196. et Thyiades Amphipolitanæ, quas Dioscrides Ep. XXXVIII. celebrat cum aperto solemanium orgiasticorum indicio. Eodem spectat illud ἱερὸν τῆς Μητρὸς Πίας κισσῶτιον, quod Phyllis regis Bisaltarum^[b] filia De-

[a] Claudian. de III. Cons. Hon. v. 114.

[b] Sithonem vocat Serv. Aen. V. 10. Phyleum Gramm. Bekk. p. 251. quod nomen in Epist. Socrat. XXX. p. 86. Orell. et in cor-

Demophonti vel, ut alij, Acamanti tradidisse fertur Schol. Lyc. 495. Ea quidem fabula est, iactata ab Aeschine Fals. Leg. p. 219. sed praeterita ab Herodoto, qui nomen *Ἐννέα ὁδοί* aliunde repetit VII. 114. et Phyllidem regionem novit c. 113. non reginam, cujus cum Demophonte commercia tum celebrari coepta sunt, quum Athenienses condendae urbis Amphipolis consilium aut cepissent aut exequuti essent. Dianam Amphipolitanorum domesticum numen fuisse Antipater ostendit Thessal. Ep. XXXIV. huic urbi nihil de veteribus ornamentis relictum esse quaerens praeter deae templum, quam ipse quidem Brauroniā vocat et Aethopiam, Livius Tauropolon XLIV. 44. quae nomina fortasse a colonis Atticis in deam Thraciam translata tam Dianae quam Cybelae similem, vernacula autem Thracum dialecto Cotyn, ut arbitror, nominatam. Hanc enim Aeschylus in Edonis, Cybelae in modum, bacchantium cetera stipatam inducit. Sed hoc in conjectura positum. Progredior ad Axium ejusque accolae Paeonas, de quorum sacris Hesychius testatur: *Ἀράλος ὁ Διώνυσος παρὰ Παίονσι*. Nysam Paeoniae exhibet numus, quem memorat Belley Memoir. d. Inscr. T. XXVI. p. 415. In Paeonum autem et Maedorum confiniis fons ille oriebatur, cujus haustu Silenus inebriatus est. Athen. II. 45. C. In Crestonaeorum tractu Aristoteles Auscult. c. 132. templum Bacchi memorat et auspiciū

ruptissimo Scholio Aeschin. p. 755. reponendum videtur. Sithonis Phyllis Ovid. Remed. Am. v. 605. et Heroid. II. 55.

flammae sponte in ara emicantis, cui simillimum ostentum Octavio, quum per desertam Thraciae exercitum duceret, in Liberi Patris luo obvenisse narrat Suetonius Oct. c. XXXIV. Postremum sit, nam Aristaeum et Dionysopolin^[c] propter novitatem testium omitto, Aphytis vini feracissima Liberique cultrix, quod declarat fanum dei a Xenophonte memoratum Hell. V. 3. 19. et Gigonus s. Gigonis, ut Stephanus scribit, ἀκρα μετὰ Μακεδονίας καὶ Παλλήνης καὶ Γηγών ἐντεῦθεν Διονύσιος καλεῖται Etym. M. Macedones vero ipsos Bacchi amiversaria sacra celebrasse, innotuit nulla re magis quam Cliti^[d] caede, qua deus ob neglectum sui honorem Alexandrum implicuit. Haec autem ejusmodi fuerint, Athenaeus docet XIV. 659. F. regis Macedonici sacra patria τὰ Βακχικά nominans. Levius est, nec tamen ab hoc loco alienum, quod Grammatici testantur, Bacchas a Macedonibus gentilicio vocabulo Clodones vocari, et (sicut deum ipsum) Laphystias Schol. Lyc. 1236. easdemque Mimallones Lutat. ad Theb. IV. 660. quia aliquando mulieres Macedonicae assumpto virili habitu hostes in fugam vertissent, in cujus rei memoriam Διονύσιον ψευδάνορον templum consecratum ferunt^[e]. Eoque

[c] v. Eckhel. T. II. p. 14. p. 25. et 388.

[d] Arrhian. IV. 8. Curt. VII. 2. Alexander Clitum occidit die sacro, quod Libero Castoribusque fecerat Itinerar. Alex. c. XC. ed. Maji. Hinc illustratur Incerti carm. in Alex. v. 25. Poett. Min. T. III. sic Clitum ad Bacchi necat aram, quae parum explicat Wernsdorffius.

[e] v. Polyæn. IV. 1. 109. Schol. Pers. I. 100. Etym. et Suid. s. vv.

pertinent etiam illae *Μακείται αἱ καλούμεναι Μιμάλλονες καὶ Βασσάραι*, in pompa Dionysiaca a Philadelpho instructa dei currum sequentes Athen. V. 198. E. Bassaros quidem Porphyrius narrat de Abst. II. 8. Taurorum immania sacrificia aemulatos καὶ τῇ τῶν ἀνθρωποθυσιῶν βακχεῖα βορὰν τούτων προσθεμένους. sensim ita efferatos esse, ut se invicem consumserint; hos autem Thraciae gentibus adnumerare licet propter Omophagiae usum et Taurorum imitationem. Cornutus ad Persium l. c. Bassareus a genere vestis, quo Liber utebatur demissae ad tallos, quam Thraces Bassarim vocant; cui consentiunt Hesychius et Gramm. Bekk. p. 222. *βασσάρας* interpretantes *χιτῶνας διονυσιακοὺς ποικίλους*, οὓς ἐφόρουν αἱ Θράκται *Βάχχαι* [°]. Talaribus autem vestibus ad modum Liberi usos esse Thraces apparet ex Dionysii versu, quem Stephanus s. Ὠδῶνες e Bassaricis profert: *Μαῖδων ἄγρια φῦλα καὶ Ὠδῶνες ἐλκεσίπεπλοι*, et ex Palaephato c. XXXIII. *ἐφόρουν χιτῶνας ποδήρεις ὥσπερ αἱ Θρηῖσσαι*. Aliud nomen et vestis et dei conservavit Etym. M. *Βαλῖαι ταχεῖαι καὶ βαλῖα διαποικίλος (χιτῶν) καὶ τὸν Διόνυσον Θραῖκες* [†]. Ut Dionysi ipsius, sic Panis et Sileni imagines in multis Macedoniae numis effictos videmus, quod ambiguum foret cultus gentilis documentum, nisi

[°] Verbum hinc derivatum *βασσαρεῖν* primus usurpavit Anacreo Athen. X. 427. A. idemque Dionysum sub humana specie circumeuntem induxit Himer. Or. IV. 458.

[†] *Ποικίλον Διονύσου χιτῶν βακχικός* Schol. Venet. VII. 47.

Hesychius Silenos proprio quodam Macedonum vocabulo *Σαυάδας* dici confirmaret.

Illa vero ipsa Thraciae loca, quae Bacchi sacris insignita sunt, etiam Orphei vestigia plurima ostendunt. Nam quod Dioscuriadis incolae hunc vatem apud se natum ferebant, quodque Plinius IV. 18. et hunc sequutus vetus Plutarchi interpres de Nobil. XX. 978. Wytt. id decus Sithoniis Ponti accolis vindicare student, vix dignum memoratu. Oeagrum quidem Sithonium facit Nonnus XXII. 179. sed ejus Sithoniae, quam Herodotus verbis apertissimis nec obscure ii designant, qui Sithonem regem Pallenae patrem perhibent Conon X. Parthen. VI. Nonn. XLVIII. v. 186. quamque Nonnus ipse *Ἀθωίδα* vocat III. 216. Euphorion autem Fragm. p. 125. Olyntho adjungit. Orpheum ipsum Apollonius I. 30. Pieriae Bistonicae regem vocat, ubi illae Orphêo migrantes pectine silvae, sive, ut Nicander ait Ther. 462. *Ἐβρος ἵνα ζωναῖά τ' ὄρη — καὶ δρυὲς Οὐρανίδας*. His locis conjunctum est Serrhium promonterium, in quo ille sive sacerorum sive cantuum secreta agitasse dicitur Solin. c. XVI. v. Tzschuck. ad Mel. II. 2. 8. In Pangaeo monte Orpheum a matre Caliope numerorum arcana edoctum esse [ε] vetus auctor Semonis sacri tradit apud Jamblichum V. P. XXVIII. 306. ibique etiam Pythagoram ab Aglaophamo mysteriis initiatum; quae causa fuit

[ε] τὰ περὶ θεῶν ὄργια substituit Proculus in Theol. VI. p. 13.

cur Celsus Odrysas una cum Samothracibus et Eleusiniis Hyperboreisque ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις καὶ σοφωτάτοις ἔταξεν ἔθνεσιν ap. Orig. c. Cels. I. p. 13. (332. E. 334. B.) et Hermippus ap. Joseph. c. Ap. I. 22. Thraces inter Orphei magistros referret, ob hoc mendacii insimulatus a Meinersio in Hist. Doctrinn. T. I. 229. sed injuria, quippe relata referens. In Pangaeo vixisse Orpheum consentit Maximus Tyr. XXXVIII. 6. 210. [h] oppressum ibi a Maenadibus Eratosthenes Catast. XXIV. tandem a Ciconibus sepultum Aristoteles perhibet Epitaph. 46. qua gente dudum abolita Diodorus V. 77. memorat Ὀρφείως τὴν ἐν Κίκοσι τελευτήν, quasi vidisset.

Sed ab eodem Orpheo mysteria Bacchi instituta esse primo, vulgaris fama fuit v. Cap. I. n. 6. Mela II. 2. 2. Interior, inquit, Thracia montes attollit Haemum et Rhodopen et Orbelon, sacris Liberi Patris et coetu Maenadum celebratos. Idque declarat etiam cerimoniarum convenientia summa. Nam Thracii Dionysi solemnia consuetudine barbara per furorem celebrata esse, et ex superioribus exemplis intelligitur et confirmat Plutarchus V. Alex. c. II. de Olympiade loquens: πᾶσαι, inquit, αἱ τῇδε γυναικες, ἔνοχοι τοῖς Ὀρφικοῖς καὶ τοῖς περὶ Διόνυσον ὀργιασμοῖς ἐκ τοῦ παλαιοῦ Κλώδωνές τε καὶ

[h] Ὀρφεὺς — ἐγένετο ἐν Θράκη ἐν τῇ Παγγαίῳ ὄρει, νέμονται δὲ τοῦτο Ὀδρύσαι, ὄρειον γένος, λησται καὶ ἄξενοι· quos etiam Philostratus Heroicc. p. 704. et Conon XLV. Orphei imperio subjiciunt. Libethrios ipsos Pangaei accolae vocat Himerius Or. XII. 590. reprehensus ob id a Wernsdorfio; sed quis illius urbis situm satis novit?

*Μιμάλλονες ἐπωνυμίαν ἔχουσαι, πολλὰ ταῖς Ἥδω-
νίαι καὶ ταῖς περὶ τὸν Αἴμον Θρηήσαις ὅμοια δρῶ-
σιν*^[1], quarum morem gentilicium servavit Spar-
taci uxor ὁμόφυλος μαντική τε καὶ κάτοχος τοῖς
περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμοῖς Id. V. Crass. c. VIII.
Serpentes, quos Olympias Baccharum ritu jactare
solebat, fabulae isti de Alexandri ortu divino lo-
cum dedisse, Luciani opinio est in Alex. §. 7. p.
70. T. V. Sed idem animal Clemens Protrept.
p. 6. Dionyso Bassareo, Artemidorus autem II.
13. et Theophrastus Char. XVI. Sabazio conse-
cratum esse docent, quae sunt Dionysi Thracii
cognomenta. Macrobius Sat. I. 18. In Thracia
eundem haberi Solem^[2] atque Liberum
accepimus, quem illi Sebadium^[3] nuncu-
pantes magnifica religione celebrant, ut
Alexander scribit. A Sabazio Wesselingius
ad Hierocl. p. 633. Sabadium Thraciae urbem et

Cum Libethris Boeoticis Orpheo nihil negotii est, nec convenit huic
loco prae reliqua Boeotia ignominiosum proverbium *Ἀμυνότερος Αει-
βηθρίων*, de quo vid. Interpr. ad Aristaeon. p. 592. Boisson.

[1] Cistam mysticam numis Macedonicis impressam hinc explicat
Rubenius de Numo Augusti p. 269.

[2] *Παλόνες σέβουσι μὲν ἥλιον, ἄγαλμα δὲ ἡλίου Παιονικὸν δίς-
κος βραχὺς ὑπὲρ μακροῦ ξύλου* Maxim. Tyr. VIII. 8. 142. Sophoclis
versum *Ἥλιε φίλῃσι ποῖς Θρηῇ πρέσβιστον σέβας* alibi emendavimus.
Eratosthenes Catast. c. XXIV. Orpheum dicit Soli, quem Apollinem
vocaret et deorum principem duceret, sese totum dicasse neglecto
Dionyso; quod non video quomodo cum ceterorum testimoniis conci-
liari possit qui Orpheum sacrorum Bacchicorum inventorem ferunt.

[3] *Σεβάσιος* legitur in Schol. Bav. ad Demosth. p. 65. mendosius
Σεβανόσιος in Etym. Gud. p. 495. *Σαβάδιον* Artemidorus l. c. Saba-
dus Apulej. Met. VIII. 170. alternantibus literis *A* et *Z* ut judai-
diare pro judaizare Commodian. Instruct. adv. Gent. c. XXXVII.
634. trapedia Auctor. rei agrar. p. 248. schidia, oridia atque
alia plurima, quae Schneiderus occupavit in Gramm. Lat. I. 386.
Oleum exorcidiatum scripsit vetus interpres Archelai Disp. c.
Man. p. 576. T. III. Gall. pro exorcisatum, *ἐξωρκισμένον*.

Sapaeos ipsos denominatos putat, neque ego intercedam, quominus Sais urbs Thraciae Vit. Arati in Uranolog. Petav. p. 268. et Saii incolae cum Sabis gente Thracica Eust. ad Dion. 1069. et deo Saba sive Sabazio componantur tanquam congeneres, licet hoc nomen ab aliis Phrygium esse dicatur; namque Phrygiis religionibus, ut Strabo ait, *ἔοικε τὰ παρὰ τοῖς Θραξὶ, παρ' οἷς καὶ τὰ Ὀρφικὰ τὴν καταρχὴν ἔσχεν*, quorum cognationem testatur etiam Midas, qui ab Orpheo initiatum Phrygiam religionibus implevit Justin. XI. 7. Ovid. Met. XI. 92. Brigesque in Phrygiam deduxit^[m].

His autem in unum collatis efficitur, sacra Bacchica Thraciam praesertim anteriorem occupasse eorumque originem vulgo ab Orpheo repeti et esse iis magnam cum Orphicis cerimoniis convenientiam. Quando autem coeperint et an fama eorum jam Homeri temporibus ad Graecorum aures pervenerit, certum sciri nullo modo potest, quia omnes illi, quos excitavimus, testes multorum seculorum intervallo ab Homero disjuncti sunt. Interim, quoniam non constat, Pierum, Paeonum, aliarumque gentium migrationibus novos ritus introductos esse, concedamus licet, sacra Bacchica a Thraciae incolis antiquitus ascita et Graecis fama tenus cognita ipsique Homero, quum Bacchi et circumstrepentium nutricum tri-

[^m] Conon c. I. Midan ex Asia venisse tradunt Lycophro v. 1397. et Nicander Athen. XV. 683. *ῥόδα Ὀδοντήθε Μίδης ἄπερ Ἀσίδος ἀρχὴν λέειπων ἐν κλήροισιν ἀνέτριψεν Ἡμαθίοισι.*

putia adumbraret, ante oculos fuisse. Si quis autem hoc dato ulterius progredi atque hos peregrinos ritus Graeciae ipsi insinuare velit, incassum laborabit, quum in utriusque operis contextu ne earum quidem rerum, quae illis arctissime connexae sunt, ullum extet documentum domesticum, non clandestini coetus, non pervigilia, nil quod ad deorum mysticorum cultum spectet, denique de instrumentis et modis[*] huic generi sacrorum adhiberi solitis, deque eorum inventori- bus, Mida, Olympo, Hyagnide, Marsya, verbum usque quaque nullum.

§. 7.

De tertio mysticorum sacrorum genere (id enim restat) dicturis in primo vestigio occurrit Melampus, heroicorum vatum princeps, cujus nomen celeberrimo cuique medico tribuitur[*]. Hunc enim medicinam auguralem (τὴν διὰ φαρμάκων καὶ καθαρμῶν μαντικὴν) in medium protulisse Proetidasque θυσίαις ἀποδρῆτοις καὶ καθαρμοῖς

[*] v. Fr. Reiman. Ilias post Homerum p. 96. Hoek Creta T. I. 228. ὁ ποιητὴς δέδωκε τὸν αὐλὸν τοῖς Τρωσὶν, οὐδαμοῦ δὲ τοῖς Ἕλλησιν Olympiod. ap. Wyttenb. ad Phaed. p. 146. καλῶς τοῦ- τοις ἀποδέδωκε τὸν αὐλὸν ὡς Φρυγίῳ ἐν Φρυγίᾳ γὰρ λέγεται εὐρε- θῆναι ὃν αὐλὸς περὶ τὰ μυστήρια καὶ τοὺς ἐνθουσιασμούς. Olympiod. in Plat. Alcib. p. 66. Himerius Ecl. XIII. 210. πρῶτοι Φρύγες αἰτίαν ἔχουσιν εἰς αὐλὸν ἐμπνεῦσαι καὶ ταῖς τελεταῖς ἀναμῖξαι τὰ κύμβαλα. Aristoteles Polit. VIII. 7. 335. πᾶσα βακχεῖα μάλιστα τῶν ὀργάνων ἔστιν ἐν τοῖς αὐλοῖς τῶν δὲ ἁρμονιῶν ἐν τοῖς φρυγιστὶ μέλεσι λαμ- βάνει ταῦτα τὸ πρέπον οἷον ὁ Διθύραμβος ὁμολογουμένως εἶναι δο- κεῖ Φρύγιον. Tympana et cymbala Homero ignota cf. Millin. Monum. Ined. T. I. 164.

[*] v. Phintys Stob. Serm. LXXII. 446. et alii, quos Fabricius citat T. I. p. 115.

ad sanam mentem revocasse testantur Apollodorus II. 2. 2. et Pausanias VIII. 18. [b] Verum Homerus multa honorifice de viro praedicans, miraculum illud purificationis praetermittit; fatali eventu ad imperium pervenisse refert. Et qui posthac de curatione mulierum Argivarum meminere, ab Hesiodo sicut a primo hujus fabulae structore auctoritatem repetunt [c].

Secundum Melanpum imprimis Musaeus celebratur ejusque τελεταὶ καὶ καθαρμοί. Sed de hoc quoque Homerus verbum dixit nullum, ut jam minus minusque mirer eorum judicium, qui coecum illum circulatorem rationalismi vitio infectum dedita opera hominum studiorumque mysticorum memoriam obtrivisse suspicantur. Nam Euclydum quoque Cyprium, quamvis de se suisque incrementis vaticinatum sciret [d], ne nominare quidem dignatus est Homerus, ob hoc solum scilicet, quod homo sanctior fuisset et piandi peri-

[b] Melampodis fama divinationis artibus nota est Plin. XXV. 1. *Μαντόμαγον* Eudocia vocat p. 286.

[c] Versus a Plutarcho allati Philos. c. Princ. c. II. p. 83. ἡ Ἀφροδίτη ταῖς τοῦ προσπόλου (Προίτου puto, scripsit) θυγατράσιν ἐμήνιεν ὅτι πρῶται μύσσει μηχανήσαντο καταχέειν νεανίσκων, εἰς reformandi videntur: Πρῶται μύσσει μηχανόνωντο νεηνίων καταχευαί. Similis Proetidum morbo κνήφη λοιμώδης aliquando Romanas mulieres invasisse dicitur Schol. Ven. in Boeot. v. 327. Anonym. Exc. de Antiqq. Constantinop. p. 125. D. — Hesychii locum s. Ἀκρουχέϊ Ἀκροῦ ὄρος τῆς Ἀργελας, ἐφ' οὗ Ἀρτέμιδος ἱερὸν ἰδρύσατο Μελαμπους καθάρσας τὰς Προετίδας, ἤγουν τὰς Χάρισι. Jacobsius Anthol. T. XI. 406. corrigit ἐν Λουσοῖς ἐν Ἀρχάσι, sed medicina violentior et obstat Hesychius ipse: Προετίδας, Χάριτας. quod nomen Proeti filiabus impositum fortasse ob numerum parem aut ob formae praestantiam ab Hesiodo praedicatam Strab. VIII. 360. Hinc fortasse aliquis veram eruet scripturam.

[d] Paus. X. 21. Alia de Homero vaticinia legit Plutarchus de Hom. Poes. c. I. p. 1060.

tus[*]. Bacidis, qui ut Theopompus tradit Schol. Aristoph. Avv. 962. Pac. 1069. Laconicas mulieres animi vitio aegrotantes purificavit[†], tempora incerta sunt; Eucli aetate inferiorem facit Pausanias, ambo de bello Persico vaticinatos dicens X. 14. Hi igitur antiquorum aruspicum celeberrimi fuere; quorum non nomina solum sed artem quoque ignorat Homerus, plurima domesticarum caedium exempla proferens[‡], expiationis nullum. Neque id inobservatum priscis magistris. Schol. Ven. XI. 680. *παρ' Ὀμήρῳ οὐκ οὔδαμεν φονέα καθαιρόμενον, ἀλλὰ ἀντιτίνοντα ἢ φυγαδεύόμενον* quibus non repugnant quae II. XXIV. 480. adnotata sunt: *ἔθος ἦν παρὰ τοῖς παλαιοῖς τὸν ἀκούσιον φόνον ἐργασάμενον φεύγειν ἐκ τῆς*

[*] In eam certe sententiam accipiunt verba Apuleji Apol. I. p. 326. Carmina Eucli tractarunt veteres Grammatici. Schol. Plat. p. 135. Ruhnk. Bekk. p. 894. τὸ ἃ εἰ ψιλῶθειη περισπασθὲν τὸ νῦν σημαίνει ὡς ἐν Εὐκλου τοῦ χρησμολόγου ποιήμασι pro quo ποιήματι legitur in Edit. Siebenkees. p. 72. et ap. Suid. s. A. Nomen poetae hujus Salmasius tribus Hesychii locis restituit s. *Σπουδάσσια, Κακόρας* et *Καπάτας*. cf. Bast. Comment. Palaeogr. p. 747. Ab hoc Euclō, quem Hesychius *Ἐμπυριβήτην* vocatum tradit a cortina, unde prophetae *Ἐνολμοι* seu *Ἐνὸλμοι* dicuntur, diversus est sine dubio Earycles engastrimythus, multo recentior thaumaturgus Athen. I. 19. E. a quo οἱ *ἔγγαστροῖται* nomen *Εὐρυκλεῖδαι* habent Schol. Vesp. 1014. Heindorf. ad Plat. Soph. p. 400. v. Chardon de la Rochette Melang. p. 80. — Photius Bibl. XCIV. 133. *ἔγγαστρομυθον* *Ἕλληνας μὲν Εὐρυκλέα λέγουσι, Βαβυλώνιοι δὲ Σαχούραν*, quod nomen hebraicae linguae periti magum, fanaticum, interpretantur, et Hispani adhuc quosdam divinos celebrant Zahuri dictos v. Delrii Disquis. Mag. L. I. C. III. p. 58. sq.

[†] De hoc fortasse loquitur Aelianus V. H. III. 42. ubi mulieribus Lacedaemoniorum et Chiorum aliquando *οἰστρον βαρχικόν* incidisse narrat. Mulieres Samias luxurie et libidine lascivientes persanavit Dexicreo, *ἀνὴρ ἀγύρτης*, adhibitis piaculis Plutarch. Quaest. Graec. LIV.

[‡] Tlepolemi II. II. 667. Medonis XIII. 695. XV. 335. Epigeei XVI. 571. Patrocli XXIII. 86. Aetoli cujusdam Od. XIV. 379. Theoclymeni XV. 224.

πατρίδος καὶ παραγίγνεσθαι εἰς τινος οἰκίαν ἀνδρὸς πλουσίου καὶ καθίζειν ἐπὶ τῆς ἐστίας συγκαλυμμένον καθαρσίων δεόμενον: accommodate ad posterioris aetatis morem Herodoto observatum in expiatione Adrasti I. 35. Quem quum veteres mythographi solita licentia ad heroicum aevum transferunt^[a], tamen caedis expiandae officium non sacerdotibus tribuunt sed regibus et cuilibet uni patri familias. Homerum autem hujus consuetudinis ignarum fuisse Ulixis exemplum docet, qui domum funestam civiumque caede madentem, veluti si lanas suffiret, sulphure lustrat Od. XX. 481. ubi Eustathius multiplices καθαρσίων modos enumerat, sed nullum eorum poetae adhibet: ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς οὐχ οὕτω ποιεῖ ἀλλ' ἀπλούστερον p. 1934. 50. Heroico enim aevo, quicumque tale facinus in se admiserant, aut exilium dira poenam pro caede luebant, aut culpam pretio redimebant; cujus generis ille multos indicit et domi cum civibus et foris cum hospitibus impune innoxieque conversantes^[b] quod fieri nullo modo potuisset, si jam tum viguisset opinio homicidarum interventu deorum religiones et hominum coetus contaminari, omniumque rerum exitus vitari^[c], aut si creditum esset illud quod Plato populo assensus sanxit: ὁ θανατωθεὶς

[a] v. Epimetr. II.

[b] II. IX. 632. XVIII. 498. XXIII. 118. XXIV. 480.

[c] Ἐς τὰ τεμένη τῶν θεῶν εἰσιόντα (τὸν ἀνδροφόνον) μαίνειν τὴν ἀγγελίαν αὐτῶν, ἐπὶ δὲ τραπέζας ἴδοντα συγκαταπιπλῶναι τοὺς ἀναιτίους· ἐκ γὰρ τούτων αἱ ἀφορίαι γίνονται καὶ δυστυχεῖς αἱ πράξεις καθίσταται Antiph. Accus. Caed. p. 116. 10. cf. Spanhem. ad Callim. H. in Cer. v. 118. Valckenaer. ad Hipp. v. 946.

giarum; nam Circes veneficia et Agamedae φάρμακα, cestumque Veneris et Vulcani automata unusquisque sentit extra causam versari ^[1], ars autem sanguinis cantu sistendi nec sacra nec secreta est, sed medicinae domesticae modo adhibetur ex tempore. Ad extremum, ne ullus ad tergiversandum locus relinquatur, abest ab Homeri carminibus Jovis Purifici et Prodigialis sive, graecis nominibus, Μειλιχίου, Παλαμναίου, Καθαρσίου, Φυξίου, abest Averruncorum ^[2] et ultorum Manium religio, quibus propitiandis sacra lustralia et resolutoria ^[3] institui solent; quin ille vitae perfunctis Orcoque receptis ne memoriam quidem vitae ante actae, nedum vindictae cupiditatem et in inimicos grassandi facultatem relinquit.

Postquam huc progressi sumus, libet paululum subsistere et quod viae retro est oculis remetiri. Primum veterum Graecorum instituta sacra, quoad ex Homeri carminibus cognosci possunt, delineavimus, vatum sacerdotumque genera, officia, artes descripsimus; quo patefactum est, nullum eorum Orphei similem fuisse. Deinde quoniam ejus fama potissimum mysticarum ceremoniarum tractatione continetur, varias hujus generis species et causas enumeravimus, earumque

[1] v. Epimetr. III.

[2] Θεοὶ τρόπαιοι, λύσιοι, καθάρσιοι, ἀγνῖται, φύξιοι Poll. I. 24. ἀποπομπαῖοι Anecd. Bekk. 433.

[3] Serv. ad Aen. IV. 515. resolutoria sacra ab aruspibus fiunt. Gesnerus et Forcellinus hoc vocabulum quo uno λύσιοι τελεῖται latine reddi potest, omittunt.

omnium ne minimam quidem significationem ab Homero factamprehendimus. Unum restat ut quaeramus, nullumne post Homerum consequutam sit tempus, a quo harum rerum primordia repeti possint.

§. 8.

De Palladiorum cultu secreto^[a] deque sepulcrorum religione qui primi memoraverint, superiore disputatione expositum est^[b]. Bacchicorum orgiorum et nominis τελετή exemplum antiquissimum praebet Hesiodi locus ab Apollodoro excerptus II. 2. 2.^[c] si poeta hoc ipse vocabulo usus est et ea significatione, qua plerumque accipi solet, de cultu deorum secreto^[d]. Huic subjungerem Charondam Stob. XLIV. 289. τελεῖσθαι τὴν μεγίστην καὶ τελεωτάτην τελετὴν, ἀνδραγαθίαν μνοῦμενος, nisi totum prooemium et dictio ipsa rhe-

[a] Apud Serv. Aen. VII. 188. septem paria, quae imperium romanum tenent, acus Matris deum, cineres Orestiae, velum Ilionae, sceptrum Priami etc. pro acus Falconetius emendat eos, Wernsdorffius Agdus, quorum neutrum probabile; num forte cestus latet? Inter Plutarchi libellos unus fuit περὶ τῆς μητρὸς τῶν θεῶν in Lampriae catalogo N. CXXXVII. Non minus obscure Commodianus Instruct. v. 90. de Galliis Cybelae: intus et arcanum quoddam quasi majus adorant et vocant sanctum. Cancellierum in Diss. de septem rebus fatalibus vulgatam Servii lectionem retinuisse colligo ex Inghirami verbis Monum. Etrusch. T. II. p. 50. Vulgata omnia affert Muentheras in Comment. Antiqq.

[b] De Palladiis §. 4. de altero §. 3.

[c] Persimilem fabulam de tribus Minyadibus expositurus Antoninus Lib. c. X. Corinnae auctoritatem praescribit, nec subvenit qui prior meminert.

[d] Cf. Voss. Epist. Myth. T. III. p. 14. Chelidon ille vetus θεολόγος καὶ χρησμολόγος περὶ τελετῶν διελεγμένος, cujus Mnaseas meminit ap. Suid. a. Πύθου χελιδόνος et a. χελ. prorsus ignotus et nomen fortasse e falsa proverbii interpretatione ortum.

torum officinas redeleret, unde Philo de Plant. Noe p. 236. D. et M. Antoninus III. 8. 44. sumserunt τὰ ὄργια τῆς ἀρετῆς. Hoc vocabulum ὄργια primum invenitur in Hymno Hom. in Cer. tum in Solonis lege de sodalitatibus[*]. De Eumelo quem Vossius primum putat initiorum Phrygiorum mentionem fecisse[†] dubium est an hoc e narratione Scholiastae Ven. ad Il. VI. 132. et Schol. Lyc. 273. colligi possit, cujus prima pars Διόνυσος ἐν Κυβέλοις ὑπὸ τῆς Πέρας τυχῶν καθαρμῶν καὶ διαθῆς τὰς τελετὰς καὶ λαβὼν πᾶσαν παρὰ τῆς θεᾶς τὴν διασκευὴν ἀνὰ πᾶσαν ἐφέρετο τὴν γῆν, ex Apollodoro fere ad verbum transcripta est, altera autem amplior de Lycurgi impietate et poena in Eumeli testimonio deficit, quod fortasse ad solum Lycurgum spectabat. Multo cupidius faciunt, qui ex Lydi loco de Mens. p. 82. quem in Diss. de M. B. attuli et ut inutilem ad probandum rejeci: Τέρπανδρον Νύσαν λέγει τετιθηγκέναι τὸν Διόνυσον τὸν ὑπὸ τινῶν Σαβάζιον καλούμενον, ἐκ Διὸς καὶ Περσεφόνης γεγόμενον

[*] Ἰερῶν ὀργίων ἢ ναῦται s. μηνυταί, quod varie corrigitur inde ab Heraldo et Salmasio Miscell. defens. p. 96. Gronovio Bas. Coloss. Tiber. c. XI. Thea. Gronov. T. VII. p. 470. Arnaldo Conject. L. II. c. 4. usque ad Niebuhrium Hist. Rom. T. I. p. 323. Ed. II. Nec minus perplexa quae sequuntur ἢ ἐπὶ λίαν οἰχομένοι ἢ ἐμπορεύμενοι, quo fortasse pertinet Hesychii glossa Ἐπὶ λέαν, ἐπὶ ληστείαν, et significantur ii, qui auctoritate publica vel ipsi piraticam exercent vel castra sequuntur ad coemendam praedam, οἱ ἐπὶ τὴν προνομήν τῆς χώρας ὠφελείας χάριν πλείοντες ἐμποροὶ Diod. XX. 84. οἱ παρεπόμενοι τὰ στρατόπεδα ὠφελείας ἕνεκα Polyb. III. 82. Diod. XX. 82. Nomen autem ὄργια neque ab εἰργεῖν ut Gesnerus statuit ad Lucian. Philop. §. 10. p. 515. T. IX. inclinatum videtur, neque ab ὀργή, ut Vossio ad H. in Cer. v. 273. sed a perfecto ὄργα, sicut ab eodem verbi inclinamento ἔρδω ἔοργή cf. αἰώρα, ἀοριτής, αἰόλη. Nomen Νίαςος legitur in Alcmanis versu Strab. X. 482.

[†] Antisymbol. T. I. p. 74. Mythol. Forsch. p. 18.

εἶτα ὑπὸ Τερπάνων παραχθέντα, fabulam Phrygiam Terpandri cognitam fuisse pertendunt, cui non plus quam prima testimonii per saturam lati pars ac ne haec quidem satis asseveranter tribui potest, quoniam Terpandri memoria jam primis seculis ita obscurata est, ut vix ulla ejus sententia nedum carmen integrum incorruptumque superasse videatur^[4]. Transeo ad Hesiodum, quem de Bacchi natalibus aliquid exactius tradidisse ex Manilii verbis colligi potest:

Hesiodus memorat divos divumque parentes

et chaos enixum terras — — — —

atque iterum patrio nascentem corpore Bacchum.

L. II. 12. nisi poetam Hesiodi sententias liberalius interpretatum esse statuimus. Verum ab hac aetate deorsum progredientibus Bacchicarum fabularum vestigia fere gradatim increbescunt. De Archilochi Iobacchis bifariam certari potest et an scripti ab eo fuerint οἱ ἀναφερόμενοι εἰς αὐτὸν Ἰόβακχοι, et an hoc nomine inscripti; illud propter novitatem nominis Βάκχος addubitat Vossius^[5] nec demonstrari potest Atheniensium Ἰοβακχεῖα multo ante instituta esse. Sed extat Alcmanis locus de ὀρειβασίαις et bacchantium coetibus ἐν κορυφαῖς ὀρέων ὅσα θεοῖς ἄδη πολύφωνος ἐορτά Athen. XI. 499. A. Welck. Fragm. XXV.

[4] V. Voss. Antisymb. T. I. 339. Μύστιδα μολπήν Christodorus Terpandro tribuit Ecphr. v. 111. sed propter vim carminum arcanam et miraculi similem, qua Spartanorum animos tranquillavit. Suidas s. Μόσχος — τὸ Βοιωτικὸν οὕτω καλούμενον εὔρε Τέρπανδρος ὥσπερ καὶ τὸ Φρύγιον.

[5] Mythol. Forschungen p. 17.

43. [†] cui interpretes opportune adhibent Aristidis testimonium: καὶ λεόντων γάλα ἀμείλγειν ἀνέ-
 θηκέ τις αὐτῷ (Dionysos) Λακωνικὸς ποιητής, id
 est Alcman. De Pisandro, qui Rheam Κυβελλίδα
 seu Κυβεληγεινῇ celebrat ap. Steph. s. Κυβέλεια,
 dubium est utrum vetus sit Heracleae scriptor an
 ut Heynio visum Exc. I. ad Aen. II. p. 287. ju-
 nior Larandensis. Sed indubius auctor Arion, qui
 primus omnium Dithyrambum et nominavit et do-
 cuit Herod. I. 23. hoc est imitandis bacchantium
 tripudiis novum quoddam poesis genus condidit.
 Huic suppar Antheas Rhodius Cleobuli sapientis
 familiaris πάντα τὸν βίον ἐδιονυσίαζε ἐσθῆτα Διο-
 νυσιακὴν φορῶν [††] καὶ πολλοὺς τρέφων συμβάκ-
 χους ἐξῆγε δὲ κῶμον αἰεὶ μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ
 — καὶ κωμωδίας ἐποίει καὶ ἄλλα — ἃ ἐξῆρχε τοῖς
 μετ' αὐτοῦ φαλλοφόροις Athen. X. 445. B. quem
 locum etsi non gravissimum esse putem (nam illo
 illiterato tempore tam levicula res vix literis con-
 signata est) tamen in historia Comicorum praeter-
 mitti miror [*]. Et his temporibus fortasse assi-
 gnandi sunt Hymni Homericī XIII. et XVIII. quo-
 rum unus in deorum matrem scriptus est:

ἦ κροτάλων τυπάνων τ' ἰαχὴ σὺν τε βρόμος αὐλῶν
 εὐαδεν, ἥδ' ἐ λύκων κλαγγὴ χαροπῶν τε λεόντων.

[†] Vulgatae lectioni λεοντιου παλαθαισα proximum est λεοντέου
 γάλα πλαθαισα, quae de Cyrene aut Atalante aliqua dici videntur;
 neque eam dedecet casei confectio, ad quam invitatur Galatea Theocr.
 XI. 65.

[††] Similia de Magnete antiquissimo Smyrnaeorum poeta narrat
 Nicolaus Damascenus p. 450.

[*] Celeberrimum est Rhodi templum Liberi Patris Diod. XIX.
 45. Lucian. Amor. §. 8. 264. T. IV. etc. Hesychius: Θουωνίδας ὁ
 Διόνυσος παρὰ Ῥοδίοις τοὺς σπικίους φάλητας.

alter in Panem, quo prae ceteris gaudere dicitur ὁ Βακχεῖος Διόνυσος. Anacharsis apud Cyzicenos Matris magnae sacra edoctus τὴν ὁρτὴν πᾶσαν ἐπετέλεε τῇ Θεᾷ, τύμπανόν τε ἔχων καὶ ἐκδησάμενος ἀγάλματα Herodo. IV. 76. Heraclitus autem civibus suis τὸ τυμπανίσαι exprobrat in epistola VIII. ficta quidem illa sed fortasse ex sententia illius severi morum publicorum censoris, qui in libro de natura rerum Bacchanaliorum et pompae phallicarum turpitudinem notavit ^[h]. Nomen Βάκχος in Xenophanis versa legitur, sed minus expedito ^[i]. Lyricorum autem posteriorum et maxime Pindari carmina documentum praebent, quanta tunc fuerit Rheae ejusque assessorum religio ^[ii].

§. 9.

Templi Eleusinii appositique ad custodiam draconis primus, quod literis extet, Hesiodus me-

[^h] Τούτοις μαντεύεται Ἡράκλειτος, Νυκτιπόλοις, Μάγοις, Βάκχοις, Ἀθήναις, μυσταῖς Fragm. p. 525. εἰ μὴ Διόνυσον πομπὴν ἐποιεῦντο, αἰδοίσιον ἀναδεδαστά (ἢ ἂν ἀκρίβητα) εἰργασταί (ἢ εἰργαστο) p. 524. Nomen ἀνασισίφαιλος ex Hipponacte affert Eustathius p. 1329. 33. (Quod Heraclitus sacrificia cruenta damnasce dicitur Fragm. p. 431. non solum Eliae Cretensis sed etiam Apollonii Epist. XXVII. 392. testimonio nititur.)

[ⁱ] Schol. Arist. Eqq. 409. Βάκχον οὐ τὸν Διόνυσον μόνον ἐκάλουν ἀλλὰ καὶ τοὺς τελούντας τὰ ὄργια, καὶ τοὺς κλάδους, οὓς οἱ μύσται φέρουσι· μέμνηται δὲ καὶ Ξενοφάνης ἐν Σίλλοις Ἑστᾶσιν δ' ἐλάται πυκινὸν περὶ δῶμα· ubi Checozius in Dissert. Acad. Cort. T. IV. p. 225. Βάκχοι pro ἐλάται emendat. Si Xenophanis testimonium hujus significationis probandae causa affertur, equidem malim ἐστᾶσιν δ' ἐλατῶν πυκινὸν περὶ δῶματα βάκχοι, sicut ἐλάτας κλάδοι Euc. Bacch. 98.

[ⁱⁱ] Pelopem, quum a patre prosectus esset, a Rhea restitutum esse diversae a Pindaro cecinit Bacchylidea Schol. Pind. Ol. I. 37.

moriam prodidit Strab. IX. 393. Neque solem-
nium lustralium, quibus caedes expiantur, anti-
quior auctor extat. Didymus enim in Schol. II.
H. 336. quum narrasset Herculem interfecto Iphi-
to a Neseo petivisse ut se expiaret ab eoque re-
pulsum arma ad Pythum expugnandam convertisse,
testem facit Hesiodum: ἱστορεῖ Ἡσίοδος ἐν κατα-
λόγοις nisi tota narratio, ut fieri solet in miscel-
laneis Grammaticorum, ex diversis corrivata est
fontibus. Hesiodo non multum inferior Arctinus
in Aethiopide Procl. p. X. Bekk. occiso per vim
Thersita ab Ulixo expiatum tradidit. Phemonoen
de Pythonis caede et lustratione Apollinis vati-
cinatam esse Pausanias narrat X. 6. quod equi-
dem magis ne praetermitterem retuli quam quia
relatu dignum existimo. Ad ultimum, si quaeri-
mus, qua aetate prima medicinae auguralis, aru-
spicinae et ostentorum vestigia sese ostendant,
idem occurrit Hesiodus, seculi mystici quasi an-
tecursor. Hic enim praebia et herbas magicas
praedicavit^[k] scripsitque Ὀρνιθομαντείαν Diebus
subiunctam^[l], Melampodiam, libros fatidicos (ἐπη-
μαντικά) et ostentarium sive ἐξηγήσεις ἐπὶ τέρα-

ejusque deae comes Pan ἀρχήσατο ἐν τῇ κρουνογίᾳ τοῦ Πέλοπος
Schol. Aristid. p. 216. Fromm. hoc est in convivio illo Sipyleo a
Pindaro paucis verbis perscripto; de quo aliter statuit Boeckhiius ad
Fragm. p. 593. Etym. M. s. Ὡς καὶ τρίς — μετὰ τὴν κρουνογίαν
οἱ θεοὶ τὸν Πέλοπα ἀνέγνωσαν.

[k] Theophr. Hist. Pl. IX. 21. ἄλλα τε εὐθεστέρα καὶ ἀπιθα-
νώτερα, τὰ τε τῶν περιάπτων καὶ δλωσ τῶν ἀλεξιφαρμάκων τοῖς τε
σώμασι καὶ ταῖς οἰκίαις, καὶ ὡς δὴ φασὶ τριπόλιον κατ' Ἡσίοδον
καὶ Μουσαῖον εἰς πᾶν πρᾶγμα χρήσιμον εἶναι. Plinius XXI. 7. po-
llion ab utroque poeta praedicari dicit ad omnia utilem.

[l] Procl. ad Opp. 824. praetermissum Fabricio T. I. 592.

ov^[m]. Ejusdem de Curetibus et Satyris Bacchi Cybelaeque ministris extat testimonium Fr. XIII. omnium, quae habentur, antiquissimum; et Lactantius LXI. Fab. IV. breviter expositis Midae rebus, quem Matris magnae filium vocat, addit: Sic cum Hesiodo consentit Ovidius. Inter eos qui χρησμολόγοι et χρησμοῦδοί vocantur, maximam vetustatis opinionem habet Musaeus, siquidem ejus librum de Thesprotis^[n] Engamon compilavit Cyrenaeus, ut ait Auctor περὶ Κλοπῆς, nimis quidem ille in odorandis veterum scriptorum plagis sagax; sed Onomacriti certe aetate Musaeum priscis vatibus adnumeratum esse, ostendit coepta ab illo oraculorum interpolatio. Neque tamen hinc sequitur Musaei famam jam tribus quatuorve seculis ante percrebuisse. Homero quidem nomen χρησμός ignotum; ars ipsa ab herici aevi consuetudine aliena; quod non procul aberat quin Pausanias ipse pervideret. Is enim

[m] Prodigia expiari notissimum est. In Plutarch. Sept. Sap. Conv. III. p. 10. T. III. quum unus convivarum oblato prodigio Alexicacum citasset, Dioclem vatem Thales interrogat: ἡ ποῦ τὸν καθαρμὸν κινεῖν διανοή καὶ παρέχειν πράγματα τοῖς Ἀποτροπαίοις. Sed quod Pausanias. ait Hesiodum vaticinandi artem ab Acarnanibus didicisse, videtur de his semigraecis eadem fuisse opinio, quae de Marsis Italiae; γαρμαχεύτριαν Ἀκαρνανίδα producit Alciphro III. 44. ubi nonnulli vulgatum Ἀκαρνίδα in Λαρνανίδα mutant; Acarnanes fuerunt Carnus ille ab Hippota occisus et Megistias Leonidae vates e Melampi genere; Amphilytum Acarnanem vocat Herodotus I. 62. sed Acharnensem Plato. Silenus Ambraciota fuit Paus. III. 13. Philostr. V. Ap. VIII. 7. 350. Insulis Echinis nomen dedit Echinus augur Amphitryonis comes Steph. et Etym. M. s. v. Lucianus autem qui in Dial. c. Hesiod. poetam increpat, quod futurorum scientiam professus, promisso non steterit, carmina illa fatidica, quae sine dubio jam tunc in nonnullis exemplaribus Theogoniae adjuncta erant, non legisse se testatur.

[n] v. Thrige Res Cyrenens. p. 354. qui certe hoc non dicere volebat, quod verba significant, Musaeum de Ulixee loquutum esse.

subjecta Amphiarao oracula hęc argumento arguit: ὅσους ἐξ Ἀπολλωνοῦ μανῆναι λέγουσι τῶν δεχαίων μάντεων γ' οὐδεὶς χρησμολόγος ἡμῖν ἀγαθοὶ δι' ὀνειράτα ἐξηγήσασθαι καὶ διαγινώσκειν πτήσεις καὶ σιδήχηναι ἰσχύει. Sed ne illi quidem, quos Apollinis et Nympharum afflata vaticinatas dicit, Lycus, Musaeus, Baeis, Sibyllae X. 12. heroicis vatibus inseri possunt, quippe iisdem temporibus orti, quibus ceteri secretarum artium affectatores. Musaeum ab eodem Onomacrito Eumolpidarum genti adscriptum fabulaeque Eleusinae implicatum esse sic colligo. Pausanias I. 22. 7. ἐγώ, inquit, καὶ ἐπελιδάμην, ἐν οἷς ἐστὶ περὶ τοῦ Μουσαίου ὑπὸ Βορέου δῶρον δοκῆν δ' ἐμοὶ πεποίηκεν αὐτὰ Ὀνομάκροτος. Causam enim muneris requirenti nulla subvenit, nisi propinqua cognatio, cujus testes sunt plurimi, Musaeum Eumolpi filium, Eumolpum Boreae ex Chione nepotem perhibentes. v. Androt. Fr. p. 146. Munck. ad Hygin. F. CLVIII. neque obstat, quod Eumolpiae poësis auctor Musaeus Antiopheimi filius dicitur Orph. Arg. 310. Paus. X. 5. 3. nam hunc quoque Antiopheum Androtio ab Eumolpo derivat hujus nominis principe. Ex hoc autem credibile fit jam Onomacriti aëvo Musaei non vaticinia solum sed etiam libros sacrificales et artem purificandi [*] evulgata fuisse; quas artes quum Orpheus quoque complexus dicatur, utriusque fa-

[*] Haec sunt Musaei Τέλειαι καὶ καθαρμοί, unde sumta videntur, quae paullo ante de tripolio allata sunt et illud in Schol. Apoll. IV. 156. ἡ ἄρκυδος δένδρον Ἀπόλλωνος ἴδιον ὡς ἐστὶν ὀρεῖται ἐν τρίτῳ τῶν εἰς Μουσαίον ἀναφερομένων. Juniperus, frutex laustralis con-

nam communes fontes habere haud vana ratione affirmamus. Nec fuit ullum tempus talium superstitionum foecundius. Etenim post decursum illius felicissimi aevi, cuius imaginem in Homeri carminibus expressam videmus, magna rerum civilium sed multo maior religionum, studiorum, voluntatum conversio consequuta et universa Graecia in tantum mutata est, ut si quis ab Homeri lectione sese ad eos scriptores transferat, qui tempore belli Persici vivere, velut in aliam oram delatus vix illos veteres Aethaeos agnoscere sibi videatur, qui laeti praesentibus, futurorum securi, prompti ad agendum, actorum immemores, sollicitudinis et superstitionis causas procul habebant. Sed ubi Graeci adolescente paulisper ratione involutas animi intelligentias excutere et semet ipsos cognoscere coeperunt, tum illa successit maturior aetas et sollicitior, ad quam profecti homines tum voluptatum tum virtutis stimulos acrius acutiusque persentiscunt, inter damnata appetitaque alternis fluctuantes, magno cum animi motu et saepe taedio sui. Hinc rerum absconditarum cura et venturi praesagia et multiplices superstitiones, quas salutis desperatio scelerumque conscientia progignere solet. Cujus novae aetatis in Graeciam ingressam et vestigia quominus clare cerna-

secreta est Apollini iatromantiae, cuius religio ab Homericis temporibus aliena. Quae Hippocrates scripsit in Ep. ad Philop. p. 909. *ἰατρικὴ καὶ μαντικὴ καὶ πάντων συγγενεῖς εἶσι, ἐπεὶ καὶ τῶν δύο τεχνῶν πατήρ ἐστὶ Ἀπόλλων* et eodem fere modo Macrobius Sat. I. 20. atque Eustathius p. 48. Melampi et Polyidi exemplis usus, nihil ad Homerum pertinet; nec nomen ipsum Apollinis etiam derivatur a verbo *ἀπέλλειν* v. Clavier. Hist. d. prem. temps. I. p. 85. certum hujus muneris indicium praebet.

mus obstat illius temporis obscuritas, quod nullis fere literarum monumentis illustratum regionis simile dici potest coecis nobilis obductae, unde arcium culmina eminent, solum et fundamentum latet. Sed magnum quendam ingeniorum aestum et nova meditamenta testatur poesis lyrica paullo post Hesiodum increbescens perfectio et philosophiae ortus et artium elegantiorum incrementa. Jamjam templa dis heroibusque magnifice condita ludos solemnes oppidatim institui, sacerdotum numerum et insignia, abrogato praesertim regio imperio, gliscere videmus. Sed iisdem temporibus etiam mysticas ceremonias, quarum prima, ut diximus, vestigia in carminibus Hesiodeis et Cyclicis apparent, longe lateque fusas esse omnemque vitam novis occupasse superstitionibus, manifestum facit multitudo praestigiatorum, qui inde usque Graeciam pervagati sunt non solum caedem et sanguinem sed etiam prodigia, sacra commissa, et quidquid piaculorum seu singuli seu populi^[66] suscepissent, secretioribus quibusdam ritibus expiantes. Quo in numero ante ceteros celebratur Abaris χρησμολόγος et καθαρτής, quem qui Olympiade secunda vixisse narrant, aetatem, quam subjector carminum ementitus est, designare videntur, qui quadraginta lustris post, eam

[66] His turbulentis temporibus, quibus Graecae urbes discordiarum civilium aestu fatigabantur, multa sine dubio ἄγνη commissa sunt similia Cylonio et illi, quod Aeginetae ἐκθύσανθαι non potuerunt Herod. VI. 91. quo major expiantium auctoritas. Delphi tamen occiso Aesopo piaculum pretio, ut antiquiores solebant, solvere jussi Herod. II. 184. Lustrationis publicae mentio prima est in Hipponactis Fragm. p. 69. sed nomen σύμβαρχοι, quod Helladius γαργαροῖς illis tribuit, non constat, quando in usum venerit.

qua subiecta sunt^[P]; similiter ut Aristee gemini circulatoris^[PP] tempora modo ex opinione communi modo, ut Critici constituerunt, definiri solent, de quo si verum eat, quod Pausanias et Plutarchus narrant, eum oraculi jussu a Sparta-

[P] Schol. ad Greg. Naz. in Catal. Bibl. Bodl. p. 51. et brevius Eudocia p. 20. Ἀβαρίς ἑνθόους γενόμενος κύκλῳ περιήει μετὰ θέλους τὴν Ἑλλάδα καὶ χρησμούς τινας ἔλεγε καὶ μαντείας· ὁ δὲ ῥήτωρ Λυκούργος ἐν τῇ κατὰ μενέσχε (scr. Μενεαλχμοῦ) φησὶν εἶναι λιμοῦ γενόμενον ἐν τοῖς Ὑπερβορείοις, ἔλθῃν δὲ Ἀβαρίν ἐμισθώκενσε τῷ Ἀπώλωνι καὶ μαθὼν χρησμούς παρ' αὐτοῦ, σύμβολον ἔχων τὸ τέλος τοῦ Ἀπώλωνος, περιήει ἐν τῇ Ἑλλάδι μαντεύμενος. Apparet hinc Lycurgum, cujus ex oratione hauserunt Spidas s. Προηροσίαι et Harpocr. s. Ἀβαρίς, sagittam illam Abaridi non ad vehendum traditam putasse sed ut pro signo esset divinae legationis. Vulgarem fabulam de itinere aërio ambigo utrum ab Hecataeo Abderita in libro de Hyperboreis Diod. I. 47. an ab Heraclide Pontico ἐν τοῖς ἀσπερσομένους εἰς Ἀβαρίν Anecd. Bekk. p. 145. et p. 178. propositam putem; nam de Herodoto IV. 36. quod diu credidimus, notam ei fuisse illam vocaturam, Struvius in egregio Spec. Quaest. de Herod. dial. p. 12. gravissimis argumentis demonstravit falsum esse; Abarin διστῶ βλεῖ συμπερέσθαι Celsus ait Orig. III. 129. Prima volaticorum hominum memoria fortasse ab Onomacrito repetenda, qui Musaeum hac facultate usum dicit Pans. I. 82. de Triptolemo fabulam non admodum antiquam esse Vossius judicavit Epist. Myth. LIII. 146. Daedalus et Medea ab hoc loco alieni sunt. Cetero Abaris ille non solum aeronauticae sed etiam ejus artis, quam S. Franciscus alumnos suos perdocuit, specimen edidit, stipis sacrae colligendae causa terra marique circumvectus Jambl. V. P. XIX. 91. iisdem fere temporibus, quibus Delphi templi restituendi causa undique collectam exegerunt Herod. II. 180. Cetera sacrarum mendicationum exempla collegerunt Rubak-nips ad Tim. p. 10. et Iresionae homericae interpret. Ilgenius in Opusc. Phil.

[PP] Cum Abaridis volatura componendum est Aristee iter ecstaticum, de quo Maximus Tyr. XXXVIII. 233. ἔφασκε τὴν ψυχὴν καθελιποῦσαν τὸ σῶμα περιπολῆσαι τὴν γῆν — ἐποπτεύσαι δὲ πάντα ἐξῆς νόμαια καὶ ἡθῆ πολιτικά καὶ φύσεις χωρίων, — γενέσθαι δ' αὐτῇ καὶ τὴν τοῦ οὐρανοῦ θέαν πολὺ τῆς νερόθεν σαιφεστέραν. Disceptari potest, utrum haec, et similes fabulae de Hermotimo Clazomenio, Ere Pamphylio, Thespesio Solensi, et similiter Pythagorae Empedoclisque ecstases ac visiones, quae omnes ad idem exemplum fictae videntur, epimythiorum instar et ad oblectandum an superstitionis augendae causa inventae sint. Varronem Atacinum Wernsdorfius putat in Chorographia terrarum et marium descriptionem ita instituisse ut aliquem sive deum sive hominem, forte Pythagoram, induceret mente atque animo in coeli regiones sublatum omnes siderum orbis lustrasse quemadmodum in Somnio Scipionis factum Cicero narrat. Poet. Min. T. V. P. III. 1887.

nis accitum arte musica civitatem pestilentia liberasse specimen praebet illius diviniore musicae, cujus principatus Orpheo defertur. Thaletae familiaris, ut quidam perhibent [1], Onomacritus Locrensis, vates peregrinabundus, primus legibus condendis animum appulisse dicitur; et ejusdem popularis Epimenides complures urbes lustravit, bellique Persici dilationem a diis impetravit [1]. σοφὸς περὶ τὰ θεῖα τὴν ἐνθουσιαστικὴν καὶ τελεστικὴν σοφίαν, ut Plutarchus ait; τελεστήν vocat Socrates Hist. Eccl. I. 16. 193. nomine novitio [1]. Inter haec vero Aegyptus patefacta est superstitionum et vanitatum sacerdotalium parens, quarum contagionem jam ante Pythagoram occulte in Graecia serpsisse quis non consentiat, quum diu-

[a] Hos reprehendit Aristoteles Polit. II. 9. 5. sed ita ut qua in re erraverint non clare appareat.

[1] Clemens Strom. VI. 755. Hunc aemulata Diotima Socratis magistra, Ἀθηναίῳις ποτὲ θυσαιμένης πρὸ τοῦ ἡοιεύδους δέκα ἐτη ἀναβολὴν ἐποίησε τῆς νόσου Plato Symp. 201. D. cui nomen τελεστικὴ φιλόσοφος tribuit Schol. Aristid. Or. Pl. II. 127. et Proculus in Theol. p. 422. γυναῖκες τελεστικῆς, ὡς Διοτίμαν τὴν Ἰθάκην, ὡς τὴν Βεργίαν (sic) ἄλλην ταύτην μαγείας διδάσκαλον. Hanc Berenicen cum Oetane et Damigeronte componit Tertullianus de Anim. c. LVII. p. 355. saepiusque commemorant artis magnae scriptores. v. Fabric. T. XIII. p. 102. Wolf. Catal. Femin. Illustr. p. 422. Servius Aed. VIII. 398. sciendum secundum aruspicipae libros et sacra ac herontia fata decem annis differri, ubi hoc decem annis a Servio temere additum esse temere suspicatur. Heynius Comm. Goett. Nov. T. VII. p. 27. Ubique numerum annorum, quoad vitam produci possit, definitum legimus. Phalaridi in duo annos vitam prodigavit Apollo. v. Schweighauser. ad Athen. XIII. 602. B. idemque in tres annos distulit Sardium expugnationem Herodo. I. 91. ac taurobolisti quoque in certos annos se plerumque renasci putabant.

[2] Vetus nomen est καθαρτής et ἱατρομανίας, quo Aeschylus utitur in Eum. et Suppl. 277. ubi Apis e Naupactia ἱατρομανίας παῖς Ἀπόλλωνος a quo vix differt ille Aegyptius Apis quem Suidas dicit artem medicam Graeciae intulisse a. v. Μάντις ἀγνωτικός Plut. V. Lyc. c. IX. ψευδόμαντις θυροκόπος φλέβων Aesch. Agam. 1166. Apud Plut. Apophth. Lacc. p. 313. T. VIII. Cleomenes Anaxandridae filius diuturno morbo pressus καθαρταῖς καὶ μάντεσι προσέειχε.

turna crebraque utriusque gentis commercia et unius vaniloquentiam respexerit, alterius credulitatem? Sed eodem temporum tractu etiam Musaei, Eumolpi, Orphei carmina mystica atque illud, cui Minyadis nomen, in medium processisse non praeter rationem creditur; quibus omnibus novae de inferis fabulae sparsae, iisque, qui deorum sacra decreta percepissent, spes beatioris vitae et Elysiae sedes promissae sunt et pares contemtoribus poenae. Quid? Atheniensium legibus, quibus constitutum ut caedem qui fecissent ad regem sacrorum deferrentur, absoluti iudicio solemniter purificarentur, auctore, ut fertur, Dracone, nonne deorum manium religio sancita est? quam confirmavit Solon *τρεῖς θεοὺς δυνόναι κελεύων, Ἰκέσιον, Καθάρσιον, Ἐξακεστήριον* Poll. VIII. 42. nimirum in *δίκαις φονικαῖς* [1]. Neque aliis fundamentis excitata sunt psychomantia et manium evocationes, quorum memoria cum rebus Archilochi, Periandri et Pausaniae conjuncta, Homero recentior est, cujus aequales si quem illius artis usum habuissent, non opus erat Ulixem ad inferos deduci. Brevi intervallo sequutus est Pythagoras, portentosae sapientiae auctor, et illud sublucanum tempus, quo poetae philosophari, philosophi poetari coeperunt.

His igitur quatuor seculis, quae Homerum inter et bella Persica interfluxerunt, maxima re-

[1] Ad alias causas haud dubie pertinet, quod Draco vel iudices vel litigatores per Jovem, Neptunum et Minervam jurare jussit. v. Spanh. ad Nubb. 1224. Platner der Process u. die Klagen T. II. Praef.

rum omnium quae ad deorum cultum pertinent, mutatio facta est; haec solennium lustralium, mysteriorum, medicinae hieraticae et poesis fanaticae ortum et incrementa continent; his etiam Bacidis, Pamphi, Olenis et Sibyllarum carmina antiquissima consarcinata, omnesque piarum fraudum viae patefactae videntur. Unde facilis est conclusio, Orphicae quoque fabulae telam, quae tota iisdem quasi staminibus constat, non a Pro-selenis philosophis textam sed uno fortasse et altero post Homerum seculo coeptam et paullo ante Onomacritum absolutam esse.

§. 10.

Casu factum esse ajunt quod Homerus nusquam Orphei meminerit neque ignorasse illum celeberrimi vatis in genus humanum merita sed nullam ad celebrandum ejus nomen occasionem habuisse^[a]. Macte ingenio este hujus deverticuli inventores, quo nullus veterum Criticorum uti ausus est. Hi enim, quum vidissent successu temporis multas artes, fabulas, consuetudines, multa etiam vocabula et dicendi genera invaluisse prioribus inusitata, in interpretandis et emendandis Homeri carminibus hanc regulam sibi constituerunt, ut tantum modo ei notum fuisse sumerent, quan-

[a] Heynius ad Apollod. p. 118. Quod Hesiodum primum fabulae de Gorgone et Perseo auctorem edunt viri docti, auctore Hesychio, parum docte faciunt, qui Homerum fabulas has ignorare h. e. iis non uti, ait. Num, quia non demonstrari potest Homerum haec ignorasse, credendum est, eum non ignorasse?

tum probari posset; non quo putarent doctum poetam omnia, quae nosset, carminibus suis infersisse, sed quia ineptum judicabant quidquam sine idonea ratione credere. Itaque negarunt homericos heroes in pugna tesseris et signis, in sacrificiis thure, in concione calculis, in conviviis propinatione et unguentis usos esse, ac ne gallo- rum quidem cantum illis reliquere. Iidemque in grammaticis quaestionibus, etsi neutiquam contendunt universi Graecorum sermonis, qui tum viguit, vim et varietatem Iliadis et Odysseae angustis contineri, tamen vocabula *θησαυρός*, *πλήκτρον*, *πνεῦμα*, *πλοῖον*, *τύχη*, *τύραννος*, *χλαμύς* et centena alia Homero abjudicant, multum repugnaturi, si quis ea sub illo fortuitae praetermissionis obtenta in homericorum carminum contextum invehere vellet. Haec Criticorum repagula si semel revulsa fuerint, si quisque, ut aliquid mente conceperit, is perficiet, ut hoc Homero notum sed casu praetermissum videatur, nihil erit in rerum natura, quod Homerus non praetermisisse potius, quam ignorasse videri possit. Illi Orpheum ei cognitum fuisse sumunt; sumet alius Pronapidem, alius Eumolpum; erit, qui Homerum Daretis scripta compilasse dicat, erit qui Demodoci, erit qui Phantasiae Aegyptiae. Nam haec omnia ab aliquibus veterum affirmantur, neque ulla ratio dici potest, cur ita esse non possit. Eodemque argumento aliquis efficiet, Iliacis temporibus et caupones fuisse et ciniflones et angaros et portitores, typographos

denique et lithographos. Quo si quis dubitet an conjectandi licentia progredi possit, oblitus videtur Gerhardi Croesi atque ejus Historiae Ebraeorum ab Homero conscriptae, nec minus Jonae Rami, qui Ulixem et Utinum sive Odinum eundem esse demonstravit, et Forcatuli, qui Tolosae aliarumque gallicarum urbium nomina in Homeri carminibus sibi reperire visus est, Xaverii denique Minervini, qui Trojam non heroum graecorum vi et virtute sed Volcaniis armis, id est terrae motibus et incendiis eversam eamque rem a poeta versibus luculentissimis enarratam esse dixit; quorum nulli aut argumenta defuerunt aut laudatores; ac ne hodie quidem deforent illis, si modo scirent τὸν κνήθητα ἀντικνήθειν. Verum concedamus, ex eo, quod Orphei ipsius nomen apud Homerum non legitur, non sequi ut ignotum fuerit ista aetate; illud certe, quod rerum omnium, quibus Orphei fama conflata est, quae multae sunt variaeque, ne minimum quidem signum in homericis carminibus extat, fortuitum videri nullo modo potest. Jam cum hoc argumento conferamus partis adversae rationes et illud inartificiale probationis genus, quo isti uti solent. Orpheus, inquiunt, si minus Homeri at certe Lyricorum splendidissimis testimoniis ornatus est, quod omnino fieri non potuisset, nisi fama ejus jam homericis et ultra temporibus increbuisset. De hoc sic statuo. Si, ut homines ipsi, ita etiam opiniones hominum certis et observabilibus intervallis crescunt et si ex cujusque famae incre-

mentis et quasi maturitate cognosci potest, quot seculis retro nata sit, his, qui hanc sive artem sive scientiam sive divinationem profitentur, concedendum arbitror, ut Orphicae fabulae natales, hippognomonum more, computent. Sed si nec fuit quisquam, nec est, nec erit, qui humanarum opinionum aetates exploret et intervalla dispungat, tota ista computatio jaceat necesse est. Et illa ipsa Lyricorum testimonia ex Fabricii penu depromta, quid tandem efficiunt? Primum videamus de Terpandro. Phanocles dulcem fabulam nexuit (Anall. T. I. p. 414.) Orphei a Maenadibus discerpti caput lyramque decidisse in Hebrum, aestuque maris, nec sine dis, Lesbium delatam esse, ubi Pittaci aetate adhuc asservata dicitur Lucian. Adv. Indoct. XII. 14. T. VII. Quam fabulam, quoquo auctore vulgatam, manifestum est, non prius nasci potuisse, quam insula ipsa musicorum studiis inclaret. Alius (utique non Phanocles) Orphei lyram in Terpandri manus venisse finxit, ne hoc quidem inepte, si pro poeta loquutus est; sed illud perabsurdum, quod Nicomachi narrat musa pedestris: Terpandrum lyram illam secum in Aegyptum attulisse καὶ ἐπιδείξαι τοῖς ἱερεῦσιν ὡς πρωτεύουσαν γινόμενον Harm. Elench. L. II. p. 29. Meib. Hinc vero sic argumentantur: Credidit aliquando aliquis Terpandrum Orphei barbiton septingentis annis ante compactam circumgestasse velut novum inventum et suum; hoc qui fecisse ab aliquo creditus est, Orpheum ipsum noverit necesse est; atqui Orpheum qui novit,

dogmata, quae ei tribuuntur a nonnullis, ignorare non potuit; ergo dogmata, quae vocantur, Orphica Terpandro antiquiora sunt! Nonne pudet vanitatis? His subiungunt Alexandri Polyhistoris testimonium: ἐξηλωμένοι φασὶ τὸν Τέρπανδρον Ὀμήρου μὲν τὰ ἔπη, Ὀρφῆως δὲ τὰ μέλη Plut. de Mus. c. V. 632. Wyt. quo eodem loco Idaeorum Dactylorum, Olympi et Hyagnidis in arte musica profectus recensentur, pleraque ex Glauci sive potius Antiphontis libro de poetis et musicis^[b], unde etiam haec afferuntur vaticinia: Orpheum non magis quam Terpandrum cretico usum esse rhythmo, Stesichorum autem neque Orphei neque Terpandri modos expressisse sed Olympi VII. 636. Scilicet extabant tunc modi musici, quibus Calliopae filius auritas ductaverat quercus. Sed audiamus ceteros. Ex quadam Ibyci cantioncula Priscianus VII. 1. 723. Ὀρφῆν ὀνομακλυτὸν^[c] affert; Pindarus Pyth. IV. 314. Argonautas recensens ἐξ Ἀπόλλωνος, inquit, φορμιχτὰς αἰοιδᾶν πατὴρ ἔμολεν Ὀρφεύς. et duobus aliis locis Fr. 84. et 86. p. 654. Boeckh. Orpheum Oeagri filium et χρυσάορα dixit, quod nomen Hesychius χρυσόθαρς interpretatur ex usu τῶν νεωτέρων, ut adnotat Schol. Did. II. V. 509. Addo his venustulos Simonidis versus Fr. IX. Anal. T. I. 122. quibus frequens avium pisciumque ad Orphei cantum

[b] Si vera est Menagii ad Diog. VIII. 52. et Sturzii ad Emped. p. 8. conjectura, ea, quae Diogenes, Glauco auctore, de Empedoclis itinere Thurios suscepto narrat, ex hoc libro sumta esse, is certe non potest illi Glauco tribui, qui Ol. LXIII. floruit. In eodem libro Glaucus de Musaeo tradidisse videtur. v. Harpocr. s. Μουσαῖος.

[c] Sic Schellenberg. ad Antim. p. 56. correxit.

concuratio depingitur [d]. Hisce testimoniis illud quidem probatur, Lyricorum posteriorum aetate Orpheum pro mirifico fidicine habitum esse, sed non probatur opinionis summa antiquitas. Non licet, inquit, poetis quidquam proferre nisi quod jam ante multa secula susceptum temporisque diuturnitate confirmatum sit. Itane vero? Pindarus Aristaeae fabulam, recentem adhuc et mu-
steam (cf. Niebuhr. *kleine Schriften* T. I. 361.) carminibus suis celebravit Fr. p. 657. alius aliam. Et merito quidem; τὴν γὰρ αἰοιδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι ἥτις ἀκούοντεςσι νεωτάτῃ ἀμφιπέληται. Sed fuerit sane homericis temporibus aliqua Orphei fama, talis fortasse, qualis de Thamyra fuit aut Phemio; artes tamen et dogmata, quorum ille auctor habetur, Homeri aequalibus cognita fuisse, ex Lyricorum testimoniis nequaquam intelligitur. Unum igitur superest et leve hujus causae firmamentum; stemma illud gentis Orphicae, quod integrum Charax apud Suid. s. Ὀμηρος et scriptor Agonis proponunt, partem postremam Proculus in Vita Homeri in Bibl. Vet. Lit. et Art. T. I. p. 8. et in Gaisfordii Ed. Hephaest. p. 466. Hellanicum (v. Sturz. p. 154.) Damasten et Pherecydem citans:

[d] Hinc Theodoretus accepit Therap. III. p. 767. Schulz. Ὀρφεὺς τοῖς πρῶτοις τοὺς ἰχθύας καταδελγὼν Daedalo ad bestias damnato Orpheique habitum induto adstitit genus omne ferarum et supra vatem multa pendit avis Martial. L. Spectac. XXIII.

Agon.	Charax.	Proculus.
Ἀπόλλων καὶ Θέωσα	Ἀΐθουσα [°]	
Αἶνος	Αἶνος	
Πέρος καὶ Μεθώνη	Πέρος	
Οἶαγρος καὶ Καλλιόπη	Οἶαγεος	
Ὅρφεύς	Ὅρφεύς	Ὅρφεύς.
Ὅρτης	Δρής	Δωρίων [†]
Ἀρμονίδης	Εὐκλής	Εὐκλῆς
Φιλοτέρης	Ἰδμονίδης	Ἰδμονίδης
Εὐφημος	Φιλοτέρης	Φιλοτέρης
Ἐπιφράδης	Εὐφημος	Χαρίφημος
Μελάνωπος	Ἐπιφράδης	Ἐπιφράδης
Ἀπελλάϊος καὶ Δίος	Μελάνωπος	Μελάνωπος [‡]
Πέρσης — Ἡσίοδος	Ἀπελλῆς	Ἀπελλίς
Μαίων	Μαίων	Μαίων — Δίος
Κρηθής	Ὅμηρος	Ὅμηρος Ἡσίοδος
Ὅμηρος		

[°] Significari videtur Aloyonae Atlantidis filia Eleutheris ex Apolline mater Apollod. III. 10. 1. Suidas et Eudocia p. 312. Ὅρφεύς υἱὸς Οἶαγρου καὶ Καλλιόπης πέμπτος ἦν ἀπὸ Ἀτλαντος κατὰ Ἀλκυόνην. Lascaris Prolegg. Orph. in Marm. Taurin. p. 91. δ Οἶαγρος πέμπτος ἦν ἀπὸ Ἀτλαντος. Diodorus. III. 64. Oeagri patrem Tharopem sive Charopem vocat, quorum nominum alterum dulciloquum significans Orphei avo convenit, alterum Macedonicum patriae.

[†] Δωρίων κρουματοποιός Athen. VIII. 338. alius Georgicorum scriptor Id. I. 78. A. tertius criticus v. Fabric. T. VI. p. 365. et plures alii. Ὅρδης Crinidis pastor Schol. Did. II. I. 38.

[‡] Melanopus Homeri avus Ithagenis filius dicitur in Hom. Vit. Herod. c. 1. Melanope mater Lucian. Encom. §. 9. p. 139. T. IX.

Hoc igitur gentilicium stemma nisi ex Pellasgorum diptychis ecclesiasticis excerptum est, certe confictum est a genealogis, quorum ars sine mendaciunculis omnino non constat. Pherecydem Hesiodi genus ab Orpheo derivasse ex alio quoque loco patet v. Sturz. p. 103. sed qua via, nemo tradidit. De Damaste autem discrepat auctor anonymus in Iriart. Bibl. Matr. p. 233. Ἀναξιμένης καὶ Δαμάστης καὶ Πίνδαρος Χῖον τὸν Ὅμηρον ἀποφαίνονται καὶ Θεόκριτος, ὃ δὲ Δαμάστης καὶ δέκατον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Μουσαίου φησὶ γεγονέναι. Ἐφορος εἰς Χαρίφημον ἀνάγει τὸ γένος αὐτοῦ. Cum Damaste consensiens Gorgias Leontinus, ut Proculus scribit^[ss], Homerum εἰς Μουσαῖον ἀνάγει, quem plures Orphei, Servius Lini filium vocant v. Passow. in Mus. p. 6. Sed de ceteris auctores variant. Tzetzes ad Opp. v. 1. p. 29. et Chil. VI. 934. ἡ μὲν Πιερία πρότερον μὲν ὑπὸ Πιέρου κτισθεῖσα τοῦ Μεθώνης ^[h] ἀδελφοῦ, πατρὸς δὲ Αἰνίου, ὕστερον δὲ Λύγκος ἐκλήθη, ἥς καὶ τὴν ἀρχὴν ἔσχεν Ἀέροπος ὁ πρεσβύτατος τῶν Ἡμαθίωνος παίδων, καθὰ Μελισσεύς φησιν ὃ τὰ Δελφικὰ συνταξάμενος, quae vix credi possunt Tzetzae. cf. Meurs. ad Chalcid. p. 40. Pierum Calliopae patrem Paus. IX. 30. et carminis de Musis auctorem Plutarch. de Mus. III. 629. Apollodorus

[ss] v. Fossii Comment. de Gorgia p. 48.

[h] Methone soror Pieri nuncupatur ap. Etym. M. p. 671. nomine sumto ab urbe Methone, quae ab Eretriensibus condita tam vini bonitate, quam Asteris jactu nobilitata est. v. Palmer. ad Lucian. Quom. Hist. scrib. c. 38. T. IV. 522. Eustath. p. 328. Sed et Methon notas est inter Orphei majores Plutarch. Quaest. Graec. XI. p. 382. T. VIII.

Magnetis et Clius filium dicit, Apollinis Servius ad Ecl. VII. 21.^[1] Et ut hoc nomen sic cetera, quibus illud fabulosum stemma contextum, partim a Thraciae locis, partim ab arte musica tracta sunt. Idmonides quidam inter Homeri majores numeratur Suid. s. *Ὀμηρος*. Harmonidem Theoclymeni auguris fratrem edidit Pherecydes Sturz. p. 225. Cantorem illum, quem Agamemnon Clytaemnestrae custodem addidit, Charidemum vocant Schol. Ambros. Od. III. 267. nec ineptum videtur nomen Chariphemus, sicut Musarum nutrix Eupheme vocatur, pater Musaei et Stesichori Euphemus ^[k] et ille Ithacensis rhapsodus Phemius, cujus pater Terpius Od. XXII. 330. ab arte nomen invenit, sicut Terpes citharoedus in Tryphon. Epigr. I. p. 157. T. III. et ejusdem artis professor Terpnus Sueton. Ner. c. XX. atque Terpander ipse, quorum ad exemplum con-

[1] Schol. Ven. et Didym. XIV. 226. *Μακεδὼν ὁ Διὸς καὶ Αἰθρίας (Θυίας) κατασχὼν τὴν χώραν (Pieriam) οὖσαν τῆς Θράκης ἀπ' ἑαυτοῦ προσηγόρευσε, γήμας δὲ μίαν τῶν ἑγχωρίων τεκνοῦται δύο παῖδας Πίερρον καὶ Ἡμαθρον, ἀπ' ὧν δύο πόλεις Πιερία καὶ Ἀμαθία ἢ Ἰστορία παρὰ Μαρούα.* unde Clavierius Hist. d. prem. tems p. 75. T. I. perperam colligit Orpheum Macedonis pronepotem fuisse. Ab Emathione Emathiam dictam esse tradit Pherecydes p. 189. et hoc nomen fortasse restituendum Schol. ad Lyc. 831. ubi Calliope ex Oeagro *Ὀρφέα καὶ Κυμόθωνα*, Clio vero ex Magnete Linum suscepisse dicitur. Sed Schol. Ven. K. 450. et Eustath. p. 817. 80. Orpheum Calliopae vel Clius filium perhibent, Tersichorae Linum, Thamyrrin Eratas. Pieri, cantoris Thracii, populares fuerunt Libethrus, qui, ut Servius ait Buc. VII. 21. primus harmoniam condidit et arcem Musis consecravit; Seuthes et Rhonaces Maedi, syringis inventores Athen. IV. 184. A. quos Androtio, musicae Thraciae contentem Aelian. V. H. VIII. 6. sine dubio rejecit et repudiavit omnes haud secus quam Orpheum ipsum; quanquam vir eruditus ad Androt. Fr. p. 117. hunc Orpheo non sapientis nomen sed ortum Thracium denegasse putat; verum de hoc nemo unquam dubitavit, de illo multi. Pieriam saepissime memorat Homerus; Musas Pierias nunquam.

[k] v. Kleinii Stesichor. Fragn. p. 10.

formatam est nomen Philoterpes. Eucles et Epiphrades ex eodem sunt genere nominum factitiorum. Sed Orphei filius quomodo vocatus fuerit, nondum expeditum habeo ^[1]. Melanopi autem vocabulum translatum videtur ab illo Cumaeo hymni in Opim et Hecaergen auctore, quem Herodotus in V. Hom. et Pausanias V. 7. commemorant. Postremo Dius non mortali patre cretus sed ex Hesiodi versu, quo fratrem Persam *διον γένος* appellat, progenitus eundem locum inter vates occupat quem Perses ipse poeta, si Suidae creditur, epicus [*].

Iam vero longam orationem non desiderat, quamobrem totam hanc genealogiam confictam putemus ab historicis. Quomodo, qui philosophiam inchoarunt, nimia quadam ingenii fiducia a rebus maximis difficillimisque auspicati sunt, deorum naturas, magnitudinem hujus universi siderumque substantiam scrutantes, ita historiae vix nidis egressae quasi tirocinium fuit, generis humani primordia tradere et urbium origines et gentium conditores, non ad historiae adem, cujus nec copia erat ista aetate nec desiderium, sed ad po-

[1] Musaei nomen alienum; nec convenit Leos qui Orpheo progenitus dicitur Etym. M. 560. Phot. p. 157. Anecd. Bekk. p. 277. homo commenticius ad explicandum tribus Leontidis et Leocorii nomen introductus; de quo omnia, quae dici possunt, congesterunt Leopardus, Meursius, Interpp. ad Thucyd. I. 20. Diod. XVII. 15. Neque quidquam nos juvat mendosissimus incerti scriptoris locus olim Censorino adscriptus c. X. Rhythmus creditur dictus a Rhythmonio Orphei filio et Idomenae nymphae Maricae (fortasse Iamaricae) ut tradit Nicostratus libro quem composuit de Musico fratre Rhythmonii etc.

[*] Stephani locum, ubi Dius Anthís filius perhibetur, correxit Siebelis ad Paus. IX. 22. 5.

pularem oblectationem [™]. Contra quas si quis veterum scriptorum verecundiam et famae hereditariae religionem praedicare velit, doceat ante omnia, qua fide et quibus documentis Hesataeus, homo mediocris, selectim majores, quasi capitularis, enumeraverit et primum generis auctorem deum? quo porro pacto sciri potuerit, Socratem a Daedalo genus habere, a Neptuno Platonem, ab Ulixē Andocidem? Quae omnia si quis incorrupta antiquitatis fama niti putet, quaeram deinceps an Romanis Genealogis, Varroni, Hygino, Attico credat, Fabiam gentem ab Hercule, Atiam ab Aty, Memmios a Mnestheo repetentibus? an denique Ruexnero ipsi? Ejusdem fabricae et eadem nota percussa sunt illa veterum poetarum stemmata ab Apolline usque ad Homerum et Hesiodum et hinc rursus ad Terpan drum et Stesichorum [ª] deducta eorundemque successiones [º], affinitates [ª] et concertationes; primum ille Py-

[™] Plato in Hipp. Maj. p. 134. Spartani, inquit, ceteras artes non magnopere curant sed lubenter audiunt *περὶ τῶν γενῶν τε ἡρώων καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν κατοικίσεων καὶ συλλήβδην πάσης τῆς ἀρχαιολογίας*. Polyb. IX. c. 1. *τὸν φιλήκοον ὁ γενεαλογικὸς τρόπος ἐπισπᾶται, τὸν πολυπράγμονα καὶ περιττὸν ὁ περὶ τὰς ἀποικίας καὶ κτίσεις καὶ συγγενείας*, quas res optime exequutus dicitur Ephorus narrans *περὶ κτίσεων, συγγενειῶν, μεταναστάσεων, ἀρχηγειῶν* Strab. X. 465.

[ª] Hujus patrem nonnulli Hesiodum ediderunt Procl. V. Hesiod. p. 8. Inter Homeri posteros Parthenius Chius numeratur Suid. s. Παρθ. De Terpan dro controversia fuit ab utro descenderit Id. s. Τέρπν.

[º] v. Epimetr. IV.

[ª] Asclepiades Apollini et Calliopae tres filios dat, Orpheum, Ialemum, Hymenaeum Schol. Pind. P. IV. 313. Schol. Apoll. I. 23. Tzetz. Introduct. in Hesiod. Sed Suidas s. Θάμυρις, Hymenaeum Magnetis et Calliopae filium, Thamyris delicias dicit; Apollodorus vero Hyacinthum Magnetis et Clius filium, Pieri nepotem a Thamyri amatum esse I. 3. Ialemum nonnulli eundem Linum nominatum fuisse

thius agon Amphionis, Pieri, Anthis, Philammonis, Phemii et Demodoci congressu nobilitatus, si credimus scilicet illi Sicyoniae Anagraphae Plut. de Mus. c. III. ejusque sponsori Pontico Heraclidae, homini, ut omnes sciunt, et ad mentiendum paratissimo et in odorandis aliorum fraudibus hebetissimo; tum Peliae ludi funebres, quibus Olympus tibiis vicit, Orpheus Cithara, Linus cantu, Eumolpus^[9] ad Olympi tibiae voce, ut Hyginus tradit Fab. CCLXXII. Sibyllam omittens, quam Plutarchus Symp. V. 2. victoriam reportasse narrat, nec Pausaniae concinens, qui Orpheum negat in certamen descendisse, sed Chrysothemim primum, tum Philammonem, tum filium ejus Thamyrin, dein Eleutherem concertasse X. 7. quem Apollinis filium perhibent. v. Stephan. s. *Ἐλευθεραί*. In ludis denique, quos Creon rex Delphis in honorem Menelai celebravit, Demodocus vicit, Automedis discipulus, quem cum multis aliis a Perimede^[r] in arte musica eruditis me-

putant Schol. Eur. Or. 1375. Cum Orpheo ceteri omnes propinqua cognatione conjuncti sunt. Mater ejus Menippe Thamyris filia dicitur Tzetz. Chil. I. 12. 309. IV. 13. 279. VIII. 157. Thamyris autem Philammonis filius (Pausan.) idemque Musaei pater (Suid.) Philammon Eumolpum progeniit (Theocrit.). Et rursus Orphei frater dicitur Linus, quem primi Hesiodus et Pamphus celebrarunt. Hic Amphionem edocuit. Nicomach. Harm. II. p. 29. Linum et Thamyrin Orpheus. Locos a Fabricio adnotatos indicare supersedi.

[9] Hunc Suidas Pythonicis inserit s. h. v., Anagraphe autem praeterit; Orpheum in ludis Isthmiis victoriam reportasse Dio Chrys. XXXVI. p. 107.

[r] In Fragmento illo Censorini legimus Perimodem primum cecinisse res gestas heroum musicis cantibus. Threnodos Troj. II. XXIV. 721. Clitum et Epimodem vocant Scholiographi, ex cyclo, ut videtur, haec nomina expiscati. Homeri mater Eumetis, filia Euepis nominatur.

moravit Demetrius Phalereus Schol. Mediol. Od. III. 267. Tzetz. Prolegg. Lyc. p. 260. Muell. in uno, ni fallor, Homericorum commentariorum, ex quo et ex Heraclidæ et Polyhistoris libris, fabularum illarum, quas Grammatici narrant magnam partem effluxisse suspicor. Haec si quis consideraverit omnia et praeterea Asclepiadarum stemma, quod Paetus in Ep. ad Artaxerxen et Soranus in Vita proponunt, a divino generis auctore usque ad Hippocratem decimum octavum, itemque longum Heresidum Argivarum ordinem a Callithyiae temporibus deductum, et nobilium sculptorum augurumque fabulosas imagines, is profecto a genere hoc toto nauseabundus refugiet maletque nihil scire quam rebus assentiri commenticiis. Itaque qui pro Orphei, hoc est, pro dogmatum et institutorum Orphicorum antiquitate pugnant eaque sub ipsis literarum primordiis nata esse volunt, undique eodem revolvuntur neque ulla aut via aut semita eo quo tendunt evadere possunt.

CAP. IV.

Carminum Orphicorum indicia.

§. I.

Posteaquam Orphei ipsius memoriam per omnia vestigia, quoad longissime potuimus, persequuti sumus, eoque effecimus, in Homericis carminibus rerum Orphicarum ne lineamenta quidem

nedum expressam speciem cerni sed inde ab Hesiodi et aemulorum temporibus artes et superstitiones, quibus illa scatent, succrescere; sequitur ut, carminum ejus fama quando primum serpere coeperit, eruere conemur. Ac Suidae quidem testimonium: *Φερεκύδης Ἀθηναῖος προσβύτερος τοῦ Συρίου, ὃν λόγος τὰ Ὀρφικά συναγαγεῖν*, neque auctorem certissimum habet neque nos certiores reddit, uter Pherecydes Orphei seu verba seu sententias (nam id quoque ambigitur) in unum collegerit; eoque gravius vacillat Freretii conjectura *de Cultu Bacchi* in Memor. Acad. Paris. Inscr. T. XXIII. p. 268. qui quia Orpheus de Earynome, Pherecydes autem de Ophioneo Earynomes marito loquutus est, id unum eorum fuisse putat, quae philosophus Syrus ab Orpheo accepisse dicitur. Haec proximum est Ionis iudicium (v. C. VI. §. 1.) Pythagoram nonnulla Orpheo subjecisse arguentis, quanquam hoc haud mediocriter infirmatur gravissimorum auctorum consensu, qui Samium illum nihil literis consignasse testantur; quod tam praecise affirmare non potuissent, si Ionis de pseudepigraphis iudicium ratum habuissent. Sed illud hinc manifesto elucet, jam antiquitus carmina Orphei nomine inscripta ad Pythagoricos rejecta esse auctores, sive ob summam sententiarum similitudinem, quae hodieque in omnibus fere utriusque familiae reliquiis intelligitur, sive quia re vera nonnulli Pythagorae familiares carmina sua Orpheo subjecerunt, sicut Brontinus, Cercops, aliique veterum

Pythagoreorum, quos Critici fraudis hujus reos faciunt. Sed de hoc paullo mox. Ea vero aetate, quae Pythagoram proxime sequuta est, poesis Orphicae fama jam ita irroborationem, ut Onomacritus fabulas suas, quo placerent pluribus, Theologo Libethrio, tanquam noto et specioso auctori, inscriberet. Tatianus adv. Graec. XLI. 271. (p. 138. Worth.) Ὅρφευς κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον Ἡρακλεῖ γέγονεν ἄλλως τε καὶ τὰ εἰς αὐτὸν ἐπιφερόμενά φασιν ὑπὸ Ὀνομακρίτου τοῦ Ἀθηναίου συντεταχθαι. Et Clemens Strom. I. 332. Ὀνομακρίτος, οὗ τὰ εἰς Ὅρφεα φερόμενα^[a] λέγεται εἶναι, κατὰ τὴν τῶν Πεισιστρατιδῶν ἀρχὴν περὶ τὴν πεντηχοστὴν Ὀλυμπιάδα^[b]; neuter satis distincte; nam et plures fuerunt libri Orphici, quam ut ab uno auctore repeti possint, et Clemens ipse exacte, qui cujusque eorum subjectores fuerint, memoriae prodidit; quo in numero Onomacritus non comparet. Suidas autem non nisi duo carmina, quae pro Onomacriteis habeantur, commemorat, χρησμοί et τελεταί, quorum neutrum a Clemente recensitum est, sed delitescunt fortasse sub nomine generali τῶν εἰς Ὅρφεα ἀναφερομένων.

[a] In Tatiani loco I. Frisius ἀναφερόμενα emendat, Scaliger ἐπη φερόμενα. Clementi liberum erat vel ἀναφερόμενα scribere vel τὰ ὡς Ὅρφεως φερόμενα, vel illud quod editum est. Suidas s. φιλοσίων οὗτος ἐστὶν ὁ γράψας τὸν φιλόλογον ἤγον τοῦ βιβλίον τὸ φερόμενον εἰς Ἑρμείαν. et similiter alii, quos nominat Wytenbachius ad Eunap. V. Soph. p. 57.

[b] De hac temporum notatione saepe dictum est. v. Larcher. ad Herod. T. I. p. 287. Schwabe Excurs. III. ad Phaedr. L. I. p. 523 sq.

§. 2.

Onomacritum igitur hunc Herodotus VII. 6. *χρησμολόγον* vocat et *διαθέτην χρησμών τῶν Μουσαίου* quo nomine Wesselingius vel dispensatorem vel interpretem, Gronovius et alii edissertatorem aut venditatorem significari putant. Id igitur primum in disquisitionem venit, ex pluribus verbi *διατιθέναι* significationibus quae potissimum huic loco conveniat. Et vendendi quidem notio, quam illustrant Grammatici ab Astio nominati ad Plat. Legg. p. 427. aliena est a veterum fatilegorum rationibus, qui quamvis a quaestu non abhorrebant, tamen nullam ejusmodi mercaturam exercebant, ut velut proprio quodam nomine oraculorum venditores dici possent. Neque magis convenit recitandi significatio. Nam *διατιθέναι* vel *διατίθεσθαι* dicuntur rhapsodi, histriones, oratores, quum vel sua vel aliorum opera recitant^[c]; nec dubium est, quin ii, qui *χρησμολόγοι* vocati sunt, omissa propter incredulos simulatione divini afflatus, antiquorum vatum oracula tranquille praelegerint^[cc]; quod Onomacritum ipsum fecisse alio aptiore loco ostendemus. Sed iccirco non magis *διατίθεται* dici merentur quam scribae publici edi-

[c] *Ῥαψῳδὸς καλῶς Ἰλιάδα ἢ Ὀδύσσειαν διατίθεις* Plat. Legg. II. 658. *Ἐπεμψε τοὺς εὐφρανοτάτους τῶν ὑποκριτῶν διαθησομένους μετ' ἑδῆς τὰ ποιήματα* Diodor. XV. 7. *ὑποκριτῆς κακῶς διατίθεις τὰ ποιήματα* Plato Charm. p. 22. et saepissime *λόγον* vel *δημηγορίαν* *διατιθέναι* vel *διατίθεσθαι* Appian. Civil. II. 22. Lucian. de Dem. I. 90. T. VIII. Polyb. III. 84. Diog. La. II. 94. Julian. Or. VII. 204. A. Hic mihi vellem ad manus fuisset Heinrichii dissertatio de *Diasceuastis*, a quo non dubito quin tota res accurate pertractata sit.

[cc] v. Epimetr. V.

cta et testimonia pro concione recitantes nullo adhibito actionis artificio, quod omnino non convenit nisi memoriter pronunciantibus. Restat igitur tertia significatio secundae non dissimilis sed definita magis, inordinata componendi et ad aequalitatem redigendi. Harpocratio p. 81. *Φρόνιχος Τραγωδοῖς τῇ διαθέσει τῶν ἐπῶν φησί. καὶ γὰρ τὸ ῥῆμα διαθέσθαι λέγουσιν ἐπὶ τοῦ διοικῆσαι.* Plutarchus V. Lucull. I. 276. Sullam dicit Lucullo dedicasse librum de vita sua ὡς συνταξομένῳ καὶ διαθήσοντι τὴν ἱστορίαν ἔμεινον. Idem verbum Strabo X. 482. de Lycurgo leges scribente, Philostratus Heroic. p. 727. de pavone pennas suas disponente, Scriptores Ecclesiastici de sacri codicis constitutione usurpant; unde libri canonici vocantur ἐνδιάθετοι Euseb. Chron. p. 99. a. Eoque intellectu veteres Critici διαθέται dici possunt perinde ac διασκευασταί, quatenus antiquorum poetarum dispersas reliquias (τὰ σποράδην φερόμενα) undique comportant et in suum quaeque locum et ordinem reponunt. Onomacritum autem quum constet emendandis Homeri carminibus operam dedisse integrosque versus addidisse^[d] vix dubitari potest, quin ille communi et concessa antiquitus Criticis libertate ita usus fuerit, ut sacros vates sub specie recensionis graviter interpolaret, inserendis quae vel suis vel amicorum consiliis utilia judicasset; qua fraude

[d] Schol. Mediol. Od. A. 604. *παῖδα Διὸς μεγάλῳ καὶ Ἥρῃ χρυσόπεζδ' ἰλου* τοῦτον ὑπὸ Ὀνομακρίτου ἐμπεποιῆσθαι φασιν ἡδέεται δέ. Porsonus ad Orest. v. 5. dubitat an idem sit Musaei interpolator; mihi res propemodum certa videtur.

saepissime gentiles; nec raro Christiani usi sunt. Nisephorus Greg. V. p. 93. Ε. *τινὲς τὰ στιχίδια πλάττοντες εἰς μίμησιν τῶν χρησμῶν ἐπιετα κατὰ τὸ λεληθὸς παρασπείρουσιν εἰς τὸν δῆμον αὐτά.* Et Celsus ap. Orig. I. VII. 368. Christianos queritur Sibyllae versibus *παρεγγράφειν πολλὰ καὶ βλάβοςφμα.* Tali in flagitio deprehensum esse Onomacritum Herodotus testatur l. c. *ἐξηλάσθη ὑπὸ Ἰππάρχου ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηνῶν ἐπ' αὐτοφώρῳ ἀλοῦς ὑπὸ Λάσσαν ἐμισιοίων εἰς τὰ Μουσαίου χρησμόν.* Unde colligimus eum *διαθέτην χρησμῶν Μουσαίου* appellatum esse ab eo quod prae se ferebat et profitebatur negotio, sparsa Musaei vaticinia colligendi literisque consignandi et, quo quidque pertineat, docendi. Praeterea Suidas auctor est Orphei vaticinia quae dicantur Onomacriti esse, idemque inter alios oraculorum interpolatores refertur a Plutarcho De Pyth. Orace. XXV. 290. T. IX. qui antiquos Graecos ait genere loquendi ambiguo et flexiloquo mirifice delectatos esse, quippe quod *δσιότητος ὑπὸνουν* praebere videretur, postea autem eruditiores factos perspicuitatem praecoluisse atque adeo sortilegorum responsa perplexa et ambigua in suspicionem vocasse ut ad fallendum composita: *Ὀνομάκριτοι δ' ἐκῆνοι καὶ Ἡρόδοτοι^[e] καὶ Κινεσίωνες ὕσιν αἰτίαν ἡρέγκαντο ἐκ τῶν χρησμῶν, ὡς τραγῳδίαν αὐτοῖς καὶ ὄγκον οὐθὲν δεομένοις προσθέντες, ἐῷ λέγειν.* Denique Musaei quoddam carmen ab Onomacrito suppositum commemorat Pau-

[^e] Vid. Plutarch. l. c. c. XIX. 278.

samias I. 22. quod ab oraculis diversum fuisse videtur, et duobus locis VIII. 31. IX. 35. Ὀνομακρίτου ἐπη, nullo addito indicio, quo pateat ea Musaeo aut Orpheo inscripta fuisse. Hoc interim Ruhnkenium aliosque viros doctissimos non absteruit, quominus ea, quae Pausanias secundo in loco de Gratiarum parentibus et nominibus refert ab Onomacrito dicta, ex Orphei hymno LX. sumpta putarent; quod idem mihi rectius de priorē loco contendere videor. Hic enim Pausanias dicit Onomacritum Dionysi orgia condidisse, Titanesque interfectores ejus edidisse; quae fabula quum in Theogonia Orphica copiosissime enarretur, ab aliis autem omnino tractata non sit, conjecturam feci, cujus adhuc me non poenituit, Pausaniam Theogoniam Orphei aut certe partem ejus, quae est de Zagreo, significasse, sed pro Orpheo verum substituisse auctorem, Onomacritum. Quod si quis eum miretur tacite fecisse, primum respondebo multos veterum eadem brevitate Cypria Stasini, Oechaliae Halosin Creophyli, Cercopis Aegimium nominare non adjecto auctoris antiquitas praescripti nomine; deinde fieri posse ut Pausanias id supervacaneum duxerit suis indicare lectoribus, quibus carminum ab ipso notatorum argumenta cognita erant; jam semel enim iterumque eos de fraude admonuerat L. I. 37. τὰ καλούμενα Ὀρφικά vocans et in eodem libro c. 14. ubi illa Orphei ἐπη, in quibus Triptolemi genus proditum erat, asseveranter spuria esse pronunciat; quorum sive hoc, sive illud idem est poema de quo L.

IX. loquitur, sive omnibus tribus locis unum significatur, non opus erat tertio repetere, quod jam semel aut bis dixerat, Orpheum ejus carminis auctorem non esse. Haec argumentatio si cui minus explorata videatur, unum superest, quod dici possit: duo fuisse de Zagrei interitu carmina, unum Orphei Pausaniae ignotum, alterum Onomacriti ab eo lectum et laudatum; quod mihi quidem multo probatur minus.

§. 3.

Caetera, quae pro hac causa dici possunt, in alium locum differentes gradatim ad Sophistarum tempora, hinc ad Platonem et Aristotelem proficiscimur. Clemens Strom. VI. 745. (624.) Ἰππίαν τὸν Ἡλείον — παραστησόμεθα ὥδε λέγοντα· Τούτων ἴσως εἴρηται τὰ μὲν Ὀρφεῖ, τὰ δὲ Μουσαίῳ καταβραχὺ, ἄλλα ἀλλαχοῦ, τὰ δὲ τοῖς ἄλλοις τῶν ποιητῶν, τὰ δὲ ἐν συγγραφαῖς τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροις· ἐγὼ δὲ ἐκ πάντων τούτων τὰ μέγιστα καὶ ὁμόφυλα συνθεῖς τοῦτον καινὸν καὶ πολυεσθὲν λόγον ποιήσομαι· quorum auctorem eum esse, qui praefertur, nihil dubitat Ebertus, vir doctissimus [f], equidem praestare nolim. Nec satis confido illi erudito Graeco, qui in libro περὶ κλοπῆς Heraclitum affirmavit τὰ πλεῖστα ελληφέναι παρ' Ὀρφείως Clem. I. c. 629. Quae suspicio vereor ne fortuita quadam sententiarum similitudine nitatur, qualem infra P. III. IO. indicabi-

[f] Dissert. Sicul. T. I. p. 8.

mus. Ac si concedamus etiam veteres carminum Orphicorum lectores plura reperisse Heracliti scitis apta et consentanea, tamen multo credibilius videtur Orphicos poetas Heraclitum imitatos esse, quam hunc superbissimum alienorum inventorum existimatorem poetarumque contemptorem Orphei legisse vestigia. Haud firmitus ad assentiendum illud, quod Diogenes narrat in Prooemio, Anaxagoram, quae de rerum ortu dixit, a Lino et Orpheo sumsisse. Ac Lini verba ipsa apponit ἦν ποτέ τοι χρόνος οὗτος ἐν ᾧ ἅμα πάντ' ἐπεφύκει^[ε] de Orpheo tacet; sed quid hic dixerit et quo loco, ex illo versu intelligi potest et ex duodecim aliis ei connexis, quos Stobaeus e Lini carmine περὶ φύσεως κόσμου affert. v. Schaubach. Fragm. Anaxag. p. 65. sq. Hos enim respiciens Damascius Quaest. p. 64. οὐ γάρ ἐστιν ἐν τι, inquit, ἀλλὰ πάντα ἐν· ὡς Αἰνός ἔλεγε καὶ Πυθαγόρας. Eandem vero doctrinam Platonicus in Orphicis versibus, quos ad Theogoniam retulimus:

Ἐν δὲ τὰ πάντα τέτυκται, ἐν ᾧ τὰδε πάντα κυκλεῖται. κ. τ. ξ.

expressam esse putarunt. Sed instant alii. Sandonem Hellanici filium scripsisse ὑποθέσεις εἰς Ὀρφέα βιβλίον α', Suidas adnotavit, sed cujatis Hellanicus ille fuerit, praetermittere satius duxit. Neque in hac testium interrogatione appellandus est Herodorus ὁ τὴν Ὀρφείως καὶ Μουσαίου

[ε] Quod ille pluraliter dicit τούτῳ ἀρχὴ τῶν ποιημάτων, indicio esse potest, Lini quoque carmina, sicut Orphei pleraque in unum corpus composita fuisse exordio uno.

ἱστορίαν συγγράφας Olympiod. Hist. Byz. T. I. p. 11. Namque hic non ille vetus est Heracleota sed, ut Weichertus statuit de Apollon. Rhod. p. 164. Grammaticus obscurior, qui Caligula regnante vixit. Temporum ordinem sequentes Ioni occurrimus, cujus testimonium postea singillatim explorandum erit. Huic succedit Euripides, apud quem Theseus fictam filii pietatem irridens Orphicae quoque doctrinae affectationem ei exprobrat:

Ἦδη νυν αὔχει καὶ δι' ἀνύχου βορᾶς
 σίτοις καπῆλευ', Ὀρφέα δ' ἀνακτ' ἔχων
 βάσχευε πολλῶν γραμμάτων τιμῶν καπνόν.

Hipp. 950. ubi πολλὰ γράμματα, si sana est lectio^[h], certe non significat ingentem multitudinem librorum Orphicorum sed in universum πολυαναγνωσίαν sive reconditae lectionis ostentationem. Quanquam non negabo Euripidis aetate tot fuisse Orphei carmina, ut multa dici possent. Linus, Herculis magister, in Alexidis fabula Athen. IV. 164. C. quum disciplinae suae alumnum ad bibliothecam visendam invitat, Orphei opera tanquam praecipuum quoddam cimelium et haud unius plutei, ostentat: Ὀρφεὺς ἔνεστιν, Ἡσιόδος, τραγωδία^[hh]. Sed praevortamus seriis. Saepius Orphei meminit Plato locis iis, quos deinceps, ut

[^h] Musgravius πολίων emendat, ut charta anus Martial. XII. 4. (idem I. 67. charta virgo) canas memoriarum Tertull. Apolog. c. 19. Nec opponet quisquam Thesei aetate Orphei libros adhuc recentes et crudos fuisse.

[^{hh}] Aristiae fabulam Ὀρφεὺς memorat Pollux, eoque nomine Lucani quoque carmen inscriptum et Cassii Parmensis sed suppositivum Anthol. Lat. I. 135. pariter ut Ciceronis Orpheus sive de adolescente studioso Fabric. Bibl. Lat. T. I. p. 215.

primum occasio data erit, indicabimus, ejusque etiam sententias aliquot in transitu affert non ad fidem dictorum sed orationis illustrandae causa et nonnunquam irridens. Auctorem modo recta Orpheum appellat^[1] modo τοὺς ἀμφὶ Ὀρφέα^[11] vulgari famae nec derogans quidquam nec arrogans. Aristoteles autem in veterum sapientum decretis Orphei poemata haud praetermittit quidem, sed, ut commenticium opus designet, semper τὰ καλούμενα Ὀρφείως ἔπη vel τὰ Ὀρφικά καλούμενα ἔπη nominat^[k]. Singulorum carminum praeter oracula nulla adhuc notatio aut distinctio deprehenditur, sive quod illi, quos nominavimus, non noverant plus uno, sive quia Critici nondum suo quodque titulo insigniverant. Primus omnium Eudemus Peripateticus distincte Theologiae, id est Theogoniae, mentionem fecit, ut testatur Damascius Quaest. p. 382. ἡ παρὰ τῷ Περιπατητικῷ Εὐδήμῳ^[kk] ἀναγεγραμμένη ὡς τοῦ Ὀρφείως οὐσα θεολογία, quem locum infra propositurus sum integrum. Hic vero Eudemus indubitate est ille γνησιώτατος τῶν Ἀριστοτέλους ἐταίρων Simplic. ad Ausc. III. 93. b. cujus vitam scripsit Damascius Simpl. I. c. VI. 216. cf. Jonsius IV. 253.

[1] Legg. II. 669. C. Cratyl. 402. B. Phileb. 66. D.

[11] Protag. 316. D. Cratyl. 400. C.

[k] De Anim. I. 485. B. de Gener. Anim. II. 1. 816. F.

[kk] Apertissimum vitium εὐδήλως pro Εὐδήμῳ jam dudum tacite correxerat Jablonskius Panth. L. I. p. 12. ex professo Wytttenbachius Bibl. Crit. Vol. II. P. II. p. 89. qui Eudemi Historiam Astrologiae a Damascio excerptam putat. Damascius ipse p. 383. Εὐδήμου λόγον appellat, unde Proculus nonnulla de Thaletis inventis affert in Euclid. p. 79.

sententiasque nonnullas affert Simplicius Damascii studiosissimus. Illi Theologiae ab Eudemo expositae Damascius aliam subjungit, quam in Rhapsodiis contineri, et tertiam, quae ab ipso vocatur ἡ κατὰ Ἱερώνυμον καὶ Ἑλλάνικον, caetero qui ignota est. Hellanicum historicum significari Wytttenbachii est conjectura l. c. ex solo nomine ducta, quo tum alii usi sunt multi, tum etiam ille Sandonis pater, de quo modo diximus. Promptius assentiar si quis Hieronymum Peripateticum in libro περὶ ποιητῶν illa, quae Damascius refert, perscripsisse statuatur. Sed jam hoc creperum egressi in media Alexandrinae aetatis luce versamur, quae tum omnis literatae antiquitatis monumentis abundavit tum etiam hoc genere rerum mirabiliter instructa fuit, ut ostendit ille peramplus Orphicorum librorum catalogus a Clemente et Suida propositus, de quo nunquam dubitavi, quin unum e doctissimis veterum Museum heluonibus auctorem habeat. Et, quanquam in magno literatorum Alexandrinorum et Pergamenorum numero nullus nominatim proditur Orphicorum carminum vel ordinator vel corrector vel interpres, tamen nescio an Epigenes huic ordini adscribi mereatur, qui ἐν τοῖς περὶ τῆς εἰς Ὀρφέα ποιήσεως duo Orphei carmina Cercopi transcripsit, totidemque alia Brontino, neque non τὰ ἰδιάζοντα παρ' Ὀρφεῖ exposuit v. P. III. c. 9. Epigenem hunc Casaubonus non dubitat antiquum Criticum, multorumque poetarum interpretem praedicare ad Athen. XI. 468. C. quanquam Athenaei

testimonio tantum modo constat, Ionis quendam locum ab eo explicatum esse. Epigenem Rhodium inter rei agrariae auctores nominant Varro et Columella, Byzantium Censorinus c. VII. qui nono mense partum fieri posse negavit; ab hoc non diversus videtur is, quem Plinius VII. 50. 47. in disputatione de vitae humanae spatio Beroso, Petosiri et Necepso adjungit, quemque Seneca Quaest. VII. 3. apud Chaldaeos studuisse refert; idemque significari videtur in Schol. Apoll. III. 1378. *Περιγένης ἐν τοῖς Χαλδαίοις περὶ τῶν μαθημάτων* [1], nam Epigenes Chaldaeorum sententiam de Cometis refert ap. Stob. Ecl. I. 29. 580. Hunc igitur Epigenem Astrologum Deguignes in Mem. Acad. Paris. T. XLVII. 376. nescio quibus indiciis motus ad Augusti tempora revocat; Montucla autem Hist. des Mathém. T. I. 55. ed. nov. Alexandro non multo inferiorem, Bailly in Hist. Astron. Vol. II. Sect. VII. §. 13. Ptolemaeo Philadelpho supparem fuisse putant; Ideler in *Untersuch. üb. d. astron. Beobacht. d. Alten* p. 172. negat sciri posse quo tempore vixerit; sed mihi probatur Uckerti opinio in Geograph. d. Griech. und Römer I. 2. 350. Epigenem neque longe ante Alexandrum M. neque multo post eum vixisse. cf. Schneider. ad Vitruv. IX. 2. 1. p. 187. Verum de hoc satis Alexandrinis Grammaticis adnumerare licet Apol-

[1] Vulgo *Χαλκιδικοῖς*. vid. Schaefer. ad h. l. et Wytttenbach. Bibl. Crit. P. IV. 65. Sic metoposcopus Chaldaeus *Χαλκιδεύς* vocatur Plutarch. V. Sull. c. V. 181. Perigenem quendam medicum Galenus de Fasc. p. 587. Mechanicum Erotian. Lex. p. 86.

lodorum, qui semel τοὺς Ὀρφικοὺς allegat. (v. P. II. c. 6.) et Dionysium Thracem, a quo Clemens nonnulla sumsit, quae suo loco apponentur (v. P. III. c. 8.) neque non Nicomedem, cujus liber περὶ Ὀρφείως laudatur Athen. XIV. 637. A. his temporibus subjungere possumus, si idem est Acanthius qui de Perdicca scripsit V. 217. D. Hippobotus autem, qui ἐν τῇ τῶν φιλοσόφων ἀναγραφῇ Orpheum et Linum septem philosophiae principibus aggregavit Diog. La. I. 42. cf. Sturz. Empedocl. Praef. XXIII. et Apollonius Aphrodisiensis, qui, ut Suidas ait, γέγραφε περὶ Ὀρφείως καὶ τῶν τελετῶν αὐτοῦ, qua aetate vixerint, adhuc inexploratum^[m].

Nihil hic dicimus de Demosthenis loco, quo vulgo ad probandam Hymnorum Orphicorum antiquitatem uti solent; nam huic quaestioni alia pars instituti operis destinata est. Sed Chrysippum praeterire non possum, qui Orpheum idemtidem ad partes vocavit, suisque opinionibus conciliare studuit. Galenus de Placit. Hippocr. L. III. c. 3. 118. T. V. Chart. ὥσπερ Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου βραχέα παρεθέμην ὧν ὁ Χρύσιππος ἔγραψεν, οὕτω ἐξ Ὀρφείως καὶ Ἐμπεδοκλέους καὶ Τυρταίου καὶ Στησιχόρου καὶ ἐτέρων ποιητῶν μνημονεύει πολλῶν. cui accedit Cicero N. D. I. 15. Chrysippus — in secundo libro de natura deorum vult Orphei, Musaei, Hesiodi, Homerique fabellas accommodare ad ea,

[^m] Reinesii emendationem in Suid. p. 194. Πάμφιλος ἔγραψε — Ὀρφικά refutarunt alii.

quae ipse primo libro de diis dixerat. Postremo, ut numerus compleatur, adscribam Diodori quamlibet exile testimonium: Ὀρφεὺς υἱὸς μὲν ἦν Οἰάγρου, παιδεία δὲ καὶ μελωδία καὶ ποιήσει πολὺν προέχων τῶν μνημονευομένων· καὶ γὰρ ποίημα συνέταξε θαυμαζόμενον καὶ κατὰ τὴν ᾠδὴν ἐμμελεία διαφέρον — — καὶ τὰ περὶ τῆς θεολογίας μυθολογούμενα μαθὼν ἀπεδήμησεν εἰς Αἴγυπτον καὶ κεῖ πολλὰ προσεπιμαθὼν μέγιστος ἐγένετο τῶν Ἑλλήνων ἐν τε ταῖς τελεταῖς καὶ ταῖς θεολογίαις καὶ ποιήμασι καὶ μελωδίαις IV. 25. quibus lectis nemo quaeret amplius, quodnam illud poema fuerit Orphei stilo exaratum et per omnia Heroum pulpita vulgatum. — Nihil jam opus videtur Plutarchum, Sextum et ceteros inferiores in medium protrahere; patet enim carmina Orphica his seculis plurimos habuisse lectores. Neque doctos Romanos ab hoc studio abhorruisse, ostendunt Varronis, Nigidii et Macrobiani loci nonnulli hinc delibati, quibus posthac utemur; quin etiam puellas Orphei lectione imbutas ostendit Claudianus de Nupt. Honor. et Mar. X. 233.

Latios nec volvere libros

desinit aut Grajos, ipsa genitrice magistra,
Maeonius quaecunque senex aut Thracius Orpheus
aut Mitylenaeo modulatur carmine Sappho.

ubi Orphei nomen ne honoris causa usurpatum putemus admonet alius locus Epigr. XXIV. 11.

Orphêos alii libros impune lacessunt

nec tua securum te, Maro, fama vehit^[a].

[a] Claudianum ipsum omnis reconditoris doctrinae curiosissimum fuisse passim adnotat Geanerus et in Prolegg. p. VI.

Sed nunquam magis poesis Orphicae studia viguere quam seculo post Christum tertio et quarto, quum philosophia, veluti effoeta parentum, genitali vigore destituta unice in colligendis et quoquo modo conciliandis veterum sapientum sententiis occuparetur. Charax sacerdos Pergamenus, ut Suidas docet, Nerone aetate inferior, praeter historiam Graeciae scripsit *πολλὰ φιλόσοφα, ἐν οἷς καὶ συμφωνίαν Ὀρφείως, Πυθαγόρου καὶ Πλάτωνος περὶ τὰ λόγια*, quod genus scribendi maxime a Platoniciis celebratum est. Suidas Damascium, ut videtur, sequutus Serapionem Alexandrinum narrat Orphei carmina studiose lectitasse: *οὐ περὶ τὰ τεχνικώτερα τῆς φιλοσοφίας ἡξίου διατρίβειν, ἀλλὰ τοῖς ἀδρότεροις καὶ ἐνθουσιαστικωτέροις νοήμασιν ἐνεφύετο· διὸ μόνον σχεδὸν τὸν Ὀρφέα ἐκέκτητο καὶ ἀνεγίνωσκεν.* et paullo postea: *οὕτω κατεφρόνει χρημάτων ὥστε κεκτῆσθαι μηδὲν ἢ μόνα δύο ἢ τρία βιβλία, ὧν ἦν καὶ Ὀρφείως ποιήσεις.* Idem poeta Proculo quoque in deliciis fuit, qui, ut Marinus scribit c. 20. p. 17. aegrotans hymnos sibi recitari quum jussisset, ipse *ἀνεπλήρου τοὺς ὕμνους καὶ τῶν Ὀρφικῶν ἐπῶν τὰ πλεῖστα· καὶ γὰρ ταῦτα ἔστιν ὅτε παρόντες ἀνεγινώσκωμεν.* nec minus familiaris Syriano, cujus inter opera Suidas recenset *εἰς τὴν Ὀρφείως θεολογίαν βιβλία δύο et συμφωνίαν Ὀρφείως, Πυθαγόρου καὶ Πλάτωνος*, quae eadem sub Proculi nomine ferebantur. Hic rogatus a discipulis ut Orpheum accuratius illustraret, recusavit somnio absterritus, petente tamen Marino ut saltem Sy-

riani commentariis adnotaret (παραγράφειν τὰ ὀρέσκοντα τοῖς τοῦ διδασκάλου βιβλίοις) id a se impetrari passus est, teste Auctore Vitae c. 27. p. 21. παραγράψαντος οὖν τοῖς μετώποις τῶν ὑπομνημάτων ἔσχομεν συναγωγὴν εἰς ταυτὸν ἀπάντων καὶ ἐγένετο εἰς Ὅρφέα αὐτῷ σχόλια καὶ ὑπομνήματα στίχων οὐκ ὀλίγων εἰ καὶ μὴ εἰς πᾶσαν τὴν θεομυθίαν ἢ πάσας τὰς βασιφθίας ἐξεγένετο αὐτῷ τοῦτο ποιῆσαι. In eodem stadio decucurrit Hierocles, qui in quarto de Providentia annisus est τὰ λεγόμενα Λόγια καὶ τοὺς ἱερατικοὺς θεσμούς εἰς συμφωνίαν ἄγειν οἷς Πλάτων ἰδογμάτισεν· ὁ δὲ πέμπτος εἰς Ὅρφέα καὶ Ὅμηρον καὶ ὅσοι ἄλλοι πρὸ τῆς Πλάτωνος ἐπιφανείας ἔγνωρίζοντο, τὴν Πλατωνικὴν περὶ τούτων φιλοσοφίαν ἀνάπτει Phot. Bibl. CCXXIV. p. 285. Τὴν Ὅρφικὴν καὶ Χαλδαϊκὴν σοφίαν sive θεολογίαν, quasi eodem vergentes, consociant Marinus c. 26. et Scriptor Vitae Isidori Phot. CCXLII. 560. quarum utramque vel certe priorem complexus videtur Asclepiades Mendesius, cujus πραγματεία περιέχουσα τῶν θεολογιῶν ἀπασῶν τὴν συμφωνίαν a Suida recensetur s. Ἡραΐσχος· libri egregii specimen praebet Suetonius in Aug. c. 94. In Asclepiadis Mendetis θεολογουμένων libris lego Atiam, quum ad solemne Apollinis sacrum media nocte venisset, obdormisse draconemque repente irrepsisse ad eam — Augustum natum mense decimo.“ quo exemplo homo sanctissimus sodomiticas Aegyptiorum libidines excusavit. Haec vero vesana cu-

pido quarumlibet gentium superstitiones inter se
 et cum philosophorum sententiis in unum redi-
 gendi Christianos quoque invasit, patrumque or-
 thodoxorum anathematis vix satis restricta est,
 quod ostendit excerpta ex Anathematismo Mani-
 chaeorum particula, quam Cotelarius ad Clem.
 Recogn. L. IV. 544. e cod. regio publicavit: Ἀνα-
 θεματίζω καὶ τὴν Ἀριστοκρίτου βίβλον, ἣν ἐπέ-
 γραψε Θεοσοφίαν, ἐν ᾗ πειρᾶται δεικνύναι τὸν
 Ἰουδαϊσμόν καὶ Ἑλληνισμόν καὶ τὸν Χριστιανισμόν
 καὶ Μανιχαϊσμόν ἐν εἶναι καὶ τὸ αὐτὸ δόγμα. Huic
 similem librum Anonymi cujusdam Constantinopo-
 litani, qui post Heraclium vixit, excerpit Photius
 CLXX. 197. in quo μαρτυρίαι καὶ χρήσεις λόγων οὐχ
 Ἑλληνικαὶ μόνον ἀλλὰ καὶ Περσικαὶ καὶ Θράκιοι καὶ
 Αἰγύπτιοι καὶ Βαβυλωνιακαὶ καὶ Χαλδαῖκαὶ καὶ δὴ
 καὶ Ἰταλοὶ κατεστρώθησαν, ὥς ὁ συγγραφεὺς συμ-
 φερομένας πειρᾶται δεικνύειν τῇ τῶν Χριστιανῶν
 θρησκείᾳ περὶ τε τῆς ὑπερουσίου καὶ ὁμοουσίου
 τριάδος, τῆς τε ἐν σαρκὶ τοῦ λόγου παρουσίας —
 καὶ τοῦ πάθους καὶ τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστά-
 σεως τῆς τε ἀναλήψεως — — — περὶ τούτων
 ἀπάντων Ἑλλησὶ τε καὶ Αἰγυπτίοις καὶ Χαλδαίοις
 καὶ τοῖς προειρημένοις περιλοσοφῆσθαι τε καὶ δια-
 κηρυῶσθαι ἐν ἰδίῳ αὐτῶν πειρᾶται δεικνύναι
 συγγράμμασιν· quae sine dubio omnia ignota fue-
 runt viris optimis indoctissimisque, qui hanc Pam-
 mythosophiam nuper admodum in media Germa-
 nia plaudentibus Musis et Musigenis natam esse
 persuasum habent. Verum hanc disputationis par-
 tem finiam, si addidero, Platonicos, qui super-

sunt, omnes nullum Orphei carmen nominatim allegare sed simpliciter Orpheum, ut saepissime Proculus, et nonnunquam τὰ Ὀρφείως ut Marin. V. Procl. c. 26. et 27.

CAP. V.

*De carminum Orphicorum antiquitate
quid veteres Critici senserint.*

Quo venerabilius apud imperitos Orphei nomen fuit, eo majore consensu intelligentes harum rerum arbitri falsariorum fraudibus obviam ivere, carminaque ementita alia ad alium relegarunt auctorem Brontinum, Cercopem, Zopyrum, Persinum, Onomacritum, quibus in possessionem restitutis Orpheo ne unus quidem relinquitur versiculus. Princeps et signifer hujus factionis est Herodotus, qui in L. II. 53. deorum ortum, formas, genera non ita pridem ab Homero et Hesiodo constituta esse disputat, οὗτοι δὲ, inquit, εἰσὶ οἱ ποιήσαντες θεογονίην Ἕλλησι, καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες καὶ τιμὰς τε καὶ τέχνας διελόντες καὶ εἶδεα σημήναντες. Οἱ δὲ πρότερον λεγόμενοι ποιηταὶ τούτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι ὕστερον δοκέειν ἐγένοντο τούτων· quod non eo dixit quasi Graecos ante illos nihil de deorum natura fabulatos putaret (quo nihil ineptius fingi potest) sed potius hoc contendit, fabulas illas passim nullo locuplete auctore vulgatas neque literarum monumentis mandatas tum demum radicari et in-

olescere coepisse, quum duorum nobilissimorum poetarum veluti publico testimonio essent ornatæ. Hos igitur, qui quandam rei fabularis quasi disciplinam condiderunt, ad quos omnibus, qui de deorum progenie et vitæ actione quaerunt, tanquam ad primos fontes recurrendum est, Herodotus merito Theogoniae Graecanicae auctores appellavit. Fuisse ante Homerum poetas neque hoc loco negat et paullo ante II. 23. planissime affirmat, quum Oceani nomen ab Homero aut aliquo antiquiore poeta introductum esse contendit. Sed extare quidquam in literis antiquius, id vero etiam atque etiam negat, eoque uno verbo Orphei, Musaei et reliquorum vatum, quae tum circumferebantur carmina, praescriptis auctoribus eripit atque aufert; quod ejus judicium eo majore plausu et praedicatione proseguendum est, quo diutius tenuit vulgaris error, qui ne Aristotelis quidem auctoritate opprimi potuit. Hujus enim de Orpheo non aliud fuisse quam Herodoti judicium testatum est notissimo Ciceronis loco de N. D. I. 38. Orpheum poetam docet Aristoteles nunquam fuisse et hoc Orphicum carmen Pythagorei ferunt cujusdam fuisse Cercopis, ubi nulli interpretum in mentem venit Philoponi adnotatio ad verba Aristotelis de An. I. 5. τοῦτο πέπονθεν ὃ ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς καλουμένοις ἔπει λόγος, quibus haec adscripsit: καλουμένοις εἶπεν, ἐπειδὴ μὴ δοκεῖ Ὀρφέως εἶναι τὰ ἔπη, ὥς καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας λέγει· αὐτοῦ μὲν γάρ εἰσι τὰ δόγματα· ταῦτα δὲ φησιν

Ὀνομάκριτον ἐν ἔπει κατατεῖναι Comm. p. F. III. a. [a] Est utique inter utrumque haud levis dissensus; si Ciceronem audimus, Aristoteles negat ullum fuisse Orpheum; si Philoponum, non solum fuisse concedit sed etiam quaedam ejus dogmata nosci ab Onomacrito numeris inclusa; in quo rursus discrepat Cicero, Cercopem ab Aristotele fraudis appellatum dicens. Jam illud, in quo summa quaestionis versatur, ullus an fuerit Orpheus, nulla causa est cur Aristotelem ipsum alio loco aliter decrevisse putemus; ergo illorum alterutrum errasse conveniet. Ciceronis vero fides multo potior videri debet, non solum propter aetatem sed etiam quia exemplo illo contra adversarios ad probandum utitur tanquam noto et indubitabili, cui si minus confisus fuisset, in promptu erant alia centena. Sed Philoponus in transitu judicii, quod Aristoteles tulerat, memoriam replicat, tantummodo ut doceret, qua de causa τὰ καλούμενα dixisset. Quod ad alteram controversiae partem attinet, facile componi potest, si sumamus, quod nemo concedere gravabitur, Aristotelem non semel sed bis aut saepius de Orpheo loquutum esse atque eo quidem loco, quem Philoponus ante oculos habuit, Orphei Physica, unde illa sumta videntur [b] Onomacrito adscripsisse, al-

[a] Καταθεῖναι h. l. scribit Cudworthus Syst. Int. IV. 7. 344. γνώμας ἐνέτεινε φιλοσόφους τοῖς ποιήμασι Plutarch. V. Solon. III. 199. εἰς ποίημα ἔκτενεῖν (sc. ἐντενεῖν) τὸν Μαρσικὸν πόλεμον V. Lucull. I. 276. περὶ τῶν ποιημάτων ὧν πεποίηκας ἐντείνας τοὺς τοῦ Αἰσώπου λόγους Plato Phaed. 60. D. ἐντεῖναι ἔπει Galen. Adhort. c. XIII. sed et ἐς μέτρον ἐντεῖναι τὰς διανοίας Jamblich. V. P. c. 36. cf. Biblioth. Amstel. Crit. P. VI. 104.

[b] v. P. II. c. 17.

tero autem, quo Cicero usus, nescio quod aliud carmen ad Cercopem retulisse auctorem. Etenim Orphei ferebantur carmina complura; plures ferebat rumor auctores, Persinum, Brontinum, Zopyrum, Prodicum, Cercopem, ipsumque Pythagoram; cujus suspicionis ignarum fuisse Stagiritam, omniaque uni Cercopi tribuisse virum in Orphicis Pythagoricisque scriptis praeclare versatum, nequaquam credibile. Quapropter subductis rationibus ita censeo, Aristotelem non uno sed pluribus commentariorum suorum locis, quum forte ex Orphicis aliquid proferret poematis, universa illi commenticio vati abjudicasse et per occasionem unius aut alterius carminis, de quo cum maxime ei sermo erat, verum edidisse auctorem. Cicero igitur in talem aliquem incidit locum, ubi Aristoteles proposita quadam Orphei sententia, carmen, unde ea deprompta erat, Cercopis esse diceret, id quod Ciceronis verba indicant: et hoc Orphicum carmen ferunt fuisse Cercopis, ex quo intelligitur illum de uno quodam poemate non de universis pronunciassse.

Aristotelis partibus porro adscribendi sunt omnes ii, qui Homeri scripta et monumenta, omnium quae extent, antiquissima dicunt. Josephus c. Apion. I. 2. 438. ὅλως παρὰ τοῖς Ἕλλησιν οὐδὲν ὁμολογούμενον εὐρίσκεται τῆς Ὀμήρου ποιήσεως πρεσβύτερον· quod non vulgi fuit iudicium sed Grammaticorum vulgo refragantium. Sextus c. Gramm. L. I. 10. 259. Πίνδαρός φησιν, ἀρχαιοτάτη ἐστὶν ἡ Ὀμήρου ποιήσις· ποίημα γὰρ οὐ-

δὲν πρεσβύτερόν ἦκεν εἰς ἡμᾶς τῆς ἐκείνου ποιή-
σεως. cui cavillator ille Linum, Orpheum, Mu-
saeum aliosque opponit, Homero antiquiores sci-
licet, ὥς ἐνιοι λέγουσι, quos eruditus Grammati-
cus, Pindario, aequè bene novit atque ille, sed
contemnit ut spurios. Scholiastes ad Dionys.
Gramm. p. 785. εἰ καὶ ἱστοροῦσί τινες ποιητὰς
προγεγενῆσθαι Ὀμήρου Μουσαῖόν τε καὶ Ὀρφέα
καὶ Λίνον, ἀλλ' ὅμως οὐδὲν πρεσβύτερον τῆς Ἰλιά-
δος καὶ Ὀδυσσεΐας σῶζεσθαι ποίημα. Ἀλλ' ἐρᾷ
τις, πῶς; ἐπεὶ γράμματα σῶζονται πρεσβύτερα;
Καὶ φαμεν ὅτι τὰ μὲν τούτων ἐμνεσμένους ἔχουσι
τοὺς χρόνους, τὰ δὲ νεωτέρων τινῶν ἐχόντων
ὁμωνυμίας τῶν παλαιῶν τὰς ἐπιγραφὰς ἔχουσι.
Non duco in hac ratione eos, qui in enumeratione
poetarum Orpheum praetereunt, sicut Proculus
Chrestom. p. 521. et Agatharchides p. 719. nam
hoc fortuitum esse potest, nec qui Homerum sim-
pliciter ἀρχαιότατον vocant, ut Aristides p. 273.
ubi Scholion adscriptum est cognitu dignum p.
206. ἀρχαιότατάς ἐστιν ὁ Ὅμηρος, ὥς ἴσμεν. εἰ
δέ τις εἶπῃ, καὶ μὴν πρὸ αὐτοῦ γέγονεν Ὀρφεὺς,
πρὸ αὐτοῦ (adde μὲν) γέγονε, τὰ δὲ δόγματα Ὀρ-
φέως Ὀνομάκριτος μετέβαλε[?] δι' ἐπῶν· καὶ Αἰ-
σχίνης, λέξω περὶ Ὀμήρου ὃν ἐν τοῖς πρε-
σβυτάτοις καὶ σοφωτάτοις τῶν ποιητῶν
τάττομεν· ἢ ὅτι κυρίως ποιήσεις ἐστὶν ἡ μετὰ
μιμήσεώς τινος ἢ μετὰ οἰκονομίας καὶ διασκευῆς

[ε] Diog. La. IX. 16. 556. Σχιδόνον ἐπιβάλλεσθαι τὸν ἐκεῖνον
(Heracliti) λόγον διὰ μέτρου ἐκβάλλειν. Marinus V. Procl. p. 123.
περὶ τῆς αὐτοῦ λέξεως στίχους ἐξέβαλεν. v. Fabric. ad h. l.

καὶ μύθων ἐν ἔπεσι τάξις· ὅπερ ἔξαιρέτως Ὅμηρος ἐπετῆδευσε καὶ κατέδειξε πρῶτος. Ὅσοι δὲ πραγματείας ἐτέρας ἔγραψαν, ἐποποιοὶ (adde οὐ) καλοῦνται. ἢ γὰρ περὶ ἀστρονομίας ἢ φυσικὰς τινὰς ἢ ἐτέρας ἔγραψαν βίβλους. Sed haud praetermittendus videtur Dionysius, cujus hanc sententiam Suidas refert (v. C. VI. §. 1.) Ὀρφεὺς Ὀδρύσης ἐποποιός· Διονύσιος δὲ τοῦτον οὐδὲ γηγόνειναι λέγει· quanquam enim hoc de uno ex quatuor, quos numerat, Orpheis dictum esse vult, tamen Dionysius, sive Olynthius fuit, qui de Homero scripsit Tatian. p. 166. Athenag. c. 31. sive Halicarnassensis historiae musicae auctor v. Jons. III. 42. sive Phaselites, qui poetas veteres illustravit Schol. Pind. II. 1. Vit. Nicandr. init. sive utroque celebrior Thrax, doctus certe Grammaticus, procul dubio neque Odrysium Orpheum neque Crotoniatam, neque alium quenquam hujus commenticiae familiae agnovit.

CAP. VI.

Carminum Orphicorum index.

§. 1.

Nisi jam dudum librorum deperditorum titulos et elogia auctorum velut cenotaphiis inscripta legentes ad veterum chartarum jacturam quodammodo occalluissemus, enumerandis Orphicae sectae monumentis ad inane nomen redactis mole-

stiozem quam fructuosiozem operam nobis susci-
pere videremur. Extat autem hodie praeter ea,
quae passim memorantur, Orphicorum carminum
recensus duplex, unus brevior, quem Clemens e
Pinace antiqui cujusdam Critici excerptisse vide-
tur, alter apud Suidan, eadem omnia continens
sed idem additamentis quibusdam recentioris fa-
bricae auctus. Clementis haec sunt: Ὀνομακρι-
τος, οὗ τὰ εἰς Ὀρφέα φερόμενα ποιήματα λέγεται
εἶναι, περὶ τὴν πεντηκοστὴν Ὀλυμπιάδα. Ὀρφεὺς
δὲ ὁ συμπλεύσας Ἡρακλεῖ, Μουσαῖον μαθητὴς^[a]
καὶ τοὺς μὲν ἀναφερομένους εἰς Μουσαῖον Χρη-
σμούς Ὀνομακρίτου εἶναι λέγουσι· τὸν Κρατῆ-
ρα δὲ τὸν Ὀρφέως Ζωπύρου τοῦ Ἡρακλεώτου·
τὴν δὲ εἰς ἄδου Κατάβασιν Προδίκου τοῦ Σα-
μίου. Ἴων δὲ ὁ Χῖος ἐν τοῖς Τριαγμοῖς^[b] καὶ

[a] Potterus in contrarium vertit οὗ Μουσαῖος μαθητὴς, ut Ta-
tianus scripsit; poterat non majore impendio Μουσαῖον διδάσκαλος
nam haec nomina alibi quoque a librariis confusa sunt. v. Ruhnken.
Dissert. de Antiph. p. 800. T. VII. Reisk. Similiter μήτηρ et θυγάτηρ
v. Kuest. ad Suid. s. Μυρῶ, ἀγαθός et κακός v. Dorvill. ad Charit. p.
620. particulae εὐ et δός, dextrum et sinistrum. v. Dracken-
borch. ad Sil. Ital. IV. 209. aliaque correlativa inter se permutari so-
lent cf. Hermann. Diss. de Emend. p. Transpos. p. 104. T. III. Opusc.
Μαθητὴς in Plutarchi quodam loco pro καθηγητὴς subrepsisse proba-
bilitate disputat Grauertus in Museo Rhenano I. 3. p. 182. Vulgata
lectionem Passowius de Musaei Carm. p. 26. Artapani auctoritate
defendit ap. Euseb. Pr. Ev. IX. 27. 432. A. Verum hic nugator ideo
Musaeum Orphei magistrum dicit, ut hujus omnem sapientiam ad Mo-
sen auctorem revocare possit, quem a Graecis Musaeum appellatum
esse narrat eadem levitate qua alii Josuam et Jasonem, Judaeos et
Ideos, Simonem Magum et Semonem Sanctum confuderunt. v. Werna-
dorf. de Christ. Daphne in Act. Jen. T. I. 303. Clemens autem illo
loco non mendaces Judaeos (v. Ol. Wormii Antiqq. Hebr. p. 97.) sed
graecos auctores sequitur, qui magno consensu Musaeum Orptheo sub-
jungunt tanquam magistro discipulum.

[b] Sic pro Τριγμοῖς emendant e Diog. Laert. VIII. 8. 493.
Ἴων ἐν τοῖς Τριαγμοῖς φησὶν αὐτὸν (Πυθαγόραν) ἐνία ποιήσαντα
ἀνεγχεῖν εἰς Ὀρφέα eandemque formam Kuesterus restituit Suidae
pro Τρισμός, quod a verbo τριάζειν non minus recte derivatur, quam

Πυθαγόραν εἰς Ὀρφέα ἀνεγκεῖν [°] *τινὰ ἱστορεῖ.*
Ἐπιγένης δὲ ἐν τοῖς περὶ τῆς εἰς Ὀρφέα ποιήσεως
Κέρκωπος [d] *εἶναι τοῦ Πυθαγορείου τὴν εἰς ἔδον*
Κατάβασιν καὶ τὸν Ἱερὸν λόγον. τὸν δὲ Πέ-
πλον καὶ τὰ Φυσικὰ Βροντίνου Strom. I. 397.
 In hoc breviario quinque continentur, praeter quae
 Pythagoras supposuit, Pseudepigrapha, Crater,
 Descensus, Sermo Sacer, Peplus, Phy-
 sica.

Sequitur Suidae catalogus: Ὀρφεὺς ἔγραψε
Τριασμούς· λέγονται δὲ εἶναι Ἴωνος τοῦ τραγικοῦ·
 ἐν δὲ τούτοις τὰ Ἱεροστολικά καλούμενα. Κλί-
 σεις κοσμικαίνας. Νεοτευκτικά. Ἱεροὺς
 λόγους ἐν φαυφδίαις κθ'. λέγονται δ' εἶναι Θεο-
 γνήτου τοῦ Θεσσαλοῦ, οἱ δὲ Κέρκωπος τοῦ Πυ-
 θαγορείου. Χρησμοίς, οἱ ἀναφέρονται εἰς Ὀνο-
 μάκριτον. Τελετάς· ὁμοίως δὲ φασὶ καὶ ταύτας
 Ὀνομακρίτου· ἐν τούτοις δ' ἐστὶ περὶ Λίδων
 γλυφῆς, ἦτις Ὀγδοηκοντάλιθος ἐπιγράφεται. Σω-

a suis stirpibus δνασμός, δεκασμός. Ἀτρίαστον καὶ ἀμονάδιστον Da-
 masc. Quaest. p. 366. τριαδικῶς Didym. de Trinit. II. 1. 114. quae
 cum verbo *χιλιάζειν* Tzetz. Chil. IX. 656. addenda Lexicis. De verbo
 palaestrico *τριάζειν* nuper accuratius disseruit Philipp Diss. de Pen-
 tathlo p. 79. a quo hactenus dissentio, quod in Aesch. Agam. 171.
τριακτῆρ non simpliciter victorem sed tertiarium sive ephedrum inter-
 pretor, qui victorem aggreditur fessum integer et ἀποτριάζει αὐτόν, ut
 Scholiastes ait, ἐπ' ἐλπίδι τῆς νίκης, id est, victoriam speratam ei
 eripit.

[°] Jamblichus V. Pyth. XXIX. 332. οἱ Πυθαγόρειοι οὐδὲ ἐαν-
 τῶν ἐπεφῆμιζον αὐτὰ (quae scripserant) ἀλλ' εἰς Πυθαγόραν ἀνέφε-
 ρον ὡς ἐκείνου ὄντα. Si Ion hoc ambiguo verbo usus est, dubitari
 potest, utrum ille Pythagoram carmen quoddam suum fallaciter Or-
 pheo affinxisse an doctrinae a se propositae capita nonnulla ab eo
 tanquam a primo inventore repetivisse putaverit. Id certe assimilavit
 Sermonis Sacri compositor Pythagoreus. Diogenes et Clemens quid
 senserint, in promptu est.

[d] Sic Suidas et Eudocia p. 318. pro *Κέρκωπος*. Suidae notatio
Κέρκωψ κέρκωπος, tam de proprio nomine valet, quam de appellativo.

τήρια· ταῦτα Τιμοκλέους τοῦ Συρακουσαίου λέγε-
ται καὶ (fort. ἤ) Περγίνου τοῦ Μιλησίου· Κρα-
τῆρας· ταῦτα Ζωπύρου φασί. Θρονισμοὺς
μητροφύους καὶ Βακχικά· ταῦτα Νικίου τοῦ
Ἐλεάτου φασὶν εἶναι. Εἰς ἄθου κατὰβασιν·
ταῦτα Ἡραδίκου τοῦ Περιγθίου· Πέπλον καὶ Δί-
κτυον· καὶ ταῦτα Ζωπύρου τοῦ Ἡρακλεώτου, οἱ
δὲ Βροντίνου. Ὀνομαστικόν^[*] ἔπη ρσ. Ἀστρο-
νομίαν. Ἀμοκοπίαν. Θνηπολικόν. Ὠοθυ-
πικά ἢ Ὠοσκοπικά ἐπικῶς^[†]. Καταζωστι-
κόν. Ὕμνους. Κερυβαντικόν καὶ Φυσικά,
ὃ Βροντίνου φασί.

Suidas igitur unum et viginti libros enume-
rat, quorum decem a Clemente praetermissos, Κλί-
αις, Νεοτυπτικά, Ὀνομαστικόν, Ἀστρονομίαν, Ἀμο-
κοπίαν, Θνηπολικόν, Ὠοθυτικά, Καταζωστικόν,
Ὕμνους et Κερυβαντικόν, in Grammaticorum
Alexandrinorum Ἀναγραφαῖς (Athen. VIII. 336. E.)
non comprehensos fuisse, etiam hinc suspicari li-
cet, quod eorum auctores, praeter eum, qui vulgo
praescribitur, produntur nulli, et quia nonnullor-
um elogia novitatis speciem habent, de omnibus
autem summum est apud antiquos silentium. Sed
multo magis quae in altera pagina sequuntur, ma-
gistrorum Byzantium pergulas redolent: Ὀρ-
φεὺς Κικοναῖος ἢ Ἀρχὰς (sic) ἐκ Βισαλτίας τῆς
Θρακικῆς. Γέγονε δὲ καὶ οὗτος πρὸ Ὀμήρου δύο

[*] Ὀνομαστικῶν Codd. et Edd. vett. quod praestat.

[†] Adverbium hoc saepius carminum titulis additur. v. Bentley
Opusc. p. 364. sed hoc loco parum apte. Latet fortasse ἔπη et nota
numeri versuum.

γενεαῖς^[ε] πρεσβύτερος τῶν Τρωικῶν· ἔγραψε δὲ μυθοποιίαν, ἐπιγράμματα, ὕμνους. Ὀρφεὺς Ὀδρύσης ἐποποιός· Διονύσιος δὲ τοῦτον οὐδὲ γεγονέναι λέγει^[η]· ὁμῶς ἀναφέρονται εἰς αὐτόν τινα ποιήματα. Ὀρφεὺς Κροτωνιάτης ἐποποιός, ὃν Πεισιστράτῳ συνεῖναι τῷ τυράννῳ Ἀσκληπιάδης φησὶν ἐν τῷ ἕκτῳ βιβλίῳ τῶν Γραμματικῶν· ἔγραψε Δεκαετηρίαν, Ἀργοναυτικά καὶ ἄλλα τινά. Ὀρφεὺς Καμαριναῖος, οὗ φασιν εἶναι τὴν εἰς ἄδου κατάβασιν^[ι], quae omnia Eudocia p. 319. e pluribus in unum redegit articulum, adhibita, ne Orphei nomen identidem iteraretur, hac transgressione καὶ ἄλλος, καὶ ἕτερος. Ad complendum Orphicorum operum summarium pertinet Tzetzae et C. Lascaris quamvis manca et brevis adnotatio, quorum ille in Prolegg. ad Lycophr. p. 259. Muell. Ἐγραψεν, inquit, ὁ Ὀρφεὺς χωρὶς τῶν ἀστρολογικῶν καὶ ἐπωδικῶν καὶ μαγικῶν καὶ τῶν ἐτέρων καὶ ὕμνους εἰς Δία καὶ τοὺς λοιποὺς θεοὺς. Lascaris vero in Prolegg. in Orph. in Marm. Taurin. p. 93. Orpheum narrat primum Lino Thebano magistro usum tum ab Aegyptiis ad omnem sapientiam eruditum apud populares suos tantam famam collegisse ut antiquioribus poetis Musaeo Linoque tertius adscriberetur; tum haec adjicit p. 98. Κατέλιπε δὲ συγγράμματα μετρικὰ καὶ ὅσα καὶ

[ε] In altero loco Suidas eum *τῶν γενεαῖς* bellum Trojanum praecessisse scribit, hoc est LXXVIII. annis, non CCC. ut Levesquius turpiter errat *Etudes de l'hist. anc. T. II. p. 113. v. Reines. Observ. ad Suid. s. v.*

[η] v. supra C. V. fin.

[ι] Postremum articulum temere omisit Kuesterus.

αὐτὸς ἐν Ἀργοναύταις (v. 7.) κατ' ἐπανάληψιν ἀριθμεῖ — καὶ περὶ θεῶν καὶ κοσμογενείας, ὕμνους διαφόρους εἰς θεοὺς, Γεωργικά, Φυσικά, Ἀργολικά, Μετέωρα, Λιθικά, μυστήρια δὲ διάφορα, περὶ τῶν φυτῶν, βοτανῶν, χωρογραφίας, ἱατρικῆς, νόμων, τελευταῖα τὰ Ἀργοναυτικά. Γεγόνασι δὲ Ὀρφεῖς ἕξ· πρῶτον οὗτος ἀρχαῖος ποιητὴς ἐκ Λιβήθρων τῆς Θράκης, δεύτερος Κικοναῖος ἐκ Βισαλτίας πενθῶν (scr. πρὸ τῶν) Τρωικῶν καὶ αὐτὸς, ὃς συνέγραψε μυθοποιῶν, ἐπιγράμματα, ὕμνους. Τρίτος Ὀδρύσης ἐπαποῖαν τινὰ ποιήσας. Τέταρτος Κροτωνιάτης, ὃς συνῆν Πεισιστράτῳ, συνέγραψε δὲ Δρακετηρίαν, Ἀργοναυτικά καὶ ἄλλα. Πέμπτος Καμαριναῖος ἐποποιὸς, οὗ φασὶ τὴν εἰς ἄδου κατὰβασιν. Ἑκτος βασιλεὺς Θρακῶν, ἐφ' οὗ Ἀμαζόνες Φρυγίαν ἐδασμολόγησαν p. 99. His chronologorum artificii primus sed modestius usus est Herodorus Schol. Apoll. I. 23. Ἡρόδωρός φησι δύο γεγονέναι Ὀρφεῖς, ὧν τὸν ἕτερον συμπλεῦσαι τοῖς Ἀργοναύταις. Eustathius p. 159. 10. οἱ παλαιοὶ δύο φασὶ γενέσθαι Ὀρφείας Κικονας, ὧν εἰς ὁ τοῦ Οἰάγρου πολλῶ προγενέστερος τοῦ ὑστέρου, ὡς αὐτοὶ φασιν ἑνδεκα γενεαῖς. Numerum auget Hermias in Phaedr. p. 109. ὁ Τρισεμέγιστος λέγεται πλεονάκεις ἐπιδημήσας τῇ Αἰγύπτῳ ἐαυτοῦ ἀνεμνήσθαι (scr. ἀναμνήσαι) καὶ τρίτον κεκλήσθαι Ἐρμῆς· καὶ τρεῖς δὲ λέγονται Ὀρφεῖς παρὰ Θραξὶ γενέσθαι (cf. Gale de Sibyll. p. 21.) Sed hi Bissaltii et Odrysii Orphei inventi sunt ad componenda veterum scriptorum dissidia, quorum alii Orpheum Aristaei aequalem faciunt, alii Argo-

nautis aggregant. De illo Crotoniata nescio quid statuam, nisi forte hoc, poetam quendam Crotoniensem significari, Orphicorum carminum subiectorem; Lambecius Onomaeritum ipsum sub hoc delitescere suspicatur, duplici fortasse patria usum, una soli, altera juris. Ad eandem rationem dici poterit, eos, qui Orpheum Camarinaeum inseruerunt^[k], Pythagoreum quendam denotasse patriam Siculum, unde Timocles oriundus fuit; certe Sicilia^[l] Pythagoreorum commercijs floruit, quos non alienos fuisse ab ejusmodi fraudibus et ab hoc scribendi genere, exemplo sunt primum Cercops, Brontinus et Pythagoras ipse; tum illi Pythagorei, a quibus Lini carmen suppositum ferebatur v. Jamblich. V. Pyth. c. 139. postremo Hippasus, qui Pythagorae ipsi ad invidiam ei conflandam

[k] Deceptus ab Harlesio, qui in Fabr. Bibl. p. 163. lectores suos ad Mongitorii Bibl. Sic. ablegat, qualesvi ex amico, cui libri copia erat, quid ille docuisset; la respondit Suidam ibi et Lascarium citari, ad hoc Facellum aliosque rerum Sicularum scriptores, qui omnes de hoc Orpheo Camarinae^{de} ~~τοῦτον ὅτι οὐκ εἶδεν εἰδότες~~. Ceteris nasutior Placidius Carafa in Motuga illustrata p. 14. F. Thes. Sic. T. XII. hic Orpheus, inquit, Camarinae magnum dedit nomen.

[l] Quam pervagata fuerint in hac regione Orphei dogmata ostendit numus Syracusanus delineatus ab Inghisamib in Monna. Etruschi Ser. VI. T. Hz. ubi cernitur, il bove in atto di rompere col suo impeto il famoso uovo cosmogonico degli Orfici. T. VI. p. 18. cf. T. II. 599. Hoc unum ex illis prefatissimis libro delibare placuit, quoniam plura ibi sunt de Systemate Orphico similiter dicta. Ceterum hoc ovum cosmogonicum (nisi pila est) una cum bove Orphico apparet etiam in monimento Japonensi, quod jam ante sesqui seculum Lomèierus de Lustrat. c. 21. 260. spectandum proposuit, et, quod ad ovum attinet, dici potest ut in proverbio, ovum ovo similius non esse, sed quomodo Phanes, qui omnino nunquam taurus nominatur atque in ovum irrupit sed ex ovo eripit, cum illis petulcis belluis componi et quo jure monetae Syracusanae praesides sanctissima mysteria per numos publicare potuerint, commenti ridiculi laudatoribus divinandum relinquo. Cf. Visconti Pio Clem; Tom. VI. Indic. p. 88.

Λόγον μυστικὸν subjecisse dicitur, Secretis Societatis Jesu Monitis non dissimilem^[m] atque Arignote Samia librorum mysticorum parens^[n] magistro vel, ut alii tradunt, patre usa Pythagora^[o]; qui ut ipse immerito in hunc numerum falsariorum referatur, tamen apparet, quae fuerit veterum de hac secta opinio. Caeteri, quos Clemens et Suidas recensent, ignoti sunt. Timoclem et Zopyrum inter poetas a Johanne Stobaeo excerptos memorat Photius Cod. CLXVII. 193.^[p] Perginum Soteriorum auctorem Obrechtus nihil diversum putat a Persino poeta Eubuli Atarneae

[^m] Hoc strategemate olim multi usi sunt ad infamandos inimicos; Theopompo Anaximenes librum subjecit plenum calumniarum. v. Pflugk. de Theopompo p. 83. Pari consilio Diotimus Stoicus Epicuro epistolas eroticas. v. Diog. La. X. 3. cf. Luzac. Lectt. Att. p. 153. Martiali poeta clancularius libelles impuros L. X. 3. Philaenidi, ut Aeschrio dicit, obtrektor ignotus.

[ⁿ] Suidas: Ἀριγνώτη — ἔγραψε Βακχικά· ἔστι δὲ περὶ τῶν Δήμητρος μυστηρίων ἐπιγράμματα· γράφεται δὲ καὶ ἱερὸς λόγος quae sic emendanda: περὶ — μυστηρίων· ἐπιγράφεται δὲ καὶ — omisso γράμματα, quod ex falsa notae tachygraphicae interpretatione ortum. Librum de Cereris mysteriis a Bacchicis diversum fuisse Menagius sumit in Hist. Mulier. Pyth. §. 89. ἔτι δὲ corrigens pro ἔστι δὲ, quod parum probabile. Ejusdem mulieris Τελετὰς Διονύσου Suidas affert, quem librum Clemens Strom. V. 522. τὰ περὶ Διονύσου vocat (non περὶ τὰ Διονύσου, ut Fabricius p. 881.) Harpocratio τὸ περὶ τῶν τελετῶν α. Νεβόλων, ubi propter articulum τῶν addendum videtur Διονύσου.

[^o] Ex hujus nomine fictus videtur Arignotus Pythagoreus ejusque liber de expulsionem daemonum Lucian. Philops. c. 30. p. 282. T. 7. quem Fabricius perperam inter Pythagoreos retulit.

[^p] Idem fortasse Zopyrus, cujus Theseis nominatur a Grammatico MS. Valckenarii ad Hippol. Argum. p. 4. unde sumta puto, quae Suidas affert s. ψιθυριστοῦ Ἐκμου καὶ Ἀφροδίτης, ἀπερ πρῶτος ἐποίησεν, ὡς φησὶ Ζώπυρος, Θεότις. Alius Zopyri fuisse videtur Μιλήτου κτίσις Schol. Ven. K. 275. Zopyrum Pythagoreum Tarentinum memorat Jamblichus, Colophonium Diogenes II. 101. de Zopyro Byzantio v. Poppo ad Marcellin. p. 326. T. I. cf. Reines. Observ. ad Suid. p. 103. Plures Nicias producit Fabricius T. III. 770. not. (omisso Eustathio ad Dion. v. 174., sed nullum Eleaticum. Nec mihi de Theogneto Thessalo et Timocle Syracusano quidquam compertum.

tyranni^[9] familiari, quem Pollux X. 93. nominat^[r]. Descensus ad inferos auctorem Prodicum Samium appellat Clemens, Herodicum Perinthium Suidas, nec discrepare videntur; nam et nomina Prodicti et Herodicti saepe confusa sunt^[s] et Perinthii Samo deducti erant, unde Muellertus de Orchom. p. 18. conjecturam capit, hunc esse Prodicum Phocaeensem, Minyadis scriptorem^[t]. Idem carmen Epigenes Cercopi tribuit, Lascaris Orpheo, quem vocat, Camarinensi; neque spes ulla superat ex hac tanta et rerum obscuritate et testium dissensione quidquam certi emersurum esse. Miror tamen unde Kircherus ea acceperit, quae de nonnullis horum librorum narrat in Sphinge Mystag. p. 150. „Primus ex Graecia Aegyptiorum „discipulus fuit Orpheus filius Oeagri, ut distinguatur illi, qui Argonauticae expeditioni adfuit „et ab eo, qui primus paederota docuit. Scripsit *τριασμούς*, hierosolicas, Cosminas, Neoteuticas, una cum discursibus sacris, qui tamen a quibusdam attribuuntur Theogniti, ab aliis Cercopi, de oraculis, de sculptura lapidum, librum *Χαρτισμάτων τῆς ὑγιείας*, quem librum Themocles et Perginus sui juris faciunt — porro thro-

[9] Harlesius hunc cum Eubulo comico confundit ad Fabr. T. II. 473. v. Schneider. ad Aristot. Polit. p. 59.

[r] Bentlejus Epist. ad Hemsterh. p. 84. de hoc Persino nihil comperi.

[s] v. Ast. ad Plat. Rep. p. 465.

[t] Pausan. IV. 33. 7. τὰ ἐς τὴν Μινυάδα ἔπη fortasse fuerunt ἐς τὰς Μινυάδας, Minyae filias, propter deorum contemptum aeterna supplicia meritas, quod unice convenit cum iis, quae de argumento carminis tradita sunt.

„nismos et bacchicos et 3200. versus onomasticos
 „de sacrificiis et immolationibus, catazosticon sive
 „de verbo divino, hymnosque complures.“ In
 plerisque apparet manifesto hominis ventosissimi
 error, qui, ut Creuzerus Champollionium non sine
 ferula docuit^[a], omnia remotissimae antiquitatis
 mysteria tenebat sed graeca verba omnino legere
 non poterat. Quod autem Timoclis Soteria χα-
 ρίσματα τῆς ὑγείας vocat, doctus est, quam ut
 ab ipso profectum videatur.

§. 2.

Quo facilius haec teneantur, Orphei Opera
 varia sub uno conspectu ponam. Fuerunt igitur,
 ut omnia complectar, haec:

I. Ἀμνοχομία, ut Suidas scribit, Ἀμμοχομία,
 ut Eudocia; Fabricius Ἀνεμοσχομία substituit,
 Eschenbachius in Epig. p. 178. Ἀμνοχομία, pro-
 bante Albertio ad Hesychium: Ἀμνοκόπος, ποι-
 μὴν· eoque libro praecepta rei pecuariae tradita
 esse putant. Sed nemo opilio honestus ἀμνοκό-
 πος dici velit. Hesychius ἀμνοσκόπος scripsisse
 videtur, sicut Ovispex in Gloss. Isid. exponi-
 tur ovium inspector; Ἱπποσκοπικόν Chironis
 liber Suid. s. Χείρων, et Simonis Atheniensis Id.
 s. Ἀγνῆτος et Κίμων^[a]. Ἀμνοσχομία significare

[a] „Kircherus suspiciendus erat potius quam despiciendus Cham-
 pollioni homini juveni et qui antiquitatis stadium recens ingressus
 „sit. Ille vero dici non potest quam alte descenderit in rerum Aegyptia-
 „carum interiorum cognitionem“ Comment. Herod. p. 112. not.

[a] Vitiose Cimon pro Simon etiamnunc legitur in Tzetz. Chil.
 IV. 482.

potest genus illud divinationis quod Pausanias VI. 2. *μαντικὴν ἐξ ἀργῶν* vocat, neque alienum est ab Orphei persona, qui licet omnem lanienam vehementer damnaverit, tamen ipse in Argon. 34. Musaeo suo et alias vaticinationis vias ostendisse se dicit καὶ ἡ σπλάγγων θέσις ἐστὶ. Denique succurrit *ἀνεμοσκοπία*, de ventorum prognosticis v. Voss. de Idol. III. 14. nam in prognosticorum scriptoribus ineditis Orpheus quoque numeratur v. Fabric. p. 159. vel *ἀστροσκοπία*, quo nomine utuntur Hermias in Phaedr. 109. Syncell. Chron. p. 12. Cedren. Hist. p. 10. b. C. [*]

II. *Ἀργολικά*, pro quibus solus spondet Lascaris, e familia carminum *Orphicorum* sine dubio removenda sunt. —

III. *Ἀργοναυτικά*. Hujusmodi carmen ab Orpheo conditum esse, ignoravit certe Pherecydes, qui poetam omnino Argonautarum expeditioni interfuisse negavit Schol. Apoll. I. 23. *Φερεκύδης Φιλάμμωνά φησι καὶ οὐκ Ὀρφέα συμπεπλευκέναι*. De Argonauticis, quae hodie restant varia sunt longeque dissona Valckenarii, Hemsterhusii, Ruhnkenii, Hermannii et J. H. Vossii iudicia nuper ab Uckerto recollecta in Geograph. Graec. et Rom. T. I. P. II. 334. Neque arbitror aut hujus aut alius scriptoris aetatem plane liquido explorari posse, nisi Syntaxis graecae et singularum orationis partium usus non summatis,

[*] Lexicis adde *ἀστροσκοπικά* quo nomine fuit Zoroastrae liber ap. Suid. *ἀστροσκοπία* Artemid. II. 26. 129. Joh. Philopon. de Creat. Mund. IV. 18. 588. *ἀστροσκοπεῖν* Sext. c. Astrol. V. 342. *ἀεροσκοπία* Syncell. l. c. et latinum *astroscopia* Acron. ad Horat. Od. I. 28.

ut nunc, sed multo minutius et scrupulosius ex singulis scriptoribus evestigatus fuerit. Quam artis nostrae perfectionem procul in excelso sitam quum spe et cogitatione praesumo, beati mihi videntur mythologi, qui primo tenuissimae cujusque fabulae adspectu statim judicant, utrum Homeri an Orphei an Phoronei temporibus nata sit, meritoque despiciunt Criticorum tricas, qui in constituenda carminis amplissimi aetate sex inter se seculis discrepant.

IV. *Ἀστρονομικά* veteribus aequae ignota[†] aut ad astronomiam judicariam pertinent, de qua fuerunt Dodecaeterides, aut fiota sunt ab iis, qui Orpheum propter inventum ab ipso heptachordium, coelestis musicae imitamentum, astronomis adnumerandum putarunt. Firmicus L. IV. Praef. p. 84. Omnia quae Aesculapio Mercurius Enichnusque tradiderunt, quae Petosiris explicavit et Necepso, quae Abraham, Orpheus et Critodemus ediderunt — in his perscriptissimis libris. Abrahamum, Orpheum et Critodemum[‡] conjungit etiam Vettius Valens in Anthologio MS. ap. Selden. de Diis Syr. I. 265. T. II. Opp. et inter scriptores Prognosticorum MSS., quorum notitiam praebet Labbeus (v. Fabr. p. 159.) Orphei quoque nomen comparet.

[†] Quod Plutarchus de Pyth. Orac. XVIII. 276. rerum astronomicarum scriptores posticos percensens Orpheum silentio transit, non temerarium esse arbitror.

[‡] Critodemi *ἀστρονομικά* usurpavit Du Cangius. v. Gloss. Gr. Ind. Script.

V. *Βαχχικά* nomine tenus nota sunt. v. N. XIV. et C. VII. P. II.

VI. *περὶ βοτανῶν* v. C. XVI. P. II.

VII. *Γεωπονικά* citantur ab utroque Tzetza, quorum ex testimoniis intelligitur, libro illo non tam praecepta agri culturae quam operum rusticorum tempora secundum lunae cursus menstruos descripta fuisse. Eaque fortasse causa fuit, cur Varro I. 2. Geoponicorum recensum agens, nullam Orphici carminis mentionem faceret. Plinio, qui L. XIV. init. Hesiodum inter principia literarum praecepta agricolis pandere orsum dicit, illud ignotum fuisse, haud pro certo affirmaverim.

VIII. *Διαθήκαι* nullo ante Justinum testimonio innotescunt, qui in Monarch. p. 37. (p. 104.) Ὅρφεύς, ὁ παρεισάγων τοὺς τριακοσίους ἐξήκοντα θεοὺς, ἐν τῇ Διαθήκῃ ἐπιγραφομένῳ βιβλίῳ, ὁπότε μετανοῶν ἐπὶ τούτῳ φαίνεται etc. ubi παρ-εισαγαγὼν vel προεισαγαγὼν scribendum hoc sensu: quum antea CCCLX. deos introduxisset, in Testamento hunc errorem deposuit ad unius summi numinis cultum conversus. Accuratius Theophilus ad Autol. III. 2. τί ὠφέλησαν Ὅρφέα οἱ τριακόσιοι ἐξήκοντα πέντε θεοὶ, οὓς αὐτὸς ἐπὶ τέλει τοῦ βίου ἀθτεῖ, ἐν ταῖς διαθήκαις αὐτοῦ λεγομέναις λέγων ἓνα εἶναι θεόν, et Lactantius Inst. I. 7. p. 46. Si eos multitudo (deorum) delectat, non duodecim dicimus aut trecentos sexaginta quinque deos, ut Orpheus, sed innumerabiles. Utrumque errasse contendit Jacksonus Antiqq.

Chronol. p. 376. quod antiquissimis temporibus, quibus Orpheum vixisse putat, annus fuerit CCCLX. dierum; sed hoc ipsum sine dubio falsum est^[bb] De carminis elogio Jablonskius in Opusc. T. II. p. 397. haec scripsit: „Grotius *διαθήκη* pro legibus usurpatum esse dicit ab Orphicis et Pythagoristis; certe inter libros Orpheo tribui solitos, fuisse etiam *διαθήκας*, partem majoris operis, quod sub nomine *ιερωῶν λόγων* veteribus innotuit, fidem facit Justinus; verum quum praeter versus illos, quos Patres citant, nihil ad nos pervenerit, res ad meras conjecturas abit, nec quae vera fuerit ratio, ob quam Orpheus hos versus inscripserit *διαθήκας*, certo pronunciare possumus. Et si auctor Judaeus vel Christianus fuerit, mirum non est, si exemplo LXX. interpretum significationem *τῆς διαθήκης* latius extenderit; Pythagoreorum praecepta non *διαθήκαι* sed *ὑποθήκαι* vocantur; *διαθήκη* tantum de dispositione testamentari dicitur.“ Utique usitatius fuit nomen *ὑποθήκαι*, quo nomine Musaei, Hesiodi, Draconis, Solonis, Dionysii Corinthii, aliorumque quos Welckerus indicat ad Theogn. p. LXXIV. carmina inscripta erant, et Isocrates ad Nicocl. I. p. 18. Lang. ait: *τινὲς τῶν ποιητῶν τῶν προγεγενημένων ὑποθήκας, ὡς χρὴ ζῆν, καταλελοίπασιν*. Nec poetarum solum sed etiam Theopompi Chii *ὑποθήκας* allegat Dionysius Halic., Heraclidis Pontici Diogenes. Orpheus vero car-

[bb] v. Allgemeine Geschichte der Welt und Natur Berlin 1765. T. I. 640.

men illud, quod ut Apologetae veteres significant, quasi mortalium operum postreum Musaeo suo hereditatis loco relinquere constituit, *Διαθήκας* inscripsit. Sic Peregrinus Lucianus paullo ante quam rogum ascenderet, *διαθήκας τινὰς καὶ παραινέσεις* ad civitates familiaresque perscripsit de Mort. Pereg. XLI. 302. quod idem de Apollonio testatur Philostratus VII. 35. 314. Lampetii haeretici librum, *Διαθήκην*, in commentarios suos regessit Photius Bibl. LIII. 19. His autem omnibus et praeterea festivis Menippi *διαθήκαις* a Diogene memoratis ipsique Grunnii Corocottae testamento ludicro exemplum dedisse videntur veterum philosophorum, Aristotelis, Lyconis et ceterorum tabulae supremae, ad posteritatis memoriam curiose propagatae. De argumento libri suo dicendum erit loco.

IX. *Δίκτυον*. v. N. XXVIII. *Περὶ Διὸς καὶ Ἡρᾶς* nullum fuit singulare Orphei carmen sed pars Theogoniae. v. P. II. c. 5.

X. *Διφνῆ*. v. P. II. c. 16.

XI. *Δωδεκαετηρίδες*, *Ἔργα καὶ Ἡμέρας* et *Ἐφημερίδες*, de quibus veteres Hesiodi interpretes indicium fecere, Clemens autem et Suidas tacent, unius operis partes fuisse, alio tempore ostendere conabor.

XII. *Ἐπιγράμματα*. Dio Chrysostomus Or. XXXVII. p. 107. auctor est, Heroum veterum nobilissimos e Colchide reversos Corinthi ludos omnis generis celebrasse; ubi alium alia in arte excelluisse, Orpheum citharâ, Herculem pamma-

chio et sic ceteros; neque non naves in certamen commissas sed praemium adjudicatum esse divinae Argo[*]. Hanc igitur Iason Neptuno dedicavit καὶ τὸ ἐπίγραμμα ἐπέγραψεν, ὃ λέγουσιν Ὀρφεὺς εἶναι

Ἄργὸν τὸ σκάφος εἰμὶ, θεῶ δ' ἀνέθηκεν Ἰήσων,

Ἰσθμια καὶ Νεμέοις στεφασμένη πιτύοις.

v. Anthol. T. IV. Epigr. ἀδεσπ. CCXXII. b. Dedicationis hujus meminit Schol. Lyc. v. 175. p.

444. Aliam navem Glaucō et Thetidi consecratam celebrat Valerius Flacc. I. 285.

XIII. *Θεογονία*. Quanquam in duplici librorum Orphicorum catalogo, quem supra proposuimus, Theogoniae nulla invenitur mentio, tamen fuisse quoddam hujusmodi carmen, et veterum testimonia clarum faciunt et versus Orphici plurimi, qui ad nullum potius, quam ad hoc theogonicum genus adscribi possunt. Menander de Encom. VI. p. 42. οἱ μὲν τὰς γενεαλογίας μύθους εἶναι φασιν, οἷον, εἰ βούλει, ὅσα καὶ Ἡσίοδος καὶ Ὀρφεὺς ἐν ταῖς Θεογονίαις εἰρήκασιν. Atque Menandro Orphei carmina lectu, non solum fando, ut multis, cognita fuisse, ex hoc ejus judicio cognoscitur VII. 49. παρέσχε τὴν μὲν ἐν ποιήσει ἀρετὴν Ἡσίοδος, καὶ γνοίῃ ἂν τις μᾶλλον εἰ τοῖς Ὀρφικοῖς παραθεῖη. Porro ad Aristotelis Meteor. L. II. init. οἱ ἀρχαῖοι καὶ διατρίβοντες περὶ τὰς Θεολογίας ποιοῦσιν αὐτῆς (τῆς θαλάσσης) πηγάς, Alexander Aphrodisiensis haec adscripsit p. 91. λέγει

[*] Certamina ejusmodi navalia Athenis celebrata esse testatur Lysias Δωροδ. p. 700. cf. Aristoph. Eqq. 557.

τοὺς περὶ Θεῶν ἐπαγγελλομένους λέγειν, ὧν ἦν καὶ Ἡσίοδος καὶ Ὀρφεὺς, ὃς καὶ Θεογονίαν ἔγραψε. His accedunt alii: Proculus in Theol. L. IV: c. 5. p. 188. ὁ Πλάτων ταῖς Ὀρφικαῖς Θεογονίαις ἐπόμενος τοῦ μὲν Διὸς πατέρα τὸν Κρόνον, τοῦ δὲ Κρόνου τὸν Οὐρανὸν ἀποκαλεῖ. Suidas. s. Ὀρφεύς· Φέρονται αὐτοῦ καὶ περὶ Θεογνωσίας λόγοι, pro quo apud Cedrenum et Malelam rectius Θεογονίας legitur. Macrobius Somn. I. 2. Veritas per quaedam composita et ficta proferatur — ut sunt cerimoniarum sacra, ut Hesiodi et Orphei, quae de deorum progenie actuve narrantur, ut mystica Pythagoreorum sensa referuntur.

XIV. *Θρονισμοὺς μητρώους καὶ Βακχικά*, quae solus Suidas agnoscit, Eschenbachius p. 44. uno libro comprehensa fuisse censet, Meursius T. III. Opp. p. 904. tribus dispensat; quorum illud accipi potest, hoc nullo modo. Ejusdem nominis carmina, *Βακχικά* et *Ἐνθρονισμούς* Pindaro tribuit Suidas; illa Dithyrambis adnumerat Boeckhius ad Fragm. p. 555. hos suspicatur in solemnibus iis esse cantatos, quae quum numinis alicujus statua throno imponeretur, essent instituta. Equidem dixerim in lectisterniis, quae a Graecis quoque celebrata esse constat. v. Casaub. ad Suet. Jul. c. 78. in Catagogiis, Epidemiis, Theoxeniis aliisque pompis, quibus deorum statucae lavatum misae aut ad alia templa quasi ad salutandum deductae aut lustrandi gratia agris circumvectae ad suas referrentur sedes. Orphei autem *θρονισμούς*

μητρῶους sacrorum Phrygiorum causa scriptos arbitror et ad celebrandam mystarum Incathedrationem, de qua primo libro §. 15. dictum est. Et eidem solemnum generi Βακχικά quoque destinata videntur. Id mihi in cogitationem refert Galei sententiam, qui Cornuti locum C. XVII. p. 171. ἄλλαι μυθοποιίαι παρὰ Μάγοις γεγόνασιν, ἄλλαι δὲ παρὰ Φρυγῖν, hoc modo commentatur: „Φρύγιος λόγος tribuitur Democrito a L., ertio (§. 49.). Damascius de Rheae Physiologia „laudat Φρυγίους λόγους credidi Orpheum scripsisse; vide apud Suidam ejus Θρονισμούς et „Κορυβαντικά. pertinet enim ad Phrygum μυθοποιίαν, cujus auctorem Orpheum facit Proclus.“ Hoc aperte falsum est, neque vera videtur de Democrito conjectura. Hujus enim λόγοι Βαβυλώνιοι ethici fuisse dicuntur; Φρύγιος autem et Χαλδαϊκὸς λόγος quo de argumento fuerint, neque proditum legimus neque ex nudo nomine colligi potest, quod saepe patriam auctoris denotat, ut λόγοι Κύπριοι etc. saepe etiam locum ubi res gesta fingitur^[c]. Non minus obscura est Thymoetae Phrygis ποίησις Φρυγία, sive dei sive poetae patriam^[d] hoc nomen libri indicat, quo

[c] Narratio de Lamia Libyssa vocatur Λιβυκὸς μῦθος Dio Chr. Or. V. 188. quod H. Grauertus in Dissert. de Aesopo p. 81. minus recte ad Libysticas, quae dicuntur, fabulas refert cf. Wesseling. ad Diod. XX. 40. de serpentibus Phrygiae Φρύγιοι λόγοι Aelian. H. An. II. 21. de Mida item λόγος Φρύγιος XII. 45. et Gregor. Naz. Or. XX. 331 C. de capite Orphei in insula Lesbo invento μῦθος Λέσβιος Lucian. adv. Indoct. §. 11. p. 13. T. 8. de Priapo Lampsaceno λόγος Βιθυνός Id. de Saltat. §. 21. p. 135. T. 5. quae Homerus de Sarpedone narrat λόγοι Λύκιοι Philostr. V. Apoll. VII. 7. 352.

[d] Ἡ Θεσπροῦτις ποίησις Paus. VIII. 12. de rebus Thesproticis

ille Orphei aequalis omnia, quae a Nysaeensibus Aethiopiae de Bacchi rebus gestis acceperat, exposuit ἀρχαϊκῶς τῇ τε διαλέκτῳ καὶ τοῖς γράμμασι χρησάμενος Diød. III. 66. Eademque difficultate implicata sunt caetera hujus nominis exempla: Γράμματα Φρύγια, unde Plutarchus de Is. c. 29. p. 140. T. IX. sententiam singularem de Typhone affert; ὁ τοὺς Φρυγίους λόγους γράψας in Schol. Apoll. I. 558. qui Thetidem Chironis filiam fuisse dixit, proxime afuit ab Euhemeri ratione, quam etiam Diagorae placuisse e Tatiani Or. p. 96. (p. 164. A.) colligi posse videtur: Τοῖς Φρυγίοις αὐτοῦ λόγοις ἐντυγχάνοντες ἡμᾶς μεμισήκατε, Λέοντος κεκτημένοι τὰ ὑπομνήματα τοὺς ὑφ' ἡμῶν ἐλέγχους δυσχεραίνετε, et ex Arnob. IV. 29. Possumus omnes istos, quos introducitis atque appellatis deos, homines fuisse demonstrare vel Euhemero replicato vel Pellaeo Leonte vel Cyrenensi Theodoro vel Hippone ac Diagora Meliis^[e], quibus utrisque locis inter se collatis intelligere mihi videor, Diagoram in Sermonibus

nec a Telegonia Eugammonis diversa fuisse videtur, qui quum Musaei librum περὶ Θεσπρωτῶν compilasse dicatur (v. Passow. ad Mus. p. 56.) suspicio oritur, eum quae ad antiquiorem Thesprotiae historiam pertinerent, a Musaeo sumsisse, hisque attexuisse res gestas Ulixis et filiorum.

[e] Theodorus et Hippo minus huc conveniunt, sed Diagoram populares religiones impugnasse indubium est, etsi auctores discrepant. Athenagoras Leg. IV. 282. Διαγόρα εἰκότως ἀθεότητα ἐπεκάλουν Ἀθηναῖοι οὐ μόνον τὸν Ὀρφῆως εἰς μέσον τιθέντι λόγον ἀλλὰ καὶ τὰ Καβείρων δημεύοντι μυστήρια· cui si fides habenda, intelligi potest, cur Φρύγιοι λόγοι inscriptus fuerit liber, quo dii Orphici, Cybele et Bacchus, traducerentur. Quod Lysias dicit Diagoran περὶ τὰ ἀλλότρια ἱερὰ καὶ ἐορτὰς σέβειν, nonnihil momenti faceret, si patria ejus constaret.

Phrygiis res gestas deorum sic; ut postea fecit Euhemerus, ad historiam revocasse; eumque esse τὸν τοὺς Φρυγίους λόγους γράψαντα in Schol. Apoll. Id certe mihi credibilius, quam quod Fabricio in mentem venit T. I. 626. Diagoram apologos Aesopios scripsisse ab inventoris nomine Λόγους Φρυγίους dictos v. Wernsdorf. ad Himer. Or. XX. 718. Sed revisamus ad Orpheum.

XV. *Θηηπολικόν* Fabricius conjectat ad illos Orphei libros pertinere, quibus Plato circulatores in sacris administrandis uti narrat.

XVI. *Ἱεροὺς λόγους* Suidas Theogneto tribuit, Clemens Cercopi τὸν ἱερὸν λόγον, quorum oblitus Zoega nomen ipsum ἱερὸς λόγος, quo Plato quoque usus, Alexandrino demum aevo in usum venisse credidit in Commentat. a Welckero editis p. 213. Hujus carminis quanta fuerit in Ecclesia vetere existimatio, infra ostendetur.

XVII. et XVIII. *Ἱεροστολικά* et *Καταζωσιχόν*, quae Suidas recenset, ad unum eundemque locum de vestitu sacro sive initiatorum sive simulacrorum divinorum pertinere videntur, in quo quantum studii posuerint veteres, indicio sunt Stolistae seu Hierostolistae, qui a Plutarcho vocantur *Ἱερόστολοι* de Is. c. III. 104. unde nomen *Ἱεροστολικά* derivari commode potest^[f]. *Καταζω-*

[f] Verbum *στολλίζειν* legitur in Inscr. Boeckh. Cl. I. N. 481. cetera exempla ad Aegyptiorum sacra pertinent. v. Drumaan. ad Inscr. Rosett. p. 106. et horum quoque templa Plutarchus c. XX. dicit *κρυπτή καὶ σκέπη γῆς στολιστήρια θηβαίοις ἑοικότα καὶ σηκοῖς*, ubi Jacobsius in Comment. Acad. Monac. ann. 1809. p. 25. *σηπταλοῖς ἑοικότα* emendat, quod Squirius praecipit, alii *θήκαις* vel *θβαις*, quin etiam vocem *στολιστήρια* suspectant, quae si sana est, locum

σικόν fortasse a cinguli sacri traditione nomen habet, quo recens initiati tam in Samothraciis mysteriis tum in aliis ornari solebant. Schol. Apoll. I. 917. *περὶ τὴν κοιλίαν οἱ μεμνημένοι ταινίας ἄπτουσι πορφύρας.* Verbum Bacchicarum religionum proprium *νεβρίζειν* nonnulli sic interpretantur, *ὡς τοῦ τελούντος τοὺς τελουμένους τούτῳ καταζωννύντος* Phot. Lex. s. v. His autem cingulis praecipuus erat inter proebia et amuleta locus. Philostratus V. Ap. VII. 39. 318. *οἱ γόητες κεστὸν αὐτοῖς φέρειν δώσουσι καὶ λίθους τοὺς μὲν ἐκ τῶν τῆς γῆς ἀπόρρητων, τοὺς δὲ ἐκ σελήνης τε καὶ ἀστέρων,* ubi Olearius adnotat cestum medicatum a Martiali dici. Festus: Proebia Verrius ait vocari ea remedia, quae *Caja* uxor Tarquinii Prisci invenisse existimatur et immiscuisse zonae suae qua praecincta statua ejus est — ex qua zona periclitantes ramenta sumunt. Tertullianus de *Anim.* c. 39. ita omnes idololatria obstetrice nascuntur dum ipsi adhuc uteri infulis apud idola confectis redimiti genimina sua daemoniorum candi-

significare videtur, ubi sacra vasa et signa asservabantur, ut in Graecorum *πομπείοις* et *κοσμητηροῖς* Paus. II. 7. si emendatione opus, *τελεστήρια* praestat. Haud clarius est Synesii locus p. 78. quem Sturtius Dial. Al. p. 103. Zoega Obelisc. p. 512. alique adhibent: *ὑποδύντες (οἱ προφῆται) εἰς τοὺς ἱεροὺς χρημούς, αὐτ' ἂν ἀπεργάσωνται, περιστέλλουσι, καὶ ἔστιν αὐτοῖς κωμαστήρια τὰ κινώτια κρύπτονται, φασί, ταύτας τὰς σφαῖρας, ἃς ὁ δῆμος ἐν Ἰδῷ, χαλεπανεῖ.* Wesselingius ad Diod. III. 5. *κωμαστήρια* corrigit, *ταύτας τὰς φαλάκρας* Mer. Casaubonus ap. Selden. Opp. T. III. 251. inépte sine dubio, quanquam Sphaerae illae quid sibi velint, nemo explicat. Fortasse pro *κωμαστήρια* scribendum *καὶ μυστήρια*, habent quoque illi secreta sua scil. *τὰ κινώτια* etc.

data profitentur. paremque vim ad juvandas puerperas Pontificii zonas benedictas habere credunt. Indidem profectae variae Orientalium superstitiones v. Ikenii Dissert. Philol. Theol. p. 184., et liber magicus Cingulum Salomonis seu vinculum spirituum inscriptus v. Geschichte der Talismanischen Kunst. a. 1792. p. 72.

XIX. *Κατάβασις ἐς ᾗδου*. Prodicus adscripta, qui si est ille quem suspicamur, eoque carmine non Bacchi aut Herculis descensum enarravit sed Orphei ipsius, quum pallida regna Bistonius vates flammisque Acheronta sonantem placavit (Silius XI. 473.) sequitur hanc fabulam, quam Clavierius ad Apollod. T. II. p. 32. ab Hermesianacte inventam putat, non solum hujus aetatem excedere sed etiam Platone Symp. p. 179. D. et Euripide Alc. 557. antiquiorem esse, ante quos Zoega Bassirel. p. 198. nullum ejus vestigium reperiri censebat. Servius ad Georg. IV. 317. Orpheus quaerens uxoris Eurydices mortem ad inferos descendisse existimatur, et ad v. 493. affert Lucani versum ex ejus Orpheo: Gaudent a luce relictam Eurydicen iterum sperantes Orphea Manes^[5]. Ex carmine ipso nihil restat, nisi forte illud quod Plutarchus in celebri Epimythio

[5] Pro Agriope, quomodo Hermesianax Athen. XIII. 597. B. vocat, Zoega l. c. Argiope ut mitius nomen substitui malebat. Argiope Philammonis uxor dicitur Apollodoro, Arsinoe Suid. s. *Θάμυρις*, Schol. ad Il. II. 49. Eudoc. p. 22. Sequentes Hermesianactis versus varie corrigunt Jacobsius Emm. p. 322. Doederlein. Symbol. Philol. p. 248. et Voessius ad H. in Cer. p. 180.

de S. N. V. c. 5. 273. tanquam ab Orpheo dictum, huc repetere libet: ἔλεγεν ὁ ψυχοπομπὸς ἄχρι τούτου τὸν Ὀρφέα προελθεῖν ὅτε τὴν ψυχὴν τῆς γυναίκος μετρήει καὶ μὴ καλῶς διαμνημονεύσαντα λόγον εἰς ἀνθρώπους κίβδηλον ἐξενεγκεῖν, ὥς κοινὸν εἶη μαντεῖον ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος καὶ Νυκτός. Nam quod Rosselius in Comm. in Poemandr. L. IV. 10. p. 367. affert: Quidam afferunt sub terra esse inferorum loca atque suppliciorum; hos imitari videtur Orpheus, quum descensum ad inferos describit, dubito an ex antiquis hauserit fontibus.

XX. Κλίσεις κοσμικαίνας καὶ Νεωτευκτικά Suidas praetermisso auctoris nomine. Kuesterus κλίματα κοσμικά emendat. Sed hoc ipsum nomen varie accipitur; nam et quatuor mundi plagae sic dicuntur Isidor. Orig. L. III. p. 19. Martian. Cap. I. p. 26. et totidem terrae partes: τέσσαρα κλίματα κόσμου, Εὐρώπη, Ἀσία, Λιβύη, Μέση Schol. Hes. Theog. v. 378. Deinde Astrologi terram in septem climata distribuunt, quorum suus cuique κλιματάρχης praeest Bardesan. de Fat. c. VIII. Hermes Stob. I. 52. 992. Procl. in Crat. p. 28. Caesar. Dial. II. 613. E. T. XI. Bign. cf. Scalig. ad Manil. p. 344. et eodem nomine duodecim segmenta appellant, quae singula singulis signis subjecta sunt Theodor. Phot. CCXXIII. 346. De his igitur climatibus et quae cujusque in gignendis corporum et animorum naturis diversitas (v. Vitruv. VI. 2. 12. Isidor. l. c.), a poeta quodam

Orphico expositum esse nemo credere recusaret, si vel solus Suidas testaretur; sed κλίσεις κοσμικαί pro κλίματα κόσμου dici, etsi Romani inclinationes vocant, nobis quidem ignotum, eoque probabilior Eschenbachii conjectura p. 199. κτίσις κόσμου (καὶ Νεωτευκτικά). Orphei Κοσμογονίαν memorat Const. Lascaris ejusque argumentum verbis Euripideis exponit Tzetzes Exeg. p. 41. Νεωτευκτικά sive potius Ναοτευκτικά Fabricius putat praecepta de templis et delubris constituentibus et rite dedicandis tradidisse; quam partem doctrinae theologiae neque Vitruvius neglexit et accuratius fortasse tractavit Philo vel Theodorus ἐν τῇ τοῦ νεῶ ποιήσει Poll. X. 188. imprimisque poetae mystici, qui omnem sacrorum apparatus in Ἱεροστολιστικοῖς suis et Καταζωστικοῖς exposuerunt.

XXI. Κορυβαντικὸν καὶ Φυσικόν, ἃ Βροντίου φασί, Suidas ait, qui in hoc et praecedente articulo veterum et novitiorum auctorum libros nulla ratione compingere videtur. Corybantica, si ex nomine conjecturam facere licet, cum Θρονισμοῖς, Βαχχικοῖς et Τελεταῖς maximam similitudinem habent, cum Physicis, quorum argumentum infra explicabitur, nullam.

XXII. Κρατήρ, numero singulari, Clemens; Κρατῆρες Suidas. Servius ad Aen. VI. 667. Musaeus theologus fuit post Orpheum et sunt variae de eo opiniones; nam eum alii Lini filium, alii Orphei volunt, cujus eum constat fuisse discipulum; nam

ad ipsum primum carmen scripsit, quod appellatur Crater. Vir praeclarus, qui hoc testimonio permotus Craterem Musaei carminibus adscripsit p. 51. concedet mihi, Orpheo potius vindicandum videri. Verba controversa nam ad ipsum primum carmen scripsit, sic interpretor, in quibusdam carminum Orphicorum editionibus Craterem Musaeo inscriptum primum obtinuisse locum. Eodem nomine gaudet unus Hermeticorum librorum, *Κρατήρ* dictus a poculo, quod deus animabus, ut rerum intelligentiam imbibant, propinari jubet. Proculus in Tim. V. 316. de Cratere disserens, in quo anima mundi temperatur, addit: καὶ ἄλλοι παραδέδονται κρατῆρες ὑπὸ τε Ὀρφείως καὶ Πλάτωνος. Πλάτων ἐν Φιλήβῳ τὸν μὲν Ἡφαίστειον κρατῆρα παραδίδωσι — καὶ Ὀρφεὺς οἶδε μὲν καὶ τὸν τοῦ Διονύσου κρατῆρα, πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους ἰδρύει περὶ τὴν ἡλιακὴν τράπεζαν, quae sine dubio ad quendam Theogoniae locum spectant. Sed in nostro carmine cocetum quoddam symbolicae interpretationis propositum esse, manifestum faciunt versus residui v. P. II. c. 13.

XXIII. *Λιθικά* seu *Λιθιακά* ab utroque Tzetza, Matthaeo Camariota^[h] et Lascari Orpheo tribuuntur, cujus nullum cernitur in toto carmine vestigium, aetasque ipsa refragatur^[hh]. Eadem

[h] Compend. Rhet. p. 26. ed. Scheffer. ubi de Mercurii antro Lith. v. 18. loquitur. Auctorem libri incertum esse constat.

[hh] Post Tyrwhitti disputationem mireris Muentherum haec scribentem in Commentatt. Antiq. p. 285. „Wie alt das Buch de Lapidibus sey, lässt sich wohl nicht ausmachen, indessen muss man ihm

jam a Proculo lecta esse affirmat Gesnerus, negat Tyrwhittus Not. II. ad Argum. sed non firmissime, quippe soli indici Fabriciano, ut ipse fateatur, confisus; equidem saepius lectis Proculi commentariis pro certo nunciare possum, nullum unquam Lithicorum locum ab eo allegatum esse. Diversum ab his carmen est, cujus Suidas alieno, ut videtur, loco mentionem fecit: *Τελετὰς Ὀνομακρίτου φασίν· ἐν τούτοις δ' ἐστὶ περὶ λίθων γλυφῆς*· cujusmodi scriptio tam ab Onomacriti aetate, lapidum pretiosorum et sculptorum inope (cf. Eichhorn De gemm. scalpt. Hebr. p. 18. T. II. Comm. Goett. Recent.) quam a teletarum argumento abhorret. Annulorum magicorum sive, ut veteres vocabant, physicorum ^[i] usus quam antiquus sit apparet ex iis quae Plato, Eupolis et alii aequalium de Gyge, Execesto, Phertato et Eudamo memoriae prodiderunt ^[ii]. Sed Onomacritum artem illam annulos characteribus magicis inscribendi professum esse, minime credibile videtur. Nostra igitur sententia haec est, aut verba ista: *ἐν τούτοις* — *γλυφῆς* ad alium locum et ad

„doch ein ziemlich hohes Alter beilegen; es ist zwar ohne Zweifel eine Geburth späterer Orphiker, enthält aber wahrscheinlich Bruchstücke aus ihren Liturgien, und es ist zu vermuthen, dass der Gebrauch, den sie von dergleichen zu ihren Orakeln (?) machten, uralt gewesen.“ Apparet virum celeberrimum carmen hoc, de quo tam multa verba facit, ne legisse quidem.

[i] Schol. Arist. Plut. v. 884.

[ii] v. Kirchmann. de Annul. c. XXI. 244. sq. Interpr. ad Ammian. Marc. XXIX. 1. 31. De lapidibus et sigillis magicis superstitiose disputat M. Ficinus de Vita coelitus comparanda c. XIII. sq. aliquoties Proculum in testimonium advocans, cujus libri typis expressi nihil harum rerum continent, praeter pauca in Parm. L. IV. p. 118. sq.

aliud carmen (Hierostolica fortasse) pertinere, eo-
que spectare etiam pronomen *τούτοις*, quod fe-
minino generi *Τελεταί* minus convenit, quanquam
excusari potest; aut duo fuisse poemata communi
Τελετῶν nomine, unum Onomacriti, ab antiquo
Grammatico commemoratum, alterum, recentioris
auctoris, de lapidum sculpturis, a Suida perpe-
ram confusa. De postremo si quid inaudiverunt
Tzetzae, hoc facilius in eum errorem induci po-
tuerunt, ut Lithica cum Argonauticis eodem vo-
lumine comprehensa, Orpheo tribuerent.

XXIV. *Μυθοποιία* non, ut Suidas tradit,
unius certi carminis nomen proprium sed com-
mune omnium fuit, quae quidem ad Theologiam
pertinerent, temperamentum. Caesarius Dial. II.
p. 618. Bibl. Patr. Bign. T. XI. P. II. εἴ τις ἀκού-
ειν βούλεται τοὺς ἐκείνων λήρους, πυθέσθω Ὀρ-
φείως καὶ Ἡσιόδου τῶν συγγραφέων τῆς ἐκείνων
μυθοποιίας. Julianus Or. VII. 215. φαίνονται πολ-
λοὶ καὶ τῶν φιλοσόφων αὐτὴν (τὴν μυθογραφίαν)
καὶ τῶν θεολόγων ποιήσαντες, ὥςπερ Ὀρφεὺς μὲν
ὁ παλαιότατος, ἐνθέρως φιλοσοφήσας, ὀλίγοι δὲ τῶν
μετ' ἐκείνον, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Ξενοφῶν καὶ Ἀν-
τισθένης καὶ Πλάτων· significans epimythia Pla-
tonica, Xenophontis Herculem Prodicium, Anti-
sthenis commentationes Homericas. Atque ejus-
modi testimoniis sinistre acceptis Suidas eo, quem
notavimus, errore implicatus esse videtur.

XXV. *Νεωτευχτικά* v. N. XX.

XXVI. *Ὀνομαστικῶν* liber a Suida nomina-
tus solo, nomina deorum eorumque interpretatio-

nes, quales illae sunt in Cratere propositae complexus videtur. Numerus versuum hoc uno loco adscriptus majoris ambitus carmen significat, quam quod pro particula alius operis haberi possit. Neque intelligo, cur Hemsterhusius Praef. in Poll. p. XXXIV. versus Orphicos, quos Macrobius Sat. I. 18. producit, ex Onomasticis sumtos putet; nos secundum argumenti rationem Hierostolicis subscripsimus.

XXVII. Ὅρκοι Ὀρφικοί qui dicuntur, paucis versibus constant, quos Justinus ex ignoto carmine excerpsit v. C. XIV. P. II.

XXVIII. Πέπλος καὶ Δίκτυον Suidas vel Zopyro vel Brontino adscribi refert, Clemens vero Peplum et Physica junctim Brontino adsignat. Prius carmen utrum pars Hierostolicôn an Aristotelis Peplo similis fuerit an vero Cosmogoniae quandam imaginem reddiderit, dijudicare prope temeritatis videtur; tam varius est et tam multiplex hujus nominis usus. Eustathius p. 1213. 3. πέπλον ῥητορείας ἐξαρτύει ὁ ποιητὴς ὁποῖόν τινα καὶ πρὸ τούτων ἐξύφανε^[k]. Alii coelum pro-

[k] Multiplicem Hymnorum Orphicorum interpolationem prodit etiam ille versus qui hymno LVIII. adscriptus est: Μοιρῶν τέλος ἔλλαβ' αἰοιδῇ (vel ἤλθεν αἰοιδῆς) ἣν ὕψαν' Ὀρφεύς, quem ab imperito librario excusum esse arguit aoristus ὕψανον. Similiter scriba codicis Herodoti Archiepiscopalis in fine operis poetico quodam furore correptus hunc adscripsit versiculum: Ἡροδότῳ βιβλος κλεινοῖο πέρης λάβεν ὠδῇ. neque incelebre est Aproniani Asterii epigramma de Virgillii codice a se correcto Bucolicis adjectum Anthol. Lat. II. Ep. 187. Verbi ὑφαίνειν usus de scriptura non infrequens; ὕμνον αἰοιδῆς ὑφαίνειν Nonn. XIX. 98. εἰς ὃν ἐξύφανε νόγον δι' ἑμμελοῦς τινος ποιήματος Suid. s. Τιμοκρέων. Cyrill. c. Jul. VII. 225. B. ἐξυφαίνειν βιβλίον. Aristid. Rhet. II. 515. ὡς ὕψος ἐστὶ τὸ σύγγραμμα. Hermog. de Invent. III. 62. ἵνα κατὰ τὸ ὕψος ἐν ὁ λόγος γένηται Nicomach. Arithm. I. 29. ed. Wechel. ἐν τῷ τοῦ διαγράμματος ὕψει. unde ap.

pter varias stellarum picturas vel universum mundum peplo assimilant, velut Eusebius de Laud. Const. VI. 728. τὸν σύμπαντα οὐρανὸν, οἷον μέγαν πέπλον παντοίοις γραφῆς κάλλεσιν ἐστεφάνωσε. Philo de Somn. I. p. 92. Vol. V. Pfeiff. τὸ παμποίκιον ὕφασμα, τουτονὶ τὸν κόσμον. Porphyrius de A. N. c. XIV. τῶν παλαιῶν τὸν οὐρανὸν εἰρηκότων οἷον θεῶν οὐρανίων περίβλημα, quod Heselius ad Ennium p. 201. ex antiqua Orphei Theologia sumtum opinatur, deceptus Platoniorum argutiis. Sed Orpheus ipse in Hymnis XIX. 12. hac metaphora usus: διαρρήξας δὲ χιτῶνα οὐράνιον προκάλυμμα. et Pherecydes deum induxit mundi quasi προζέντημα in panno delineantem, si modo recte interpretor verba obscurissima Fragm. p. 41. Ζὰς ποίει φᾶρος μέγα τε καὶ καλὸν καὶ ἐν αὐτῷ ποικίλλει γᾶν τε καὶ Ὠγῆνον καὶ Ὠγήνου δώματα. Neander (Entwicklung der Gnost. Systeme p. 65.) φᾶρος coelum esse interpretatur, quod Euripides Sisyp. I. 34. χρόνου καλὸν ποίκιλμα vocat, illam autem ὑπόπτερον δρῦν naturam.

Ad Dictyon quod attinet, Eschenbachius p. 51. suspicatur hoc carmine rete illud cosmogonicum celebratum esse, quo Vulcanus Martem et Venerem, id est, Demiurgus naturae contrarietates colligavit, quod facile crederem, si non Bron-

Apsinem Art. Rhet. p. 713. τοῖς ἀρχαίοις καὶ ξένοις τῶν ὀνομάτων καταμαίνειν τὸ σῶμα τῆς λέξεως καὶ τὴν ἀφήν legendum est ἐφήν. Sic τὸ σῶμα τῆς ἱστορίας καταμαίνεται τοῖς Anna Alex. VI. 182. B. et τὸ ὕφος τῆς ἱστορίας καταμαίνειν X. 239. D. Hinc textum dicimus, quod Graeci ὕφος. v. Du Cang. Gloss. p. 1651. Sed φαίνειν αἰοῖσιν Hom. Od. VIII. 499. Theocr. IX. 28.

tinus, sed Jamblichus aliquis aut Proculus aliquis carminis auctor proderetur. Multo praestat Fabricii conjectura huc referentis Aristotelis locum de Gener. Anim. II. 1. 613. C. ἡ γὰρ πάντα γίνεται τὰ μύρια ἢ ἑφεξῆς, ὥσπερ ἐν τοῖς καλουμένοις Ὀρφικοῖς ἔπαισιν· ἐκεῖ γὰρ ὁμοίως φησὶ γίνεσθαι τὸ ζῶον τῇ τοῦ δικτύου πλοκῇ. Dionysii Aegensis liber Δικτυακά inscriptus Phot. CLXXXV. p. 216. fuit de generatione hominum^[kk]. Plato ipse Tim. p. 1079. F. de venarum, arteriarum, nervorum contextu loquens, δ δὴ προσεικάζομεν τῷ τοῦ κύριου πλέγματι· et M. Antoninus II. 2. hanc artificiosam structuram προκύφαντον et πλεγμάτιον vocat. Nilus Phot. CCLXXVI. 838. fetum in utero fingi ait ut picturam in textili, τὸ αἶμα οἶον σινδῶν τις ὑπόκειται τῇ μορφῇ· quam similitudinem subtiliter exsequuntur Nymphaei Ithacensis et telae Nympharum enarratores symbolici. Porphyrius de A. N. XIV. 14. et Johannes Protospatharius ad Hes. Opp. v. 777. τὴν φύσιν Ὀμηρος γυναῖκα λέγει, ἰστὸν μὲν ὑφαίνουσας ἄλιπορφύροις νήμασι, τὰ ἡμέτερα σώματα τοῖς αἶμασι τοῖς ἐρυθροῖς, ἐπὶ ἐργαλείων δὲ μαρμαρίνων τῶν ὀστέων etc. Hippolytus de Antichr. III. 6. Fabr. στήμων, κρόκη, ἡ σὰρξ ἐν-

[kk] Aliud argumentum fuit libri, de quo Eustathius p. 1196. 46. ζηλοῦσι τὸ διγλωσσον μάλιστα οἱ διαλεκτικοί, ὡς καὶ Ζήνων καὶ οἱ ἑφεπτικοὶ καὶ ὁ τὰ Δικτυακά μελετήσας, ὧν σκοπὸς τὰ ἀντικείμενα κατασκευάζειν, οἷον λουστέον τὸν πυρέττοντα διὰ τὰ καὶ τὰ, καὶ πάλιν μὴ λουστέον διὰ τὰ καὶ τὰ. Talis liber Gobari a Photio lectus CCXXII. 470. in quo dicta Patrum contrariis resolvuntur; Fabricius Bibl. T. X. 731. falso titulum sic interpretatur, quasi ille voluerit lectores irretire contrariis rationibus.

φαινομένη πνεύματι, μίτος etc. cf. Nicomach. Harm. L. I. p. 104. sq.

XXIX. *Περὶ σεισμῶν* quod inscribitur carmen tum ab aliis tum in Anall. T. III. 1. editum, in plerisque Codd. Hermeti tribuitur, in nonnullis Orpheo, ambigua inter utrumque conjectura, quia nullum exstat auctoris indicium praeter quod in exordio filium vel discipulum alloquitur: *Φράζω δὴ καὶ τόνδε λόγον, τέκος* — Cujusmodi compellatione inter antiquos rerum divinarum explicatores duo tantum usi sunt, Hermes et Orpheus[*]. Sed quum ille nunquam versus fecerit, Orphei autem carmina pleraque Musaeo dedicata sint, huic potissimum vindicandum est hoc tenue poemation^[1].

XXX. *Σφαῖρα*. Eustathius p. 1163. *Λίνος* εἶδος ῥῶδης — ἀπὸ Λίνου ἥρωος· φασὶ γὰρ οἱ παλαιοὶ ποιημάτιόν τι ἐπὶ τῷ Λίνῳ εἶναι, ὃ σφαῖρα μὲν καλεῖται, εἰς Ὀρφέα δὲ ἀναφέρεται. Schol. Ven. XVIII. 570. ἡ καλουμένη σφαῖρα ποίημα μὲν ἐστὶν εἰς τὸν Λίνον, ἀναφέρεται δ' εἰς Ὀρφέα. Schol. Hephaest. de Metr. p. 54. enumerat carmina figurata *Πέλεκυς*, *Θρόνος* et *Σφαῖρα*, quo nomine Orphicum illud carmen indicari putat Salmasius ad Theocr. Fist. p. 219. et hunc tacite sequutus Licetus ad Syringem Porphyrii c. III. Hinc conijcere licet, *σφαιρηδόν* fuisse scriptum.

[*] Linus Gnom. p. 128. Brunck. *Φράζω δὴ σπουδὴν ἐντυνάμενος δι' ἀκουῆς*. Ignotus poeta in Amphiarai Ὑποθήκαι Athen. VII. 317. A. *Πουλύποδός μοι, τέκνον, ἔχειν νόον*.

[1] Brunckius ad Anall. l. c. „Orpheo adscribendum esse „monstrat Fabricius in Bibl. T. I. p. 159.“ Hoc omnino non monstrat Fabricius.

Diversum huic fuit, ut opinor, Musaei Σφαῖρα, carmen astronomicum. v. Passow de Mus. p. 46. licet aliter accipiat Bakius ad Posidon. p. 34. Ex alio genere technopaegniorum est Homeri epigramma in Midam, cui in Cod. Vatic. nomen Κύκλος adscriptum, quo Philoponus quoque utitur in I. Anal. Post. p. 34. b. Hujus enim singuli versus ita conformati sunt, ut quocunque collocentur ordine, sententia eadem existat, sicut in his, quae Τρίγωνα vocant. v. Eustath. p. 397. 20.

XXXI. Σωτήρια Timoclis aut Pergini, quorum praeter nomen nihil restat, neque argumentum ex inscriptione patescit. Hesychius Σωτήρια interpretatur σῶστρα, quo utroque nomine donaria et sacrificia dicuntur; θύειν σωτήρια Diodor. XVII. 100. θύειν σῶστρα Pallad. Epigr. CXXXIX. p. 143. T. III. Achill. Tat. I. χαριστήρια καὶ ζω-
 ἄγρια ἀπέθυσεν Aelian. H. An. XI. 31. σῶστρα καὶ χαριστήρια Inscript. Spon. Miscell. p. 132. cf. Spanhem. Ep. ad Morell. p. 464. Schleusner. Nov. Thes. T. V. 255.^[1] Apud Romanos Soteria vocantur carmina gratulatoria, vota et sacrificia pro recuperata salute, extatque eo nomine inscriptum Statii carmen, quod cum hoc Orphico componit J. C. Scaliger in Poet. III. c. 103. Quaeritur an non similis fuerit Empedoclis Καθαρμοῖς, neque tam corporum quam animorum medicinam

[1] Clemens Recogn. IX. 38. 312. effugato daemone pro-
 cedit ad pedes Petri dicens, rectum est, mi domine, ut
 agas hodie salutaria mea i. e. σωτήρια ἄγης. Dii Soteres plu-
 res sed solius Jovis Conservatoris solemnia Σωτήρια Plut. V. Arat.
 c. 53. Polyb. IV. 49.

et remedia, quibus a vitiis consanescant, tradiderit carminis auctor.

XXXII. *Τελεταί· ταύτας Ὀνομακρίτου φασί* Suid. Jam supra attigimus Pausaniae locum VIII. 37. *παρὰ Ὀμήρου Ὀνομάκριτος παραλαβὼν τῶν Τιτάνων τὸ ὄνομα Διονύσῳ τε συνέθηκεν ὄργια καὶ εἶναι αὐτοὺς τῷ Διονύσῳ τῶν παθημάτων αὐτουργούς·* unde colligi potest, carmen hoc *Τελεταί* inscriptum fuisse idemque a Suida significari, licet Pausanias de Orpheo nullum verbum dicat. Sed gravior illa difficultas, quod fabula, quam hic ab Onomacrito confictam tradit, copiosissime enarratur in Theogonia Orphica, hujus autem non Onomacritus, sed Cercops aut Theognetus auctor perhibetur; de quo dicemus, ubi ad hanc destinati operis partem perventum erit.

XXXIII. *Τριαγμοί.* Suidas satis abscisse Ὀρφεὺς ἔγραψε τριασμούς· λέγονται δὲ εἶναι Ἴωνος τοῦ τραγικοῦ· ἐν δὲ τούτοις τὰ Ἱεροστολικὰ καλούμενα· quae omnia ex errore Grammatistae conflata videntur. Criticus a Clemente adhibitus: *Ἴων ὁ Χῖος ἐν τοῖς Τριαγμοῖς καὶ Πυθαγόραν εἰς Ὀρφέα ἀνενεγκεῖν τινα ἱστορεῖ.* Harpocratio: *Ἴων — ἔγραψε καὶ φιλόσοφόν τι σύγγραμμα, τὸν Τριαγμὸν ἐπιγραφόμενον, ὑπερ Καλλίμαχος ἀντιλέγεσθαί φησιν ὡς Ἐπιγένους[*].* Ἐν ἐνίοις δὲ πληθυντικῶς ἐπιγράφεται *Τριαγμοί*, καθὰ Δημήτριος ὁ Σκήψιος καὶ Ἀπολλωνίδης ὁ Νικαεύς[†]. Ἀνα-

[*] Tantum Bentlejus inter fragmenta tertii Pinacis retulit p. 221. ed. Blomf.

[†] Hic fortasse in libro τῶν κατεπευσμένων commenticiam Or-

γράφουσι^[m] δὲ ἐν αὐτῷ τάδε. Ἀρχὴ δέ μοι τοῦ λόγου, πάντα τρία καὶ πλεόν ἔλασσον τοῦδε ἐλάσσων τούτων τριῶν ἐνὸς ἐκάστου ἀρετῇ τριάς, σύνεσις καὶ κράτος καὶ τύχη· quae hoc modo constituenda videntur: Ἀρχὴ ἥδε μοι τοῦ λόγου^[n] πάντα τρία καὶ πλεόν οὐδὲν οὐδὲ ἔλασσον· τούτων τῶν τριῶν ἐνὸς ἐκάστου, quam postremae partis plures proponi possunt emendationes^[o]. Ad argumentum libri quod attinet, Reinesius Varr. Lectt. I. 22. p. 93. Ionis Triagmi, inquit, quantum e laciniis apparet, fuerunt de numero ternario. Hinc excerpta videntur, quae Philoponus ad Arist. de Gener. et Int. II. p. 46. b. Ionem de ternis ele-

Orphei historiam confutavit. cf. Bentley Opusc. p. 71. Reiske Notitt. Poet. Anthol. p. 194.

[m] Notum est, veteres Criticos in notitiis literariis prima cujusque libri verba exsignare solitos esse. v. Jonsius Script. Phil. II. 5. p. 162. *Ἀναγράφουσιν ἐν αὐτῷ τάδε* brevius dictum quam pro nostra consuetudine sed citra mendae suspicionem, quam movet Bernhardt ad Eratosth. p. 252.

[n] Familiare hoc veteribus exordium v. C. XI. §. 2. P. II.

[o] Valesius ad Harp. p. 98. postrema sic emendat: πλεόν ἢ ἐλασσον τοῦ τῶν τριῶν ἐνός, Ἐκάστου — incertum qua sententia. Bentley Ep. ad Mill. p. 509. Lips. ἀρχὴ δέ μοι — τρία καὶ οὐτε πλεόν οὐτε ἐλασσον τούτων τριῶν. Ἐνός ἐκάστου etc. Nicomachus Arith. Theol. V. 30. p. 28. Ast. πεντας ἐστιν ἄλλο μῆτε πλεόν μῆτε ἐλασσον ἔχουσα. Hac occasione data addam, id quod a Latinis dicitur plus minus, a Graecis eadem brevitate non dici sed πλεόν καὶ ἑλαττον Herodo. II. p. 19. πλεόν ἢ ἑλαττον Quintil. de Mus. II. p. 91. μᾶλλον ἢ ἑλαττον Lucian. Abdic. XXVII. 31. T. V. et pro plus plusque usitatissimum quidem esse αἰετ μᾶλλον nec rarum αἰετ καὶ μᾶλλον Hippocr. de Acut. Vict. III. 82. C. Diod. V. 9. Galen. de Us. part. I. 18. 305. A. T. IV. Joseph. Antiq. VII. 8. 370. Strab. I. 81. III. 388. αἰετ καὶ πλεόν Helioc. VIII. 6. 821. sed et μᾶλλον μᾶλλον dici. v. Meinek. ad Men. p. 286. πλεόν πλεόν Arist. Nub. 1289. μείζον μείζον Anecd. Bekk. 108. μείζον καὶ μείζον Sext. c. Ph. I. 658. μᾶλλον ἔτι καὶ μᾶλλον Diog. La. IX. 59. 579. ἑλαττον αἰετ καὶ ἑλαττον Theologg. Arithm. p. 30. καὶ ἔτι καὶ μᾶλλον Aelian. H. An. XVI. 24. ἔτι καὶ ἔτι αἰετ Theologg. p. 31.

mentis docuisse refert: Πῦρ μὲν καὶ γῆν ὁ Παρ-
μενίδης ὑπέθετο· ταῦτά δὲ μετὰ τοῦ ἀέρος Ἴων ὁ
Χῖος ὁ τραγωδοποιός· quae terna elementa Plu-
tarchus ad fabulae Aegyptiacae interpretationem
ex aqua producit: ἡ ὑγρὰ φύσις ἀρχὴ καὶ γένεσις
οὔσα πάντων ἐξ ἀρχῆς τὰ πρῶτα τρία σώματα γῆν,
ἀέρα καὶ πῦρ ἐποίησεν de Is. 36, 151. dissentiens
ab Hermete ipso, qui ex materia aquam et ignem,
ex utroque terram, ex tribus hisce aërem ortum
dicit Stob. Ecl. I. 42. p. 742. Atque Orpheum
quoque aquae principatum dedisse Athenageras
refert Apol. p. 144. ἦν ὕδωρ ἀρχὴ κατ' αὐτὸν
τοῖς ὅλοις, ἀπὸ δὲ τοῦ ὕδατος ἑλὺς κατέστη· sed
inter eos, qui nomen Orphei usurparunt, non con-
venisse admodum, apparet e Sexto Hyp. III. 4.
136. et c. Phys. IX. 5. 6. 620. Ὀνομάκριτος ἐν
τοῖς Ὀρφικοῖς πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν τὴν πάντων
ἀρχὴν εἶναι ἔλεγεν· quod confirmat Ausonius in
Gripho v. 74.

Orpheos hinc tripodes, quia sunt tria, terra, aqua,
flamma.

quo in loco nihil proficiunt interpretes, Orphei
immemores. Equidem arbitror aliquem hujus ge-
neris poetam in tripode tria genitalia corpora si-
gnificari voluisse, sicut Pythagorei eum modo ad
tria tempora referebant modo ad tres principales
numeros. Jamblichus V. P. XVIII. 320. Πυθα-
γόρας ἔλεγε τὸν Ἀπόλλω μαντεύεσθαι ἐκ τοῦ τρί-
ποδος διὰ τὸ κατὰ τὴν τριάδα φανῆναι τὸν ἀρι-
θμόν. Martian. Cap. VIII. 303. tripus trini
cursus praesagia pollicetur, hoc est, ex-

stantis, instantis et rapti. Lutatius ad Stat. Theb. I. 509. tripus est species lauri tres habens radices Apollini consecrata propter triplicem vim divinationis; nam Sol et praeterita videt et praesentia cernit et futura visurus est^[P]. Pārta argutantur Fulgentius Myth. I. c. 16. et Suidas s. h. v. Jam de triade hanc Pythagoreorum sententiam refert Aristoteles de Coel. I. 1. τὰ τρία πάντα — καὶ ὅτι περ γὰρ φασιν οἱ Πυθαγόρειοι τὸ πᾶν καὶ τὰ πάντα τοῖς τρισὶν ὤρισταί· τελευτὴ γὰρ καὶ μέσον καὶ ἀρχὴ τὸν ἀριθμὸν ἔχει τοῦ παντός· ταῦτα δὲ τὸν τῆς τριάδος. Theo de Mus. c. XLI. p. 157. Bull. ἡ τριάς πρώτη ἀρχὴν καὶ μέσα καὶ τελευτὴν ἔχει· διὸ καὶ πρώτη λέγεται πάντα εἶναι ἐπὶ γὰρ ἐλάττωτος αὐτῆς οὐ λέγεται πάντα εἶναι ἀλλὰ ἐν καὶ ἀμφοτέρω^[Q]. Unde non procul distat Ioni oratio, omnia tria neque aut plus aut minus esse. Singulas autem cujusque triadis monades alius aliter descripsit. Plato Legg. X. 888.

[P] Hesychius Τρίψ ὁ ὑπὸ τῶν Πυθαγορικῶν [οὕτω λεγόμενος] ἐν Δελφοῖς τρέπους. Casaubonus tripodem musicum Pythagorae Zaccynthii intelligi putat, quem Athenaeus XIV. 637. C. ea specie fuisse tradit, quam cortinae habent. cf. Euseb. adv. Marcell. L. I. p. 16. B. At is non tantae celebritatis fuit, ut communiter a Pythagoricis proprio quodam nomine insignitus videatur. Hi potius tripodem delphicum, etymi explicandi causa, triopem dixerunt, quod is qui ei praesideret et de futuris conjiceret et praesentia perspiceret et praeteritorum meminisset, sicut Salmasius censet Herodis Τριόπιον ita dictum esse tanquam triquetrum et trifinium, quod in tres partes prospectum haberet, ad Cons. Herod. p. 651. T. II. Thes. Polen. Apud eundem Hesychium Τὰ ἀπὸ τρίποδος, ἐπὶ τῶν ἀληθῶς λεγομένων, ἥτοι ἀπὸ τοῦ Δελφικοῦ τρίποδος ἢ ἀπὸ τοῦ Πυθαγορικοῦ, vel legendum est, ut Zenobius scripsit Πυθαγόρου, vel intelligendum; Albertius fallitur.

[Q] Ocellus (ut nunc legitur) ap. Lyd. de Mens. p. 20. ἡ τριάς πρώτη συνέστησεν ἀρχὴν, μεσότηα καὶ τελευτὴν et in libro, qui Ocello inscribitur I. 4. ὅροι εἰσὶ τρεῖς, γένεσις, ἀκμή, τελευτή.

Ε. λέγουσι τινες ὡς πάντα ἐστὶ τὰ πράγματα γιγνώμενα καὶ γενόμενα καὶ γενησόμενα, τὰ μὲν φύσει, τὰ δὲ τέχῃ, τὰ δὲ τύχῃ. Aristoteles Polit. VII. 6. 297. ἀγαθοὶ γε καὶ σπουδαῖοι γίνονται διὰ τριῶν· τὰ τρία δὲ ταῦτά ἐστι φύσις, ἔθος, λόγος. Philo de Abrah. p. 357. C. φύσις, μάθησις, ἄσκησις, ὡς ἐτέρῳ ἐνόματι. Χάριτας ἰσαριθμούς ἄνθρωποι καλοῦσι. quod pluribus modis variatur[*]. Damascius Quaest. c. XXXIX. 107. τρία οὖν τὰ πάντα ἀλλ' οὐχ ἓν, ὑπαρξίς, δύναμις καὶ ἐνέργεια, cujus triadis omnia quae sint participia esse, docet Proculus in Tim. III. 181.[*] Ad Triagmos autem ut revertar, ex his sumta putat Menagius ad Diog. VIII. 8. 351. quae Tzetzes Chil. III. 15. (et Pollux II. 95.) Ionem Chium de Herculis dentibus τριστοίχοις tradidisse refert; neque id veri absimile videtur. Sed ut plures libri Ioni illi falso adscripti sunt, ita etiam Triagmos non ipsius sed Epigenis cujusdam esse iudicavit Callimachus. Mirabilior autem Suidae narratio, Triagmorum auctorem esse Orpheum sed dici Ionem: Ὅρφευς ἔγραψε Τριαγμοὺς, λέγονται δὲ εἶναι Ἰωνος. Quis enim credat librum soluta

[*] v. Lyd. de Mens. p. 19. Epist. Pythagor. IV. p. 60. Orell. et quae Astius affert in Vita Platonis p. 400. Tria sunt quae in homine artifice spectantur, natura, doctrina, usus Augustin. Civ. XI. 25.

[*] Oraculum Chaldaicum apud Damasc. XLIII. p. 116.

παντὶ γὰρ ἐν κόσμῳ λάμπει τριάς, ἥς μονὰς ἄρχει.

aliud ap. Procl. in Alcib. I. p. 52. Creuz.

πάντα γὰρ ἐν τρισὶ τοῖσδε κυβερνᾶται τε καὶ ἐστὶ quod de tribus causis anagogicis, πίστις, ἀλήθεια, ἔρως, interpretatur Plotinum sequens in Theol. IV. 10. 194. Notior est trias virtutum theologicarum Paullina πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη. Quaternarium conficit Porphyrius Ep. ad Marcell. 24. p. 42. πίστις, ἀλήθεια, ἔρως, ἐλπίς.

oratione scriptum in numerum carminum Orphicorum relatum esse? E superioribus patet, Ionem vel, ut Callimacho visum, Epigenem in Triagmis Pythagoram accusasse, quod nonnulla sua Orpheo affinxisset. Licet igitur sumere, id a Criticis hoc vel simili modo traditum esse: Ὁρφεὺς ἔγραψε πολλὰ καὶ ἄλλα καὶ δὴ καὶ τὸν Ἱερὸν λόγον, ὕπερ Ἴων νοθεῦσαι λέγεται ὡς Πυθαγόρου ὄντα. summaque Lexicographi illius festinatione accidisse, ut verbum νοθεῦσαι, quod tam de falsariis et librorum subsectoribus, quam de Criticis fraudem arguentibus dicitur^[1] perperam acciperet, quasi Ion ipse fraudem commisisset, cujus ille indicium fecerat. Neque errore vacare videntur quae addit: ἐν δὲ τούτοις τὰ Ἱεροστολικά καλούμενα, quae potius *Ναστευκτικοῖς* inserta fuisse ex argumenti similitudine suspicor.

XXXIV. Ὕμνοι. In elogiis carminum Orphicorum, quibus Clemens et Suidas usi sunt, Hymnorum nulla fit mentio, nec dubitari potest, quin antiqui Critici, quos illi compilarunt, de Orphei hymnis nihildum inaudiverint. Loquor de iis, qui literis consignati sunt. Nam poetarum principem deorum laudes cantu celebrasse fortasse jam tum creditum est, quum nomen ejus in Graecia inclaresceret. Sed homines literatos legisse aliquid de hoc genere carminum, nullo indicio patet. Platonem quidem frustra antestatur Tie-

[1] Schol. August. ad Demosth. p. 125. τινὲς ἐνόθευσαν τὸν λόγον. Philoponus ad Aristot. de An. A. VI. a. Ἀλέξανδρος νοθεῖται τὸ χωρίον. Id. A. VII. 174. Ἀνδρόνικος ὁ Ῥόδιος νοθεύσας τὸ περὶ τῆς Εὐμηρείας βιβλίον. cf. Jacobs ad Anthol. T. XII. p. 174.

demannus. Nam quod in Legg. VIII. 849. E. vetat μή τινα τολμᾶν ᾄδειν ἀδόκιμον μουσαν, μηδ' ἂν ἡδίον ἢ τῶν Θαμύρου τε καὶ Ὀρφέως ὕμνων, manifestum est, haec nomina duntaxat exempli causa afferri eorumque loco etiam Sirenium cantus usurpari potuisse. Sed multis annis post Pausanias Orphei hymnos et legit et probavit IX. 30. 5. ὅστις περὶ ποιήσεως ἐπολυπραγμόνησεν ἡδὴ τοὺς Ὀρφέως ὕμνους οἶδεν ὄντας ἑκαστόν τε αὐτῶν^[a] ἐπὶ βραχύτατον, καὶ τὸ σύμπαν οὐκ ἐς ἀριθμὸν πολλὸν πεποιημένους· Λυκομήδαι δὲ ἴσασι τε καὶ ἐπάδουσι τοῖς δρωμένοις· κόσμῳ μὲν δὴ τῶν ἐπῶν δευτερεῖα ἂν φέροιντο μετὰ Ὀμήρου γὰρ τοὺς ὕμνους, τιμῆς δὲ ἐκ τοῦ θείου καὶ ἐς πλεόν ἐκείνων ἔχουσι. Et c. 27. 2. Ὡλλήνος ὕστερον Πάμφως τε ἔπη καὶ Ὀρφεὺς ἐποίησαν· καὶ σφισιν ἀμφοτέροις πεποιημένα ἐστὶν ἐς Ἑρωτα, ἵνα ἐπὶ τοῖς δρωμένοις Λυκομίδαι καὶ ταῦτα ᾄδωσιν· ἐγὼ δὲ ἐπελεξάμην ἀνδρὶ ἐς λόγους ἐλθὼν δαδουχοῦντι, καὶ τῶν μὲν οὐ πρόσω ποιήσομαι μνήμην. eosdemque Lycomedas sive Lycomidas^[b] Musaei hymno in Cererem uti refert. Pausaniae commodissime subjungetur Menander de Encom. II. 30. φυσικοὶ ὕμνοι, τίς ἢ τοῦ Ἀπόλλωνος φύσις, τίς ἢ τοῦ Διὸς, παρατιθέμενοι· καὶ οἱ πολλοὶ τῶν Ὀρφέως τούτου τοῦ τρόπου· de quo genere rursus admonet c. V. 41. ἐπιτηρεῖν δὲ χρῆ καὶ μὴ εἰς τὸν πολλὸν ὄχλον καὶ δῆμον ἐκφέρειν τοὺς τοιούτους ὕμνους· ἀπιθανώτεροι γὰρ καὶ καταγελαστι-

[a] Fortasse scribendum τοὺς Ὀρφέως ὕμνους οἶδε, ἑκαστόν τε etc. omnes singulos.

[b] v. Epimetr. I.

κατέφοι (f. καταγελαστώτεροι) τοῖς πολλοῖς φαίνονται. In Aristidis autem testimonio Or. III. 28. τοὺς μὲν τέλους ὕμνους τε καὶ λόγους περὶ Διονύσου Ὀρφεὺ καὶ Μουσαίῳ παρῶμεν καὶ τοῖς ἀρχαίοις τῶν ὕμνοθετῶν, αὐτοὶ δὲ ὥσπερ συμβόλου χάριν, ὥς οὐ τῶν ἀμνητῶν ἄρ' εἴημεν, συμμέτρῳ τῇ φωνῇ προσεῖπωμεν τὸν θεόν· certum Orphicorum hymnorum indicium non inest. Ex his autem, quos hodie tractamus, nullus versus ab antiquis scriptoribus, nulla una sententia usurpatur; quo impudentior videri debet Souchaei asseveratio in Dissert. de Hymn. Vett. p. 4. Mem. Acad. Paris. XVIII. „En effet, si les hymnes, que nous „avons sous le nom d'Orphée, étoient d'Onomacrite seul, pourquoi les anciens poètes et les „premiers philosophes en citant ces hymnes, „qu'ils ont tant de fois cités, n'auroient-ils „jamais nommé Onomacrite, toujours Orphée!“ De uno auctore orationis primae in Aristogitonem, quae a plerisque Demostheni abjudicatur, disceptari potest an Orphei hymnos legerit. Is p. 772. (493. A.) iudicibus in animum revocat τὴν τὰ δίκαια ἀγαπῶσαν Εὐνομίαν καὶ ἀπαραίτητον καὶ σεμνὴν Δίκην, ἣν ὁ τὰς ἀγιωτάτας ἡμῶν τελετὰς καταδείξας Ὀρφεὺς παρὰ τὸν τοῦ Διὸς θρόνον φησὶ καθήμενὴν πάντα τὰ ἀνθρώπων ἐφορᾶν· eumque locum Ruhnkensius Ep. Cr. II. 230. ex Orph. H. LXII.

Ὅμμα δίκης μέλπω πανδερκέος, ἀγλαομόρφον,
ἣ καὶ Ζηνὸς ἀνακτος ἐπὶ θρόνον ἱερὸν ἵζει
οὐρανόθεν καθορῶσα βίον θνητῶν πολυφύλων.

expressum putat; quod idem aliquando Hemsterhusium judicasse nuntiat Arnaldus de Diis paredr. c. XXIII. 156. Atque his summis viris facile subscriberem, nisi gravissimae rationes id quod per se veri simile est, falsum esse convincerent; primum verborum, quibus hymni contexti sunt, novitas, deinde epicae dialecti neglectus perpetuus^[c], quod vitium vereor ne reprehendendum potius fuerit quam corrigendum, postremo haec, de qua modo dixi, ignobilitas horuncce carminum. Sed ad orationis et dialecti conformationem quod attinet, res longiore disputatione eget, quam quae hoc loco explicari possit. Tertium autem argumentum in qualibet alia causa levius videri posset, in hac gravissimum est. Quae enim non dicam justa sed certe tolerabilis ratio fingi potest, cur neque philosophi, neque grammatici, neque Mythologiae enarratores, neque alii antiquitatis interpretes his unquam usi sint poematis, quae verbis insolitis et sesquipedalibus, sententiis decumanis, fabulis reconditis plenissima sunt et refertissima, et, quod summum est, ei adscribuntur auctori qui omnes tum antiquitate tum sapientia anteire creditur? Gesnerus quidem in Prolegg. p. XXVII. Hymnos et cetera, quae restant, una defensione complexus, obscuritatis eorum hanc affert excusationem: ratio est in promptu, cur multa quidem debuerit esse Orphei apud posteros mentio, carmina

[c] De hoc dixit Lehrsius in Seebodii Archiv für Philol. und Päd. II. 2. 238. ann. 1825.

ipsa ab initio homines vix ac ne vix quidem scriptis intexuerint; mystica enim fuerunt pleraque, sub sancti silentii sacramento commendata mystis, quae divulgari et referri salva pietate non possent. Hoc argumento et olim Pontifici Dionsii Areopagitae auctoritatem tueri studuerunt^[d] et hodie novissimi cujusque impostoris mendacia sustentari possunt. Sed si carmina ista sub sancti silentii sacramento commendata sunt mystis, quo pacto Demosthenes sententiam hinc decerptam in media concione pronuntiare potuit, ne celato quidem auctore? et si dogmata Orphei in lucem protrahere nefas fuit, unde est illa versuum Orphicorum multitudo per omnes libros sparsa? quae tanta est, ut nullius fere aut graeci aut latini poetae plures habeamus reliquias. Hos autem qui proferunt a primo Platone usque ad Proculum et Hermiam, tam aperte id faciunt, tam sine ambagibus, ut appareat, nullam fuisse divulgandi religionem ne apud hos quidem Platonicos, qui Orphei nomen superstitione atque aniliter venerati sunt. Praeterea vix obtineri potest, quod multi affirmant, Brunckius ad Scol. VIII. Zoega Bassirel. T. II. 34. Matthiae Prolegg. in H. H. p. 3. aliique ignobiliores, hosce hymnos mystarum coetibus destinatos^[†] eoque profanis igno-

[d] v. Corderius ad Theol. Myst. c. I. p. 717.

[†] „Invocations or litanies used in the mysteries“ Knight Inquiry of the Symb. lang. p. 11. in Classic. Journ. T. XXII. In ejusdem Diarii T. XXIX. 332. haec narrantur de Taylors Introduction in secundam editionem mysticorum Orphei hymnorum 1824. „In this

tiores fuisse? Quinam illi coetus fuere? Num Eleusinia, ut Warburtonus statuit II. 4. 229. an Orphicorum mysteria privata? Utrumque perinde rejiciendum est. In his enim hymnis nominatim septuaginta vel octoginta dii invocantur, plerique semel, Ceres, Rhea, Diana, Mercarius bis, ter Jupiter, octies Dionysus, nullo inter se discrimine, prorsus ut intelligi non possit, cujusnam dei causa convenerint horum carminum cantores. Cuinam autem persuaderi potest, Cereris Proserpinaeque solemnibus maximas has deas non praecipue ante omnes^[e], sed permixte cum ceteris quasi per saturationem celebratas esse? et praeterea non solum Nubes, Ventos, Furias, Legem, Somnium, Mortem, sed ipsam etiam Junonem Cereri inimicissimam? Equidem nullum tempus festum reperio, quo tanta deorum diversissimorum turba convocari potuerit, nisi forte die pandiculari, de quo Festus: Pandicularis dies, qui et commu-

„introduction the translator professes to have demonstrated, that the „Orphic hymns were the invocations employed in the Eleusinian Mysteries; that they are perfectly conformable to all that is transmitted to us by the ancients concerning the Orphic dogmas; that these „dogmas are perfectly conformable to those of Pythagoras and Plato, „and that the Hymns were not, as was the opinion of Tyrwhitt, „written during the decline and fall of the Roman empire etc.“ Demonstrationes istas Taylori non novi, sed novi alias, et qui unam noverit, omnes novit. Sed supra omnia est, quod iidem qui Eleusinia monotheismi, ut consuetudo loquitur, propagandi causa instituta esse volunt, hos polythelsticos hymnos, quos Heinsius Litaniam Sathanæ vocabat, quibusque deorum numerus augetur magis quam immi-
nuitur, in Eleusiniis decantatos esse existimant.

[e] Post specialem invocationem transit ad generalem more Pontificum, per quos ritu veteri in omnibus sacris post speciales deos, quos ad ipsum sacrum, quod fieret, necesse erat, invocari, generaliter omnia nomina invocabantur Serv. ad Georg. I. 21. Sed in nostris hymnis nulla est specialis invocatio.

nicarius, in quo omnibus diis communit-
ter sacrificabatur. Sed potius, ut serio agam,
haec mihi sententia est, has precatationum formu-
las quicumque composuerit nulli certo aut sacro-
rum aut hominum generi destinasse sed omni-
bus, qui deorum aliquem propitiaturi essent, quasi
verbis praeire voluisse, non quo crederet, quen-
quam his usurum sed animi causa et ut ostende-
ret, quid Orpheus, si voluisset optimam precandi
rationem tradere, praecepturus fuisset.

Jam rejecta illa obscuritatis excusatione, uni-
cum illud subditivi Demosthenis testimonium quid
valeat, dispiciamus. In libris Sibyllinis notum
est haud paucos intercurrere poetarum antiquio-
rum versus [f] nec dubitat quisquam unde irrep-
serint. Similiter veterum Hebraeorum libris sen-
tentiosis, et multo magis Solonis, Theognidis,
Phocylidae et Syri mimi versibus sententio-
las antiquiorum et recentiorum auctorum adscriptas esse
constat, interpolatione facili, quia haec carmina
ita leviter contexta sunt, ut plura hinc inde demi-
vix servabili jactura et rursus alia addi possint.
Atqui eadem est Hymnorum Orphicorum compo-
situra; in quibus quum multi legantur versus Ho-
merici [g] dubium est utrum in primo operis satu

[f] v. Floderi *Vestigia poeas Homer. et Hesiod. in libris Sibyll.*
in Stoschii *Mus. Crit.* P. I.

[g] Hymni XXXIV. versus quintus ex Hom. H. in Apoll. v. 16.
Hymni LXXXII. 4. ex Il. XXI. 96. Hymni XVI. 1. ex Od. IX. 523.
translati sunt integri. Nonnulla ex uno Hymno in alium irrepsisse
Ruhnkenius adnotat H. XXXI. 2. Similiter ex Hymno in Misam nunc
quidem amisso versus tertius et postremus cum ipso elogio in Hymnum
Bacchicum XLI. tum clausula H. LXXV. *Καλλιόπη σὺν μητρὶ καὶ*

recepti an postea ab aliis ad augendum numerum additi fuerint. Hoc autem intellecto quis non concedat fieri posse, ut ille locus sicut multi, quos codices partim addunt partim omittunt a docto interpolatore, qui orationem Demosthenicam legerit, hymno sit insinuatus? Nos vero, qui totam hanc farraginem poetae cuidam aevi Byzantini tribuimus, hac exceptione non utimur, sed auctorem ipsum contendimus sententiam indidem accepisse, unde rhetor Atticus, ab Orpheo, qui de Jove cecinit:

τῷ δὲ Δίκη πλάποινος ἐφέσπετο πᾶσιν ἀρωγός.

eique Legem πάρεδρον adjunxit v. P. II. C. III. §. 19. iisdem fortasse verbis, quae nunc in Hymno leguntur, aut non multum dissimilibus. Denique perspicuum est, Hymnologum nostrum, quum Justitiae laudes canere vellet, fortuito in eam incidere potuisse sententiam, quae Orpheo cum multis aliis communis est. Hesiodus Opp. 258. Δίκη παρ Διὶ πατρὶ καθεζομένη Κρονίωνι. Aelianus Fragm. p. 345. T. II. ἀκούω δὲ αὐτὴν παρ' αὐτοῦ Διὸς καθῆσθαι θρόνον καὶ κοινωνὸν τῶν ἀρίστων βουλευμάτων εἶναι. Arrianus Alex. IV. 9. οἱ πάντες σοφοὶ ἄνδρες τὴν Δίκην πάρεδρον τῷ Διὶ ἐποίησαν quo in numero Sophocles quoque est Oed. Col. 1381. multique recentiorum, Philo de Joseph. p. 534. A. Plutarch. V. Alex. c. 52. Li-

Ἀπόλλωνι ἄνακτι a Musis ad Nereides H. XXIII. transmigravit. Ad explicandos duo antecedentes versus, in quibus Nereides teletas Bacchi et Proserpinae instituisse dicuntur, varia afferunt V. D. ad Pict. Herc. Tab. XVII. T. III. p. 89. Visconti Pio-clement. T. IV. p. 64. Addend. Vossius ad H. in Cer. v. 418. sed scrupulum non evellunt.

ban. Decl. T. I. 419. T. II. 601. Progymn. T. IV. 956. et alii. v. Wetsten. ad Praxap. XVII. 4. Non minus tria est altera enthymematis pars, Justitiam divinam hominum facta omnia animadvertere, cujus exempla enumerare supersedeo fretus lectorum memoriae. Itaque ad Demosthenem provocare in hac causa omnino non licet, quia et orationis auctor dubius et sententiae ab eo propositae minus pervulgatae est, postremo quod multae rationes concurrunt, cur Hymnum istum non ducentis, ut Wolfius divinat Prolegg. Hom. p. XLVIII, ante Demosthenem annis sed fortasse triplo pluribus post eum scriptum statuamus.

Restat quaestio de Onomacrito, a quo hymnos Orphicos conditos esse tam communis est persuasio [*] ut Hemsterhusius ad Plut. v. 701. Blomfieldius ad Callim. p. 56. Beettigerus de pict. Vasc. I. 2. 199. aliique haud pauci Onomacritum in Hymnis, hoc vel illud dixisse memorent, Adrianum Heringa sequuti, qui in Observatt. c. XI. p. 85. hymnos Orpheo quidem abjudicat, sed tamen antiquissimis Graecarum literarum monumentis aequiparandos ducit: „Nisi enim fallit Pausanias, Onomacritum patrem agnoscunt; ille enim IX. 35. Hesiodum dicit Gratias Jovis et Eurynomae filias nuncupasse, Euphrosynen, Aglaian

[*] Schoell Hist. de la Litter. Grecq. T. I. p. 4. Ed. II. d'après l'opinion commune ils ont été composés sous le nom d'Orphée par Onomacrite — Quelques critiques ont pensé, que le sophiste Hippias a eu part à ce travail.“ Quis hoc opinatus sit, neque scio neque scire aveo.

„et Thaliā, κατὰ ταῦτὰ δὲ ἐν ἑπεσὶν ἔστι
 „τοῖς Ὀνομακρίτου in Orphico vere Hymno
 „XLIX. appellantur θυγατέρες Ζηνός τε καὶ
 „Εὐνομίας, Ἀγλαΐη, Θαλίη τε καὶ Εὐφροσύνη.“
 At hinc potius sequi videtur, Onomacritum Hym-
 norum auctorem non esse. Nam in iis nomini-
 bus, quae ab omnibus eodem modo traduntur,
 ambo consentiunt, dissentiunt autem in nomine
 matris maxime controverso. Sed nimirum hanc
 discrepantiam eximunt Critici dum aut Hymnum
 ad exemplum Pausaniae et Hesiodi corrigunt, aut
 horum utrique nomen Εὐνομία ex Hymno resti-
 tuunt, quorum neutrum probo, posterius funditus
 reprobō. Nam Εὐρυνόμη constans est in Hesiodo
 et Pausania lectio, eoque nomine mater Gratia-
 rum saepe insignitur, non solum ab Apollodoro,
 Seneca et Etym. M. quos Burmannus producit ad
 Anthol. I. Ep. 77. sed etiam Callimacho^[h] Ori-
 gene^[i] et Cornuto^[k]; Eunomia autem, quo mo-

[h] Heynius in Suppl. II. T. VII. p. 800. affert versum ἀδόκιμον
 e Schol. II. XVIII. 396. Οἱ δὲ μετ (sic) Εὐρυνόμη Τιτηνίας εἶπε
 (sic) ἔτιχτε, de quo desperat. De Gratiarum matre haec dixi, e Scho-
 lio ipso apparet: de restitutione versus quum Hermannum consultis-
 sem, respondit mihi verba Callimachi esse: τὰτ' Ἀπολλονίῳ de Cón-
 junct. p. 505. Καλλιμαχός· οὐδ' ἔνεχ' Εὐρυνόμη Τιτηνίας, quae me-
 lius afferri a Bastio ad Greg. p. 899. οὐδετεκεῖνονμομητιτηνίας. Κατὰ
 iungenda videri cum Callim. Fr. CCCCLXVII. Blomf.

Οἱδ' ἔνεχ' Εὐρυνόμη Τιτηνίας, εἰπερ ἔτιχτε
 τὰς ἰδανὰς Χάριτας.

Haec Hermannus nos docuit; μεγάλη χάρις αὐτῷ!

[i] Αἰγύπτιοι οὐκ οἶδαν τῇ σφῶν διαλέκτῳ Μνημοσύνην μητέρα
 Μουσῶν, οὐδὲ Θέμιν Ὠρῶν, οὐδὲ Εὐρυνόμην μίαν τῶν Χαρίτων c.
 Cels. T. 340. D. (p. 18.) ubi μητέρα emendant. Gratias Aegyptiis
 ignotas esse tradit Herodotus II. 50.

[k] de Nat. Deor. c. XV. Αἰδὲς θυγατέρας Χάριτας· οἱ μὲν ἔξ
 Εὐρυσδομένης (Εὐρυσδόμης) οἱ δ' Εὐρυνόμης, τινὲς δ' ἔξ Εὐρυνεδοσύνης
 cf. Schrader. Anim. ad Musaeum p. 189. In seqq. p. 163. λαρῶς
 εὐεργετουσῶν scribendum pro ἰλαρῶν εὐεργετῶν οὐσῶν. Reconditura

do Gratiarum matrem dicendam fuisse Tiedemannus decernit, nunquam dicta est. Hoc tamen non satis videtur ad mutandam Hymni lectionem per omnes codices vulgatam, quum praesertim tota de Onomacrito conjectura omnibus partibus vacillet. Clemens et Tatianus indefinite carmina, quae Orphei dicantur, ab Onomacrito composita affirmant, unde non sequitur hunc omnium Orphicarum versuum auctorem esse; Suidas nominatim Orphei *Χρησμούς* et *Τελετάς* ab Onomacrito profecta dicit, quorum nominum neutri Hymni nostri subijci possunt, quanquam in codd. Venet. et Thryllit. *Τελεταί* inscribuntur. Nam hunc titulum librarii imposuerunt e carminibus ipsis ductum, quorum in clausulis modo unus mysta, modo plures precantes inducuntur; literatores autem Byzantii ad unum omnes Hymnos vocant. Deinde, si Suidae credendum, *Τελεταῖς* inclusa fuit ἡ Ὀρχογοντάλιθος, qui liber a nostris Lithicis numero ipso distinguitur. Postremo dubitari nequit, quin in Onomacriti carmine, quod Pausanias legit, Dionysi ortus et obitus expositus fuerit. v. supr. N. XXXII. Verum non modo causa nulla est, cur Onomacritus pro Hymnorum auctore habeatur, sed etiam multis rationibus doceri potest, habendum non esse. Primum Pausanias Gratiarum et matris nomina ex Onomacriti carminibus affert, Hymnos autem, quos legit, Orphicos ab

promit Clemens Recogn. L. X. c. 23. p. 318. Gall. T. II. Jupiter in matrimonium duxit Euryomen Asopi, ex qua nascitur Ogygias, Hermionen Oceani, ex qua nascuntur Charites.

Orpheo scriptos putat; unde clarissime patet, prorsus ab illis diversos fuisse; additque etiam, eos et breves esse et paucos; hoc est certe Homericis, quibuscum componuntur, pauciores; hodie autem octoginta septem numerantur Hymni Orphei. Num quis ergo dicat duo fuisse Hymnorum Orphicorum genera, quorum unum genuinum iudicaret Pausanias, alterum ab Onomacrito subjectum? et hoc subditivum genus ad nostra pervenisse tempora? Mirum quin hae inficetae trivialesque cantilenae a poeta et docto et Attico et Pisiastidarum aequali conditae sint! Scio quidem aliter sensisse Valckenarium, summi acuminis virum, summaeque doctrinae, qui ad Herod. IV. p. 296. sub Orphei, inquit, nomine legit Pausanias Hymnos, quos habemus superstites; in his merito versuum miramur elegantiam. Equidem multum tribuo Valckenarii iudicio, sed plus Platonis, domestici arbitri, qui vehementer improbat huiusmodi carmen οὐδὲν διαφέρει πρῶτον ἢ ὑστατόν τι λέγεσθαι Phaedr. p. 264. E. Atqui is est Orphicorum Hymnorum tenor, in quibus deorum nomina et cognomina incondite fusa nullo nec ordine nec delectu decantantur, nihil ut sit primum, nihil secundum, et idem carmen sursus versus retroque lectum eandem semper habeat sententiam. Respondeat fortasse aliquis hanc βαττολογίαν directe Ethnicis exprobrari Matth. VI. 7. eodemque modo in Hymnis Christianorum liturgicis deum et Sanctos fluctibus epithetorum et epiphonematum

obruī^[1], quorum ego nihil infitior, potiusque hac occasione eos oppugno, qui, ubicunque ab ignoto aliqui poeta deorum epitheta spissius constipantur, continuo Orphicum quiddam olfaciunt. Verum hic odor fallit. Arrianus Alex. V. 2. 295. Macedones narrat hedera se coronasse *ἐφρμνοῦντας καὶ Διόνυσόν τε καὶ τὰς ἐπωνυμίας τοῦ θεοῦ ἀνακαλοῦντας* quorum specimen cernitur in Ovid. Met. IV. 11.

Bacchumque vocant, Bromiumque, Lyaeumque,
Ignigenamque, satumque iterum, solumque bimatrem,
additur his Nyseus, indetonsusque Thyoneus,
et cum Lenaeo genialis consitor uvae,
Nycteliusque, Eleleusque parens et Iacchus et Euan,
et quae praeterea per Grajas plurima gentes
nomina, Liber, habes^[m].

Lydus de Mens. p. 91. *ἐν τοῖς ὕμνοις ἐγγὺς τριακοσίοις ὀνόμασιν εὐρίσκομεν καλουμένην τὴν Ἀφροδίτην*· cuiusmodi hymni significari videntur ab eodem Lydo p. 83. *πυριγενέα (sic) τὸν Διόνυσον καὶ παγκρατῇ ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐκάλουν* ^[+], quorum

[1] Litaniam Lauretanam in exemplum affert Starckius in Tralat. ex Gentilismo p. 52. plura fortasse D. Michaelis in Comm. de Battologia. Nomen *βαττολόγος* Chrysost. Hom. T. III. p. 27. C. ed. Montf. addendum Lexicis.

[m] Cf. Hymnos in Bacchum Anthol. Lat. L. I. 19. et 21. Simili sono usus Ausonius Ord. Nob. Urb. 29.

Salve fons ignote ortu, sacer, alne, perennis,
vitree, glauce, sonore, illimis, opace —
Sed mox in viam redit. Si quis vel Senecae carmen in Somnum Herc. F. IV. 1066. vel Incerti Votum ad Oceanum in Poet. Min. T. IV. P. I. 314. cum nostris Hymnis LXXXIV. et LXXII. composuerit, horum auctorem ne his quidem poetis equiparari posse intelliget.

[+] Acro ad Horat. Carm. Sec. v. 14. ipsam Lucinam, Lunam et Dianam ostendit, quam mystico nomine, sicut in sacris dicebatur, Ilithyiam nominavit. In sacris, hoc

nominum prius Ovidius quoque ingerit, et ab Herodiano *περὶ Μον.* p. 6. τὸ Φεύς ἐπὶ τοῦ Διονύσου κείμενον, ὡς ἐν ταῖς ἐπικλήσεσιν εἶρομεν, καθ' ἱστορίαν ἐστὶν εἰρημένον [*] neque Reinesium errare puto, quum Socratem in libris *Ἐπικλήσεων* hoc argumentum tractasse censet Varr. *Lectt.* III. 5. 437. Hoc igitur genus canticorum ut non nego in quibusdam sacris receptum fuisse, ita elegantiae laudem ei derogo, longeque praefero, quae vel a mediocribus poetis, Cleanthe, Proculo, Ausonio (oratio dominica p. 54.) et Pseudo-Claudio Epigr. XCVI. in hunc modum composita sunt.

Nullam religionem obstitisse, quominus veteres scriptores carmina Orphica allegarent, probavimus ipsa multitudine allegantium; non casu factum esse, ut Hymnis nunquam uterentur, probabitur ea re, quod multa, quae dixerunt, non fuissent dicturi, si legissent eos. Herodotus Athe-

est, ut mihi videtur, in hymnis et precibus. Mystico nomine dicitur fere pro rite, solenniter et significanter. Schol. Cruq. ad Od. II. 13. p. 114. furva mystico nomine dicitur Proserpina, id est nigra vel atra. Proverb. Vatic. IV. 16. 314. τὸ μυστικώτερον Ἐκάτη ἢ Περσεφόνη καλεῖται. Joh. Malela p. 31. et ceteri Chronographi, quos Jablonskius nominat Pant. P. II. p. 6. οἱ Ἀργεῖοι μυστικῶς τὸ ὄνομα τῆς σελήνης τὸ ἀπόκρυφον ἰὼ λέγουσιν ἕως ἄρτι. quo nomem hieraticum significari videtur. Solinus c. 35. delubra quibus incubabat Apis, mystice thalamos nominabant i. e. figurate et notabiliter, ut supra explicuimus in L. I.

[*] Choeroboscus in Bekk. *Anecd.* Ind. p. 1429. Φεύς ὁ Διόνυσος, cujus nominis varias formas docte collegit Schneiderus in Lex. s. φλέω, Φλεών, Φλεῖς, Φλυεύς, Φλοιός, quorum postremum minus recte interpretatur Jacobsius ad Anthol. Vol. II. P. II. p. 385. Hesychius: Φλέω, Διονύσου ἱερὸν. Idem: Φλοιὸν τὴν Κόρην τὴν θεὸν οὕτω καλοῦσι Λάκωνες, quam latine Floram appellare possumus. cf. Heyn. ad II. XIV. 387. Blomfield. ad Aesch. S. c. Th. 165. Apud Etym. 189. 40. Φεύς et Φλεῖς legitur, quorum prius inter κοινολεκτούμενα refertur, hoc inter ea, quae οὐ συνήθη τοῖς Ἕλλησι, praepostere fortasse, nisi s. v. Φλώ scribendum est φλύω et Φλυεύς.

niensibus ante Persarum incursum, Panis numen notum fuisse negat; inepte quidem, si Hymanum X. in Eleusiniis decantari audivit. De Priapo Strabo XIII. 588. ἀποδείχθη θεὸς οὗτος ὑπὲρ τῶν νεωτέρων οὐδὲ γὰρ Ἡρόδοτος οἶδε Πρίαπον· cuius numen Orpheus propiciat in H. V. Pausanias IV. 30. πρῶτος, ὃν οἶδα, ἐποίησαντο Ὀμηρος Τύχης μνήμην· cui consentiunt Lydus Mens. p. 44. et Macrobius Sat. V. c. 16. Idem L. VIII. 37. τῶνας πρῶτος εἰς ποίησιν εἰσήγαγετ' Ὀμηρος· quorum utrisque singuli dicati sunt hymni. Idem I. 28. de Furiis πρῶτος· ὅρισιν Ἀλαχύλος δρυάκοντας ἐποίησεν ὁμοῦ ταῖς ἐν τῇ κεφαλῇ θρεῖσιν εἶναι[**] unde Barthius ad Stat. Theb. I. 90. colligit Hymnos LXVIII. et LXIX. Aeschyli temporibus posteriores esse. Porro veteres doctos, qui Herculem a primo Stesichoro vel paullo ante eum clava et sagittis armatum narrant Athen. XII. 513. A. Schol. Ven. E. 494. qui Furias ob Orestae liberationem nomen Eumenidum accepisse prodiderunt Schol. Soph. Oed. Col. 42. qui Hesiodum Musis imposuisse vocabula. v. Varro. Fragn. p. 339. qui Gratiarum numerum et nomina Homero ignota fuisse volunt Schol. Ven. E. 183. 276. Eustath. 976. 37. pariter qui Adonidis et Herculis consecrationem ib. T. 197. Σ. 117. deque Medusae caede fabulam, Hesych. s. Γοργώ, nec minus qui urbem Memphim Aristot. Meteor. I. 14. 424. F. postremo qui nomina ἄρωμα, στοιχεῖον, κόσ-

[**] Apulej. de Orthogr. p. 5. Furias Aeschylus primus finxit implicitos serpentibus crines habere.

μος, ὕλη, πρόνοια [°], γυμνάσιον sive γυμνάς [°] multo post eum in usum venisse contenderunt, hos igitur omnes manifestum est Hymnos nostros non legisse. Neque mihi opponat quisquam veteribus idem accidisse interdum, quod saepissime nobis, ut lectorum aut in totum obliviscerentur, aut non in tempore meminissent; haud enim usque eo obliviosi fuerunt, ut tam inclyti tamque antiqui auctoris memoria ne uno quidem loco iis succurreret. Quid? quod ipse Proculus ejusque gregales, qui Orphicorum poematum copiis instructissimi assiduaque lectione penitus imbuti erant, nullum unum versiculum ex Hymnis protulerunt, quanquam ad sustinendam Theocrasiae causam, et ad omnes allegoricas ineptias appositissimis.

Solet vel summis ingeniis usu venire ut, si quid in transcurso adspiciant, veri specie fallantur. Itaque non miror Ruhnkenium haec scribentem in Ep. Crit. II. 128. Is qui Argonautica et Hymnos Orpheo subjecit, sive Onomacritus fuit, ut plures tradunt (at nemo tradidit) sive alius scriptor, certe meo judicio est vetustissimus. Nec Valckenarium, cujus haec sunt verba in Diss. de Aristob. p. 85. Hoc tamen unum dicere liceat, Hymnos, qui vocantur, ut multis modis meliora sic et mihi semper visa poematia cete-

[^a] v. Lennep. ad Phalar. p. 167.

[^o] Schol. Ven. ad II. XXIII. 693. et Eustath. 1324. 24. cf. Baudelot Époque de la nudité des Athlètes p. 191. in Mem. Acad. Paris. T. I. et Mueller Dorier T. II. 260.

ris antiquiora. Sed referam ceterorum judicia. Wytttenbachius in Bibl. Crit. P. VIII. 27. omnia Ruhnkenio assentans Hymnorum antiquitatem ita demonstratam esse dicit, ut nullus dubitationi locus relictus sit. Hermannus eos Argonauticis et Lithicis antiquitate praecellere putat, quanquam nonnullae eorum partes inferioris aetatis indicia afferant. Vossius autem in Epp. Myth. XIX. 120. hymnum XXVII. non Homero solum sed etiam scenicis poetis recentiorem arguens de ceteris nihil definit sed alios alium auctorem habere; quo omnis eorum usus tollitur, nisi quis doceat quo quisque tempore scriptus sit; nam pro veteribus uti, quae nemo scit an novissima sint, futilium est [°]. Ac nonnullos versus ab interpolatoribus adscriptos esse codicum indicibus constat [P] sed generatim aestimantibus tanta est Hymnorum inter se similitudo et in verbis et in sententiis [q] ut unum potius quam plures auctores fuisse credam. Neque aliter judicarunt Meinersius et Schneiderus. Ille in Hist. doctr. de deo vero T. I. 197. semibarbarum quendam, graeci sermonis et moris haud peritissimum, longo post Platonem et

[°] Quae Heynius olim de Hymnis judicavit, eos et antiquissimarum cosmogoniarum particulas et Platoniorum novitiorum sententias et tum mysteriorum decreta tum etiam populares superstitiones continere (v. Voss. Ep. Myth. I. p. 32.) ea fortasse vera sunt, sed eadem de Iliade Tzetiana dici possunt, si pro cosmogoniis et mysteriorum substitutas epopoeias et historias.

[P] Plures versus passim interponit codex Thryllitianus H. XIV. et XVI. Matritensis apud Iriart. Bibl. p. 87. Ambrosianus in Peyron. Not. Bibl. Taur. p. 68. Hymnus II. aliunde repetitus videtur, nam exordium *Aetloquas* cantori convenit, non precatori, neque usurpatur in aliis.

[q] v. Epimetr. VI.

Euripidem tempore haec carmina composuisse putat; alter vero in Anall. Crit. p. 57. infectum Hymnorum fabricatorem aerae Christianae subji- cit^[r], quibus ego hactenus assentior ut tamen illi nonnullum veterum poetarum usum^[i] et haud exiguam Theologiae mysticae et Orphicae scien- tiam^[t] libenter tribuam. Casterum, quousque le- gendo et scrutando penetrare potui, ante Tzetzas fratres, Johannem Diaconum^[u] et C. Lascarin nulla Hymnorum mentio facta est; nam e Sto- baei Florilegio, quo Gesnerus eos recepit p. 380. sq. rursus Tyrwhitti jussu demigrarunt. v. Gais- fordii Praefat. p. II. Postea vero quam una cum Platoniorum scriptis^[a] per Europam divulgati

[r] Satis proterve Dupuis Origin. P. I. T. IV. p. 192. ces hymnes, quelqu'en soit l'auteur et malgré la défaveur, que *quelques soi-disant erudits* veulent jeter dessus, contiennent les vrais principes de l'ancienne theolo- gie des Grecs et ceux de la science sacrée de la natu- re. On peut moins les regarder comme une production des premiers siècles de l'ère chrétienne, que comme un ouvrage des siècles les plus reculés, tiré de l'ob- scurité des sanctuaires etc. Ita fert rei publicae literariae libertas, ut doctissimis indoctissimi impune conviciari possint.

[s] Praestat ceteris Hymnus XXXVII. in quo choreae Cureticae descriptio poetico colore non vacat, sed fortasse ex imitatione vetu- stioris poetae; nam imagines istae satis tritae sunt. cf. Aristoph. Avv. 777.

[t] Hanc ostendunt nomina Misae et Hippae II. XLII. et XLIX. Corybas a fratribus occisus XXXIX. Hercules *πρωτόγονος* XII. Eri- capaeus IV. et quod Ceres Eubuli mater dicitur XLI. Furiarum Pro- serpina XXIX. et LXX. Mercurius *χρόνιος* Bacchi et Veneris filius LVII. et quae de Bacchi somno traduntur LIII. ejusque apud Proser- pinam educatione XLVI.

[u] Ad Theog. v. 381. p. 471. *Κοσμοκράτορας καὶ σημάντορας καὶ φερεσβίους καὶ καρπίμους καὶ ἀστειράρχας καὶ δεσπότης κόσμον καὶ πιστοὺς φύλακας καὶ φωστῆρας πυρδέντας καὶ ὠροτρόφους καὶ χρόνου πατέρας προσκυροῦναι ὁ Ὀρφεὺς ἐν τοῖς θυμίοις ἀρῶμασι· σύγγραμμα δὲ τοῦτο Ὀρφαϊκόν.* Illa sunt epitheta solis, Lunae et Astrorum H. VI. — VIII.

[a] Cf. Heeren Gesch. der alten Literatur T. I. p. 40.

sunt, mendax titulus doctorum oculos ita praestrinxit, ut venerabundi quasi ad adyti limen consisterent Pierique cantoris vocem ex occulto sibi exaudire viderentur. Et quis error aut blandior aut magis indulgendus temporibus illis quum libros Sibyllinos, oracula Zoroastrea, philosophiam Hermeticam, subjectasque Sophocli et Euripidi sententias pias atque orthodoxas ne aura quidem suspicionis afflasset, quumque Orpheo suffragarentur Platonici, Platonici Dionysius Areopagita, doctor Seraphicus? Itaque Camperius Simphorianus in Theologiae Orphicae libro primo c. III. et IV. Steuchus Eugubinus in toto opere de perenni philosophia, Scipio Agnellus in Dissertatione de Ideis C. II. et maxime ille mirabilis sciendi ac nesciendi auctor Marsilius Ficinus Orphei hymnos frequentissime ad partes vocant, ejusque cum Pythagora et Platone, denique cum omnium gentium et aetatum philosophis consensum et cum ipsa sacra scriptura amicam conspirationem hinc demonstrant[^w], non mentiendi causa, ut quidam, sed quod tum omnes sibi ita persuaserant, mysterii divini quandam notitiam ad cunctas permanasse nationes. „In „rebus, inquit, quae ad Theologiam pertinent, „sex olim summi Theologi consenserunt, quorum „primus Zoroaster, magorum caput, secundus „Mercurius Trismegistus princeps sacerdotum Aegyptiorum; Mercurio successit Orpheus, Orphei

[^w] Ficin. Comm. in Plot. III. 4. 371. IV. 4. 432. VIII. 3. 340. de Sole et Lumine c. VI. p. 103. a.

„sacris initiatus fuit Aglaophemus, Aglaophemo
 „in Theologia Pythagoras, Pythagorae Plato, qui
 „universam eorum sapientiam suis literis compre-
 „hendit“^[1]. Hoc est, ni fallor, quod dudum eje-
 ctum nuper remandere coacti sumus. Ἀλλὰ τὰ
 μὲν προτετύχθαι ἐάσομεν. Aegrius ignoscitur Pico
 Mirandulano, qui juvenili quadam vanitate in Con-
 clusionibus suis illa quoque de Orpheo aenigmata
 proposuit p. 106. Opp. Ed. Basil. „Sicut secretam
 „Magiam a nobis primum ex Orphei Hymnis eli-
 „citam fas non est in publicum explicare, ita
 „nutu quodam eam per aphorismorum capita de-
 „monstrasse utile erit ad excitandas contempla-
 „tivorum mentes. Nomina deorum, quos Orpheus
 „canit, non decipientium daemonum sed virtu-
 „tum divinarum sunt nomina. Sicut Hymni Da-
 „vid operi Cabalae mirabiliter deserviunt, ita
 „Hymni Orphei operi naturalis Magiae. Tantus
 „est numerus Hymnorum Orphei, quantus est
 „numerus cum quo deus triplex creavit seculum,
 „sub quaternarii Pythagorici forma numeratus. —
 „Qui nescierit perfecte sensibiles proprietates per
 „viam secretae Analogiae intellectuarizare, nihil
 „ex Hymnis Orphei sanum intelliget. Idem sunt
 „Curetes apud Orpheum et potestates apud Dio-
 „nysium. Idem est Typhon apud Orpheum et
 „Zamael in Cabala. Idem est nox apud Orpheum
 „et Ensoph in Cabala.“ Omitto reliqua, quae
 sunt ejusdem generis. Pico similis ventilator
 Agrippa a Nettesheim haec expiscatus est de oc-

[1] Ficin. de Immort. Anim. XVII. 1. 386.

cult. Phil. L. II. c. 58. p. 203. „Animarum coelestium nomina multa admodum sunt atque diversa pro multijuga earum in inferiora potentia, atque virtute, a quibus diversa nomina sortitae sunt, quibus veteres in eorum hymnis et invocationibus usi sunt. Circa quod advertendum, quod unaquaeque ejusmodi animarum secundum Orphicam theologiam duplicem dicitur habere virtutem, unam in cognoscendo positam, alteram in vivificando. Hoc modo in Sphaeris coelestibus priorem illam virtutem Bacchum Cribronium (*Βαχχὸν* H. XLV.) et Musam Calliopen, in coelo stellato Picionium (*Πικιόνιον* H. XLVI.) et Uraniam. In coelo Saturni Amphietum (H. LII.) et Polyhymniam, in coelo Jovis Sabasium (H. XLVII.) et Terpsichoren, in coelo Martis Bassarium (H. XLIV.) atque Clio“ etc. quae a Ficino De immort. Anim. L. IV. c. I. p. 131. didicit. Haec igitur est illa sublimis de rebus mythologicis philosophandi ratio, quae quum jam diu exaruisse videretur, nuper quasi e radicibus repululavit. Agmen claudat Athanasius Kircherus, cujus e multis vagisque disputationibus unum hoc delibo, quod in Explic. Tabulae Isiacae Oed. Aeg. T. III. p. 123. tanquam ex Hymnis sumtum proferat: „*σκηπτοῦχε κλεινοῖο πόλου πολυώνυμε, σεμνή, ἣ κατέχεις κόσμοιο μέσον θρόνον ὥς θ' ἀπὸ ἄρκτου Ἐννεάδος σήμαντρα ἔχεις*. Dicit Hecataeus apud Clementem Alex. novenario Boream plagam indicatam fuisse ab Aegyptiis, et Psellus ἡ

„δύναμις πανδεχῆς τοῦ ἄρχτου κυριεύει ἐννέα ση-
 „μάντραις αἰθατοῖς“. Priora verba leguntur in
 H. XXVI. usque ad μέσον θρόνον· sequentia,
 quae fortasse alicui sigilla Apocalyptica in memo-
 riam revocant, unde acceperit, non reperio, ne-
 que plus scio de alio loco p. 128. „Anticlidēs
 „in hymno Solis Ἡέλιος δὲ νόταιο ἄναξ, ἰέραξ
 „πολύμορφος“; quae ne ab homine fraudulento
 conficta putemus obstat sermo graecus cuius ille
 vix pueriliter eruditus fuit.

XXXV. Φυσικά v. P. II. c. 17.

XXXVI. Χρησμοί· οἱ ἀναφέρονται εἰς Ὀνο-
 μάκριτον Suid. Hunc Musaei oracula interpolasse
 constat; de Orphee errare videtur Suidas. Versum,
 qui huc referri potest, supra exhibuimus C. I. n. IV.

XXXVII. Ὠοθυτικά ἢ Ὠοσκοπικά. Horum
 argumentum quodammodo conjicere possumus e
 Schol. Pers. 185. Sacerdotes, qui exploran-
 dis periculis observationem faciebant,
 observare solebant ovum igni imposi-
 tum, utrum in capite an in latere desu-
 daret; si autem ruptum effluerit, peri-
 oulum portendebat ei, pro quo factum
 fuerat sacrum. Antiquissimum hujus divinati-
 onis exemplum praebet Hermagorae Amphipolita-
 ni, qui Persaeum audivit, liber a Suida memora-
 tus Ἐκχυτον, ἔστι δὲ ὠοσκοπία. Inter genera μαν-
 τειῶν, quae Josephus in Hypomnestico recenset,
 non deest ὠοσκοπική in Fabric. Cod. Pseudep. c.
 143. et Gallandi Bibl. T. XIV. p. 72.

PARS SECUNDA SPECIALIS.

CARMINUM ORPHICORUM RELIQUIAE.

Quidquid horum a nobis reperiri potuit, in duas divisimus partes, quarum prior complectitur quaecunque notam carminis, unde excerpta sunt, appositam habent; alteri parti subjiciemus fragmenta indefinita nullique certo loco adscripta. Sunt autem in universum tredecim vel quatuordecim poemata, quorum et nomina et nonnullae particulae ad nostram aetatem pervenerunt.

CAP. I.

*Ἀστρονομικά, Γεωπονικά, Ἔργα καὶ Ἡμέραι
Δωδεκαετηρίδες.*

§. 1.

Orphei carmen de diebus faustis, atris, religiosis pluries allegant veteres Hesiodi interpretes, Proculus ad DD. v. 763. αἱ περὶ τῆς τῶν ἡμερῶν ἐκλογῆς καὶ ἀπεκλογῆς παραινέσεις ἔχουσι μὲν τὰς ἀρχὰς ἐκ τῶν παρατηρήσεων, ἄλλαι δὲ

παρ' ἄλλοις ἐκράτησαν, ἐπεὶ καὶ παρ' Ὅρφεϊ τινες αὐτῶν διακρίσεις καὶ ἐν τοῖς Ἀθηναίων πατρίοις^[*] διωρίσθησαν, αἱ μὲν ἀγαθαί τινες, αἱ δὲ φαῦλαι, μέσαι δὲ τινες εἶναι. Καὶ οὐχ ὅλας ἡμέρας μόνον ὑπέλαβόν τινες εὐκαιρίαν ἔχειν πρὸς καταρχάς τι-
νων πράξεων ἀλλὰ καὶ μόρια, ὅτε μὲν τὰ ἐωθινὰ ἐπαινοῦντες, ὅτε δὲ τὰ περὶ δείλην ὥψιαν, ὅπου δὲ καὶ τοῖς μὲν θεοῖς οἰκεῖα τὰ πρὸς μεσημβρίαν, ἤρωσι δὲ τὰ μετὰ μεσημβρίαν^[*]. Idem ad v. 766. ubi Hesiodi operis formam delineat: τὴν τρια-
κάδα πεποιήται ἀρχὴν — — — μετὰ δὲ ταύτην ἀπὸ νομηνίας ἀρξάμενος ἐπαινεῖ τὴν ἔννην, τὴν τετράδα, τὴν ἐβδόμην. Ἡ μὲν οὖν πρώτη, ὡς ἀρχή, θεῶν ἐστι· καὶ γὰρ πᾶσαν ἀρχὴν φησι Πλά-
των εἶναι θεῖαν· καὶ γενέθλιος αὕτη καλεῖται τοῦ μηνός· καὶ ὁ μὴν ἐν αὐτῇ παρ' Ὅρφεϊ προσαγο-
ρεῖται Μονόκερως μόσχος. ἀπλῶς μὲν γὰρ ὁ μὴν ὡς γενέσεως ἐργάτης λέγεται βοῦς, ὡς δὲ πρώτην ἔχων τότε τῆς οἰκειάς οὐσίας τὴν ἔκφασιν Μόσχος, καὶ διὰ τὸ μοναδικὸν Μονόκερως. Hoc Proculi scholion delibavit Eustathius p. 173. et 1818. 10. ἑνός ὁ ἐνιαυτός παρὰ τὸ εἰς ἐνός, ἵνα κατὰ τὴν ἔννην καὶ αὐτός εἴη βοῦς μόσχος μο-
νόκερως, βοῦς μὲν διὰ τὸ ἐργατικὸν τῆς γενέσεως, μόσχος δὲ διὰ τὸ αἰεὶ νεάζειν, μονόκερως δὲ διὰ

[*] Proculus haec e Philochori libro περὶ ἡμερῶν, quem passim nominat, et Clitodemi Exegeticis sumpsisse videtur.

[b] Pythagoras jussit ἤρωσι θύειν ἀπὸ μέσου ἡμέρας Diog. La. VIII. 58. Ἔθος πρὸς δυσμάς ἱερουργεῖν τοῖς ἤρωσι, κατὰ τὰς ἀνα-
τολὰς τοῖς θεοῖς Schol. Pind. Isthm. IV. 110. ἱερὸν ἡμᾶρ, τὸν πρὸ
τῆς μεσημβρίας καιρὸν, ἀπὸ πρωῒ ἕως δείλης· κατὰ τοῦτον ἔθνον τοῖς
Ὀλυμπίοις θεοῖς· ἀπὸ δὲ μεσημβρίας τοῖς καταχθονίοις Etym. M.
VIII. 468. 81. cf. Schol. Apoll. I. 587, Eustath. p. 698. 35. et 832.

τὸ μοναδικόν, nec dubitare videtur, quin illa tria sint Orphei verba, cui tantummodo duo tribui possunt *μόσχος μόνόκερος*, non illud tertium, quod interpretationis loco appositum est, *βοῦς*: Mensis enim exordium *μόσχος* dicitur tanquam tenella propago; nam nomina *κόρος*, *ὄζος*, *ἔρνος*, *ὄρπηξ*, *ἄρνες* (v. Gutberleth. de Saliis p. 145.) latinumque pullus, nepos et alia animantibus fruticibusque communia sunt; *μόσχοι οἱ μικροὶ βλαστοί* Hesych. et Eustath. p. 834.[*] et contra *ἔρρυγες* apud Aristotelem cornua significat; quo minus mirandum, poetam symbolicarum loquutionum amantissimum nomen *μόνóκερος* ab uno genere ad alterum transtulisse. Ex eodem Orphei carmine caetera quoque, quae Proculus de discrimine deorum adnotat, procul dubio sumta sunt: Ὀρφεὺς εἶπε περὶ τῶν ἡμερῶν τούτων ἄλλας ἐπαινῶν καὶ ἄλλας ἐκβάλλων· καὶ Ἀθηναῖοι κατὰ τὴν παρατήρησιν ἴδια περὶ αὐτῶν ἐδόξασαν ad v. 820. Εἰ δέ, ὥς φησιν Ὀρφεὺς, τῇ αἵτῃ ἀνεῖται ἡ ἐπτακαίδεκάτῃ καὶ διὰ τοῦτο τῇ τε τομῇ τῆς ὕλης ἐστὶν οἰκεία καὶ τῇ τοῦ καρποῦ γυμνώσει τῶν περικαρπιῶν, ὁ Ἡσίοδος οὐκ ἀμούσως τούτοις τοῖς ἔργοις ἀνῆκε τὴν ἡμέραν ad v. 824. Quomodo vero carmen illud inscriptum fuerit, dicere praetermisit; sed ex crebra ejus cum Hesiodio libro comparatione colligi potest, aut idem ei aut simile fuisse elogium; neque non ipse Proculus Operum Orphei nomen prodidit ad v. 126.

[*] *Μόσχευμα* πᾶν τὸ ἀπαλόν Schol. Nic. Alex. 358. cf. Scalig. ad Varr. R. R. I. c. 31.

τὸ ἀργύρεον ἐνιοι τῇ γῇ ἀκούουσι (fort. οἰκιστοῖσι)
 λέγοντες ὅτι ἐν τοῖς Μεγάλοις ἔργοις τὸ ἀρ-
 γύρεον^[d] τῆς Ἰῆς γενεαλογεῖ, nempe Orpheus, cui-
 jus in antecedentibus mentionem habuit. Et con-
 sentit Tzetzes Prooem. p. 17. Ἡσιόδου Ἔργα καὶ
 Ἡμέραι τὸ βιβλίον ἐπιγέγραπται πρὸς ἀντιδιαστο-
 λὴν τῶν τοῦ μεγάλου^[e] Ὀρφέως ἔργων καὶ ἡμε-
 ριῶν ὧν [ἔργων Ὀρφέως ἦτοι τοῦ περὶ Γεωργίας]
 οὕτως ἐστὶν ἡ ἀρχή

Εἰ δὲ γεωπονίης σε φιλομβρότου ἥμερος αἰρεῖ,
 καὶ τ' ἐπὶ χροσείῃς γενεῇς ἐντύνειαι ἔργα
 γαίῃ ἐπὶ ζείδωρον ἄγων ἐδοκίμης ἄροτρον
 ἢ γυροῖς ἐν κλῆμα Μεθυμνάδου λείλῃσαι
 δ' κατὰ μέναι καὶ λαθὼν ὁπώρας εἶδαι ἐλέσθαι
 ἡμέρα, παμπάγη τε λαχῆναι ἄμβροτον αἶαν,
 αὐτίκα δὴ τοι πᾶσαν ἐτητυμίην καταλῆξω,
 ὅπως ἂν πανδία σεληναίῃ πεπίθοιτο
 ὄμπνιά σοι Διμήτερος ἀροσινόοιο τε Βάχχου
 10 δῶρ' ἀναπεμπέμεναι καὶ ἐπηγεανὸν ὄλβον ὀπάζειν.

Καὶ τῶν μὲν Ἔργων Ὀρφέως οὕτως ἐστὶν ἡ ἀρχή.
 αἱ δὲ ἡμέραι ἦτοι αἱ Ἐφημερίδες αὐτοῦ ἀρχονται
 οὕτως

Πάντ' ἐδάης Μουσαῖε θεοφραδές· εἰ δέ σ' ἀνόγει
 θυμὸς ἐπαυνμίας μῆνης κατὰ μοῖραν ἀκούσαι,
 ρεῖά τοι ἔξεσθω, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσιν,
 οἷήν τ' αἴζιν ἔχοντα κυρεῖ· μάλα γὰρ χρεὸς ἐστὶν
 ἴδμεναι, ὥς αὕτη παρέχει κλέος ἄντηγι μνηός.

[d] Τὸ ἀργύρεον sc. γένος emendat Lenzius p. 18.

[e] Lenzius p. 18. τῶν μεγάλων τοῦ Ὀρφέως ἔργων, ut hoc dis-
 crimine ab Hesiodicis distinguantur Orphica; sed ad hanc rem poeta-
 rum ipsorum nomina apposita sunt. Hesiodi quoque carmen ἔργα με-
 γάλα vocat Athenaeus VIII. 364. B. quanquam posterior vox a Ruhn-
 kenio ejicitur.

et omissis duobus postremis versibus in Chil. XII. 149. τῶν Ἐφημερίδων Ὀρφείως ἀρχὴ τόδε Πάντ' ἐδάης Μουσαῖε — βάλλεο σῇσιν, ubi pro ἀκοῦσαι mendose editum αἰῶσαι. Hinc igitur cognoscitur, duo fuisse Orphei poemata; unum Ἔργα, alterum Ἡμέραι^[f], quorum hoc etiam Ἐφημερίδες inscriptum, illud περὶ Γεωργίας. Nam illa Tzetzae verba, quae nos uncis inclusimus: ὧν ἔργων Ὀρφείως ἦτοι τοῦ περὶ Γεωργίας, editores autem consultu Heinsii ut foedum glossema texto eiecerunt, codicis praestantissimi auctoritate retinenda sunt. Neque labefactatur haec nostra sententia alio Tzetzae loco ad Lyc. 83. Δρύκαρπα κᾶσαν ὀπώραν σημαίνει, ὡς πού φησιν ἐν ταῖς Δωδεκαετηρίσιν Ὀρφεύς

Βάλλειν ἔρνεα πάντα, τὰ τε δρυὸς ἄκρα ***

quem versum idem in Chil. IV. 128. ex Orphei Georgicis profert cum octo aliis: Μέμνησαι τάντης καὶ Ὀρφεὺς ἐν Γεωργίᾳ γράφων

Ἀστράη κοῖρη δὲ πέλει πρὸς ἅπαντα φερίστη
σπέρματα, καὶ δὲ φυτοῖσιν ἐναΐσιμος, ἐν τε βόθροισι
βάλλειν ἔρνεα πάντα, τὰ τε δρυὸς ἄκρα λέγονται,
οἶνας δ' ἐξυλάσθαι, ἐπεὶ στυγέει περίελλα

5 Ἰκαρίου κόρη ληνὸς καὶ ἀδευκέας οἶνας,
μνωμένη δσα' λυγρὰ Διωνύσοιο ἔκητι
Ἀκταῖοι μῆσαντο, μέθῃ δεδμημένοι αἰνῇ
Ἰκάριον, καὶ μιν στυφελᾶς κορόνησι δαΐξαν
σφαλλόμενοι δάροισι χοροϊμανέος Βάκχοιο.

[f] Eustathius p. 1840. 55. εἰπεῖν δὲ δεῖ — πρὸς τὰς ἡλικίας ἡμέρας βιοῦμεν, ὅποιόν τι καὶ τοῦ Ὀρφέως καὶ Ἡσιόδου περὶ Ἡμερῶν etc.

Dodecaeteridum autem longe aliud quam Operum fuisse initium, docet Chiliadum auctor. l. c.

*Δεῦρό νυν οὐατά μοι καθαρὰς ἀκούς τε πετύσας
κέλευθι τάξιν ἔπασαν δσὴν τεκμήρατο δαίμων
ἔκ τε μῆς νυκτὸς ἧδ' ἐξ ἐνὸς ἡμέρας αὐτως.*

unde aliquis suspicetur Orphei Dies sive Ephe-
merides ab eo carmine, quod *περὶ Γεωργίας* in-
scriptum fuit, longe sejungendum esse, quippe
diverso prooemio, *Πάντ' ἐδάης Μουσαῖς*, indu-
ctum. Sed haec inter se conciliari poterunt, si
statuimus id quod ex argumento versus e Geor-
gicis allati (*βάλλειν ἔργα*) patescit, Dodecaeteri-
des partem fuisse ejus carminis, quod *Γεωργία*
vocatur et altero nomine *Ἔργα*. Quae cum unica
ratio sit varios Orphicorum poematum titulos et
prooemia componendi, sic concludo, unum gran-
diusculum opus generatim *Ὀρφείως Ἔργα καὶ Ἡμέ-
ραι* inscriptum duo comprehendisse poemata, quo-
rum prius *Ἔργα* et interdum a potiore parte *περὶ
Γεωργίας* nuncupatum Dodecaeterides sibi adjun-
ctas haberet, posterius autem nominaretur *Ἡμέ-
ραι* sive *Ἐφημερίδες*, planeque simile esset Ephe-
meridi mathematicae, qualem Juvenalis VI. 569.
Plinius XXIX. 1. et Ammianus Marc. XXVIII. 4.
433. significant. Eorum autem omnium exordia
servata sunt, primae partis *Εἰ δὲ γεωπονίης*, po-
stremae *Πάντ' ἐδάης*, et Dodecaeteridis, quae, ut
mea fert opinio, utrique interjecta fuit: *Δεῦρό
νυν οὐατά μοι κ. τ. έ.* Utrum autem haec tria
carmina ab eodem poeta condita et uno filo de-
ducta an a Criticis ad unius perpetui operis

formam revocata fuerint, interpositis ejusmodi exordiis, quibus unum ad alterum referretur et quasi agglutinetur, id scire nemini concessum; sed ipsum illud *Εἰ θεὸς γεωπονίης* sermonis continuati indicium praebet, neque incredibile videtur illas viginti quatuor rhapsodias, quarum veteres meminere (v. P. II. C. V. §. 5.), ita fuisse inter se contextas ut partes unius corporis esse appareret, quam ad rem tum illam Theogoniae praefactionem *Δωδεκάτην δὴ τήνδε παρὰ σέο ἔκλυον ὁμῶς* (v. C. V. §. 1.) tum hanc Musaei appellationem idemtidem repetitam et Palinodiae ipsi praemissam spectasse arbitror^[ε]. Sed jam huncce carminum particulas per saturam exhibebo.

[ε] Simili quodam artificio suspicor poetarum epicorum carmina ab ipsis separatim edita per diasceustas ad speciem cycli copulata et quae ad commissuram necessaria viderentur, adjecta esse, interpositis uno aut pluribus versibus, quibus unius poematis exitus alterius exordio adaptaretur, quod quam facile effectum fuerit, exemplo Timolai et Idaei Rhodii docemur, quorum uterque singulis Homeri versibus singulos suos subtexit et quidem per totam Iliadem et Odysseam, *παρεμβάλων στίχον σίχην*. Iliadis in quibusdam exemplaribus hoc fuit exordium:

*Ὡς οἱ γ' ἀμφίπτον' τάφον Ἑκτορος ἤλθε δ' Ἀμαζῶν
ἄρῃος θυγάτηρ μεγαλήτορος ἀνδροφόνου.*

quo additamento Amazonia, quae Suidas inter Homeri opera refert, Iliadi subtexta videntur, similiterque Aethiopis, Halosis et cetera, quae ad cyclum Trojanum pertinent. Ceterum arbitror nomen cycli bifariam dici, partim de numero carminum diversorum, quae similitudine argumenti quodammodo congruerent nec tamen in unum corpus relata essent, sicut hodie scriptores rerum Anglicarum, Italicarum, Polonicarum plerique separatim extant; partim de complexu et collectu certorum carminum quae a diasceustis in unum volumen transcripta atque ita sibi accommodata essent, ut seriem quandam historiae efficerent, additis, quae ad integritatem narrationis deessent, contrariisque recisis, quod in illo scribendi genere, quo Cyclici usi sunt, sine dubio facillime effici poterat. Praeter illum autem imaginarium cyclum et hunc, qui pro cuiusque copiis modo plura modo pauciora carmina continebat, tertius, ut opinor, fuit is cuius auctor ferebatur Ho-

§. 2.

Tzetzes ad DD. v. 780. Ὀρφεύς ἐν τῷ περὶ Γεωργίας αὐτὴν ἀπλῶς ἡμέραν τῆς σελήνης τὴν τοιάνδε λέγει λυσιτελεῖν ἢ καὶ ἀνόνητον, ἀλλ' ὅταν τοιῶσδε σχηματισθῇ καὶ συντρέχῃ ζῳδίοις τε καὶ ἀστράσιν. Et ad v. 568. οὕτως μὲν Ἡσίοδος τυχαίως καὶ ἀπλῶς φησιν ἀροτριᾶν καὶ σπείρειν — Ὀρφεὺς δὲ μαθηματικῶς πάντα παρακλεῖσθαι δοῦν. Οἷον σελήνης τρεχοῦσης περὶ παρθένον πάντα φυτεύειν πλὴν μόνων ἀμπέλων· μισεῖ γὰρ ἡ παρθένος τὴν ἀμπελον διὰ τὸν πατέρα Ἰκάριον. Διὸς ὕδροχόον περιπολεύοντος μὴ πλεύσης, χειροπὴ γὰρ τότε ἡ θάλασσα. Τοῦ αὐτοῦ Διὸς ἐν ἰχθύσιν ὄντος καλὸν γάμους ποιεῖν, καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως· quorum priorem partem ad Georgica proprie sic dicta pertinere Icarii nomen ostendit, universa ad carmen Ἐργων referenda esse, plura vitae actuosae negotia complexum, ex argumenti varietate intelligitur. Itaque desinit mirum esse, quod neque Columella I. 1. 428. neque Plinius in recensu Geoponicorum, ac ne Graeci quidem rei rusticae scriptores Orphei Georgica commemorent^[h], si quidem hic non quid faciat laetas segetes et cetera boni agricolae officia sed dierum observa-

merus, Thebaldem cyclicam, Epigones, Iliadem, Amazonia, Odysseam cyclicam (v. Buttmann. ad Schol. Med. p. 574.) et Nostos complexus. Sed de hoc plura alias.

[h] v. P. I. c. VI. §. 2. N. VII. Scaliger ad Man. II. 19. Manilium Orphei Georgica legisse putat sed falso titulo Operum Hesiodi inscripta, eoque factum esse ut multa Hesiodo tribuat, quae apud eum non legantur. Verum nec Orphei Georgica conveniunt quae ille narrat, et discrepantiae causa, ut aliquot locis significavimus, aliunde repetenda.

tionem superstitiosam docere professus est. Sed pergam ad caetera. Tzetza ad v. 763. *κατάρχεται καὶ φησιν ὅποια τούτων ποίῳ τῶν ἔργων καθέστηκεν χρήσιμος συγκεχυμένως καὶ ψευδῶς καὶ οὐχ, ὥσπερ ὁ μέγας Ὀρφεύς, διδασκαλικῶς καὶ τεχνικωτέρως. Ἐκείνος γὰρ οὕτω φησὶ*

*Πρῶτον μὲν πρῶτῳ ἐνὶ ἡματι φαίνεται Ἄρης,
μήνῃ δ' εἰς Ἴ' Ἄρην ἐπιτέλλεται· ἴσχει δ' ἔργων.
τῇδε γὰρ ἔθεντο σάσα φίσιν δίκαιων ἀναφαίνει.
αὐτὰρ ἐπὶ τῷ τρίτῳ ἡμῶς ἀπόπροθεν ἡλιόιο,
πᾶσιν ἐπιχθονίοισι φυτοσπόρου αἰτή ἀλκῆς.
τετραδί δ' αὐξομένη πολυφειγγέα λαμπάδα τείνει.*

καὶ καθ' ἑξῆς πέντε, ἕξ, ἑπτὰ μέχρι τῆς τριακοστῆς. quorum duo primores versus vereor ne vitium contraxerint φαίνεται Ἄρης pro φαίνειτ' ἀραϊή μήνῃ, ὅτ' εἰς Ἄρην etc. Idem ad v. 764. *τὴν τριακοστὴν οὗτος ἀγαθὴν λέγει, ἣν Ὀρφεύς φαύλην πᾶσιν ἔργοις φησὶ, δοσοληψίαις [1] δὲ μόναῖς ἐσθλῇ.* quae fortasse ex libro Ephemeridum desumpta sunt. Sed haec priusquam absolvamus, Wesselingii occurrendum est argumentationi, qui quum versus, quos Johannes et Isaacus Tzetzes Orpheo adscribunt, in Maximi carmine apotelesmatico reperisset iisdem omnibus verbis, illud par nobile fratrum communi errore pro Maximo Orpheum citasse auctorem, credere inductus est. Eamque opinionem amplexus Tyrwhittus in Praefat. ad Lith. LVIII. haec scribit. „Incidit forte

[1] Nomen *δοσοληψία* a Schneidero addubitatum h. l. reponendum. Ptolemaeus Tetrab. L. IV. p. 46. ὁ τοῦ Ἑρμοῦ ποιεῖ τοὺς ἀπὸ δόσεων καὶ λήψεων ἐργαζομένους, id est mensarios, propolas etc.

„Tzetzes in librum omnia haec poemata (Ephemerides, Dodecaeterides, Georgica) simul continentem; in quo libro quum primum locum occuparent Ephemerides, quae, utpote Musaeo inscriptae, ad Orpheum auctorem pro more referendae viderentur, ipse properanter et incaute caetera etiam in eodem libro poemata Orpheo tribuenda existimavit. — Poema *περὶ Γεωργίας*, ex quo velut Orphei multos versus protulit Tzetzes, satis jam constat non aliud fuisse ab illo, quod vulgatum est sub titulo *Μαξίμου περὶ κατὰρχων*.“ Hanc sententiam impugnat Lenzius in Dissert. de Orphei Opp. et DD. duobus potissimum argumentis, primo, quod ex hoc carmine versus afferuntur complures, quorum nullum in Maximi poemate vestigium cernitur; neque id codicis defectu excusari posse, nam exordium quidem carminis hujus amissum sed eam partem, quae est de operibus rusticis, integram esse et incorruptam; secundo, quod non solus Tzetzes sed etiam Proculus Orphei *Ἔργα* commemoravit v. §. 1. Utrumque argumentum leviculum est; hoc, quia sciri non potest, utrum carmen, cujus Proculus meminit, idem sit a Tzetze usurpatum an aliud, nec omnino quaeritur fueritne Orphei quoddam carmen *Ἔργα* inscriptum, sed an hoc, quod Tzetzae tractarunt, Maximo potius quam Orpheo tribui debeat. Contra alterum hoc dici potest, non constare certo, e Maximi carmine multa an pauca exciderint; sed pro argumenti amplitudine breve ac mutilum videri. Nam illa

octo vitae negotia, quae persequitur Maximus, quota pars sunt materiae ad tractandum propositae? Ille tantummodo de lunae cum dodecatemorii congressu agit; de duodecim locorum potestatibus, de adspectibus seu radiationibus stellarum, de trigonis, quadratis, diametris et quomodo pro ratione cujusque geniturae sint eligenda idonea tempora actionum, de his igitur et aliis rebus quas Zahel et ceteri auctores de Electionibus tractant, nullum verbum legitur; quin ne lunae quidem ad reliquos planetas applicationes enarrat, de quibus Firmicus in primis libri quarti capitibus multa tradit; quo major est suspicio, minimam totius operis partem ad nostra tempora servatam esse. Quae quum ita sint, non miror quod Hermannus in Praef. p. VIII. Lenzii argumentis adduci se negat, ut carmen Orpheo adscriptum ab eo, quod Maximus edidit, diversum putet. Sed suppetunt aliae graviores rationes. Primum Tyrwhittus ponit, inter varia diversorum auctorum opuscula eodem volumine comprehensa principem locum occupasse Ephemerides Orphei nomine insignitas et ex eo Tzetzarum errorem natum, ut Maximi carmen his subjunctum Orpheo tribuerent, cujus nomen in protocollo invenissent. Nos vero, sive Hesiodi operis descriptionem consideramus ab imitatoribus haud dubie servatam, sive Ephemeridis ipsius initium *Πάντ' ἐδάς* — quo velut colophone addito Musaei institutio consummatur, Orphei *Ἠμέρας* ejus *Ἔργους* subjectas potius quam praemissas fuisse

intelligimus. Deinde si Orphei *Γεωργία* sive *Ἔργα*, in Tzetzarum codice scripta, nihil aliud sunt quam hoc Maximi carmen, sequitur, hos versus, quos Tzetzae ex Orpheo nulla cum operis notatione afferunt:

Νῦν δ' ἄγε μοι κόρη Πιμπληϊάς, ἔννεπε Μοῦσα

ad Lyc. 275. et 410. in Exeg. p. 31. et Chil. VII. 91. 949. [1] et

*Οὐδ' ἦν Ἰφίκλοιο θωάτορος αὐδάλοιο,
δστε καὶ ἀνθερωέσσιν ἐπέτρεχεν, οὐδέ τι καρπὸν
σίνετ' ἀήσυρα γυῖα φέρων ἐπὶ λήμιον αἶον* [1]

in Chil. II. 92. 605. Exeg. p. 26. et hunc

Εἰ μὲν γὰρ στείχησιν ἐπ' ἀρνιοῖς θοοῖς

in Exeg. p. 33. qui omnes apud Maximum leguntur, in illo quoque carmine, quod Tzetzae Orphei *Ἔργα* vocant, inventos esse. Jam vero hujus carminis, ut iidem narrant, hoc principium fuit: *Εἰ δὲ γεωπονίης σὲ φιλομυβρότου ἡμερος αἰρεῖ*. eaque in re errare omnino non potuerunt. Apparet igitur versus paullo ante a nobis allatos, *Νῦν δ' ἄγε* et *Οὐδ' ἦν* et *Εἰ μὲν*, in Tzetzarum exemplari huic prooemio postpositos fuisse. At in Maximi carmine versus primus, quo Musa invocatur, est centesimus quadragesimus primus,

[1] Tribus postremis locis legitur *Λειβηθριάς ἔννεπε Μοῦσα*, accommodata ad Orphei personam, idemque reponendum Exeg. p. 90. pro *Κωνσταντίας*, quod e Maximi carmine huc transfluxit; nam tantus certe Tzetzae stupor non fuit, ut Orpheum pro Constantinopolitano haberet.

[1] *Ἄγιον ἄκρον* emendat Wakefield. in Silv. Crit. P. III. 141. ut in homerico loco legitur et apud Hesiodum Fragm. II. *ἄκρον ἐν ἀνθερώων καρπὸν δέν οὐδέ πατὴρα*. v. Interpr. ad Lucian. Quom. Hist. scrib. §. 8. p. 478. T. IV. qui in L. pro Imagg. §. 20. p. 47. T. IV. hunc versum usurpat, non illum homericum.

tres sequentes de Iphiclo sunt v. 422—424. decem autem, quos Tzetzae in principio Operum legerunt *Εἰ δὲ γεωπονίης* etc. his omnibus posteriores sunt v. 456—465. quorum ultimum excipit ille *Εἰ μὲν γὰρ στείχησιν* —. Sequitur ergo Maximi carmen aut olim longe alio quam nunc decucurrisse ordine, aut ab Orphei Operibus fuisse diversum. Quanto autem ad fidem promptius est, Maximum complures locos ex Orpheo ad se translulisse mutato subinde ordine, quam idem poema in codicibus ita perversum et conturbatum esse, ut quae in uno praecederent, sequerentur in altero? Deinde Tzetzae plures afferunt Orphei versus, qui perspicue ad agri culturam pertinent:

*Σηκάζειν πυρούς τε καὶ ἀστάχνας κατ' ἀλωάς.
ἀνδρῶν λιμῶντων, ὅτε τε ξανθὴ Δημήτηρ
κρίνη, ἐπιγεομένων ἀνέμων, καρπὸν τε καὶ ἄχνας.*

in Exeg. p. 26. et ibidem

Σμήνεα δ' ἐργάζοιο μελισσῶν ἀδωάων

et ad Hes. Opp. 502. *τὰ ἔπη ἐκ τῶν Ὀρφέως μετεβλήθη. φησὶ γὰρ*

*Πολλὰ δ' οὐρανόθεν καὶ ἐπαρτίες ἐκ νεφελάων
τῆμος ἐπόρηνται φηγοῖς καὶ δένδροισιν ἄλλοις
οὔρεσιν τε σκοπέλοις τε καὶ ἀνθρώποις ἐριθύμοις
πηγυλίδες, καὶ ἔσσονται ἀμειδίες· αἱ δὲ γὰρ ὄντως
τρύουσιν καὶ θῆρας ἐν οὔρεσιν, οὐδὲ τις ἀνδρῶν
προβλώσκειν μεγάρων δύναται κατὰ γυῖα δαμιασθεῖς
ψύχει λευγαλέῳ· πάχνη δ' ὑπὸ γυῖα μέμνεκε.*

quorum omnium nullus in Maximi reperitur poematio. Hujus autem disputatio de temporibus agri culturae opportunis, haud centum versuum

numerus explens 456—543. carminis per plures, puto, libros decurrentis exigua pars existimanda est, quam nisi Tzetzae a ceteris avulsam legerunt, non potuerunt eo aberrare, ut Orphei Georgica esse putarent; nam quae illam antecedunt et sequuntur de auspicandis doctrinis, de liberatione e vinculis et cetera, nihil pertinent ad opera rustica sed ad ἔργα in universum, quorum pars est γεωργία. Postremo in illo Maximi loco et in toto ejus, quod superest opere, tantummodo lunae cum certis signis congressus, quid boni malive afferat, explicatur; Orpheus vero ceterorum quoque planetarum per singulas coeli stationes et cujusque conjunctionis apotelesmata descripserat, ut Tzetzes docet: Διὸς ὑδροχόον περιπολεύοντος μὴ πλεύσης. His igitur argumentis adducor ut carmen illud, quod Tzetzae Orpheo tribuunt, a Maximo non compositum sed exscriptum multis locis et compilatum censeam^[m].

§. 3.

De Dodecaeteride superest Tzetzae testimonium duplex, unum in Exeg. p. 127. Ὅρφευς ἐν ταῖς Δωδεκαετηρίσιν

Ὡδὲ γὰρ ἂν μέννοι καθαρὸς τε (καὶ) ἔμπλεος οἶνος
ἦδυμος εὐώδης τε· καλὸν δ' ἔτος ἐστὶ φύτεϊη.

alterum ad Lyc. 523. δείκνυσι δὲ καὶ Ὅρφευς τὴν

[^m] Versus qui in Tetz. Exeg. p. 28. sine auctore affertur ἢ Φαίνων δύσιλητος ἢ Ἄρης ἐγρεκύνδοιμος extatque in Maximi v. 268. fortasse Orphei est; quanquam Καταρχῶν scriptores poetici fuerunt plures.

ταύτων διαφοράν, οὕτωςι λέγων ἐν ταῖς Δωδεκα-
στηρίσι

Ἔσται δ' αὖτις ἀνὴρ ἢ κολίρανος ἢ τύραννος^[a]

ἢ βασιλεὺς ὃς τῆμος ἐς οὐρανὸν ἵξεται αἰπύν.

quorum sententia a Scaligero perperam reddita^[b]
perspicitur ex iis, quae Mathematici de genesi
imperatoria praecipunt. Manetho L. I. 277.

Ἦνίκα δ' εὐκέρεσσα μέσον πόλον ἀμφιβιβῶσα

ἡλὸς τ' ἐπικέντρος ἐν ἀρσενικοῖσι τόποισι,

γεννώσιν βασιλῆα, θεὸν βροτὸν ἀνδρώποισιν.

quod eodem modo Ptolemaeus tradit Tetrab. L.
IV. 45. A. ἐν ἀρσενικοῖς ζωδίοις ὄντων ἀμφοτέ-
ρων τῶν φώτων καὶ ἐπικέντρων — οἱ γεννώμε-
νοι βασιλεῖς ἔσονται. et quae ad Orphei similitu-
dinem proxime accedunt, Manilii verba de judi-
cis horoscopo:

Illum urbes et regna tremant nutuque regentur

unius et coeli post terras regna manebunt.

L. IV. 552. cf. Firmic. VIII. 19. 225. et Tzetz.
Chil. I. 474. Δωδεκαετηρὶς τοῦ Διὸς a Zoroastre
sumta extat in Geoponn. L. I. c. 12. cf. Adr. Ju-
nium de Ann. et Mens. c. II. Scaligerum ad Ma-
nil. L. II. p. 256. 291. Salmasium de Ann. Clim.
p. 238. aliosque ab Eberto allegatos in Dissert.
Sicul. T. I. p. 4. Onomacriti nomen a Scaligero
(in Fragm. Chron.) in hac causa usurpatum nol-
lem; nam haec astrologica carmina, Dies, Opera,
et his intertexta Dodecaeteris, sive ex aetate te-

[a] Legitur disjunctis syllabis ἔσται ὃ αὖ τις.

[b] Is dicit apotelesma cujusdam Genethliaci esse consulti super
genesis alicujus.

stium aestimentur sive ex argumento suo omnium recentissima videri debent. Neque tamen hoc eo dico, quasi Graecos ante Berosum primum, ut dicitur^[c], astronomiae doctorem, nullam Genethliologiae speciem cognitam habuisse putem^[d]. Herodotus enim II. 82. Aegyptiorum inventam esse

[c] Salmas. Exerc. Plin. p. 657. Menag. ad Diog. X. 93. Schneider. ad Arg. 209.

[d] Simplicius in Auscult. L. II. p. 65. Α. τὸ τῆς ἀστρολογίας ὄνομα, μῆπω τότε (Posidonii temporibus) τῆς ἀποτελεσματικῆς εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐλθοῦσης, ἐπὶ τῆς νῦν καλουμένης ἀστρονομίας ἔκρεον. Eadem fortasse sensit Phavorinus, qui ap. Gell. XIV. 1. disputat, disciplinam istam Chaldaeorum tantae vetustatis non esse, quantae videri velint; quanquam fieri potest, ut haec adversus eos dixerit, qui Zoroastri libros apotelesmaticos venditarent. Simplicio nihil officunt Magorum et Chaldaeorum in Graecia peregrinationes et praedictiones, quae partim dubiae sunt, partim aperte fabulosae, partim nullum certum istius artis indicium afferunt, velut quae Xanthus Lydus de Magorum successione a primo Zoroastre usque ad regni Persici occasum tradidisse dicitur. v. Creuzeri Fragm. Hist. p. 224. quaeque Heraclides Ponticus de Magi cujusdam cum rege Gelone conversatione fabulatus est Strab. II. 98. cujusmodi multa de Democrito et Protagora (Philostr. V. Soph. I. 10. 494.) narrantur partim nulla partim exigua fide tradita. Chaldaeos Euripidis victoriam praedixisse Gellius refert XV. 20. sublata artis nota; Magi illius de Socrate praesagium, quod Diogenes e subditicio Aristotelis libro refert (v. Luzac. Lectt. Acad. p. 83.) praeterea quod fictum est, ne ipse quidem fabulae auctor, si quid video, ex horoscopi observatione ductum sed ex oculis, fronte, vultu Socratis, Metopostoporum more, conjectum videri voluit. v. Luz. p. 244. Denique nihil momenti facit quod Annaeus Gaz. Theophr. p. 621. C. Platonem dicit τὴν τῶν Χαλδαίων καὶ Αἰγυπτίων φιλοσοφίαν Graeciae intulisse; nec Proculi testimonium in Tim. IV. 285. sq. θαυμασιωτάτην εἰναί φησιν ὁ Θεόφραστος ἐν τοῖς κατὰ τὸν χρόνον τὴν τῶν Χαλδαίων περὶ ταῦτα θεωρίαν, τὰ τε ἄλλα προλέγουσαν καὶ τοὺς βίους ἐκάστων καὶ τοὺς θανάτους καὶ οὐ τὰ κοινὰ μόνον, οἷον χειμῶνους καὶ εὐθίας, ὥσπερ καὶ τὸν ἀστέρα τοῦ Ἑρμοῦ χειμῶνος μὲν ἐκφανῆ γενόμενον, ψυχή σημαίνειν, καύματα δὲ θέρους. πάντα δ' ὅν αὐτοὺς καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἴδια προγνώσκειν ἀπὸ τῶν οὐρανίων ἐν τῇ περὶ σημείων βίβλῳ φησίν. quae Schneiderus fragmentis libri de signis addere potuisset. Etenim haec ad prognostica pertinent, quorum scientia Graecis vetus et indigena fuit et ab ipso Hippocrate celebratur. v. Coray ad Hipp. de Aer. et Locc. p. 8. eandemque artem significat Euripides ap. Clem. Strom. I. 15. 306. ὁ Βηρύτιος Ἑρμῖππος Χεῖρωνα τὸν Κόνταυρον σοφὸν καλεῖ, ἐφ' οὗ καὶ ὁ τὴν Τιτανομαχίαν γράψας φησιν ὡς πρῶτος οὗτος

dicat, quis mensis diesque cuique deorum consecratus et quo die quales qualique fortuna homines nascerentur — καὶ τοῦτοις τῶν Ἑλλήνων οἱ ἐν ποιήσει γινόμενοι ἐχρήσαντο. Id qui fecerint, frustra percontamur interpretes. Hesiodus quidem docet quibus diebus pueri, quibus puellae auspiciato nascantur et nubant, sed tota ejus disputatio ab Aegyptiorum subtilitate longissime remota est, qui, si omnino astrologicas rationes sequuti sunt, sine dubio non omnium mensium dies eosdem natura pares statuerunt, sic ut qui unius mensis nosset dies fatales, nosset omnium, sed totius anni et fortasse totius dodecaeteridis singula momenta et progressus diurnos minutatim scrutati sunt[*]. Itaque licebit suspicionem in poetas transferre Orphicae et Pythagoricae sectae addictos, quos in hoc quoque doctrinae genere decreta Aegyptiorum aemulatos esse, admodum credibile est. Eaque cogitatio animum ad Orphei sententiam paullo ante propositam revocat.

εἰς τε δικαιοσύνην θνητῶν γένος ἦγαγε, δέξας
ὄρον καὶ θυσίας ἱλαρὸς καὶ σχήματ' Ὀλύμπου

(vid. Vossii Epp. Myth. LXX. 301.) Ἰππὸ δὲ ἡ θυσία τοῦ αὐτοῦ, συν-
οικήσασα τῷ Ἀχιλλεῖ ἐδιδάξατο αὐτὸν τὴν φυσικὴν θεωρίαν (Eurip.
Fragm. Melan. XXVII.)

ἡ πρῶτα μὲν τὰ θεῖα προὔμαντεύσατο
χρησμοῖσι σαρφεῖν ἀστέρων ἐπαντολαῖς.

Aeolus enim, ut acutiores interpretantur, tempestates non rexit sed praedixit tantummodo — Jurisjurandi religionem, quam Titanomachiae auctor Chironem sanxisse refert, Hermes quoque Stob. Ecl. I. 52. 40. p. 978. inter prima vitae excolendae adminicula numerat; bacchationes et teletas a Chirone Liberum addidicisse tradit Ptolemaeus Heph. IV. 66.

[*] Deos, de quibus Herodotus loquitur, planetas esse e verbis ejus minime intelligitur. v. Mursiana de Hebd. Gentil. p. 148. in Oelrich. Germ. Liter. T. I.

Πρώτον μὲν πρώτῳ ἐν ἡματι φαίνεται Ἄρης
 μήνη δ' εἰς Ἄρην ἐπιτέλλεται· ἴσχει δ' ἔργων.
 τήνδε γὰρ ἑξανύσασα φύσιν δίκερων ἀναφαίνει.
 αὐτὰρ ἐπὶ τρίτον ἡμαρ ἀπόπροθεν ἡέλειοιο,
 πᾶσιν ἐπιχθονίοισι φυτοσπόρου αἰτή ἀλκῆς.

quos versus J. Scaliger de Emend. Temp. T. I. p. 10. hunc in modum corrigi vult: *πρώτα μὲν ἐν πρώτῳ — μήνῃ ἔς τ' Ἄρην ἐπιτέλλεται — τόνδε γὰρ ἑξανύσασα — αὐτὰρ ἐπὶ τρίτον ἡμαρ* — itaque interpretatur in Prolegg. p. 47. si prima neomenia in diem Martis i. e. feriam tertiam inciderit, abstinendum ab opere, singulis diebus singulos existimans deos praepositos fuisse in dominio quatuor viginti horarum sibi succedentium ea vicissitudine, quae a Dione Cassio exposita est. v. P. III. C. IX. §. 7. Verum ille locus tum uno, ut diximus, verbo mutato in aliam sententiam verti, tum retenta pristina lectione commode explicari potest. v. Selden. de Jur. Gent. L. III. c. 19.

§. 4.

Ex Ephemeride fortasse excerptus est ille versus, quem J. Lydus asservavit p. 26. *Μάρτυς Ὀρφεὺς λέγων*

Ἐβδόμη, ἣν ἐφίλησεν ἄναξ ἐκάεργος Ἀπόλλων [a].

[a] Affert hunc versum Bapt. Egnatius Racematt. c. XXI. 348. in Grut. Lamp. T. I. ex Maximi Planudis libro, ut arbitror, quo se plurimum adjutum esse in illa de dierum nominibus disputatione profitetur. Nam ex eodem libro hunc locum apponit: *οἱ περὶ Ζωροάστειαν καὶ Ὑσιόσπην Χαλδαῖοι καὶ Αἰγύπτιοι ἀπ' ἀριθμοῦ τῶν πλανήτων ὡς ἐν ἐβδομῇδε ἡμέρας ἀνέλαβον*, quae verba Rivetus de Orig. Sab. c. V. Seldenus III. 19. 390. Martorelli de Theca Calam. p. 511. et,

quem versum haud contendam Proculo notum fuisse in Tim. III. 168. ἡ μονὰς καὶ ἐπτάς ἀριθμοὶ νοεροὶ τινες· ἡ μὲν μονὰς αὐτόθεν νοῦς, ἡ δὲ ἐπτάς τὸ κατὰ νοῦν φῶς, καὶ διὰ τοῦτο ὁ περικόσμιος νοῦς μοναδικός τε καὶ ἐβδοματικός ἐστιν, ὥς φησιν Ὀρφεύς. Id enim Proculus solitis sibi argumentis ex quolibet alio Orphei loco efficere potuit, Neque Aristobulum arbitror, si hunc versum legisset, tam luculentum testimonium praetermissurum fuisse eo loco, quo de septimi diei religione disserit. v. Valcken. de Arist. p. 118. Heraclitum autem, qui Hesiodum ob delectum dierum reprehendit, Plutarch. Camill. c. 19. Orpheum praetermisit, totum ejus carmen περὶ Ἡμερῶν ignorasse, pro concesso et probato habeo. Item ex Ephemeride sumta videntur, quae Tzetzes ad v. 817. adnotavit: Ὀρφεὺς ἄλλας παραδίδωσιν ἡμέρας ἀνυσίμους καὶ ἀποφράδας, ἑτέρας δὲ Μελάμπους. cujus carmen etiam Proculus provocat ad v. 180. τοῦτο Ἡσίοδος ἐκ τοῦ Μελάμποδος εἴληφε. φησὶ γάρ που ἐκεῖνος, ἐν πέμπτῃ σελήνῃ τις ἐπίορχον ὁμόσας τοσαῖςδε ἡμέραις τελευτᾷ. Et ex his fontibus derivata videtur quinti diei religio, de qua Servius ad Georg. I. 217. Quinta luce nullius operis initium su-

qui multo accuratius hanc quaestionem pertractarunt, docti Itali ad Pitt. di Ercol. T. III. Tav. 7. Anonymo cuidam tribuunt. Sunt vero ejusdem Lydi p. 14. cui versum Orphicum debemus. Quae is adjungit illico: τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν μίαν, ὥς καὶ οἱ Πυθαγόρειοι, καλοῦσιν, confirmat Diogenes VIII. 30. οἱ Πυθαγόρειοι τὴν κεφαλὴν τοῦ χρόνου οὐχὶ πρώτην ἀλλὰ μίαν ὠνόμασαν. Graecos posteriores nomen cardinale εἰς pro ordinali πρώτος usurpasse observationum sacrarum scriptores docent.

mas; dicitur enim hic numerus Minervae esse consecratus, quam sterilem esse constat; unde etiam omnia sterilia quinta luce nata esse dicuntur, ut Orcus, Furiae, Gigantes, quae nullo modo ab astrologis suspensae sunt rationibus. Ad celebrandam septimi diei sanctimoniam scriptum est illud Ἐβδόμη ἦν ἐφίλησεν, quod ut cum Hesiodia sententia Τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάορα γείνατο Ἀητῷ v. 770. maximam similitudinem habet, ita a nobis ad Orphei Ἡμέρας relatum est. Etenim dii, ut Arnobius cavillatur VII. 32. ex uteris prodeunt, et habent dies laetos, quibus eis adscriptum est, auram usurpare vitalem; quae opinio Aegyptiis et Graecis [?] communis sed apud utrosque diverse orta et habita est. A graecanica superstitione manavit ille versus Hom. H. in Merc. 19. τετράδι τῇ προτέρῃ, τῇ μιν τέκε πότνια Μαῖα, qui ut loco non suo positus notatur a Criticis, cetera inculpatus. Nam de dei natalibus vulgo ita creditum: Ἐρμῇ μάλιστα τῶν ἀριθμῶν ἡ τετράς ἀνάκειται· πολλοὶ δὲ καὶ τετράδι μηνὸς ἱσταμένου τὸν θεὸν ἱστοροῦσι Plutarch. Symp. IX. Quaest. III. 2. 404. Ἡ τετράς ἐνομιζέτο Ἐρμῶ καὶ καθ' ἕκαστον μῆνα ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ πλαχοῦντα ἀπετίθεντο τῷ Ἐρμῇ Schol. Arist. Plut. 1127. eumque diem Hesiodus auspicatissimis adnumerat v. 770.

Πρῶτον ἔνη, τετράς τε καὶ ἐβδόμη ἱερὸν ἡμᾶρ

[b] Graecos Salmasius de Ann. Clim. p. 836. cum Judaeis comparat Patriarcharum natales enumerantibus.

nec in prima tantum parte sed per totum mensem v. 797.

πεφύλαξο δὲ θυμῷ
τετράδ' ἀλείψασθαι, φθίνοντός θ' ἱσταμένου τε
ἄλγεα θυμοβορεῖν· μάλα τοι τετελεσμένον ἔμαρ

et v. 819.

τετράδι δ' ὄλγε κίθον· περὶ πάντων ἱερὸν ἔμαρ
μάσση.

quanquam idem dies ob alias rationes inauspicatus habebatur. Ambrosius Hexaem. L. IV. 9. Quomodo ergo gentiles quartum plerique consueverunt cavere et inutile putant hoc numero aliquid ordiri? Lunam quartam, si pura fuerit, neque obtusa cornibus, dare reliquis diebus usque ad exactum mensem indicium serenitatis existimant. Nolunt igitur iisdem exordiis inchoare quibus serenitas inchoatur.“ Idemque Graeci veteres statuerunt, quanquam diversam causam interserentes. Photius: Τετράδι γέγονας, ἐπὶ τῶν ἄλλως πονούντων· καὶ γὰρ τὸν Ἡρακλέα τετράδι γεννηθέντα Εὐρυσταεῖ τάλαιπωρῆσαι. Φιλόχορος δὲ αὐτὴν καὶ ἐπὶ Ἑρμοῦ δύνασθαι λέγεσθαι· ἀνατεθεῖσθαι δὲ τῷ Ἡρακλεῖ ἐν ταύτῃ εἰς θεοὺς μεταβάντι· sicut Martyrum natales dicuntur, quibus consummati sunt. Eustathius p. 1353. 5. ἀνάκειται αὐτῷ ἡ τετράς ἄλλον τρόπον ἥπερ τῷ Ἡρακλεῖ, ἐξ οὗ παροιμία τὸ ἐν τετράδι γέγονας, ἥγουν ἐν ἀποφράδι [*].

[*] Hoc potissimum in quartum tertiae decadis quadrat. Etym. M. ἀποφράδας οἱ Ἀπικτοὶ τὰς ἀπηγορευμένας — ἀς δὲ ἐπεικάδας κα-

Unde Pythagoreorum pendet commentum τὸν Ἡρακλέα ἀκλινῇ γεγονότα τετράδι γεγενῆσθαι, ob dei videlicet similitudinem cum hermis quadratis. v. Nicomach. Arithm. IV. 24. cf. Tzetz. Chil. XII. 508. Cetera, quae ad hunc numerum pertinent collegerunt Adagiorum enarratores, P. Merula Cosm. I. 22. 7. Meursius Denar. c. VI. Meinekus ad Menandr. p. 110. De subsequentibus diebus Schol. ad Plut. I. c. ἔξω τῶν ἑορτῶν ἱεραὶ τινες τοῦ μηνὸς ἡμέραι νομίζονται Ἀθήνησι θεοῖς τισιν, οἷον νουμηνία καὶ ἐβδόμη Ἀπόλλωνι, τετρὰς Ἑρμῇ καὶ ὀγδὴ Θησεῖ^[d] — ἡ ἕκτη Ἀρτέμιδι ἐκάστου μηνός^[e]. Apud Theophrastum Char. XIV. superstitiosus ille Hermaphroditos suos coronat ταῖς τετάρταις καὶ ταῖς ἐβδομάταις, ubi pro τετάρταις Coraius substituit ἕκταις, quia Pythagoras iussit Ἀφροδίτῃ θυσιάζειν τῇ ἕκτῃ Jamblich. V. 152. Sed quis contendat hujus praecepti auctorem fastos Atticos sequutum esse potius, quam proprias Pythagoreorum rationes, qui numerum senarium Veneri dedicarunt Procl. in Parm. p. 203. T. IV. Cous. eumque Ἀρμονίαν, γάμον, Ζυγίαν, et Γαμηλίαν nuncuparunt? Jamblichus ipse

λοῦσι, φθίνοντος τοῦ μηνὸς τετράδα, τρίτην, δευτέραν. Plutarchus Quaest. Rom. XXXVIII. 334. τὰς ἀποκλίτους ἡμέρας ὡς ἀχρηματίστους φυλαττέμεθα. His appositum et propinquum est, quod idem docet c. XXXIV. 332. ἡμέρας ληγούσης καὶ μηνὸς φθίνοντος εἰσάσαι ἐναγίζειν οἱ πολλοί. unde τριακάδας vocabant τὴν τριακοστὴν τῶν νεκρῶν Anecd. Bekk. p. 308. et Hemsterh. ad Luc. Dial. Mort. I. 399. et Theod. Gaza de Mens. Att. p. 305. ut Jovi Numeniam ita τὴν ἔννῃ Plutoni consecratam fuisse affirmat.

[d] v. Corsin. Diss. XIII. 342.

[e] Antiochenses contra communem morem eodem septimo die Apollinem Dianamque venerabantur Liban. Decl. T. I. 236.

causam affert arithmetica, additque Herculi octavum diem consecratum esse a Pythagora, quia ille, ut Homerus ait, ἡλιτόμηνος natus h. e. mense octavo [7]. Praeterea ex Athenaeo XIV. 659. C. Μένανδρος ἐν Κόλακι τὸν τοῖς Τετραδιασταῖς διακονούμενον μάγειρον ἐν τῇ τῆς Πανδήμου Ἀφροδίτης ἑορτῇ ποιεῖ ταυτὶ λέγοντα apparet quartum quoque diem Veneris sacra habuisse; nec minus perspicue Proculus ad Opp. 798. ἡ τετάρτη ἱερὰ Ἀφροδίτης καὶ Ἑρμοῦ καὶ διὰ τοῦτο πρὸς συνουσίαν ἐπιτηδεῖα^[f]. Octavum Plutarchus V. Thes. c. XXXVI. Theseo tribui testatur et Neptuno, cui Pythagorei quoque propter cognomentum Ἀσφάλιος hunc numerum soliditatis significativum dedicarunt. De nono die et de decimo quinto certiores nos reddit Dionysius Art. III. 243. ubi docet in orationibus genethliacis diem ipsum quo quis natus sit, laudandi materiam praebere: εἰ μὲν τῇ νομηνίᾳ, ὅτι ἀρχὴ τοῦ μηνός — εἰ δὲ ἐβδόμῃ ἢ ἑκτῇ, ὅτι ἱερὰ τοῖν θεοῖν — ἔχοις δ' ἂν περὶ τῆς ἐνάτης λέγειν, ὅτι ἱερὰ τοῦ ἡλίου — εἰ δὲ πεντεκαίδεκάτῃ, ὅτι καὶ αὐτὴ τῆς Ἀθηνᾶς. Vicesimus rursus Apollini sacer fuit. v. Etym. s. Εἰκάδιος. Minervae natalis sub finem mensis celebratus et ipsa, ut nonnullis visum, Τριτογένης

[f] Similiter Apollo ob septimi diei religionem septimo mense natus dicitur Schol. Callim. H. in Del. 251.

[g] Nuptiis ineundis interlunium aptum declarat Proculus ad v. 780. Ἀθηναῖοι τὰς πρὸς σύνοδον ἡμέρας ἐξελέγοντο πρὸς γάμους καὶ τὰ Θεογάμια ἐτέλουν. Plenilunium Dio Chrys. VII. 245. ποιήσομεν τοὺς γάμους ἡμέραν ἀγαθὴν ἐπιλεξάμενοι, ὅταν μὴ μικρὸν ᾖ τὸ σελήνιον. Pindari, Sapphus et Euripidis testimonia collegit Martin. Var. Lect. I. c. 14.

cognominata ὅτι ἐγεννήθη τῇ τρίτῃ φθινόγοντος, ὡς καὶ Ἀθηναῖοι ἄγουσι Anecd. Bekk. p. 307. quam primae quoque et secundae decadis dies tertii deae sacri fuisse dicuntur Schol. Hesiod. Opp. 778.

§. 5.

Haec breviter percurri, quia in Orphei quoque Diebus plurium deorum natales enumeratos esse suspicabar. In universum autem sic statuo eum diem cujusque dei natalem creditum esse, quo die solemnia ejus cum maxima cerimonia celebrarentur, velut Apollinis septimum, non quia Sol septem errantium dux et princeps idemque Apollo existimaretur, ut vulgo sumitur^[a] sed propter Thargelia, Pyanepsia, Carneae aliaque sacra in hunc diem cumulata; cujus rei rationem si quis alte a coelo arcessere inclinet, ante omnia viderit an ceterorum deorum tempora festa coeli siderumque conversionibus adaptare possit. Item

[a] Pertritus est Proculi locus in Tim. III. 200. Ἀπόλλωνι τὴν ἐπτάδα ἀντίσταν ὡς συνέχοντι πάσας τὰς συμφωνίας — καὶ ἐβδομαγέταν ἐκάλουν, καὶ τὴν ἐβδόμην τοῦ θεοῦ ἱερὰν ἔλεγον. Τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάορα γέλναιτο Ἀθηναῖοι. quo loco qui ἐβδομαγέτην e Plutarcho reponunt, jure reprehenduntur a Valckenario Diatr. 115. sed ad barbaros hic accusativus relegandus non erat, τὸν εὐχέτην legitur in Annae Alex. L. XV. 468. D. εὐσέβην Augustin. Civ. X. 1. quod Aeolensibus tribuit Gramm. Bekk. Anecd. p. 1293. v. Intpr. ad Thom. M. p. 424. Ἐβδομαγέτας autem dicitur Apollo, quia sacris ejus septem pueri totidemque puellae pompam ducebant. Non minus fortuitum est, quod dies quartus Mercurio dedicatus idemque in cyclo dierum hebdomadico seu planetario ab eo denominatus est jam primis Ecclesiae seculis. Clemens Strom. VII. 744. ἡ τετράς Ἑρμοῦ, ἡ παρὰσενὴ Ἀφροδίτης ἐπισημαίνεται. Augustin. in Psalm. XCIII. p. 751. T. V. Bened. tertia sabbati feria, quem diem Martis vocant — quarta feria, qui Mercurii dies dicitur a pagani et a multis Christianorum. •

Minervae diem tertium, quia Panathenaea mense Hecatombaeone, ut Proculus dicit, τῇ τρίτῃ ἀπὸντος instaurabantur^[b], quapropter μηνῶν φθινάδες ἡμέραι huic deae sacrae vocantur Eur. Heracl. 779. Panathenaeorum autem dies principalis dicitur Γενέθλιος Ἀθηνᾶς Athen. III. 98. B. sicut Vestalia Ἑστίας Πρυτανίτιδος γενέθλια IV. 150. D. Dianae solemnia γενέθλια Ἀρτέμιδος Arrian. de Venat. c. XXXIV. et similiter ceterorum deorum dies natales a Graecis celebratos esse contendendi potest, quanquam indicia nec crebra sunt nec repertu facilia. Alexander Aphrod. ad Metaph. L. XII. 36. p. 199. b. viri sapientes — conventus et commissationes instituere volentes, fabulas commenti sunt, Jovem exempli causa ex Rhea hodie fuisse progenitum ac idcirco pium esse ut omnes conveniant deque natalem diem agant atque simul epulentur. Statius Theb. II. 71. Thebanos narrat Bacchi diem natalem festum habuisse: tunc forte dies noto signata Tonantis fulmine, quum te, tener Euie, partus transmisere patri; Tyriis ea causa colonis insomnem ludo certatim educere noctem suaserat. De Minerva Mela I. 7. palus Tritonis, unde Minervae cognomen inditum est, ut incolae arbitrantur, ibi genitae; faciuntque aliquam fidem, quod quem natalem ejus putant ludicris virginum celebrent; quos ludos Herodotus non

[b] v. Larcher. ad Herod. V. 56. p. 251. T. IV.

ignorat, de die natali tacet. Romanis quidem, qui de coelestium ortu et progenie nihil a maioribus traditum habebant, familiare fuit, diem, quo templum cujusdam deorum dedicatum erat, natalem ejus dicere et anniversaria celebrare memoria. Lactantius Institt. VI. 20. 821. ludorum celebrationes deorum festa sunt, si quidem ob natales eorum aut templorum novorum dedicationes sunt constitutae. Festus p. 228. Martias Calendas matronae celebrabant, quod eo die Junonis Lucinae coli coepta sit. Idem p. 459. Rustica Vinalia faciebant, quod eo die aedes ei dedicata est; idemque de Portumnalibus, Martiis aliisque dicitur solemnibus. v. Dio Cass. LX. 5. Varro d. L. L. V. 3. 47. dies autem, quo aedes dedicata, dei incolentis natalis habitus et in Fastos relatus est. v. Ovid. F. III. 811. 837. Turneb. Adv. II. 17. Selden. de Synedr. III. 14. 1786. Burmann. ad Anthol. V. Ep. 79. In Graecia vero antiqua nullum hujus denominationis exemplum succurrit, nisi ad Comicorum quasdam poetarum fabulas provocare libeat, quales sunt Palaephati *Γοναὶ Ἀρτέμιδος*, Hermippi *Ἀθηνᾶς γοναί*, Ararotis *Πανὸς γοναί*, quo titulo etiam Philisci fabula fuit, tum duo Polyzeli dramata, unum *Διονύσου γοναί*, alterum *Μουσῶν*, Philisci *Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος γοναί*, ejusdem et Nicophontis *Ἀφροδίτης γοναί*, Timesithei *Ζηνὸς γοναί*. Hermippi quidem fabulae Heerenius ad Stob. Ecl. T. I. 239. Minervae ortum, quem poetae tradi-

dere, subjectum fuisse putat; neque erit facile, cui non ad primam hujus elogii mentionem haec cogitatio incidat, si praesertim meminerit, pictores et poetas^[c] deorum non modo nuptias et amores sed natales quoque exsequutos esse, unde Comicis multiplex jocandi materia. Sed haeret haec conjectura, tanquam in scopulo, in Polyzeli fabula; nam de Musarum partu quomodo comodia nasci possit, vix invenias, neque intelligitur facile, qua ratione Philisco in una fabula *Ἐρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης γοναί*, amborum deorum ortus longe diversos includere licuerit. Hujus vero difficultatis haud aliud suffugium erit, quam ut has fabulas a solemnibus denominatas putemus, quorum imaginem repraesentarent imitandis conviviis, pervigiliis aliisque ludicris, quae ad animi quietem delectationemque quaeruntur. Nam in hoc quoque argumento Comicos multum operae posuisse ostendunt Menandri et Theopompi fabulae *Ἀφροδίσια* inscriptae, ejusdem Menandri *Κόλαξ*, qua Veneris Pandemi^[d] diem festum descripsit,

[c] Alcaeus Vulcani et Mercurii *γονάς* cecinit Menand. de Encom. VII. p. 48. Timotheus Semelae *ᾠδινάς*. Palaephatus, poeta epicus, filius Actaei et Bius (*Βοιοῦς*, puto) *Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος γονάς* scripsisse dicitur Suid. idemque argumentum tractavit Philammon; in picturis Mercurii et Minervae natales. describit Philostratus. Iconn. I. 26. II. 27. Hinc exemplum ad homines translatum. Menippus scripsit *Γονάς Ἐπιχοῦρου καὶ τὰς θρησκευομένας ὑπ' αὐτῶν εἰκάδας* Diog. V. Men. §. 86.

[d] Permale nonnulli Vulgivagam interpretantur, quo nomine nunquam dicta est dea. Nec Pandemus significatur ab Eugraphio ad Terent. Eun. I. 2. Menander aperte dicit meretrices juxta domum suam vel in atrio solitas habere aram Veneris vulgariae, cui quotidie sacrificarent, sed vel *Ἀφροδίτη Πόρνη*, quo nomine Abydi culta est, vel *Ἐταίρα* Athen. XIII. §1. cf. Kuester. ad Hesych. s. *Ἐταίρας*.

Eupolidis drama *Νουμηνία* in Acharnensium didascalica nominatum, *Παννοχίς* Callippi, Eubuli, Hipparchi et Alexidis^[e], Lucii Afranii et Quintii Attae Megalesia, ejusdem Afranii et Laberii Compitalia^[f], L. Pomponii Calendae Martiae, quam fabulam graecus poeta *Ἡραΐα* inscrip-
 pturus fuisset vel *Ἡρας γενέθλια*. Casaubonus certe Antiphanis fabulam unam eandemque duplex
 elogium habuisse putat *Ἀφροδίσια* et *Ἀφροδίτης
 γοναί* ad Athen. X. 449. B. idemque hujus poe-
 tae verba III. 113. D. ἄρτους — οὓς δὴ γοναῖς
 Θεαρίων ἔδειξε, sic interpretatur, quos panes
 Theario Panathenaeis edidit. De his
 omnibus est, qui nos accuratius edocere possit,
 Meinekius.

CAP. II.

Δ ι α θ ῆ κ α ι.

§. 1.

Justinus Cohort. p. 15. C. (c. XV. 77. Grab.)
 Orpheum, Homerum atque Solonem affirmat quum
 in Aegypto Mosaicis se ingurgitassent libris, er-
 rorum, quibus innati et innutriti erant, pertaesos
 veramque doctrinam amplexos esse: Ὅρφεὺς ὁ
 τῆς πολυθεότητος ὑμῶν πρῶτος διδάσκαλος γεγο-

[e] Pannychis est etiam nomen proprium; sed de una muliere tot fabulas scriptas esse credi non potest.

[f] Eberhardt Ueber den Zustand der schönen Wis-
 sensch. b. d. Römern p. 70. fabulas illas Megalesis et Compitali-
 bus in scenam commissas et ab hoc nomen adeptas esse putat.

νως πρὸς τὸν υἱὸν Μουσαῖον καὶ τοὺς λοιποὺς
γενησίους ἀκροατὸς ὕστερον περὶ ἑνὸς καὶ μόνου
θεοῦ κηρύττει λέγων οὕτως

1. *Θθέρξομαι οἷς θέμις ἐστί, θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι*^[a]
πάντες ὁμῶς· σὺ δ' ἄκουε φαιεφόρου ἔκγονε Μήνης
Μουσαί· ἐξερέω γὰρ ἀληθέα· μηδέ σε τὰ πρὶν
ἐν στήθεσσι φανέντα φίλης αἰῶνος ἀμέρῃ,
- 5 *εἰς δὲ λόγον θεῖον βλέψας τούτῳ προσέδρευε*
ἰθύνων κραδίης νοερὸν κύτος, εὐ τ' ἐπίβαινε^[b]
ἀτραπιτοῦ, μῦνον δ' ἐσόρα κόσμοιο ἄνακτα.
εἰς ἐστ' αὐτογενῆς, ἑνὸς ἐκγονα πάντα τέτυκται,
ἐν δ' αὐτοῖς αὐτὸς περιγίγνεται^[c], *οὐδὲ τις αὐτὸν*
- 10 *εἰσοράα θνητῶν· αὐτὸς δέ γε πάντας ὁρᾷται*^[d].
οὗτος δ' ἐξ ἀγαθοῦ κακὸν θνητοῖσι δίδωσι
καὶ πόλεμον κρυόντα καὶ ἄλγεα δακρυόντα^[e]

[a] *Βεβήλοις* πᾶσιν ὁμοῦ Gesnerus edidit contra quam apud Justinum legitur. *Βεβήλοις* exhibent Theodoret. Serm. I. p. 478. B. 483. A. Therapeut. I. 723. et codices aliquot Tatiani Or. c. Graec. c. IV. p. 644. et Clementis in Cohort.

[b] *Εὐ δ' ἐπίβαινε* Cyrillus; idem in v. 8. *εἰς δ' ἐστ'* — Theodoretus Therap. II. 491. A. (p. 736. T. IV. Schulz.) *εἰς ἐστ' αὐτογενῆς*, αὐτοῦ δ' ὑπὸ πάντα τελεῖται.

[c] *Ceteri περινόσεται*. Eusebius de Laud. Constant. I. p. 719. *ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν ἐπιπορευόμενος*. cf. XII. 753.

[d] Sibyll. Orac. L. II. 11.

Εἷς θεὸς ἐστὶ μόναρχος ἀθάνατος αἰθέρι ναίων,
αὐτοφυῆς, ἀόρατος, ὁρῶν μόνος αὐτὸς ἅπαντα.

et L. I. v. 10.

Εἷς θεὸς, ὃς μόνος ἄρχει ὑπερμεγέθης, ἀγέννητος,
παντοκράτωρ, ἀόρατος, ὁρῶν μόνος αὐτὸς ἅπαντα.
αὐτὸς δ' οὐ βλέπεται θνητῆς ὑπὸ σαρκὸς ἀπάσης.

et L. IV. v. 12.

Ὅς καθορῶν ἅμα πάντας ὑπ' οὐδενὸς αὐτὸς ὁρᾷται.

[e] Sibyll. Prooem. p. 155. (et L. III. 264.)

Τοῖς ἀγαθοῖς ἀγαθὸν προσέρων πολὺ μείζονα μισθόν,
τοῖς δὲ κακοῖς ἀδίκους δὲ χόλον καὶ θυμὸν ἐγείρων
καὶ πόλεμον καὶ λοιμὸν ἰδ' ἄλγεα δακρυόντα.

Verba illa ap. Plat. Rep. II. 579. D. ὡς ταμίης ἡμῖν Ζεὺς ἀγαθῶν τε κακῶν τε τέτυκται, non Homeri sunt, sed illius ἄλλου ποιητοῦ. Dio Chr. Or. XII. 381. Ζεὺς εἰρήνης καὶ πολέμου ταμίης. Hom. II. IV. 84. ταμίης πολέμου.

οὐδέ τις ἔσθ' ἕτερος χωρὶς μεγάλου βασιλῆος.
αὐτὸν δ' οὐχ ὁρώω· περὶ γὰρ νέφος ἐστῆρικται.

15 πᾶσιν γὰρ θνητοῖς θνηταὶ κόροι εἰσὶν ἐν ὕσσοις,
ἀσθενέες δ' ἰδέειν Δία τὸν πάντων μεδέοντα.

οὗτος γὰρ χάλκειον ἐς οὐρανὸν ἐστήρικται
χρυσέῳ ἐνὶ θρόνῳ· γαίης δ' ἐπὶ ποσσὶ βέβηκε [†]
χεῖρά τε δεξιτερὴν ἐπὶ τέρματος ὠκεανοῖο [§]

20 πάντοθεν ἐκτέτακεν· περὶ γὰρ τρέμει οὐρεα μακρὰ
καὶ ποταμοὶ πολίης τε βᾶθος χαροποῖο θαλάσσης.

καὶ αὖθις ἀλλαχοῦ πού οὕτως λέγει

II. Εἰς Ζεὺς, εἰς Ἀΐδης, εἰς Ἥλιος, εἰς Διόνυσος,
εἰς θεὸς ἐν πάντεσσι· τί σοι δίχα ταῦτ' ἀγορεύω;

καὶ ἐν τοῖς Ὅρκοις οὕτως

III. Οὐρανὸν ὀρκίζω σε θεοῦ μεγάλου σοφοῦ ἔργον
αὐδὴν ὀρκίζω σε πατρὸς, τὴν φθέγγετο πρῶτον
ἥνικα κόσμον ἅπαντα ἐαῖς στηρξάτο βουλαῖς.

De secundo et tertio loco alias; primum omissis
duobus principalibus versibus idem producit Ju-
stinus in Monarch. p. 104. s. Cap. III. 156. Ὁρ-
φεὺς ὁ παρεισάγων τοὺς τριακοσίους ἐξήκοντα θε-
οὺς, ἐν τῷ Διαθῆκαι ἐπιγγραφομένῳ βιβλίῳ, ὁπότε
μετανοῶν ἐπὶ τούτῳ φαίνεται, ἐξ ὧν γράφει Μου-
σαῖ' ἐξερέω γὰρ — et cetera usque ad χαροποῖο
θαλάσσης, nihil immutato orationis contextu nisi
quod v. 13. μεγάλῳ ἀνακτος scripsit. Totum locum

[†] Haec scriptura, quae etiam in postremo Clementis loco trans-
lucet ex mendosa lectione Ed. Florent. γαίη τε ὑπο — praestat alteri
γαίη δ' ὑπὸ — vel, ut Cyrillus, γαίη δ' ἐπὶ. Praepositionis anastro-
phen notavit Hermannus.

[§] Χεῖρα δὲ — Clemens p. 725. ἐπὶ τέρματα Ὠκεανοῖο Cyril-
lus. Conferendi huic loco Sibyllae versus I. p. 171.

Εἰμὶ δ' ἐγὼ ὁ ἑὼν, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ σῆσι νύησον.
οὐρανὸν ἐνδεδυμαι, περιβέβλημαι δὲ θάλασσαν,
γαῖα δέ μοι στήριγμα ποδῶν, κέχνται περὶ σῶμα
ἄηρ, ἥδ' ἄστρον με χορὸς περιδέδρομε πάντη.

apposuit Cyrillus c. Jul. L. I. p. 25. haec praefatus: Ὀρφέα τὸν Οἰάγρου δεισιδαιμονέστατον φασὶ γενέσθαι τῶν ἄλλων — ᾧδὰς δὲ καὶ ὕμνους τοῖς ψευδωνύμοις ἐξυφῆναι θεοῖς — εἰτα τῶν ἑαυτοῦ δογμάτων κατεγνώκοντα συνέντα τε ὅτι μονονοῦχί τὴν ἁμαξιτὸν ἀφείδεις ἐν ἐκβολῇ γέγονε τῆς εὐθείας ὁδοῦ μεταφοιτῆσαι πρὸς τὰ βέλτιστα καὶ τοῦ ψεύδους ἀνθελέσθαι τὴν ἀλήθειαν, φάναι τε οὕτω περὶ θεοῦ

Ὁθιέξομαι οἷς θέμις ἐστὶ· θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι
πάντες ὁμῶς· σὺ δ' ἄκουε φαισφόρου ἔκγονε Μῆνης.

usque ad v. 10. αὐτὸς δέ γε πάντας ὁρᾶται· quibus addit: καὶ μεθ' ἕτερα πάλιν

Αὐτὸς γὰρ χάλκειον ἐς οὐρανὸν ἐστήρικται
et quatuor insequentes versus.

Idem carmen Aristobulus apud Euseb. Pr. Ev. XIII. 12. p. 664. multis partibus auctius exhibet: Ὀρφεὺς ἐν ποιήμασι τῶν κατὰ τὸν ἱερὸν λόγον αὐτῷ λεγομένων οὕτως ἐκτίθεται περὶ τοῦ διακρατεῖσθαι θείᾳ δυνάμει τὰ πάντα καὶ γενητὰ ὑπάρχειν καὶ ἐπὶ πάντων εἶναι τὸν θεόν

- IV. Ὁθιέξομαι οἷς θέμις ἐστὶ· θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι
φεύγοντες δικαίων θεσμούς, θείοιο τεθέντος
πᾶσι νόμον· σὺ δ' ἄκουε φαισφόρου ἔκγονε Μῆνης
Μουσῶν· ἔξερέω γὰρ ἀληθεία. μηδέ σε τὰ πρὶν
- 5 ἐν στήθεσι φανέντα φίλης αἰῶνος ἀμέρῃ,
εἰς δὲ λόγῳ θεῖον βλέψας τούτῳ προσέδρανε
ἰθύνων κραδίης νοερὸν κύτος· εὖ δ' ἐπίβαινε
ἄτραπιτοῦ, μῦθον δ' ἐξόρα κόσμοιο τυπωτὴν
ἀθάνατον· παλαιὸς δὲ λόγος περὶ τοῦδε φαίνεται.
- 10 εἰς ἔστ' αὐτοτελὲς, αὐτοῦ δ' ὑπὸ πάντα τελεῖται,
ἐν δ' αὐτοῖς αὐτὸς περιτίσσεται, οὐδέ τις αὐτὸν

Undecimus expromitur in Strom. V. 14. 725.

*Αὐτὸς δ' ἐξ ἀγαθοῦ κακὸν θνητοῖσι φυτεύει
καὶ πόλεμον κρυόνεντα καὶ ἄλγεα δακρυόνεντα.*

Tertius decimus ibidem p. 727.

Οὐδέ τις ἔσθ' ἕτερος χωρὶς μεγάλου βασιλῆος

Cujus medi sententiae multae non solum apud
Judaeos et Christianos leguntur sed etiam extrin-
secus affluunt[*]. Sequentes versus exhibet in Co-
hort. I. c. et Strom. V. 12. 693. Ὁρφεὺς δ' θεο-
λόγος, ἐντεῦθεν ὠφελημένος, εἰπὼν

15 *Εἷς ἔστ' αὐτοτελὴς, ἐνὸς ἔκγονα πάντα τέτυκται,
ἧ πέφυκεν, γράφεται γὰρ καὶ οὕτως, ἐπιφέρει*
Οὐδέ τις αὐτὸν

εἰσοράα θνητῶν, αὐτὸς δέ γε πάντας ὁρᾷται.

σαφέστερον δὲ ἐπιλέγει

Αὐτὸν δ' οὐχ ὁρώω, περὶ γὰρ νέφος ἐστήρικται.

πᾶσιν γὰρ θνητοῖς θνηταὶ κόραι εἰσὶν ἐν ὅσοις

20 *μικραὶ, ἐπεὶ σάρκες τε καὶ ὅστέα ἐμπεφύασι.*

qui versus ad unum omnes Justinii fragmento con-
tinentur ordine eodem sed mutatis hic illic ver-
bis sententiisque, ut fieri solet in diversis ejus-
dem libri recensitionibus. Sed interjectis aliquot
paginis Clemens a Justino deflectit allatoque Theo-

[*] Didymus de Trin. III. 2. 322. οἱ Ἕλληνες

Εἷς θεὸς ἔστιν ἀναξ πανυπέριτος, αὐτὸς ἀπάντων.

καὶ γενέτης ἀμύρωτος ἔφυ καὶ ῥίζα καὶ ἀρχή.

et paulo post p. 323.

Αὐτὸς πάντα φέρει θεὸς ἄμβροτος, αὐτὸς ἐκτοῦ

καὶ γενέτης καὶ ῥίζα πέλει καὶ τέρμα καὶ υἱός.

et c. 21. 402. idem vocatur:

Ἀρχὴ πηγὴ τε ζωῆς καὶ ὑπεύροχον εὐχὸς

καὶ κράτος ἡδὲ βίη καὶ ἰσχύος ἀφθίτος ἀλήκη

καὶ δύναμις κρατερὴ καὶ ἀμυμνικτος ἀνάγκη

quae ab Orphicis vix internosci possunt.

goniae quodam loco p. 723. eosdem, quos paullo ante, producit versus: ὁ δὲ αὐτὸς Ὀρφεὺς καὶ ταῦτα λέγει Εἰς δὲ λόγον θεῖον usque ad extremum ἀθάνατον^[1], deinde sic pergit αὐθις δὲ περὶ τοῦ θεοῦ ἀόρατον αὐτὸν λέγων, μόνῳ γνωσθῆναι ἐνὶ τινὶ φησι τὸ γένος Χαλδαίων, εἴτε τὸν Ἀβράαμ λέγων τοῦτον εἴτε καὶ τὸν υἱὸν τὸν (sic) αὐτοῦ διὰ τούτων

Εἰ μὴ μουννογενὴς τις ἀποβῆναι Φύλου ἄνωθεν
Χαλδαίων· ἴδρις γὰρ ἔην ἄστροιο πορείης·
καὶ σφαίρης κίνημι' ἀμφὶ χθόνα ὡς περιτέλλει
κυκλωτερές ἐν ἴσῳ τε κατὰ σφέτερον κνώδακα.

25 πνεύματι δ' ἥνοχεῖ περὶ τ' ἥρα καὶ περὶ χεῦμα.

εἶτα, οἷον τὸ ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου, ἐπιφέρει

Αὐτὸς δ' αὖ μέγαν αὐθις ἐπ' οὐρανὸν ἐστήρικται

et sex sequentes versus qui sunt apud Aristobulum v. 30.—35. sed horum postremo

Ἀρχὴν αὐτὸς ἔχων καὶ μέσσον ἥδ' ἐτελευτήν .

omissis duobus ab Aristobulo subpositis adjicit septimum

Ἄλλως οὐ θεμιτόν σε λέγειν· τρομέω δέ τε γνῶ
ἐν νόῳ, ἔξ ὑπάτου κραίνει

καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις. Clemens igitur viginti versus, quos N. I. ex Justino attulimus, affert eosdem, omisso primo et vicesimo καὶ ποταμοί, qui ordine postremus est. Ex quadraginta et uno Aristobuli senariis causae suae adhibet viginti quinque integros^[2] in nonnullis discrepans et

[1] Hoc loco pro ἰδύνων χρᾶδης legitur ἐδύνων.

[2] Versum XXII. οὐ γὰρ κέν τις ἰδοὶ non recitat quidem ille,

trium versuum partem primam, noni, decimi sexti et tricesimi noni; plane omittit versus undecim II. XI. XVII. XIX. XXI. XXVIII. XXXV. XXXVI. XXXVII. XL XLI. Ac leviorum quidem in recitandis iisdem versibus discrepationum duae afferri possunt causae; una librorum diversitas, cujus ipse nos admonet N. V. v. 15. altera negligentia in transscribendo, qua versus Orphicos p. 725. sic reddidit

*Αὐτὸς δ' αὖ μέγαν αὐθις ἐπ' οὐρανὸν ἐστήρικται [°]
 χρυσέῳ ἐνὶ θρόνῳ, γαίῃ τε ὑπὸ ποσσὶ βέβηκεν
 χεῖρα δεξιτερὴν περὶ τέρμασιν ὠκεανοῖο
 ἐκτέτακεν· ὀρέων δὲ τρέμει βάσις ἔνδοθι θυμοῦ,
 οὐδὲ φέρειν δύναται κρατερὸν μένος· ἔστι δὲ πάντη*

et ceteros, paulo post autem hoc modo: *πάλιν
 ἡμῖν ἁσάτω ὁ Θράκιος Ὀρφεὺς*

*Χεῖρα δὲ δεξιτερὴν ἐπὶ τέρματος ὠκεανοῖο
 πάντοθεν ἐκτέτακεν, γαίῃ δ' ἐπὶ ποσσὶ βέβηκεν.*

ubi admitti non potest quod Gesnerus dicit, Clementem duplex exemplum carminis Orphici habuisse; nam secundus versus *χρυσέῳ ἐνὶ θρόνῳ*, quo Justinus ipse utitur, vix in ullo libro praetermissus est; is autem imperfectus destituitur, si postremi distichi clausula *γαίῃ δ' ἐπὶ ποσσὶ βέβηκεν* alteri agglutinatur exordio. Verum haec, ut dico, parva sunt et excusabilia. Gravior quaestio est, cur Justinus paucioribus usus sit versi-

sed sententiam expressit suis verbis: *αὐθις δὲ περὶ τοῦ θεοῦ, ἀόρατον αὐτὸν λέγων* etc.

[°] In his et sequentibus Edit. Florent. formam accurate expressi. Legitimam scripturam *αὐτίς* praebent hic codices.

bus quam Clemens, neque hic tot apposuerit, quot Aristobulus Eusebianus.

§. 2.

Ac primum quidem, quod ad Justinum attinet, ut facile credo eum non omnia, quae in promptu haberet, proferre voluisse, ita sententias, quae ad disputationis summam pertinerent, quasque ipsa series et continuatio versuum oculis ingereret, ab eo neglectas esse parum credibile videtur. Itaque illa verba *Εἰ μὴ μουννογενῆς κ. τ. εἰ.* quae et in medio conspicuoque loco posita et ad Justini causam opportunissima sunt, non casu neque consilio transmissa sed omnino ei non lecta arbitror. Eademque de Clemente sententia est, qui quum idem, quod ille, approbare conaretur, veterrimos Graeciae poetas Mosaicae doctrinae notitia imbutos fuisse, non aliud luculentius reperire poterat causae suae firmamentum, quam versum secundum, cui Aristobulus perquam calide legis divinae nomen inseruit, et trigesimum sextum ac sequentes, quibus decalogi conditor praedicatur. Quos versus quum omiserit Clemens, ignorasse existimandus est haec posteriorum veteratorum additamenta. In universum igitur sic contendo, Justiniano fragmento omnium brevissimo primigeniam carminis Orphici, qualis quidem illis temporibus fuit, formam repraesentari; novae interpolationis specimen praebere exemplum Clementis, quod Justiniano copiosius est, Aristo-

buleo adstrictius; novissimae ac gravissimae auctorem esse Aristobulum illum, quem Eusebius introduxit, hominem sive Judaeum sive Christianum, Clementis certe temporibus posteriorem. Itaque tantum a Valckenario dissentio, qui omnes istos versus Aristobulo peripateticae philosophiae inter Judaeos auctori imputat, quantum doctis Theologis^[1] repugno, totum crimen in Christianum transferentibus. Qua de re quo facilius unusquisque legentium judicare posset, ea quae Justinus attulit, quaeque seorsum Clemens et Eusebius proposuerunt, accurate sejunximus explicatis angustiis, in quas Gesnerus totam rem induxerat.

§. 3.

Sequitur alia quaestio de titulo carminis, cujus reliquias modo complexi sumus. Justinus *Διαθήκαι* vocat, eoque tempore ab Orpheo compositum dicit, quo jam erroribus, quos diu fovebat, renunciasset. Idem nomen affert Theophilus ad Autolycum III. 117. C. *τί γὰρ ὠφέλησαν Ὀρφεία οἱ τριακόσιοι πεντήκοντα πέντε θεοὶ, οὓς αὐτὸς ἐπὶ τέλει τοῦ βίου ἀθετεῖ ἐν ταῖς Διαθήκαις αὐτοῦ λέγων ἓνα εἶναι θεόν.* Aristobulus vero, qui dicitur, Orpheum illa *ἐν ποιήμασι τῶν κατὰ*

[1] Aristobulum Peripateticum ab eo, qui in libris Maccabaeorum nominatur diversum putat Scaliger, negat Valesius ad Anatol. Alex. Can. Pasch. p. 540. T. II. Gall. et alii, quos Valckenarius nominat de Arist. p. 35. Priorem sententiam tuetur Eichhornius Biblioth. bibl. Liter. T. V. 261. nec dissentire videtur Winerus in Encyclop. Ersch. T. V. p. 266.

τὸν ἱερὸν λόγον dixisse affirmat, quicum consentit quodammodo Clemens, Orpheum referens, quum illa caneret, τὸν ὄντως ἱερὸν λόγον cecinisse, sero quidem sed tamen. Fuisse autem hujus poetae plures ἱεροὺς λόγους, sive unum in plures libros partitum, Suidas et Etymologus docent, quorum verba alibi retuli, quum ostenderem hoc carmine deorum ortus et res gestas fabulose traditas esse. Ab hoc vero genere scribendi quum maxime abhorreant ii versus, quibus Christiani scriptores veri dei notionem clarissime expressam putant, statuendum est, eorum subjectorem, quo speciosius susceptam personam tueretur, multos ex Orphei sermonibus sacris transscripsisse versus vel quales erant vel molliter inflexos, eamque causam esse cur τῶν κατὰ τὸν ἱερὸν λόγον dicantur; sed eundem, quod haud pauca de suo adjecisset, assumtis contraria, centunculo suo proprium nomen Διαθηκῶν imposuisse, eo quidem consilio, ut haec quasi cygnea Libethrii vatis cantio fuisse videretur. Nec sine certa ratione Clemens hanc expurgatam et orthodoxam editionem prae illo vetusto et profano carmine, quod ei minime ignotum erat, τὸν ὄντως ἱερὸν λόγον nominat. Nos vero utramque carminis formam sic distinguemus, ut illi, quo veteres Graeci usi sunt, proprium nomen sermonis sacri reddamus, alterum vero, quod a Judaeis interpolatum videtur, Testamenti vocabulo notemus sive etiam Palinodiae. Sed jam cetera causae instrumenta expediam, primumque probabo ipsum Testamenti

exordium ex antiquo et illustri Orphei carmine, quod ad sacrum sermonem pertineret, excerptum esse.

Prima ejus significatio a Platone facta est Symp. p. 218. B. οἱ δὲ οἰκέται καὶ εἴ τις ἄλλος ἐστὶ βέβηλός τε καὶ ἄγροικος, πύλας πάνυ μεγά-
 λας τοῖς αἰσὶν ἐπίθεσθε. Eundem locum laten-
 ter adumbrant Philo de Cherub. p. 115. B. ἀκοὰς
 φραζάμενοι οἱ δεισιδαίμονες τὰς ἐαυτῶν μεταστή-
 τωσαν· τελετὰς γὰρ ἀναδιδάσκομεν θείας etc. et
 Gregorius Naz. Laud. in Virg. p. 42. D.

Οἱ φθονεροὶ δὲ θύρῃσιν ἐπιφράσσοισθε ἀκούς.

Sed aperte imitatus est Dionysius de Compos. c.
 XXV. p. 194. T. V. μυστηρίοις ἔοικεν ἤδη ταῦτα
 καὶ οὐκ εἰς πολλοὺς οἶά τε ἐστὶν ἐκφέρεσθαι· ὥστ'
 οὐκ ἂν εἶην φορτικὸς εἰ παρακαλοῖην οἷς θέμις
 ἐστὶν[*] ἦκειν ἐπὶ τὰς τελετὰς τοῦ λόγου, θύ-
 ρας δ' ἐπιθέσθαι λέγοιμι τοὺς βεβήλους. et
 Aristides Or. Plat. II. 129. λέγω δὲ ἤδη ταῦτα
 πρὸς οὓς ἔξεστι· τῶν δὲ βεβήλων ὀλίγος ὁ λόγος
 πάντως δὲ οὐδὲν δεῖ πύλας αὐτοὺς ἐπιθέσθαι τοῖς
 αἰσὶν, ἀλλ' ἐπίκεινται πάλαι, quorum fontem indi-
 cat vetus interpres: παρεικάζει τοὺς λόγους μυστηρίοις.
 ἐστὶ δὲ κήρυγμα μυστικὸν τὸ θύρας
 δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι· ὥσπερ καὶ Ὅρφεος δηλοῖ

[*] Haec legitima sacrorum indicendi formula. Synes. de Prov. I. 111. A. ἄγονται τῶν ἱερῶν δακρύων ἀποφράδες ἡμέραι καὶ οἷς θέμις ὄρεῖν ἐποπτεύουσι. Inferias qui afferunt mortuis, dicere jubentur 'Ὑμῖν ἀπόνιμι' οἷς χρὴ καὶ οἷς θέμις Athen. IX. 410. A. ubi alterum οἷς delendum. Similia videntur Dion. Chr. Or. IV. 164. πρὶν ἐν ἡλώσῃ τὸν δαίμονα καὶ θεραπεύσης ὡς δεῖ. Demosth. c. Aristocr. p. 642. σπᾶς ἐπὶ τῶν τομῶν καπνοῦ καὶ κρηοῦ καὶ ταύρου ἐσφαγμένων ὑφ' αὐν δεῖ. Profani quibus verbis emissi fuerint, docent Brissonius I. 1. et Gomerus in Thes. s. Procul.

Φθέγγομαι οἷς θέμις ἐστὶ, θύρας δ' ἐπί-
 θεσθε βέβηλοι. Galenus de Usu Part. XII. 5.
 593. D. T. IV. Chart. ὥσπερ οὖν τοῖς ὥσιν ἐπι-
 θέσθαι θύρας τοὺς βέβηλους κελεύουσιν ἐν τοῖς
 μυστικοῖς λόγοις, οὕτω καὶ γὰρ νῦν οὐκ ἀνθρωπί-
 νοις νομοθετήμασιν ἀλλ' αὐτοῖς τοῖς ἀληθεσιτάτοις
 θύρας ἐπιθέσθαι κελεύω τοῖς ὥσι τοὺς ἀποδεικτι-
 κῆς μεθόδου βέβηλους. Lucian. de Sacrif. XIV.
 p. 78. T. III. πρότερον δὲ φησὶν ὁ λόγος, θύρας δ'
 ἐπίθεσθε βέβηλοι. Liban. Epist. CCCCLXXV. 239.
 τίς οὖν τοῦ βέβηλου καιρὸς καὶ τοῦ τὰς θύρας
 ἀποκλείειν; quo etiam Eusebius utitur de Laud.
 Constant. Prol. p. 716. ed. Read. et scriptor chri-
 stianus de Astrol. MSc. ap. Fabric. ad Chalcid. p.
 283. His autem ex locis, quorum nonnullos eno-
 tarunt Spanhemius ad Call. H. in Apoll. v. 2.
 Ruhnkenius ad Tim. p. 60. Solanus ad Lucian.
 l. c. Uptonus ad Dionys. l. c. manifestum est va-
 riari quidem inter πύλας et θύρας, magno au-
 tem consensu βέβηλοι in primo casu legi non βε-
 βήλοις, quod Gesnerus et Brissonius de Form. I.
 c. 1. alique recentiorum praeferunt, improbante,
 ut par est, Schaefero ad Dionys. p. 381. Deinde
 his testimoniis refutatur eorum conjectura, qui
 hunc versum in Eleusiniis a praecone sacerum
 pronuntiandum esse autumant; ex quo errore na-
 tae sunt prolixae Silvestris de Sacy^[u] aliorum-
 que disputationes. Ceterum omnes illos, qui haec
 Orphei verba tectius apertiusque usurparunt^[a]

[^u] Ad Sainte-croix. p. 349.

[^a] Philo de Abrah. p. 376. B. στόμασιν ἀχάλλινοις θύρας ἐπι-

carmen ipsum usu et lectione cognitum habuisse nemo pertinacius contendet; quin Plato legerit, vix dubitari licet; adeo ille Orphei sententias suis interponere amat. In hoc autem tanto auctorum consensu praeter opinionem accidit, quod a Stobaeo idem versus paullulum flexo principio ad Pythagoran transfertur auctorem Floril. XLI. p. 238. *Πυθαγόρου*

Ἀείσω συνετοῖσι, θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι,

quod edictum Scholiographus Soph. Oed. Col. v. 9. et hujus expilator Suidas s. *Βέβηλος*, suppresso auctoris nomine afferunt, uterque *βεβήλοισ* scribentes; eodemque Gaudentius Isagogen harmoni-
cam auspicatus est: *τῶν ἁρμονικῶν λόγων ἀπτό-
μενος δικαίως ἂν τις προοιμιάσαιτο Ἀείδω συνε-
τοῖσι, θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι.* Quaeritur igitur, quid Stobaei testimonio faciendum sit. Una est sed parum modesta responsio, lemma ipsum Stobaei librariorum vitio corruptum et in nomine Pythagorae mendosum videri. Quo effugio repudiato alia occurrit suspicio, hoc ipsum esse exordium carminis, quod Ion Pythagoran Orptheo supposuisse dicit, eamque ob causam Stobaeum falso auctori substituisse verum. Tertium restat, quod ad omnem rationem tutissimum videtur, ut aut ipsum aut unum aliquem ex ejus sodalitis monostichon orphicum in usum suum convertisse statuamus, sive illud carmini prae-

δέντες. Gregor. Naz. Or. XI. 244. D. *θώμεθα ταῖς ἀποαῖς θύρας* Plutarch. de Fac. Lun. IX. 610. *παραβαλὼν τὸ θύριον τοῦ λόγου.* Eadem metaphora Theogn. 413. *πολλοῖς ἀνθρώποις γλώσση θύραι οὐκ ἐπίκεινται* et alia.

scripserit sive scholis suis praefatus fuerit, quod nescio qua fiducia affirmat Michael Neander ad Phocyl. p. 46. veteres philosophos, ut profanum arcerent vulgus, alium aliud ludo suo inscripsisse, Pythagoran hoc *Ἀείσω ξυνετοῖσι* — sequutus fortasse Erasmus, qui in Adag. p. 710. Ed. Francof. A. MDCXLVI. Pythagoran hoc praefatum esse dicit, nullum ipse testem proferens. Vim quidem illius tetrici interdicti Pythagoreos comestatos esse testatur Origenes c. Cels. I. 326. Α. *τινὲς μὲν ἦσαν ἐξωτερικοὶ, τινὲς δὲ ἐσωτερικοὶ, καὶ τινὲς μὲν ἀκούοντες Πυθαγόρα, ὡς αὐτὸς ἔφα, ἄλλοι δ' ἐν ἀποξόγηταις διδασκόμενοι τὰ μὴ ἄξια φθάνειν εἰς ἀκοὰς βαβήλους καὶ μηδέπω καθαρχμένας.* Sed verba ipsa iis abjudicat ignotus auctor ap. Stob. Flor. V. p. 69. quem Wyttenbachius Plutarchum esse putat in Fragm. Inc. p. 876. οὐδέν ἐστιν οὕτω τῆς Πυθαγορικῆς φιλοσοφίας ἴδιον ὥς τὸ συμβολικὸν οἶον ἐν τελετῇ μεμιγμένον φωνῇ καὶ σιωπῇ, ὥστε μὴ λέγειν *Ἀείσω ξυνετοῖσι, θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι*

ἀλλ' αὐτόθι ἔχειν φῶς τοῖς συνήθεσι τὸ φραζόμενον, τυφλὸν δὲ καὶ ἄσημὸν τοῖς ἀπείροις. Sed utrum Pythagorei hunc versum celebraverint an non celebraverint, scire haud refert; satis est intelligi, eum Orphicis carminibus insertum fuisse. Neque hoc solum liquet sed etiam propria ejus sedes demonstrari potest ex Plutarch. Symp. II. 3. 522. *Ἀείσω συνετοῖσι τὸν Ὀρφικὸν καὶ ἱερὸν λόγον, ὃς οὐκ ὄρνιθος μόνον τὸ ὥδον ἀποφαίνει πρεσβύτερον, ἀλλὰ καὶ ἅπασαν αὐτῷ τῶν ἀπάν-*

των προεσβυγένειαν ἀπατίθησθαι. Nam quod Plutarchus Orphēi sermonem sacrum ova omnium rerum προεσβυγένειαν assarere dicit, profecto non est, quo refecti possit, nisi ad illud primigenium ovum Rhanetis omniumque deorum conceptabulum, de quo multa narrantur in Theogonia Orphica. Ex hoc igitur carmine, cū commune erat nomen ἁποῦ ἀρχῶν, Testamenti exordium translatum esse intelligitur; neque aliunde Aristobulus seu quo alio nomine falsarium illum vocare ius fasque est, secundum et tertium versum. Σὺ δ' ἄκουε φασγύροσιν ἔγγονε Μήνης Μουσαῖ' — sumsisse videtur. Plato quidem, quem poemātis huius initium expressisse ostendimus, Musaeum verbis propē Orphicis Σελήνης ἔγγονον vocat Rep. II. 364. E. et Hermias in Phaedr. p. 105. Orphei quoddam carmen laudat Musaeo inscriptum his verbis: Τελστικώτατον αὐτὸν (Orpheum) καὶ μάντικώτατον παρειλήφαμεν, ἔτι δὲ ποιητικώτατον: ἐρωτικώτατός τε ἐστὶν ὡς αὐτὸς λέγων φαίνεται πρὸς τὸν Μουσαῖον καὶ προτείνων αὐτῷ τὰ θεῖα ἀγαθά^[1]. quam promissionem, pluribus, puto, verbis et amplioribus circumductam Testamentarius noster, resectis, quae colorem respuerent, ad hanc breviter rededit. In sequentibus Justini versibus nihil reperitur, quod non ab erudito homine cujuslibet sectae et notae dictum videri possit, neque ego intercedam, si quis versum septimum

[1] Schol. ad Greg. in Catal. Bodlej. p. 17. Μουσαῖος καὶ Ἄλφος τοῖς περὶ Ὀρφέα ὁμόχρονοι εἰσι. Μουσαῖος δὲ Σελήνης λέγεται εἶναι, πρὸς ὃν Ὀρφεὺς ἐπογραφεῖ.

et nonnullos alios ex antiquo poeta sumtos putet; sed maxima pars versificatori tribuenda est semibarbaro. In Aristobuleo fragmento unus deprehenditur versiculus, quem certis indiciis Orphei redhibere queamus:

Ἀρχὴν αὐτὸς ἔχων καὶ μέσσωτον ἡδὲ τελευτήν

N. IV. 35. quippe a veteribus allegatum et Theogoniae insertum v. C. V. §. 15.

§. 4.

Palinodiae Justinus atque Clemens plures carminum Orphicorum particulas subtexuerunt, quae quia nullam loci notam adscriptam habent consulto a nobis ad extremum reservatae sunt. Clemens Strom. V. 14. 718. *ἤδη καὶ Ὅμηρος φαίνεται Πατέρα καὶ Υἱὸν διὰ τούτων λέγων — — καὶ πρὸ τούτου Ὅρφεὺς κατὰ τοῦ προκειμένου φερόμενος εἶρηκε*

VI. *Υἱὲ Διὸς μέγαλοιο, πάτερ Διὸς αἰγιόχοιο*
et brevi post p. 722. *τὰ ὅμοια τούτοις κὰν τοῖς Ὀρφικοῖς εὐρήσομεν ὧδέ πως γεγραμμένα*

VII. *Πάντας γὰρ κρίνας καὶ θύας φάος ἐς πολυγηθὲς ἐξ ἱερῆς κραδῆς ἀνενέγκατο, μέμερα ῥέζων.*
et paucis interjectis subdit versus Aristobuleos, quos Fr. V. 9—11. et 21—34. exhibuimus, hisque addit p. 724. *πάλιν ὅταν εἴπῃ*

VIII. *Αἰθέρος ἡδ' αἰδου, πόντου γαίης τε τύρηνε* [a]

[a] Sic pro *τύραννος* correctum ex Euseb. XIII. 13. 401. (684.) qui totum locum transscripsit; ex eodem δὲ βρογιάτῃς pro βρογιάτῃς δὲ σελῆς.

ὅς βραγκαῖς σείεις βριαρὸν, δόμον Οὐλύμποιο,
 δαίμονες ὃν φρίσσουνσι, θεῶν δὲ δέδοικεν ἕμιλος,
 ᾧ μοῖραι πείθονται, ἀμειλιχτοὶ περ ἑοῦσαι,
 5 ἄφθιτε, μητροπάτωρ, οὗ θυμῷ πάντα δονεῖται,
 ὅς κινεῖς ἀνέμους, νεφέλαισι δὲ πάντα καλύπτεις
 πρηστῆρσιν σχίζων πλατὺν αἰθέρα· σὴ μὲν ἐν ἄστροις^[b]
 τάξις ἀνυλλάκτοισιν ἐφημοσύναισι τρέχουσα,
 σῶ δὲ φρόνῳ πυρόεντι παρεστῶσιν πολύμοχθοι
 10 ἄγγελοι, οἷσι μέμηλε βροτοῖς ὥς πάντα τελεῖται^[c]
 σὸν μὲν ἔαρ λάμπει νέον ἄνθεσι πορφυρέοισι,
 σὸς χειμῶν ψυχραῖσιν ἐπερχόμενος νεφέλαισι^[d]
 σὸς ποτε βακχευτῆς Βρόμιος διένειμεν ὀπώρας.

Εἶτα ἐπιφέρει ρητῶς παντοκράτορα ὀνομάζων τὸν θεόν

Ἄφθιτον, ἀθάνατον, ῥητὸν μόνον ἀθανάτοισιν,
 15 ἔλθ' ἐμέγιστε θεῶν πάντων κρατερῇ σὺν ἀνάγκῃ
 φρικτὸς, ἀήττητος, μέγας, ἄφθιτος, ὃν στέφει αἰθήρ.
 διὰ μὲν τοῦ μητροπάτωρ οὐ μόνον τὴν ἐκ μὴ ὄν-
 των γένεσιν ἐμήνυσσε, δέδωκε δὲ ἀφορμὰς τοῖς τὰς
 προβολὰς εἰσάγουσι τάχα καὶ σύζυγον νοῆσαι τοῦ
 θεοῦ^[e].

[b] Hoc versu Gaffarellus Curios. Inaudit. XII. p. 266. novam suam de lectura stellarum doctrinam approbat.

[c] Angelorum nomen Christianis temporibus aut paullo ante a Graecis et barbaris graece doctis usurpatum est. Apollinis oraculum, quo Angeli (πνεύματα) ante homines et hominum causa creati dicuntur, servavit Annaeus Gaz. Theophr. p. 647. B. T. XII. Bign. Proxime ad Orphei sententiam Hostanes et formam dei veri negat conspici posse et angelos veros sedi ejus dicit assistere Cyprian. de Idol. Van. p. 226. ed. Baluz. Magorum et eloquio et negotio primus Hostanes et verum deum merita majestate persequitur et angelos, id est ministros et nuntios dei, ejus venerationi novit assistere, ut et autu ipso et vultu territi contremiscant. Minuc. Octav. c. 26.

[d] Νιφάδεσσι aptius videtur; sequentem versum sic scriptum praestant Codd. et Edd. ἕς ποτε βακχευτῆς Βρόμιος, unde Gesnerus σὰς ποτε βακχευτῆς Βρόμιος. Sententia poscit hoc, quod dedimus, σὸς ποτε, fert Βρόμιος ὀπώρας.

[e] Hinc Crojus Specim. Conject. in Orig. p. 28. b. et Wesse-

Haec excipiunt Fragmenti V. versus 9.—20. tum p. 726. novum addit:

IX. Ἐν κράτος, εἰς δαίμων γένητο μέγας οὐρανὸς αἰθῶν.
Ἐν δὲ τὰ πάντα τέτυκται, ἐν ᾧ τὰδε πάντα κυλλεῖται
πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γαῖα.

In his laciniis nihil est, quod Christianam aut Judaicam sutrinam redoleat, sed contra versus sol-
lenter elaborati, verba decora, sententiae Orphi-
cis haud absimiles; nec tamen omnium par dig-
natio aut idem ortus. Particula septima e Theo-
goniae corpore integerrime resecta est^[f], indidem
manavit sed minus sincere nona^[g]. Octavae ver-
sus decimus quintus Ἐλθὲ μέγιστε θεῶν πάντων
κρατερεῖ σὺν ἀνάγκῃ certissimum indicium prae-
bet hoc totum carmen esse theurgicum, qualia
sunt Porphyriana oracula ad *θεανάγκας* et evo-
cationes composita v. L. I. §. 14. Fragmentum
sextum tam huic generi quam alii adscribi potest,
Unum adhuc restat intactum. Nam interpositis
illis versibus *Εἰς ἔστ' αὐτοτελής* — infert p. 64.
*οὕτως μὲν δὴ Ὅρφευς, χρόνῳ τέ ποτε συνῆκε πε-
πλανημένος*

Ἀλλὰ σὺ μὴ μέλλων, βροτὲ ποικιλόμητι, βράδυνε,
ἀλλὰ κυλλίμπλαγκτος στρέψας θεὸν ἰλύσκοιο.

lingius Observ. L. II. c. 10. p. 178. Valentinianos putant deum suum
μητροπάτορα nominasse, quae mihi videtur parum certa conjectatio.
Nam nomina illa *αὐτοπάτωρ*, *μητροπάτωρ*, *αὐτολόγευτος*, trita sunt
in Hermeticorum, Platoniorum et aequalium libris. cf. Casaub. Exerc.
Antib. p. 59. Cudworth, Syst. p. 350. *Αὐτολόγευτος* ne Grammatici
quidem repudiarunt. v. Anecd. Bekk. p. 466. Syzygias in ipsius Hesio-
di Theogonia adumbratas inveniri delectabili acumine docet Epi-
phanus adv. Haer. L. I. T. II. p. 164. B.

[f] v. Cap. V. §. 17. N. VII.

[g] v. Cap. V. §. 17. N. VIII.

quae, si nihil aliud obstaret, ab Orpheo scripta diceremus. Sed qui oracula ista comparaverit, quae pii Christiani decipiendo vulgo composuerunt, eam utriusque fabricae similitudinem esse sentiet, ut communes parentes habere videantur. Pharaoni Petissonio oraculum de deo Israelitarum consulenti responsum est: Ἔστι καὶ οὐρανὸς μετὰ γάλλοις βεβηκὸς φλογὸς αἰθριον, ἀέναον, ἀθάνατον πῦρ, ὃ τρέμει πᾶν, οὐρανὸς γαῖά τε καὶ θάλασσα ταρτάριοι βύθιοι τε δαίμονες ἐξδρίγησαν· ὁὗτος θεὸς ἀπάτωρ, αὐτοπάτωρ, πατήρ υἱός, αὐτὸς ἑαυτοῦ τριζόλβιος, εἷς, μικρὸν δὲ (adde θεοῦ) μέρος ἄγγελοι ἡμεῖς· μαθὼν ἅπιθι χαίρων Cedren. Comp. p. 41. C. quorum pars consarcinata est e Lactantio I. 7. 1. Apollo quaerenti cuidam quis esset aut quid esset omnino deus, Colophone respondit viginti et uno versibus, quorum hoc principium est:

Ἀυτοφυῆς, ἀδίδακτος, ἀμήτωρ, ἀστυφέλικτος,
ὄνομα μηδὲ λόγῳ χωρούμενον, ἐν πυρὶ ναίων
τοῦτο θεός, μικρὰ δὲ θεοῦ μερὶς ἄγγελοι ἡμεῖς^[h].

Regi Thuli sciscitanti quis regum alter sibi par fuerit aut in posterum futurus sit, Pythia respondit: Πρῶτα θεός, μετέπειτα λόγος καὶ πνεῦμα σὺν αὐτοῖς· σύμφυτα δ' εἰσὶ ταῦτα^[i] ὧν κράτος αἰώ-

[h] Cf. Stenchus de Perenn. Philos. III. 15. In sequenti oraculo πάνσοφε, παντοδίδακτ', ἐνολοίστροφε, κέλυνθι δαῖμον Struvius in Observ. Part. XXII. 13. e cod. Regiomont. restituit πολύστροφε. Hoc ipsum exhibet cod. Sedulii in Montfauc. Palaeogr. L. III. 243. Cantenius Lectt. Nov. L. XXX. c. 30. ἀολόστροφε, Sopingius ἐλελίστροφε ex Hesychii Glossa: ἐλελίστροφε, εὐστροφε, ὀλόστροφε. unde fides major Sophocleo ἐλελίχθων.

[i] Suidas s. Θούλις et Zonaras Lex. p. 1048. σύμφυτα δὲ καὶ εἰς ἐν ἴοντα, οὐ κράτος etc. Chronic. Pasch. p. 46. D. ταῦτα δὲ σύμ-

ἡσυχίᾳ, ὡκέσει ποσὶ βάδιζε θνητὴ ἀθλητὴν διακόνων
 βίον Id. p. 20. A. Augusto vero, quum de suc-
 cessore imperii deum percontaretur, hac modo:
 Παῖς Ἑβραῖος κέλεται με θεὸς μακάρεσσιν ἀνέσ-
 σωσιν τόνδε δόμον προλιπεῖν καὶ μήποτε αὐθις ἐκ-
 οῦθαι. Ἀπιθι λοιπὸν ἐκ δόμων ἡμετέρων p. 182.
 C. Itaque fit credibile, versus istos, quorum idem
 est exitus, ex oraculo aliquo fictitio repetitos et
 a Clemente communis admonitionis causa appo-
 sitos esse. Clausula autem ipsa antiquis assimi-
 lata est oraculis, quorum vel in fine vel in ex-
 ordio saepius haec et similia verba leguntur, qui-
 bus Pythia modo impios consultores eiecit, modo
 bene meritos persequuta est: βαῖν' ἀπ' ἐμῶν τρι-
 πόδων Aelian. V. H. III. 43. Μουσάων θεράποντα
 κατέχτανες, ἐξίθι νηοῦ v. Liebel. ad Archil. p. 42.
 Wyttenb. ad Plut. de S. N. V. p. 81. περικαλλέος
 ἐξίθι νηοῦ (vel ut alibi legitur ὁηοῦ) Simpliē. in

πότα πάντα καὶ ἐνθυμον (f. ἐξ ἑνός) εἰς ἐν ἰόντα, οὗ κράτος ἀθά-
 νιον (f. ἀέναν) ὁρθοῖς ποσὶ θνητὴ βάδιζε, versibus proae immixtis,
 ut in libris Kiranidum. Sic Lucianus christianizans Philopatr. XII.
 248. Ὑψιμέδοντα θεὸν μέγαν ἀμβροτον οὐρανίωνα, υἱὸν πατρὸς,
 πνεῦμα ἐκ πατρὸς ἐκπορευόμενον, ἐν ἐκ τριῶν καὶ ἐξ ἑνός τριᾶ τοῦ-
 τον νόμιζε Ζῆνα, τόνδ' ἡτοῦ θεόν et in Prophetia Sophoclis ab Hau-
 singero edita in Specim. Observ. in Soph. quam libro ipso destitutus
 ex adversariis meis adscribere cogor: Ὅσα μὲν πρὸς ἀρετῆς χάριτον
 ὄρωρε ποιεῖτε· ἐγὼ δ' ἐφετμέω τρεῖν ἓνα μόνον ὑψιμέδοντα θεόν,
 οὗ λόγος ἀφ' αὐτοῦ ἐν ἀδαιῇ κόρη ἔγγυος (ἐγκυρός) ἔσται. Talia fortasse
 multa leguntur in Prophetia septem sapientum de Incarnatione Christi,
 quae in pluribus Codd. extat. v. Aretin Beiträge zur Gesch. u. Litter.
 T. IX. 719. Sed illa ipsa verba perpaulum mutata Ὅσα πρὸς ἀρε-
 τὴν καὶ κόσμον ὄρωρε — ἐγκυρος ἔσται Cedrenus p. 119. C. ex ora-
 culo, quod Apollo Argonautis edidit, affert; ac ne haec a monachis
 Byzantinis efficta credas, totam illam fabulam de templo Rheae, id
 vero est B. Virginis, et versus ipsos aliquanto integrioris prodiit scrip-
 tor sex seculis antiquior, Theodotus Ancyranus Orat. in S. Mariam
 p. 477. T. IX. Gall. sed oraculum hoc Atheniensibus de dei ignoti
 ara quaerentibus redditum narrat.

Epict. c. 39. 259. A. cf. Creuzer. ad Olympiod. p. 115: προβληπὼν ἴθι Πυθῶ δῖαν Schol. Arist. Rann. 1249. ἀλλ' ἴθι μηκέτι μέλλε Euseb. Pr. Ev. VI. 7. 255.

§. 5.

Justini fragmentum secundum *Εἰς Ζεῦς, εἰς Ἄϊδης* — concinnius est, quam ut poetae aut Judaeo aut Christiano tribui possit et a Macrobio conjuncte cum aliis Orphei versibus affertur Saturn. I. 18. Item versus Orphici *Εὐβουλῆα* vocantes boni consilii hunc deum (Liberum) praestitem monstrant. Nam si conceptu mentis consilia nascuntur, mundi autem mentem solem esse opinantur auctores, a quo in homines manat intelligendi principium, merito boni consilii solem antistitem crediderunt. Solem Liberum esse manifeste pronuntiat Orpheus hoc versu

Ἥλιος δὲ Διόνυσον ἐπέκλησιν καλέουσιν

et is quidem versus absolutior, ille vero ejusdem vatis operosior

Εἰς Ζεῦς, εἰς Ἄϊδης, εἰς Ἥλιος, εἰς Διόνυσος.

Hunc versum et alterum, quos Justinus affert (v. P. II. c. II. Fr. II.) tum Sibylla imitari videtur L. I. p. 25.

*Εἰς θεός ἐστι, βροχάς, ἀνέμους, σεισμούς ἐπιπέμπων
καὶ νιφετούς, κρύσταλλοι; τί δὲ καθ' ἐν ἔξαγορεύῳ;*

(pro quo Orpheus l. c. *τί σοι δίχα ταῦτ' ἄγο-*

ρεῖω;) tum etiam alii fictitiorum oraculorum auctores subsequuti sunt. Macrobius enim eodem loco haec adjicit: Hujus versus auctoritas fundatur oraculo Apollinis Clarii, in quo aliud quoque nomen Solis adjicitur, qui in iisdem sacris versibus vocatur Ἰάω. Nam consultus Apollo Clarius, quis deorum habendus sit, qui vocatur Ἰάω, ita effatus est.

Ὅργια μὲν δεδαῶτας ἐχρῆν νηπενθέϊ κεύθειν.
 ἐν δ' ἀπύτῃ παύρῃ σύνεσις καὶ νοῦς ἀλαπαδνός.
 φράζο τὸν πάντων ὑπατον θεὸν ἔμμεν Ἰάω,
 χεῖματι μὲν τ' Αἰδην, Δία τ' εἵματος ἀρχομένοιο,
 Ἥλιον δὲ θέρεις, μετοπώρου δ' ἄβρον Ἀδωνιν^[*]

quae ab homine Christiano eodemque Gnostico scripta esse multis argumentis ostendere conatur Jablonskius Panth. II. c. 6. §. 5. sed incassum. Nam super quam quod Cornelius Labeo theologus^[1] hoc oraculum singulatim explanavit, animadvertimus etiam Christianorum poetarum, qui hanc adulterinam monetam exercuerunt, et Judaeorum quoque versus tam scabros esse tamque hiulcos, ut nullum tam elegans et rotundum carmen iis tribui possit; neque argumentum ejusmodi est, ut Christianis magis quam Graecis con-

[*] Hoc confidenter reposui pro vulgato Ἰάω; nam hoc dei nomen peregrinum est, cujus vim quatuor domesticorum deorum vocabulis explanat oraculi compositor. Lydus De Mens. p. 83. Dionysum a Chaldaeis punice Iao et multis in locis Sabaoth dici refert, quae nomina si apud antiquiores legerentur, libens subscriberem Vossio, hinc Sabi seu Sabazii vocabulum deducenti Antisymp. T. I. 185. Ceterum Ἰάω scribitur ap. Macrobius, Ἰαῶ Diod. I. 94. plerumque Ἰαώ. v. Joh. Drusii Tetragrammaton c. XI. 19.

[1] De hoc v. Bynkershoek Opuac. T. II. p. 68.

veniat, quibus haec nominum divinatorum interpretatio multo ante tempore complacita est. Plutarchus de Is. LXIX. τοὺς πρὸς ἐσπέραν οἰκοῦντας ἱστορεῖ Θεόπομπος ἡγεῖσθαι καὶ καλεῖν τὸν μὲν χειμῶνα Κρόνον, τὸ δὲ θέρος Ἀφροδίτην, τὸ δὲ ἔαρ Περσεφόνην. Sed praetereamus haec. Julianus Or. IV. 254. C. (135.) μαρτύρομαι τοὺς Κύπριων ἱερέας, οἳ κοινροὺς ἀποφαίνουσι βωμοὺς Ἥλιω καὶ Διί, πρὸ τούτων δὲ τὸν Ἀπόλλω· γησὶ γὰρ ὁ θεὸς οὗτος

Εἰς Ζεὺς, εἰς Ἀθήης, εἰς Ἥλιός ἐστι Σάραπις

quod ex Orpheo sumtum putat Marcilius, nos vero, patri an filio adjudicandum sit, in suspensio relinquimus, quia haec ratio Theocrasiae pervagatior et a theologis, poetis et figurarum pantheorum fictoribus^[m] promiscue tractata est. Ad eam et Orphei versus in Cratere compositi sunt, quorum hic exitus Ἐν τὰδε πάντα (v. P. II. c. XIII.) et multa fictitia oracula, velut hoc quod Apollo interrogatus quis esset edidit:

Ἥλιος, Ὠρεός, Ὅσιρις, ἄναξ Διόνυσος, Ἀπόλλων^[n]
 ὠρῶν καὶ καιρῶν ταμίης, ἀνέμων τε καὶ ὕμβρων,
 ἡοῦς καὶ νυκτὸς πολυαστέρος ἡνία νωμῶν,
 ζαφλεγέων ἄστρων βασιλεὺς ἡδ' ἀθάνατον πῦρ

Euseb. Pr. III. 15. 125. D.^[o] et aliud, quod So-

[m] v. De' Bronzi di Ercol. T. I. Prefaz. p. VIII. not.

[n] Hoc oraculum cum Colophonio, quod §. 4. proposuimus, Kircherus Oed. T. III. 442. consarcinavit, versumque interseruit nescio unde subiectum

Ὑδωρ πολύγονον κόλπους γαίας διαπεύρων (sic).
 Fraudem hominis arguit Schlaegerus de Numo Hadriani plumb. p. 168. neque ego praeestem.

[o] Idem legitur sed mendosius apud Lydum Mens. p. 15. In Stob. Ecl. Ph. I. 52. 928. pro πολυστέφους οὐρανοῦ reponendum πο-

crates servavit Hist. Eccl. III. 23. Ῥοδίοις συμφο-
ρᾷ περιπεσοῦσι χρησμός ἐδόθη ὅπως ἂν τὸν Φρύ-
γιον Ἄττιν θεραπεύωσιν· ἔχει δὲ ὁ χρησμός ὧδε

Ἄττιν ἰλάσκεσθαι θεὸν μέγαν ἄγνόν Ἀδωνιν

Εὐβιον, ὀλβιόδωρον, ἐυπλόκαρον Διόνυσον [P]

tum ἀδέσποτον carmen, quod Natalis Comes pro-
ducit II. 6. 150.

Πλούτων, Περσεφόνη, Δημήτηρ, Κύπρις, Ἔρωτες,

Τρίτωνες, Νηρεὺς, Τηθύς καὶ Κρανοχάτης

Ἑρμῆς θ' Ἡφαιστός τε, κλυτὸς Πάν, Ζεὺς τε καὶ Ἥρη

Ἄρτεμις ἧδ' Ἑκάεργος Ἀπόλλων εἰς θεὸς ἔστι.

multique vulgarium poetarum subsequuti sunt;
primum Ausonius Ep. XXVIII.

Αἰγύπτου μὲν Ὅσιρις ἐγὼ, Μυσῶν δὲ Φανάκης,

Βάχχος ἐνὶ ζωῶσιν, ἐνὶ φθιμένοις Αἰδωνεύς,

πυρογενῆς, δίκερως, τιτανολέτης Διόνυσος [Q]

deinde Nonnus Dionys. XL. 400.

Ἀστροχίτων Ἡρακλῆς, ἄναξ πυρὸς, ὄρχαμε κόσμον

Βῆλος ἐπ' Εὐφρήταο, Αἰβυς κεκλημένος Ἄμμων,

Ἄπις ἔφης Νειλῶος, Ἀραψ Κρόνος, Ἀσσύριος Ζεὺς

et plura ad idem exemplum. Ex Latinis huc con-
ferri meretur hymnus in laudem Solis v. 38. An-
thol. L. V. Ep. I.

Sol Liber, Sol alma Ceres, Sol Jupiter ipse

λυαστέρου, proxime ad codd. lectionem πολυστέρους, eademque forma
Eusebio reddenda videtur.

[P] Εὐιον emendat Vossius ad Steph. s. Ἀμαθοῦς p. 508. (793.)
v. Epimetr. IX. In primo versu fortasse pronomem σέ excidit a prae-
misso κέλομαι suspensum.

[Q] Ne quis propter correctionem syllabae, quae est in primo vo-
cabulo prima, ταυρογενῆς corrigit, quomodo Dionysus in Orphei Cra-
tere vocatur, apponam Euripidis (ut dicitur) distichon de sole ap.
Macrob. I. 17. 306.

Πυριγενῆς δὲ δράκων ὅλον ἡγεῖται τετραμόρφοις
ὥραις ζευγνύς ἁρμονίᾳ πολύκαρπον ὄχημα.

et Epigr. XV. de Luna

Iris, Luna, Chloris, coelestis Juno, Cybelle,
sed praecipue Martianus Capella, mysticarum do-
ctrinarum thesaurus impenetrabilis. Apud hunc
enim Philologia in illo coelesti itinere Solem ta-
libus deprecatur:

Ignoti vis celsa patris vel prima propago
magnum naturae decus atque assertio divum,
ultra mundanum fas est cui cernere patrem,
Solem te Latium vocat — — —

Te Serapim Nilus, Memphis veneratur Osirin,
dissona sacra Mitram, Ditemque ferumque Typhonem.
Atys pulcher item, curvi et puer almus aratri,
Ammon et arentis Libyes et Byblius Adon.
salve vera deum facies, vultusque paterne^[r],
octo et sexcentis numeris cui litera trina
conformat sacrum nomen cognomen et omen^[s]

L. II. p. 43. Postremo de pedestri scriptorum
exercitu Apulejus deam Isin asinum suum tali
voce dignatam dicit: En adsum rerum natu-
ra parens: summa numinum, prima coe-
litum, deorum dearumque facies unifor-
mis — me primigenii Phryges nominant
deum matrem, Cyprii Venerem, Cretes

Τιτανολέτης dixit pro *Γιγαντολέτης*, Titanes et Gigantes confundens,
ut Origenes Philos. V. 24. 909. et aiii. Metro explendo suppetebat
Τυρρήνολέτης.

[^r] Virgil. Aen. VIII. 301. salve vera Jovis proles, quod
imitatur Martialis in vaticinio de Domitiani filio.

[^s] Turnebus Advers. XI. 13. Hoc ad mysteria Christiana
alludit; nomen enim Jesus, cognomen Christus utrius-
que effectus et significatio est. Grotius nomen *Υἱς* vel
Ἦυς significari putat; *Hyes* vel *Jao* Le Grand Dissert. Crit. p. 171.
qui Sirmondum, Petavium et Menagium laudat hujus aenigmati-
s interpretes.

Dictynnam, Siculi Proserpinam, Eleusini Cererem, alii Junonem etc. Haec paullo latius edisseruisse haud poenitet; namque his testimoniis flos et maturitas Theocrasiae diu furtim gliscentis contineri videtur.

CAP. III.

Δ ί κ τ υ ο ν .

Suidas s. Ἴππος Νισαῖος· μεταξὺ τῆς Σουσιανῆς καὶ Βακτριανῆς τόπος ἐστὶ Καταστιγὼνα, ὅπερ Ἑλλάδι γλώσση Νίσος καλεῖται — ἐν δὲ Δίκτυ Ὀρφεὺς λέγει, ἡ Νίσος τόπος ἐστὶν ἐν Ἐρυθρᾷ κείμενος. Plus non restat. De Nisaeo campo quae veteres geographi dixerunt, collegit Manner-tus T. V. Fasc. II. 169. Nomen δίκτυ, quod Stephanus ex antiquo Lexico profert, Albertius ad Hesych. s. Ἐφέσια decurtatum putat e δίκτυ.

CAP. IV.

Ἐ π ι γ ρ ᾶ μ μ α τ α

quorum unum, quod Orpheo inscribitur, supra apposuiamus.

CAP. V.

Τ ἡ ε ο γ ο ν ι α .

P R O O E M I U M .

Carmine quodam Orphico maximam historiae fabularis partem expositam fuisse, nulla re magis intelligitur, quam quod christiani scriptores

Orpheum, tanquam gentilis superstitionis satorum et seminaturum denotant, eumque primum de deorum ortu, subole et rebus gestis tradidisse vociferantur. Athenagoras c. XX. [XVIII.] 2, 4. Ὀρφεὺς τὰ ὀνόματα αὐτῶν (τῶν θεῶν) πρῶτος ἐξ-
 εὔρε καὶ τὰς γενέσεις διεξῆλθε καὶ ὅσα ἐκείνοις
 πέπρακται εἶπε καὶ πεπίστανται παρ' αὐτοῖς ἀλη-
 θέστερον θεολογεῖν, ὃ καὶ Ὅμηρος τὰ πολλὰ καὶ
 περὶ τῶν θεῶν μάλιστα ἔπεται. Joannes Malela
 Chron. IV. p. 81. (p. 88. Chilm.) Gedeonis^[*] tem-
 poribus Orpheum ait vixisse Odrysium ὅστις ἐξέ-
 θετο θεογονίαν καὶ κόσμου κτίσιν καὶ ἀνθρώπων
 πλαστούργειαν etc. Eudocia p. 318. Ὀρφεὺς ἔγρα-
 ψε ποιήματα ἅτινα ὡς θεολογίας ἔχουσιν Ἕλληνες,
 ἐν δὲ τοῖς διὰ μυθικῶν συμβόλων λέγει τὰς
 τῶν θεῶν τάξεις τε καὶ σειρὰς, καὶ τίνα τινῶν
 ἔργα καὶ ποῖα τινῶν τελέματα καὶ τίνες τινῶν
 δημιουργοί. quae e Nonni Exposit. in Gregor.
 LXVI. 515. B. Bill. exscripta sunt. Nec dubium
 mihi quin, quae Syrianus ejusque auditor Procu-
 lus εἰς τὴν Ὀρφείως θεολογίαν commentati sunt^[**]
 ad Theogoniam potissimum spectaverint, quam
 licet Platonici nunquam nominatim allegent, ta-
 men ex multis Orphei variisque poematis hoc so-
 lum tractasse videntur. Hinc etiam fit, ut Theo-
 logi nomen saepe quidem Orpheo, Homero, He-
 siodo, Pherecydi, Platoni in commune tribuatur,
 sed praecipue tamen Orpheo, divinorum car-

[*] Abdonis, dicit J. Pollux Hist. Phys. p. 102. sed Malela Timotheum Chronographum sequitur. v. Tzet. Hæg. II. p. 41.

[**] v. Fabric. Bibl. Gr. T. IX. p. 428.

minum scriptori Schol. Cruq. ad A. Pl. v. 391. [v] Simplicius ad Arist. de Coel. p. 21. b. διὰ τοῦτο τὰς Θεογονίας ἡμῖν οἱ Θεολόγοι παρέδωκαν, τὸ μὲν πλῆθος ἐν τῷ ἐνὶ μένον φάσκοντες, quae spectant ad Theogoniae Orphicae locum illustrissimum de Phanetis cataposi. Michael Syngeus in Vit. Dionys. p. 346. A. τὰς κατ' Ὀρφέα μυθᾶδεις Θεολογίας καὶ τὴν γραφομένην παρ' Ἡσιόδου Θεογονίαν. Gregorius Naz. Or. IV. 127. C. Bill. κατάβαλε^[bb] τοὺς Τριπτολέμους σου καὶ τοὺς Κελερός καὶ τοὺς μυστικοὺς δράκοντας, αἰσχύνθητί ποτε ταῖς τοῦ Θεολόγου σου βίβλοις Ὀρφείως, ejusque Θεολογίαι, verbo tenus memorantur a Marino V. Procl. c. 26. Philostr. Heroic. II. 19. 639. et in Vit. Apoll. V. 21. 159. ubi Apollonium narrat quum Athenis versaretur adessetque ludis in Piraei theatro, indignabundum discessisse ἐπειδὴ ἤκουσεν ὅτι αὐτῷ ὑποσημήναντος λυγισμοὺς ἀρχοῦνται καὶ μεταξὺ τῆς Ὀρφείως ἐποποιίας τε καὶ Θεολογίας, τὰ μὲν ὡς Ὡραι, τὰ δὲ ὡς Βάχχαι πράττουσι^[c], quem locum illustrat Lucianus de

[b] Idem ad v. 78. p. 624. metrum heroicum vocatur quod theologicum a Musaeo auctore Orpheoque, qui scripserunt cecineruntque Theologica, id est divina carmina.

[bb] Synes. de Insomn. p. 149. D. ἅλεις ἐγκωμίων καὶ καταβάλων, quod Nicephorus interpretatur σιωπήσομεν. Dionysius Archaeol. IV. 32. κατὰβλεψε οὖν τὴν εἰρωνείαν. Lucian. Lexiph. §. 1. 176. τὸν εἰρώνα κατὰβαλε.

[c] Hic potius quam Platonis locus a Schneidero allatus adhibendus erat Xenoph. Symp. VII. 15. εἰ ἀρχοῦντο πρὸς τὸν αὐτὸν σχήματα, ἐν οἷς Χάριτες τε καὶ Ὡραι καὶ Νύμφαι γράφονται. cf. Athen. IV. 180. A. Ex antecedentibus Xenophontis verbis εἰσέφερετο τῇ ἀρχησιῶν τροχῷ, ἐφ' οὗ ἐμελλε θαυμάσιον γῆσθαι, intelligi potest, cur Plautus meretrices dixerit miraculas; πόρνοι θαυμασιόποιοι Matro Athen. IV. 137. C. quarum artes describit Alciphro III. Ep. 72.

Salt. c. XXXVIII. 291. saltationum mimicarum argumenta enarrans: Δευκαλίωνα — εἶτα Ἰάχχου σπαραγμὸν καὶ Σεμέλης κατάφλεξιν καὶ Διονύσου ἀμφοτέρου τὰς γονάς. quae sunt Theogoniae Orphicae primaria capita eademque a bacchica saltatione non aliena. Directe vero Gregorius fabulam de Phanete in Theogonia traditam ad Theologum refert Or. XXXVII. p. 602. Α. οἱ παρ' Ἑλλήσι σεβόμενοι θεοὶ — τοῖς σφῶν αὐτῶν ἀλίσκονται θεολόγοις, ὥς μὲν ἐμπαθεῖς, ὥς δὲ στασιώδεις, ὅσων τε κακῶν ἡγεμόνες καὶ μεταβολῶν καὶ οὐ πρὸς ἀλλήλους μόνον ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς πρώτας αἰτίας ἀντιθέτως ἔχοντας, οὓς καὶ Ὠκεανούς καὶ Τηθύας καὶ Φάνητας καὶ οὐκ οἶδα οὓς τινας ὀνομάζουσι καὶ τελευταῖόν τινα θεὸν μισότεκνον διὰ φιλαρχίαν πάντας καταπίνοντα τοὺς ἄλλους, ἵνα γένηται πάντων ἀνδρῶν τε θεῶν τε πατήρ. Sed explorato carminis titulo versus ipsos exhibebimus.

§. 1.

Theogoniae Orphicae prooemium asservavit Joannes Malela IV. p. 31. Ὁρφεὺς ἐξέθετο θεογονίαν καὶ κόσμου κτίσιν καὶ ἀνθρώπου πλαστοουργίαν, εἰρηκῶς ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ συντάγματος αὐτοῦ ὅτι ἐκ τῆς ὠδίας αὐτοῦ ἐνθυμήσεως^[*] οὐκ ἐξέθετό τί ποτε περὶ θεοῦ ἢ τῆς κοσμικῆς κτίσεως, ἀλλ' εἶπεν, ὅτι ἡττησάμην δι' εὐχῆς μαθεῖν παρὰ

[*] Eundem locum respicit Theophilus ad Autolyc. L. III. p. 293. Ὁμηρος καὶ Ἡσίοδος καὶ Ὁρφεὺς ἔρασαν ἑαυτοὺς ἀπὸ θείας προνοίας μεμαθημένοι.

τοῦ Φοίβου Τιτᾶνος Ἡελίου τὴν τοῦ κόσμου κτί-
σιν καὶ τίς ἐποίησεν αὐτήν. Ἐμφέρεται γὰρ ἐν τῇ
αὐτοῦ ἐκθέσει διὰ ποιητικῶν στίχων οὕτως

Ὡ ἄναξ Ἀητοῦς υἱ', ἐκατηβόλε, Φοῖβε κραταιέ [b]
πανδερκὲς, θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀνάσσω,
Ἥελιε, χρυσέαισιν ἀειρόμενε πτερύγεσσι,
δωδεκάτην δὴ τήνδε παρὰ σέο ἔκλυνον ὁμφήν [†]
σεῦ φαμένου, σὲ δέ γ' αὐτὸν, ἐκήβολε, μάρτυρα θείην.

qui versus utrum ab ipso Theogoniae auctore
praemissi sint an aliunde venerint certari potest
tum propter communes prooemiorum suspiciones
tum quia versus tertii nulla idonea reddi potest
ratio nisi hoc carmen numero et ordine duode-
cimum fuit. Id vero parum expeditum videtur,
non solum quia in ordinandis Orphei carminibus
Theogoniae primum omnium locum concedi oportuit
sed etiam propterea quod ex octavo libro
τῶν ἱερῶν λόγων locus affertur, quem res ipsa
docet ex priore Theogoniae parte excerptum esse.
Prooemiorum autem anaphoricorum, quibus dis-
persa Orphei carmina ad unius perpetui operis
similitudinem redigere studuerunt veteres diasce-
vastae, plura reperiuntur exempla; primum exor-
dium Georgicorum: *Εἰ δὲ γεωπονίης σε φιλομ-*
βρότου ἡμερος αἰρεῖ, secundum Dierum sive Ephe-

[b] Tres primores versus affert Tzetzes in Exeg. p. 55. Totum locum omissis nonnullis vocabulis repetit Cedrenus p. 57, additaque periphrasi illustrat: ὦ ἄναξ Ἀητοῦς υἱὲ κραταιέ, ὦ δεσπότα ἡμέρας υἱέ, ὁ τὰ πάντα πόρρωθεν ἐν ταῖς ἀκτίσι σου τοξεύων etc. etc. In primo versu Scaliger in Euseb. I. p. 4. ὦναξ emendat, Bentlejus Opusc. p. 456. ὦ ἄνα, ut Tzetzes.

[†] Sic Bentlejus pro vulgato παρὰ σέο, Scaliger πυρίσσοον, Cedrenus περὶ σοῦ. Sequentia σείο φαμένου et σὲ δὲ αὐτὸν Bentlejus correxit, postremum θείην neuter suspectum habuit.

meridum: Πάντ' ἐδάησ' Μουσαῖς, tertium carminis de Motibus terrae: Φράζω δὴ καὶ τόνδε, quibus omnibus sermo institutus vel continuatur vel absolvitur.

Hinc igitur orsus, ut videtur, Cosmogeniae scriptor aliquid de tempore illo infinito dixit, quo nullum fuit tempus, nondum ordinatis rerum coelestium vicissitudinibus. Proculus in Crat. p. 71. Boiss. ὁ Ἡσίοδος τὸ πρῶτον οὐκ ᾤνόμασεν, ἀλλ' ὅτι τὸ μετ' ἐκεῖνο ἀπ' ἄλλου προήλθε, δηλοῖ δια τοῦ Ἦτοι μὲν πρῶτιστα. Ὀρφεὺς δὲ πάντα τὰ πρὸ τοῦ Οὐρανοῦ καὶ μέχρι τῆς πρωτίστης αἰτίας ὀνόμασιν ἐδήλωσε καὶ αὐτὸ τὸ ἄρρητον καὶ τῶν νοητῶν ἐνάδων ἐκβεβηκὸς Χρόνον προσείρηκεν. Et p. 64. Ὀρφεὺς τὴν πρώτην πάντων αἰτίαν χρόνον καλεῖ ὁμωνύμως σχεδὸν τῷ Κρόνῳ· αἱ δὲ θεοπαράδοτοι φῆμαι τὴν θεότητα ταύτην τῷ Ἀπαξ ἐπέκεινα χαρακτηρίζουσιν. Idem in Tim. I. 86. οἱ θεολόγοι Κρόνον (scr. χρόνον) τὸ πρῶτον ἐπωνόμασαν, ὡς δέοντος, οὐπερ γενεαίς ἐστιν, ἐκεῖ προηγέσθαι τὸν χρόνον. et in Theol. I. 28, 68. τοῖς Ὀρφικοῖς τὸ πρῶτιστον αἴτιον χρόνος προσείρηται, similiterque in Parm. L. VII. 230. τὸ αἴτιον τῆς ἐκφάνσεως τῶν θείων Ὀρφεὺς χρόνον ᾤνόμασεν· quibus congruit Damascius de Princ. I. 198. τί δὲ ὁ θεὸς Ὀρφεύς; οὐ πολλοὺς θεοὺς ὑφίστησιν ἀπὸ τοῦ Χρόνου μέχρι τοῦ πρωτογόνου Φάνητος, ubi Koppius p. 345. male corrigit Κρόνου. Sententia Orphei brevissime reddi potest Philonis verbis *Quod Mund. Incorr.* p. 952. B. ἦν ποτε χρόνος ἥνικα οὐκ ἦν κόσμος,

ille ἀγέννητος χρόνος, ὃν αἰῶνα καλοῦσι, Timaeus Loc. p. 97. 20. quod primum supersubstantiale et ultramundanum a Platoniciis ponitur principium, τὸ πρῶτον ἐν, τὸ ὑπερούσιον, ἧ ἄρρητος ἀρχή sive προαρχή, et aequiparatur ad Zervam, quod Zoroaster duobus principiis praeponit, Graeci autem Κρόνον interpretantur^[bb] σκότος ἄγνωστον in Aegyptiorum Theologia Damasc. Quaest. p. 124. Gnosticorum Bython, Cabbalistarum Primum solum sive Occultum Occultorum^[c]. Et Pherecydes quoque unum ex tribus principiis tempus esse constituit v. Sturz. Fragm. p. 44. Tempore autem quodam mundum initium cepisse Orpheus docuit. Simplicius in I. de Coel. p. 70. a. περὶ τοῦ γεννητὸν εἶναι τὸν κόσμον πάντας συμφωνεῖν φησι, τοὺς τε θεολόγους καὶ τοὺς φυσικούς, καὶ τῶν λεγόντων ἔτι γεννητὸν αὐτὸν, οἱ μὲν αἰδῶν φασιν ὡς Ὀρφεὺς καὶ Ἡσίοδος^[d]. Et apud Aristotelem de Coel. L. III. c. I. εἰσὶ τινες, οἳ φασιν οὐθὲν ἀγέννητον εἶναι, γενόμενα δὲ τὰ μὲν ἀφθαρτα διαμένειν, τὰ δὲ πάλιν φθίρεισθαι, μάλιστα μὲν οἱ περὶ Ἡσίοδου, εἶναι καὶ τῶν ἄλλων.

[bb] V. Tychsen. de Relig. Zor. in Comment. Goetting. T. XI. p. 132. et 138.

[c] cf. Neander *Entwicklung d. Gnost. Syst.* p. 30. Γαλήνη ὑμνουμένη παρὰ τρεῖς σοφοῖς, εἴτε δομος μυστικὸς εἴτε πηγὴ πατρικὴ Procl. in Parm. L. VII. 163. Ab Orphiciis quoque Sigen celebrari dicit Zoega Bassirel. T. II. p. 35. sed falso; Platonici illam βιοθρέμματα σιγῇ ex Oraculis cognitam habent.

[d] Philo Quod Mund. Incorr. p. 941. D. πατέρα τοῦ Πλατωνικοῦ δόγματος ἐνιοὶ νομίζουσι γενόμενον καὶ ἀφθαρτον οἰόμενοι τὸν κόσμον ὑπὲρ ἐκείνου λέγεσθαι, γεννητὸν μὲν διὰ φησὶν ἦται μὲν πρῶτιστα χάος γένετ' — ἀφθαρτον δὲ, διὰ διαλύειν καὶ φθορὰν οὐ μεμήνηκεν αὐτοῦ.

λων οἱ πρῶτοι φυσιολογήσαντες, idem Orpheum significari putat p. 138. b. πρῶτους φυσιολόγους τοὺς περὶ Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον εὖλογον λέγει, οἵτινες πάντα πλὴν τοῦ πρώτου γενέσθαι φασί.

§. 2.

Chronus ille ex se Chaos et Aetherem progenerasse dicitur. Proculus in Tim. I. 54. μετὰ τὴν μίαν αἰτίαν ἢ δυὰς τῶν ἀρχῶν ἀνεφάνη καὶ ἐν ταύταις ἢ μονὰς κρείττων τῆς δυάδος ἢ, εἰ βούλει Ὀρφικῶς λέγειν, ὁ αἰθήρ τοῦ χάους. Idem II. 117. ὥσπερ Πλάτων διττὰς παρήγαγεν αἰτίας ἀπὸ τοῦ ἐνὸς, τὸ πέρας καὶ τὴν ἀπειρίαν, οὕτω καὶ ὁ Θεολόγος ἀπὸ τοῦ χρόνου τὸν τε αἰθέρα καὶ τὸ χάος ὑπέστησε, τοῦ μὲν πανταχοῦ πέρατος αἰτίον τὸν αἰθέρα, τῆς δὲ ἀπειρίας τὸ χάος, καὶ ἀπὸ τούτων τοῖν δυοῖν ἀρχῶν, τοὺς τε θεῖους γεννᾷ διακόσμους καὶ τοὺς ἐμφανεῖς. quae licet magna sui parte vacillent, tamen huc transponere non fastidivi, ut non solum sententia poetae sed etiam interpretum pernoscat cavillatio. Simplicius in L. IV. Ausc. p. 123. δηλοῖ (chaos Hesiodium) οὐ χώραν ἀλλὰ τὴν ἀπειροειδῆ καὶ πεπληθυσμένην τῶν θεῶν αἰτίαν, ἣν Ὀρφεὺς χάσμα πελώριον ἐκάλεσε. Μετὰ γὰρ τὴν μίαν τῶν πάντων ἀρχὴν, ἣν Ὀρφεὺς καὶ χρόνον ἀνυμνεῖ, ὥς μέτρον τῆς μυθικῆς τῶν θεῶν γενέσεως, αἰθέρα καὶ πελώριον χάσμα προελθεῖν φησι, τὸν μὲν τῆς περατοειδοῦς προόδου τῶν θεῶν αἰτίον, τὸ δὲ τῆς ἀπεροειδοῦς καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ

Οὐδέ τι πείρας ἔην, οὐδέ (οὐ) πυθμὴν, οὐδέ τις ἔδρη.

cujus versus initium *οὐδέ τι πείρας ὑπῆν* repetit Proculus in Parmen. L. VI. 101. Illum autem, cujus particulae apud Simplicium extant, integrum nobis exhibet Syrianus in Metaph. L. II. p. 33. a. Quemadmodum Orpheus Chaos ipsum et magnam voraginem ingentem hinc et hinc, et Pythagoras interminatam dualitatem etc. ubi pro Chaos substituendum Aether, ut in graeco versu, quem e Galei libro evulgavit Tylorus in Diario Classico T. XVII. 163.

Χάος καὶ μέγα χάσμα πελώριον ἔνθα καὶ ἔνθα.

Idem Syrianus p. 7. a. Deum ipsum aut bonum aut unum appellemus, aut finem et infinitatem, ut in Philebo Plato et ante ipsum Timolaus^[dd] aut unitatem et binarium, ut plurimi Pythagoreorum, aut aetherem et chaos, ut Orpheus, aut factorem et dualitatem, ut ipse Pythagoras in sacro sermone — ^[e] Damascius Quaest. p. 133. *Ὁρφεὺς μὲν αἰθέρα καὶ χάος μετὰ τὸν χρόνον.* Quibus subjungere libet Apulejum de Orthogr. p. 137. Maj. Orpheus, Linus et Hesiodus deos ex chao ab initio erupisse dixerunt; et consentiens Malelae IV. 31. atque Cedreni T. I. p. 57. et 84. testimonium: *Ἔστι δὲ ἀπερ Ὁρφεὺς ἐξέθετο ταῦτα, ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἀνε-*

[dd] Philolaus emendat Fabric. Bibl. T. I. 878.

[e] Addit ad extremum: Et tot quidem de Pythagoricis principiis, quod idem est ac si dicas de Orphicis et Platoniciis.

δείχθῃ τῷ χρόνῳ ὃ αἰθῆρ ὑπὸ τοῦ θεοῦ δημιουργηθεὶς καὶ ἐντεῦθεν καὶ κεῖθεν τοῦ αἰθέρος ἦν χάος, καὶ νύξ ζοφερά πάντα κατεῖχε καὶ ἐκάλυπτε τὰ ὑπὸ τὸν αἰθέρα, σημαίναν τὴν νύκτα πρωτεύειν, εἰρηκῶς ἀκατάληπτόν τινα καὶ πάντων ὑπέρτατον εἶναι καὶ προγενέστερον καὶ δημιουργόν καὶ τοῦ αἰθέρος καὶ τῆς νύκτος καὶ πάσης τῆς κτίσεως, in quibus non solum Orphei sententia sed etiam verba continentur Αἰθῆρ καὶ μέγα χάσμα — ἐνθα καὶ ἐνθα. Postrema de Chrono dicta sunt et Nocte, non illa mythica, quae paullo post in medium procedet, sed quam Proculus quoque antiquo chao incubasse dicit in Tim. II. 117. ἡ ἐσχάτη ἀπειρία, ὑφ' ἧς καὶ ἡ ὕλη περιέχεται — χώρισμα μὲν ἐστὶν ὡς χώρα τῶν εἰδῶν καὶ τόπος, οὔτε δὲ πέρας οὔτε πυθμὴν οὔτε ἔδρα περὶ αὐτὴν ἐστὶν, ἀζηχὲς δὲ αὐτῇ σκοτός καὶ αὕτη ὀνομάζοιτο ἄν, quae verba ex eodem Orphei carmine deprompta esse apparet. Nec aliunde Proculus in Parm. L. VII. 168. ἀδιακρίτων πάντων κατὰ σκοτόεσσαν δμύχλην, φησὶν ὁ Θεολόγος quae Cousinus ex Argon. 523. derivata putat, ubi de Dolionis sermo est: ἐν δ' ἔπεσαν Μινύησι κατὰ σκοτόεσσαν δμύχλην. Sed hi nondum nati erant illo Theogoniae tempore!

§. 3.

Chaos hoc temporis progressu in ovi figuram coaluit, motuque aetheris, ut videtur, intestini in orbem cieri coepit. Damascius Quaest. 147. Ὁρφεύς

— — πάντα δ' ἔτευξε μέγας Κρόνος αἰθέρι διφ-
 ωδὸν ἀργύφειον —

ubi Χρόνος scribendum. De οὐδὸ copiosius loqui-
 tur Apio in Clement. Homil. VI. 4. 671. T. II.
 Galland. p. 678. Cotel. Ὁρφεὺς τὸ χάος ὡς παρ-
 ἐκάζει, ἐν ᾧ τῶν πρώτων στοιχείων ἦν ἡ σύγκο-
 σις. Τοῦτο Ὁσίδοτος χάος ὑποτίθεται διὰ Ὁρ-
 φεὺς ὡδὸν λέγει γεννητὸν ἐξ ἀπείρου τῆς ὕλης προ-
 βεβλημένον, γεγονὸς δὲ οὕτως. Τῆς ὕλης ἐμψύ-
 χον δύσεως καὶ ἀπείρου τινὸς βυθοῦ ἀπὸ θεόντος
 καὶ ἀκρίτως φερόμενον — — συνέβη ποτὲ εὐτά-
 κτως θυῆναι καὶ μίξαι τὰς οὐσίας, καὶ οὕτως ἐξ
 ἐλάστοδ, διὰ ἥρδς γέννησιν ζώου ἐπιτηδειότατον
 ἦν, κατὰ μέσου θυῆναι τοῦ παντός καὶ τὸ περι-
 κείμενον πνεῦμα ἐπισπάσασθαι — ὥςπερ ἐν ὕδατι
 πομφόλυξ. Οὕτω σφαιροειδὲς συνελήφθη (συνει-
 λήθη) κύτος. Ἐπεὶ ἐν ἐαυτῷ κινήθην ὑπὸ τοῦ
 κατεληφότος θειώδους πνεύματος ἀναφερόμενον
 προέκυψεν εἰς φῶς — τῇ περιφερείᾳ τῶν ὡδὸν
 πρόσκεινός. De motu circulari testimonium prae-
 bet Proculus in Crat. p. 79. δ' Ὁρφεὺς περὶ τοῦ
 κυφίου διακόσμου τῶν θεῶν οὕτως ἔφη

— — τὸ δ' ἀπειρέσιον κατὰ κύκλον
 ἀτρύτως ἐφορεῖτο —

quae idem affert in Comment. in Euclid. Elem.
 II. 43. et in Parm. L. VII. 153. Idem in Tim. III.
 160. τῷ παντὶ τὸ σφαιρικὸν συγγενὲς — — Προ-
 γονητικὸν οὖν τὸ σχῆμα τοῦτό ἐστι τῷ κόσμῳ,
 φανὲν μὲν ἐν αὐτῷ τῷ κυφίῳ διακόσμῳ· τὸ γὰρ
 Ἀπειρέσιον κατὰ κύκλον ἀτρύτως ἐφορεῖ-

το κατὰ ἐκείνην εἴρηται τὴν τάξιν· ἐναργέστερον δὲ ὁφθέν ἐν τῷ παντελεῖ ζῶν· τὸ γὰρ

᾿Ορμήθη δ' ἀνὰ κύκλον ἀθέσφατον — —

περὶ ταύτης εἴρηται τῷ Θεολόγῳ τῆς Θεότητος (Solis). Simplicius in Ausc. I. p. 31. b. εἰ δὲ εὐκλύκλω σφαίρης ἐναλίγκιον ὄγκῳ τὸ ὄν φησι^[f] μὴ θαυμάσῃς· διὰ γὰρ τὴν ποίησιν μυθολογικοῦ παρὰ πτεται πλάσματος. Τί οὖν τοῦτο διαφέρει εἰπεῖν ἢ ὡς ᾿Ορφεὺς εἶπεν ᾿Ωεὸν ἀργύφειον. Ovum hoc cosmogonicum utrum Orpheus a philosophis Phoenicibus, Aegyptiis, Babylonicis acceperit an suo ingenio in hanc vulgatissimam similitudinem^[g] inciderit, quaerere ludicrum est. Ex Aethere et Chao progeneratum esse testatur etiam Proculus in Tim. I. 138. ἦν τὸ ὦδὸν ἐκείνο τοῦ αἰθέρος ἔγγονον καὶ τοῦ χάους, ὧν ὁ μὲν κατὰ τὸ πέρας ἴδρυται, ὁ δὲ κατὰ τὸ ἄπειρον. Ὁ μὲν γὰρ ἐστὶ ἐξζῶμα πάντων, τῷ δὲ οὐδὲ πείραθ' ὑπῆν· quae paulo aliter supra scripta sunt. An vero sacrorum Orphicorum cultores propterea ovīs abstinuerint, quod ea imaginem mundi referre putarent, magnopere dubito. Plutarchus L. II. Symp. III. 1. 76. ὦων ἀπεχόμενος ὑπόνοιαν παρέσχον ἐνέχεσθαι δόγμασιν ᾿Ορφικοῖς ἢ Πυθαγορικοῖς καὶ τὸ ὦδὸν ἀρχὴν γενέσεως ἡγούμενος ἀφοσιοῦσθαι· quo ab initio novus inducitur convi-

[f] Parmenid. p. 76. Fuelleborn.

[g] Varro Fragm. p. 818. Bip. Coelum est testa, vitellum terra, inter illa duo humor quasi in sinum clusus aeri, in quo calor. Diaconus Constantinop. 72. Quis varias adeo naturas clausit in ovīs? — Aera, quod terra est; quod flavum denotat ignem, Album undas et terras testula dura refert.

varum sermo, ovum an gallina prius extiterit, disceptantium^[h] donec unus eorum altius insurgit: *Ἀείσω ξυνετοῖσι τὸν Ὀρφικὸν καὶ ἱερὸν λόγον, ὃς οὐκ ὄρνιθος μόνον τὸ ὦν ἀποφαίνει πρεσβύτερον, ἀλλὰ καὶ συλλαβὴν τὴν ἀπάντων πρεσβυγένειαν ἀνατίθησιν* — — *ὅθεν οὐκ ἀπὸ τρόπου τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμοῖς, ὥς μῆμα τοῦ τὰ πάντα γεννῶντος καὶ περιέχοντος ἐν ἑαυτῷ, συγκαθωσίωται.* quae in usum suum convertit Macrobius Sat. VII. 16. 691. Consule initiatos sacris Liberi Patris, in quibus ovum hoc veneratione colitur, ut ex forma sphaerali mundi simulacrum videatur. Achilles Tat. Isag. in Phaenn. p. 130. C. Petav. *σχῆμα κόσμου οἱ μὲν κωνοειδὲς εἶπον, οἱ δὲ ὠοειδὲς, ἧς δόξης ἔχονται οἱ τὰ Ὀρφικὰ μυστήρια τελοῦντες.* Zaratas quidem Chaldaeus, a quo Pythagoras τοὺς τελεστικοὺς καθαρμὸν καὶ τὴν ἱερατικὴν ἀγωγὴν accepisse dicitur v. Interpr. ad Porphy. V. P. p. 24. *abstineri possit κύμα,* *ὅτι τῇ τοῦ ὄλου φύσει ὅμοιος* Origen. Philos. c. II. *κύμα* autem Pythagoricorum nonnulli ovum esse volunt v. Sturz. ad Emped. p. 636. Nec tamen hanc rationem fuisse arbitror, cur initiati ova sorbillare noluerint, sed potius, quia et in silicerniis apponebantur et in purificationibus circumferebantur, religionem quandam videntur habuisse v. supr. P. I. Cap. II. Pythagorei autem propter eandem causam cor, cerebrum, matricem

^[h] Vetus haec quaestio a Peripateticis agitata. v. Censorin. c. IV.

et ova, tanquam fontes et principia vitae, veneratione quadam dignati sunt.

§. 4.

Ex ovo nascitur Phanes sive alio nomine Metis, et Ericapaeus. Clemens, p. 672. τὸ ἐξ ἀπει-
ραν ὕλης ἀποκυνθὲν ἐμψυχον ὥδιν ἐκ τῆς ὑποκει-
μένης καὶ αἰετῆς ἐσούσης ὕλης κινεῖμενον πανταδα-
πᾶς ἐκφαίνει προπᾶς· ἐκδιδόντι γὰρ τῆς περιφε-
ρείας ζῶντι καὶ ἀφθρόνῳ πλοδοποιεῖται, (προνοῶν
τοῦ ἐνόντος ἐν αὐτῷ θεοῦ πνεύματος, ὃν Φάνη-
τα Ὅρφεος καλεῖ, ὅτι αὐτοῦ φανέντος [1] τὸ πᾶν
ἐλάμβανεν τῷ πρᾶγμα τοῦ διακρηπισταίου τῶν στοι-
χείων πρὸς ἐκ τῆς ὑγρῆς τελευθρομένης. Qui-
bus persimilis est Hipponis Rhegini doctrina, qui
duo esse voluit rerum principia, humorem frigi-
dum et calidum ignem, γεννώμενον δὲ τὸ πῦρ
ὑπὸ ὕδατος καταμικθῆσαν τὴν τοῦ γεννήσαντος δυν-
αμιν συστήσαι τὸν κόσμον Origen. Philos. XVI.
104. Sed pergam Clementis verba referre: τὸ μὲν
ἀπὸν πρῶτοσύστατον ὥδιν ὑποθερμανθὲν ὑπὸ τοῦ
ἔσωθεν ζώου φήγνται, ἔπειτα δὲ μορφωθὲν προ-
έρχεται ἀπὸ τοῦ καὶ Ὅρφεος λέγει.

[1] Noti sunt graeci homines hoc nomine dicti Phanes Halicar-
nassius Herodo. III. 4. Messenius Paus. IV. 27. 5. Althaeae frater
Schol. Ven. IX. 564. Phanes et Faunus Centauri Nonn. Dion. XIV.
191. Haec si delicatiores fastidiant, paucis iuribus sibi comparare pos-
sunt Glossarium aut Hebraicum aut Persicum aut Samaritanum; unde
quamlibet ingeniosas etymologias, si modo literarum elementa didi-
cerint, expiscantur; neque non Polonica et Hungarica vocabula; ut
Daehnertus demonstrat ad Bulangeri Antiquit. revelat. p. 637. quae-
rentibus deerunt. Jablonskius de Voc. Aegypt. p. 375. Ansoniarnum
Φανάης sive Φανήτης huc arcessit et Aegyptiacum Φενεξ i. q. αἰὼν.
Aeonem autem, Phanetem et Osirin eundem esse statuit; quae omnia
lubrica sunt et incerta.

Ἀχμαίον σχισθέντος ὑπὲρ πολυχανδέος ὤου [k] καὶ οὕτω τὸ μὲν κύτος τὴν διακόσμησιν ἔσχει, αὐτὸς δὲ ὥσπερ ἐπ' ἀκρωρείας οὐρανοῦ προκαθεβή-
ται καὶ ἐκ ἀποθέητοις τὸν ἄπειρον περιλάμπει αἰ-
ῶνα quae conferri possunt cum Mochi Cosmo-
genia ap. Damasc. p. 269. λέγεται ἐξ αὐτοῦ (τοῦ
ὤου) θαγέκτος εἰς δύο, γενέσθαι οὐρακὸς καὶ γῆ,
πῶν διχοτομημάτων ἀκρότερον. Reliqua Clementis
disputatio, quae Plutonis, Neptuni aliorumque deo-
rum allegoriae continentur, ad vulgarem mytho-
logiam pertinet.

Malela autem et Cedrenus post illa quae su-
pra attulimus, haec adjungunt: Ἐφρασε δὲ ὅτι
πρὸ φῶς ᾤψαν τὸν αἰθέρα ἐφάπτεσε τὴν γαίαν [l]
αἰῶν ἐκεῖνο εἶναι τὸ φῶς πρὸ ᾧ ᾤψαν τὸν αἰθέρα
τὸν ὑπέρτατον πάντων· οὗ ὄνομα Ὁρφεὺς ἀκού-
σας ἐκ τῆς μαντείας ἐξείπε, Μῆτιν, Φάνητα, Ἡρι-
κεπαῖον [m], ὅπερ ἐρμηνεύεται βουλή, φῶς, ζωοδο-

[k] Aliter hunc locum emendare nescio; vulgo legitur κραμαίον
σχισθέντος πολυχανδέος ὤου· jungenda sunt προέρχεται ὁποῖόν τι
προσενίσσει species ab Orpheo descripta; quid proveniat,
omittit, sed apparet Phantem significari. Hermanno ipsum nomen
Ἡράκλειον in mendoso κράμαλου latere videtur.

[l] Sic Malelas, πᾶσαν τὴν κτίσιν rectius Cedrenus et mox ἐξείπε
pro ἐξ ἧς εἶπε.

[m] Nomen hoc unde proficiscatur et quid significet, jam diu est,
ex quo disceptant eruditi. Praeter eos, quos Gesnerus indicat ad
Hymn. V., Wakefieldius Sylv. Crit. II. p. 111. ex ἔαρ et κάπος com-
positum putat ad significandum Vita est in sanguine, Visconti
in Pio-Clement. T. VI. 23. ab ἐρι et κάπτειν, ut ille deorum devo-
rator; denotetur, quem eundem Janum esse contendit nihil reverentis
Ovidium, qui Jano par numen Graeciam habere negat; hisque com-
mentis implicatur additio de imagine Jani ἢ νεῦς Aeonis, ut voluit, de
qua jam multi laborarunt. v. Jablonski l. c. Zoega Bassirel. T. II. p.
34. Labus Monum. Antich. in Biblioth. Ital. anni 1816. N. V. p. 194.
Bentlejus contra ad Mill. p. 456. negat se operam inquirenda etymo-
logia perdere velle; et in Ep. ad Bernard. p. 160. Ἡρικεπαῖος (quae
est frequentior scriptura) nulli Graeco vocabulo simile esse docet.

τήρ^[m]. εἰπὼν ταύτας τὰς τρεῖς θείας τῶν ὀνομάτων δυνάμεις μίαν εἶναι δύναμιν καὶ ἐν κράτος τοῦ μόνου Θεοῦ, ὃν οὐδεὶς ὀρᾷ — ἐξ αὐτοῦ δὲ τῆς δυνάμεως τὰ πάντα γεγενῆσθαι, ἀρχὰς ἀσωμάτων καὶ ἥλιον καὶ σελήνην καὶ ἄστρα πάντα, quorum reliquam partem alio opportuniore loco producam; nunc de Phanete agitur. Lactantius Inst. I. 5. p. 28. Orpheus deum verum et magnum Πρωτόγονον appellat quod ante ipsum nihil est genitum sed ab ipso cuncta sunt generata. Eundem etiam Φάνητα nominat, quod quum adhuc nihil esset, primus ex infinito apparuerit et extiterit. Cujus originem atque naturam quia concipere non poterat, ex aere natum esse dicit:

Πρωτόγονος Φαέθων περιμήκως αἰθέρος υἱός

quae omnia ex eodem Theogoniae opere accepit, quo Platonici utuntur, ac fortasse ex eo ipso loco, quo Proculus in Tim. II. 132. ὁ Φάνης περικαλλέος αἰθέρος υἱὸς ὀνομάζεται καὶ Ἀβρὸς Ἔρως καὶ κάλλιστος

Θαύμαζον καθορῶντες ἐν αἰθέρι φέγγος ἕλπτον
τοῖον ἀπέστιλβεν χρόδς ἀθανάτοιο Φάνητος.

Quinam Phanetem admirari potuerint, quum adhuc nihil esset, hinc non apparet, sed tamen intelligi potest; de Sole ejusdem nominis particeps ne quis cogitèt, prohibet Proculi interpretatio et hoc et alio loco in Theol. III. 20.

[m] Suidas s. Ὀρφεύς pro hoc exhibet ζῶη.

161. τοῦτό ἐστι τὸ φανότατον τῶν νοητῶν ὁ νοῦς ὁ νοητὸς καὶ τὸ ἀποστίλβον φῶς, ὃ καὶ τοὺς νοεροὺς ἐκπλήττει φανέν καὶ ποιεῖ θαυμάζειν τὸν πατέρα, καθάπερ φησὶν Ὅρφεύς. quo accedit Hermiae testimonium in Phaedr. p. 141. de Phanete: τὴν Νύκτα ἡνώσθαι αὐτῷ φησι

Πρωτόγονόν γε μὲν οὔτις ἐπέδρακεν ὀφθαλμοῖσιν
εἰ μὴ Νύξ ἱερὴ μούνη· οἱ δ' ἄλλοι ἅπαντες
θαύμαζον καθορῶντες ἐν αἰθέρι φέγγος ἅελπτον·
τοῖον ἀπέστραπτεν χροὸς ἀθανάτοιο Φάνητος.

Cetera hujus dei nomina tradit Proculus in Crat. p. 36. καὶ Ὅρφεὺς πρώτην ταύτην τὴν τῶν νοητῶν φύσιν ὀνόματί φησιν ὑπὸ τῶν ἄλλων καλεῖσθαι Θεόν· λέγει δ' οὕτως

Μῆτιν σπέρμα φέροντα Θεῶν κλυτὸν, ὄντε Φάνητα
πρωτόγονον μάκαρες κάλεον κατὰ μακρὸν Ὀλυμπον.

quorum posteriorem partem Ὅντε — Ὀλυμπον saepius iterat in Crat. p. 52. in Tim. V. 303. et auctiorem II. 137. καλεῖ δὲ

— — — εὐδαίμονα σέμνον

Μῆτιν σπέρμα φέροντα Θεῶν κλυτὸν — —

Priorem saepissime Damascius p. 346. ὁ παρ' Ὅρφεϊ πρωτόγονος Θεὸς, ὁ πάντων σπέρμα φέρων τῶν Θεῶν, ἀπὸ τοῦ ὠοῦ πρῶτος ἐξέθορε· Et p. 142. τὸν Μῆτιν πρῶτον ἀνυμνεῖ σπέρμα φέροντα Θεῶν· quem et Ἡρικεπαῖον vocari p. 307. Versus autem, quos Etymol. M. s. Φάνης apponit:

τὸν δὴ καλέουσι Φάνητα

(Ἀθανάτοι) ὅτι πρῶτος ἐν αἰθέρι φαντὸς ἔγεντο.

Ὅρφεύς· οὕτως Ὡρος. hos igitur Ruhnkenius Ep. II. 129. et Barkerus in Nott. ad h. l. ex Argon. v. 15.

sumtos sed memoriae vitio parum accurate red-
ditos putat^[†], quem totum locum propter Orphi-
carum sententiarum indicia subjicere praestat. Ibi
enim poeta cecinisse se ait:

*Ἀρχαίου μὲν πρῶτα χάους ἀτέμνατον ἀνάγκη
καὶ Κρόνον, ὃς ἐλόχευσεν ἀπειρεσίαις ὑπὸ κόλποις
αἰθέρα καὶ διφυῇ περιωπείᾳ κυδρὸν Ἑρωτα
νυκτὸς ἀειγνήτης^[α] πατέρα κλυτὸν, ὃν ἔα Φάνητα
ὀπλότεροι κλῆζουσι βροτοί, πρῶτος γὰρ ἐφάνθη.*

ubi Zoega in Comment. a Welckero editis p. 229.
ambiguum esse dicit, utrum haec inter se conti-
nuanda sint verba Κρόνος ἐλόχευσεν αἰθέρα καὶ
Ἑρωτα, an hic accusativus a praemisso verbo
ἔφρασα pendeat, sed pro Κρόνος scribendum esse
Χρόνος et hoc loco et in Schol. Apoll. III. 26.
ἐν τοῖς εἰς Ὀρφέα Κρόνου λέγεται εἶναι ὃ Ἑρως

Αὐτὰρ Ἑρωτα Κρόνος καὶ πνεύματι πάντ' ἐτέκνωσε.

et ob hoc sibi credibilius videri, Argonauticarum
scriptorem Amorem Aetheris, Aetherem Chroni
filium dixisse; in quo nihil habeo, quod viro egre-
gio refrager^[ο].

§. 5.

Quum autem triplex fuerit Cosmogonia Or-
ptheo inscripta, scire juvat, doctrinam illam, quam

[†] Id merito improbat Hermannus de aetat. Argon. p. 681. Ori
aetatem, diu ante quam editus est, conjectavi ex glossa hinc excerpta
ap. Du Cang. Gloss. p. 1086. Ὀλοκοτινίν, διὰ τὸ ὅλον κύτον ἐν αὐ-
τῷ. v. Ind. Script. p. 85.

[α] Eustath. p. 245. λέγεται παρὰ τοῖς παλαιοῖς ὅτι οἱ Ἴωνες τὸ
εἶναι γενέσθαι φασίν, ὃθεν ἀειγενέτης ὁ αἰὲς ὦν· Apollo ἀειγενέτης
Macrob. Sat. I. 17.

[ο] Quae Millinus in Monum. Ined. T. II. p. 3. sq. de hac parte
Systematis Orphici disseruit, refellere superedemus.

hactenus tractavimus, in maiore et quasi canonico opere in rhapsodias descripta expositam fuisse. Damascius Quaest. p. 380. ἐν ταῖς φερομένας ταύταις ραψωδίαις Ὀρφικαῖς θεολογία δὴ τίς ἐστιν, ἣν καὶ οἱ φιλόσοφοι διερμηνεύουσιν, ἀντὶ μὲν τῆς μιᾶς τῶν ὄλων ἀρχῆς τὸν χρόνον τιθέντες, ἀντὶ δὲ τοῖν δυοῖν αἰθέρα, καὶ χάος, ἀντὶ δὲ τοῦ ὄντος ἀπλῶς τὸ αὐτὸ ἐπιελογιζόμενοι καὶ τριάδα ταύτην πρώτην ποιοῦντας, de qua triade loqui videtur Olympiodorus ad Philebum p. 285. Ἰάμβλιχος — ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς ἐν αὐτῷ μυθιστορήματι αὐτὸς τὰς τρεῖς ἑκατοντῆρας μονάδας φησὶν. Tum Damascius addit paulo obscurius, εἰς δὲ τὴν δευτέραν τελεῖν ἦτοι τὰ κινούμενα, καὶ τὸ κύνον ὡς τὸν θεόν, ἢ τὸν ἀργητὰ χιτῶνα^[P], ἢ τὴν νεφέλην, ὅτι ἐκ τοῦτων ἐκθρόνισται ὁ Φάνης· ἄλλοτε γὰρ ἄλλα περὶ τοῦ μέσου φιλοσοφοῦσι τοῦτο μὲν ὁποῖον ἂν ᾖ ὡς δὲ πατέρας καὶ δύναμιν, ἀλλὰ τινα προσεπικροῦντες οὐδὲν τῷ Ὀρφεῖ προσήκοντα. Τὴν δὲ τρίτην τὸν Μῆτιν, τὸν Ἡρικεπαῖον ὡς δύναμιν, τὸν Φάνητα ὡς πατέρα p. 380. Quorum postrema sic emendanda sunt Eἰς δὲ τὴν τρίτην (τριάδα τελεῖν) τὸν Μῆτιν ὡς νοῦν, τὸν Ἡρικεπαῖον ὡς δύναμιν etc. quae sunt Platoniorum commenta frigidissima, omnia ad triades suas revocare obstinantium, quarum unaquaque continentur tres monades, πατήρ, νοῦς, δύναμις^[Q], eodemque tendunt praecedentia verba

[P] Bentleyus Opusc. p. 455. dubitanter corrigit τὸν φανέντα χιτῶνα.

[Q] v. Damasc. Quaest. p. 882. Pselli Expos. I. p. 113. Sic triadis demiurgicae pater est Jupiter, potentia Neptunus, intelligentia

multifariam corrupta, unde tamen intelligas Orpheum extremum illud, quod cumcta complexu suo coerceret, modo *νεφέλην* modo *ἀργήτα χιτῶνα* appellasse eadem metaphora usum, qua Leucippus et Democritus *χιτῶνα κύκλω καὶ ὑμένα περιτείνουσι τῷ κόσμῳ* [99]. Et ex hac sive nube sive tunica ovum circumdante Phanetem emicuisse. Eadem omnia comparent in Cosmogonia Orphica, quam supra Platonis interpretes sequuti descripsimus, tempus rerum ortum præcedens, Aetherem et Chaos ovi formae inclusum, Phanetem ovo exclusum, mundi formatorem; unde inducor ut Damascii verbis *ἦν ὁ θεὸς φιλόσοφοι διερμηνεύουσι*, Platonicos potissimum significari putem. Hinc diversa fuit altera Genesis, quam continuo subjungit p. 381. *τοιανύτη μὲν ἡ συνήθης Ὀρφικῇ Θεολογία. Ἡ δὲ κατὰ τὸν Ἱερώνυμον φερομένη καὶ Ἑλλάνικον, εἴπερ μὴ καὶ ὁ αὐτός* [1] *ἔστιν, οὕτως ἔχει. Ὑδωρ ἦν, φησὶν, ἐξ ἀρχῆς καὶ ὕλη (λύς) ἐξ ἧς ἐπάγη ἡ γῆ, δύο ταύτας ἀρχὰς ὑποτιθέμενος πρῶτον, ὕδωρ καὶ γῆν· τὴν δὲ μίαν πρὸ τῶν δυοῖν ἀρρήτον ἀφήσει· τὴν δὲ τρίτην ἀρχὴν μετὰ τὰς δύο γεννηθῆναι μὲν ἐκ τούτων, ὕδατος φημὶ καὶ γῆς, δράκοντα δὲ εἶναι κεφαλὰς ἔχοντα προσπεφυκυίας ταύρου καὶ λέοντος, ἐν μέ-*

Pluto Procl. in Tim. V. 297. in Crat. p. 90. qui sunt tres patres intellectuales post tres intelligibiles Phanetem, Uranum, Cronum. Id. Theol. VI. 11. 371.

[99] v. Plutarch. Placitt. II. 6. 396. T. XII. Galen. Hist. Phil. XI. p. 84. T. II. Charter.

[1] Tiedemannus De prim. Graec. Philosoph. p. 68. ἡ αὐτὴ corrigit. Censor ejus in Bibl. Crit. Vol. II. P. II. 88. vulgatum retinet: significat Hieronymum hanc rem ex Hellenico sumsisse atque adeo ambos non nisi unam habere auctoritatem.

σφ δὲ θεοῦ πρόσωπον, ἔχειν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων
 πτέρα, ὠνομάσθαι δὲ χρόνον ἀγήραον καὶ
 Ἡρακλῆα τὸν αὐτόν[*]. συνεῖναι δὲ αὐτῷ τὴν
 Ἀνάγκην, φύσιν οὖσαν τὴν αὐτὴν καὶ Ἀδράστειαν
 ἀσώματον διωργυιωμένην ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ,
 τῶν περάτων αὐτοῦ ἐφαπτομένην. Ταύτην οἶμαι
 λέγεσθαι τὴν τρίτην ἀρχὴν, πλην ὅτι ἀρσενόθη-
 λυν αὐτὴν ὑπεστήσατο p. 381. Hieronymus igitur
 non a Chrono orsus est sed hunc ex duobus
 principiis natum dixit, Solem, ut videtur, signi-
 ficans, eundemque Herculem vocavit, unde car-
 minis novitas apparet. Nam Herculis nomen non
 prius Soli accommodari potuit, quam duodecim
 athla[**] et totidem zodiaci signa constituta sunt,
 et hujus demum obliquitate reperta effectum est
 ut Sol aliquam cum serpente similitudinem ha-
 bere videretur. Neque hoc solum inter utrumque
 Cosmographum differt sed etiam hoc, quod Hie-
 ronymus deo suo formam serpentis et tria di-
 versi generis capita affingit, ille autem capiti ser-
 pentino sive potius serpentifero ilia taurinis ca-
 pitibus cincta subjungit, ut patet ex sequentibus
 Damascii verbis, quibus Orphicae Cosmogoniae
 descriptionem absolvit: Καὶ ὑπολαμβάνω τὴν ἐν
 ταῖς Ῥαψωδίαις θεολογίαν ἀφεῖσαν τὰς δύο πρώ-
 τας ἀρχὰς μετὰ τῆς μιᾶς πρὸ τῶν δυοῖν τῆς τῇ
 σιγῇ[†] παραδοθείσης ἀπὸ τῆς τρίτης μετὰ τὰς

[*] Praetuli poeticas formas vulgatis ἀγήρατον et Ἡρακλῆα, quas Jablonskius retinet de terra Josen Opusc. T. II. p. 222.

[**] v. Hymn. Orph. XII. 10—12. Horum minimam partem Homero notam fuisse veteres Critici docent. v. Schol. Vict. ad Il. T. 133. et O. 368.

[†] Sic correxi vulgatum τῆς σιγῆς παραδοθείσης.

δύο ταύτης ἐνστήσασθαι τὴν ἀρχὴν αἷς πρώτης ἐχ-
τόν τι ἐχούσης καὶ σύμμετρον πρὸς ἀνθρώπων
ἀκοάς. Οὗτος γὰρ ἦν ὁ πολυτέμνητος ἐν ἐκείνῃ^[u]
χρόνος ἀγήραος καὶ αἰθέρος καὶ χάους πατήρ.
Ἀμέλει καὶ κατὰ ταύτην ὁ χρόνος οὗτος ὁ δρά-
κων γεννᾷ τὴν τριπλὴν γονὴν^[†] αἰθέρα φησὶ νοε-
ρόν καὶ χάος ἄπειρον καὶ ἔρεβος ὀμιχλῶδες^[††]
quae singula §. 2. retulimus verbis Orphicis: Αἰ-
θήρ, χάσμα πελώριον et ἀζηγῆς σκοτός sive σκο-
τόεσσαν ὀμίχλην. quae magis firmiter conjectura
nostra Theologiam in Rhapsodiis propositam ean-
dem esse, cujus particulae supersunt plurimae.
In hac igitur Chronum trias secunda, ut Platonici
numerant, sequitur, hanc tertia, quam Damascius
suo more explicat: τίς οὖν αὕτη ἐστί; τὸ ὠδόν, ἧ
δυὰς τῶν ἐν αὐτῷ φύσεων ἄρρενος καὶ θηλείας,
καὶ τῶν ἐν μέσῳ πάντοίων σπερμάτων τὸ πλη-
θος· καὶ τρίτον. ἐπὶ τούτοις θεὸς ἀσώματος^[*]
πτέρυγας ἐπὶ τῶν ὤμων ἔχων χρυσᾶς, ὃς μὲν ἐν
ταῖς λαγόσι προσπεφυκυίας εἶχε ταύρων κεφαλὰς,
ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς δράκοντα πελώριον παντοδα-
παῖς μορφαῖς θηρίων ἰνδαλλόμενον. Τοῦτον μὲν
οὖν ὡς νοῦν τῆς τριάδος ὑποληπτέον, τὰ δὲ μέσα

[u] Scil. τῇ ἐν ταῖς Ῥαψωδῖαις Θεολογίᾳ.

[†] Sic correxi vulgatum γεννᾷται τριπλήγονην. Pro φησὶ νοε-
ρόν fortasse φησὶ νοτερόν scribendum.

[††] p. 382. Kopp. p. 254. Wolf. Nonnullas horum particulas
evulgavit Gale ad Cornut. p. 203. p. 254.

[*] Vulgo θεὸν ἀσώματον ἔχοντα (cod. ἔχον) qui accusativi for-
tasse pendent ab intellectu φησὶ, unde postremus infinitivus καλεῖσθαι.
De ἀσώματος non liquet; fortasse δισώματος fuit, quae particulae
saepe confusae, Phanetem ἀνόματον dici Proculus narrat. v. §. 6.
sed nugatur. Inter ταύρων et κεφαλὰς plura elapsa videntur anima-
lium nomina.

γένη τά τε πολλὰ καὶ τὰ δύο τὴν δύναμιν, αὐτὸ δὲ τὸ ὦδὸν ἀρχὴν πατρικὴν. Ταύτης οὖν τῆς τρίτης τριάδος τὸν τρίτον θεὸν καὶ ἦδε ἡ θεολογία Πρωτόγονον ἀνυμνεῖ καὶ Δία καλεῖ πάντων διατάκτορα καὶ ὅλου τοῦ κόσμου, διὸ καὶ Πᾶνα καλεῖσθαι. Alterius Cosmogoniae, quam Damascius τὴν κατὰ Ἑλλάνικον καὶ Ἰερώνυμον vocat, qui fuerit progressus, omnino ignotum est, sed ex superioribus concludere licet, hinc transcripta esse, quae Athenagoras XVIII. p. 18. Gall. XV. 64. Dech. expromit: Ὀμήρου μὲν λέγοντος Ὠκεανὸν τε θεῶν γένεσιν καὶ μητέρα Τηθύν· Ὀρφείως δὲ, ὃ καὶ Ὀμηρος τὰ πολλὰ καὶ περὶ θεῶν μάλιστα ἔπεται

Ὠκεανός, ὅσπερ γένεσις πάντεσσι τέτυκται^[**]

ἦν γὰρ ὕδωρ ἀρχὴ κατ' αὐτὸν τοῖς ὅλοις, ἀπὸ δὲ τοῦ ὕδατος ἄλς κατέστη, ἐκ δὲ ἐκατέρων ἐγεννήθη ζῶον δράκων προσπεφυκυῖαν ἔχων κεφαλὴν λέοντος^[v], διὰ μέσου δὲ αὐτῶν θεοῦ πρόσωπον, ὄνομα Ἡρακλῆς καὶ Χρόνος. Οὗτος ὁ Ἡρακλῆς ἐγέννησεν ὑπερμέγεθες ὦδον, ὃ συμπληρούμενον ὑπὸ βίας τοῦ γεγεννηκότος ἐκ παρατριβῆς εἰς δύο ἐρράγη· τὰ μὲν οὖν κατὰ κορυφὴν αὐτοῦ οὐρανὸς εἶναι ἐτελέσθη, τὸ δὲ κατενεχθὲν γῆ.

Ab his diversa fuit Orphei Cosmogonia, cu-

[**] Eadem sententia Orph. H. LXXXIII. in Oceanum

ἀθανάτων τε θεῶν γένεσιν θνητῶν ἰ ἀνθρώπων quam Homero ingerere ausus est Crates interposito integro versu (Ὠκεανός, ὅσπερ γένεσις πάντεσσι τέτυκται) ἀνδράσιν ἡδὲ θεοῖς, πλείστην ἐπὶ γαῖαν ἔχει Plutarch. de Fac. Lun. c. 35. p. 77. T. XII. quod Heynius neglexit. Eruditius de loco Homericō disputat Segaar Diatr. Acad. p. 75.

[v] Καὶ ἄλλην ταύρου e Damascio addendum esse jam Zoega animadvertit Comment. p. 239. et apparet ex plurali διὰ μέσου αὐτῶν.

jus argumentum Eudemus delineavit. Damascius Quæst. p. 382. ἡ δὲ παρὰ τῷ Περιπατητικῷ Εὐδήμῳ ἀναγεγραμμένη ὡς τοῦ Ὀρφέως οὕσα θεολογία πᾶν τὸ νοητὸν ἐσιώπησεν, ὡς παντάπασιν ἄρρητον· ἀπὸ δὲ τῆς Νυκτὸς ἐποίησατο τὴν ἀρχὴν, ἀφ' ἧς καὶ ὁ Ὅμηρος· οὐ γὰρ ἀποδεκτὸν Εὐδήμου λέγοντος· ὅτι ἀπὸ Ὠκεανοῦ καὶ Τηθύος ἀρχεται. Φαίνεται γὰρ εἰδῶς καὶ τὴν νύκτα μεγίστην οὕτω θεὸν, ὡς καὶ τὸν Δία σέβασθαι αὐτήν· ἄξετο γὰρ μὴ Νυκτὶ θοῇ ἀποθύμια φέζοι[*]. Hymni Orphici III. auctor: Νύκτα θεῶν γενέτειραν αἰέσομαι ἡδὲ καὶ ἀνδρῶν· et apud Aristot. Metaph. XII. 246. οἱ θεολόγοι οἱ ἐκ νυκτὸς γεννῶντες, sunt qui Orphei significari putent, quanquam Acusilaus quoque et Epimenides generandi principium a Nocte et Erebo vel Aere factum esse statuerunt[†], Alexander autem, qui dicitur, Aphrodisiensis Aristotelem hoc loco Hesiodi meminisse existimat §. 21. p. 183. theologos accusat, quibus potentiam et materiam actu priorem esse placebat, quandoquidem Hesiodus, qui Chaos primum genitum esse dicebat atque Noctem quæ Terram genuerit, per Chaos et Noctem materiam innuebat. Idemque omni-

[*] Quæ sequuntur intellectu carent: Ἡσίοδος δοκεῖ τὴν ἡνωμένην φύσιν κεκλημέναι χάος, τὴν δὲ τὴν πρώτην ἐκείθεν παράγειν. Videt unusquisque Γῆν scribendum esse pro τῇν hoc loco et proximo τὴν δὲ καὶ Τάρταρον.

[†] De Aristotelico loco idem fere dicere licet, quod de Aristophanis Cosmogonia præcipiunt Schol. ad Arist. Avv. 693. ταῦτα οὐκ ἀναγκαῖον ἀπευθύνειν πρὸς τὰ Ἡσιόδου ἢ πρὸς τινὰ ἄλλου τινὸς γεγεαλόγου.

bus locis, ubi Aristoteles τοὺς θεολόγους, τοὺς πρώτους θεολογήσαντας, τοὺς παμπαλαίους antestatur, in Homero sese atque Hesiodo continet, Orphei autem in libris a Sepulveda translatis ne nomine quidem utitur. In L. I. §. 23. p. 6. primos theologos et ipsorum opinionem refert; quo in loco Homerum Hesiodumque designare videtur, quasi hi fuerint primi theologi. cf. I. 29, 7. b. III. 50, 46. b. ibid. 51, 47. b. XII. 33, 192. b. Sed instat alia quaestio gravior; utrum Proculus, Damascius, Syriani ceterique, quos in hac disputationis nostrae parte sequimur, ea quae de Orphei Genealogia afferunt, promiscue ex omnibus tribus carminibus hauserint an ex ea sola quae dicitur ἡ ἐν ταῖς ξαψωδίαις θεογονία. Neutrum certis et invictis rationibus demonstrari potest, sed illo posito omnis de ordine et argumento Cosmogoniae disputatio praeciditur, alterum autem non solum hoc incommodo vacat sed etiam multo probabilius est, primum quia carmina Orphica, quae Platonici lectitarunt, in rhapsodias descripta fuisse luculento Marini testimonio constat, qui Proculum refert a discipulis suis exoratum Syriani in Orpheum commentariis adnotare coepisse: καὶ ἐγένετο εἰς Ὀρφέα αὐτῷ σχόλια καὶ ὑπομνήματα στίχων οὐκ ὀλίγων, εἰ καὶ μὴ εἰς πᾶσαν τὴν θεομυθίαν ἢ πάσας τὰς ξαψωδίας ἐξέγενετο αὐτῷ τοῦτο ποιῆσαι V. Proc. XXVIII. p. 21. ubi verba ἡ τὰς ξαψωδίας epexegetis causa addita sunt nomini Theomythiae, hoc vero

est Theogoniae. Tum etiam ob eam causam quia omnes locos, qui ab illis expromuntur, perfacile inter se conciliare atque adeo suam cuique sedem assignare possumus. Praeterea Platonici illi, non a Nocte, ut Eudemus, neque ab aqua et terra, ut Hieronymus, Orpheum ordiri dicunt sed a Chrono, Herculis nomen et formam plane omitunt, similem autem Phanetis speciem adumbrant. Proculus in Tim. III. 130. τοιαῦτα Ὀρφεὺς ἐνδείκνυται, περὶ τοῦ Φάνητος θεολογῶν· πρῶτος γοῦν ὁ θεὸς παρ' αὐτῶ ζῶων κεφαλὰς φέρει πολλὰς καὶ ἴας, ταυρίου, ὀφίας (sic) χαροποῦ τε λέοντος καὶ πρόεισιν ἀπὸ τοῦ πρωτογενοῦς ὡοῦ, ἐν ᾧ σπερματικῶς τὸ ζῶόν ἐστι. Et paulo post p. 131. ὁ θεολόγος κριοῦ καὶ ταύρου καὶ λέοντος καὶ δράκοντος αὐτῶ περιτιθεὶς κεφαλὰς· Καὶ ἐν αὐτῶ πρώτῳ τὸ θῆλυ καὶ ἄρρεν

Θῆλυς καὶ γενέτω κρατερὸς θεὸς Ἡρικαπαῖος.

αὐτῶ δὲ καὶ αἱ πτέρυγες πρῶτον. Nomen ἴας etsi per zeugma cum verbo ἐφόρει jungi et in tali versus exitu πολλὰς κεφαλὰς, πολλὰς δὲ καὶ ἴας sive ἰάς, primae syllabae productio excusari posse videatur, tamen verba καὶ ἴας, ut ex κριοῦ nata, extrudenda arbitror, hoc uno versu retento

Κριοῦ καὶ ταύρου τ', ὄφις, χαροποῦ τε λέοντος

quancquam pluribus modis constitui potest. Ad noscendam Phanetis formam haec etiam pertinent Hermiae testimonia in Phaedr. p. 137. τετραὶς ὁ Φάνης, ὡς Ὀρφεύς φησι

Τέτρασιν ὀφθαλμοῖσιν ὁρώμενος ἔνθα καὶ ἔνθα.

qui versus omnibus iisdem verbis legebatur in Aeginio de Argo scriptus^[1], unde non mirabor si quis homo suspiciator conjecturam trahat, Pa-noptem illum Solis symbolum esse ab Orphicis celebratum. Alterum Hermiae hoc est p. 137.

πρώτῳ τῷ Φάνητι ἡ Θεολογία παρέχει ἵππους^[2]
— — αὐτῷ δὲ τούτῳ πρώτῳ καὶ πτέρυγας δί-
δωσι

Χρυσείαις πτερόγεσσι φορέϊμενος ἔνθα καὶ ἔνθα
sicut Orpheus in Hymnis quoque VI. Ericapaeum
invocat

ὠγενῇ χρυσείωσιν ἀγαλλόμενον πτερόγεσσι.

His fortasse adjungenda sunt quae Suidas s. Φά-
νης narrat: ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς εἰσηνέχθη ὁ Φάνης,
αἰδοῖον ἔχων περὶ τὴν πυγὴν^[3], ὃν ἔλεγον ἔφο-
ρον τῆς ζωογόνου δυνάμεως. Καὶ ὁ Ἡρικαπαῖος
ἕτερον καταπιόντα πάντας τοὺς θεοὺς, ὡς τὸν
Κρόνον. et Eudocia p. 413. ἐν τοῖς Ὀρφ. ποιή-
μασι συνεισηνέχθη τὰ δύο ταῦτα (Ericapaeus et
Phanes) μετὰ καὶ ἄλλων πολλῶν· ὧν τὸν Φάνητα
εἰσφέρει αἰδοῖον ἔχοντα ὀπίσω περὶ τὴν πυγὴν.
Λέγουσι δὲ αὐτὸν ἔφορον τῆς ζωογόνου δυνά-
μεως· ὁμοίως καὶ τὸν Ἡρικαπαῖον λέγουσιν ἑτέρας
ἔφορον εἶναι δυνάμεως, quae ante Zoegam nemo
intelligere potuit. Is autem animadvertit haec ex

[1] Καὶ οἱ ἐπίσκοπον Ἄργον ἴει — τέτρασιν ὀφθαλμοῖσιν ὁρῶ-
μενον ἔνθα καὶ ἔνθα Schol. Eur. Phoen. 1151. Tzetz. Exeg. p. 153.

[2] Cf. ibid. p. 125.

[3] Vir doctus in Miscell. Observ. Amstel. Vol. I. p. 11. sq. εἰς
τὴν πυγὴν et alia inepta tentat. In seqq. Reinesius in Suid. p. 262.
pro Ἡρικαπαῖος parī successu Πιρηπαῖος emendat, quia Orpheus H.
VI. hoc nomine Phanetem invocat.

Scholiis ad Gregorium^[22] excerpta esse, qui in Stelit. I. sive Or. IV. 104. C. in traducendis Orphei fabulis Phanetem quoque deridet: Παρίτω ἐπὶ πᾶσιν ὁ Φάνης τε καὶ ὁ Ἡρικαπαῖος καὶ ὁ πάντας καταπίνων τοὺς ἄλλους εἰτ' ἀναδιδούς θεοὺς, ἵνα γένηται πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε. quo loco neque Saturnum, neque Phanetem aut Janum intelligi sed Jovem adversus Gesnerum ad Orph. p. 192. et Viscontium PioClem. T. VI. 13. demonstrat Zoega Bassirel. T. II. p. 167. dextre usus Suidae et Scholiastae verbis, quae sicut a Billio conversa sunt (nam graecis uti non licuit) adscribam: In Orphicis carminibus una cum aliis diis inducitur etiam hic Phanes obscoenam corporis partem ad fontem (πηγὴν legit pro πυγὴν) habens, eodemmodo et Ericapaeus. Ac Phanes quidem vitali facultati praesidere fingitur, Ericapaeus autem alteri cuidam, prodigiosi videlicet quidam dii et execrandi. At vero per deum deos omnes devorantem Saturnum intelligit. p. 384. B. Duplicem errorem, quo Phanes ab Ericapaeo distinguitur et cum Saturno, quem Suidas recte ei componit, permiscetur, refutat Orpheus ipse. Postremo de genere dei Protogoni quod dicit Proculus, confirmatur Lactantii testimonio L. IV. 8. 4. Nisi forte existimabimus deum, sicut Or-

[22] Ex his Eudociam multa descripsisse jam olim ex latino Eliae Cretensis commentario intellexi et dixi in Dias. de M. B. I. 13. quod alia via assequutus est Bastius ad Gregor. Cor. p. 74.

pheus putavit, et marem esse et feminam, quod aliter generare nequiverit, nisi haberet vim sexus utriusque, quam id Buenemannus ad eum locum refert, ubi Jupiter mas et femina dicitur. Sed de Phanete satis multa dicta sunt; quare ad posteros ejus praevertimur.

§. 6.

Athenagoras c. XX. 296. Ὀρφεύς φησι

Ἄν δὲ Φάνης ἄλλην γενεὴν τεκνώσατο δεινὴν [a]
νηδύος ἔξ ἑρῆς, προσδεῖν φοβερωπὸν ἔχιδνα,
ἧς χαῖται μὲν ἀπὸ κρατὸς καλὸν τε πρόσωπον
ἦν ἰσιδεῖν, τὰ δὲ λοιπὰ μέρη φοβεροῦτο δράκοντος
αὐχένος ἔξ ἄκρου.

τίς ἂν δέξαιτο Φάνητα, θεὸν πρωτόγονον (οὗτος γάρ ἐστιν ὁ ἐκ τοῦ ὤου προχυθεῖς) ἢ σῶμα ἢ σχῆμα δράκοντος ἔχειν, ἢ καταποθῆναι ὑπὸ τοῦ Διὸς, ἵνα ὁ Ζεὺς ἀχώρητος (scr. ἀχώριστος) γένοιτο, quae ex Rhapsodiis ducta videntur. De prima Phanetis prole, quam sequuta est haec ἄλλη, nihil compertum habemus; filia ejus serpentina, de qua nostri versus loquuntur, sine dubio Nox est, quae patri Phaneti nupsisse dicitur ap. Procl. in Tim. II. 137. ὁ Φάνης μόνος τε πρόεισι καὶ ὁ αὐτὸς ἀνυμνεῖται θῆλυς καὶ γενέτωρ, παράγει τε τὰς νύκτας καὶ τῇ μέσῃ σύνεστιν ὁ πατήρ. Αὐτὸς ἔης γὰρ παιδὸς ἀφείλετο κούριον ἄνθος [b]

[a] Ἄν mendosum; tres codd. τὸν δέ et τὴν δέ, quo difficilior fit correctio; unus γένεσιν pro γενεῇ.

[b] Sic pro αὐτὸς γὰρ ἔης scripsit Gesnerus, ut Spanhemius cor-

Patricius Discuss. Perip. T. III. L. I. 203. Quum sciamus ex Olympiodoro Orpheum omnes deos ex uno ovo produxisse, ex quo primus Phanes, deinde Nox, deinde reliqui. Phanetem amore captum significare videtur versus a Proculo memoratus in Tim. IV. 287. τὸν νοητὸν νοῦν ἀνόμματον ὁ Θεολόγος προσηγόρευσε

Ποιμαίνων πραπίδεσσι ἀνόμματον ὠκὴν ἔρωτα.

et in Alcib. p. 65. ὁ Θεολόγος ἀνόμματον ἀποκαλεῖ τὸν Ἔρωτα, ex eodem versu, quo, quidquid ille argutetur, tantummodo notio verbi ἐρᾶν circumscribitur. Rhapsodiis porro non dubitabo adscribere tres substantias principales, quas Julianus Or. V. 168. secundum Orpheum enumerat, Aetherem, Chaos, Noctem. Sed quae Lydus refert de Mens. p. 19. τρεῖς πρῶται κατ' Ὀρφεία ἐξεβλάστησαν ἀρχαί, νύξ καὶ γῆ καὶ οὐρανός, magis illis consona, quae Eudemus excerpserit. Ex illo rursus fonte manavit Proculi doctrina in Tim. V. 291, τῶν νοερῶν ἡγοῦνται (Nox et Phanes) τάξεων, ἐν τῷ ἀδύτῳ διαιωνίως ἰδρυμένοι, καθά φησιν Ὀρφεὺς, τὴν κρίφιον αὐτῶν τάξιν ἀδύτον ἀποκαλῶν^[*], quae a notione dei impliciti non procul absunt. Ac si de Orphicae doctrinae summa omnia detraxeris, quae Platonici

rexit ad Call. H. in Del. 297. Pro κούριον Hermannus tacite edidit κούριον ἄνθος, ut in versu legitur, quem nonnulli Homero adscripserunt Il. XIII. 493. ὕψιλλε δὲ κούριον ἄνθος. Sic Orpheus Arg. 1347. παρθενίης νοσφίξετο κούριον ἄνθος.

[*] Idem in Parm. L. IV. 235. Cousin. ἐν τῷ ἀδύτῳ πεκαρυμμένα τοῦ πατρὸς καὶ, ὥς φησιν ὁ Θεολόγος, μὴ γνῶσθαι τῇ προσεχῶς μετὰ ταῦτα τάξει τῶν θεῶν, id est Nocti.

de suo affinxerunt, relinquitur illa rerum omnium in deo comprehensio, duplici processu et recessu perfecta per Phanetem et Jovem. De hoc postea; Phanetem autem cunctorum deorum vim et substantiam in se congregatam habuisse, hisce testimoniis patescit. Proculus in Tim. II. 102. πά-
λαι ὁ Θεολόγος ἐν γε τῷ Φάνητι τὴν δημιουργι-
κὴν αἰτίαν ἀνύμνησεν· ἐκεῖ γὰρ ἦν καὶ προῶν

Βρόμιος τε μέγας καὶ Ζεὺς ὁ πάνοπτος.

ἵνα δὴ τῆς διττῆς δημιουργίας ἔχη τὰς αἰουεῖς πη-
γὰς καὶ ἐν τῷ Διὶ τὴν παραδειγματικὴν. Μῆτις
γὰρ αὐτὴ καὶ οὗτός ἐστιν ὥς φησιν

Καὶ Μῆτις πρῶτος γενέτωρ καὶ Ἔρως πολυτερεπής

αὐτός τε ὁ Διόνυσος καὶ Ἡρικαπαῖος συνεχῶς ὀνο-
μάζεται. Posterius aliunde confirmabitur; illis ad-
miniculum praebet Proculus in Alcib. p. 233.
Creuz. p. 88. Cous. T. III. ἐν τῷ Διὶ ὁ Ἔρως
ἐστί· καὶ γὰρ Μῆτις ἐστὶ πρῶτος γενέτωρ καὶ
Ἔρως πολυτερεπής, καὶ ὁ Ἔρως πρόβεισιν ἐκ τοῦ
Διὸς καὶ συννύσσει τῷ Διὶ πρῶτως ἐν τοῖς νοη-
τοῖς· ἐκεῖ γὰρ ὁ Ζεὺς ὁ πάνοπτος ἐστὶ καὶ ἄβροτος
Ἔρως, ὥς Ὀρφεὺς φησιν· Et rursus p. 66. Ibid.
T. II. 181. περὶ τοῦ νοητοῦ λόγων ὁ Θεολόγος
φησιν

Ἄβροτος Ἔρως καὶ Μῆτις ἀνάσθαιλος — καὶ πάλιν

Οἷσιν ἐπεμβεβαὼς δαίμων μέγας αἰὲν ἐποιχνεῖ^[d]
περὶ δὲ τοῦ νοεροῦ καὶ μεθεκτοῦ^[e]

[d] Vulg. ἐπιόχνη, tres codd. ἐπ' ἔχνη et sic legendum, Creuzerus ait; sine sensu quidem.

[e] Hoc codices praebeant πρό ἀμεδέκτου, quod ineptum esse sep-

*Καὶ Μῆτις πρῶτος γενέτωρ καὶ Ἐρῶς πολυτερεῆς
καὶ πάλιν*

Ἐν κράτος, εἰς δαίμων γενέτο μέγας ἀρχὸς ἀπάντων.

Horum quatuor versuum duo postremi, ut pro-
gredientibus patebit, de Jove scripti sunt deos a
Phanete editos cum eo ipso in se resorbente, ut
ex omnibus unus fiat deus mundus; duo priores
et ille acephalus *Βρόμιός τε μέγας καὶ Ζεὺς ὁ
πανόπτης*, ad Phanetem referendi omnes deos, an-
tequam nascerentur, in se complexum, sive, ut
Orpheus ait, ad

Μῆτιν σπέρμα φέροντα θεῶν, κλυτὸν Ἥρικεπαῖον.

Nunc de singulis dispiciamus.

§. 7.

A Phanete mundum conditum esse haud du-
biis constat testimoniis; primum Proculi in Tim.
V. 335. *ὁ Φάνης τὸν σύμπαντα κόσμον κάλλι-
στον καὶ ἄριστον εἰς δύναμιν ἀπέφηνεν* et in L.
II. 93. *ὁ μάλιστα παρ' αὐτῷ (Ὀρφεῖ) δημιουργὸς
ὁ Φάνης ἐστί.* Tum Lactantii, qui loco supra
§. 4. allato haec addit: Hunc ait esse om-
nium deorum parentem, quorum causa
coelum condiderit liberisque prospexe-
rit, ut haberent habitaculum sedemque
communem:

Ἐκτισεν ἀθανάτοις δόμον ἄφθιτον — —

tiet qui Proculum unquam legerit. Phanes est ὁ ἐξηρημένος, ὁ ἀμέ-
θετος τοῦς, Jupiter ὁ μεθεκτός h. e. quem inferiores naturae parti-
cipant.

His se componit Simplicius in IV. Ausc. p. 150.

a. αἱ νοηταὶ τάξεις ὡς τύπους διαφόρους ἐκκληρώσαντο τὰς τοῦ νοητοῦ κόσμου ὑποδοχάς· λέγει γοῦν ὁ Ὀρφεὺς περὶ ἐκείνου τοῦ τὰς τῶν λήξεων διαφορὰς ἔχοντος

Τοῖον ἐλὼν διένειμε θεοῖς θνητοῖσι τε κόσμον.

quod de Phanete accipiendum[*], itemque illud Proculi in Tim. I. 38. οὐ μόνον οἱ μαθηματικοὶ λέγουσι περὶ τοῦ μὴ πᾶν κλίμα γῆς ἀνθρώπους ἔχειν, ἀλλὰ καὶ Ὀρφεὺς οὕτως διορίζων

Διώρισέ τ' ἀνθρώποισι

χωρὶς ἀπ' ἀθανάτων ναλεῖν ἔδος, οὐ μέσος ἄξων
ἡελίου τρέπεται ποτινέμενος, οὔτε τι λίην
ψυχρὸς ὑπὲρ κεφαλῆς, οὔτ' ἔμπυρος, ἀλλὰ μεσηγύς.

De fabrica Solis idem in L. V. 308. τοῦτον (τον ἥλιον) ἐπέστησε τοῖς ὅλοις ὁ δημιουργός

Καὶ φύλακ' αὐτὸν ἔτευξε κέλυσέ τε πᾶσιν ἀνάσσειν

ὥς φησιν Ὀρφεύς. Quo loco statim subjungam quae hic illic de Sole dicta reperi. Macrobius Sat. I. 17. 302. Sol humoribus exsiccatis ad progenerandum omnibus prae-buit causam ut ait Orpheus:

— Πατρὸς ἔχοντα νόον καὶ ἐπίφρονα βουλήν.

Idem c. 18. 312. Orpheus Solem volens intelligi ait inter caetera:

Τήκων αἰθέρα δῖον ἀκίνητον πρὶν ἔοντα[*]

ἔξανέφηνε θεοῖς ὦραν κάλλιστον ιδέσθαι,

[*] v. §. 38.

[*] Geanerus, nescio unde, περ ἔοντα. In seq. v. editio J. Stoe-rii 1597. θεοῖσιν ὦραν, κάλλιστον ιδέσθαι conspiciendum prae-buit, pulcherrimum aspectu; ceterae, quas vidi, θεοῖς ὦραν, quod certe ὦραν esse debebat; Hermannus praefert Gesneri emenda-

ὃν δὴ τῶν καλέουσι Φάνητά τε καὶ Διώνυσον,
 Εὐβουλῆά τ' ἄνακτα καὶ Ἀνταύγην ἀρίστηλον,
 ἄλλοι δ' ἄλλο καλοῦσιν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων^[b]
 πρῶτος δ' ἐς θάος ἦλθε, Διώνυσος δ' ἐπεκλήθη,
 οὐνεκα δινεῖται κατ' ἀπείρονα μακρὸν Ὀλυμπον
 ἀλλαχθεὶς δ' ὄνομ' ἔσχε προσωνυμίας πρὸς ἕκαστον^[c]
 παντοδαπὰς κατὰ καιρὸν ἀμειβομένοιο χρόνιοι.

quae ipse latius edisserit; deinde p. 313. Solem
 Liberum esse manifeste pronuntiat Or-
 pheus:

Ἕλιον δὴ Διώνυσον ἐπικλήσιν καλέουσιν.

quibus consentit Diodorus I. 11. Εὐμολπος ἐν τοῖς
 Βακχικοῖς ἔπεσί φησι

Ἀστροφαῖ Διώνυσον ἐν ἀκτίνεσσι πυρρῶπόν.

Ὁρφεὺς δέ

Τοῦνεκά μιν καλέουσι Φάνητά τε καὶ Διώνυσον^[ce]

unde sumsit Tzetzes in Exeg. p. 53. Eadem do-
 ctrina recinit ex Hymno in Protogonum:

ταυρωπὸν, γένεσιν μακάρων θνητῶν τ' ἀνθρώπων,
 φῶς τὸ πολύμνηστον, πολυόργιον Ἡρικεπαῖον
 ὅσων δς σκοτόεσσαν ἀπημαύρωσας ὀμίχλην
 πάντη δινηθεὶς πτερόγων ῥιπαῖς κατὰ κόσμον,
 λαμπρὸν ἄγων θάος ἄγρον, ἀφ' οὗ σε Φάνητα κυκλήσκει
 ἡδὲ Πρίηπον ἄνακτα καὶ Ἀνταύγην ἐλίκωπον.

quibus tacite explicatur Dionysi nomen πάντη δι-

tionem Ὠρον, in Censur. Thes. Steph. p. 244. sed hujus dei mentio
 a Theogonia aliena videtur.

[b] Edit. Vesaliens. ἂ μὴδ' ἄλλοι καλέουσιν.

[c] Eadem προσωνυμίας ἕκαστον. Basileensis δι' ἕκαστον. Subest
 fortasse: προσωνυμίας τ' ἕκαστο παντοδαπαῖς.

[ce] Male vulgo τοῦνεκα scribi solet, unde error Matthiaei in
 Gramm. Gr. T. I. 120. et aliorum, hoc τοῦνεκα cum ἐθούνεκα com-
 parantium, quasi ab articulo τοῦ compositum esset. Sicut ὄφρα et
 τόφρα, ἡμὸς et τῆμὸς, ἦν/κα et την/κα sibi opponuntur, sic οὐνεκα
 relativum est, τοῦνεκα demonstrativum.

νηθεις κατὰ κόσμον, ut in Orphei versibus οὐ-
νεκα δινεῖται κατ' Ὀλυμπον. His autem nomini-
bus naturalibus incommode interponitur positivum
Πρίηπος, quia is quoque deus εἰς ἥλιον ἀλληγο-
ρεῖται Arrian. ap. Eust. p. 691. 4. idemque Dio-
nysus habetur et Horus Athen. I. 30. B. Codinus
Orig. Constant. p. 30. cf. Argoli Nott. ad Onuphr.
I. 17. p. 207. T. IX. Thes. Graev. Atque Eu-
buleus quoque Dionysi cognomen est in Hymnis
Orphicis XXX. 6. L. II. 4. perantiquum illud, ut
Plutarchus testatur Symp. VII. 9. 333. οἱ πάν-
παν ἀρχαῖοι τὸν Διόνυσον Εὐβουλῇ (sic) προσεῖ-
πον· quanquam id ad vim vini consiliosam re-
fert. Ex hac autem nominum confusione illud
certe quasi per transennam apparet, Orphicos
Phanetem sive Ericapaeum Solem mundi primo-
ris appellasse, Solis naturalis conditorem, nomen-
que Dionysi utrique impertivisse.

§. 8.

Sequitur lunae fabrica, quam ab eodem per-
fectam esse declarant Orphei versus apud Procl.
III. 154. IV. 283.

Μήσατο δ' ἄλλην γαῖαν ἀπείριτον, ἦν τε σελήνην
ἀθάνατοι κλήζουσιν, ἐπιχθόνιοι δέ τε μήνην,
ἦ πόλλ' οὐρε' ἔχει, πόλλ' ἄστεα, πολλὰ μέλαθρα

hisque non solum ille versus subnexus videtur,
quem in L. IV. 256. usurpat: ὥσπερ τὸν ἥλιον
κατὰ ὥραν καὶ ζῳδίων εἰρήκασιν ἀμείβειν τὰς μορ-
φάς, οὕτω καὶ τὴν σελήνην κατὰ ἐκόστην ἡμέραν

Ὅρφ' ἐν μηνὶ τρέπη, ὅπερ ἥλιος εἰς ἐνιαυτόν.
ὥς φησιν ὁ Θεολόγος· sed etiam hic:

Καὶ φύσεως κλυτὰ ἔργα μένει καὶ ἀπείροτος αἰών.
quem affert in L. I. 29. παρ' Ὅρφεϊ καὶ φύσεως
κλυτὰ ἔργα μένει κ. τ. λ. Quia igitur luna ter-
rae instar habitatur — οὐρανίαν γῆν τὴν σελήνην
ὁ Ὅρφεὺς προσηγόρευσεν Id. in L. V. 292. sicut
alii eam aetheream vel Olympiam terram vocant.
Idem in L. I. 45. τὴν σελήνην παρ' Αἰγυπτίοις
αἰθερίαν γῆν καλεῖσθαι Πορφύριος λέγει· quam
sententiam Physicos profiteri refert Macrobius
Somn. I. 11. 62.[*]. Plutarchus De def. Oracc.
XIII. 320. lunam, inquit, οἱ μὲν ἄστρον γεῶδες,
οἱ δὲ Ὀλυμπίαν γῆν, οἱ δὲ χθονίαν ὁμοῦ καὶ οὐ-
ρανίαν κληρόν Ἐκάτης προσεῖπον[b]. Nominatim
vero Orphici perhibentur illius dogmatis auctores
in L. de Placit. Phil. II. 13. 402. T. XII. Ἡρα-
κλείδης καὶ οἱ Πυθαγόρειοι ἕκαστον τῶν ἀστέρων
κόσμον ὑπάρχειν γῆν περιέχοντα αἴρα τε καὶ αἰ-
θέρα· ταῦτα δὲ τὰ δόγματα ἐν τοῖς[c] Ὅρφικοῖς
φέρεται· de quo jam multi dixerunt v. Observatt.
Halens. T. IV. p. 357. Bonamy in Mem. Acad.
Paris. T. I. p. 7. Fabric. Bibl. Gr. T. I. 176.
Gesner. ad Claudian. Stilic. L. III. v. 288. Heo-

[*] Sublimius Proculus in Tim. I. 154. hanc Pythagoricam sen-
tentiam interpretatur: γῆ αἰθερία ἢ σελήνη, ὕδωρ αἰθέριον ὁ Ἑρμῆς,
ἀήρ δὲ Ἀφροδίτη, πῦρ δὲ ἥλιος, et porro Martem esse πῦρ οὐρά-
νιον, Iovem aerem coelestem, Saturnum aquae sphaeram, fixam terrae.

[b] Hesychius: Διλογχὸν τὴν Βένδιον Κρατῖνος ἐν Θράτταις ἐκά-
λεσεν, ἥτοι ὅτι δύο τιμὰς ἐκληρώσατο οὐρανίαν τε καὶ χθονίαν λόγ-
χος γὰρ ἐκάλουν τοὺς κλήρους, οἱ δὲ διττὰ δύο φῶτα ἔχει τὸ ἴδιον καὶ
τὸ τοῦ ἡλίου.

[c] Cod. ἐν ἐνίοις.

ren. ad Stob. Ecl. T. II. 514. Fischer. ad Plat. Apol. 14. p. 102. Schaubach. Anaxag. p. 161. Ad exitum hujus disputationis reposui versum obscurae Proculi disputationi inclusum in Tim. II. 95. Hic Phanetem cum Jove comparat, illum *Μῆτιν* vocari, hunc (ab Homero) *μητιέτην*, illum *καταπίνεσθαι*, hunc *ἐμφορεῖσθαι τῆς ἐκείνου δυνάμεως*, et quod alter sit in intellectualibus, alterum esse in intelligibilibus, postremo *περὶ ἐκείνου Ὀρφεύς φησι*

[Ταῦτα] πατὴρ ποίησε κατὰ σπένος ἡεροειδές [d]

Ceterum apud alios scriptores de Phanete nihil legitur, excepto quod Nonnus L. IX. 141. eum Dionysi proavum dicit et modo *πρωτόγονον*, modo *πρωτόσπορον* et *αὐτόγονον* vocat ejusque sub formam Mercurium, ut Junonem falleret, subrepsisse narrat.

§. 9.

Praeter Noctem nullam ille conjugem habuisse videtur; nam ea sola mater deorum praedicatur. Proculus Tim. V. 291. *τὸν κρατῆρα τὸν ζωογόνον τῇ Νυκτὶ τῇ πᾶσαν παραγούσῃ ζῶην μετὰ τοῦ Φάνητος*. Atque haud scio an illud quoque hemistichium:

— — *Θεῶν τροφὸς ἀμβροσίῃ Νύξ*

quod Proculus in Crat. p. 97. sine auctore affert, Orpheo adscribendum sit. Huic adeo deae Pha-

[d] In Pherecydis Cosmogonia *μυχοί* et *ἄντρα* memorantur v. Sturz. Fr. p. 47. Pronomen *ταῦτα* addidi ad versum complendum.

nes regnum tradit, ut idem testatur in Crat. p. 59. ἡ Νύξ παρ' ἐκόντος τὸ σκῆπτρον λαμβάνει τοῦ Φάνητος

— — σκῆπτρον δ' ἀριδείκτεον εἰς χεῖρας
 ὅττι θεᾶς νυκτός [ἐν ἔχῃ] βασιληίδα τιμῇ [e]

et vaticinandi arte eam instruit. Hermias in Phaedr. p. 145. Ὀρφεὺς περὶ τῆς Νυκτός λέγων, Θεῶν γὰρ ἔχει (proxima exciderunt) φησὶ καὶ

Μαντοσύνην δὲ οἱ δῶκεν ἔχειν ἀψευδέα πάντα [f]

vel πάντων, ut his legitur apud eundem p. 142. Sed jam tempus erit Noctis liberos enumerare, quotquot adhuc e latebris suis protrahi poterunt. Solem igitur Lunamque a Phanete conditos, ceteros deos hominum ritu progeneratos dicit Theologus. Hermias p. 141. μετὰ τὴν τῶν νυκτιῶν τάξιν τρεῖς εἰσι τάξεις τῶν Θεῶν, Οὐρανοῦ, Κυκλώπων, Ἑκατογχείρων· ἔξω γὰρ προῆλθον πρῶτον ἀπ' αὐτοῦ (Φάνητος) Οὐρανὸς καὶ Γῆ, δεῖξαι τ' ἐξ ἀφανῶν φανερούς, οἳ τ' εἰσὶ γενέθλην. Sed de his separatim agendum.

§. 10.

Hermias p. 144. τριῶν παραδιδομένων νυκτιῶν παρ' Ὀρφεῖ — τὴν μὲν πρώτην μαντεύειν φησὶ, τὴν δὲ μέσσην αἰδοίην καλεῖ, τὴν δὲ τρίτην ἀποτίκτειν φησὶ τὴν δικαιοσύνην. Haec ho-

[e] Illud ἐν' ἔχῃ interposui ex Hesiod. Theog. 462. 892. ἵνα μὴ βασιληίδα τιμῇ ἄλλος ἔχῃ Werferus in Act. Mon. T. II. 180. ἱερῆς addit; Peyronius in Codd. Taur. p. 69. εἰς χεῖρας χερσὶν ἔθηκε θεᾶς νυκτός, et alia fide caritura.

[f] Vitium unum subest sed remedia plura.

mo acutus transfert ad Platonis locum, ubi is de *δικαιοσύνη, ἐπιστήμη, σωφροσύνη* disputat, et hinc ita argutari pergit: ταῦτα γεννήματά ἐστι τῆς Νυκτὸς μένοντα ἐν αὐτῇ.

Ἡ δὲ πάλιν γαῖαν τε καὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔκτετε

δείξαι (δείξέν) τ' ἐξ ἀφυνῶν φανεροῦς, οἳ τ' εἰσι γενέθλην.

de quibus tam subtiliter commentatur ut Orphei sententiam obscuraret magis quam illustret. De ternis Noctibus quod dicit, vanum sine dubio commentum est, sed ex Orphei verbis ἡ δὲ πάλιν intelligitur plures fuisse Noctis filios, de quibus nihil affertur nisi quod e superiore loco Μήσατο δ' ἄλλην γαῖαν colligi potest Terram eodem cum Luna parentes habuisse, licet hanc a deo fabricatam, illam progenitam dicat poeta.

§. 11.

Huic loco non inepte inseri poterit Achillis Tatii testimonium in Arat. p. 85. ὁ τοῦ Ὀρφέως Οὐρανὸς οὐρὸς καὶ πάντων φύλαξ εἶναι βούλεται. quod dicitur etiam in Orphei H. IV. in Uranum v. 5. οὐράνιος χθονίος τε φύλαξ πάντων περιβληθείς. eamque nominis originem esse consentiunt Cornutus c. I. et Etym. M. s. h. v. Sed hoc levius. Post illum antiquissimum deorum par primi Coelus et Terra matrimonium ineunt. Proculus in Tim. V. 293. οἰκεῖος ὁ γάμος τῇ τάξει ταύτῃ. Πρώτην γὰρ νύμφην ἀποκαλεῖ τὴν Γῆν καὶ πρώτιστον γάμον τὴν ἔνωσιν αὐτῆς πρὸς τὸν Οὐρανόν. Φάνητος δὲ οὐκ ἔστι γάμος καὶ Νυ-

κτὸς ἡνωμένων ἀλλήλοις νοητῶς — — καὶ ἔοικε
 διὰ ταῦτα καὶ Οὐρανῷ καὶ Γῇ προσήκειν ὁ γάμος
 — ὃ δὴ καὶ οἱ Θεσμοὶ τῶν Ἀθηναίων εἰδότες
 προσέτατον Οὐρανῷ καὶ Γῇ προτελεῖν τοὺς γά-
 μους. Hinc nova numerosaque suboles pullulat;
 primum Parcae, Centimani et Cyclopes. Athena-
 goras, postquam de Orphei theogonia illa retulit,
 quae §. 5. posuimus, haec addit: Οὐρανὸς δὲ Γῇ
 μιχθεὶς γεννᾷ θηλείας μὲν Κλωθῶ, Λάχαι, Ἄτρο-
 πον, ἄνδρας δὲ Ἐκατόγχειρας, Κοττόν (cod. Κότ-
 την), Γύγην, Βριάρεων· καὶ Κύκλωπας, Βρόντην
 καὶ Στερόπην καὶ Ἄργον, οὓς καὶ δῆσας κατεταρ-
 τάρωσεν, ἐκπεσεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν παίδων τῆς
 ἀρχῆς μαθὼν· διὸ καὶ ὀργισθεῖσα ἡ Γῇ τοὺς Τι-
 τᾶνας ἐγέννησε. quae cum Hesiodi fabula congruunt.
 De Cyclopibus adstipulatur Hermias p. 141. ἐν
 πρώτοις τούτοις τὸ σχῆμα ἐκφαίνεσθαι ἡ Θεολο-
 γία φησὶ καὶ πρώτας ἀρχὰς καὶ αἰτίας τῶν παν-
 ταχοῦ σχημάτων τούτους εἶναι τοὺς Θεοὺς Κύκλω-
 πας, διὸ καὶ Τεκτονόχειρας αὐτοὺς ἡ Θεολογία φη-
 σίν. Οὗτοι δὲ καὶ τὴν Ἀθηναίαν καὶ Ἥφαιστον
 διδάσκουσι

Πρῶτοι Τεκτονόχειρες, οἳ Ἥφαιστον καὶ Ἀθήνην
 πάντ' ἐδίδαξαν —

quae integriora extant ap. Procl. Tim. II. 100.

Οἱ Ζηνὶ βροντήν τε πόρον, τεῦξάν τε κεραυνόν,
 πρῶτοι Τεκτονόχειρες, οἳ Ἥφαιστον καὶ Ἀθήνην
 δαίδαλα πάντ' ἐδίδαξαν ὅς οὐρανὸς ἐντὸς ἔργει.

De Centimanis habemus ejusdem testimonium
 in Parm. L. I. 40. ἡ τῶν Ὀρφικῶν ἐφερμήνευσις
 τῆς Ἑλληνικῆς οὕσα Θεολογίας ἰδία, Κρόνον καὶ

Οὐρανὸν καὶ Νύκτα καὶ Κύκλωπας καὶ Ἑκατόγχει-
ρας φημίξει. *Tertio partu Terra mater Titanas*
edidit fratrum ultores. Idem in Tim. III. 137. ὁ
Θεολόγος μόνον παρὰγει τὸν Φάνητα — καὶ ἀπὸ
τούτου πάσας ὑφίστησι τὰς δευτέρας τάξεις τῶν
θεῶν. Οὐρανὸς μὲν γὰρ μετὰ τῆς Γῆς πρόεισιν,
Ἡ δὲ πάλιν γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν εὐρὺν
ἔτικτε, καὶ Κρόνος μετὰ τῆς Ῥέας· κατὰ γὰρ
τὴν τρίτην γονὴν ἡ Γῆ προήγαγεν

Ἑπτὰ μὲν εὐειδῆς κόρας, ἐλικώπιδας, ἀγνάς,
ἑπτὰ δὲ παῖδας ἄνακτας ἐγένετο λαχρήντας

et in L. V. p. 295. τίκτει ἡ Γῆ λαθοῦσα τὸν Οὐ-
ρανὸν, ὡς φησιν ὁ Θεολόγος, Ἑπτὰ μὲν εὐει-
δεῖς κόρας, ἑπτὰ δὲ παῖδας ἄνακτας,

Θυγατέρας μὲν (πρῶτα) Θέμιν καὶ εὐφρονα Τηθύν,
Μνημοσύνην τε βαθυπλόκαμον, Θείαν τε μάκαιραν,
ἥδὲ Διώνην τίκτεν ἀριπρεπὲς εἶδος ἔχουσαν,
Φοῖβην τε Ῥεῖην τε, Διὸς γενέτειραν ἄνακτος,

παῖδας δὲ ἄλλους τοσούτους

Κοῖόν τε Κρεῖόν τε μέγαν, Φόρκυν τε κραταῖόν
καὶ Κρόνον Ὠκεανόν θ' Ὑπερίονά τ' Ἰαπετόν τε [a]

καὶ τοὺς ἅμα τῷ Φόρκυνι προελθόντας τὸν Νηρέα,
τὸν Θαύμαντα, τὴν Εὐρυβίαν· quorum postrema
pars fortasse ex Hesiodi carmine ducta aut ab
utroque poeta, ut multa, eodem modo tradita
est. His apti et connexi sunt versus, quos
Athenagoras recitat eodem loco, quem modo no-
minavimus: Ὀργισθεῖσα ἡ Γῆ

[a] Plutarchus Placit. I. 6. 368. Hesiodum primum hæc nomina
tradidisse affirmat: *Ἡσίοδος βουλόμενος τοῖς γεννητοῖς θεοῖς πατέρας*
συστήσαι, εἰσήγαγε τοιοῦτους αὐτοῖς γεννήτορας Κοῖόν τε Κρεῖον τε
etc.

Κοίρους δ' Οὐρανίαντας ἐγέλναιτο πότνια Γαῖα,
 οὗς δὴ καὶ Τιτῆνας ἐπίκλησιν καλέουσιν,
 οὖνεκα τισάσθην μέγαν Οὐρανὸν ἀστερόεντα.

Causam irae tradit Centimanorum et Cycloporum relegationem. Hos enim Coelus

᾽Ως ἐνόησ' αὐτοὺς (παν —) ἁμειλιχὸν ἦτορ ἔχοντας
 καὶ φύσιν ἐκνομίην
 εἴπτε βαθὺν γαίης ἐς Τάρταρον —

Procl. I. c. Suffragatur Servius ad Aen. VI. 510.
Ferunt fabulae Titanes ab irata contra
deos Terra in ejus ultionem creatos, un-
de et Titanes appellati sunt ἀπὸ τῆς τί-
σεως. Prae ceteris Titanibus Nox avia Saturnum
praecipua cura amplectitur, quippe quem sciret a
fatis imperio mundi destinari. Damascius Quaest.
p. 187. εἰκοι καὶ ὁ Ὀρφεὺς τὸν Κρόνον εἰδὼς
νοῦν, ὡς δημοῖ ὃ τε σύμπας μῦθος ὁ περὶ αὐτοῦ
καὶ ὁ ἀγκυλομήτης [b]. Καὶ (hoc addendum)
τὴν Νύκτα, ὡς πρώτην οὐσίαν καὶ τροφὸν πάν-
των διὰ τούτων ἀνυμνουμένην, αὐτὸν μάλιστα
τὸν Κρόνον πεποιηκέναι (sc. πεποίηκε) τρέφουσιν.
Λέγει οὖν ὁ Θεολόγος

Ἐκ πάντων δὲ Κρόνον Νὺξ ἔτρεφεν ἡδ' ἀτίταλλεν.

quem versum Proculus quoque affert in Crat. p. 66.

§. 12.

Titanes impulsu matris adversus patrem re-
bellant, excepto Oceano, qui οὐκ ἀφίσταται τῆς

[b] Hoc epitheto et Platonis etymo, nomen Κρόνος a κόρος et νοῦς compositum esse jocantis, nituntur hae Platonice inceptae. Procl. in Parm. II. 96. οἱ θεολόγοι τὴν νοεράν ζωὴν Κρονίαν προσε-
 ῖρηκασιν etc.

τοῦ πατρὸς βασιλείας Procl. l. c. p. 295. et disertius p. 296. τῶν ἄλλων Τιτάνων εἰς τὴν κατὰ τοῦ πατρὸς ἐπιβουλήν ἰεμένων ὁ Ὠκεανὸς ἀπαγορεύει τε πρὸς τὰς τῆς μητρὸς ἐπιτάξεις καὶ ἐνδοιάζει περὶ τῆς τάξεως (scilicet. πράξεως)

Ἐνθ' οὖν — Ὠκεανὸς μὲν ἐνὶ μεγάροισιν ἔμμενεν, ὀρμαίνων, ποτέρωσε νόον τράποι, ἢ πατέρα ὃν γυνώσῃ τε βλῆς καὶ ἀτάσθαλα λωβήσαιο [*] σὺν Κρόνῳ ἢ ἄλλοισιν ἀδελφοῖς, οἳ περὶ θοῶντο μητρὶ φίλῃ, ἢ τοὺς γε λιπῶν μένοι ἐνδον ἔκηλος. πολλὰ δὲ πορφύρων μένεν ἡμενος ἐν μεγάροισι, σκυζόμενος ἢ μητρὶ, κασιγνήτοισι δὲ μᾶλλον [*].

Ceteris se ducem praebet Saturnus — ἡγεῖται αὐτῶν ὁ μέγιστος Κρόνος Procl. p. 296. nec discrepat Porphyrius de A. N. cap. XV. πρῶτος τῶν ἀντιφερομένων τῷ Οὐρανῷ ὁ Κρόνος ἐστίν — καὶ τὰς μὲν ἐξ Οὐρανοῦ κατιούσας ἰδυνάμεις δέχεται Κρόνος, τὰς δὲ ἀπὸ Κρόνου Ζεὺς. Addit aliquid amplius Proculus in Crat. p. 59. μόνος ὁ Κρόνος ἀφαιρεῖται τὸν Οὐρανὸν τὴν βασιλείαν τελέως καὶ τῷ Διὶ παράχωρεῖ τῆς ἡγεμονίας τέμνων τε καὶ τεμνόμενος, unde intelligitur Jovem Saturno idem fecisse quod hic Coelo. Et Coelus rebellibus filiis futuram poenam praenunciat ap. Procl. Tim. I. 54. παρὰ τῷ Θεολόγῳ

Τιτῆνες κακομῆται ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντες

et p. 57.

[*] Vulgatum γνῶσῃ Hermannus in γυνώσῃ mutat, et in v. 6. ἡμενος pro ἡμερος. Posterius recepi; illi substitui, quod Epicorum usui convenientius videbatur.

[*] Hunc sequi videtur Apollodorus I. 1. 4. οἱ Τιτᾶνες Ὠκεανοῦ χωρὶς ἐπιτίθενται.

*Καὶ κρατεροὶ περ ἰόντες ἀμείνοτος ἀντιάσαντες
ἔβριος ἀντ' ὅλοῃς καὶ ἀτασθαλῆς ὑπερόπλου*

φησὶν ὁ Θεολόγος, qui his verbis Coelum, ut arbitror, utentem induxit filiosque devoventem. E sanguine ejus Gigantes prognatos esse docent duo versus, quos Etym. M. affert: *Γίγας παρὰ τὸ ἐκ τῆς γῆς λέναι (φῦναι) οἶον*

*Οὓς καλέουσι Γίγαντας ἐπώνυμον ἐν μακάρεσσιν,
οὐνεκα γῆς ἐγένοντο καὶ αἵματος οὐρανίουο*

οὕτως Ὀρφεὺς ἐν τῷ ὀγδόῳ τοῦ Ἱεροῦ λόγου· quae vix dubitari potest quin ex Theogonia repetita sint, Sacris sermonibus, ut alio loco dictum est, comprehensa. Apud Ovidium Met. X. 149. Orpheus carmen hinc orditur: Jovis est mihi saepe potestas dicta prius, Cecini Gigantes sparsaque Phlegraeis victricia fulmina campis, quod utrum finxerit Ovidius an ex Orphei poemate hauserit, decernat qui volet.

§. 13.

Sequuntur Titanum conjugia et imperii sub Saturni auspiciis constitutio. Plato Crat. p. 402. B. *Ὅμηρος Ὠκεανόν τε θεῶν γενεσὶν φησι καὶ μητέρα Τηθύν· οἶμαι δὲ καὶ Ἡσίοδος· λέγει δὲ πού καὶ Ὀρφεὺς ὅτι*

*Ὠκεανὸς πρῶτος καλλιρρόος ἤρξε γάμοιο [²]
ὅς ῥα κυσιγνήτην ὁμομήτορα Τηθὺν ὄπνιε.*

[²] In Stob. Ecl. I. 11. 284. legitur πρῶτισσι καλλιρρόος, aperto vitio, quod probat Heerenius.

quibus non repugnant, quae supra de Coelo et Tellure, tanquam primis conjugii auctoribus, dicta sunt. Aristoteles Met. I. 3. 456. C. p. 10. *Brand.* εἰσὶ τινες οἱ καὶ τοὺς παμπαλαίους καὶ πρῶτους θεολογήσαντας οὕτως ὁῶνται περὶ τῆς φύσεως ὑπολαβεῖν. Ὠκεανὸν τε γὰρ καὶ Τηθὺν ἐποίησαν τῆς γενέσεως πατέρας, καὶ τὸν ὄρχον τὸν θεῶν ὕδωρ. ubi Orpheum, Linum et Musaeum significari D. Thomas credidit [b] et postea sumserunt multi praecipue Orpheum destinantes. Alexander vero, ut me docuit Brandisius, in Comm. MS. ad hunc locum: λέγοι δ' ἂν περὶ Ὀμήρου τε καὶ Ἡσιόδου ὡς πρώτων θεολόγων quos si in animo habuit Aristoteles, merito eos a Thaletis sententia sejunxit [c] penitusque errat Tiedemannus, quum Orphicos versus, qui prostant, eo applicare studet. Sed haec omitto. Proculus l. c. p. 295. ὁ θεολόγος φησὶ τὸν μὲν Κρόνον καταλαμβάνειν τὸν οὐράνιον Ὀλυμπον, καὶ αἰθ' θρονισθέντα βασιλεύειν τῶν Τιτάνων — τὸν δὲ Ὠκεανὸν ναίειν ἐν τοῖς θεσπεσίοις εἰς ἄθροισ· tum addit de Terra: αὕτη προάγει πόντων (scrib. Πόντω) φιλότῃτι μιγεῖσα μετὰ Νηρέως καὶ Θαύμαντα· οὐ γὰρ ἔστιν ὁ Φόρκυς Οὐρανίδης ἀλλὰ ὁ Φόρκυς (scr. ἀλλὰ Πόντου) ὡς δῆλον ἐκ τῆς θεογονίας [d]. Deinde enumerat Titanes et Titanides, quos ante, καὶ τοὺς ἅμα τῷ Φόρκυνι προσελθόντας, τὸν Νηρέα, τὸν Θαύμαντα,

[b] v. Fonseca ad h. l. p. 215.

[c] Cur Bouterweckius De prim. philos. decret. in Comment. Goett. recent. T. II. p. 6. Aristotelem in hac causa parum curiosum fuisse dicat, non video.

[d] Hesiod. Theog. 233.

τὴν Εὐρύπλεον. Atque haec ita cum Hesiodis conveniunt, ut Proculum modo hujus poetae verba, modo Orphei referre dicerem, nisi obstaret illud *Πόντῳ φιλότητι μιγέσθαι*, quod in Hesiodi carmine non legitur. Plato Tim. p. 41. A. *Ἰῆς τε καὶ Οὐρανοῦ παῖδες Ἰουσανός τε καὶ Τηθύς ἐγενέσθην, τούτων δὲ Φόρκυς Κρόνος τε καὶ Πέα καὶ ὄσοι μετὰ τούτων*, quem ad locum Chalceidius c. 126. p. 326. haec subiungit: Exponit ea, quae Orpheus, Linus et Musaeus de divinis potestatibus vaticinati sunt, non quo delectaretur aut crederet, sed quod tanta esset auctoritas vaticinantium ut iis pareius credi non oporteret. Quae praeterea Orpheum de Saturno tradidisse referunt auctores, dubium est an in Theogonia proposita fuerint. Veluthot apud Lactantium L. 13. 11. Orpheus Saturnum in terra et apud homines regnasse commemorat

*Πρωτίστους μὲν ἀνασσειν ἐπιχθονίων Κρόνος ἀνδρῶν [°]
ἐκ δὲ Κρόνου γένετ' αὐτὸς ἑκατὶ μέγας ἐδούνα Ζεύς.*

quae nisi a Lactantio ipso in hac brevitate contracta sunt, a copioso narrandi genere, quo Cosmologus utitur, multum discrepant. Par dubitatio de Proculi Scholio ad Hesiod. Opp. 126. *ὁ μὲν Ὀρφεὺς τοῦ ἀργυροῦ γένους βασιλεύειν φησὶ τὸν Κρόνον τοὺς κατὰ τὸν καθαρὸν λόγον [†],*

[°] *Ἐκατὶ ἐκ*, quod Buenemannus edidit, nullus, ut Struvius docet, cod. aut Ed. agnoscit; recte Walchius *ἀνασσειν* idque Sedulii quoque codex praebet in Montefalconii Palaeogr. L. III. p. 248. Pro *αὐτός* substituit *αὐτὸς*.

[†] v. supr. not. b. Plato, ut Cratylī etymologiae joculari imitatione ridiculas faceret, nomen *Κρόνος* dicit proprie significare mentem

ζῶντας ἀργυροῦς λέγων^[ε] ὥσπερ τοὺς κατὰ νοῦν
μόνον χρυσοῦς· ὁ δὲ Ἡσίοδος τὸ ἀργυροῦν γένος
ποιεῖ ῥάθυμον· unde perspicitur, Orpheum genus
illud hominum, cui Saturnum imperasse aut ad-
huc imperare dixit, non deterius habuisse aureo.
Idem ad v. 113. τὸν Κρόνον αἰὲ μελαίνας ἔχειν
τὰς ἐπὶ γενείου τρίχας, φησὶν Ὀρφεύς· Πλάτων
δὲ (Phileb. 270. D.) τοὺς ἐπὶ τῆς Κρονίας περιό-
δου ἀποβάλλειν φησὶ τὸ γῆρας καὶ αἰὲ γενέσθαι
νεωτέρους. Et in Theol. L. V. 10. 264. τὸ ἀγή-
ρων ταύτῃ τῇ τάξει (τῇ Κρονίᾳ) προσήκει, ὥς οἱ
τε βάρβαροι φασὶ καὶ ὁ Ὀρφεύς. Καὶ γὰρ οὗτος
αἰὲ μελαίνας τὰς τοῦ Κρονίου προσώπου τρίχας
μυστικῶς λέγει καὶ μηδαμῶς γίνεσθαι πολιὰς·
dehinc exposita Platonis sententia de Saturni pe-
riodo addit ὁ Ὀρφεύς τὰ τούτοις ὅμοια περὶ τοῦ
θεοῦ τούτου διατάσσεται ὑπὸ Ζηνὶ Κρονίωνι
ἀθάνατον αἰῶνα καμεῖν * * καθαροῖο γε-
νείου * * διεράς χαίτας εὐώδεας, οὐδὲ * *
ἡπεδανοῖο μιγήμεναι ἄνθεϊ λευκῷ * * ἀλλ'
ἐριθηλέα λάχνην, quae Gesnerus in quinque
versus laceros composuit interposito genitivo γή-
ραος ante ἡπεδανοῖο. Hermannus autem, cujus
sententiam super hoc loco percontatus eram, re-
spondit mihi Orpheum de Saturni sorte sub im-
perio Jovis loqui et posse verba poetae hunc in
modum fingi:

eversam et deterisam, a κόρος scopae, quasi dicas Besenver-
stand. Hoc serio vultu decantat Proculus, idemque nostris Mythologia
persuasit ut hanc tanquam sublimiorem interpretationem dilaudarent.

[ε] Huc fortasse pertinent Proculi verba in Parm. I. p. 87. τὸ
προσβυτικὸν καὶ πολὺν παρὰ τῶν θεολόγων ἐξυμνούμερον ἐπὶ τῶν
πατρικῶν θεῶν.

— — — ὑπὸ Ζηνὶ Κρονίωνι
 ἀθάνατον αἰῶνα λαχεῖν καθαροῦ γενείου
 καὶ διερὰς χαίτας εὐώδεις, οὐδέ τι τόνγε
 γήραος ἠπεδανοῦ μυχόμεναι ἄνθει λευκῷ,
 ἀλλὰ περὶ κροτάφοισιν ἔχειν ἐριθιλέα λάχνην.

Hic igitur locus cum superiore, quem ex Schol. Hesiod. produxi, nequaquam conferendus, neque ex eodem carmine sumtus videtur. Namque illic, ubi Orpheus de genere aureo et argenteo deseruit, vix dubito, quin omne praeteritum aevum in plura descripserit spatia et deorum in imperio successiones tradiderit. Hoc autem loco eum de beatorum, qui sub rege Saturno in Elysiis habitant, perpetua juventute et ceteris commodis eadem fere praedicasse arbitror, quae ab omnibus praedicari solent: "Ὅσοι δ' ἐτόλμασαν ἀπὸ πάμπαν ἀδίκων ἔχειν ψυχάν, ἔτειλαν Διὸς ὁδὸν παρὰ Κρόνου τύρσιν etc. Pind. Ol. II. 123. ubi Scholiastes Διὸς ὁδὸν interpretatur ἣν ἔταξεν ὁ Ζεὺς, quam Jupiter pios commeare jubet, unde suspicor illa quoque de piorum praemiis a Jove constitutis dicta esse tali fere modo:

Τοῖσι πάλαι πέπρωται ὑπὸ Ζηνὸς Κρονίωνος
 ἀθάνατον αἰῶνα νέμειν —

et cetera ad praescriptum Hermanni nisi quod hoc admisso in versu tertio pronomen aut participium plurale sufficiens erit. Proculi verba τὰ τούτοις ὅμοια διατάσσεται περὶ τοῦ θεοῦ τούτου testatum faciunt poetam in antecedentibus vel sequentibus de Saturno coelestibus quidem sedibus depulso sed ad regna Elysia evecto lo-

quutum esse; versus ipsi qui restant, de contubernalibus dei accipiendi sunt, eam vitae conditionem nactis, quam ille barbae comaque viridis ubertate declarat^[h]. His non alienum videtur adstruere, quae Orpheus alio loco de hominum priorum vivacitate dixit. Plutarchus Symp. VIII. 4. 2. ὁ φοῖνιξ^[i] μακρόβιον ἐστὶν ἐν τοῖς μάλιστα τῶν φυτῶν, ὥς πού καὶ τὰ Ὀρφικά ταῦτα μεμαρτύρηκε

— — ζῶον δ' ἴσον ἀχροκόμοισι

Φοινίκων ἔρνεσι^[h].

quem locum Varroni ap. Lactant. Inst. II. 12. 21. Plinioque VII. 49. ignotum fuisse necesse est, qui Hesiodum primum de longinquitate vitae aliqua prodidisse scribunt; quod idem dixerim de Agatharchide Phot. CCL. p. 719. et Josepho Antiqq. I. 4. 9. qui Hesiodo, Hecataeo et Hellanico auctoribus utitur ad probandum, homines ab ortu mundi propiores vitam longissime extendisse. Sed ad Theogoniam revertor.

[^h] Κρόνος εὐχαίτης in Oraculo ap. Euseb. Pr. Ev. VI. 238. λάσιος in versibus Antimachi Fr. XXIV. p. 72. εὐρυγένειος Nonn. XVIII. 229. fortasse ob eandem causam, quanquam illa epitheta possunt etiam a forma derivata esse quam Philyrae amator induit; Ἰηπος χαϊτήεις, λασιαύχην fere perpetuum est.

[ⁱ] Quae Grammatici de accentu horum nominum praecipunt, de vocalibus in terminatione positis valent; neque χῆρυξ et ψύξαι sibi repugnant, ut putat Buttmannus Gramm. Gr. T. II. 399.

[^h] Pro ἀχροκόμοισι male Reiskius ἀβροκόμοισι emendat. Ἀχροκομοὶ φοίνικες Dionys. Perieg. 1080. Nonn. Dion. XV. 112. ὑψίκομοι Gregor. Naz. Laud. Virg. p. 46. T. II. acrio sublimes vertice palmae Lactant. Phoenic. v. 69. cf. Diod. II. 53. quanquam φοῖνιξ ἀβρόκομος dicitur Eur. Iph. A. 1099. De vivacitate ejus Ambros. Hexaem. LVIII. c. 17. p. 44. Palma virens semper manet conservatione et diuturnitate foliorum. Dionysius ap. Euseb. Pr. Ev. XIV. 25. 775. μακροβιωτάτην vocat.

§. 14.

Ex Saturno Rheae Jovem ejusque fratres progignit. Proculus in Tim. II. 121. μένει παρθένος (Themis) κατὰ τοὺς χρησμούς τῆς νυκτός

Ἔς τ' ἂν παῖδα τέκοι Πέη Κρόνῳ ἐν φιλότῃτι.

et in Theol. V. II. 267. κατ' Ὀρφέα τῷ μὲν Κρόνῳ συνοῦσα ἡ μέση θεὸς Ῥέα καλεῖται etc. Illum Ida et Adrastea nutricantur, ut patet e Schol. in Plat. p. 64. et Hermia in Phaedr. p. 148. ἡ Ἀδράστεια μία ἐστὶ θεὸς τῶν μερόντων ἐν τῇ Νυκτί, γενομένη ἐκ Μελίσσου καὶ Ἀμαλθείας — ἀδελφὴ τῆς Εἰδῆς

Εἰδῃ τ' εὐειδῆς καὶ ὁμόσπορος Ἀδράστεια (sic)

ἢ καὶ πρὸ τοῦ ἀντροῦ τῆς Νυκτός ἤχειν λέγεται τοῖς κυμβάλοις.

— — παλάμῃσι δὲ χάλκῃα ῥόπτρα
δῶκεν Ἀδραστείῃ (sic).

Ἐνδον μὲν γὰρ ἐν τῷ ἀδύτῳ τῆς Νυκτός κάθεται ὁ Φάνης, ἐν μέσῳ δὲ ἡ Νύξ μαντεύουσα τοῖς θεοῖς, Ἀδράστεια δὲ ἐν τοῖς προθύροις — διαφέρει δὲ τῆς ἐκεῖ Δίης· ἡ μὲν γὰρ ἐκεῖ Δίκη θυγάτηρ λέγεται τοῦ ἐκεῖ Νόμου καὶ Εὐσεβείας, αὕτη δὲ ἡ Ἀδράστεια ἐκ Μελίσσου καὶ Ἀμαλθείας οὖσα περιεκτικὴ ἐστὶ καὶ τοῦ Νόμου. Αὗται δὲ τρέφειν λέγονται τὸν Δία ἐν τῷ ἀντρῷ τῆς Νυκτός, ἀντικρὺς τοῦτο τοῦ Θεολόγου λέγοντος. Proculus in Tim. V. 323. ὁ δημιουργὸς, ὡς ὁ Ὀρφεύς φησι, τρέφεται μὲν ὑπὸ τῆς Ἀδραστείας, σύνεστι δὲ καὶ τῇ Ἀνάγκῃ, γεννᾷ δὲ τὴν Εἰμαρμένην. Idem in

Theol. IV. 16. 208. παρ' Ὀρφεὶ φρουρεῖν λέγεται ἡ Ἀδράστεια τὸν ὅλον (scr. τὸν τῶν δλων) δημιοῦργον καὶ

καὶ αὐτὴν ῥόπαρον λαβοῦσα καὶ τύμπανα ἤχηντα [1]

οὕτως ἤχειν ὥστε πάντας ἐπιστρέφειν εἰς αὐτὴν τοὺς θεούς! Curetes custodias appositos. idem memorat L. VI. 13. 382. ἡ ζωογόνος θεὰ τοὺς

πρωτόγονους υἱότατοι Κουρήτας, οἱ περιεστάναι λέγονται τὸν τῶν δλων δημιουργὸν καὶ περιχορεῦν ἀπὸ τῆς Πέας ἀναφανέντες, quae ut Theogoniae vindicemus inducit nos alius ejusdem scriptoris

locus L. V. 3. 253. Ὀρφεὺς τοὺς Κουρήτας φύλακας τῷ Διὶ παρίστησι τρεῖς ὄντας, καὶ οἱ θεσμοὶ τῶν Κρητῶν καὶ ἡ Ἑλληνικὴ πᾶσα θεολογία

τὴν καθαρὸν καὶ ἄχραντον ζωὴν εἰς τὴν τάξιν ταύτην ἀναπέμπουσιν· οὐδὲν γὰρ ἄλλο τὸ κόρον ἢ τὸ καθαρὸν quod pro argumento est, Cory-

bantes quoque Jovī adjunctos fuisse, quorum nomen a κόρος derivatur V. 14. 382. cf. 5. 323. Haec in totum ignorat Hesiodus sed damnum vindicat Apollodorus I. 1. 7. ἡ Πέα τὸν Δία δί-

δωσι τρέφεσθαι Κουρήσι τε καὶ ταῖς Μελισσέως παισὶ Νύμφαις, Ἀδράστειά τε καὶ Ἰδὴ· Αὗται μὲν τὸν παῖδα ἔτρεφον τῷ τῆς Ἀμαλθείας γάλα-

κτι· οἱ δὲ Κουρήτες τοῖς δόρασι τὰς ἀσπίδας συνέκρουον etc. quorum non nisi prior pars cum Orphicis perfecte congruit. De ceteris uterque idem tradunt; de lapide, quem Saturnus pro Jove de-

[1] Sic pro τύμπανον αἰγῆς scripsi Nonni exemplo XLIV. 139. κύμβαλα ἤχηντα. Verba λαβοῦσα καὶ Proculus de suo interpolavit duorum versuum exitus conjungens.

voravit Schol. ad Lyc. 399. δίσκον τὸν Δία λέγει
διὰ τὸν λίθον τὸν ἀντὶ Διὸς ὑπὸ Κρόνου κατα-
ποθέντα, ὡς φησιν Ἡσίοδος ἐν τῇ Θεογονίᾳ τὴν
Ὀρφείως ὑποκλέψας καὶ παραφθεύρας Θεογονίαν.
Sed quomodo Saturnus a filio circumventus sit,
Porphyrius exponit de A. N. c. XVI. παρὰ τῷ
Ὀρφεῖ ὁ Κρόνος μέλιτι ἐπὶ Διὶ ἐκαστρέψεται· πλη-
σθεὶς γὰρ μέλιτος μεθύει καὶ ἀκατοῦται ὡς ὑπὸ
οἴνου καὶ ὑπνοῦ. Φησὶ γὰρ παρ' Ὀρφεῖ ἡ Νύξ
τῷ Διὶ ὑποτιθεμένη τὸν διὰ τοῦ μέλιτος δόλον.

Εὐτ' ἂν δὴ μιν ἴδῃαι ἀπὸ θνητῶν ἐγκλήμεισαν
ἔργοισιν μεθύοντα μελισσῶν ἐριβόρων^[*] /
αὐτίκα μιν δῆσον —

ὁ καὶ πάσχει ὁ Κρόνος καὶ δεθεὶς ἐκτέμνεται, ὡς
Οὐρανός. cujus facinoris notitiam habuisse vide-
tur Timaeus in Schol. Apoll. IV. 983. ἡ Κέρκυρα
πρότερον μὲν Δρεπάνῃ ἐκαλεῖτο — Τιμαῖος ἐκ τοῦ
δρεπάνου, ᾧ ἐξέτεμε τοῦ Οὐρανοῦ τὰ αἰδαῖα ὃ
Κρόνος ἢ ὁ Ζεὺς τὰ τοῦ Κρόνου^[†]. Orphicis
versibus callidissime utitur Proculus ad expli-
candum cur apud Homerum Jupiter in Junonis
amplexibus obdormiscat, quod absque illo nemo
natorum hominum intelligeret. Nimirum id facit
τὸν πατέρα ζηλῶν· καὶ γὰρ ἐκείνος πρῶτιστος πα-
ραδέδοται τῶν θεῶν

Ἐνθα Κρόνος μὲν ἔπειτα φαγὼν δολόεσσαν ἰδωδὴν
κεῖτο μέγα ῥέγκων^[*]

[*] Mellis repertor Saturnus secundum Macrobi. Sat. I. 7. 238.
Hydromeli (μελίκειον) inebriandi vim habere notum est. v. Bekkiana
ad Aristot. Mirab. XXI. p. 52.

[†] Idem narrat fictitius Callisthenes ap. Interpr. Boeas. ad Ibin
v. 276. Saturnus — parte est laesus eadem poenamque
a nato, quam dedit, ipse tulit.

[*] Sic scripai pro ἑλέγκων.

in Polit. p. 388. Eodem pertinet Clementis locus Strom. VI. 751. ἐν τῇ Θεογονίᾳ ἐπὶ τοῦ Κρόνου Ὁρφεὺ πεποιήται

Κεῖτ' ἀποδοχμῶσας παχὺν ἀνχένα· καὶ δέ μιν ἕπνος
ῥῆρι πανδαμάτωρ.

ταῦτα δὲ Ὅμηρος ἐπὶ τοῦ Κύκλωπος μετέθηκεν, de quo haec ipsa verba legantur Od. IX. 371. Ibi nullus veterum interpretum loci nostri meminit.

§. 15.

Jupiter regno potitus mundi fabricam instaurat adhibitis in consilium Nocte et Saturno, sed praecipue Nocte. Proculus in Crat. p. 57. ὁ Ζεὺς διττοὺς ὑφίστησι διακόσμους τὸν τε οὐράνιον καὶ τὸν ὑπερουράνιον, ὅθεν αὐτοῦ καὶ τὸ σκῆπτρον εἶναι φησιν ὁ Θεολόγος πισύρων καὶ εἴκοσι μέτρων, ὡς διττῶν ὄρχοντα δυοδεκάδων. In Tim. II. 137. ὁ μὲν Φάνης διττὰς ὑφίστησι τριάδας, ὁ δὲ Ζεὺς διττὰς δυοδεκάδας. Καὶ γὰρ διὰ τοῦτο τὸ σκῆπτρον αὐτοῦ λέγεται καὶ εἰκοσίμετρον (sic editum etiam L. I. p. 22.). De colloquiis cum Nocte et consultationibus idem in L. II. 63. ὁ τοῦ παντὸς ποιητῆς πρὸ τῆς ὅλης δημιουργίας εἰς τε τὸ χρηστήριον εἰσιέναι λέγεται τῆς Νυκτὸς καθεῖθεν πληροῦσθαι τῶν θείων νοήσεων — καὶ δὴ καὶ τὸν πατέρα παρακαλεῖν εἰς τὴν τῆς δημιουργίας σύλληψιν. Πρὸς μὲν τὴν Νύκτα πεποιήται τῷ Θεολόγῳ λέγων

Μαῖα, θεῶν ἑκάτη, Νύξ ἄμβροτα, πῶς τάδε φράζε[^ο],
 πῶς χρὲ μ' ἀθανάτων ἀρχὴν κρατερόφρονα φέρομαι.

καὶ ἀκούει παρ' αὐτῆς

Αἰθέρι πάντα περὶ ἀφάτῳ λάβε, τῷ δ' ἐν μέσῳ [P]
 οὐρανῷ —

καὶ περὶ πάσης ἐξῆς ἀναδιδάσκεται τῆς κοσμοποιίας.
 Ἦρδς δὲ τὸν Κρόνον πάλιν μετὰ τοὺς δαίμονας μό-
 νον οὐκ εὐχόμενός φησι.

Ὅρθου δ' ἡμετέραν γενεήν, ἀριδείκετε δαῖμον [Q]

διὰ πάντων τῶν ἐχομένων τὴν τοῦ πατρὸς εὐμέ-
 νειαν προκαλούμενος. Καὶ πῶς ἄλλως ἐμελλε θεῶν
 πάντα πληρώσειν καὶ τῷ αὐτοζῳῳ ἀνομοιώσειν τὸ
 αἰσθητὸν ἢ πρὸς τὰς ἀφανεῖς αἰτίας τῶν ὄλων
 ἀνατεινόμενος, ἀφ' ὧν αὐτὸς πεπληρωμένος

Μέλλεν ἀπὸ κραδίης προφέρειν πάλι θέσκελα ἔργα [R]

p. 64. Hermias in Phaedr. p. 141. οὐδὲ οἱ ὑπὸ
 τὸν Δία θεοὶ λέγονται ἐνοῦσθαι τῷ Φάνητι ἀλλὰ
 μόνος ὁ Ζεὺς, καὶ αὐτὸς διὰ μέσης τῆς Νυκτός.
 Haec autem sumta sunt ex obscurissima carminis
 parte de Cataposi Phanetis. Per hunc Platonici
 mundum intelligibilem rerumque formas aeternas
 significari putant, quas Jovem in creando hoc

[^ο] Uterque versus recurrit L. V. 294. ubi φράξεις editum. Her-
 mannus πῶς τάδε φράξεις, ὡς δεῖ —

[P] Simplicius in IV. Auscult. p. 150. b. ἡ Ἀσσύριος θεολογία
 καὶ ὑπὲρ τόνδε τὸν κόσμον ἄλλο σῶμα θειώτερον τὸ αἰθέριον παρα-
 δέδωκεν. Οἶδε δ' αὐτὸ καὶ Ὅρφευς ἐν οἷς φησιν

Αἰθέρι πάντα περὶ ἀφάτῳ λάβε, ἐν δ' αὖ μέσῳ
 οὐρανῷ.

[Q] Eundem versum afferunt Procul. in Alcib. p. 74. Olympiod.
 p. 15. Damasc. in Creuzeri Melef. T. I. p. 43.

[R] Sic hoc loco scribitur; mox παλιθέσκελα.

mundo adspectabili velut exemplum quoddam expressisse, quum eas antea in se recepisset penitusque combibisset; idque ab Orpheo adumbratum esse imagine cataposis. Poeta ipse quid senserit, facillime ex ejus narratione intelligi poterit.

§. 16.

De Cataposi Phanetis pluribus locis exponit Proculus in Tim. IV. 267. Ὀρφεὺς Φάνητα τὸν θεὸν ἐκάλεσεν ὡς ἐκφαίνοντα τὰς νοητὰς ἐνάδας καὶ ζώων αὐτῷ μορφὰς ἀνέθηκεν, ὡς ἐν αὐτῷ τῆς πρώτης αἰτίας τῶν νοητῶν ζώων ἐκφάνεισιν, καὶ ἰδέας πολυειδεῖς, ὡς τῶν νοητῶν ἰδεῶν πρώτως περιληπτικῶ. Καὶ κληῖδα νόου ἐκάλεσε — Πρὸς τοῦτον ἀνήρτηται ὁ δημιουργὸς, καὶ ὁ μὲν Πλάτων ὁρᾶν αὐτὸν εἰς τὸ αὐτόζωον εἶπεν, ὁ δὲ Ὀρφεὺς καὶ ἐπιπηδᾶν αὐτῷ καὶ καταπίνειν δεξιᾶς τῆς θυκτός. Similia in L. II. 99. disserit: ἐνοῦται πρὸς ἐκεῖνον ὁ Ζεὺς διὰ μέσης τῆς Νυκτός καὶ πληρωθεὶς γίγνεται κόσμος νοητὸς ἐν νοεροῖς. Sed haec quoniam fusius tractantur, particulatim explananda sunt. Sic enim pergit:

Fragm. I.

Ὡς τότε πρωτογόνοιο χανὼν μένος Ἑρικεπαλον
τῶν πάντων δὲ δέμας εἶχεν ἐν γαστέρι κολλη[⁹].

[⁹] Vulgatum ἤρικε παλον tacite correxit Gesnerus. Pro χανὼν Zoega in Bassirel. T. II. p. 167. et in comment. p. 263. emendavit χανῶν, quod recepimus, sed minus recte ei tribuit activam potestatem desorbendi, quam hoc verbum non habet. In secundo versu idem τῶν πάντων δέμας εἶχεν ἐν γαστέρι. Nescio an praestet

μῆξε δ' ἰοῖς μελέεσσι θεοῦ δόναμιν τε καὶ ἀλκήν.
τοῦνεκα σὺν τῷ παντὶ Διὸς πάλιν ἐντὸς ἐτύχθη [1].

Εἰκότως ἄρα καὶ ὁ Πλάτων εἰς τὸ παράδειγμα
βλέποντά φησι δημιουργεῖν αὐτὸν ἵνα τῷ νοεῖν
ἐκείνο πάντα γενόμενος τὸν αἰσθητὸν ὑποστήσῃται
κόσμον — Διὸ καὶ ὁ Θεολόγος φησὶ

Fragm. II.

Πάντα τὰδε κρήνας αὐτὶς φάος ἐς πολυγηθές
μέλλεν ἀπὸ κραδῆς προφέρειν πάλι θέσκελα ῥέζων.

Tertius locus omnium locupletissimus est p. 96.
μετὰ τὴν κατάποσιν τοῦ Φάνητος αἱ ἰδέαι τῶν
πάντων ἐν αὐτῷ (Jovi) πεφύησιν, ὡς φησιν ὁ
Θεολόγος

Fragm. III.

Τοῦνεκα σὺν τῷ παντὶ Διὸς πάλιν ἐντὸς ἐτύχθη
αἰθέρος εὐρείης ἥδ' οὐρανοῦ ἀγλαὴν ὕψος,
πόντου τ' ἀτρυγέτου, γαίης τ' ἐρικυδέος εὖρη,
ᾧκεανός τε μέγας καὶ νείατα τέρταρα γαίης,
5 καὶ ποταμοὶ καὶ πόντος ἀπείριτος, ἄλλα τε πάντα,
πάντες τ' ἀθάνατοι μάκαρες θεοὶ ἡδὲ θείωναι,
δσσα τ' ἔην γεγαῶτα καὶ ὕστερον ὀππὸς ἔμελλεν,
ἐγγέμετο· Ζηνὸς δ' ἐνὶ γαστέρι σύρρα πεφύκει [2]

τῶν δὲ ἰδεῶν πλήρης ὧν διὰ τούτων ἐν ἑαυτῷ τὰ

τῶν πάντων τε δέμας Ζεὺς εἶχ' ἐνὶ γαστέρι, id est, ὁ Ζεὺς χαρὰν εἶ
τε Ἑρικεπαίου μένος καὶ πάντων (sc. θεῶν) δέμας εἶχε.

[1] Zoega l. c. τοῦνεκα σὺν τῷ παντὶ πάντα Proculus ὁ πάνυ, ut no-
bis persuadeat Homerum ipsum huius pantheisticae doctrinae notitiam
habuisse: remittit nos ad Il. XX. 13. ubi dii apud Jovem congregan-
tur: ὧς οἱ μὲν Διὸς ἔσθον ἀγγέρατ' —

[2] V. 6. et 7. Gesnerus πάντες δ' — δσσα δ'. V. 8. ἐγγέμετο
idem pro ἐγένετο. Eschenbachius e cod. August. vel ex Stencho VII.
10. γίνεσθαι, quod alibi locum habet. Idem imperite cum Stencho
σειρά pro vulgato σύρρα, quod Gesnerus recte in σύρρα mutavit,
adhibito Hesychio Σύρρα ὁμοσε, εἰς τὸ αὐτό. Aeschrio ap. Tric.
Chil. VIII. 408. σύρρ' ἐχύθη ψυχὴν.

ὅλα περιείληφεν, ὥς καὶ τοῦτο ὁ Θεολόγος ἐνδει-
κνύμενος ἐπήγαγε

Fragm. IV.

Ζεὺς πρῶτος γέγετο, Ζεὺς ὕστατος ἀρχιέβρανος.

Ζεὺς κεφαλῇ, Ζεὺς μέσσω, Διὸς τε πάντα τέτυκται [γ]

Ζεὺς πυθμὴν γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος.

Ζεὺς βασιλεὺς, Ζεὺς αὐτὸς ἀπάντων ἀρχιγένεθλος.

5 ἔν κρατος, εἰς δαίμων γέγετο μέγας ἀρχὸς ἀπάντων [z]

ἔν δὲ δέμας βασιλειον, ἐν ᾧ τάδε πάντα κυκλεῖται,

πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γαῖα καὶ αἰθήρ, ῥέξ τε καὶ ἥμαρ.

Τὰ τοίνυν ὅλα περιέχων κατὰ τοὺς χρησμοὺς τῆς
Νυκτὸς ὑφίστησι πάντα τὰ ἐγκόσμια — Λέγει οὖν
ἡ Νῦξ πρὸς αὐτὸν ἐρωτήσαντα

Fragm. V.

Πῶς δέ μοι ἔν τι τὰ πάντ' ἔσται καὶ χωρὶς ἑαστον;

αἰθέρι πάντα πέριξ ἀφάτῳ λάβε, τῷ δ' ἐν μέσσω

οὐρανόν· ἐν δέ τε γαῖαν ἀπειριτον, ἐν δὲ θάλασσαν

ἐν δὲ τὰ τέλεια πάντα τὰ τ' οὐρανὸς ἐστεφάνωται [γ].

Καὶ δὴ περὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ὑποτιθεμένη δη-
μιουργημάτων ἐπήνεγκε

Fragm. VI.

Αὐτὰρ ἐπὴν δεσμὸν κρατερόν ἐπὶ πᾶσι τανύσσης [z]

σειρὴν χρυσεὴν ἔξ αἰθέρος ἀρτήσαντα —

[γ] Idem Theol. VI. 8. 363. Ζεὺς ἀρχὴ — Διὸς δ' ἐκ πάντα τέ-
τυκται.

[z] Hunc versum respicit Proculus in Parm. L. II. p. 197. τὸ ἔν
ἔστιν ὁλότης παντὸς τοῦ δημιουργικοῦ νοῦ, εἰς δ' καὶ ὁ Θεολόγος
ἀποβλέπων, ἔν ἐγένετο, φησί.

[γ] Versus Homericus II. XVIII. 484.

Ἐν μὲν γαῖαν ἔτευξ, ἐν δ' οὐρανόν, ἐν δὲ θάλασσαν,

ἐν δὲ τὰ τέλεια πάντα τὰ τ' οὐρανὸς ἐστεφάνωται.

Alia imitationis vestigia minus expressa praetereo.

[z] Idem in Tim. III. 146. ὁ Ζεὺς τὴν χρυσὴν ὑφίστησι σειρὰν

praesentabo, ut οὐκ ἴστος ἀπὸ ἑοῦ uncinis includam. Eusebius igitur haec modo: Τὸν Δία τὰν νοῦν τοῦ κόσμου ὑπολαμβάνοντες, ὃς τὰ ἐν αὐτῷ ἔδημιούργησεν ἔχων τὸν κόσμον, ἐν ταῖς Θεολογίαις ταύτῃ περὶ αὐτοῦ παραδεδώκασιν οἱ τὰ Ὅρφέως εἰπόντες

Fragn. VIII. [7]

Ζεὺς πρῶτος γένητο, Ζεὺς ὕστατος, ἀρχιέρανος.
Ζεὺς κεφαλὴ, Ζεὺς μέσσα, Διὸς δ' ἐκ πάντα τέκεται.
Ζεὺς ἄρσῃ γένητο, Ζεὺς ἀφθίτος ἔπλετο νόμῳ.
Ζεὺς πυθμὴν γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος.

5 [Ζεὺς πνοὴ πάντων, Ζεὺς ἀκαμάτου πυρὸς ὄρμη.
Ζεὺς πόντου ῥίζα, Ζεὺς ἥλιος ἡδὲ σελήνη]
Ζεὺς βασιλεὺς, Ζεὺς αὐτὸς ἀπάντων ἀρχιγένεθλος.
Ἐν κράτος, εἰς δαίμων γένητο, μέγας ἀρχὸς ἀπάντων.

Ἐν δὲ δέμας βασιλειον, ἐν ᾧ τάδε πάντα κυκλεῖται,
10 πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γαῖα καὶ αἰθήρ, νύξ τε καὶ ἡμαρ,
καὶ Μῆτις πρῶτος γενέτωρ καὶ Ἔρως πολυτεπής.
πάντα γὰρ ἐν μεγάλῳ Ζηνὸς τάδε σώματι κεῖται.
τοῦ δῆτοι κεφαλὴ μὲν ἰδεῖν καὶ καλὰ πρόσωπα
οὐρανὸς αἰγλήεις καὶ χρύσειαι ἀμφὶς ἔθειραι

15 ἄστρων μαρμαρέων περικαλλεῖς ἡρέθονται.
ταῦτα δ' ἀμφοτέρωδε δύο χρύσεια κέρατα,

[*] Ne quem fallat lectionum diversitas, de singulis versibus add-monebo. V. 1. ἀρχιέρανος Aristot. et Stob. — V. 3. ἀμφοῖς ἰdem. Proculus et Eusebius hunc versum omittunt. — V. 4. λιμὴν γαίης tres codd. Stob. eumque versum Aristoteles tertio praeposuit. — V. 5. et 6. a Procl. et Euseb. omisi. — V. 5. πνοὴ πάντων. Hermannus egregie ἀνέμων. — V. 7. Aristot. ἀρχὸς ἀπάντων ἀρχιέρανος. Similiter Theo Epigr. II. Ζεὺς ἀρχιγένεθλος ἀπ' οὗ φύσις ἐβλάστησε. Versum octavum affert Proculus in Tim. III. 174. Decimum primum idem v. supra §. 6. duodecimum in L. II. 94. πάντα γὰρ ἐν Ζηνὸς μεγάλου τάδε σώματι κεῖται καὶ — Ζηνὸς δ' ἐν γαστέρι σύμφα πεφυκεῖ. Stobaeus ἐν Ζηνὸς μεγάλῳ. — V. 13. Stob. τοῦ δὲ τὸ et τοῦ δῆ τὸ. Procl. Tim. I. 50. τοῦ δ' ἦτοι κεφαλὴ μὲν, φησὶν, οὐρανὸς αἰγλήεις, ὅμματα δ' ἥλιος καὶ ἀντιώσασα σελήνη. — V. 14. ὃν χρύσειαι Stob. et in seq. ἡρέθοντο. — V. 18. ἀνταυγούσα

ἀντολή τε δύσις τε, θεῶν ὁδοὶ οὐρανίωνων [α]

ὀμματὰ τ' ἡλιός τε καὶ ἀντιώσσα σελήνη.

111 γαῦς δέ με ἀκαρπύζει βασιλῆος ἀφάρτου αἰθήρη.

20 ὦ δὲ πάντα κλύει καὶ φράζεται· οὐδέ τις ἐστὶν
αὐδὴ, οὐτ' ἐνοπή, οὐτ' αὖ κτύπος, οὐδέ μὲν ὕσσα,
ἢ λήθει Διὸς οὐας, ὑπερμένεος Κρονίωνος.

ἄδε μὲν ἀθανάτην κεφαλὴν ἔχεν ἡδὲ νόημα.

αἶψα δέ οἱ παρεργεῖ, ἀπείρετον, ἀτυφίλακτον,

25 ὄβριμον, ὄβριμόθυμον, ὑπερμένεος ὅδε τέτυκτο.

ἔμψι μὲν καὶ στέφονα καὶ εὐρεῖα τῶτα θεοῖα

ἄηρ εὐρυβλῆς· πτέρυνγες δέ οἱ ἐξεφύοντο,

ταῖς ἐπὶ πάντα ποτᾶσ'· ἱερὴ δέ οἱ ἔπλετο νηδὺς

γαῖα τε παμμήτιρ', ὀρέων τ' αἰπεινὰ κάρηνα,

30 μέσση δὲ ζώνη βαρυνηχέος οἶδμα θαλάσσης

καὶ πόντου, πυμάτη δὲ βάσις χθονὸς ἐνδοθεὶ ῥίξαι

τάρταρά τ' ἐθρώνοντα καὶ ἔσχατα κείρατα γαίης.

πάντα δ' ἀποκρήνυας αὐθις φάος ἐς πολυγηθὲς

μέλλεν ἀπὸ κραδίης προφέρειν πολυθέσχελα ῥέζων.

σελήνη corrigit Heringa. — V. 19. γαῦς δέ οἱ ἀκαρπύζει Stob. rectius, v. Ruhnken. de Vita Longin. p. LXXVII. Heringa conjecturae arbitrio οὐς δέ οἱ ἀκαρπύζει, quod ipse damnat in Addend. — Olympiodor. in Phileb. p. 261. γαῦς δέ οἱ αἰκαρπύζει βασιλῆος. — V. 19. 20. 21. 22. γαῦς δέ οἱ usque ad οὐας apponit Procl. Tim. III. 164. ubi οὐδ' αὖ κτύπος editum. — V. 20. κλύει Euseb. pro κλύει, qui etiam ἐστὶ omittit et in seq. pro Διὸς οὐας scribit Διὸς οὐα, quod librariam Christianam redolet, sicut apud Theophrastum pro ἐργαστήρια scripserunt μοναστήρια v. Dorvill. ad Charit. p. 316. in Ovidii quodam loco sancta de virgine pro conjuge v. Ciofan. ad Met. XV. 896. et Sedulio haereticos versus tribuerunt pro heroicis v. Arntzen. Specim. Observ. c. X. 70. — V. 23. Stob. ἔχει. — V. 24. 26. et initium v. 27. ἄηρ εὐρυβλῆς continuo tractu profert Proculus III. 153. hisque subjungit omiasis mediis v. 30. μέσση δὲ ζώνη βαρυνηχέος (sic) οἶδμα θαλάσσης, πυμάτη δὲ βάσις χθονὸς ἐνδοθεὶ (sic) ῥίξαι unde πυρροφύγες et ἐνθα τε ἀσπασκὰ sunt. — V. 25. Stob. ἀπορομον, ὄβριμόθυμον. — V. 28. ποτᾶται Euseb. — V. 29. παμμήτιρ cod. August. Heringae, de quo nihil nos docet Heerenius, vitiosum παμμήτηρ praeoptans. — V. 30. sq. πυμάτη δὲ βάσις χθονὸς ἐνδοθεὶ usque ad γαίης in medium promit Procl. III. 311. — V. 34. μέλλει Stob. Leviores discrepantias praetereo.

[α] v. Voss. Myth. T. I. 192.

§. 18.

Ex his Clemens Strom. V. 607. duos extremos eodem modo quo Aristoteles Fr. VII. exhibet: τὰ ὅμοια τοῦτοις καὶ τοῖς Ὀρφικοῖς εὐρήσομεν ὡδὲ πως γεγραμμένα Πάντας γὰρ κρύψας καὶ θύεις (sic) φάσος ἐς παλινγηθεῖς ἐξ ἱερῆς κραδίης ἀνενέγκαστο μέρμερα θέζων, quem locum descripsit Eusebius XII. 13. 684. Idem Clemens p. 726.

Ἐν κράτος, εἰς δαίμων γίνεται, μέγας οὐρανὸς αἰθών,
ἐν δὲ τὰ πάντα τέτυκται, ἐν ᾧ πάντα κεκλιται.
πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γαῖα.

quae ab Eusebiana lectione Fr. VIII. 8. haud leviter discrepant. Duo integros versus inserit Proculus ei qui in Fr. III. septimus praemissos in Parm. IV. 227. Cous. ubi de mente et intelligentia universali et particulari sive partiali (μερικιώτερᾳ) sermocinatur, quarum illa res intelligibiles et individuas comprehendere, hac species multigeneres — καὶ οὐκ ἂν θαυμάσωμεθα (sic) τῶν Ὀρφικῶν ἀκούοντες ἐπῶν, ἐν οἷς φησιν ὁ Θεολόγος

Αἴτη δὲ Ζηνὸς ἐν ὄμμασι πατρὸς ἀνυκτος [*]
γαίου δ' ἀθάνατοι τε θεοὶ θνητοὶ τ' ἄνθρωποι
δοῦσα τ' ἔην γεγαῶτα καὶ ὕστερον ὀππόδ' ἐμελλε

πάντων γὰρ ἐστι πλήρης τῶν νοητῶν καὶ πάντων ἔχει τὰς διηρημένας αἰτίας, ὥστε καὶ ἀνθρώπους καὶ τᾶλλα πάντα γεννᾷ, quae nemo quisquam

[*] Eschenbachius p. 78. Ζηνὸς καὶ ἐν ὄμμασι. Malim αὐτόθι δὴ καὶ Ζηνός, quae de mundo dici videntur, quem dii hominesque communiter incolunt uno sub rectore et inspectore Jove.

cunctabitur ad hunc praesentem referre locum; sed duobus primis versibus ad dubitationem adductus sum, an ex alia carminis parte huc sint praepostere translati. Verum haec Proculi, Clementis et Stobaei dissidia non tam animadversione digna, quam quod etiam in temporibus verborum hic illic a se discrepant v. 10. *ἡερέθονται* et *ἡερέθοντο*, v. 23. *ἔχει* et *ἔχεν*, v. 34. *μέλλει* et *μέλλεν*, et multo magis quod poeta ipse saepe praesenti tempore, saepe etiam imperfecto et plusquamperfecto usus est. Id vero quod evenit intelligi posse arbitror, si sumamus eum primum de illo tempore loquutum esse, quo Jupiter omnes deos omniumque rerum substantias late fusas dispersasque in se recollegit et mundi universitatem condidit, deinde vero adnexuisse quasi quandam doxologiam summi numinis per totum mundum intenti cunctaque numine suo complentis. Jam supra Tzetzae mentionem habuimus versum hinc decerptum Orphei hymnis adscribentis, eoque nomine hoc canticum etiam Stobaei editores insigniunt, neque erit quisquam, quin illam splendidam orationem, qua dei imago mundo impressa praedicatur, hymnodiae quam cosmogoniae similiorem putet. Ab Aristotele autem et Porphyrio hae diversae carminis partes confusae et perturbatae sunt, hymnoque subtexta illa clausula *πάντα δ' ἀποκρύψας*, qua poeta narrationem de cataposi Phanetis terminavit, rectissime imperfecto tempore *μέλλεν* usus, quod, qui hoc carmen ad praesentem rerum statum accommodarunt, in

praesens vertere coacti sunt, fortasse ad significandum, mundam hunc olim denuo restauratum iri. Fundamentum igitur hujus carminis a Theogoniae auctore positum esse ajo; ejusque ambitum quodammodo e Proculi indicibus cognosci posse non nego; sed quid ab illis, quos Eusebius et Stobaeus sequuntur, ei superstructum, quid casu, errore, consilio abrasum fuerit, judicare vereor. Ut tamen aliis via expeditior foret, deserui rationem ab Heringa Observ. XI. 95. et Gesnero initam, qui varios versus, undelibet collectos, in unum contexuerunt corpus; quo effectum est, ut nemo nisi qui singula testimonia rursus a se invicem separaverit, clare pervidere possit, quid Proculus discrepet ab Apulejo, quid inter hunc et eclogarium Stobensem intersit. Nos autem non solum hoc cavere voluimus, ne quis hunc ordinem et progressum carminis fuisse putet, qui in Gesneri editione obtinet, sed etiam suspicioni locum reliquimus, primigeniam ejus formam interpolantium arbitrio nunc dilatatam nunc adstrictam esse, quorum alterum ex crebra ejusdem verbi *γένετο* iteratione et ceteris ambagibus apparet, alterum mihi in Fr. VIII. v. 11. animadvertisse videor, ubi praeter Metin et Amorem plures deos nominatos esse crediderim. Proculus hunc versum saepius usurpat in Tim. II. 137. ὃ καὶ ὁ Ζεὺς ἀνάλογον Μῆτις τε καλεῖται καὶ δαίμων ὁ αὐτὸς Ἐν κράτος, εἰς δαίμων γένετο μέγας ἀρχὸς πάντων. in L. III. 156. ὁ δημιουργὸς ἔχει αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ τὴν τοῦ Ἑρω-

τος αἰτίαν· ἔστι γὰρ Μῆτις πρῶτος γενέτωρ καὶ Ἔρως πολυτερεπής καὶ ἴσως πρὸς τοῦτο ἀποβλέπων καὶ ὁ Φερεκύδης ἔλεγεν εἰς Ἑρωτα μεταβεβλήσθαι τὸν Δία μέλλοντα δημιουργεῖν^[d]. In Parm. III. p. 22. ὁ Ὀρφεὺς μετὰ τὴν κατάποσιν τοῦ Φάνητος ἐν τῷ Διὶ τὰ πάντα γεγονέναι φησὶν· ἐπειδὴ πρῶτως μὲν καὶ ἠνωμένως ἐν ἐκείνῳ, δευτέρως δὲ καὶ διακεκριμένως ἐν τῷ δημιουργῷ τὰ πάντα ἀνεφάνη τῶν ἐγκοσμίων αἰτία. ἐκεῖ γὰρ ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη καὶ ὁ οὐρανὸς αὐτὸς καὶ τὰ στοιχεῖα καὶ ὁ Ἔρως ὁ πολυτερεπής καὶ πάντα ἀπλῶς ἐν γεγονότα Ζηνὸς δ' ἐνὶ γαστέρι σύβ-
 ςα πέφυκεν, unde patet versum illum Καὶ Μῆ-
 τις — ad carmen de Cataposi pertinere. Hoc
 autem Cosmogoniae inclusum fuisse novis argu-
 mentis comprobabimus.

§. 19.

Etenim illorum versuum unus prae ceteris magnam celebritatem adeptus multorumque imitatione nobilitatus est; quo in numero primus occurrit Plato. Is in Legg. IV. 715. D. ὁ μὲν δὴ θεὸς, inquit, ὥσπερ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχὴν

[d] Lucian. Amor. 92. 293. T. V. δαῖμὸν οὐράνιον Ἔρως, δὲν ἡ πρωτόσπορος ἐγέννησεν ἀρχή — σὺ ἐξ ἀφανοῦς καὶ συγκεχυμένης ἀμορφίας τὸ πᾶν ἐμόρφωσας — ἀφελὼν τὸ χάος λαμπρῇ φωτὶ τὴν ἀμαυρὰν νύκτα πετάσας. Amor ille per quem rerum naturae primordia, totiusque mundi elementa creverunt Quintil. Decl. XIV. 803. Sextus c. Phys. I. 540. Ἡσίωδος τὸν Ἑρωτα δραστήριον ἀρχὴν παρέλαβε, idemque de Hesiodo praedicant Plato Symp. p. 178. C. 195. C. et Aristotel. Metaph. I. 4. 646. (p. 13. Brandis.) Orphei suffragium tanquam depontani cuiusdam repudiantes; nec ultra Hesiodum progreditur Plutarchus Amator. XVIII. 45. et Alexander Aphr. in Met. I. 29. p. 7. b.

τε καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἀπάντων
 ἔχων εὐθείᾳ περαίνει κατὰ φύσιν περιπορευόμενος·
 τῷ δ' αἰεὶ ξυνέπεται Δίχη τῶν ἀπολειπομένων τοῦ
 θείου νόμου τιμωρός· ubi quod Wolfius ad Orig.
 Philos. c. XIX. 896. conjecturâ judicaverat, Or-
 phicam subesse sententiam, confirmant Scholiastes
 p. 451. Bekk. Θεὸν μὲν τὸν δημιουργόν, παλαιὸν
 δὲ λόγον λέγει τὸν Ὀρφικόν, ὅς ἐστιν οὗτος

Ζεὺς ἀρχή, Ζεὺς μέσα, Διὸς δ' ἐκ πάντα τέτυκται.

Ζεὺς πυθαγρὴν γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος.

et Proculus in Theol. VI. 8. 363. λέγει ὁ Θεολόγος

Ζεὺς ἀρχή, Ζεὺς μέσα, Διὸς δ' ἐκ πάντα πέφυκε

καὶ μοι δοκεῖ καὶ ὁ Πλάτων εἰς ἅπασαν τὴν Ἑλ-
 ληνικὴν θεολογίαν ἀποβλέπων καὶ διαφερόντως εἰς
 τὴν Ὀρφικὴν μυσταγωγίαν ἀνειπεῖν ὡς ἄρα ὁ πα-
 λαιὸς λόγος τὸν θεὸν φησιν ἀρχὴν καὶ μέσα καὶ
 τελευτὴν ἀπάντων ἔχειν — — καὶ Δίχην ἔχειν
 ὁπαδόν· quorum memoria exciderat Valckenario
 Diatr. de Arist. p. 74. Sententiam illam sequi
 non dedignatus est Josephus c. Apion. II. 22.
 485. ὁ θεὸς ἔχει τὰ πάντα παντελὴς καὶ μακάριος
 αὐτὸς ἑαυτῷ καὶ πᾶσιν ἀνταρκῆς, ἀρχή καὶ μέσα
 καὶ τέλος ἀπάντων. Sed praecipue Pythagorei ce-
 lebrant; Archytas ap. Jamblich. Protr. c. IV. 160.
 ὁ θεὸς ἀρχά τε καὶ τέλος καὶ μέσον ἐστὶ πάντων
 τῶν κατὰ δίκαν περαιομένων. Aristoxenus ap.
 Stob. Ecl. I. 6. 16. ὁ περιττός ἀρχὴν καὶ τελευ-
 τὴν καὶ μέσον ἔχει, ἀρχῆς καὶ ἀκμῆς καὶ παρα-
 γμῆς ἐχόμενα cf. 5. 14. Item Stoici ap. Plutarch.
 de Comm. Notion. XXXI. 385. Ζεὺς ἀρχή, Ζεὺς

μέσσα, Διὸς δ' ἐκ πάντα τέτυκται, ὡς αὐτοὶ λέγουσι. Plutarchus ipse De Def. Oracc. XLVIII. 379. T. IX. οἱ σφόδρα παλαιοὶ θεολόγοι τε καὶ ποιηταὶ τῇ κρείττονι μόνον αἰτία τὸν νοῦν προσέχουν προείλοντο, τοῦτο δὴ τὸ κοινὸν ἐπιφθεγγόμενοι πᾶσι πράγμασι Ζεὺς ἀρχή, Ζεὺς μέσσα, Διὸς δ' ἐκ πάντα πέλονται. et pluribus locis v. Wyttenb. ad S. N. V. p. 73. multique praeterea alii hujus versus memoriam recoluerunt, modo addito auctoris nomine, ut Anonymus in Vit. Arat. p. 273. Petav. ὁ Ὀρφεὺς πάντα καιρὸν ἀνατίθῃσι Δί, λέγων Ζεὺς ἀρχή — Διὸς δ' ἐκ πάντα τέτυκται[?] saepius proverbii instar vulgo celebrati. Hippocrates adulterinus De dec. Hab. IV. 354. D. αὕτη γὰρ ἀρχή ἐν λατρικῇ καὶ μέσα καὶ τέλος. Dionysius de Comp. Verb. XVIII. 122. ὧν ἐστι πρῶτός τε καὶ τελευταῖος καὶ μέσος ὁ Ἥγησιος, cui similem Dionis Prus. locum apponit Uptonus p. 244. Schaef. Lucianus Rhet. Praec. XV. 234. τὰ πρῶτα καὶ μέσα καὶ τελευταῖα τῶν λέγειν δυναμένων ἔχω. cf. Philostr. V. Soph. II. 21. 600. et Demosth. Or. I. in Aristog. 772. b. τὰ τοιαῦτα θηρία, ὧν μέσος καὶ πρῶτός ἐστιν οὗτος. quem non negaverim ex ipsis fontibus hausisse, unde paulo post alium locum de Dice depromit. Ceteris imitatoribus nihil necesse est propter tam vulgatae sententiae usum carminis ipsius notitiam

[*] Apud alios πέφυκε, πέλονται etc. Quod Procopius usurpat Ep. XXXVIII. θεὸς διὰ πάντα τελευτᾷ, Homericum est. Il. XIX. 90. Orphei fortasse illud, quod ut Didymus ait de Trinit. II. 5. 140. παρὰ τοῖς ἔξω λέγεται

Εἰς θεὸς αὐτοπάτωρ, ἐξ οὗ τὰδε πάντα γέγοντο.

tribuere. Denique idem versus Palinodiae insertus est v. P. II. c. II. §. 3. cujus auctorem eo ad fraudes suas occultandas usum esse, omnibus manifestum est. Neque mihi de Pythagoreis et Platone dubitandum videtur. Illos Aristoteles dicit universa ac singula tribus momentis dispensare, primordio, fine, medio v. P. I. c. 6. n. 33. et Ion Triagmos suos hinc orsus est πάντα τρία, eoque in libro illud de Pythagora iudicium tulit, eum quandam doctrinae suae partem (de numeris, ut videtur) Orpheo adsignasse. Platonem autem ut arbitrer, illum παλαιὸν λόγον non fando accepisse sed ex ipsa, ut dicitur, scatebra, tum alia me inducunt Orphicae lectionis indicia, tum illud, quod continuo subjungit τῷ δ' αἰεὶ ξυνέπεται Δίκη τῶν ἀπολειπομένων — τιμωρός, quae Proculus, ut modo diximus, Orphicis circumloquitur verbis. Idem in Tim. V. 310. ἡ Δίκη ἐστὶν ὁπαδὸς τοῦ Διὸς, ὥς φησιν Ὀρφεύς

Τῷ δὲ δίκη πολύποινος ἐφέσπετο

καὶ Πλάτων Τῷ δ' αἰεὶ συνείπετο etc.[^f]. Et in Theol. VI. 8. 363. ἤδη βασιλεύοντι αὐτῷ (demiurgo) καὶ διακοσμεῖν ἀρχομένῳ τὸ πᾶν ἐπεσθαί φησι τὴν Δίκην

Τῷ δὲ Δίκη πολύποινος ἐφέσπετο πᾶσιν ἀρωγός [^g]

[^f] Platonici loci saepius meminit in Crat. p. 113. in Alcib. p. 70. T. III. *Κοῦσις*. in Tim. I. p. 13. *ἔπεται (ἡ Δίκη) τοῦ νόμου τιμωρός καὶ τὴν ἐνόπλιον τάξιν, μεθ' ἧς διατάττει τὸ πᾶν ὥσπερ λέγουσιν οἱ τὰς Τιτανομαχίας καὶ Γιγαντομαχίας ἀναγράφαντες*. unde patet Proculi interpretatione Dicen eandem Minervam esse.

[^g] Vulgo πολύποινος ἐφέσπετο. Parmenides v. 14. τῶν δὲ Δίκην πολύποινος ἔχει κληίδας.

Idem in Alcib. p. 220. πρὸ τοῦ κόσμου Δίκη συν-
άπτεται τῷ Διὶ· πάρεδρος γὰρ ὁ Νόμος τοῦ Διὸς,
ὡς φησιν Ὀρφεύς, quorum postremum legitur et-
iam in Comm. in Tim. L. II. 96. κατὰ τὰς ὑπο-
θήκας τῆς Νυκτὸς πάρεδρον ποιεῖται τὸν Νόμον
αὐτῷ συγκαθιδρύων, ὥςπερ καὶ Ὀρφεύς. Idque
fortasse materiam praebuit Hymni LXIV. con-
ditori, cujus hoc initium est:

Ἀθανάτων καλέω καὶ θνητῶν ἄγνων ἄνακτα

οὐράνιον Νόμον, ὑστροθέτην, σφραγίδα δικαίαν κ. τ. λ.

Pindaricae sententiae Νόμος ὁ πάντων βασιλεύς^[h]
simillimum. Tantum de Platone. Aliam carmi-
nis partem verbis latinis expressit fortasse Vale-
rius Soranus. Augustinus de Civ. VII. 9. In
hanc sententiam (Jovem mundum esse) et-
iam quosdam versus Valerii Sorani ex-
ponit Varro in eo libro, quem de cultu
deorum edidit, qui versus hi sunt:

Jupiter omnipotens regum, rerumque deumque

progenitor genitrixque, deum deus unus et omnis^[1]

Exponuntur autem in eodem libro ita,
ut eum marem existimarent, qui semen
emitteret, feminam quae exciperet, Jo-
vemque esse mundum et eum omnia se-
mina ex se emittere et in se recipere.
quae Lud. Vives in Nott. p. 636. ex Orpheo de-
rivata censet.

[h] v. Interpr. ad Herodo. III. 38. Boeckh. ad Plat. Min. p. 175.
ad Pind. Fragm. p. 640. Vocabulum ipsum νόμος apud Homerum non
legi sed derivatum hinc εὐνομία, veteres consentiunt. v. Joseph. c.
Apion. II. 1070.

[1] Anthol. Lat. I. Ep. IV.

§. 20.

His igitur consiliariis et adjutoribus usus Jupiter mundum cōdit sive potius a Phanete cōditum ad perfectionem unius continui corporis adducit. Proculus in Crat. p. 53. Ὀρφεὺς δημιουργοῦντα μὲν αὐτὸν (Jovem) τὴν οὐρανίαν πᾶσαν γενεὰν παραδίδωσι καὶ ἥλιον ποιοῦντα καὶ σελήνην καὶ τοὺς ἄλλους ἀστράτους θεούς, δημιουργοῦντα δὲ καὶ τὰ ὑπὸ σελήνην στοιχεῖα. Totam seriem deorum se invicem excipientium cursum exponit ibid. p. 52. τῆς νοερᾶς τῶν θεῶν διακόσμήσεως ἀνωθεν μὲν ὀριζομένης τῷ βασιλεῖ τῶν ὄλων θεῶν γενῶν (id est Phaneti) προλοῦσης δὲ διὰ τῶν τριῶν νυκτῶν καὶ τῶν οὐρανίων ὑποστάσεων εἰς τὴν Τιτανικὴν γενεάν, ἥ πρώτη τῶν πατέρων ἑαυτὴν διέκρινε (Saturno contra patrem rebellante) ἀναφαίνεται πᾶν τὸ δημιουργικὸν τῶν θεῶν γένος — καὶ πρὸ τῶν ἄλλων δημιουργῶν ὁ Ζεὺς τὸ ἐνιαῖον κράτος τῆς ὅλης δημιουργικῆς σειρᾶς κληρωσάμενος — καὶ τῶν ὑπὲρ ἑαυτὸν θεῶν πεπληρωμένος (per cataposin). Verum de ordine Demiurgorum postea dicendum erit, ubi prius de singulis diis, quae supersunt, testimonia collegero.

§. 21.

Orphicam et Hesiodiam Theogoniam aliasque ignotae originis fabulas in unum miscens Clemens Recogn. X. 7. 316. haec refert: „Ajunt ergo qui sapientiores sunt inter gentiles

primo omnium Chaos fuisse; hoc per multum tempus exteriores sui solidans partes fines sibi et fundum quandam fecisse, tanquam in ovi immanis modum formamque collectum; intra multo nihilominus tempore vivifactum esse animal quoddam disruptoque globo processisse speciem quandam hominis duplicis formae; quam illi *masculofeminam* vocant. Hunc etiam *Phaneta* nominarunt, quia quum apparuisset, tunc etiam lux affulsit, et hoc dicunt progenitam esse substantiam, prudentiam, motum^[k] et coitum. Ex his factum Coelum et Terram; ex Coelo sex progenitos mares, quos *Titanes* appellant, similiter de Terra sex feminas, quas *Titanidas* vocitarunt; *Oceanus*, *Coeus*, *Crius*, *Hyperion*, *Japetus*, *Crœnus*, *Theia*, *Rhea*, *Themis*, *Mnemosyne*, *Tethys*, *Phoebe*, quorum postrema pars *Hesiodo*, prima *Orphæo* convenit, media *ἀδύσσιοντα* sunt. Tum c. XIX. „Ex his, qui primum fuerat a Coelo natus, primam terrae filiam acceperat uxorem, secundus secundam; primus ergo, qui primum duxerat, propter eam deductus est deorsum; secunda verbò propter eum, cui nupserat, ascendit sursum; et ita singuli per ordinem facientes manserunt in his, quae

[k] Multo aliter ista in cod. regio leguntur. Pro motum subvenit pothum, sed non necessarium fortasse.

eis nuptiarum sorte obvenerant locis — Saturno primus nascitur filius, quem Haden appellarunt: — quem devorat pater; post hunc Neptunus, novissimus Jupiter; hunc subtrahit Rheæ et natus vagitus pueri innotesceret, Corybantes cymbala fecit et tympana percutere; quibus pauca addit c. **XXI**. de lapide quibus Saturno devoratus filios trusit. Haec ab Orpheo summissee videtur exceptis, quas de reciproco Titanum Titanidumque descensu et ascensu dicuntur. Orpheum nomine appellat c. **XXX**. „Omnis sermo apud Graecos, qui de antiquitatis origine conscribitur, duos præcipuos auctores habet, Orpheum et Hesiodum. Orpheus igitur dicit primo fuisse Chaos sempiternum, immensum, ingenitum — hoc non tenebras esse, non lucem, non humidum, non aridum, non calidum, non frigidum sed omnia simul mista — Aliquando tamen protulisse ex se formam masculofeminam; et hoc esse principium omnium, quod primum ex materia puriore processerit, quodque procedens discretionem quatuor elementorum dederit et ex duobus, quae prima sunt, coelestis fecerit coelum, ex aliis autem terram. Sed hoc obscuro teste dimisso ad notos et familiares auctores regrediamur, primumque Jovis uxores enumeremus.

§. 22.

Metin, quam Hesiodus primam númerat, Orpheus praetermittit; e Cerere, quae ab illo quarto loco ponitur, Proserpinam natam esse tradit ut ceteri mythographi, sed nomen ejus cum Rhea communicat apud Procl. in Crat. p. 96. τὴν Δημήτρα Ὀρφεὺς μὲν τὴν αὐτὴν λέγων τῇ Ῥέᾳ εἶναι λέγει. οὐτι ἄνωθεν μὲν μετὰ Κρόνου οὕσα ἀνεκφοίτητος Ῥέα ἐστὶ, προβάλλουσα δὲ καὶ ἀπογεννώσα τὸν Δία Δημήτηρ· λέγει γὰρ

Ῥεὴν τὸ πρῶτον ἐοῦσαν ἐπεὶ Διὸς ἐπλετο μήτηρ
γένονε Δημήτηρ.

aperto vitio, cui Tylor in *Diar. Class. T. XVII.* 161. et Peyron. p. 70. nihil medicinae afferunt, Boissonadius transpositione medetur Δημήτηρ γέγονε, Werferus p. 139. Ῥεὴ — ἐοῦσα — γίγνεται substituit. Quum codices plerique Δημήτραν exhibeant, manifestum est γεγενῆσθαι scribendum atque haec duo verba Proculo relinquenda esse. Orpheus κίχλησθον Δημήτρα vel simile quid scripsit. Hoc igitur loco nomen Δημήτηρ ille Διὸς μήτηρ interpretabatur, alias vero Γῆ μήτηρ. Theodoretus Therap. III. 771. Δημήτρα τὴν γῆν καὶ Ὀρφεὺς καὶ ἄλλοι προσονομάζουσιν, idque p. 774. confirmat versu Orphico, quem a Diodoro summat eadem dicente L. 12. τὴν Δημήτρα τὸ παλαιὸν ὀνομάζεσθαι γῆν μητέρα καθάπερ καὶ τὸν Ὀρφεά προσμαρτυρεῖν λέγοντα

Γῆ μήτηρ πάντων, Δημήτηρ πλουτοδότειρα
qui versus cum iis quae in Cratere minuscule le-

guntur (v. P. II. c. 13.) magnam similitudinem habet neque ad Theogoniae antiquitatem ascendere videtur. Hujus aetatem si recte aestimo, nullum in literis extat antiquius confusionis hujus exemplum, quae a Cerere et Rheae orsa max. etiam filios utriusque complexa est, nec tamen unquam eo evahuit, ut hae deae in unum confluerent; quin Orpheus ipse, ubi ex re erat, accurate distinxit. Proculus in Crat. p. 85. ὁ Ὀρφεὺς τρόπον μὲν τινα τὴν αὐτὴν εἶναι τὴν Δήμητρα τῇ ὅλῃ ζωγονίᾳ, τρόπον δ' ἄλλον ἐν τὴν αὐτὴν· ἄνω μὲν γὰρ οὖσα Ῥέα ἐστὶ, κάτω δὲ μετὰ τοῦ Διὸς Δημήτηρ. Neque unquam ad Rheam transtulit esculentorum inventionem. Idem ib. p. 161. ἡ Δημήτηρ πρώτη καὶ τὰς διττὰς τροφὰς διείλεν ἐν τοῖς θεοῖς, ὡς φησιν Ὀρφεύς

*Μήσατο γὰρ προπόλους καὶ ἀμφιπόλους καὶ ὀπηδοὺς [1],
μήσατο δ' ἀμβροσίην καὶ ἐρυθροῦ νέκταρος ἄφθρον,
μήσατο δ' ἄγλαυ δῶρα μελισσῶν ἐριβόμβων.*

quorum postremam partem cum iis quae de Saturni petu pernicioso dicta sunt, poeta non discordare putavit.

§. 23.

Inter Metin et Cererem Hesiodus Themis interponit et Gratiarum matrem Eurynomen. De hac nullum testimonium extat praeter illud Onomacriti, de quo supra diximus. De Themide fortasse Orphei verba legimus apud Procl. Tim. II.

[1] Vulgo ὀπαδοὺς legitur; quinam sint illi, non dicitur, et divinare nolo. In seq. v. ἄνθος vel εἶδος scribendum videtur.

121. μένει παρθένος κατὰ τρὺς χρησμούς· τῆς Νυκτὸς ἔστ' ἄν παῖδα τέχοι· Ῥεῖη· Κρόνος — συμπράγει δὲ τῷ Διὶ τὴν τριάδα τῶν ὄρων (Ὡρῶν) ταῖς ἐπιτέτραπται μέγας οὐρανὸς Οὐλυμπὸς τε ἡμὲν ἀνακλῖναι πυκινὸν νέφος ἢ δ' ἐπιθεῖναι, quae sunt Homeri. Post Latonam Juno, ut Hesiodus narrat, Jovi nupsit; de qua haec leguntur ap. Procl. in Tim. II. 137. ὁ μέγιστος Ζεὺς συζυγεῖ τῇ Ἥρᾳ· διὸ καὶ Ἰσοτελὴς αὐτῷ καλεῖται καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν πρόεισι πατέρων. Hoc nomine Ἰσοτελὴς Orpheum usum esse docet ejusdem adnotatio in L. V. 315. ubi affirmat ex vivifica divinitate, quae omnis in se continet vitae fontes, animalis, daemoniae, angelicae, progredi deam vivificam ζωοποιοῦσαν τὸν ὅλον κόσμον, ἣν ὁ μὲν Ὀρφεὺς Ἰσοτελὴ τῷ δημιουργῷ λέγει καὶ συνάπτει. Οἱ μὲν βάρβαροι τὴν ζωογονικὴν ταύτην πηγαίαν ψυχὴν καλοῦσι μετὰ τῆς πηγαίας ἀρετῆς ἀναφανεῖσαν ἀπὸ τῶν λαγόνων τῆς ὅλης ζωογόνου θεότητος[^m]. Ὁ δὲ θεολόγος ὁ παρ' Ἑλλήνων Ἥραν αὐτὴν προσείρηκε μετὰ τῆς Ἑστίας ἀναφανεῖσαν ἀπὸ τῆς Ῥέας. Quae de turpissimis Jovis et Junonis commercijs Orpheus prodidiisse dicitur, in Theogonia proposita fuisse eamque carminis partem τὸ περὶ Διὸς καὶ Ἥρας vocari, loco magis idoneo ostendere destinavi.

§. 24.

De Jovis filiis quid Orpheus cecinerit praeter Apollinem et Dionysum, nulla nos litera do-

[^m] Haec est Hecate Chaldaeorum. v. Psell. Expos. p. 74.

cet. Sed de filiabus plura suppetunt Proculi nostri testimonia. Primum de Minerva hoc in Tim. I. 52. λέγει ὁ Θεολόγος ὅτι παρήγαγεν αὐτὴν ὁ πατήρ

Ὅρφ' αὐτῷ μεγάλων ἔργων κράντειρα γένοίτο.

et de eadem in Polit. p. 377.

Διὶ γὰρ Κρονίδας νόον κράντειρα τέτυκται.

neque ortum ejus praeterit in Tim. I. 51. Ὅρφεύς φησιν ὅτι αὐτὴν ὁ Ζεὺς ἀπεγέννησεν ἐκ τῆς κεφαλῆς

Ὅπλοισι λαμπομένην χαλκήμιον ἄνθος ιδέσθαι.

quo loco Hemsterhusius novitatem Orphei argui censet ad Lucian. Dial. Deor. IX. p. 275. T. II. Bip. Etenim Scholiastes Apoll. IV. 1310. haec adnotat: Πρῶτος Στησίχορος ἔφη σὺν ὅπλοισι ἐκ τῆς τοῦ Διὸς κεφαλῆς ἀναπηδῆσαι τὴν Ἀθηνᾶν. Quod si verum est, Hemsterhusius ait, Stesichoro recentiorem oportet fuisse Orpheum illum, qui cecinit ὅπλοισι λαμπομένην etc. cf. Matthiae ad H. H. p. 102. Sed fieri potest ut Apollonii enarrator non legerit Theogoniam, quam doctissimis veterum Grammaticorum ignotam fuisse praesentissimo exemplo docere possum. Nam ad Il. V. 883. ubi Mars a Diomede saucius Jovi filiam saevam exprobrat his verbis: σὺ δ' αὐτὸς ἐγείναιο παῖδ' Ἀθήλον, pronomen αὐτός Hesiodo occasionem praebuisse scribunt, ut Minervam e Jovis capite ortam fingeret. Neque omnino in copiosissimis Homeri commentariis ullam Orphici carminis, de quo loquimur, mentionem fieri memini.

Verum ad Minervam redeo, quae non solum armata prosiluit sed etiam armatos collusores nacta est Curetes: οἱ πρῶτιστοι Κουρήτες τὰ τε ἄλλα τῇ τάξει τῆς Ἀθηνᾶς ἀνείκται καὶ περιστέφθαι λέγονται τῷ θαλλῷ τῆς ἐλαίας, ὥς φησιν Ὀρφεύς. Procl. in Polit. p. 387. Idem in Crat. p. 118. τὴν εὐρυθμον χορείαν ὑποφαίνει (Minerva) ἣς καὶ μετέδωκε τῇ Κουρητικῇ τάξει. Ἔστι γὰρ ἡ θεὸς ἡγεμῶν τῶν Κουρήτων, ὥς φησιν Ὀρφεύς. Et in Theol. V. 3. 323. ὁ Πλάτων τὴν ἡγεμονοῦσαν αὐτῶν (Curetum) θεὸν πανοπλίᾳ παντελεῖ κεκοσμημένην τῆς ἐξόρυθμου κινήσεως ἐξάρχειν φησί (Legg. VII. 796. B.). Pro Curetibus alii substituerunt Dioscuros. Schol. Pind. P. II. 127. ὁ Ἐπίχαρμος τὴν Ἀθηνᾶν φησι τοῖς Διοσκούροις τὸν ἐνόπλιον νόμον ἐπαυλῆσαι cf. Hemsterh. ad Luc. I. c. p. 273.

De Minerva illi quoque sunt Orphei versiculi ap. Procl. in Tim. I. 41. et Crat. p. 24.

Ἦδε γὰρ ἀθανάτων προφειρεστάτη λατὴν ἀπασέων
ἰστὸν ὑφῆρασθαι ταλασίᾳ τ' ἔργα πινύσσειν^[n]

Neque alio referenda videntur haec in Tim. I. 52. οἰκεῖον τὸ τῆς ἀρετῆς γένος πρὸς τὴν θεὸν ὥς καὶ αὐτὴν ἀρετὴν οὔσαν. Ἐν γὰρ τῷ δημιουργῷ μένουσα σοφία ἐστίν, ἐν δὲ τοῖς ἡγεμονικοῖς θεοῖς ἐκφαίνει τὴν τῆς ἀρετῆς δύναμιν

— — ἀρετῆς τ' ὄνομ' ἐσθλὸν
κλήζεται.

[n] Altero loco ἐποίχεσθαι legitur pro ὑφῆρασθαι.

§. 25.

Venerem e Jove natam esse intelligitur e Proculi verbis in Tim. III. 156. τὴν Ἀφροδίτην παρήγαγεν ὁ δημιουργὸς παρὰ τοῖς θεολόγοις, quod ut de Orpheo dictum putemus, permovent quae paullo post afferuntur de Amore, supra a nobis relata. Plures tamen Veneres a Theologo traditas esse perspicue docet in Crat. p. 116. τὴν πρωτίστην παράγει ὁ Οὐρανὸς ἐκ τοῦ ἀφροῦ τῶν γονίμων ἑαυτοῦ μορίων ξυρέντος εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς φησιν Ὀρφεύς

Μήδεα δ' ἄμ πέλαγος πέσεν ὑψόθεν, ἄμφι δὲ τοῖσι [°]
λενκὸς ἐπιπλώουσιν ἔλσσετο πυκτόθεν ἀφρός.
ἐν δὲ περιπλομέναις ὤραις ἐνιαυτὸς ἔτιχτε
παρθένον αἰδοίην, ἣν δὴ παλάμαις ὑπέδεκτο
γενομένην τὸ πρῶτον ὁμοῦ Ζηλὸς τ' Ἀπάτη τε.

Τὴν δὲ δευτέραν Ἀφροδίτην παράγει μὲν ὁ Ζεὺς ἐκ τῶν ἑαυτοῦ γεννητικῶν δυνάμεων, συμπαράγει δ' αὐτῇ ἡ Διώνη, πρόεισι δ' ἡ θεὸς ἐκ τοῦ ἀφροῦ κατὰ τὸν αὐτὸν τῇ πρεσβυτέρᾳ τρόπον· λέγει δ' οὕτως ὁ Θεολόγος

Τὸν δὲ πόθος πλέον εἶλ', ἀπὸ δ' ἔκθορε πατρὶ μεγίστῃ
αἰδοίων ἀφροῖο γονῇ, ἰπέδεκτο δὲ πόντος
σπέρμα Διὸς μεγάλου· περιτελλομένου δ' ἐνιαυτοῦ
ὤραις καλλιφύτοις τέκ' ἐγερσιγέλωτ' Ἀφροδίτην

quarum fabularum prior ex Hesiodo repetita est, altera foedior in aliis mythographiae partibus saepius recurrit. Orphei haud dubie est quod Pro-

[°] Codd. ἐνπέλαγος et εὐπελ. unde Werferus p. 151. ἐς πέλαγος.

culus affert in Tim. II. 101. οἱ θεολόγοι τῷ Ἡφαίστῳ τὴν Ἀφροδίτην συζεύξαντες οὕτως αὐτόν φασι χαλκεύειν τὸ πᾶν· καὶ αὖ ἐξ Ἡφαίστου καὶ Ἀγλαΐας Εὐκλειαν καὶ Εὐσθένειαν ἀπογεννῶσι καὶ Εὐφήμην καὶ Φιλοφροσύνην, αἱ καὶ αὐταὶ τὸ σωματοειδὲς τῷ κάλλει διαπρέπον ἀποτελοῦσιν· unde suscipiari possumus Orpheum Gratiarum genus duplex induxisse. Sed quae apud J. Lydum Mens. VIII. p. 25. leguntur, ἡ Ἀφροδίτη παρὰ τοῖς θεολόγοις ἀρρήενόθηλος καλεῖται, nulla causa est cur nostro tribuantur Theologo.

§. 26.

De Diana, Proserpina et Hecate junctim dicendum est, quia ab Orpheo et a Platoniciis ita copulantur ut discerni satis non possint. Proculus in Crat. p. 112. ὅτι πολλὴ τῆς Ἀρτέμιδος καὶ ἡ πρὸς τὴν ἐγκόσμιον Ἑκάτην ἔνωσις καὶ ἡ πρὸς τὴν Κόρην, φανερόν τοῖς καὶ ὀλίγα τῷ Ὀρφεῖ παραβεβληκόσιν· ἐξ ὧν δῆλον ὅτι καὶ ἡ Λητώ περιέχουσα (scrib. περιέχεται) ἐν τῇ Δήμητρει τῇ καὶ τὴν Κόρην ὑποστησάσῃ τῷ Διὶ (scrib. συνυποστησάσῃ) καὶ τὴν Ἑκάτην, ἐπεὶ καὶ τὴν Ἀρτεμιν Ἑκάτην Ὀρφεὺς κέκληκεν

Ἡ δ' ἄρα δι' Ἑκάτη παιδὲς μέλη αὖθι λιποῦσα

Λητοῦς ἐπλοκάμοιο κόρη προσεβήσατ' Ὀλυμπον [*]

qui versus tantummodo hoc probant, Orpheum

[*] Apud Peyron. p. 71. Taylor. p. 162. Pro Ἑκάτη in hoc commentario saepius legitur ἐκάστη, correctum a Boissonadio p. 101. relictam p. 68. in oraculo Chaldaico πατὴρ εὐγενεὺς ἐκάστης pro πατρογενεὺς Ἑκάτης.

nomen Ἐκάτῃ sorori Apollinis Ἐκάτου tribuisse, quod et Aeschylus fecit et alii. Idem p. 100. ἡ Κόρη κατὰ μὲν τὴν ἀκρότητα ἑαυτῆς Ἄρτεμις καλεῖται παρ' Ὀρφεῖ, κατὰ δὲ τὸ μέσον κέντρον Περσεφόνῃ, κατὰ δὲ τὸ πέρασ τῆς διακοσμῆσεως Ἀθηνᾶ· ex quo nihil amplius efficitur quam hoc pervulgatum, Minervam cum Proserpina et Diana nomen Κόρη commune habere. Idem mox p. 102. παρ' Ὀρφεῖ ἡ Δημήτηρ ἐγχειρίζουσα τῇ Κόρῃ τὴν βασιλείαν φησὶν

Αὐτὰρ Ἀπόλλωνος θαλερὸν λέχος εἰσαναβῶσα
τέξεται ἀγλαὰ τέκνα πυριφλεγέθοντα πρόσωποις [b]

Idem p. 112. ἡ Κόρη κατὰ μὲν τὴν Ἄρτεμιν τὴν ἐν ἑαυτῇ καὶ τὴν Ἀθηνᾶν παρθένος λέγεται μένειν, κατὰ δὲ τὴν τῆς Περσεφόνῃς γόνιμον δύναμιν συνάπτεσθαι τῷ τρίτῳ δημιουργῷ καὶ τέκτειν, ὥς φησιν Ὀρφεύς

Ἐννέα θυγατέρας γλαυκώπιδας ἀνδρσιουργούς [c]

quae pari obscuritate premuntur [d] Hecatae nomen ad Cereris filiam translatum esse patet etiam ex alio loco, quem Schol. Apoll. III. 467. servavit: Περσίδα τὴν Ἐκάτην λέγει· τινὲς δὲ αὐτὴν φασὶ Διὸς εἶναι παῦδα· ἐν δὲ τοῖς Ὀρφικοῖς Δημήτρος γενεαλογεῖται

Καὶ τότε δὴ Ἐκάτην Διὶ τέκεν εὐπατέρειαν.

ex Jovis concubitu, ut videtur, si hic Orpheus

[b] Τέξεται recte Peyron. p. 170. et Werfer. p. 143. τέξεται Taylor p. 161.

[c] Ἀνδρσιουργούς mavult Werferus p. 147. quod non necessarium. v. ad Phryn. p. 667.

[d] Musas Apollinis filias dixit Kumelus, matre ignota. v. Hermann. de Mus. Fluvial. p. 289. ubi pro Τηοπιλοῦν fortasse Ἐνπιοῦν scribendum.

de eadem dea loquitur, cujus ortum tradit Schol. Theocr. II. 12. τῇ Δήμητρι μιχθεὶς ὁ Ζεὺς τεκνοῖ Ἑκάτην, ἣν ὑπὸ γῆν πεμφθῆναι ὑπὸ τοῦ πατρὸς πρὸς ἀναζήτησιν Περσεφόνης, καὶ νῦν Ἀρτεμις καλεῖται καὶ φύλαξ καὶ δαδουῆχος^[*]. Postremo Proserpinam Dianae Thraciae vocabulo Bendin appellat ap. Procl. in Theol. p. 353. τοῦ Θεολόγου μετὰ τῶν πολλῶν τῆς Σελήνης ὀνομάτων καὶ τὴν Βένδιν εἰς τὴν θεὸν ἀναπέμποντος

Πλουτώνη τε (καὶ) Εὐφροσύνη Βένδης τε κραταίῃ^[†]

si Plutone hoc loco non patronymicum est sed conjugem Plutonis significat. Idem tamen poeta unamquamque harum dearum suis notis distinguit. Ac Diana quidem perpetua virginitate gaudet, partusque tuetur

ἀτελής (τε) γάμων καὶ ἄπειρος ἰοῦσα
παιδογόνου λοχίης πάσης ἀνὰ πείρατα λύνει.

φησὶν Ὀρφεὺς Procl. in Crat. p. 112. Proserpina autem et patri et patruo nubit, ut mox dicetur neque Dianae solum sed etiam Hecatae soror perhibetur. Proculus in Tim. II. 139. ὁ Θεολόγος τὴν Κόρην Μουνογένειαν εἶωθε προσαγορεύειν, καίτοι καὶ ἄλλην θεότητα παραγαγὼν ἀπὸ τῶν αὐτῶν αἰτίων τῇ Κόρῃ, hoc est, ut arbitror, Hecaten, quae ipsa μουνογενής vocatur ab Hesiodo Th. 426.

[*] Hesychius: Φυλάδα ἢ Ἑκάτη· fortasse Φυλάκα scribendum mutato casu vel ut codd. Schol. exhibent Φυλακά.

[†] Βένδης Schol. Plat. p. 395. Bekk. τῆς Βενδίδος Theognost. in Indice Anecd. Bekk. p. 1843. b. vid. Arcad. de Acc. p. 86. 17.

§. 26.

Proserpinam a Plutone raptam esse cum ceteris consentit Orpheus, de loco discrepat; ἡφ-
πάσθαι τὴν Περσεφόνην φασὶν οἱ μὲν ἐκ Σικελίας,
Βαχχυλίδης δὲ ἐκ Κρήτης, Ὀρφεὺς δὲ ἐκ τῶν περὶ
τὸν Ὠκεανὸν τόπων. Φανόδημος δὲ ἀπὸ τῆς Ἀν-
τικῆς^[a], Δημόδοκος δ' ἐν Νάπαις Schol. Theog. 914.
Ab Oceano abductam esse dixit^[b], aut quia id
vetus deorum habitaculum v. Voss Weltkunde p.
XXVII. aut Homerum imitatus, qui Junonem ne
a Jove corrumperetur jamjam rerum potito, Oce-
ani et Tethyos curae a matre commissam narrat
Il. XIV. 203. cujus exemplo Ceres filiam eodem
ablegasse videtur, quo securior esset a procorum
insidiis, quos plurimos fuisse Nonnus attestatur.
Praeterea sollicita mater custodes apposuit Cory-
bantes, quantum ex Praeculi verbis augatur in
Theol. VI. 13. 382. ἀνὰ λόγον τοῖς ἐκεῖ Κουρήσι
(qui Jovem custodiverunt) ἡ τῶν Κορυβάντων τά-
ξις προβαίνουσα σὺν τῇ Κόρῃ καὶ φρουροῦσα αὐ-
τήν, ὡς φησιν ἡ Θεολογία, διὸ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν
ἔλαχον ταύτην. Alio loco Curetes quoque hujus
muneris participes facit in Crat. p. 62. τῆς Κου-
ρητικῆς δεῖσθαι φρουρᾶς, ὥςπερ τὴν Πέαν καὶ
τὸν Δία καὶ τὴν Κόρην. Sed ex Plutonis et Pro-

[a] Paus. I. 38. raptorem apud Erineon descendisse narrat, cujus
loci mentio est in Plat. Theaet. p. 143. B. Colonum Hippia designat
Schol. Oed. C. 1590. Orpheus Hymn. XVIII. 15. Eleusinem, τόθι περ
πόλει ἐστὶ Ἰδύου. De aliorum dissensione v. Vossium ad H. H. in
Cer. p. 45. Κόρη δὲ Ἐλευσίνος ἀναρχομένη memoratur Tract. ad
Hes. Opp. 32. Eudoc. p. 95.

[b] Ex insula Oceani raptam dicit Orpheus Arg. 1196.

serpinae connubio Furias progenitas esse Proculus docet in Crat. p. 100. Περσεφόνη καλεῖται μάλιστα ἡ Κόρη τῷ Πλούτωνι συνοῦσα — — καὶ συναπογεννᾷν τὰς ἐν τοῖς ὑποχθονίοις Εὐμενίδας λέγεται· quibus etsi nomen Orphei non subscribitur, tamen ad hunc potissimum auctorem referenda videntur. Similiter in Orph. H. LXX. hae divae invocantur θυγατέρες μεγάλῳ Διὶ χθονίῳ Φερσεφόνης τ' ἐρατῆς. Apulejus de Orthogr. p. 131. Furiae — filiae secundum Eudemum Acheruntis et Noctis fuerunt — Orpheus Plutonis et Proserpinae, ubi ipsum Eudemi nomen fidem facit Orpheum Theogoniae conditorem, non hunc novitium hymnologum significari.

§ 27.

Antequam vero Proserpina a Plutone raperetur, Jupiter ipse filiam incestavit; quam fabulam Orpheus primus dedita opera tractavit, ceteri tantum strictim attingunt, natum hinc Zagreum memorantes, et praecipue docti Alexandrini, Callimachus et Euphorio. Hesychius et Etym. M. p. 213. Ζαγρεὺς ὁ Διώνυσος παρὰ τοῖς ποιηταῖς· δοκεῖ γὰρ ὁ Ζεὺς μῆναι τῇ Περσεφόνῃ, ἐξ ἧς ὁ χθόνιος Διώνυσος· Καλλίμαχος

Υἱὰ Διώνυσον Ζαγρεῖα γειναμένη.

Primarium vero harum turpitudinum auctorem creditum esse Orpheum, Tatiani oratio ostendit c. Gr. VIII. p. 251. Ζεὺς θυγατρὶ συγγίνεται καὶ ἡ θυγάτηρ ἀπ' αὐτοῦ κύει· μαρτυρήσαι μοι Ἐλευ-

οἰς καὶ δράκων ὁ μυστικὸς[*] καὶ Ὀρφεὺς θύρας
 δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι λέγων. et Athenagorae ab ipsis
 Theogoniae Orphicae initiiis progressi c. XX. 292.
 Τὸν μὲν Ἡρακλέα ὅτι θεὸς δράκων ἐλικτὸς, τοὺς
 δὲ Ἐκατογγεῖρας οἱ θεολογοῦντες εἶπον. Καὶ τὴν
 θυγατέρα τοῦ Διὸς, ἣν ἐκ τῆς Ῥέας ἡ Δήμητρος
 αὐτῆς ἐπαιδοποίησατο, δύο μὲν κατὰ φύσιν εἶπον
 ἔχειν ὀφθαλμοὺς καὶ ἐπὶ τῷ μετώπῳ δύο, καὶ
 προτομήν κατὰ τὸ ὀπισθεν τοῦ τραχήλου, ἔχειν
 δὲ καὶ κέρατα. Διὸ καὶ τὴν Ῥεάν φοβηθεῖσαν τὸ
 τέρας φυγεῖν οὐκ ἐφείσαν αὐτῇ τὴν θηλήν. Ἐν-
 θεν μυστικῶς μὲν Ἀθηλᾶ, κοινῶς δὲ Φερσεφόνη
 καὶ Κόρη κέκληται, οὐχ ἡ αὐτὴ οὐσα τῇ Ἀθηνᾷ[*]
 τῇ ἀπὸ τῆς κόρης γενομένη. — Κρόνος ἐξέτεμε
 μὲν τὰ αἰδοῖα τοῦ πατρὸς καὶ κατέβηκεν ἀπὸ τοῦ
 ἄρματος καὶ ἐτεκνοκτόνει καταπίνων τῶν παίδων
 τοὺς ἄρρενας. Ζεὺς δὲ τὸν πατέρα κατεταρτάρωσε,
 καθὰ καὶ τοὺς υἱεῖς καὶ πρὸς Τιτᾶνας ἐπολέμησε,
 καὶ τὴν μητέρα Ῥεάν ἀπαγορεύουσιν αὐτοῦ τὸν
 γάμον ἐδίωκε· δρακαίνης δὲ αὐτῆς γενομένης καὶ
 αὐτὸς εἰς δράκοντα μεταβαλὼν συνδήσας αὐτὴν
 τῷ καλουμένῳ Ἡρακλειωτικῷ ἄρματι ἐμίγη· τοῦ
 σχήματος τὸ σύμβολον ἢ τοῦ Ἑρμοῦ ῥάβδος. Εἰτα
 Φερσεφόνη τῇ θυγατρὶ ἐμίγη βιασάμενος καὶ αὐ-
 τὴν ἐν δράκοντος σχήματι. Et c. 32. χρῆν δ' αὐ-
 τοὺς ἢ τὸν Δία μεμισσηκέναι τὸν ἐκ μητρὸς μὲν
 Ῥέας, θυγατρὸς δὲ Κόρης παιδοποιησάμενον ἢ τὸν

[*] Draconem Eleusinii custodem, Triptolemi vectorem cum Proserpinae corruptore divino, Sabazia cum Eleusiniis confundit.

[*] Ἀθηνᾶ i. q. Ἀθηλᾶ (hoc accentu) ἢ μὴ θηλάσασα Eustath. p. 83. Ἀθηνᾶς μᾶλλον δὲ Ἀθηλᾶς, Ἀθηλᾶ γὰρ ὡς οἱ μυστικότεροι. Athenag. c. X. Tzetz. ad Hesiod. Opp. v. 76.

τούτων ποιητὴν Ὀρφέα. Inter exteros adjiciunt Ovidius Met. VI. 114. Jupiter complexus Deoïda serpens. et Philostratus Ep. LVIII. 942. qui Jovem auri, aquae, tauri et serpentis speciem induisse narrat, ἀφ' ὧν Διόνυσος καὶ Ἡρακλῆς καὶ Ἀπόλλων. Nonnus autem V. 563. cuncta, ut sunt acta, exponit; quantis studiis coelites omnes Proserpinae nuptias ambierint, quam sedulo contra Ceres filiam in antro quodam Siciliae abscondiderit VI. 123. et ut Jupiter serpentis forma indutus custodes dracones fefellerit, natæque pudorem expugnaverit. Platonici vero, etsi nunquam Zagrei nomen in medium promunt, tamen Jovis facinus et progenitum ex eo Dionysum semper in ore habent. Proculus in Crat. p. 90. ὁ Θεολόγος τοὺς ἄκρους^[b] τὰ τε πρῶτα καὶ τὰ ἔσχατα δημιουργεῖν φησιν. Idem in Theol. VI. 11. 371. διττὴ ἡ Κορικὴ τάξις, ἡ μὲν ὑπὲρ τὸν κόσμον, ὅθι συνάπτεται τῷ Διὶ καὶ μετ' ἐκείνου τὸν δημιουργὸν τῶν μεριστῶν (Dionysum) ὑφίστησι· δευτέρα δὲ, ἡ δὴ ὑπὸ τοῦ Πλούτωνος ἀρπάζεσθαι λέγεται καὶ ψυχοῦν τὰ ἔσχατα τοῦ παντός — — Καὶ γὰρ ἡ τῶν Θεολόγων φῆμη τῶν τὰς ἀγνωτάτας ἡμῖν ἐν Ἐλευσίνι τελετὰς παραδεδωκότων ἄνω μὲν αὐτὴν ἐν τοῖς μητρὸς οἴκοις μένειν φησὶν, οὗς ἡ μήτηρ αὐτὴ κατεσκεύασεν ἐν ἀβάτοις — κάτω δὲ μετὰ Πλούτωνος τῶν χθονίων ἐπάρχειν etc. In hac tota narratione Or-

[b] Id est, Jovem et Plutonem, quorum unus hujus demiurgicae triadis princeps est, alter extremus. Similiter Minerva, Diana et Proserpina efficiunt quandam triadem virginalem Procl. Theol. VI. 8. 812.

pheus a communi fama nihil discrepat. Idem in Tim. V. 307. Ὀρφεὺς τὴν τῶν μεριστῶν ζωοποιὸν αἰτίαν ἄνω μένουσαν καὶ ὑφαίνουσαν τὸν διάκοσμον τῶν οὐρανίων, νύμφην τε εἶναί φησι καὶ ταῦτα τῷ Διὶ συναφθεῖσαν καὶ μένειν ἐν οἰκείois ἡθεσι· προσελθοῦσαν δὲ ἀπὸ τῶν ἐαυτῆς οἰκῶν ἀτελεῖς τε καταλείπειν τοὺς ἰστοὺς καὶ ἀρπάζεσθαι καὶ γαμῆσθαι καὶ γαμηθεῖσαν γεννᾶν ἵνα ψυχῶσῃ καὶ τὰ ἐπείσακτον ἔχοντα ζωήν. Et ex hac carminis parte excerptus videtur versus quem Tzetzes Exeg. p. 26. refert inter eos, quos Homerus Orpheo sublegerit

Ἰστὸν ἐποχομένην ἀτελῇ πόνον ἀνθεμέεσαν (sic)

De hac textrina, qua Proserpina solitudinis moerorem fallere quaesivit, multa fabulantur Platonici. Porphyrius de A. N. XIV. 15. καὶ παρὰ τῷ Ὀρφεῖ ἡ Κόρη, ἥπερ ἐστὶ παντὸς τοῦ σπειρομένου ἔφορος, ἰστουργοῦσα παραδέδοται etc. Et Proculus in Crat. p. 24. ἡ Κόρη καὶ πᾶς αὐτῆς ὁ χορὸς ἄνω μενούσης ὑφαίνειν λέγονται τὸν διάκοσμον τῆς ζωῆς, et alia hujusmodi symbolica et absurda, quae nunc quasi Orphei ipsius oracula inductis lectoribus ad credendum et admirandum proponantur, scilicet quia, quum unus deus sit, improbum et ineptum est deam texentem inducere, neque credi potest, poetas veteres, qui omnino non poetae, ut plerique remur, sed philosophorum histriones fuere, deos hominibus similes finxisse. Quod si valet, non Orpheus solum et Homerus sed omnes Graecorum et Romanorum poetae ad eandem legem exigendi ipsumque

nomen poetarum ex omni antiquitatis memoria exterminandum est. Quid enim poetas salutemus eos, qui, si verborum involucra et phantasmata Heyniana tollas, nihil unquam dixerunt, quod non hodie a philosophis dici possit? Apud Claudianum Rapt. I. 254. dea parietibus munitissimae domus circumclusa tempus texendo pallio traduxit, quod matri destinat:

Hic elementorum seriem sedesque paternas
insignibat acu, veterem qua lege tumultum
discrevit natura parens etc.

Quum vero Claudianus pluribus locis fabularum Orphicarum conscientiam ostendat, subit suspicio, idem aut simile quoddam texturae argumentum ab Orpheo traditum esse idque ansam praebuisse Platoniorum commentis, quae Orpheo ne per somnium quidem in mentem venerunt. Diodorus V. 3. Proserpinam illo tempore, quo cum Minerva et Diana apud Ennam versata est, peplum Jovi texuisse narrat^[c], cui Minerva etiam ap. Sardonium Carm. XV. 354. pallam elaborat coeli marisque picturis mirifice variatam similemque sigillatae chlamydi, quam Plutarchus in Vita Demetrii c. XLI. describit, *εἰκασμα τοῦ κόσμου καὶ τῶν κατ' οὐρανὸν φαινόμενων*^[d]. De quibus omnibus multa sublimiter et ingeniose dicere pote-

[c] Cf. Nonn. VI. 150. Claudianus Iliad I. 225. et Thetis Epigr. LXXII. 8. texentem inducit. Pallium a Minerva elaboratum, de quo breviter Orpheus Arg. 584. copiose scribit Apollonius I. 722.

[d] cf. Tzetzes. Chyl. I. 812. de Antiasthenis Sybaritae pallio, quod idem est de quo Athenaeus XII. 541. A. ex Aristotele eadem refert, unde Alcisthenis nomen illo loco restituendum.

runt qui tempus vacuum fallere quaerunt, tess-
ris autem ludere nesciunt.

§. 28.

Vitiata a patre Proserpina Zagreum enixa est
filiorum Jovis praestantissimum, regnoque mundi
destinatum.

*Ζαγρέα γειναμένη κερόεν βρέφος, δς Διὸς ἔδρης
μοῦνος ἐπουρανίης ἐπεβήσατο, χειρὶ τε βαιῇ
ἀστεροπὴν ἐλέλιζε.*

Nonnus ait VI. 264. presse sequens ductus ab
Orpheo praescriptos. Neque hoc insigne paterni
favoris documentum indictum praetermittit Seme-
lae filius, Jovi immensos, quibus fratrem cumu-
lasset, honores velut exprobrans X. 297.

*Νηπιάχῳ μὲν ἔειπεν ἐμὴ τροφὸς εἰσέτι Πείῃ
ὥς στεροπὴν Ζαγρῇ πόρες, προτέρῳ Διονύσῳ,
καὶ βροντῆς κελεύδημα καὶ ἡερίου χύσιν ὄμβρον,
καὶ πέλε δεύτερος ἄλλος ἔτι βρέφος ὑέτιος Ζεὺς.*

et similia L. XXXIX. 72. quae cuncta ex Orphei
Theogonia derivata esse arguunt verba poetae a
Platonis interpretibus apposita. Proculus in Crat.
p. 59. de Dionyso loquens: ὁ πατὴρ ἰδρύει αὐ-
τὸν ἐν τῷ βασιλείῳ θρόνῳ καὶ ἐγχειρίζει τὸ σκῆ-
πτρον καὶ βασιλέα ποιεῖ τῶν ἐγκοσμίων ἀπάντων
θεῶν

Κλῦτε θεοὶ, τόνδ' ἔμμιν ἐγὼ βασιλῆα τίθημι

*λέγει πρὸς τοὺς νέους θεοὺς ὁ Ζεὺς. Idem V. 334.
ὁ Ζεὺς βασιλέα τίθησιν αὐτὸν ἀπάντων τῶν ἐγκο-
σμίων θεῶν καὶ πρωτίστας αὐτῷ νέμει τιμὰς*

Καίπερ ἰόντι νέω καὶ νηπίω εἰλαπιναστῇ

et p. 336. ὃ γὰρ εἶπε περὶ τῆς μονάδος τῶν νέων θεῶν ὃ Ὀρφεύς

Κραῖνε μὲν οὖν Ζεὺς πάντα πατὴρ, Βάκχος δ' ἐπέκραινε.

Utrumque deum societate quadam conjunctum exhibet hemistichium Orphicum a Proculo servatum in Parm. I. p. 91. Cous. καὶ γὰρ αὐτὸν τὸν Δία καὶ τὸν Διόνυσον παῖδας καὶ νέους ἡ θεολογία καλεῖ· καίπερ ὄντε νέω, φησὶν Ὀρφεύς. Sed diversam eandemque veriore lectionem sequitur idem in Tim. V. 334. ὃ Ζεὺς βασιλέα τίθησιν αὐτὸν ἀπάντων τῶν ἐγκοσμίων θεῶν καὶ πρωτίστας αὐτῷ νέμει τιμὰς

Καίπερ ἰόντι νέω καὶ νηπίω εἰλαπιναστῇ

nisi Orpheus duos versus consimili modo exorsus est. Sed pergam. Dionysum coelesti insecdisse throno Origeni quoque innotuit qui c. Cels. L. III. 23. 460. C. negat venerabilem sibi deum videri σπαρτατόμενον ὑπὸ Τιτάνων καὶ καταβαλλόμενον ἀπὸ τοῦ οὐρανίου θρόνου. Sed haec miserrima caedes priusquam exponatur, pauca adhuc de Zagrei educatione dicenda sunt.

§. 29.

Regio igitur puero Jupiter Junonis insidias, ut ab aliis traditur, veritus Apollinem et Curetes adjungit custodes. Proculus in Alcib. p. 83. Ὀρφεὺς ἐφίστησι τῷ βασιλεῖ Διονύσῳ τὴν μονάδα τὴν Ἀπολλωνιακὴν ἀποτρέπουσαν αὐτὸν τῆς εἰς τὸ Τιτανικὸν πλῆθος προόδου καὶ τῆς ἐξανάστασεως

τοῦ βασιλείου θρόνου. De Curetibus idem in Theol. V. 35. 322. τίς οὐκ οἶδε τῶν καὶ σμικρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Θεοδοσίας ἀκηκοότων ἐν τε ταῖς ἀρρήτοις αὐτῶν τελεταῖς καὶ ταῖς ἄλλαις περὶ Θεῶν πραγματείαις τὴν τῶν Κουρήτων τάξιν ὑμνουμένην; αὐτοὶ γοῦν τὴν Ῥέαν λέγονται φρουρεῖν καὶ τὸν τῶν ὄλων δημιουργόν, καὶ μέχρι τῶν αἰτίων τῆς μεριστῆς ζωογονίας προϊόντες τὴν τε Κόρην καὶ τὸν Διόνυσον φυλάττειν· quae ab Orpheo ita dictata esse, nemini dubium videri potest. His igitur tutoribus adversus inimicorum injurias munitus Zagreus crevit occulto velut arbor aëvo. Clemens Strom. VI. 751. εὖροις δ' ἂν καὶ Ὅμηρον ἐκεῖνα τὰ ἔπη (II. XVII. 53.)

Οἶον δὲ τρέφει ἕρκος ἀνὴρ ἐριθελὲς ἑλπίης καὶ τὰ ἐξῆς κατὰ λέξιν μετενηνοχότα παρ' Ὀρφῆως ἐκ τοῦ Διονύσου ἀφανισμοῦ, unde colligi potest Orpheum etiam sequentes versus

χώρῳ ἐν οἰοπόλῳ, δθ' ἕλις ἀναβέβρυχεν ὕδωρ,
καλὸν, τηλεθάον, τὸ δέ τε πνοιαί δονέουσι
παντοίων ἀνέμων καὶ τε βρύει ἄνθει λευκῷ etc.

integros fere, ut multis aliis fecit, ad se transtulisse. Nec mihi temperare possum, quin illum quoque versum, quem Tzetzes in. Exeg. II. p. 26. Homerum ab Orpheo accepisse affirmat:

Ἐκτον ἔτος, τὸ μὲν οὐτις ἐπέφρασεν οὐδ' ἐνόησεν,
ad hanc narrationem de Zagrei in occulto educati incrementis pertinere putem. Apud Nonnum XXIV. 43. Hydaspes gloriatur

— — Κρονίων

Ζαγρέα παιδοκόμοισιν ἐμαῖς παρακάθεται Νύμφαις.

Orpheus autem quem locum huic rei elegerit, ex his, quae supersunt, deprehendi non potest.

§. 30.

Zagreum per breve tempus regali dignitate gavisum Titanes a noverca summissi opprimunt ludicris puerilibus intentum. Nonnus l. c.

Οὐδὲ Διὸς θρόνον εἶχον ἐπὶ χρόνον, ἀλλὰ ἐ γένῳ
κερδαλέῃ χρυσθέντες ἐπίκλοπα κύκλα προσώπου
δαίμονος ἀστέροιο χόλῳ βαρυμήνιος Ἑρῆς
ταρταρῇ Τιτῆνες ἰδηλήσαντο μαχαλεῖ
ἀντιτίπῳ νόθον εἶδος ὀπιπεύοντα κατόπτρῳ.

Speculum hoc a Vulcano fabrefactum attingit Proculus in Tim. III. 163. τοῖς θεολόγοις τὸ ἔσπτρον ἐπιτηδειότητος παρείληπται σύμβολον πρὸς τὴν νοερὰν ἀποπλήρωσιν τοῦ παντός· διὸ καὶ τὸν Ἑραιοτον ἔσπτρον φασὶ ποιῆσαι Διονύσω, εἰς ὃ ἐμβλέψας ὁ θεὸς καὶ εἶδωλον αὐτοῦ θεασάμενος προῆλθεν. meminitque etiam Plotinus, qui nunquam alias ad Orphicas fabulas descendit in Enn. IV. 12, 381. Ἀνθρώπων ψυχὰς εἶδωλα αὐτῶν ἰδοῦσαι, οἷον Διονύσου ἐν κατόπτρῳ, ἐκεῖ ἐγένοντο ὁρμηθεῖσαι. Orphici carminis partem illam, in qua Zagrei crepundia recensentur, Clementi acceptam referimus Admon. p. 11. τὰ μυστήρια τοῦ Διονύσου τελέως ἀπάνθρωπα· ὃν εἰσέτι παῖδα ὄντα ἐνόπλῳ κινήσει περιχορευόντων Κουρήτων δόλῳ δὲ ὑποδύντων Τιτᾶνων, ἀπατήσαντες παιδαριώδεσιν ἀθύρμασιν οὗτοι δὴ οἱ Τιτᾶνες διέσπασαν, ὥς ὁ τῆς τελετῆς ποιητῆς Ὀρφεύς φησι

*Κῶνος καὶ ῥόμβος καὶ παγνια καμπισήνια
μῆλ' αὖτε χροῖσται καλὰ παρ' Ἑσπερίδων λευγαίωνων.*

Καὶ τῆςδε τῆς τελετῆς σύμβολα ἀστράγαλος, στρόβιλος, σφαῖρα, μῆλα, ῥόμβος, ἔσοπτρον, πόκος·
de quo toto loco exactius tradetur in Cap. IX.
P. II. Rem ipsam paucis complectitur Nonnus
Expos. in Gregor. Or. IV. 530. T. II. Proserpina ex Jove Liberum Patrem concepit, quem simulatque in lucem editus est, Titanes, qui daemoniaci quidam ordines sunt, invidiae oestro perciti, quoniam a Jove procreatus esset, crudeliter discerpserunt; alii Junonis impulsione a Titanibus laceratum esse affirmant, quem locum perverse perscripsit Eudocia p. 125.

§. 31.

Quam fortiter autem Zagreus Titanum impetum repulerit et quoties interemtus vitam receperit, formasque variaverit, Nonnus l. c. multorum versuum ambitu enuntiat

*Ἐνθα διχαζομένων μελέων Τιτῆνι σιδήρῳ
τέρμα βίου Διόνυσος ἔχων παλινάγρετον ἀρχὴν
ἄλλοφνῆς μορφοῦτο πολυσπερές εἶδος ἀμείβων.*

modo leonis, modo tauri, mox tigridis, tum equi serpentisque speciem induens:

*Καὶ ψυχῆς προμάχιζεν ἕως ζηλήμονι λαιμῷ
τριχυλέον μύκημα δι' ἡέρος ἔβρεμεν Ἥρη,
καὶ θρασὺς ὤκλασε ταῦρος, ἀμοιβαῖοι δὲ φονῆς
ταυροφνῇ Διόνυσον ἐμιστύλλοντο μαχαίρῃ.*

quem ad exitum fabula feralis fortasse eo deducta est consilio, ut Baccharum tauros dilanantium furor haberet quo referri posset.

§. 32.

Exemto corde, quod integrum relinquitur, Titanes corpus Dionysi discerpunt, discerptum inassant vel coquunt, postremo comedunt. Proculus in Crat. p. 115. ἐν τῇ διασπαράξει τῶν Τιτάνων μόνῃ ἢ καρδίᾳ ἀδιαίρετος μεῖναι λέγεται, τουτέστιν ἢ ἀμέριστος τοῦ νοῦ οὐσία. Idem in Tim. III. p. 184. τὰ ἄλλα δημιουργήματα αὐτοῦ πάντα μεμερίσθαι φησὶν ὑπὸ τῶν διαιρετικῶν θεῶν, μόνην δὲ τὴν καρδίαν ἀμέριστον εἶναι προνοία τῆς Ἀθηνᾶς

Μοῦνην γὰρ καρδίην νοερὴν λῖπον

φησι. Τό τε λοιπὸν τοῦ θεοῦ πᾶν, τὴν ψυχικὴν σύστασιν εἰς ἐπτὰ καὶ τοῦτο διηρημένον

Ἑπτὰ δὲ πάντα μέρη κόρυον διειροήσαντο [a]

φησὶν ὁ Θεολόγος περὶ τῶν Τιτάνων. Septem portiones nuncupat non propter septem animae facultates aut partes sed quia, ut supra diximus §. 11., tot numerat Titanes [b], inter quos Saturnus nominatim hujus facinoris particeps appellatur ap. Procl. in Tim. V. 291. Κρόνος μετὰ τὴν

[a] Hunc versum repetit p. 200.

[b] Similiter Osiridis corpus occisores εἰς ἰσας μερίδας διείλον Diod. IV. 6. v. Wesseling. ad I. 21. Septem conjurati in historia Arsacis Eunap. in Excerpt. Maji T. II. 258. et Darii, unde Eichenhorius Einleit. in die Apocryph. d. alt. Testam. p. 407. cultum septem angelorum ortum putabat; quod vix probabitur.

διον βασιλείαν μετὰ τῶν ἄλλων Τιτᾶνων τὴν Διονυσιακὴν μεριζῶν δημιουργίαν. Eundem numerum obtinet Firmicus de Err. Gent. p. 423. Gronov. (p. 26.) Crudeli morte caesum aut in olla decoquunt aut septem verubus membra lacerata subfigunt. Cetera addit Clemens l. c. οἱ Τιτᾶνες διασπάσαντες αὐτὸν λέβητά τινα τρίποδι ἐπιθέντες καὶ τοῦ Διονύσου ἐμβάλλοντες τὰ μέλη καθήψουν πρότερον εἶτα ὀβελίσκοις περιπείραντες

— — ὑπείρεχον Ἡφαίστοιο.

Ζεὺς δὲ ὕστερον ἐπιφανεῖς κεραυνῷ τοὺς Τιτᾶνας αἰκίζεσθαι καὶ τὰ μέλη τοῦ Διονύσου τῷ Ἀπόλλωνι παρακατατίθεται καταθάψαι· ὁ δὲ εἰς τὸν Παργασὸν κατατίθεται. Versus huic narrationi interjectus, nisi loci Homērici memoria intercurrit^[b], ejusdem Orphei esse videtur, a quo priora mutuatus est Clemens; quanquam Alexandrinos quoque poetas hanc fabulam enarrasse reperimus. Schol. Lyc. 208. ἐτιμᾶτο δὲ καὶ ὁ Διόνυσος ἐν Δελφοῖς σὺν Ἀπόλλωνι οὕτως. Οἱ Τιτᾶνες τὰ Διονύσου, ἃ ἐσπάραξαν, Ἀπόλλωνι παρέθεντο ἐμβάλλοντες εἰς λέβητα· ὁ δὲ παρὰ τῷ τρίποδι παρέθετο, ὡς φησι Καλλίμαχος. Καὶ Εὐφορίαν λέγει

Ἐμ πυρὶ Βακχέα διὸν ὑπὲρ φιάλης ἐβάλοντο [c]

[b] Π. II. 426. σπλάγχνα δ' ἄρ' ἀμπεραντες ὑπείρεχον Ἡφαίστοιο.

[c] Sic pro ἔμπυρι Βάκχον διὰν ὑπὲρ φιάλην emendavi in Diss. de Mort. B. ibique etiam duplicem Creuzeri conjecturam commemoravi: Εὐφορίαν λέγει ἐν τοῖς περὶ βακχῶν vel ἔμπυριβήτην Διόνυσον ὑπὲρ φιάλην ἐβάλοντο, utramque ea laude condignam, quam imperat Meinekius ad Euphor. p. 186. Ab Euphorione multa mutatum esse Nonnum eodem loco ostendi duobus luculentissimis exemplis, uno e

Priora Scholiastae verba patrum integre scripta sed longe corruptiora sunt, quae in Etym. M. leguntur: Δελφικά τὸν τρίποδα οἱ Ῥωμαῖοι[*] ἐπεὶ πρῶτον ἐν Δελφοῖς γέγονεν· ἢ τρίποδα τὸν Διόνυσον (scrib. ἢ διὰ τὸν Διόν.) οἷον ἀδελφικόν, ὅτι τὰ Διονύσου μέλη σπαράξαντες οἱ Τιτᾶνες τῷ Ἀπόλλωνι παρέθεντο ἐμβalόντες λέβητι, ὃ δὲ παρὰ τῷ τρίποδι ἀπέθετο· quorum haec sententia est, Delphicam vocari quasi ἀδελφικήν, quia Jupiter corpus Dionysi a Titanibus dilaniatum fratri ejus Apollini sepeliendum tradidisset, hic autem condidisset prope tripodem.

§. 33.

Cor Zagrei a Titanibus seu casu seu consilio derelictum Minerva aufert[*], Jovique tradit; cujus rei auctor est Clemens, quem in hac narratione Orphei sententiam referre aliorum testimoniorum collatione elucebit: Ἀθηνᾶ μὲν οὖν τὴν καρδίαν τοῦ Διονύσου ὑφελομένη Παλλὰς ἐκ τοῦ πάλλειν τὴν καρδίαν προσηγορέθη. quod licet absurdum sit, comprobatur tamen Grammaticorum assensu Schol. Did. ad Il. I. 200. Schol. Lyc. 355. Etym. M. s. Παλλὰς et Zenar. p. 1506. Eu-

Dion. L. XIII. 186. altero L. XLVII. 668. quae Meinekius non neglexit p. 68. et p. 147. De Dionysii Bassaricis idem notarunt alii. v. Wernsdorff. ad Avien. Periag. v. 1088. Weasel. ad Herod. II. p. 162.

[*] v. Interpr. ad Petron. XX. p. 104. Lennep. ad Phalar. Ep. CX. 517.

[*] Minervae cor auferentis imaginem in antiquo monumento adumbratam putat Martinius Explic. de div. Mon. p. 40. item Caylus Rec. T. III. 272.

doc. p. 322. Disertius ceteris auctor Etymologici Gudiani p. 449. Παλλὰς ἀπὸ τοῦ πάλλειν κατὰ τὸν μυστικὸν λόγον. Ἀναβιβασθέντος γὰρ τοῦ Διονύσου ὑπὸ Ἑρμοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν φασιν Ἥραν ἀπεχθῶς ἔχουσαν ἐπιπέμψαι τοὺς Τιτᾶνας, καὶ τοὺτους ἐπιχειροῦντας διασπάσαι αὐτὸν πάλλουσα τὸ δόρυ ἀπῆλασε, quod re ipsa refellitur. Dionysum Thebanum importune huc immiscet Eustathius p. 84. Παλλὰς ὅτι κεραινῷ βληθείσης τῆς Σεμέλης καὶ τοῦ Διονύσου διεκπесόντος ἐμβρύου παλλομένην τὴν τοῦ ἀμβλώματος καρδίαν ἤνεγκε τῷ Διί[*]. Hoc autem ut ab Orpheo ita enarratum esse statuamus adducimur Proculi testimonio in Alcib. p. 44. Ἀθηναϊκὸν τὸ σώζειν ἀμέριστον τὴν ζωὴν, ἐξ οὐπερ Σώτειρα ἐπεκλήθη Παλλὰς Ἀθήνη, Τιτανικὸν δὲ τὸ μερίζειν αὐτὴν καὶ προκαλεῖσθαι περὶ (leg. πρὸς) τὴν γένεσιν. Aequè non est dubium fabulam taeterrimam, quam Proculus et Nonnus, ambo poesis Orphicae scientissimi, carminibus suis inseruerunt, ab illo portentorum fabro procusam esse. Narrant autem Jovem Zagrei cor maceratum hausisse, eoque intus concepto prosemnasae quasi alterum Zagream, Dionysum juniorem; ille in Hymno in Minervam in Wakefield. Silv. Crit. P. IV. extrem. et in Biblioth. Vet. Art. et Liter. P. I. p. 48. deam invocans:

[*] Hinc etiam tracta videtur conjectura quam Suidas affert, de conis thyrsorum s. Κωνοφόρος. Κῶνος ὁ βοτρυνοειδὲς τοῦ στρουβίλου καρπός, ὃν ἔφερον αἱ γυναῖκες βαστάζουσαι ἐν ταῖς τοῦ Διονύσου τελεταῖς, ἐπεὶ δὲ ὅμοιον τὸ σχῆμα τοῦ κώνου τῇ τοῦ ἀνθρώπου καρδίᾳ, ἐπιστάτην δὲ φασιν Ἕλληνας τῆς καρδίας τὸν Διόνυσον οἰεῖν οὐκ ἔστιν ἐπισημῶς τοῦτο ἐποιοῦν. Cornutus de Cybele VI. 146. καρδίας ἀνατιθέσθαι αὐτῇ, ὅτι αἰτία ζωογονίας αὐτῇ ἐγένετο.

Ἡ κραδίην ἰσάωσας ἀμιστύλλεντον ἄνακτος
 αἰθέρος ἐν γυάλοισι μερίζομένου ποτὲ Βάκχου
 Τιτήνων ὑπὸ χερσὶ, πόρες δέ ἐ πατρὶ φέρουσα,
 ὄφρα νέος βουλῇσιν ὑπ' ἀβρόγίοις τοκῆος
 ἐκ Σεμέλης κατὰ κόσμον ἀνηβήσῃ Διόνυσος.

Nonnus autem Hydaspen in quadam cum Dionysio Thebano sermocinatione haec dicentem facit:

Καὶ σὺ φέρεις Ζαγρῆος ὄλον δέμας· ἀρχηγόνου γὰρ
 ἐκ κραδῆς ἀνέτελλες αἰδομένου Διονύσου.

L. XXIV. 48. Alii idem narrantes pro Jove Semelen substituunt. Hyginus Fab. CLXVIII. 238. Liber Jovis et Proserpinae filius a Titanis est distractus, cujus cor contritum Jovis Semelae in potionem dedit. Ex eo praegnans quum esset facta etc.^[ee]. Commodianus Instruct. p. 29. Rigalt. p. 624. Galland. T. III. Liber Pater — in India natus Proserpinâ, belligerans contra Titanas exspiravit rursus fato suo redditus in altero ventre — Percipit hoc Semele iterum Jovis altera Maja, abscisso cujus utero tollitur et datur Niso nutriendus.

§. 34.

Primum de clade filii Jovi nunciam attulit Diana, si modo versus superius allatos

Ἡ δ' ἄρα δι' Ἑκάτη παιδὸς μέλη αἰθερί λιποῖσα
 Ἀητοῦς ἐπλοκάμοιο κόρη προσεβήσας Ὀλυμπον

probabiliter de Zagrei corpore interpretatus sum.

[^{ee}] Improspere hunc locum tractat Barthius ad Stat. Theb. VII. 170. p. 670.

Reliquiis ejus quid factum sit, ambigue traditur. Proculus, qui fere totus ab Orpheo pendet, Apollinem lacera dei membra collegisse et composuisse significat in Tim. III. 200. ὁ συνάγων καὶ ἐνίζων τὰ μερισθέντα τοῦ Διονύσου μέρη κατὰ τὴν βούλησιν τοῦ πατρὸς οὗτός ἐστιν ὁ θεός. et p. 198. τὸ διαιρεῖν τὰ ὅλα Διονυσιακόν, τὸ δὲ ἐναρμονίως πάντα ἀποτελειοῦν Ἀπολλωνιακόν. Zagrei in vitam restitutionem strictius tangit in Tim. V. 313. his verbis: τελευτᾷ ἡ δημιουργία τῶν θεῶν — εἰς τὴν παλιγγενεσίαν· alii vero prolixius. Julianus ap. Cyrill. L. II. 44. B. ed. Spanh. Ἕλληνες μύθους ἐπλασαν, καταπιεῖν γὰρ ἔφασαν τὸν Κρόνον τοὺς παῖδας, εἰτ' αὐθις ἐμέσαι, καὶ γάμους παρανόμους. Τῇ μητρὶ γὰρ ὁ Ζεὺς ἐμίχθη καὶ παιδοποιησάμενος ἐξ αὐτῆς ἔγημεν αὐτὸς τὴν αὐτοῦ θυγατέρα^[f], ἀλλὰ μιχθεὶς ἀπλῶς ἄλλῳ παραδέδωκεν αὐτήν. εἰτα οἱ Διονύσου σπαραγμοὶ καὶ μελῶν κολλήσεις. Justinus c. Tryph. p. 295. (167.) τὸν Διόνυσον υἱὸν τοῦ Διὸς ἐκ μίξεως, ἣν μεμίχθαι αὐτὸν τῇ Σεμέλῃ, γεγενῆσθαι λέγουσι καὶ τοῦτον εὐρέτην ἀμπέλου γενόμενον καὶ διασπαρχθέντα καὶ ἀποθανόντα ἀναστῆναι εἰς οὐρανόν τε ἀνεληλυθέναι ἱστοροῦσι. Καὶ οἶνον ἐν τοῖς μυστηρίοις αὐτοῦ παραφέρουσι, quae eodem modo leguntur in Apol. II. 89. D. Vina per terras sparsa significata sunt in visceribus Liberi Augustin. Civ. II. 43. Haec autem duplicis Dionysi confusio scriptoribus christianis non magnopere exprobranda est, quum ipsi indigenae

[f] Excidit οὐδὲ κατέσχευεν vel simile quiddam.

Graeci ejusdem teneantur erroris culpa. Cornutus de N. D. XXX. 220. Διόνυσος διασπασθεὶς ὑπὸ τῶν Τιτάνων συνετέθη πάλιν ὑπὸ τῆς Ῥέας, αἰνιττομένων τῶν παραδόντων τὸν μῦθον ὅτι οἱ γεωργοὶ θρέμματα γῆς ὄντες συνέχεον τοὺς βότρυς καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ Διονύσου μέρη ἐχώρισαν ἀπ' ἀλλήλων^[†]. Quin adeo Diodorus eos, qui Dionysum vino, occisores ejus terrigenis rusticis assimilent, ab Orpheo auctoritatem repetere affirmat: σύμφωνα δὲ τούτοις εἶναι τὰ τε δηλούμενα διὰ τῶν Ὀρφικῶν ποιημάτων καὶ τὰ παρεισαγόμενα κατὰ τὰς τελετὰς, περὶ ὧν οὐ θέμις τοῖς ἀμυήτοις ἱστορεῖν τὰ κατὰ μέρος L. III. 61. Atqui vini nomine Dionysum ab Orpheo significatum esse haud dubium relinquunt Proculi testimonia in Alcib. p. 114. τὸν Διόνυσον οἱ θεολόγοι πολλάκις καὶ ἀπὸ τῶν τελεωτάτων αὐτοῦ δώρων οἶνον καλοῦσιν, οἶον Ὀρφεύς

Οἶνον δ' ἀντὶ μῆς τριπλὴν μετὰ ῥίζαν ἔθεντο.

καὶ πάλιν

Οἶνον πάντα μέλη κόσμῳ λάβε καὶ μοι ἔνεικε.

καὶ αὖθις

Οἶνω ἀγαιομένη πόρῳ Διός.

quorum primum et tertium minimam difficultatem habet, de secundo quid statuam, nondum exploratum mihi. Verba ipsa qui consideret, ex Jovis oratione excerpta putet, Apollinem ad colligen-

[†] Descripait Bædæcia p. 121. Eadem metaphora Manilius V. 242. Bacchum junget ad ulmos — Semeleve a matre resectum adjunget palis.

das Zagrei reliquias ablegantis; sed haec parum firma videbitur ratio reputantibus, quam alienum sit a Zagreo vini et nomen et inventum et quam accurate Orpheus, et qui Orpheum proxime sequuntur, hunc mysticum deum a commentore uvae disjungant.

§. 35.

Facinoris ministros Titanes a Jove in Tartarum coniectos esse Nonnus auctor est l. c.

Ζεὺς δὲ πατὴρ προτέρωιο δαΐζομένου Διονύσου
μητέρα Τιτῆνων ἐλάσας ποινήτορι πυρσῷ
Ζαγρέος ἐνκεράοιο κατεκλήισε φονῆας
αἰθερίῳ πυλεῶνι — [*]

isque Terram etiam consilii funesti participem facit XLVIII. 28.

Κρονίδαο γενέθλη
Γαῖα χολωμένη διδύμους θώρηξε φονῆας
πρεσβυτέρους Τιτῆνας ἐπὶ προτέρῳ Διονύσῳ
ὀπλοτέρους δὲ Γίγαντας ἐπ' ὀψιγόνῳ Διονύσῳ.

Paullo obscurius Proculus Tim. I. 53. οἱ θεολόγοι μετὰ τὸν τοῦ Διονύσου διασπασμὸν τοὺς μὲν ἄλλους Τιτᾶνας ἄλλας λήξεις διακεκληρωσθაί φασιν, τὸν δὲ Ἀτλαντα ἐν τοῖς πρὸς ἐσπέραν τόποις ἀνέχοντα τὸν οὐρανόν

Ἀτλας δ' οὐρανὸν εὐρὺν ἔχει κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης
πείρασιν ἐν γαίῃ.

quae etsi omnibus iisdem verbis in Hesiodi Theog. 317. leguntur, tamen hoc loco, ubi de Zagrei caede agitur Hesiodo ignota, aperte Orpheo ad-

[*] Scrib. ταρταρίῳ.

scribuntur, sive quod memoria fefellit Proculum, sive Theogeniae Orphicae conditor alienis usus est pro suis. Nec satis explanate Simplicius in Met. II. 91. b. εἰ δὲ μῦθος ὢν (de columnis Atlantis) θεῖόν τι ἐν ἑαυτῷ ἀποκρύπτει καὶ σοφόν, λεγέσθω ὅτι ὁ μὲν Ἄτλας εἰς ἑστί καὶ αὐτὸς τῶν περὶ Διόνυσον Ταρταρίων εἰρημένων, οἱ διὰ τὸ μὴ τελείως πρόσχειν αὐτῇ, τούτέστι μὴ κατὰ μόνην τὴν ταρτάρειον σύγκρισιν ἐνεργεῖν περὶ τὴν Διονυσίακην ἐνεργεῖαν, ἀλλ' ἐπικλίνειν ὀπωροῦν καὶ πρὸς τὴν Δίον συνοχὴν, κατ' ἄμφω τὰς ἐνεργείας ἐνεργοῦσι. Sed magis nos juvat Proculi testimonium in Polit. p. 375. ubi Homeri versibus "Ὅτε τ' ἄμφω Τυφωέα γαῖαν ἱμάσση εἰν Ἀρίμοις etc. significari ait τὸν πρὸς Δία πόλεμον καὶ τὰς καλουμένας παρὰ τοῖς Ὀρφικοῖς καταταρταρώσεις· quanquam id de prima Titanum expulsionē intelligi potest. Sed poenam propter admissum in Zagreo facinus Titanibus inflictam significat in Tim. I. p. 58. ἀναμνήσαντες ἡμᾶς τῶν παρὰ τῷ Ὀρφεῖ λεγομένων πρὸς τῷ πέρατι τῆς δημιουργίας καταταρταρώσεων. Corpora autem percussorum coelesti igne combusta et ad cineres redacta esse docet Eustathius p. 332. Τίτανος (γύψος) ἐκλήθη ἀπὸ τῶν Τιτάνων, οὓς ὁ Ζεὺς κεραννύῃς βαλὼν κατέφρυγε. Et ex hoc Titanio cinere genus humanum ortum praedicant Orphicorum carminum lectores antiqui. Ficinus in L. IX. Enn. I. p. 83. sq. Fingit praeterea Orpheus Titanas, quia Dionysum devoraverint, fulminatos a Jove — atque homines ex illorum

incendio genitos. Et quia homines geniti sint ex Titanibus, qui Dionysi corpore nutriti fuerant, ideo eos nominat Dionysiacos, quasi quaedam membra sint ex Titanibus — adeo ut corpus humanum sit pars Dionysiaci id est mundani, quae ille hausisse videtur ex Olympiodori commentariis in Phaedonem, quorum partem aliquam vulgavit Wytenbachius p. 134. plura Mustoxides et Schinas in Anecd. P. IV. p. 4. τὸν Δία διεδέξατο ὁ Τιάνυσος, ὃν φασὶ καὶ ἐπιβουλήν τῆς Ἑίδας τοὺς Τιτᾶνας σπαράττειν καὶ τῶν σαρκῶν αὐτοῦ ἀπογενέσθαι. Καὶ τοὺτους ὁ Ζεὺς ἐκεραύνωσε καὶ ἐκ τῆς αἰθράλης τῶν ἀτμῶν τῶν ἀναδοθέντων ἐξ αὐτῶν ἔλης γενομένης γενέσθαι τοὺς ἀνθρώπους. Οὐ δαὶ οὖν ἐξάγειν ἑαυτοὺς, οὐκ ἔτι, ὥς διὰ λέγειν ἡ λέξις, διότι ἐν τῇ δεσμῷ ἰσμία τῷ σώματι τοῦτο γὰρ δηλὸν ἐστὶ καὶ οὐκ ἐν τῷτο ἀπόρρητον εἶναι, ἀλλ' ὅτι αὐτὸ δαὶ ἐξάγειν ἡμᾶς αὐτοὺς, ὥς τοῦ σώματος ἡμῶν Διονυσιακοῦ ὅντος, εἶγε ἐκ τῆς αἰθράλης τῶν Τιτάνων συγκείμεθα μυσσαμένων τῶν σαρκῶν τοῦτου. Ob eam causam Platonici Dionysum τὸν δεσπότην ἡμῶν vocare solent Prod. in Crat. p. 59. et 114. ut idem dicit p. 82. ὁ ἐν ἡμῖν νοῦς Διονυσιακός ἐστι καὶ ἀγαλλία τοῦ Διανύσου, quippe delibatus ex anima universi. Sicut Platonici hoc argumento docent injussu dei de statione hujus vitae decedendum non esse, similiter Dio Chr. Or. XXX. 550. ad comprobandum Pythagoricum dogma utitur: λέγει ὑμῖν οὕτε τερπνὸν ὄντα οὕτε

χαρίεντα λόγον, ὅτι τοῦ τῶν Τιτάνων αἵματος
 ἔσμεν ἡμῖς οἱ ἄνθρωποι ὡς οὖν ἐκείνων ἐχθρῶν
 ὄντων τοῖς θεοῖς οὐδὲ ἡμεῖς φίλοι ἴσμεν ἀλλὰ πο-
 λαζόμεσθ' αὖτε ὑπ' αὐτῶν καὶ ἐπὶ τιμωρίᾳ γεγόνα-
 μεν ἐν φρονεῖ[ε]. Non multum hinc distat fa-
 bula, quam Nicander ad Hesiodum auctorem re-
 fert, quidquid ubique sit venenatarum bestiarum
 a Titanibus originem habere — *Τιτῆνων ἐνέπου-
 σιν ἅψ' αἵματος* — Ther. v. 7. quod Scholiastes
 negat in Hesiodi carminibus reperiri^[h]. Acusilaum
 (Eragm. p. 227.) omnia quae morsu noceant a
 Typhonis sanguine orta dicere. v. Fabric. ad Sext.

[ε] In sequentibus pro *Αἰ ὄντες ἤδη ἱκανῶς λύεσθαι* scribendum
δίκην δόντες. Aelianus quoque qui ap. Suid. s. *Τιτανῶδες* Epicuri im-
 pia dogmata vitam humanam pravitate suā infecisse scribit ὥσπερ τὰ
 ἐκ Τιτανικῶν σπερμάτων φύντω, illius fabulae meminalisse videtur.

[h] *Ἰστέον δὲ ψεύδεται ὁ Νικάνδρος· οὐδαμῶς γὰρ τοῦτο εἶπεν*
Ἡσίοδος ἐν τοῖς πραττομένοις, quae hodie supersunt vertit
 Schneiderus; Suidas s. *Ἀριστοφάνης*· *δράματα αὐτοῦ γὰρ, ἅπερ δὲ*
πεπράχαμεν, ταῦτα, quem locum cum aliis nonnullis, in quibus idem
 verbum legitur, attahit Meinekius Quaest. Soenn. Spec. II. p. 2. signi-
 ficationis incertus. *Πρᾶξις* quidem significat lectio v. Fabric. ad
 Marin. p. 114. Boiss. et in Bibl. Gr. L. V. c. 11. 451. T. VII. ed.
 pr. unde verbi intellectus patescit. Mentitum vero esse de Hesiodo
 Nicandrum Scholiographo isti non credam sed potius partibus carmi-
 nis usum hodie amissis. Schol. Gregor. in Catal. Bibl. Bodl. P. I. p.
 46. *ἐν τῇ Θεογονίᾳ καταριθμεῖται τὰς τῶν θεῶν γενέσεις, Ἑρῆος*
καὶ Χάος. — *Οὐρανὸν καὶ Γῆν* — *Κρόνον* — *Δία* — *τοὺς ἑκατόγ-
 χεirus*· *ὅθεν καὶ τὴν Τιγαντομαχίαν καὶ τὰ ἐκ τῶν αἱμάτων αὐτῶν*
ἰοβόλα θηρία, τὴν ὕδραν ἣν Ἡρακλῆς ἀπέκτεινε, τὴν Χίμαιραν ἣν
Βελλεροφόντης, τὴν Γοργόνην ἣν ὁ Περσεύς, καὶ τὸν τρικέφαλον
κύων, quas fabulas in subjectis Theogoniae carminibus enarratas fuisse
 partim hoc, partim aliis testimoniis constat; unde etiam Manilio de-
 fensio paratur, qui quod Hesiodus de Haecli natalibus exposuisse af-
 firmat (v. supr. C. III. §. 8.) vulgo erroris et negligentiae damnatur.
 v. Heyn. ad Virg. Georg. Prolegg. p. 187. Scholio illa usa Rudocia
 p. 209. de Hydra: *Ἡσίοδος λέγει ταύτην γενέσθαι ἐκ τοῦ αἵματος*
τῶν Τιγάντων. ubi vitiose editum ἐκ τοῦ στόματος. De hoc monstre
 Schol. Arat. 519. affert Euphorionis versus *Ἥ μὲν πάνθ' ὅσα πον*
φύει εὐδαίεος αἵε, ἥ φύλλον γ' ἥ πόλην, ὅτι ἐχρόμψατο λύδρον,
ὡς πυρὶ καπνόμενα ψαφάρη λευαίλετο τέφρῃ (v. Meinek. Fragm. p.
 125.) quae sic corrigenda ἥ φυτόν ἥ πόλην, διὰ ἐχρόμψατο λυ-
 δρον.

c. Gramm. I. 12. 272. Ac fuerunt etiam, qui totum genus humanum ex reliquiis Gigantum natum perhiberent Ovid. Met. I. 107. Serv. ad Buc. VI. 41. [1] quorum utrique nativam naturae nostrae vitiositatem a deorum lege et voluntate aversam declarare voluerunt comparatione eorum, quos gravissima cum diis odia exercuisse scirent, sicut Plato quoque Titanum e genere statuit eos, qui ut illi coelestibus sic hi adversantur magistratibus. v. Ast. ad Legg. p. 193. Orphei contra principaliorem nostri partem aliquid divini in se habere statuentes illam inficetissimam fabulam commenti sunt, cui similem refert Julianus Fragm. Or. p. 292. B. ἀποβλέψας εἰς τὴν τῶν θεῶν φήμην, ἣ παραδίδεται διὰ τῶν ἀρχαίων ἡμῖν θεουργῶν, ὥς, ὅτε Ζεὺς ἐκόσμει τὰ πάντα, σταγόνων ἱεροῦ αἵματος πεσουσῶν, ἐξ ὧν πού τὸ τῶν ἀνθρώπων βλαστήσειε γένος, καὶ οὕτως οὖν συγγενεῖς γινόμεθα πάντες.

§. 36.

Hisce testimoniis, quae partim ab Orpheo ipso profecta sunt partim ab iis qui perfectissimam doctrinae Orphicae notitiam habuerunt, nunc subteminis modo subjungam eos locos, quibus ali-

[1] Etym. M. βροτός, ὡς μὲν Εὐήμερος ἀπὸ βροίτου τινὸς αὐτόχθονος· ὃ δὲ Ἡσιόδος ἀπὸ βρότου τοῦ Αἰθέρος καὶ Ἡμέρας. ἄλλοι δὲ ἀπὸ βρότου τοῦ αἵματος scil. τῶν Γιγάντων, quod addit Eustathius p. 1387. 35. Neuter, puto, ignoravit βροτός transpositis literis dici pro μορτός, ut ἐμβραμένη pro εἰμαμένη, βράπτειν pro μάρπτειν, βρύματα pro μυρήματα. βρυκος (βρόκος, βρύγκος) pro μύρκος murcos, Μομβρώ pro Μορμώ, unde μόρκος (φύβος) μύρκος, et Βριμαί (ut Βρίγες) pro Μυρμαί.

quid extrinsecus admistum est seu ex mythologia populari sive ex interpretatione historica aut rhetorica aut naturali. Primum Himerium inducimus qui Or. IX. 560. improborum quorundam atrax et violentum facinus per ambages enarraturus similitudinem repetit a Titanim scelere, Zagreo, ut multi, Dionysum substituens Thebanum. Ἐθέλω ὑμῖν, ita insit, διήγημά τι πρὸς τὸ συμβᾶν ὑπανίστασθαι. Ἦν νέος ἔτι Διόνυσος καὶ κατὰ τοῦ θεοῦ τὸ τῶν Τελχίνων γένος ἐφύετο^[k]. Ἡὕδα-νετο Βάκχος καὶ Τιτᾶνες πάντες διεδῶγγυντο φθό-γω. Τέλος δὲ μὴ στέγειν δυνάμενοι διασπάσαι τοῦτον ἠθέλησαν, τόχνας δὲ ἐμελέτων καὶ φάρμακα καὶ κέντρα διαβολῆς καὶ φύσεως μαγγανεύμα-τα. Ἐμίσουν δὲ, ὡς οἶμαι, τὸν Σιληνὸν καὶ τὸν Σάτυρον καὶ γόητας τούτους ἐφθέγγαντο, ὅτι τῷ Βάκχῳ ἠρέσκοντο. Τί οὖν ἐπὶ τούτοις Διόνυσος; Ἔκετο μὲν, οἶμαι, πληγείς^[l] καὶ τὴν πληγὴν και-ρίαν ἐστέναξεν. Ἀμπελος δ' ἦν κατηφής, καὶ σκυ-θρωπὸς Οἶνος καὶ Βότρυς ὥσπερ δακρύων καὶ Βάκχος οὐκέτι σφθρὸν εἰς κίνησιν εἶχεν εὐάρμο-στον. Ἀλλ' οὐ διὰ τέλους τὸ δάκρυον οὔτε (sic) πολεμίων τὸ τρόπαιον. Ὁ γὰρ Ζεὺς ἐποπτεύων ἐώρα πάντα καὶ τὸν Διόνυσον ἐγείρας, ὡς λόγος, Τιτᾶνας ἐποίει παρὰ τῶν μύθων ἐλαύνεσθαι^[m],

[k] Non Telchines significat, ut Wernsdorfio visum, sed Titanes τελχινώδεις, sive illos invidiosos obtretractores.

[l] Melior haec videtur distinctio Τί οὖν ἐπὶ τούτοις; Διόνυσος — et οἶμος pro οἶμαι. Niceph. Greg. Hist. X. 2. 293. D. ἀλλ' οἶ-μοι, κεῖται γὰρ ἐν κόνῃ, ubi altera lectio οἶμαι minime convenit.

[m] Id est, puto, exagitari rumoribus, ἐπὶ τῶν ποιητῶν ἐλαύ-νεσθαι Philostrat. V. Ap. III. 25. 116. ὑπὸ πάντων ἐλαύνεσθαι καὶ κολλάεσθαι Plut. Philos. c. Princ. III. 87. T. XII.

qua narratione figuratâ res gestae cum fictis, fabula vulgaris cum Orphica oratorio artificio contexta est. Hinc ad Firmicum transgredior, qui hoc mythologema ad historicam interpretationem revocans quasi cladem quandam familiae imperatoriae in insula Creta dominantis enarrat. „Liber Jovis fuit filius regis Cretici; hic quum fuisset adultera matre progenitus, nutriebatur apud patrem studiosius, quam decebat. Uxor Jovis, cui Junoni fuit nomen, nevercalis animi furore commota ad necem infantis omalfariam parabat insidias. Proficiscens peregre pater, quia indignationes tacitas sentiebat uxoris, idoneis custodibus tutelam credidit filii. Tunc Juno opportunum insidiarum tempus nacta et ex hoc fortius inflammata, quia proficiscens pater et solium regni puero tradiderat et sceptrum, custodes primum muneribus corrupit, deinde satellites suos, qui Titanes vocabantur, in interioribus regiae locat partibus et crepundiis ac speculo affabre facto animos ita pueriles allexit, ut desertis regiis sedibus ad insidiarum locum duceretur. Hic interceptus trucidatur — — membra conscissa satellitum sibi dividit turba. Tunc — decocta pueri membra consumunt; cor visum (leg. divisum) sibi soror servat, cui Minerva fuit nomen — Haec reverso Jo-

vi ordinem facinoris exponit; tunc pater — Titanes necat; et quia dolor ex orbitate veniens nullis solatiis mitigabatur, imaginem ejus ex gypso plastico opere perfecit et cor, ex quo facinus sorore deferente detectum, in ea parte plastae collocant, qua pectoris fuerant linamenta formata. Cretenses, ut furentis tyranni saevitiam mitigarent, festos funebres dies statuunt et annum sacrum trieterica consecratione componunt, omnia per ordinem facientes, quae puer moriens aut fecit aut passus est, vivum laniant dentibus taurum et per secreta silvarum dissonis clamoribus ejulantes fingunt animi furentis insaniam. Praefertur cista, in qua cor soror absconderat; tibiaram cantu et cymbalorum tinnitu, crepundia quibus puer deceptus fuerat, mentiuntur.

§. 37.

Ac Firmicus quidem pleraque ab Orpheo tradita eodem tenore replicat, consessum pueri in throno paterno, custodiam appositam, fraudem crepundiorum, auctorem facinoris Junonem, ministros Titanes, ultorem Jovem. Nec Minervae operam salutarem obliviscitur; sed de imagine quod dicit ad consolandum patris dolorem a gypsoplastis perfecta, Pragmaticorum inventum

est^[n]. Neque praeter hos alius quisquam haec basilica facinora apud Cretenses edita esse refert; quod si satis attendisset vir eximius, fabulae hujus origines a Creta repetere cavisset in Bassirel. T. II. p. 171. Etenim quum semel increbuisse, Jovem eodem loco, quo natus esset, exspirasse, coorti sunt homines, ut sibi videbantur, sagaces, qui tota mythologia nihil aliud quam regulorum Cretensium natales, amores, rixas et mortes contineri statuerent; quo factum est ut ea quoque, quae de Zagrei caede tradita essent, in hanc transferrentur insulam. Diodorus L. V. 75. τοῦτον τὸν θεὸν γεγονέναι φασὶν ἐκ Διὸς καὶ Περσεφόνης κατὰ τὴν Κρήτην, ὃν Ὀρφεὺς κατὰ τὰς τελετὰς παρέδωκε διασπώμενον ὑπὸ τῶν Τιτάνων. unde nemo argumentabitur, Orpheum hanc rei gestae locum tradidisse. Major autem Historicorum pars id unum e vetere memoria retinuerunt, Dionysum violenta morte oppressum esse; hunc vero Semelae filium dicunt, diversa miscentes. Narrat Joannes Malela Chron. L. II. p. 17. et iisdem fere verbis Cedrenus Comp. T. I. p. 24. Liberum a Lycurgo fugatum Boeotia finibus excessisse, Delphisque diem supremum obiisse — καὶ ἐτέθη τὸ λείψανον αὐτοῦ ἐκεῖ ἐν σοφῶ. Ὅπλα δὲ αὐτοῦ αὐτὸς εἰς τὸ ἱερὸν ἐκρέμασε καθὼς Ἀήμαρχος ὁ σοφώτατος συνεγράψατο περὶ αὐτοῦ. Ὡς αὐτίως δὲ καὶ ὁ σοφώτατος Φιλόχορος τὰ αὐτὰ συνεγράψατο, ἐν ἣ ἐκθέσει εἶπε περὶ τοῦ αὐτοῦ Διονύσου· ἔστιν ἰδεῖν τὴν ταφὴν αὐτοῦ παρὰ τὸν

[ⁿ] v. Epimetr. VIII.

Ἀπόλλωνα τὸν χρυσοῦν. Βόθρον. δέ [αⁿ] τι εἶναι ὑπονοεῖται ἢ σορός, ἐν ᾧ γράφει Ἐνθάδε κεῖται θανὼν Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης. Ὅμοιος δὲ καὶ ὁ σοφώτατος Κεφαλίων τὰ αὐτὰ ἐν τῷ ἰδίῳ συγγράμματι. Syncellus p. 162. ἐνθα καὶ τὸ ὄπλον ἀνακεῖται Αὐγούστου Καίσαρος καὶ Νέρωνος ἢ κιθάρα[°]. Βάθρον δέ τι εἶναι νομίζεται τοῖς ἀγνοοῦσιν ὁ Διονύσου τάφος, unde βάθρον Malelae pro βόθρον substituit Siebelis ad Philoch. p. 21. De postremis antiquiorem testem habemus Tatianum c. Gr. VIII. 251. ἐν τῷ τεμένει τοῦ Αἰγυπτίου καλεῖται τις ὀμφαλὸς, ὁ δὲ ὀμφαλὸς τάφος ἐστὶ Διονύσου. Priora confirmat Eusebius Chron. L. post. DCCXX. Quidam his temporibus vindicant gesta Liberi Patris et ea quae de Indis, Lycurgo et Actaeone memorantur, quomodo adversus Persen consistens occiditur ait Dinarchus poeta non rhetor[F]. Qui autem voluerit, potest in-

[αⁿ] v. Epimetr. IX.

[°] Hanc consecrasse videtur imperator musicus in illa peregrinatione Achaica. v. Plutarch. de El Delph. c. 1. 217. T. IX. Lucian. Neron. X. 302. T. IX. de qua plura fabulose narrantur. Themistius Or. XIX. 226. C. Apollinem Pythium sic loquentem inducit: *Νέωνα, καίτοι ἀφίκετο κιθάραν μετὰ χειρας ἔχων καὶ ἐν στολῇ κιθαρωδικῇ — οὐχ ἥσθη ἐισιόντι, ἀλλ' ἐμυσάχθη καὶ ἀπεστεφάνωσα ἐξιόντα.* v. Epimetr. X.

[F] Quis sit, nescire se fatetur Scaliger; Demetrius Magnes [de quo vid. Crenii Animadv. Philol. P. VI. 154.] ap. Dionys. de Dinarch. p. 631. T. V. duos nominat Dinarchos, quorum unus τὰς περὶ Κρήτην συναγωγής μυθολογίας, alter poeta (ut videtur) Delius oratore antiquior; hunc ab Eusebio significari pro certo sumit Fabricius T. II. 863. illum Vossius de Hist. III. 358. neque abhorret a Creticorum scriptorum ingenio talis narratio. Vitiosa Malelae scriptura *Δήμαρχος* (Syncell. p. 162. *Δήμαρχος*) Natalem Comitem in eum errorem induxit, ut versus, quos Etym. s. *Διόνυσος* affert ex *ἐννάτην Διονυσιακῶν*: *Τὸν μὲν ὑπερκύψαντα θεηγενέος τοκετοῖο — λεχαιδῆς*

spicere ipsius Liberi apud Delphos sepulcrum juxta Apollinem aureum. Et Cyrillus c. Jul. L. X. 341. ὁ Δείναρχος ποιητῆς οὐκ ἄσχημος ὢν τὰς Διονύσου πράξεις ἀφηγούμενος, ὅσα τε αὐτῷ πεπόνηται περὶ τῶν Ἰνδῶν, καὶ μὴν καὶ Ἀκταίωνα καὶ Λυκοῦργον ὅπως εἴη πεφονευκῶς, εὖ μάλα διειρηκῶς ἀνηρῆσθαι καὶ αὐτὸν ὑπὸ Περσείως διατείνεται καὶ κεκηδεῦσθαι παρὰ τὸν χρυσοῦν Ἀπόλλωνα. Tum Augustinus Civ. XVII. c. 12. Aliqui sane et victum scribunt Liberum et vinctum, nonnulli et occisum in pugna a Perseo, nec ubi sepultus fuerit, tacent. Novissimus testis est Eustathius qui p. 989. 20. narrat Perseum Liberi occisione deorum sibi odium conflasse, eoque factum esse ut, quum omnibus rebus Hercule fuisset superior, non solum non majorem sed ne parem quidem assequeretur gloriam^[PP] Thebis eum mortuum esse affirmat Caesarius Dial. II. Resp. CXII. p. 66. Gall. et in Bibl. Bign. p. 617. T. XI. P. II. ἐν τῇ Ἑρμοῦ πόλει τὸν Ἑρμῆν, ἐν δὲ Κύπρῳ τὴν Κύπριν κόπρῳ ἐν τάφῳ κειμένην, ἐν δὲ

Ἰστέφον ὄραι, de Demarchi libro nono Dionysiaco sumtos diceret; sunt vero Nonni L. IX. 11. Injuste ob hoc C. Barthius ad Stat. Theb. IX. p. 1005. T. II. Natalem fraudis accusat, codice MS. Malelae vel Excerptis, ut videtur, usum.

[PP] Schol. Vict. ad II. Z. 819. *τινὲς δὲ φασὶ πλείονα Ἑρκαλέους αὐτὸν (Perseum) εἰργασμένον οὐ τυχεῖν δόξης, ὅτι Διόνυσον ἀνέειλεν εἰς τὴν Λερναίαν λίμνην ἐμβάλων*. quae ad mysteria Lernaee spectare videntur diis inferis Cereri, Corae et Iaccho consecrata. Sed simultatum, quas Bacchus cum Perseo et Acrisio exercuit (v. Paus. II. 22. Ovid. Met. IV. 606.) fama antiquior videtur. Euphorionis verum, quem Schol. affert (Meinek. Fr. p. 186.) *ὀδυρεῖον Πέρσης λέων γε μὲν Εὐρυμέδοντα*, sic emendandum puto: *ὀδυρεῖον Πέρση τέλειον γάμον Εὐρυμέδοιτι*, Acrisius scil. Perseo peregrinus nuptias (Andromedae) parans vel apparans, aut Cepheus aut Jupiter.

Θράκη Ἄρην τὸν τῆς ἀρᾶς ἐπώνυμον πρὸς τοῖς Κανασίοις [ῑ] ὄρεσι Κρόνος, μᾶλλον δὲ ὕνος ὑπὸ τῶν ὄνων προσεκυνήθη, ἐν Θήβαις Διόνυσος, ἐν Τύρῳ Ἡρακλῆς μᾶλλον δὲ ἡρακλῆς [ῑ]: ἐν Ἐπιδάυρῳ Ἀσκληπιὸς ὁ ταῖς φρεσὶ νήπιος. Ἰλιεῖς τὸν Ἔκτορα μᾶλλον δὲ οὐδ' ἀλέκτορα χρηστόν, οἱ ἐν Λεύκῃ τὸν Ἰκαχὸν Ἀχιλλέα, Πόντιοι (leg. Ὀπούντιοι) τὸν πατραλοῖαν Πάτροκλον, Ῥόδιοι τὸν εἰκημάχον Μακεδόνα —. Εἴ τις ἀκούειν βούλεται τοὺς ἐκείνων λήρους, πυθέσθω Ὀρφῆως καὶ Ἡσιόδου τῶν συγγραφέων τῆς ἐκείνων μυθοποιίας quem locum adscripsi tum propter Orphei mentionem quamlibet vanam, tum quia documento est illi Ecclesiae doctores et quam periti fuerint Graecarum fabularum et quam faceti. In eandem sententiam congruit Clemens Recogn. X. 24. 594. Jovis et filiorum ejus sepulcra manifestissime demonstrantur, Mercurii apud Hermopolin [ῑῑ] Cypriae Veneris apud Cyprium, Martis in Thracia, Liberi apud Thebas, ubi discerptus traditur etc. Idem Hom. V. 23. 668. Κρόνου ἐν τοῖς Κανκασίοις

[ῑ] Κανκασίους Clemens Homil. VI. 23. 676. et Epiphan. Ancorat. c. XVIII. 108. Διὸς τάφος ἐν Κρήτῃ· ἐν ὄρει Λασίῳ (Κασίῳ fortasse homo imperitus scripsit) δακτυλοδεικτεῖται· tum narrat plures Jupiteres fuisse, quorum unus ὁ καταταραχάσας τὸν πατέρα ἐν τῇ Κανκασίῳ ὄρει, ὁ δὲ ἄλλος Ἀπιδάριος, ἄλλος δὲ ὁ τραγῳδὸς ὁ καὶ τὴν χεῖρα καύσας (κλύσας).

[ῑῑ] Hic et in sequente Ἰκαχὸν nescio quid acuminis lateat, nisi forte μυερακλῆς, ut passim illi nomen τερεὺς irridendi causa in μυερεὺς detorquent ab adject. μυερός pro μυαρός. v. Ducang. Gloss. Append. s. v.

[ῑῑῑ] In monte Libyae sepultum dicit Apulejus Herm. p. 99. ed. Elmenh. cf. Lutat. ad Theb. II. 63.

ὄρεσι τάφος [•] δέκνυνται, ἐν τῇ Ἀχερουσίᾳ λίμνῃ
Πλούτωνος καὶ Ποσειδῶνος [†], Ἡλίου δὲ ἐν Ἀτροις
καὶ Σελήνης ἐν Κάρδαις, Διονύσου ἐν Θήβαις etc.
Sed revertor in viam.

§. 38.

Numerum deorum principalium persenset Proculus in Tim. V. 303. ubi ex Platonis verbis πατήρ τε καὶ ποιητής non minus quam quatuor exsculpit deos: πατήρ μὲν ὁ πρῶτος ἀπὸ τοῦ ἐνός (Chrono) προελθὼν Αἰθήρ, πατήρ δὲ καὶ ποιητής ὁ κατὰ παράδειγμα θεός Ὁν τε Φάνητα πρωτόγονον μάκαρες κάλεον· ποιητής δὲ καὶ πατήρ ὁ Ζεὺς, ὃς καὶ νῦν λέγεται δημιουργὸς ὑφ' ἑαυτοῦ, πατήρ τε ἔργων φαῖεν ἂν οἱ Ὀρφικοί· ποιητής δὲ μόνος ὁ τῆς μεριστῆς ἐστι δημιουργίας (Zagreus). Accuratus vero Syrianus, qui dii et quo ordine sibi successerint, ostendit ad Met. p. 114. a. ubi Aristotelis verba XIV. 301. οἱ ποιηταὶ οἱ ἀρχαῖοι ταύτῃ ὁμοίως, ἧ βασιλεύειν καὶ ἄρχειν φασὶν οὐ τοὺς πρώτους οἷον Νύκτα καὶ Οὐρανὸν ἢ Χάος ἢ Ὠκεανὸν ἀλλὰ τὸν Δία· ἀλλὰ τούτοις μὲν διὰ τὸ μεταβάλλειν τοὺς ἄρχοντας τῶν ὄντων

[•] Plutarchi. de Flumin. XIX. 1089. Saturnum in Gigantomachia victum ad Caucasum se recepisse tradit.

[†] Excidisse videtur ἐν Τήνῳ. Clemens Adm. p. 26. Ἀσκληπιὸς κεῖται κεραυνωθεὶς ἐν τοῖς Κυνοσουρίδος ὄρεσι· Φιλόχορος ἐν Τήνῳ Ποσειδῶνά φησι τιμᾶσθαι ἱατρὸν (unde isti colligunt medicum Tenium fuisse) Κρόνον δὲ ἐπικεῖσθαι (scr. ἀποκεῖσθαι ἐν) Σικελίᾳ. In Passione S. Philippi p. 446. Ruinart. Act. Sinc. Hercules in Ygiae monte combustus, Aesculapius in monte Cynosuridos fulminatus, ubi Phrygiae scribendum, nomen loci in Oeta, qui Pyra vocatur. v. Muncker. ad Hygin. p. 83.

συμβαίνει τὰ τοιαῦτα λέγειν, ἐπεὶ οἱ μεμιγμένοι αὐτῶν καὶ τῷ μὴ μυθικῶς ἅπαντα λέγειν, οἷον Φερεκύδης καὶ ἕτεροί τινες τὸ γεννῆσαν πρῶτον ἄριστον τιθέασιν· hac nota perstrinxit, quam ut iisdem graecis verbis reddere possim, quibus ab illa perscripta est, effecit singularis Brandisii humanitas, qui hunc locum mea gratia excerpsit: Οὐδὲ ταῦτα (κατὰ) τὸ ἀληθὲς ἱστορήται περὶ τῶν θεολόγων· ἐκεῖνοι γὰρ Νύκτα μὲν καὶ Οὐρανόν φρασι βασιλεύειν καὶ πρὸ τούτων τὸν μέγιστον αὐτῶν πατέρα

Τὸν τόθ' ἐλὼν διένειμε θεοῖς θνητοῖσι τε κόσμον [a]

οὗ πρῶτος βασιλευσε περικλυτὸς Ἑρικεπαῖος [b]

μεθ' οὖν ἡ Νύξ

σκηπτρον ἔχουσ' ἐν χερσὶν ἀριπρεπὲς Ἑρικεπαίου [c]

μεθ' ἣν ὁ Οὐρανός,

ὃς πρῶτος βασιλευσε θεῶν μετὰ μητέρα Νύκτα.

τὸ δὲ Χάος ὑπὲρ τὴν τοῦ βασιλεύοντός ἐστι σχέσιν. Τὸν δὲ Δία οὐ πρῶτον ἀλλὰ πέμπτον βασιλέα σαφῶς ὀνομάζουσιν οἱ πρὸς αὐτὸν παρὰ τῆς Νυκτὸς δοθέντες χρησμοί

Ἀθάνατον βασιλῆα θεῶν πέμπτον τε γενέσθαι [d]

Ἡ πρωτίστη οὖν ἀρχὴ καὶ παρ' αὐτοῖς ἐν καὶ τὰ-γαθὸν, μεθ' ἣν ἡ θυὰς ἡ κρείττων τοῦ βασιλεύειν,

[a] Τοῖον ἐλὼν rectius legitur in Galei libro, unde hos versus edidit Taylorus Classical Journ. T. XVII. p. 163. Vid. §. 7.

[b] Ὁς πρῶτος pro οὗ Galei margo. Versio latina Eriscepaei. PseudoAlexander Ἑρικᾶπαῖος.

[c] Ἀριπρεπὲς quod in Syriani libro excidit, e PseudoAlexandro addidit Brandis.

[d] Ἀθανάτων rectius Gale; pro τε, quod hic omittit, σέ scribendum.

Αἰθήρ μὲν καὶ Χάος κατὰ Πυθαγόραν. εἶτα τὰ
 πρῶτιστα καὶ κρύφια τῶν θεῶν γένη, ἐφ' οἷς ὁ
 πρῶτος ἀναφανείς τῶν ὄλων πατήρ καὶ βασιλεὺς,
 ὃν διὰ τοῦτο Φάνητα προσεῖπεν. Οὐτ' οὖν οἱ
 ἄριστοι τῶν φιλοσόφων ἀφίστανται τῶν θεολόγων,
 οὔθ' οἱ θεολόγοι τὰ δεύτερα δυνατώτερα καὶ ἀμεί-
 νω τῶν ἀρχηγικωτέρων φασὶν ἀλλὰ μία ἡ παρὰ
 πᾶσιν αὐτοῖς ἀλήθεια. Haec Simplicius, causae
 vanissimae patronus. De Saturno Coeli succes-
 sore nullus relictus est versus, sed hoc detrimen-
 tum quadammodo compensat Proculus Tim. V.
 291. Τίνες οὖν αἱ Ὀρφικαὶ παραδόσεις; ἐπειδήπερ
 εἰς ταύτας ἀναφέρειν οἰόμεθα χρῆναι τὴν τοῦ Τι-
 μαίου περὶ θεῶν διδασκαλίαν. Θεῶν βασιλέας πα-
 ραδέδωκεν Ὀρφεὺς κατὰ τὸν τέλειον ἀριθμὸν τῶν
 ὄλων προεστηκότας, Φάνητα, Νύκτα, Οὐρανὸν,
 Κρόνον, Διόνυσον. Πρῶτος γὰρ ὁ Φάνης κατα-
 σκευάσας τὸ σῆπτρον Καὶ πρῶτος βασιλεὺς
 (βασίλευσε) περίκλυτος Ἥρικεπαῖος. Δεύτερα
 δὲ ἡ Νύξ δεξαμένη παρὰ τοῦ πατρὸς. Τρίτος δὲ
 ὁ Οὐρανὸς παρὰ τῆς Νυκτός, καὶ τέταρτος ὁ
 Κρόνος βιασάμενος τὸν πατέρα, καὶ πέμπτος ὁ
 Ζεὺς κρατήσας τοῦ πατρὸς, καὶ μετὰ τοῦτον ἕκτος
 ὁ Διόνυσος. Idem vero in L. II. 93. ad illustran-
 dam Platonis sententiam tantummodo tres numerat
 reges: τοὺς παρὰ Πλάτωνι τρεῖς βασιλέας καὶ τοὺς
 παρ' Ὀρφεῖ τρεῖς, Φάνητα καὶ Οὐρανὸν καὶ Κρόνον.
 Hermias quatuor p. 143. τὰ τέσσαρα ταῦτα τὸ
 ἐν, τὸν Φάνητα, ὅπερ ἐστὶ πέρας τῶν νοητῶν
 θεῶν ἀρχὴ δὲ τῶν νοερῶν ἐξηρημένη, τὸν Δία,
 ὅς ἐστι τῶν ὑπερχοσμίων θεῶν βασιλεὺς, τὸν

Ἥλιον, ὃς βασιλεύς ἐστι τῶν αἰσθητῶν. Totidem sed alios inducit Olympiodorus ad Phaed. ap. Gesner. Fragm. p. 509. et Mustoxid. Anecd. p. 4. παρὰ τῷ Ὀρφεῖ τέσσαρες βασιλεῖαι παραδίδονται· πρώτη μὲν ἡ τοῦ Οὐρανοῦ, ἣν ὁ Κρόνος διεδέξατο ἐκτεμὼν τὰ αἰδοῖα τοῦ πατρὸς· μετὰ δὲ τὸν Κρόνον ὁ Ζεὺς ἐβασίλευσε καταταρταρώσας τὸν πατέρα· εἶτα τὸν Δία διεδέξατο ὁ Διόνυσος. Hunc injuria reprehendit Werferus p. 131. ac si numerum ab Orpheo traditum imminuerit; hic vero alio loco alios deos regali ornavit titulo, eoque Platonicis arbitrium fecit numeri ad suam causam accommodandi. Neque solum in hoc discrepant sed etiam nomina deorum alia Proculus tradit, alia Hermias, neque eadem Michael Ephesius in Comm. ad Aristot. Met. I. c. αἰνίττεται τὸν Ὀρφέα· καὶ οὗτος γάρ φησιν ὅτι τὸ ἀγαθὸν καὶ ἄριστον ὑστερόν ἐστι τῶν ἄλλων — — καὶ ἐπεὶ πρῶτον μὲν κατ' Ὀρφέα τὸ Χάος, εἰθ' ὁ Ὠκεανὸς, τρίτον Νύξ, τέταρτον Οὐρανὸς, εἴτ' ἀθανάτων βασιλεὺς ὁ Ζεὺς etc. [*]. Proculus ipse in Crat. p. 59. Saturnum quartum regem appellans et Dionysum ultimum, satis ostendit sex ab Orpheo regnorum divinorum vicissitudines traditas esse.

§. 39.

De ἀνθρωπογονίᾳ quid statuerit Orpheus, sciri non potest. Veteres quidem poetae et philosophi

[*] Hunc locum Brandisio V. Cl. acceptum refero.

hanc quaestionem sejunxerunt ab origine et fabrica deorum, homines ut ceteros terrae marisque fetus naturae satu editos putantes^[f]. Orphei quaedam singularis refertur sententia, humana corpora de Titanum cineribus conflata esse, sed utrum hoc ex animo crediderit an tantummodo ad declarandam deorum hominumque cognationem poetice finxerit, minus clare liquet. Nec satis explorata Chronographorum Byzantium fides Moisaicam doctrinam cum Orpheo communicantium. Malela IV. 31. [p. 91. Oxon.] et Cedrenus p. 58. A. illis quae supra transcripsimus §. 1. haec addunt: τὸν δὲ ἄνθρωπον εἶπεν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ πλασθέντα ἐκ γῆς καὶ ψυχὴν ὑπ' αὐτοῦ λαβόντα λογικὴν, καθὼς Μωυσῆς ἐξέθετο. Quibus quid pretii statuendum sit apparet e sequentibus: Ὁ δὲ αὐτὸς Ὀρφεὺς ἐν τῇ αὐτοῦ βίβλῳ συνέταξεν ὅτι διὰ τῶν τριῶν ὀνομάτων μιᾶς δὲ θεότητος τὰ πάντα ἐγένετο καὶ αὐτός ἐστι τὰ πάντα. Haec ex diversis Cosmogoniae locis collecta sunt; trinitas ex iis, quae de Chrono, Aethere et Chao dicta sunt, pantheismus (ut quam brevissime dicam) e loco de Cataposi. His addunt: Περὶ δὲ τοῦ ταιπιώρου γένους τῶν ἀνθρώπων ἐξέθετο ποιητικούς στίχους πολλούς, ἀφ' ὧν εἰσιν οὗτοι

Θῆρές τ' ὠλῖνοι τε βροτῶν τ' ἀλιτήρια φῦλα^[g]

ἄχθεα γῆς, εἰδῶλα τετυγμένα, μηδαμὰ μηδὲν^[gg]

[f] v. Uckert Geograph. der Griechen und Römer Vol. II. P. I. p. 225.

[g] Vulgo βροτῶν δ' ἀλιτώσια, quod correxit Bentlej. Opusc. p. 457. Malel. ταλεῖτε οἶα φῦλα.

[gg] Sic Bentl. pro vulg. μὴ διὰ μηδὲν, quae Cedrenus omittit. Scaliger in Euseb. p. 5. μήτε τι ἐσθλόν. In Notis vero ad Manil. p.

εἰδότες, οὔτε κακοῖο πρόσερχομένοιο νοῆσαι
φράδμονες, οὔτ' ἄποθεν μάλ' ἀποστρέφει κακότητος,
οὔτ' ἀγαθοῦ παρεόντος ἐπιστρέφει τε καὶ ἔρξαι
ἰδριες, ἀλλὰ μάτην ἀδαήμενες, ἀπρονόητοι.

Καὶ ἄλλους δὲ πολλοὺς στίχους ἐξέθετο ὁ αὐτὸς
σοφώτατος Ὀρφεύς. Ταῦτα δὲ πάντα ἐξέθετο ὁ
σοφώτατος Τιμόθεος ὁ χρονογράφος [h] λέγων τὸν
αὐτὸν Ὀρφέα πρὸ τοσούτων χρόνων εἰπόντα τριάδα
ὁμοούσιον δημιουργῆσαι πάντα. quod unde fluxe-
rit, modo dictum est.

§. 40.

De Heroogonia, de cataclysmis et ceteris an-
tiqui Cycli fabulis quid Orpheus tradiderit, nemo
nobis nunciat, praeter pauca illa quae ad Diony-
sum pertinent Thebanum. De hoc Proculus in
Tim. II. 124. ἡ Ἰππα τοῦ παντὸς οὔσα ψυχὴ παρὰ
τῷ Θεολόγῳ λίχνον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς θεμένη καὶ
δράκοντι αὐτῷ (scr. αὐτὸ) περιστρέψασα (στέψασα)
τὸ κραδιαῖον (κράδιον), ὑποδέχεται Διόνυσον. Ὁ
δὲ ἀπὸ τοῦ μηροῦ τοῦ Διὸς πρόεισιν εἰς αὐτήν

365. θῆρες ἄναυδοι supplet, totum locum a Manilio L. IV. 896. pro-
jecta jacent animalia muta in terras vel mersa vadis
vel in aëre pendent, expressum putans, quae parum certa est
conjectatio. Similior videtur sententia in Aur. Carm. v. 55.

Τῆήμενες, οὔτ' ἀγαθῶν πέλας ὄντων οὐκ ἐσορῶσιν
οὔτε κλύουσι· λυσιν δὲ κακῶν παῦροι συνίστασι.

nec multum distat Mimnermi II. 4. εἰδότες οὔτε κακὸν οὔτ' ἀγαθόν.
In versu quarto Scaliger emendat οὔτ' ἐπιόν vel οὔτε ποιόν μάλ'
ἀποστρέφει. Postremum Cedrenus sic variat: ἀλλὰ μάτην οὔτως
ἀδαήμενες, omisso ἰδριες.

[h] De hoc Timotheo Labbeum, Caveum Diss. de Script. Eccl.
II. p. 17. Dupin aliosque frustra consului, qui partim nihil partim
non plus respondent quam ex ipso Malela et Fragmento Hesychii,
quod Hodius edidit in Prolegg., cognosci potest, chronographum chri-
stianum fuisse.

καὶ προελθὼν ἐπὶ τὸ νοητὸν αὐτὴν ἀνάγει καὶ τὴν
 ἑαυτοῦ πηγὴν· ἐπείγεται γὰρ πρὸς τὴν Ἰδην. Διὸ
 καὶ συλλαμβάνεσθαι ἢ Ἴππα λέγεται τίκτοντι τῷ Διί.

— τοῦτο δὲ ὁμοιον τῷ παρ' Ὀρφεῖ

— — γλυκερὸν δὲ τέκος Διὸς ἐξεκαλεῖτο.

In hoc loco Schneiderus verissime emendavit
 λίχνον pro λίχιον, nec minus certa ratione περι-
 στήψασα correximus et κράδιον i. e. craticula sive
 vannus, qua recens nati excipiebantur. Hanc
 Hippha circumplicat serpente, consueto cunarum
 ornamento, ut docet Euripidis narratio Ion. 20.
 moris hujus originem ab Erichthonio derivantis:

— — κείνω γὰρ ἡ Διὸς κόρη

φρουρὰ παραζεύξασα φύλακε σώματος
 δισσὼ δράκοντε, παρθένους Ἀγραυλίσιν
 δίδωσι σώζειν· ἐνθεν Ἐρεχθεΐδαις ἐκεῖ
 νόμος τίς ἐστιν ὄφεισιν ἐν χρυσηλάτοις
 τρέφειν τέκνα —

quae tota moris antiqui interpretatio ad exemplum
 Hierologiarum directa est. De Hippha ipsa nihil
 afferre possum, praeter quod Orphei Hymnus
 XLIX. suppeditat

Ἴππαν κυκλήσκω Βάκχου τροφὸν, εὐάδα κούρην
 μυστιπόλον τελετῇσιν ἀγαλλομένην Σάβρου ἀγνοῦ.

— — — — —

εἴτε σὺν' ἐν Φρυγίῃ κατέχεις Ἰδης ὄρος ἁγρόν
 ἢ Τιμῶλος τέρπει σε —

unde patet eam Bacchi nutricem fuisse Idaeis re-
 ligionibus consecratam e numero nympharum Phry-
 giarum, qualis Ma fuit^[hh] et Misa. De eadem

[hh] Stephanus: Μάσταιρα πόλις Αἰδίας ἀπὸ τῆς Μᾶ. Μᾶ δὲ
 τῇ Ῥέᾳ εἶπετο, ἣ παρέδωκε Ζεὺς Διόνυσον τρέφειν — ἐκαλεῖτο δὲ

Hippa accipienda sunt Proculi verba in Tim. III.

200. ἔδει τὴν ψυχὴν νοῦ μετέχουσαν Διονυσιακοῦ καὶ, ὡς Ὀρφεὺς φησιν, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φέρουσαν τὸν θεὸν διηρῆσθαι κατ' ἐκείνον [¹]. et p. 172. ἡ τοῦ παντὸς ψυχὴ — συνῆπται πρὸς τὸν νοῦν, ὃ δὴ κεφαλὴν αὐτῆς ὁ Πλάτων ἐν τῷ Φαίδρῳ καὶ Ὀρφεὺς ἐν τοῖς περὶ τῆς Ἰππας (sic) λόγοις προσωνόμασε. Subtilis Proculi interpretatio ab Orphei mente aliena est, qui quum illa scriberet, nihil aliud quam Licnophoriae causam reddere voluit ex historia dei ipsius repetitam, qui proprium nomen habet Λικνίτης cf. Millin. Monum. Ined. T. I. 163. et Licnophorarum ministerio colitur, quo defuncta Euanthe Baccha in Phalaeci Epigr. II. praeter alia pompae bacchicae instrumenta deo dedicat

καὶ κόρυφοιο βαρὺν τυπάνου βρόμον, ἥδ' ἐ φορηθὲν
πολλάκι μετροδέτου' λίκνον ὑπερθε κέμης

Anall. T. I. 422. quibus aptissime explicantur

καὶ ἡ Ῥέα Μᾶ, quod est fortasse graecum μᾶ i. e. μήτηρ. Eadem dubitatio de Misa, utrum Cybele fuerit an Cybelae ministra. Orpheus H. XLII. ἄρρητον ἄνασσαν vocat perquam ambigua, Hesychius ab Schneidero allegatus: Μῖσα τῶν περὶ τὴν Μητέρα τις, ἦν καὶ δμνύουσι· unde eadem esse videtur Midae mater: Μιδάθεος, οἱ ὑπὸ Μίδα βασιλευθέντες ἐσέβοντο καὶ ᾠμνον τὴν Μίδα θεόν, ἣν τινες μητέρα αὐτοῦ ἐκτετιμῆσθαι λέγουσι. Quibus congruit quod Plutarchus V. Caes. IX. 368. Bonam deam dicit a Phrygibus Midae matrem perhiberi Graecos autem τῶν Διονύσου μητέρων τὴν ἄρρητον, quare etiam sacris ejus viros arceri, serpentes adhiberi multaque fieri περὶ τὴν λειτουργίαν ὁμολογοῦντα τοῖς Ὀρφικοῖς. Haec sane obscuro quidem vinculo inter se contineri videntur. Mideam mulierem Phrygiam commemorat Apollodorus.

[¹] Haec parum expeditio. Proculus aperte loquitur de Hippa, hoc est, ut ipse interpretatur, anima menti subjecta, cujus septem partes (v. Plutarch. de Procr. An. c. XXXII. 324.) significari Dionysiacy corporis distractione. Ea vero Proserpinae filius perit, non is, quem Jupiter e femore edidit, Hippaque vanno excepit.

Proculi verba ἡ Ἰππα λίκνον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς θε-
 μένη, et quae deinceps de capite animae munda-
 nae argutatur. Quoniam vero hoc nomine et van-
 nus et cunae significantur, hinc duplex nata sacri
 moris interpretatio. Hesychius: Λικνίτης ἐπίθετον
 Διονύσου ἀπὸ τῶν λίκνων, ἐν οἷς τὰ παιδία κοι-
 μῶνται. idque recepit Orpheus. Alii vero venti-
 labrum hoc animi quasi vannandi et a palearum
 adhaesu liberandi simulacrum esse voluerunt.
 Varro apud Servium ad Georg. I. 166. Mystica
 vannus Iacchi ideo ait, quod Liberi Pa-
 tris sacra ad purgationem animae perti-
 nebant et sic homines ejus mysteriis
 purgabantur, sicut vannis frumenta pur-
 gantur. Hinc est quod dicitur Osiridis
 membra a Typhone dilaniata Isis cribro
 superposuisse. Nam idem est Liber Pa-
 ter, in cujus mysteriis vannus est, ab eo
 quod liberet dictus, quem Orpheus a Gi-
 gantibus dicit esse discerptum. Orpheus
 vero neque Gigantes hoc fecisse dicit [†] neque
 animae purgandae Zagreum praeficit sed Semelae
 filium, cui hunc honorem atque provinciam Jupiter
 demandare videtur in versibus istis, quos Olym-
 piodorus ad Plat. Phaedr. c. XXXII. Fisch. pro-
 ducit: ὁ Διόνυσος λύσεώς ἐστιν αἴτιος, διὸ καὶ
 λυσεὺς ὁ θεὸς καὶ Ὀρφεύς φησιν

Ἄνθρωποι δὲ τελέσας ἐκατόμβας
 πέμψουσιν πάσῃσιν ἐν ὥραις ἀμφιέτεσσιν

[†] Recentiores mythographi non raro Gigantes et Titanes per-
 mutant, ut hoc loco Servius. Sed idem fecisse Pausaniam VIII. 3.

ὄργια (τ') ἐκτελέσουσι λέσιν προγόνων ἀθεμίσιων
μαϊόμενοι· σὺ δὲ τοῖσιν ἔχων κράτος, οὓς κ' ἐθέλῃσθα
λύσεις ἐκ τε πόνων χαλεπῶν καὶ ἀπείρονος οἴστρου.

quibus simillima est Jovis, ut videtur, oratio in
fragmento hymni homerici in Bacchum, quod e
cod. Mosq. edidit Ruhnkenius N. XXVII. s. XXXIV.

Καὶ σοι ἀνυστήσουσιν ἀγάλματα πόλλ' ἐνὶ νηοῖς,
ὥς δὲ τὰ μὲν τρία σοὶ πάντως τριετηρόσιν αἰεὶ
ἄνθρωποι ῥέξουσιν τελέεσσας ἐκατόμβας.

De animarum autem ventilatione aliquid dixisse
Orpheum ex hac quoque Servii adnotatione ad
Georg. II. 389. colligi potest: Quum Erigone
laqueo se interfecisset — Atheniensibus
morbus immissus est talis, ut eorum vir-
gines furore quodam compellerentur ad
laqueum [']. Responditque oraculum se-
dari pestilentiam, si Erigones et Icari
cadavera requirerentur, quae quum nus-
quam invenirentur, Athenienses — sus-
penderunt de arboribus funem, ad quem
se tenentes homines huc atque illuc agi-
tabantur [']. Sed quum inde plerique
caderent, inventum est, ut formas vel

illosque Onomacriti Titanes potius Gigantes dicendos fuisse, Vossio
Ep. Myth. LXX. 303. non concesserim.

[1] Polyaeus VIII. 63. et Gellius N. A. XV. 10. furore cor-
reptas refert.

['] Similis lusus in sacris Liberalibus Σκαπέρδα dictus a Polluce
describitur, suspendiosis parentari oscillis Varro tradit Fr. p. 347.
Κύριόν ἐστιν ὄνομα ἢ αἰώρα γυναικὸς ἀπαγξαμένης (imo nomen can-
tilenae ἐπὶ τιμῇ γυναικός) Eustath. 389. 43. Hesychius: Αἰώρα ἐορτὴ
Ἀθήνησιν ἣν οἱ μὲν ἐπὶ Τημαλέου τυράννου θύειν φασίν. οἱ δὲ ἐπὶ
Κλυταιμνήστρας καὶ Αἰγίσθου, οἱ δὲ ἐπὶ Ἡριγόνῃ Ἀθήνῃ τῇ Ἰκάρου.
scribendum videtur ἐπὶ τιμῇ Μαλέου Τυρβήνου. Lutatius ad Theb.
IV. 224. Maleus Tuscule rex, qui primus tibiam in-
venit — Apollinem Maleoticum de suo vocabulo et mon-

personas facerent et pro se moverent, unde et oscilla dicta sunt. Alii dicunt oscilla membra esse virilia de floribus facta, quae suspendebantur per intercolumnia, ita ut in ea homines acceptis clausis personis impingerent et ea ore cillerent, ad risum populo movendum. Et hoc in Orpheo lectum est. Prudentioribus tamen illud placet, sacra Liberi Patris ad purgationem animae pertinere; omnis enim purgatio aut per aërem fit aut per ignem aut per aquam. Et ad Aen. VI. 741. In sacris Liberi omnibus tres sunt istae purgationes, aut taeda et sulphure purgantur aut aqua abluuntur aut aëre ventilantur, quod erat in sacris Liberi.

§. 41.

Fabulas illas turpículas de Rheae vel Cereris et Proserpinae cum Jove concubitu e sacris Phrygiis derivatas esse ostendit Clementis criminatio,

tem ipsum Maleam nominavit. A Tyrrhenis autem tibia inventa, Tusculum conditum dicitur. Apollinis Maleatae meminit Pausanias II. 26. conditoris Stephanus s. *Λιδήσιος ὁ Ἀπόλλων, ἐν τῇ Μαλέᾳ λίθῳ προσιδρυμένος ἐκεῖ*. ubi genitivus *Μαλέα* restituendus. Schol. Ambr. ad Od. III. 296. *γράφεται καὶ Μαλέου* (Eustath. p. 1469. 12. *Μαλέου*) *λίθος*. Hunc igitur Maleum sive Maleam vel congenerem ejus a rerum Atticarum scriptoribus, quos Hesychius compilavit, significatum esse suspicor. Strabo V. 226. memorat regiam *Μαλαιώτου Πελασγοῦ, ὃν φασὶ δυναστεῖσθαι ἐν τοῖς τόποις μετὰ τῶν συνοίκων Πελασγῶν ἀπελθεῖν εἰς Ἀθήνας*. Quod Erigone Aegisthi et Clytaemnestrae filia sub Demophonte Athenas venisse dicitur in Chron. Par. Ep. 26. congruit cum iis quae de Choorum institutione alibi retulimus.

haec flagitia summatim perstringentis Cohort. I. 2. 12. Denudabo, inquit, foeditatem orgiorum et mysteriorum, quorum illa a Cereris in Jovem ira, haec a scelere in Liberum commisso (ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος περὶ τὸν Διόνυσον μύσους) denominata sunt: Διόνυσον Μαινόλην ὀργιάζουσι Βάκχοι, ὠμοφαγία τὴν ἱερομανίαν ἄγοντες, καὶ τελίσκουσι τὰς κρεωνομίας τῶν φρόνων ἐστεμμένοι τοῖς ὕφεσιν, ὀλολύζοντες Εὐδὴν — Δηὼ δὲ καὶ Κόρη δρᾶμα ἤδη ἐγενέσθην μυστικὸν καὶ τὴν πλάνην καὶ τὴν ἀρπαγὴν αὐταῖν Ἐλευσίς δαδουχεῖ — Ὅλοιτο οὖν ὁ τῆςδε ἄρξας τῆς ἀπάτης, εἴτε Δάρδανος ὁ Μητρὸς θεῶν καταδείξας τὰ μυστήρια, εἴτε Ἡετίων ὁ τὸ Σαμοθράκια ὄργια καὶ τελετὰς ὑποστησάμενος, εἴτε ὁ Φρύξ ἐκεῖνος ὁ Μίδας, ὁ παρὰ τοῦ Ὀδρύσου μαθὼν. Quo loco Melampi quidem obliviscitur, Cereris solemnia ex Aegypto advexisse crediti; deinde plura cujusque generis specimina proponit, quorum ego tantummodo summas excerpam: *Δηοῦς μυστήρια καὶ (leg. αἱ) Διὸς πρὸς μητέρα Δήμητρα ἀφροδίσιοι συμπλοκαὶ καὶ μῆνις τῆς Δηοῦς, ἧς δὴ χάριν Βριμῶ προσαγορευθῆναι λέγεται* — [ᾠ] *ἰκετηρία Διὸς καὶ πόμα χολῆς καὶ καρδιουλκία καὶ ἀρῆτουργία* [ῃ]. ταῦτα οἱ Φρύγες

[ᾠ] Τὸ τῆς Πέας ἢ τῆς Κυβέλης ἢ τῆς Βριμοῦς ἢ δπως ἂν ἐθέλης ὀνομάζειν Theodoret. Therap. Disp. I. 699. T. IV.

[ῃ] Haec perobscura sunt; καρδιουλκία interpretantur cordis exemptio, quod aptum esset, si Zagrei nex narraretur; huic loco non video qui conveniat. Καρδιουλκεῖν, καρδιουργεῖν, καρδιουῖσθαι et ὀσιουργεῖν Suidas, Hesychius, Etym. M. et Anecd. Bekk. p. 275. eodem fere modo explicant de extorum prosectu, fere ut latinum fls-siculare dicitur ad Martian. Cap. L. I. p. 5. Taubmann. ad Plaut.

τελίσκουσιν Ἀττίδι καὶ Κυβέλη καὶ Κορύβασι —
 Τεθρυλλήκασι δὲ, ὡς ἄρα ἀποσπάσας ὁ Ζεὺς τοῦ
 κριοῦ τοὺς διδύμους ἐν μέσοις ἔρδωψε τοῖς κόλποις
 τῆς Διοῦς, τιμωρίαν ψευδῇ τῆς βιαίας συμπλοκῆς
 ἐκτιννύων, ὡς ἑαυτὸν δῆθεν ἐκτεμῶν (p. 13.) —
 — Κύει μὲν ἡ Δημήτηρ, ἀνατρέφεται δὲ ἡ Κόρη,
 μίγνυται δ' αὖθις ὁ γεννήσας τῇ Φεβδόφατι δρά-
 κων γενόμενος. Σαβαζίων γοῦν μυστηρίων σύμ-
 βολον ὁ διὰ κόλπου θεός· δράκων δ' ἐστὶν οὗτος
 διελκόμενος τοῦ κόλπου τῶν τελουμένων. Κύει
 καὶ ἡ Φεβδόφατα παῖδα ταυρόμορφον ἀμέλει φησί
 τις ποιητῆς εἰδωλίκος Ταῦρος δράκοντος καὶ
 δράκων ταύρου πατήρ, ἐν ὅρει τὸ κρύ-
 φιον βουκόλος τὸ κέντρον [c]. His infulcit

p. 213. Vossius Aristarch. V. c. 46. sed hoc ad aruspicum artem per-
 tinet, quos Plinius XI. 71. sero demum post Ol. CXXVI. cor inspicere
 coepisse tradit.

[c] Pro ἐν ὅρει τό nescio quid proponi possit praeter ἐνερείδει,
 nec liquet addita a Clemente interpretatio: βουκολικὸν οἶμαι τὸ κέντρον
 τὸν νάρθηκα ἐπικαλῶν, ὃν δὴ κάλον (sic) ἀνατρέφουσιν αἱ Βάχαι.
 ubi plura excidisse videntur v. c. βουκόλον οἶμαι τὸν Βάχον, κέντρον
 τὸν νάρθηκα ἐπικαλῶν δῆτα, ὃν — etc. Haec qui solverit, protinus
 se accingat ad alterum poetae sacri nodum in Firmici de Err. Prof. p.
 413. ubi de Mithriacis disserit: Virum abactorem boum colen-
 tes, sacra ejus ad ignis transferunt potestatem, sicut
 propheta ejus nobis tradidit dicens Μικτα βοομυσία xv....
 ο.... κλοπιης... δετε πατὴρ ἀγανοῦ. de quo loco interrogatus Sca-
 liger, ut saltem aliquid responderet, respondit sic corrigi posse:
 Μυκηταο (μυκηταὸ ille, ni fallor, scripsit) βοὸς μύσαι — Κύκλα
 βοοκλοπιης συναιδετε (non συναιδαιτε) πατὴρ ἀγανοῦ, ubi κύκλα
 βοοκλοπιης significare festum in orbem rediens, quod nemo cre-
 det. Ex hac ludicra et araneosa conjectura, quam dudum rejecit
 Gronovius, Grotensius in Amalthea Boettigerana II. 106. longum
 contexuit de cyclis et orbibus sermonem, in quo ne mica quidem veri
 inest, et porro Osanno persuasit ut nomen βοοκλοπιη, tanquam Fir-
 mici auctoritate munitum, Lexicographis offerret Auctar. p. 42. quan-
 quam fatetur, hunc versum, quem Grotensius ex Jul. Firmici Astronomico libris repetit, frustra se quaesi-
 sisse in Aldina. Nimirum quae Christianus ille scripsit de Er-
 rore profanarum religionum, non leguntur in libris Astronomicorum ab
 homine gentili editis.

Proserpinae raptum et sues Eubulei terrae voragine haustas, quorum omnium imaginem mulieres repraesentare in solemnibus oppidatim institutis, Thesmophoriis, Scirophoriis. Postremo Orphei versus de Bacchi crepundiis et violenta morte profert et scurrilem Baubus jocum ab eodem poeta memoriae proditum; quo probabilior existit conjectatio in prioribus quoque exemplis plura esse ex Orpheo repetita. Neque obscurum est in Argonauticorum prooemio, ubi ille carminum suorum argumenta percenset, Theogoniae Orphicae quasi formam delineari tum in priore parte, quam supra §. 5. exhibuimus, tum in sequentibus:

Βριμοῦς εἰδυνάτοιο γονὰς ἦδ' ἔργ' ἀτδήλα
Γηγενέων, οἳ λυγρὸν ἀπ' Οὐρανοῦ ἐστιάξαντο
σπέρμα γονῆς, τό τε πρόσθεν ὄθεν γένος ἐξεγένοντο
θνητῶν, οἳ κατὰ γαῖαν ἀπείριτον αἰὲν ἔασι.
θῆτείαν τε Ζηνὸς ὀρεσσιδρόμον τε λατρείαν
μητρὸς, ἣ τ' ἐν Κυβέλοις ὄρεσιν μητίσατο κούρην
Φερσεφόνην περὶ πατρὸς ἀμαιμακέτου Κρονίωνος.
Μήλου τε καὶ Ἡρακλέους περίφημον ἄμυνξιν,
ὄργιά τ' Ἰδαίων, Κορυβάντων τ' ἄπλετον ἰσχύν
Ἀήμητρός τε πλάνην καὶ Φερσεφόνης μέγα πένθος,
θερμοφόρος θ' ὥς ἦν, ἦδ' ἀγλαὰ δῶρα Καβείρων
χρησμούς τ' ἀρρήτους Νυκτὸς περὶ Βάχχου ἄνυκτος
Ἀήμινόν τε ζαθέην ἦδ' εἰναλίην Σαμοθράκην
αἰπεινήν τε Κύπρον καὶ Ἀδωναιήν Ἀφροδίτην,
ὄργια Πραξιδίκης καὶ ἀρείνης μητρὸς Ἀθῆνης
θρήνους τ' Αἰγυπτίων καὶ Ὀσίριδος ἱερὰ χύτλα^[d].

Hoc loco manifestum quidem est poetam carmi-

[d] In v. 10. φρικώδεα κῆλα πέραυσχον θνητοῖς ἀνθρώποισι ἄκη μετὰ δ' ὄρκια μύσταις. tentabundus conjectabam ἄγη μεγάλ' ὀργονύσταις. Suidas: Ἄγος τὸ ἄξιον σεβάσματος καὶ ἄγη τὰ μυστήρια.

num, quae tum maxime Orphei nomine clarent, argumenta capitulatim describere voluisse, sed utrum plura diversi generis poemata an illud primum opus de rerum ortu inscriptum ob oculos habuerit, dijudicari vix poterit. Quoniam vero quae antecedunt maximam habent cum Theogoniae argumento similitudinem, cetera quoque huc referri licebit, sin minus omnia, certe pleraque et maxime illos *χρησμούς Νυκτός περὶ Βάχχου ἀνακτος*, hoc est de sexto rege Jovem subsequuturo (v. §. 38.) et quae de hominum ortu dicuntur (v. §. 35.) Brimo quidem Rhea esse videtur[*]. Terrigenae Gigantes, qui ex Urani exsecti sanguine procreati sunt, ἀπ' Οὐρανοῦ ἐστάξαντο λυγρὸν σπέρμα γονῆς i. e. destillarunt a Coelo, tetrum ab inguine virus. De sequenti versu et servitute Jovis consilium non suppetit; Jovis quoddam supplicium indicari videtur incestum matris voluntario servitio expiantis, quo sumto *λατρεία Μητρός* (nisi forte *ἀλιτρεία* violatio scribendum) erit servitus apud Matrem; si ille *μνηστείαν τε Ζηνὸς ὀρεσσιδρόμοιό τ' ἀλητύν* scripsisset, nemo haereret. Natam ex incestu Proserpinam Rhea, quae eadem est Ceres, adversus patris libidinosi insidias vindicatura abscondidit multisque praesidiis, quae Nonnus enarrat circumsepsit; quo pertinere arbitror quae proximo versu dicuntur ἃ τ' ἐν Κυβέλοις ὄρεσιν μητίσαστο κούρην. Hoc vero loco nullam fieri de Zagreo Proserpinae filio mentionem jam dudum miratus nomen Ἥρα-

[*] Terram significari putat Sellius Observ. c. 18. p. 181.

κλῆος, quod hic importune intermiscetur, in suspicionem vocare coepi, nec jam dubito quin verum tetigerim, sive poeta ita scripserit:

*Περσεφόνην πέρι· Πατρὸς ἀμαιμακέτου Κρονίωνος
μειλιχίην, καὶ Ζαγρῆος περίφημον ἄμυν*

sive simili quodam modo. Nomine *μειλιχίη*, quod a tralaticia scriptura *Μήλου* seu *Μήχου* non nimis distat, significari potest placatio, deprecatio, qua stuprator iram matris lenire studuit, quod eum violata Rhea fecisse testatur Clemens. Hermannus *Εὐβούλου τε καὶ Ἡρακλέους* corrigens poetam de Herculis et Plutonis pugna loqui censeat, cui hoc obstare videtur, quod in illo prooemii loco carminum Orphicorum, quae tunc temporis noscebantur, argumenta exponi apparet, Herculis autem res gestas ab Orpheo perscriptas esse non constat, neque omnino veri simile est, Argonauticorum scriptorem, si carmen ejusmodi heroicum cognitum habuisset, id hoc loco, quo de Cerere et Proserpina loqui instituit, interrupta temporum serie commemoraturum fuisse. Quemadmodum autem in Theogonia Orphica compressionem Proserpinae et Zagrei partum ejusdem deae raptus subsequitur, ita prooemii auctor uno interjecto versu, quo Corybantum et Idaeorum Dactylorum mentio continetur illi narrationi conjunctissima, continuo addit

Δήμητρός τε πλάνην καὶ Περσεφόνης μέγα πένθος.

Quaquam hanc fabulam singulari Orphei carmine expositam fuisse Justinus nos docet Cohort. XVI.

81. (17.) τοῦ Ὀρφέως

*Μῆνιν ἄειδε θεὰ Διμήτερος ἀγλαοκάρπου
ἐν ἀρχῇ τῆς ποιήσεως εἰρηκότος, "Ομηρος*

Μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος

γέγραφε, quod Homeri furtum Tzetzes quòque in Exeg. p. 26. exagitat, pluribusque exemplis coarguit[*]. Hocçine carmen an ille Theogoniae locus significetur in Argonaut. v. 1196.

*ὦν πέρι μῦθον ἅπαντ' ἔκλυες, Μουσαῖε δαΐφρον,
ὥς ποτε Φερσεφόνην τέρεν' ἄνθεα χερσὶ δρέπουσαν
ἔξῳπαφον συνόμαιμοι — —*

injudicatum relinquo; sed de insula Jernide quae dicuntur manifestum est, Theogoniae auctori ignota fuisse. Ceterum, licet Ceres plures habuerit irascendi causas tamen hanc ejus *μῆνιν*, quam Orpheus cantu celebravit, non Jovis iterato flagitio sed Orci rapina excitatam esse colligimus ex epitheto *ἀγλαόκαρπος* et quia Proserpinae luctus Cererisque errores et Thesmophoriorum institutio aptiorem praebebant carmini pangendo materiam quam prior controversia.

Haec fere sunt Theogoniae Orphicae residua; in quibus ordinandis et interpretandis fateor me saepius numero conjecturam sequutum esse, nec recuso quin alii a me dissentiant; quin adeo gratulabor mihi, si quis non solum hoc dixerit, quod dictu facillimum est, aliud sibi aliud mihi probabilius videri, sed etiam idoneis argumentis suam confirmaverit sententiam. Nunc vero ad ea progrediar Orphei dicta, quae quum nulli certo loco

[*] Hinc suppleant lacunam Chron. Par. L. 26. [Ὅρμευς τήν] αὐτοῦ ποιήσιν ἐξέθηκε Κόρης τε ἠρπαγὴν καὶ Διμήτερος ζήτησιν.

assignata sint, cum Theogoniae argumento plus minusve similitudinis habent, nec quidquam causae est, cur ad aliud carminum genus adscribantur.

CAP. VI.

Fragmenta mythica incerta.

I. Martyrium Theodoti Ancyрани et Sept. Virg. c. XXIV. 124. T. IV. Gall. Ὅρφευς λέγει ὅτι Ζεὺς τὸν ἴδιον πατέρα ἐφόνευσε καὶ ἔσχε τὴν ἰδίαν μητέρα Πέαν, καὶ γεννᾶται ἐξ αὐτῶν ἡ Περσεφόνη, ἣν καὶ αὐτὸς ἐμίανε, καὶ τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν ἔσχεν Ἄρτεμιν, ἣν καὶ ἐμίανεν ἐν Δῆλῳ παρὰ τῷ βωμῷ, καὶ ὁ Ἄρης τὴν Ἀφροδίτην καὶ ὁ Ἥφαιστος τὴν Ἀθηνᾶν· quorum pars exigua legitur in Ruinarti Act. Sinc. p. 357. De Jovis paricidie quod dicitur merum somnium est; Dianam a germano fratre loco sanctissimo vitiatam esse si rescivissent Apologetae, non tacuissent, opinor; fabulam ipsam volutabro Orphico non indignam esse mox patebit.

II. Schol. Apoll. III. 1. Ὅτι θαλιῶν εἰσι προστάτιδες αἱ Μοῦσαι ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς δεδῆλωται
 Οὐδέ τι λήθονται Μουσέων βροτοί· αἱ γὰρ ἔασι
 κόρανοι, οἷσι μέμλε χορὸς θαλῖαι τ' ἐρατειναί.
 et ibidem: ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς εὐρέτις ὀρχήσεως ἡ Ἐρατὴ παραδίδοται.

III. Proculus in Tim. III. 158. οἱ θεολόγοι τὴν μὲν εἰς Ἀσκληπιὸν ἀναφέρουσιν ὑγίαν, τὴν

λατρικὴν πᾶσαν τῶν περὶ φύσιν — τὴν δὲ πρὸ Ἀσκληπιοῦ γεννῶσι τῇ δημιουργίᾳ ἐφεστῶσαν τῶν πραγμάτων, ἣν παράγουσιν ἀπὸ Πειθοῦς καὶ Ἔρωτος. Hanc Amoris filiam ignoro.

IV. Syrianus in Met. p. 33. tempus Orpheus ipsum primum vocabat, orcum vero id est juramentum ipsum primum ut septum est custodia aliorum, procedentem vero ab eo in haec duo universorum principia perfectionem nominavit tempus etc. Haec quoque non dubito quin in Theogonia explicata sint, sed quid significant, ex graeco exemplari intelligi poterit.

V. Schol. Pind. Pyth. III. 96. λέγεται ὁ Ἀσκληπιὸς ἀναστῆσαι Ἰππόλυτον· οἱ δὲ Τυνδάρεων, ἕτεροι Καπανέα, οἱ δὲ Ἰλαῦχον, οἱ δὲ Ὀρφικοὶ Ὑμέναιον. Idem Scholiastes Eur. Alc. v. 2. tradit Apollodoro auctore III. 10. 12. qui Hymenaeum ab Aesculapio in vitam revocatum dicit ὥς οἱ Ὀρφικοὶ λέγουσι. Sextus vero c. Gramm. I. 12. 272. qui hanc fabulam accurate exsequitur et cuiusque sententiae auctores nominat, Orphicos praetermittit.

VI. Schol. Apoll. II. 953. Σινώπη Ἀσωποῦ θυγάτηρ κατὰ Εὐμηλον καὶ Ἀριστοτέλη, κατὰ δὲ τινὰς Ἀρεως καὶ Παρνάσσης, ἐν δὲ τοῖς Ὀρφικοῖς Ἀρεως καὶ Ἀγίνης, quae transscripsit Eudocia p. 375. Sinopen Asopi filiam tradunt Plutarch. Lucull. XXIII. 312. T. III. Diod. IV. 72. Martis et Parnassae nemo praeter Orpheum. Sed Theogoniae haec adscribi nolim.

VII. Simplicius in Ausc. L. II. 74. b. *ἔοικεν ἢ ὥς περὶ Θείου τινὸς τῆς τύχης οὔσα δόξα καὶ πρὸ Ἀριστοτέλους παρὰ τοῖς Ἑλλήσι καὶ οὐχ ὑπὸ πρῶτων νομισθῆναι τῶν Στωικῶν, ὥς τινες οἴονται. Καὶ γὰρ Πλάτων ἐν Νόμοις ὥς Θεὸς μὲν πάντα καὶ μετὰ Θεοῦ, φησὶ, τύχη καὶ καιρὸς τὰ ἀνθρώπινα κυβερνῶσι ξύμπαντα. Τὸ δὲ καὶ τινὰς πῶν πόλεων Τύχας τιμᾶν καὶ ναοὺς οἰκοδομεῖν, ὕστερον ἔοικε νομισθῆναι. Οὐ γὰρ ἔχομεν παρὰ τοῖς παλαιοῖς Τυχῶν πόλεων ἱερὰ ἱστορούμενα ἢ ἑορτὰς ἀναγεγραμμένας, καίτοι τὸ τῆς τύχης ὄνομα καὶ παρὰ τοῖς παλαιοῖς τιμώμενον ἴσμεν· ἐν Δελφοῖς δὲ καὶ προκατῆρχεν ἐν ταῖς ἐρωτήσεσιν. Ὡς τύχη καὶ Λοξία τῷ δὲ (sic) τίνι θεμιστεύεις; Καὶ παρ' Ὀρφεῖ δὲ μνήμης τετύχηκε. Fortunam jam Alcmanis temporibus divinos honores consequutam esse legimus Plut. Fort. Rom. p. 261. T. VII. cf. Zoega Antiq. Abhandl. p. 32. sq. Sed Τυχῶν urbium sive Geniorum publicorum templa, quae Valesius ad Socr. H. Eccl. III. 11. 187. ad Eus. VIII. 11. 433. et viri docti ad Bronzi di Ercol. T. II. p. 107. post imperii Romani propagationem condita sunt, unde Graeci exemplum sumsisse videntur. Romani autem non homines solum sed etiam oppida, colonias et singula aedificia hominum ritu nasci et genios suos habere putabant nascentibus adgenitos. Symmachus L. X. Ep. LXI. 442. ut animae nascuntur ita populis natales Genii dividuntur, quae Prudentius L. II. in Symm. 71. pluribus edisserit:*

Sicut variae nascentibus, inquit,
contingunt pueris animae, sic urbibus adfert
hora diesque suum, quum primum moenia surgunt,
aut fatum aut genium, cujus moderamine regnent.

et Quintus Parall. XI. 275.

Οὐ γάρ τι μετατρέπεται νόος αἰνός
αἴσης, ὄντινα πρῶτον ἐπ' ἀνδράσι γενομένοισιν,
ἀνδράσιν ἢ πολλέσσιν ἐπικλώσῃται —

italicam superstitionem sequutus, cujus nulla apud
veteres Graecos vestigia reperiuntur cf. Burmann.
ad Rutil. p. 233. T. II. Hi enim neque publice
urbis vel imperii, nec privatim muneris, redditus,
adoptionis natalem, ut Romani^[a] celebrabant, ne-
que etiam, ut Italiae civitates^[b], annos ab urbe
condita numerabant, Geniorum autem religionis,
cujus causa illa solemnia urbium natalicia insti-
tuta sunt, prorsus expertes erant, antequam cum
Romanis commercia pacis bellicae iniverunt. Exin
vero novimus diem urbis Constantini natalem (τὰ
γενέθλια τῆς πόλεως Zonar. L. XIII. 6.) item An-
tiochiae, Coloniae Brundisinae atque ipsius Ro-
mae, sed nullius urbis a Graecis conditae. Ne-
que enim temporis notam affert Suidas, cujus hoc
testimonium est: Ἀστυδρομία παρὰ Λίβυσιν οἰον-
εῖ τῆς πόλεως γενέθλια καὶ Θεοδαΐσια ἑορτή, ἐν
ᾗ ἐτίμων Διόνυσον καὶ Νύμφας^[c], quod nomen

[a] v. Lindenbrug. ad Censor. c. II. Valer. ad Zosim. IV. 2. P.
Fabri Semestr. L. I. p. 46.

[b] v. Noris. de Epoch. Syromaced. p. 559.

[c] De hoc nihil nos docent Thrigii Cyrenaica. Hesychii glossae:
Ἡρόχια τὰ Θεοδαΐσια et Θεοδαΐσιος ὁ Διόνυσος, Larcherus Sur les
fêtes I. p. 275. T. 48. cum inscriptione Hierapytnensi, in qua Hero-
chia memorantur, apte componit.

ab Amphidromiis tractum unde coeperit ignoratur. Romam, quum in jugo esset luna, natam affirmavit L. Tarutius, nec ejus fata canere dubitavit, sed quod Bartholemius statuit in Mem. Acad. Paris. T. XLI. Hesperum Locrorum Ozolarum numis insignitum thema urbis genethliacum significare, vereor ne a Graecorum opinionibus alienum sit.

VIII. E mythico carmine petiti videntur duo Orphei versus, quos Tzetzes Exeg. p. 26. apponit

Ἔκτῃ ἐν ἡριγενεῖ ροδοδακτύλῳ ἀργυροπέλῃ

et

Ζεὺς Κρονίδης βασιλεὺς ὑπὲρ ἅνθρωπος αἰθέρι ναίων.

quibus p. 127. tertium adjungit ambiguae correctioni obnoxium

*Ὑπνον, ὃς οὐκ ἔῃ με λιγὸν ἐπὶ βλεφάροισιν λαβεῖν
ἱστάμενος ἀπαλοῖς ὀνείρασιν ἂν πᾶσαν ὄρῳην*

sive potius

*Οὐδέ μ' ἔῃ λιγὸν ὕπνον ἐπὶ βλεφάροισιν λαβεῖν
ἱστάμενος ἀπαλοῖς ἐν ὀνείρασι πᾶσαν ἂν ὄρῳην.*

IX. Lutatius ad Theb. IV. 516. „Juxta picturam veterem, in qua haec tormenta descripta sunt et ascensio ad deum, dicit deum Demogorgona summum, cujus nomen scire non licet. Infiniti autem philosophorum, Magorum Persae (sic) etiam confirmant praeter hos deos cognitos, qui coluntur in templis, alium principem et maximum deorum ceterorum ordinatorem — de cujus genere sunt soli sol et luna; cetera vero astra nominantur, quae ejus clarescunt spiritu,

„auctore Pythagora et Platone et Tagete — Hu-
 „jus nomen dei sciri non potest. Sed quum Magi
 „vellent virtutis ejus comprehendere singulas ap-
 „pellationes, has per naturarum potestates abu-
 „sivo modo designarunt, et quasi plurimorum
 „numinum nobilitate deum appellare conati sunt,
 „quasi ab affectu ductis rei cujusque vocabulis.
 „Sicut Orpheus fecit et Moyses et Esaias et his
 „similes.“ Verba postremis proxima mendose
 scripta nec ab Heynio in Opusc. III. 303. in qua-
 drum redacta sunt; sed sententia claret, unius
 dei effectus varios pro variis censerì, nu-
 minibus^[cc] illaque nominum divinorum multi-
 tudine tum ab aliis tum etiam ab Orpheo multi-
 plices summi numinis virtutes declaratas esse.
 Hymnos Orphicos, ex quibus deorum multitudo
 potius quam unitas cognoscitur, ab illo Statii in-
 terprete denotari verisimile non est; sed sacros
 sermones, quibus Christiani ipsi ad causae suae
 confirmationem uti solent, ei cognitos fuisse si
 quis statuatur, libenter accedam. Quoniam vero de
 Demogorgone, deo magico, sermo incidit, matu-
 rum videtur, de illis CCCLX. vel CCCLXV. diis,
 quos Justinus, Theophilus et Lactantius Orpheo
 exprobrant^[d] nostram qualemcunque exprimere

[cc] Macrobbi verba sunt Sat. I. 17. cf. Serv. ad Georg. I. 5.
 Maximus grammaticus paganus in Epist. ad Augustin. XVI. p. 15. T.
 II. unum esse deum summum sine initio, sine prole na-
 turae quis neget esse certissimum? Hujus nos virtutes
 per mundanum opus diffusae multis vocabulis invoca-
 mus, quoniam nomen ejus cuncti proprium ignoramus.

[d] v. C. VI. §. 2. N. VI. Julianus amans ter centum
 millia divum Prudent. Apoth. V. 520. exaggeratio est poetica, for-
 tasse ex Hesiodio τρις μύριοι ἄδνατοι.

conjecturam. Etenim recordanti mihi sacrorum
magicorum Virg. Aen. IV. 510. ubi Dido

Tercentum tonat ore deos, Erebumque Chaosque
tergeminamque Hecaten — —

injecta est cogitatio, hunc numerum pro illo Orphico, quem versus respuit, substitutum, eumque proprium fuisse cerimoniarum Acheronticarum, quibus Orpheum praefecit societas impiorum. v. P. I. C. I. §. 3. Apud Ovid. Met. XIV. 366. Circe verba venefica dicit ignotosque deos ignoto carmine adorat; qui sine dubio ad illam numerosam deorum magicorum familiam pertinent. Ignoti autem dii dicuntur partim quorum nomen genusque aut nunquam memoriae proditum aut temporis diuturnitate oblitteratum est, ut multis in locis θεοὶ ἄγνώτες sive ἄγνωστοι culti sunt. v. Siebelis ad Paus. I. 1. 4. qui-que in commune Lares viales, compitales et hostilii (id est, ni fallor peregrini) vocantur^[e], partim vero etiam ii, quorum nomen horrendum et ineffabile solisque rituum arcanorum cultoribus gnarum habetur, sicut Tiresias apud Statium l. c. compellat triplicis mundi summum, quem scire nefastum, et Osidii Medea v. 334. voce vocans Hecaten et non memorabile numen. Cujus generis ignorabilium deorum multitudinem in infinitum auxit Magorum vanitas nomina barbara et inaudita ad credulorum stuporem coacervantium,

[e] Sic Mopsus ap. Valer. Flacc. III. 426. caesorum manes placaturus Circum humiles aras, ignotaque nomina divum instituit.

unde facilis erat ad illum numerum progressus, quo Virgilius et Orpheus usi sunt. Basilidae CCCLXV. coelos et angelos, aliasque Orientalium superstitiones, quibus Heynius deorum ignotorum et inenuntiabilium ortum illustrare studuit [†], huic disputationi immisceri haud tempestivum videtur.

X. Versus ignoti auctoris, quos Stobaeus servavit Ecl. I. c. 111. 30. p. 68. multisque locis emendavit Hermannus Opusc. T. II. 248.

Ἡρακλῆος κρατεροῦ, ὃς γὰν ἐκάθαρεν ὕπασαν,
 πετροβάτου τε θεοῦ, Πανὸς νομίῳ βρονάκτα,
 θνατῶν τ' ἱατῆρος Ἀσκληπιοῦ ὀλβιοδῶτα,
 πρεσβίστας τε θεοῖς Ὑγιέας μειλιχοδώρον,
 ναυσὶ τ' ἐν ὠκυπόροισι Διοσκούρων ἐπιφάντων,
 Κουρήτων θ', οἳ μὰτρί Διὸς ῥέα ἔντι πάρεδροι,
 καὶ Χαρίτων μεμνᾶσθαι ἐν ἔργῳ παντὶ μέγιστον,
 ἧδὲ Χρόνου παίδων Ὠρεῶν, αἳ πάντα φύοντι,
 Νυμφᾶν τ' ὠρεῖαν, αἳ νάματα κάλ' ἐφορῶντι,
 ὕμμεῶν τ', ὧ Μοῖσαι, Διὸς ἔχγονοι, ἄφθιτοι ᾠδαῖς.

Heerenius sine ulla idonea ratione Orphicis tribuit; nam genus hoc dicendi et epitheta deorum in multis veterum carminibus inveniuntur, neque illa Herculis et Dioscurorum veneratio Orpheo convenit, utrorumque aequali; quanquam idem in Hymnis non solum hos sed etiam Aescu-

[†] De dei nomine inenuntiabili et si quis enuntiet, valentissimo, Etruscam fabulam refert Lutatius similem iis quae de nomine dei tetragrammato dicuntur. Neque persuadet mihi Heynius nomen Demogorgon e Demiurgus corruptum esse, quod jam prius Galeo ad Jambl. de Myst. p. 267. aliaque in mentem venit cf. Van Dal. de Idol. VIII. 481. Pronapides, quem Bocatius et Natalis narrant in Protocosmo de Demogorgone tradidisse, fabulosus auctor videtur tum aliis Byzantiorum lectus tum etiam J. Diacono in Alleg. Hes. v. 979. πολλὰς ἂν εὖρης τὰς χρήσεις (nominis θεός) οὐ παρ' Ὀμήρῳ μόνον ἀλλὰ καὶ παρ' Ἡσιόδῳ καὶ Ὀρεεῖ καὶ Προναπίδῃ, τῷ Ὀμήρου καθηγητῇ.

lapium multo post ipsum inter deos relatum veneratur^[g]. Num aliqua Orphicorum carminum dorice scripta fuerint, quod negat Hermannus, alio loco disceptavimus.

XI. De Dionysi itineribus Orpheum vel in Theogonia vel in alio carmine exposuisse intelligitur ex Argon. v. 735. ^[h]

XII. Zarottus ad Ibin v. 472. Atrax quum Jupiter filiam ejus compressisset, quae etiam Thyion est appellata, unde Aristarchus Thyiades sacrificantes Baccho dictas ait, et ab Orpheo Myse nuncupata etc. Vellem sponsorem secum adduxisset. Sed hic insistimus.

CAP. VII.

De Theogoniae Orphicae antiquitate.

§. 1.

Omnium, quae hactenus tractata sunt, difficillima est quaestio de carminum horum auctore et auctoris aetate; ad quam solvendam neque tam

[g] Theodoretus Serm. de Mart. VIII. 596. T. IV. Aesculapium temporibus Trojanis nondum ad hunc honorem evectum esse demonstrat veterem sine dubio auctorem sequutus, cui Hymnos Orphicos aut ignotos aut contemptu praeteritos fuisse necesse est. Nec aliter statuendum de Chronographis, qui Dioscuros quinquagesimo et tertio post Herculem anno consecratos esse censuerunt. v. Apollod. Fragn. p. 410.

[h] Quae Apollonius Arg. I. 497. Orpheum de ortu rerum canentem inducit, hic referre supervacaneum duxi, quoniam Chironi quoque Sil. Ital. XI. 453. Sileno aliisque poetae carmina cosmogonica suo arbitratu affingere solent.

inopes sumus argumentorum, ut ne conjecturam quidem afferre possimus, neque tam instructi a subsidiis, ut ulterius provehi liceat. Etenim versusum Orphicorum, quos Proculus caeterique aequalium bene multos afferunt, apud veteres scriptores nullus legitur; neque ab hac quidem parte quidquam obstat, quominus totam illam Theogoniam vel a Platoniciis ipsis vel paullo ante eos compositam putemus. Attamen apud Platonem duo leguntur Orphei versus de Oceani et Tethyos nuptiis v. §. 12. quos nemo Theogoniae adscribere cunctabitur. Neque hoc unicum est carminis a Platone lecti indicium. Nam praeter alia Lycophro augur, quem idem in Euthyphrone cum Socrate disserentem inducit, impio patris accusandi consilio deorum auctoritatem, Jovis imprimis et Saturni, praetendit, quorum alter patrem exsecuerit, alter in Tartarum abjecerit, Socratique quarenti numquid eorum, quae de deorum discordiis et certaminibus a poetis dici et in sacris ipsis effingi soleant, fide dignum ducat, ille non solum haec sibi verissima videri profitetur, sed etiam alia atrociora, quae ignota plerisque Socrates ipse, si audiverit, vehementer sit admiraturus p. 6. B. c. VI. Quod nescio quid esse possit nisi Saturni exsectio, Zagrei interfectio aliorumque deorum facinora in carminibus Orphicis nec usquam alibi tradita. Et hanc quasi officinam fuisse fabularum abnormium et monstruosarum, clarius indicat Isocrates Paneg. c. XVI. 379. Poetae quidem, inquit, qui servitia, furta et adulteria

diis immortalibus affingere non reformidarunt, etsi digna piaculo poena non sunt affecti, tamen vitam vagam et inopem tolerando, pars etiam luminis coecitatem perpessi, suppliciorum dederunt satis — Ὅρφεὺς δὲ μάλιστα τοιούτων λόγων ἀψάμενος διασπασθεὶς τὸν βίον ἐτελεύτησε. Eadem indignatur Origenes c. Cels. VII. 54. p. 773. Ruae. p. 368. Spenc. Κέλσος Ὅρφέα φησὶν ὁσίῳ χρησάμενον πνεύματι καλῶς βεβιωκέναι· θαυμάζω δὲ εἰ μὴ καὶ Κέλσος διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς φιλονεικίαν νῦν μὲν ὕμνεϊ Ὅρφέα, ὅτε δὲ ἐνετύγχανεν αὐτοῦ τοῖς ὡς περὶ θεῶν ἀσεβέσι μύθοις, οὐκ ἀπεστρέψατο τὰ ποιήματα, ὡς μᾶλλον τῶν Ὅμηρου ἄξια ἐκβάλλεσθαι τῆς καλῆς πολιτείας. Καὶ γὰρ πολλῶ χείρονα περὶ τῶν νομιζομένων εἶπε θεῶν Ὅρφεὺς ἢ Ὅμηρος. Et pariter alio loco L. I. 335. (p. 16.) Αἶνον καὶ Μουσαῖον καὶ Φερεκύδην καὶ Ζωροάστρην φήσας περὶ τῶνδε διειληφέναι καὶ ἐς βίβλους κατατεθεῖσθαι τὰ ἐαυτῶν δόγματα καὶ πεφυλάχθαι αὐτὰ μέχρι δεῦρο — καὶ ἐκὼν μὲν ἐπελάθετο τοῦ περὶ τῶν νομιζομένων θεῶν μύθου, ὡς ἀνθρωποπαθῶς ἀναγεγραμμένου μάλιστα ὑπὸ Ὅρφεως[*]. Itaque non mirandum est, quod Dio-

[*] Nescio an huc spectent Damascii verba a Galeo ad Phurn. XVII. 178. evulgata, Orpheum παραχαράττειν τῆς παλαιᾶς θεολογίας τὴν ὑπόθεσιν. quae in Editt. frustra requiro. Παραχαράττειν τὴν πλῆσιν Socrat. Hist. Eccl. I. 23. p. 58. τὴν ἀλήθειαν Didymus de Trinit. II. 11. 243. τὴν ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων εἰσέτι σὺν φυλαττομένην παράδοσιν Sozom. H. Eccl. VI. 26. τοὺς θεσμούς Cyrill. Hieros. Catech. IV. 22. p. 66. παραχαράττει τῆς εἰρήνης Theophylact. Exc. Legg. p. 180. τῆς φύσεως Suid. s. Σπάρδων. Αἰνῶνιαν ἀπαραχάρακτον Galen. de Antid. L. II. 5. 905. D. T. XIII. quanquam proprie in numis dicitur παραχαράττειν, quod in sigillis παραποιεῖν. Suidas: Ὑπόχαλκον χρυσίον τὸ παραχαράξιμον, quod Lexicis deest.

genes Laert. in Prooemio Orpheum a quibusdam sapientum numero adscriptum hoc honore indignissimum judicat: Ἐγὼ δὲ, εἰ καὶ τὸν περὶ θεῶν ἐξαγορεύσαντα τοιαῦτα χρὴ φιλόσοφον καλεῖν, οὐκ οἶδα· τίνα γὰρ δεῖ προσαγορεύειν τὸν πᾶν τὸ ἀνθρώπινον πάθος ἀφειδοῦντα τοῖς θεοῖς προστρῖψαι καὶ τὰ σπανίως ὑπὸ τινων ἀνθρώπων ἀσχαρογούμενα καὶ τῷ τῆς φωνῆς ὄργάνῳ [22]. Nonnus Expos. in II. Invect. c. XVIII. 526. Orpheus per fabulosa symbola deorum seriem essentiaeque modos, actiones, facultates describit. Has autem fabulas turpiter atque obscoene confingit. Hae vero carminum Orphicorum turpitudines, quae mox clarius patescent, poetae cultores ad hanc redegerunt necessitatem, ut eum omnia figurate et symbolice dixisse contenderent eaque excusatione tum cruenta deorum facinora tum nefandas libidines ab hominum odio et contemptu vindicarent. Proculus in Theol. I. 4. 9. ἔστι δ' ὁ διὰ συμβόλων τὰ θεῖα μηνύειν ἐπιέμενος (λόγος) Ὀρφικὸς καὶ τοῖς θεομυθίας γράφουσιν οἰκεῖος. Plutarch. de Pyth. Orac. XVIII. πρότερον μὲν ἐν ποιήμασιν ἐξέφερον οἱ φιλόσοφοι τὰ δόγματα καὶ τοὺς λόγους, ὥσπερ Ὀρφεὺς καὶ Ἡσίοδος καὶ Παρμενίδης. Julianus Or. VII. 215. B. (401.) φαίνονται πολλοὶ καὶ τῶν φιλοσόφων αὐτὸ (τὸ μυθογραφεῖν) καὶ τῶν θεολόγων ποιήσαντες, ὥσπερ Ὀρφεὺς μὲν ἐνθέως φι-

[22] Verba τίνα δεῖ προσαγορεύειν Fr. Rudolphus in Comment. Plat. p. 111. delet ut extrinsecus illata et conjungit καλεῖν οὐκ οἶδα, quae correctio non displicet.

λοσοφίας etc. Sed haec minus diserta sunt quam quae sequuntur tum ejusdem Juliani tum aliorum testimonia. Ille igitur in Or. VII. 217. (405.)

φιλοσοφίας γοῦν οὐχ ὑπὲρ τῶν τελειοτικῶν μύθων, οὓς παρέδωκεν ἡμῖν Ὀρφεύς — τὸ γὰρ ἐν τοῖς μύθοις ἀπεμφαίνον αὐτὸ τοῦτο προσποιεῖται πρὸς τὴν ἀλήθειαν. "Ὅσῳ γὰρ μᾶλλον παράδοξόν ἐστι καὶ περατῶδες τὸ αἰνίγμα, τοσοῦτο μᾶλλον ἔοικε διαμικρύνεσθαι μὴ τοῖς ἀποθεν γεγεμένοις (sc. φαινόμενοις) πιστεύειν ἀλλὰ τὰ λεληθότα περὶεργάζεσθαι [β]. Eodem receptaculo utitur Philostratus Heroicc. II. 693. dum affirmat ea quae de deorum rixis ab Homero turpiter dicta videantur, τὸν Ὀρφεὺς φιλοσοφῆσαι τρόπον. Item Plutarchus De Daedal. Fragm. IX. 1. 754. quum persuadere vellet, vetustissimos philosophos decreta sua fabularum et symbolorum quasi transennis obstruxisse, prae ceteris ad probandum affert carmina Orphica mythosque Phrygios ὅτι μὲν ἡ παλαιὰ φυσιολογία καὶ παρ' Ἑλλήσι καὶ βαρβάροις λόγος ἦν φυσικὸς ἐγκεκαλυμμένος μύθοις τὰ πολλὰ, δι' αἰνιγμάτων καὶ ὑπονοιῶν ἐπίκρυφος καὶ μυστηριώδης θεολογία, δῆλόν ἐστιν ἐν ταῖς Ὀρφικοῖς ἐπεσι καὶ τοῖς Αἰγυπτιακοῖς καὶ Φρυγίοις λόγοις etc. qua comparatione manifestum fit, fabulas Orphicas illis, quae de Osiri et Agdisti feruntur, insolentia et turpitudine similes et eadem excusatione sublimioris intellectus comprehensas

[β] In eadem Orat. VII. 205. τὴν μὲν ἀρχὴν ὁπόθεν εὗρεθῃ ὁ μῦθος καὶ δεῖς ὁ πρῶτον ἐπιχειρήσας — οὐ μᾶλλον εὐροί τις ἂν ἡ εἰς ἐπιχειρήσειε τὸν πρῶτον σπαρέντα ἢ χρημψάμενον ἀναζητεῖν, scribendum videtur τὸν πρῶτον πταρόντα.

fuisse. Quae defensionis ratio quorsum excesserit et ad quam incredibiles ineptias protracta fuerit, si quis adhuc parum cognitum habuit, ex ipsis veterum testimoniis cognoscet. Clemens Homil. V. 18. 667. *Χρύσιππος*, inquit, ἐν ταῖς ἐρωτικαῖς ἐπιστολαῖς καὶ τῆς ἐν Ἀργεὶ εἰκόνης μέμνηται πρὸς τῷ τοῦ Διὸς αἰδοίῳ φέρων τῆς Ἥρας τὸ πρόσωπον· cuius picturae a Theophilo quoque memoratae ad Autol. III. 3. 382. [c] exemplum in Heraeo Samio fuisse necesse est, nisi memoria fellit Origenem c. Cels. IV. 48. 540. haec scribentem: *Χρύσιππος παρερμηνεύει γραφὴν τὴν ἐν Σάμῳ, ἐν ἣ ἀξήτοποιοῦσα ἡ Ἥρα τὸν Δία ἐγγράπτο· λέγει γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῦ συγγράμμασιν, ὅτι τοὺς σπερματικούς λόγους τοῦ θεοῦ ἡ ὕλη παραδεξαμένη ἔχει ἐν ἑαυτῇ εἰς κατακόσμησιν τῶν ὕλων. Ὑλὴ γὰρ ἡ ἐν τῇ κατὰ τὴν Σάμῳ γραφῇ ἡ Ἥρα, καὶ ὁ θεὸς ὁ Ζεὺς·* cui picturae Ansaldo De sacr. et publ. cultu pictar. tabul. 148. componit illa ἀσεβῆ γράμματα, quae Aristides in templis deorum proponi indignatur. Chrysippum vero quum constet in exornandis Orphei fabellis multum operae consumsisse (v. P. I. c. IV.) in promptu est conjectura, eodem loco et hanc Parrhasianae tabulae interpretationem ab eo propositam et illud spurcissimi poetae commentum quaque machina ad physiologiam traductum esse. Nam quod Clemens illud ex epistolis amatoriis profert, nihil

[c] Hos locos, quibus in Diss. de Mort. Bacch. usus sum, postea composuit Baguetus De Vita et script. Chrysiippi, in Annal. Acad. Lovan. T. IV. 348.

impedit, quominus virum illum in scribendo immodicum, rem eandem, ut polygraphi solent, pluribus locis tractasse putemus; eoque nos adducit Diogenes ipse VII. 188. *Χρύσιππος ἐν τῷ περὶ ἀρχαίων φυσιολόγων αἰσχροῦς τὰ περὶ τὴν Ἥραν καὶ τὸν Δία ἀναπλάττει.* Jam non dubium est, quin τὰ περὶ τὴν Ἥραν καὶ τὸν Δία sint illa αἰσχροπορούμενα τῷ τῆς φωνῆς ὁργάνῳ, quae idem Diogenes Orpheum, physiologorum antiquissimum, diis affricuisse affirmat. Neque non possum Orphei locum demonstrare, quem illi ob oculos fuisse veri simillimum sit. Eustathius enim ad Dion. v. 1. versus illos, quos supra cursim praeterimus

*Κύκλον τ' ἀκαμάτου καλλιθέου Ὠκεανοῖο
ὅς γαίαν δίνῃσι πέριξ ἔχει ἀμφιλιζας*[^d]

ex ignoto Orphei carmine affert: *Ὀρφεὺς ἐν τῷ περὶ Διὸς καὶ Ἥρας φησι.* Quo titulo non peculiare quoddam carmen Orphei sed particula carminis, ut mos fert Grammaticorum, denotari videtur, et quidem ea, qua Iunonis cum Jove congressus exponeretur similis illi, quem Homerus celebrat, et ab eodem initio inductus sed exitu foedior. Denique ipsa verba *κύκλον τ' ἀκαμάτου* non dubito quin expressa sint ex illis versibus II. XIV. 301.

*Ἔρχομαι ὀψομένη πολυφόρβου πείρατα γαίης
Ὠκεανόν τε θείων γένεσιν καὶ μητέρα Τηθύν.*

quibus Juno fictam profectionis causam reddit. Id

[^d] In Scholiis a Bernhardyō editis ad. v. 3. *Ὀρφεὺς ἐν τῷ περὶ Διὸς καὶ Κόρης φησι*
Κύκλον τ' ἀέναον καλλιθέου Ὠκεανοῖο
γαίαν δίνῃσιν περὶ νιν ἔχει ἀμφιέλισσε.

apud Orpheum prooemium foedissimae volutatio-
 nis, cujus simulacris Pagodae Indicae exornatae
 sunt ab Orphei magistris Brachmanibus, ut placet
 illis qui Musae, noster amor, Libethrides,
 ab ovo usque ad mala citant. Neque solum nar-
 ratio utriusque poetae similis sed etiam paria de
 his lusibus hominum judicia fuere, partim im-
 probam fingendi licentiam detestantium partim
 symbola et occultos sensus olfacientium. Proculus,
 ut uno defungar exemplo, in Polit. p. 388. πάν-
 τα, inquit, κατὰ τὸν θεολογικὸν τρόπον Ὀμήρου
 τὰ περὶ συνουσίας λέγεται τοῦ Διὸς καὶ Ἥρας. et
 in universum veteres allegoriarum artifices, quae
 isto modo a poetis tradita essent, ad naturae vi-
 res progenetrices referre itaque interpretari sole-
 bant, ut non deorum stupra et libidines sed ele-
 mentorum congressus coetusque significari vide-
 rentur. Proculus in Parm. L. II. 214. οἱ θεολόγοι
 ταῦτα αἰνίσσονται διὰ τῶν ἱερῶν γάμων. ἀπλῶς
 μὲν γὰρ τὴν κοινωνίαν τῶν θεῶν αἰτίων μυστι-
 κῶς γάμον προσαγορεύουσι· ταύτην δὲ ποτὲ μὲν
 ἐν τοῖς συστοίχοις ὁρᾶσι καὶ καλοῦσι γάμον Ἥρας
 καὶ Διὸς, Οὐρανοῦ καὶ Γῆς, Κρόνου καὶ Ρέας,
 ποτὲ δὲ τῶν καταδεστέρων πρὸς τὰ κρείττονα καὶ
 καλοῦσι γάμον Διὸς καὶ Ἀθήνητος, ποτὲ δὲ ἔμπα-
 λιν τῶν κρειπτόνων πρὸς τὰ ὑφειμένα καὶ καλοῦσι
 Διὸς καὶ Κόρης γάμον T. IV. Cousin. Quo in
 argumento haud dubie versatus est Hipparchi
 Stagiritae liber τί τὸ ἄρξεν καὶ θῆλυ παρὰ τοῖς
 θεοῖς καὶ τίς ὁ γάμος Suid. T. II. p. 139. for-
 tasse ad istam rationem, quam exponit homo

ethnicus apud Arnobium L. V. p. 106. Qui dicit cum sua concubuit Jupiter matre, non incestas significat Veneris completiones, sed Jovem pro pluvia^[e], pro tellure Cererem nominat; et qui rursus perhibet lascivias eum exercuisse cum filia, nihil de foedis voluptatibus loquitur, sed pro imbris nomine ponit Jovem, in filiae significatione sementem; quae exempla ab Orpheo potissimum petita sunt, neque tamen me permovent ut Scholiastae lectionem ἐν τῷ περὶ Διὸς καὶ Κόρης alteri praeferam. Haec autem allegorica delinimenta non a Stoicis demum sed jam multo prius ascita reor non solum ad excusandas poetarum fabulas, qui Jovis et Junonis^[f], Cereris et Jasionis, Ariadnae et Liberi^[g], Adonidis et Veneris, aliorumque deorum atque heroum^[h] amores et nuptias quasi ex composito celebrarunt, sed etiam ad commendationem solennium publicorum et privatorum, quibus idem argumentum subjectum erat. Lactantius Inst. I. 17. 8. Nobilissimum templum Junonis est Sa-

[e] Augustin. Civ. IV. c. 11. Jupiter terram tanquam jugem eandemque matrem fecundis imbribus et seminibus fetat. Hinc et etymologia illa Ζεὺς παρὰ τισι Δεὺς λέγεται ἀπὸ τοῦ δεῦν τὴν γῆν Cornut. II. 141. Etym. M. 408. 52. unde Δεύσιον vocatur locus Jovi pluvio consecratus Lyd. de Mens. p. 96. Cetera, quae huc pertinent, jamdudum alii composuerunt, Column. ad. Enn. Fr. p. 181. Wernsdorf. Epimetr. ad Pervig. T. III. 538. Valckenar. Diatr. c. V. p. 31. Wakefield. ad Lucr. I. 250.

[f] Pindarus ἐν Διὸς γάμῳ laudatur ab Aristide v. Fragm. p. 562. B. Hinc Pisander longi carminis exordium duxit Macrobr. Sat. V. 2.

[g] Senec. Oed. v. 500. Xenoph. Symp. IX. 9.

[h] v. Wernsdorf. Praef. ad Epithal. T. IV. p. 462. sq. qui omisit Ἀφροδίτης ἱερὸν γάμον Onest. Epigr. VII. p. 290. T. II. Anall.

mi et simulacrum in habitu nubentis figuratum et sacra ejus anniversaria nuptiarum ritu celebrantur; quod idem apud Gnosios fieri testatur Diodorus V. 72. Nec praetereundum est, apud Athenienses quotannis Regnam sacrorum incertum quo ritu Libero nuptum datam esse Demosth. c. Neaer. 1383. 5. Hesych. s. *Διονύσου γάμος*: nullo certe castitatis suae damno; et Iliensium quoque virgines, antequam nubere, pie casteque deo Scamandro se obtulisse Aeschin. Epist. X. 681. In quibus ut nemo tam inepte sagax erit qui histrionicam sacerdotalem et sacrosanctas libidines olfaciat, ita in mysteriis privatis deorum thalamos et pulvinaria haud raro humanis flagitiis polluta esse summa suspicio est. De solemnibus mysticis loquitur Dio Chr. XXXVI. 453. *τοῦτον ὕμνοῦσι παῖδες σοφῶν ἐν ἀρρήτοις τελεταῖς Ἡρας καὶ Διὸς εὐδαίμονα γάμον*. et apertius Proculus in Tim. I. p. 16. *τὴν αὐτὴν ἐτέροις ἢ τὸν αὐτὸν πλείοσι συζεύγνυσθαι, λάβοις ἂν ἐκ τῶν μυστικῶν λόγων καὶ τῶν ἐν ἀπορρήτοις λεγόμενων ἱερῶν γάμων*. quem ad locum semel aliquando revertet oratio. Nunc, quod coepi, absolvam.

§. 2.

Quoniam igitur obscena illa fabula, quam Isocrates tectius, Diogenes apertissime insectatur, ad Theogoniam Orphicam commodissime referri et, quo loco proposita fuerit, probabiliter ostendi

potest, neque non versus Orphici, quos Plato allegat, huic carmini prae ceteris conveniunt, ea mihi ratio fuit, cur Theogoniam illis, quos nominavi, viris lectitatam esse statuerem sive totam, quantam Platonici triverunt, sive primarias ejus partes. Nec nimium mihi arrogare videor si carmen, de quo Plato et Isocrates ita loquuntur, ut pateat communi tunc literatorum consensu Orpheo assignatum esse, aliquanto prius in hominum manus venisse sensimque ad hanc antiquitatis opinionem quasi ematuruisse dicam. Haud diffiteor me in suspicioso argumento versari. Nam si Galenus in bibliopolarum tabernis libros sibi ipsi inscriptos reperit, quorum nullam literam agnosceret, si illius Viterbiensis Dominicani aequales fabulae paene sub oculis ipsorum confictae crediderunt, Platonis quoque aevo carmen et condita falsariis et pro dudum condito offerri potuit. Sed hoc argumento ita utor ut statim cessurus si quis Theogoniam Orphicam Platone aut recentiorum aut certe non multo antiquiorem esse demonstraverit. Mihi quidem, omnia animo volventi, usque ad Onomacriti aetatem referenda videtur, qua et veterum poetarum scripta curiose conquisita et mysticarum religionum lenocinia cupide appetita sunt. In versibus ipsis, qui supersunt, nihil inest, quod ab illis temporibus dissonet; sermo simplex, purus, neque veterum Epicorum, qui Hesiodum subsequuti sunt, consuetudini dispar; correptiones, caesurae, hiatus nulli nisi legitimi; fabulae singulares quidem et inauditae,

nec tamen illis similes, quas Alexandrini poetae ex remotis obliteratisque fontibus hauserunt. In his duae sic eminent, ut ceteris propemodum officiant, Zagrei interitus, de quo deinceps dicendum erit, et cataposis Phanetis sive omnium deorum in unum Jovem confusio. Hanc Platonici sic interpretantur, ut Orpheus non Platonis quidem sed ipsorum discipulus fuisse videatur. Nam quum ad eam delapsi essent opinionem, ut formas rerum aeternas, secundum quas Plato hunc mundum creatum esse voluit, substantias quasdam esse putarent in divina mente reconditas, Phanetis nomine mundum intelligibilem significari statuerunt, eumque Phanetem sive divinarum notiorum complexum^[1] a Jove mundum adspectabilem condituro, haustu quodam insinuaturn sibi et quasi absorptum esse ita ut omnia quae sint quaeque cogitari possint, ejus mente ac divinitate contineantur. Neque defuerunt etiam hac recentiore memoria, qui de ideis quae dixit Plato, multo prius ab Orpheo dicta esse putarent^[2]. Sed hujus doctrinae Platonis propriae nullum cernitur in versibus Orphicis vestigium, quorum summa huc redit, mundi hujus effectorem Jovem omnium deorum naturas rerumque species in se conciliasse rursusque in lucem edidisse sic ut hoc universum uno et continenti animetur spiritu tanquam sentiens quoddam et intelligens animal. Ad hoc au-

[1] *Tὰς ἰδέας ἐνούσας ἐν τῇ παντελεῖ ζωῇ* Plotin. Ean. VI. L. II. p. 614.

[2] Patricius Discuss. Peripat. T. III. L. V. 326. et ceteri aequalium atque posteriorum usque ad Bruckerum.

tem declarandum poeta pinguis absorptionis, sive quo alio nomine dicere libet, imagine usus est, in quam Hesiodeae fabulae, quae est de Metide^[1], similitudine deductus videtur. Hic autem materialis, ut quam brevissime dicam, pantheismus tam ab Eleaticorum subtilitate, quam a Pythagorae ratione sejunctus: multo quidem argutior videtur et artificiosior quam Hesiodi doctrina cuncta particulatim ex inordinato Chaos producentis, sed idem tam rudi artificio elaboratus tamque ineptis fabulis^[2] implicatus est, ut Onomacriti potius quam Platonis aetati imputari possit. Neque dissimulabo de Platonis loco in Soph. 242. D. τὸ δὲ παρ' ἡμῶν Ἑλεατικὸν ἔθνος ἀπὸ Ξενοφάνους τε καὶ ἔτι πρόσθεν ἀρξάμενον ὡς ἑνὸς ὄντος τῶν πάντων καλουμένων οὕτω διεξέρχεται τοῖς μύθοις, saepe me dubitasse, ne hoc Orphicum carmen, in quo universi unitas rudibus quidem sentiis sed verbis minime obscuris traditur, a Platone sit significatum. Anaximandri certe sententiae cum pantheismo Xenophanis componi non

[1] Schol. Theog. 886. λέγεται ὅτι ἡ Μῆτις τοιαύτην εἶχε δύναμιν, ὥστε μεταβάλλειν εἰς ὅποιον ἂν ἐβούλετο. Πλανήσας οὖν αὐτὴν ὁ Ζεὺς καὶ πικρὰν ποιήσας κατέπιεν ἔγκυνον οὖσαν. Gaisfordius parum apte πιέσας emendat pro ποιήσας, vel ἐπικρατήσας pessime Heynius πλανήσαςαν — καὶ πικρὰν παύσας. Verba εἶχε δύναμιν ὥστε μεταβάλλειν indicant poetam de mutatione quadam formae loquutum esse. Itaque scribendum μυῖαν ποιήσας, quum ei persuasisset ut muscae formam assumeret; nam immutatam omnino devorare non poterat.

[2] In philosophorum Cosmogoniis deorum nomina assumuntur praetermissis fabulis. Plutarch. de Commun. Notion. c. XIII. 345. ὅταν ὁ Ζεὺς εἰς ἑαυτὸν ἀναλύσας τὴν ἕλην ἅπασαν εἰς γένηται καὶ τὰς ἄλλας ἀνέλῃ διαφοράς, quod per Cataposis effectum est. Zeno ap. Diog. VII. 137. θεὸς δημιουργὸς τῆς διακοσμῆσεως ἀναλίσκων εἰς αὐτὸν τὴν ἅπασαν οὐσίαν καὶ πάλιν ἐξ ἑαυτοῦ γεννᾷν etc.

possunt. In ceteris Theogoniae partibus equidem nihil inveni, quod repugnet aetati, quam ei assignavimus; nam neque zonae temperatae mentio §. 7. a Pythagorae et Parmenidis temporibus aliena est^[a] neque quod luna inhabitari dicitur §. 8. neque ista Theocrasia, qua Cereris nomen cum Rhea, Hecatae cum Proserpina, Dionysi cum Sole communicatur^[o]. Solque ipse permiscetur cum Apolline, nisi suum nobis somnium narrat Proculus in Theol. VI. 8. 376. καὶ αὐτὸς ὁ Πλάτων^[*] ὥσπερ καὶ Ὀρφεὺς τὸν ἥλιον εἰς ταῦτόν πως ἀνάγει τῷ Ἀπόλλωνι· ἐκεῖνος μὲν γὰρ διαβήτην λέγει καὶ διὰ πάσης τῆς ποιήσεως κ. τ. λ. Cujus opinionis antiquissimum indicium praebet Menander de Encom. I. 2. p. 30. Φυσικοὶ ὕμνοι, ὅποιοι παρὰ Παρμενίδη καὶ Ἐμπεδοκλεῖ, τίς ἢ τοῦ

[^a] v. Schaubach. Gesch. d. Astron. p. 102.

[^o] Orpheus non solum deos omnes in uno Jove collocat sed etiam in quolibet deo saepe numina cuncta commemorat Ficin. Comm. in Plat. Phaedr. c. X. 1371. Suspiciosum est quod de Pane tradit Damascius loco supra allato C. V. §. 5. nec difficultate carent quae idem de Titanum ortu narrat p. 289. ὁ Ζεὺς τοὺς πολλοὺς ἀφ' ἑαυτοῦ παράγων κατὰ μέρος θεοὺς ἐπὶ τῇ ὀλοτελεῖ μερισμῷ τὴν μεριστικὴν ὀλότητα παρήγαγεν καὶ τοὺς ὑπὸ ταύτῃ πολλοὺς τεταγμένους θεοὺς. *Ἡ οὐχὶ καὶ τοὺς Τιτᾶνας ὁ Ζεὺς ἐγέννησεν ἐν τῷ οἰκείῳ διακρίσῳ κατὰ τὴν Ὀρφικὴν παράδοσιν; quae nescio quid aliud significare possint quam hoc quod sane quam Orpheo consentaneum est, una cum ceteris diis Titanes quoque, Solem, Oceanum, Tethyn et ceteros in illa nova rerum ordinatione, quam Jovialem diacosmon vocant, renatos et renovatos esse.

[*] Locus palmaris est in Crat. p. 403. D. unde patet non Platonis hanc fuisse sententiam, sed eorum quos Plato derisit. Sed huic philosopho singulari quodam fato accidit, ut ejus jocose dicta plus fidei acquirerent quam seria. Non minus perverse ab illis accepta sunt verba Platonis in Politiae extremo quarto libro ἥλιον εἶναι τὸν τοῦ ἀγαθοῦ ἔχοντα, ὃν τὸ ἀγαθὸν ἐγέννησεν ἑαυτῷ, quae decantare non desinunt. Quodsi quis meminerit, quanta fuerit Platonis auctoritas et quam superstitiose omnia ejus oracula excepta et propagata sint, facile intelliget hanc potissimum causam fuisse cur plerique insequentium scriptorum deos deasque omnes ad solem referrent.

Ἀπόλλωνος φύσις, τίς ἡ τοῦ Διὸς, παραιθέμενοι et paulo post 5, 39. οἱ τοιοῦτοι ὕμνοι φυσιο-
 λογικοί· χαῖνται δὲ τοιοῦτω τρόπῳ Παρμενίδης
 καὶ Ἐμπεδοκλῆς· εἰσὶ δὲ τοιοῦτοι, ὅταν Ἀπόλλω-
 νος ὕμνον λέγοντες ἥλιον αὐτὸν εἶναι φάσκωμεν
 καὶ περὶ τοῦ ἡλίου τῆς φύσεως διαλεγώμεθα καὶ
 περὶ Ἑρας ὅτι ἀῆρ, καὶ Ζεὺς ὅτι τὸ θερμόν.
 quanquam non constat, utrum Parmenides et Em-
 pedocles, quos scimus rebus naturalibus per quan-
 dam significationem deorum nomina tribuisse, no-
 minatim Apollinis vocabulo Solem designaverint
 an rhetor ille hoc tantummodo exempli loco affe-
 rat. Verum huic aetati suppar Oenepides, is,
 quem plerique Pythagoreis accensent, si verum
 est quod Macrobius narrat eum Loxiae nomen
 ab obliquo per zodiacum cursu derivasse, recte
 in eorum consebitur numero, qui Solem et Apol-
 linem quasi eundem esse putaverunt. Plura ad-
 dere supervacaneum duco, quum praesertim Vos-
 sius, exactissimus harum rerum arbiter, illam
 deorum confusionem aliquanto prius extitisse sta-
 tuat^[P] quam ad nostram causam necesse est.

CAP. VIII.

De Zagrei morte.

§. 1.

Fabulae hujus nullum ante Onomacriti tem-
 pora vestigium inveniri, sicut olim affirmavi in

[P] Anti-Symbolik T. I. p. 65. sq.

Dissert. de Morte Bacchi, sic adhuc statuo, lectis expensisque omnibus, quae Muellerus in Prolegg. Mythol. p. 309. in contrariam partem disputavit, nullis ille aliis locis usus, quam quos egomet protuleram. Putat vir doctus Onomacritum, quem ego istius mythi architectum dixeram, eum a Delphis accepisse sacerdotibus; quod nego ullo testimonio comprobari posse. Plutarchus dicit de Is. XXXV. *Δελφοὶ τὰ τοῦ Διονύσου λείψανα παρ' αὐτοῖς παρὰ τὸ χρηστήριον ἀποκεῖσθαι νομίζουσιν.* Delphorum sacerdotes de morte Dionysi ante Onomacritum quidquam tradidisse non dicit. Nec dicit Hosios parentare Dionyso[*] sed hoc longe diversum: *θύουσιν οἱ Ὅσιοι θυσίαν ἀπορρήτων ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅταν αἱ Θυιάδες ἐγείρωσι τὸν Λικνίτην.* Ex tempore igitur sacrificii et ex secreto conjecturam facit Dionyso fieri mortuo. Conjecturae veritatem nemo praestabit, qui tum veterum scriptorum in conjectandis sacrorum causis levitatem, tum cetera argumenta perpenderit, quibus Plutarchus demonstrare conatur, diis hominibusque interjectos esse daemones mortali natura praeditos; quod quia a veterum Graecorum sensu plurimum abhorret, non nisi commenticiis exemplis confirmari potuit. Perfacilem ergo esse oportet, qui Muellero concedat choros tragicos, quibus Sicyonii *τὰ πάθη τοῦ Ἀδρήστου ἐγέραιρον* Herodo. V. 67. antiquioribus temporibus Dionysi casum illum, quem carmina Orphica

[*] Schol. Plat. p. 897. λέγεται καὶ τὸ Διονύσιον Ὅσιον nihil huc pertinere videtur.

celebrant, festis cantibus esse prosequutos, quum praesertim ex Herodoti verbis *Κλεισθένης χορούς τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε*, ne hoc quidem liquido appareat choros illos antea Dionysio consecratos fuisse, nam verbum *ἀποδιδόναι* est reddere debita, non solum restituere ablata, et fieri potest, ut Sicyonii statim ab initio ludos musicos, quales ceteri Graeci Dionysiis, in honorem Adrasti instituerint; quos si Clisthenes ad deum transtulit, ei sane reddidit debitum honorem quamvis a Sicyoniis nunquam antea exhibitum. Sed si id quoque concesserimus choros illos Dionysiacos fuisse, tamen non necesse est, ut Dionysi *πάθη* decantaverint, nam ne Attici quidem chori hoc fecerunt sed potius *οὐδὲν πρὸς τὸν Διόνυσον*. et hoc quoque dato nondum eo perventum est, ut ex multis Liberi *πάθει* illud mysticum *πάθος* delectum fuisse intelligamus. Adeo multa assumenda sunt viro erudito, ut rem probet omnium minime probabilem, illud teterrimum spectaculum mortis Dionysiacaе, illud *φρικῶδες* et *ἀπόδητον* (Muell. 393.) in solemnibus Sicyoniorum publicis repraesentatum esse.

Veterem fuisse apud Delphos Liberi Patris religionem testis est Pythiae precatio in Aesch. Eum. 24.

*Βρόμιος δ' ἔχει τὸν χῶρον, οὐδ' ἀμνημονῶ,
ἔξ οὔτε Βάχχαις ἐστρατήγησεν θεός.*

qualis fuerit, obscurius significat Euripides Ion. 552. *φανὰς Βαχχίου* [²²] tanquam tempus oppor-

[²²] Stebelianus ad Paus. II. 7. 6. „Bacchus ipse *φανός* appel-

tunum libidinibus designans, quo hospites Bacchis initiarentur; secretos dei ritus indicat Cassandrae vaticinatio Lyc. v. 206. Agamemnonem Delphis Baccho, ut veteres interpretes accipiunt, operaturum,

ὃ ποτ' ἐν μυχοῖς
Δελφικῶν παρ' ἄντρα κερδῶν θεῶν
ταύρῳ κρυφαῖας χέρονιβος κατάρχεται.

Hinc forte nata mysteriorum Delphicorum fama a Nicephoro renovata in Schol. in Synes. p. 401. B. τελευτὰς κυρίως φασὶ τὰ μυστικῶς παραδιδόμενα λόγοις καὶ ἔργοις ἐν τε Πυθίᾳ (sic) καὶ Ἐλευσίνι καὶ τοῖς ἄλλοις μαντείσι· et in Hist. Byz. L. X. 2. 319. C. πῶς οὐκ ἂν εἴη τῶν ἀποπωτάτων, πά-
λαι μὲν, ὅποτε τὰ Ἑλλήνων ἤκμαζε δόγματα, τά-
ξιν ἐπιπολάζειν καὶ ἃ τοῖς Δελφῶν θεολόγοις ἐφεῖ-
ται μυστήρια μηδεγὲ τῶν ἄλλων ἐξεῖναι μήτε λέ-
γειν μήτε περινοεῖν, καὶ Σωκράτης ἦ, καὶ Πλά-
των· quanquam pro cetera hominis perversitate et antiquitatis ignorantia ne hoc quidem satis tu-
tum videri potest. Theologos tamen Delphicos, de quibus saepius loquitur^[b], Plutarchus quoque nominat de Def. Orac. XIV. 323. eosque sanctis-
simas administrare cerimonias, sed stultis credere

„latus esse traditur v. Creuzeri Symb. II. 96.“ Si vir graeci sermo-
nis peritissimus locum a Creuzero allegatum inspexisset, primo ad-
spectu errorem deprehendisset. Grammaticus ille hoc dicit in Anecd.
Bekk. p. 224. Βάκχος — καὶ ὁ κλάδος, ὡς δὲ ἔνιοι, στεφάνους ὑπὸ
Λωριέων· οἱ δὲ τὸν φανὸν βάκχον, καὶ ἰχθύς sc. οὕτω καλεῖται, ut
Athenaeus ait. Quis hinc colligat Bacchum vocatum esse φανόν?
num etiam ἰχθύς, στέφανος, κλάδος dei nomina sunt? Quidam later-
nam dixere βάκχον, nepos Bacchum Laternam; deus λαμπτήρ ap-
pellatur et Φαυστήριος, sacerdotes φανηφόροι s. φανοφόροι (Hes.)

[b] In Synes. p. 353. A. hunc praedicat non solum Graecarum li-
terarum callentissimum ἀλλὰ καὶ τῶν Χαλδαϊκῶν διασώτην ὀργάνων,

fabulis dicit[^c] idemque alterius sacri mystici memoriam servavit, cui Ἡρώς nomen, quodque, ut ille ait, τὰ πλείστα μυστικὸν ἔχει λόγον, ὃν ἱσασιν αἱ Θυιάδες, ἐκ δὲ τῶν δρωμένων φανερώς Σεμέλης ἂν τις ἀναγωγὴν εἰκάσειεν Quaest. Rom. XII. 383. T. VII. cujus Anagogae per sacra trieterica celebratae iudicium prodit Hymnus Orph. XLIV. in Semelen:

Τιμὰς τευξαμένη παρ' ἀγανῆς Περσεφονείης
ἐν θνητοῖσι βροτοῖσιν ἡνὰ τριετηρίδας ὥρας
ἦν ἡμεῖς σοῦ Βάκχου γονίμην ὠδῖνα τελοῦσιν
εὐλερόν τε τρύπεζαν ἰδὲ μυστήρια ἄγνᾶ.

His igitur omnibus efficitur fuisse quendam apud Delphos Semelae Liberique secretum cultum, qualis plurimis aliis locis, et conjunctam cum eo ἀναγωγῆς speciem atque dei in Orcum profecti ἀνάκλησιν [^d], quae facile hominibus suspicionem praebere potuit, Dionysi ipsius obitum et in vi-

καὶ ὅσα δ' αὖτε ἱερογραμματέων τῶν πάλαι παρ' Αἰγυπτίοις θαυματοσθέντων βιβλίοι καὶ μυστικαὶ τελεταὶ τοῖς ἑπειτα χρόνοις παρέδοσαν, καὶ ὅσα Δελφῶν θεολογοὶ ἐδογματίσαν, οὐδὲ τούτων ἀτέλειτος ἔμεινεν ὁ ἀνὴρ.

[^c] Quod Photius et Suidas tradunt: τὰδε ἐκ τοῦ τρίποδος· ἐπὶ τῶν παννύκτων. Ἀριστοκλείας γὰρ τῇ Πυθίᾳ λέγεται μιχθῆναι Πυθαγόραν τὸν ἀδελφὸν καὶ τῶν ἀπ' αὐτῆς μαντευμάτων παρασημειοῦσθαι ὅσα ἔχρα etc. confictum est ex Aristoxeni narratione Diog. La. VIII. 8. Pythagoran a Themistoclea τῇ Δελφῇ (sic corrigunt vitiosum ἀδελφῇ, unde natus est Pythagoras ἀδελφός) ethicorum praeceptorum pleraque accepisse; quod ipsum commenticium, ut pleraque ab Aristoxeno narrata, et ex loci proprietate temere conjectum videtur; talibus enim sententiis selectis brevibusque referti erant templi Delphici parietes, quarum celeberrima Nosce te ipsum inter Pythagorae quoque praecepta fertur. v. Scheffer. de Constit. Phil. Ital. IX. 68. sq. Illam narrationem Porphyrius c. XLI. ita contraxit, ut, qui fontem ignoret, unde accepta est, facile sibi persuaderi patiatur Pythagoram gravissima doctrinae suae capita ab Aristoclea (sic enim vocat) Theologorum Delphorum alumna accepisse.

[^d] Plutarchus de Is. l. c. Argivos tradit certo tempore Dionysum ἀνακαλεῖσθαι ἐξ ὕδατος ἐμβάλλοντας εἰς τὴν ἄβυσσον ἕρρα τῇ

tam restitutionem his sacris adumbrari. Si in mysteriis ipsis hoc Plutarcho traditum fuisset, homo religiosissimus nunquam id scriptis suis inserere animus induxisset; sed fuit potius illa ἡ κοινὴ καὶ περιηγητικὴ δόξα, quam Dinarchus quoque et Cephalio sequuti sunt, ceterique Pragmaticorum, qui Dionysum Delphis sepultum esse prodiderunt, inducti fortasse ab ipsis hujus urbis incolis, qui quum sacra Aegyptia studiose colerent [°] non mirum est, si, quo majorem deo municipali cum Osiri similitudinem redderent, ejus apud se sepulcrum extare affirmarunt. In carminum Orphicorum reliquiis de Delphis et de condito ibi Dionysō nullum verbum legitur, neque cura, qua Apollo fratrem et vivum et mortuum amplectitur, pro argumento Delphicae originis esse potest; sed si esset quoque illius loci in versibus Orphicis mentio facta, tamen hoc non satis foret ad probandum, Onomacritum ipsum a Delphis edoctum esse sacerdotibus. Sed jam reliqua hujus famae colligamus indicia.

§. 2.

De Terpandro jam prius dictum est Lydi

πυλάωφ. idque testari Socratem ἐν τῇ περὶ Ὀσίων. quos Hosios Dionysō in operto sacrificasse modo dictum. Abyssus illa Lernaea palus est, unde Semele ad superos emersit Schol. Lyc. 212. p. 484. cf. Siebelis ad Paus. II. 31. 2. sed similis quaedam aive ἀνάκλησις sive ἀνέλεσις Dionysi ipsius significari videtur a Plutarcho l. c. IX. ἀρχομένου χειμῶνος ἐπεγελαντες τὸν Διδύραμβον τρεῖς μῆνας τοῦτον ἀνακαλοῦνται τὸν θεόν. et ab Orpheo H. LIII. ἀμφιετὴ καλέω Βάκχον — ὃς παρὰ Περσεφόνης ἱεροῖσι δάμοισιν ἰανῶν κοιμᾷ τριετήρα χρόνον· αὐτὸς δ' ἦλκα τὸν τριετὴ πάλι κῶμον ἐγελῶ etc. quamquam neuter horum sat clare loquutus est.

[°] Paus. X. 22. 9. cf. Wessel. ad Diog. I. 29. p. 351.

verba non ita accipi debere, quasi ille Sabazium Jovis et Proserpinae filium a Titanibus discerptum tradiderit. Nomen ipsum Sabazii sive Sabi ne in Theogonia quidem Orphei legitur, sed hic deum e Jovis incestu natum constanter Dionysum appellat. Proxime igitur et secundum Onomacritum Euripides collocandus videtur, qui primus Zagrei non nomen solum sed etiam cum Magna matre consortium et cruentas epulas commemoravit. Nam de Aeschylō quem Etym. Gud. p. 227. attestatur, res minus explorata est Plutonem an Plutonis filium intelligi voluerit: Ζαγρεὺς ὁ μεγάλως ἀγρεύων ὡς Πότνια γῆ Ζαγρεῦ τε θεῶν πανυπέρτατε πάντων, ὁ τὴν Ἀλκμαιωνίδα γράψας ἔφη· τινὲς δὲ τὸν Ζαγρέα υἱὸν Ἰδίου φασιν, ὡς Αἰσχύλος ἐν Σισύφῳ[^f]. Ζαγρεῖ τε νῦν με καὶ πολυξένῳ χαίρειν. Welckerus de Trilog. Aesch. p. 556. Aeschylum de Plutone loqui autumat, quem haud dubie Alcmaeonidis scriptor significavit et hoc nomine a nonnullis denotari Etym. M. docet s. Ζαγρεύς. Ex versu ipso, qui varie explicari et corrigi potest, neutrum liquido apparet; sed verba Grammatici, nisi transposita sunt, Plutonis filium indicant sic vocatum esse. Is vero est, de quo Hesychius loquitur: Ἰσοδαίτης ὑπ' ἐνίων ὁ Πλούτων, ὑπὸ δὲ ἄλλων ὁ Πλούτωνος υἱός· quem eundem Zagreum appellatum fuisse apparet e Plutarcho de El c. IX. 228. T. IX. Διόνυσον δὲ καὶ Ζαγρέα καὶ Νυκτέλιον καὶ

[^f] Sic emendavit Fiorillo de Herod. Att. p. 90.

Ἰσοδαίτην [α] αὐτὸν ὀνομάζουσι, qui ab Orphico deo, licet diverso patri inscriptus, non diversus videtur. Sed ambiguo Aeschyli testimonio subvenit clarissimum Euripidis. Is enim in fabula Cretensium nomine inscripta chorum Curetum inducit haec praefantem:

Ἦκω ζαθέους ναοὺς προλιπών

— — — — —
 Ἄγνὸν δὲ βίον τείνομεν ἐξ οἷ
 Διὸς Ἰδαίου μύστης γενόμεν,
 καὶ νυκτιπόλου Ζαγρέως σπονδάς
 τὰς τ' ὠμοφάγους δαΐτας τελέσας [†]
 Μητρὶ τ' ὀρεῖα χεῖρας ἀνασχών
 καὶ Κουρήτιων
 βράχος ἐκλήθην ὀσιωθεῖς.
 πάλλευκα δ' ἔχων εἴματα φεύγω
 γένεσίν τε βροτῶν καὶ νεκροθήκης
 οὐ χριμπτόμενος, τῶν δ' ἐμψύχων
 βρῶσιν ἐδεστῶν πεφύλαγμαι [ε].

Ea est luculenta vitae Orphicae descriptio, Cybelaē Zagreique cultu dicatae et ad Pythagoricas

[α] Alius, ut videtur, est Ἰσοδαίτης ξενικός τις δαίμων ᾧ τὰ δημώδη γύναια καὶ μὴ πάνυ σπουδαῖα ἐτέλει Harpocr. et Phot. quem Geanerus huc refert ad Lucian. Epp. Saturn. 82. 849. T. IX. similiorque fortasse diis convivalibus Δαίτη et Ελλαπιναστή. Neque liquet mihi de Anecd. Bekk. p. 267. Ἰσοδαίτης θεός, ὁ ἥλιος ὁ τὸν ἴσσω ἐκάστω θάνατον διανέμων.

[†] Hesychius: Ὠμοφάγους δαΐτας, τοὺς τὰ ὠμὰ κρέα μερῶντας καὶ ἐσθλότητας.

[ε] De hoc toto loco Hermannus ante hos viginti annos consulenti sic respondit: „Verba ita ordinanda sunt: οὓς στεγανούς παρέχει, αὐθυγενὲς κυπάρισσος, τμηθεῖσα δόκους (in tignos fissa) χαλύβη, πέλκει καὶ ταυροδέτῃ κολλῇ κρηθεῖσ' ἀτρεκέις ἄρμους (securium, acie et glutine firmiter compacta). Toupius coepta via aberravit, sed „Bentlesius obtinuit, ταυροδέτῃ non idem significare posse quod ταυροκόλλῃ, nisi ex duobus lectionibus κολληθεῖσ' et κρηθεῖσ' tertium quiddam efficiatur κολλῇ κρηθεῖσ'. Δόκους genuinum censeo, „quamvis etiam codex Monacensis δορός exhibuit. In seqq. καὶ νυκτιπόλου Ζαγρέως βιοτὰς idem liber βροντὰς exhibet et recte quidem, „αἱ modo βροντῆς scribatur, μύστης Διὸς καὶ βροντῆς Ζαγρέως, quod

castimonias adstrictae, quibus illae ὤμοφάγοι δαί-
 τες non repugnant; nam Pythagorei quoque, ut
 Plutarchus ait Symp. VIII. 8. et Porphyrr. V. P.
 II. 28. licet per totam vitam carne abstinerent,
 tamen et victimas animales diis offerre et ipsi
 illatis prosiciis dapes instruere solebant, γευσάμε-
 νοι μόνον πρὸς ἀλήθειαν ἄθικτοι τῶν λοιπῶν
 ἔζων. E Porphyrii loco, qui hos nobis servavit
 versus, Hieronymus sua mutuatus videtur adv.
 Jovin. L. II. p. 206. T. IV. Martian. Euripi-
 des in Creta Jovis prophetas non solum
 carnibus sed et coctis cibus abstinuisse
 refert. Integrum si superesset carmen, clare
 fortasse intelligeremus, illum scenicum philoso-
 phum non Anaxagorae solum sententias sed my-
 sticorum etiam, qui tum dominati sunt, decreta
 sublimia delibasse. Sed superest fabula, Bacchae,
 dithyrambi quam tragoediae similior, totaque ita
 comparata, ut contra illius temporis Rationalistas
 scripta videatur, qua et Bacchicarum religionum
 sanctimonia commendatur

ὦ μάκαρ, ὅστις εὐδαί-
 μων, τελετὰς θεῶν εἰ-
 δὼς βιοτὰν ἁγιστεύει
 καὶ διασεύεται ψυ-
 χὰν ἐν ὄρεσσι βακχεύ-
 ων ὅσοις καθαρμοῖς

„quomodo dicatur, apparet ex Nonno Dion. VI. 165. X. 294. XXXI.
 „35. XXXVIII. 209. XXXIX. 71.“ De postremo non possum non a
 viro praestantissimo dissentire; nam quod Nonnus narrat Zagreum
 puerili manu fulmina paterna tractasse, vereor ne ornatus causa ab
 hoc poeta ad declarandam ejus potentiam inventum sit neque eos, qui
 Zagreo initiati sunt, idcirco μύσας Ζαγρέως βρανίης dictos esse cre-
 diderim. Praestare videbatur σπονδάς, sacra.

τά τε μητρὸς μεγάλας ὄρ-
για Κυβέλας θεμιτεύων κ. τ. λ. [+]

et rerum divinarum disceptatio ab eruditorum judiciis ad populi transfertur suffragia

σοφὰν δ' ἄπεχε πρᾶπιδα φρένα τε
περισσῶν παρὰ φωτῶν·
τὸ πλῆθος δ, τι τὸ φανλότερον
ἐνόμισε χρῆταί τε, τόδε τοι λεγόμεν.

aliaque multa in eandem sententiam, quae sive poeta pro se ipse probavit sive alienis largitus est auriculis, certe magnam vim, magnam auctoritatem apud homines illius aetatis habuerunt, quae ab impia Sophistarum levitate modo ad fanaticas defllexerat superstitiones. Ceterum Zagrei cultum mysticum et Orphicas religiones in Creta viguisse, quum nullo alio testimonio constet, ex Euripidis verbis colligi nequit. Neque enim intererat poetae varios sacrorum Phrygiorum ritus sollicite dignoscere omniaque minima observare momenta, dummodo generalis constaret similitudo, quae in Matris Idaeae atque Curetum Corybantumque cultu posita est. Hujus autem diversissimas fuisse species, neque Gallos Romanos eadem omnia numina coluisse, quae Phryges antiqui, neque horum cerimonias omnes suscepisse Orpheotelestas Graecienses, res ipsa docet et nomina Jovis Dionysique Sabazii, Attinis, Agdistis, Zagrei, Hyis, Curetum denique et Coryban-

[+] Cf. Helen. 1358. μέγα τοι δύναται νεβρῶν — παμποικίλαι στολίδες — κισσοῦ τε στεφθεῖσα χλόα — νάρθηκας εἰς ἱεροῦς — ῥάμβον τ' ἐνοσίς καὶ παννυχίδες θεᾶς.

tum vocabula alia aliis locis frequentata insuetaque [h].

§. 3.

Mythologi nostri, quum pro fabulis et ritibus sacris, quos ab ultima antiquitate repetere cupiunt, nullos nisi novitios testes afferre possunt, plerumque eo confugere solent, ut veteres toto animo a mutandis religionibus abhorruisse dicant. Et est sane ita memoriae proditum, omnibus, qui de moderando deorum cultu aut Delphis aut a Dodona oraculum petivissent, divinitus mandatum esse, ut morem patrium servarent, *κατὰ τὰ πάτρια ποιῆσθαι τὰς θυσίας* Aristot. Rhet. ad Alex. II. p. 30. T. II. Buhl. [a] idemque fuit veterum poetarum et philosophorum politicorum praeceptum, sacra ut fierent

ὣς κε πόλις ῥέλῃσι, νόμος δ' ἀρχαῖος ἄριστος

Hesiodus ait ap. Porphyry, de Abst. I. 18. cf. Zaleuci leges Stob. CXL. 458. et Musonium ib. I. 5. 21. Sed his praeceptis parum obtemperatum esse Josephus docet c. Apion. L. II. 35. Graecorum levitatem et inconstantiam in cultu sacrarum

[h] Bouterweckius De Eurip. Philos. in Comm. Goett. recent. T. IV. p. 8. miratur poetae audaciam, qui hoc et aliis locis (Herac. 1317.) sanctissimorum mysteriorum secreta prodere ausinuerit. Verum enimvero nihil vulgatius fuit his fabulis nihilque minus sanctum.

[a] Porphyrius Ep. ad Marcell. c. 18. p. 298. Orell. *μέγιστος καρπὸς εὐσεβείας τιμῶν τὸ θεῖον καὶ τὰ πάτρια leg. κατὰ τὰ πάτρια*. In Gemini Element. Geometr. p. 32. Petav. duo oraculorum responsa confusa videntur, quorum unum juberet *θῦεν κατὰ τὰ ἔτη, ἡγουν κατὰ μῆνας, ἡμέρας, ἐνιαυτούς*, perversa intercalatione turbatos, alterum *κατὰ τὰ πάτρια*.

culpans: τὰ μὲν τῶν ἱερῶν ἐν ἐρημίᾳ παντελῶς εἰσι, τὰ δὲ ἐμπερισπούδαστα καθάρσει παντοδαπαῖς περιχοσμούμενα. Εἰθ' οἱ μὲν πρότερον ἐν ταῖς τιμαῖς ἀκμάσαντες θεοὶ γεγηρακότες, οἱ δ' ἐπακμάσαντες τούτων ἐν δευτέρᾳ τάξει ὑποβέβληνται, ἄλλοι δὲ καίνοί τινες εἰσαγόμενοι θρησκειᾶς τυγχάνουσι. Cujus inconstantiae plurima exempla reperiuntur apud eos scriptores, qui temporibus belli Peloponnesiaci vixerant, neque dubitari potest, quin tot, tanti tamque praecipites casus, quibus tunc omnes fere Graeciae civitates concussae sunt, tum alias invexerint disciplinae publicae et privatae corruptelas [b] tum etiam nova superstitionum genera; quo homines rerum suarum trepidi imprimis propendere solent. Sic Romae, pestilentia urbem et agros urente, ut Dionysius scribit, πολλὰ ἐνέωτερίσθη περὶ τὰς τιμὰς τῶν θεῶν ἐπιτηδεύματα οὐκ εἰρησῆ L. X. 53. [c]. Capitolinus in V. Anton. Phil. c. 13. p. 28. A. Belli Marcomannici, inquit, tantus erat timor, ut undique sacerdotes Antoniani acciverit, peregrinos ritus impleverit, Romam omni genere lustraverit. Denique Propertius IV. Eleg. 1. antiquae urbis habitum describens hoc quoque inter praeae simplicitatis documenta refert v. 17. quod tum

Nulli cura fuit externas quaerere divos,

quum tremere patrio pendula turba foro.

Sed prae ceteris Athenienses credibile est, inge-

[b] v. Thucyd. III. 82.

[c] Dio Excerpt. in Masi Anecd. p. 258. T. II. οἱ Ῥωμαῖοι πολλὰ καὶ παθόντες καὶ θράσαντες τῶν μὲν παλαιῶν ἱερῶν ἀλλοιωθῆσαν, πρὸς δὲ τὰ ξενικὰ ὡς καὶ ἐπαρκεσμένᾳ σφισιν ὥρμησαν.

nita naturae mobilitate et novitatis studio alias aliasque appetivisse religiones; eoque transferre licebit quae de Romanis scripsit Livius, iisdem prope verbis: Quo longius trahebatur bellum et variabant secundae adversaeque res animos hominum, tanta religio et ea magna ex parte externa civitatem incessit — nec jam in secreto modo atque inter parietes abolebantur Romani ritus sed in publico etiam ac foro — Sacrificuli ac vates ceperant hominum mentes, quorum numerum auxit plebs in urbem compulsa L. XXV. 1. Quae omnia quantopere in Athenienses conveniant, ipsorum confessione patescit. Nam quum aliquando consulissent Apollinem Pythium, quas potissimum religiones tenerent, acceperantque eas, quae essent in more majorum, negarunt se quidquam hoc responso juvari, nam morem majorum saepe mutatum esse Cic. Legg. II. 16. Idque declarant etiam Comitorum cavillationes, quibus deos peregrinos eorumque cultores fatuos incessunt. Apollophanem in Cretibus^[c] magnam turbam ignotorum deorum congregasse refert Hesychius s. *Θεοὶ ξενικοί*. quo in numero fuerunt sine dubio Sabazius, quem Aristophanes peregrinitatis damnavit ^[d], Attes,

[c] Fortasse non fortuitum est quod haec fabula cum Euripidea titulo congruit.

[d] Cicero Legg. II. 18. quem locum ex Horis sumtum putant, unde hic est versus: τὸν Φρύγα, τὸν αὐλητῆρα, τὸν Σαβάριον Fr. VI. quo nomine Sabazii cultus significari videtur, ut apud Orig. c. Cels. I. p. 8. ἑξομοιοῖ τοὺς ἀλόγους πιστεύοντας μητρώγυραις καὶ τερατοσκόποις Μίδραϊς τε (Μιδραϊνοῖς emendat Hemsterhusius ad

quem Theopompus irrisit Suid. s. *Ἄρτις* et Anecd. Bekk. p. 461. quemque Plutarchus dicit una cum Adonide ex barbaricis superstitionibus per mulierculas et, quod momento est, androgynos h. e. Cybelistas introductum esse Amator. XIII. 22. T. XII. Hyes denique, quem Aristophanes *ξενικοῖς θεοῖς* adnumerat (Phot. et Suid. cf. Meinek. Quaest. Scenn. II. 73.) et Thraciae deae, Bendis, quae a Strabone huc refertur [°] atque Cotytto [†]. Quanquam enim haec nomina vulgo ad Magnam matrem, Dianam, Hecaten Liberum atque Jovem referuntur propter quandam similitudinem, tamen inter sacra ipsa plurimum intererat. Quanta autem superstitionum multitudo fuerit et quanta impostorum impudentia, declarant comicarum fabularum elogia quibus illae mysticorum nugae exagitatae sunt, Antipatri *Μύστις*, Phrynichi (et Sopatri Parodi) *Μύσται*, Nicostrati *Ἱεροφάντης*, Anaxandridae *Φαρμακόμαντις*, Antiphanis *Μηναγύρτης* et *Μύστις* [‡], Alexidis *Θεοφόρητος*, Menan-

Poll. VII. 188.) καὶ Σαββαδοῖς. Dei nomen est in Theophili versu Athen. X. 417. B. *Ἀπολλόδορε καὶ Σαβάριε*, ubi *Ἀπὸλλον*, *Ἵριε* — scribendum esse monui in Diss. de M. B. paullo ante quam Valckenarium eandem conjecturam fecisse innotuit ex Epistolis a Tittmanno editis p. 50.

[°] Hanc denotare videtur Aristophanes Fragm. Lemn. XII. *τὴν κρατίστην δαίμον' ἧς νῦν θερμός ἐσθ' ὁ βωμός* quod deinde pro-verbii loco dicitur de iis, quae in honore sunt Eunap. V. Plotin. p. 12. Boiss. Peregrinam deam ab Atheniensibus receptam illo loco significari docet Suidas.

[†] v. Epimetr. XI.

[‡] Athen. XI 494. D. ubi anus temulenta inducitur καὶ γὰρ ἐπαγωγὸν, ὦ θεοί, τὸ σχῆμά πακ τῆς κύλικός ἐστιν, ἀξίον τε τοῦ κλέους τοῦ τῆς ἐορτῆς, οὐ μὲν, οὐ μὲν, ἄρτι γὰρ ἐξ ὀξυβαφίων περαμίων ἐπίνομεν.

ubi pro οὐ μὲν οὐ μὲν scribendum οὐ τελοῦμεν.

dri Θεοφορουμένη et Μητραγύρτης, ejusdemque
 Ἰέρεια, quam fabulam contra viles Metragyrtas
 scriptam esse docent verba εἰ γὰρ ἔλκει τὸν θεὸν
 τοῖς κυμβάλοις ἄνθρωπος εἰς ὃ βούλεται et cetera
 p. 87. Mein. Quibus ex fabulis expressae viden-
 tur L. Pomponii Aruspex, Naevii Hariolus, Afra-
 nii Augures multaeque sententiae graves et face-
 tae, quibus passim Plautus, Ennius, Pacuvius id
 genus hominum insectati sunt. Hi autem Comi-
 corum aculei partim computationes, pervigilia et
 lascivias perstringunt, quibus mulieres rem divi-
 nam facientes indulgere credebantur, partim tetras
 superstitiones et infames Fratricellorum et Begui-
 narum libidines. Mulieres praecipuo studio hos
 mysticos circulos frequentasse, hinc discimus:
 Jamblichus de Myst. X. 71. γυναῖκες εἰσιν αἱ προη-
 γουμένως μητρῶζουσαι, ἀρξένων δὲ ὀλίγιστοι καὶ
 ὅσοι ἂν ᾧσιν ἀπαλώτεροι. Et in universum Strabo
 VII. 723. ἅπαντες δεισιδαιμονίας ἀρχηγούς οἶονται
 τὰς γυναῖκας· αὐταὶ δὲ καὶ τοὺς ἄνδρας παρακα-
 λοῦνται πρὸς τὰς ἐπὶ πλέον θεραπείας τῶν θεῶν
 καὶ ἐορτὰς καὶ ποτνιασμούς· et Plato Legg. X.
 909. D. ἔθος γυναιξὶ διαφερόντως πάσαις καὶ τοῖς
 ἀσθενοῦσι καὶ ἀποροῦσι θυσίας εὐχεσθαι καὶ ἰδρύ-
 σεις· id quod centenis exemplis probat H. Feust-
 kingii Gynaecium haeretico-fanaticum Lips. 1704.
 et nova domesticae exempla docent. Hinc Phin-
 tys Pythagorea hoc posuit in praeceptis, quae
 sexui suo scripsit, μὴ χρέεσθαι τοῖς ὀργιασμοῖς καὶ
 ματρωσμοῖς Stob. Serm. LXXIV. 444. 22. [h] Ma-

[h] Et paulo post p. 445. 19. ὀργιασμῶν καὶ ματρωσμῶν τῶν

gnum interim Athenis devotarum numerum fuisse ostendit senis Attici quærela Aristoph. Lys. v. 387.

ἐξέλαινε γὰρ
χῶ τυμπανισμὸς^[1] χοί πυκνοὶ Σαβάζιος
ὁ τ' Ἀδωνιασμὸς.

et Lysistratae ipsius in exordio fabulae:

Ἄλλ' εἴ τις αὐτὰς εἰς Βακχεῖον ἐκάλισεν,
ἦ 'ς Πανὸς ἢ 'πὶ Κωλιάδος, ἦ 'ς Γενετυλλίδος,
οὐδ' ἂν ἀελθεῖν ἦν ἂν ὑπὸ τῶν τυμπάνων.

quorum creberrimum usum testatur proprium artificum genus, tympanorum pictores Liban. Or. Dem. c. Aesch. T. III. p. 399. Demosth. de fals. leg. 415. 5. Priora illustrat Strabo IX. 376. περὶ Ἀνάφλυστὴν ἐστὶ τὸ Εἰάνειον καὶ τὸ τῆς Κωλιάδος Ἀφροδίτης ἱερὸν, et Plutarchus Amat. XVI. 31. T. XII. τὰ Μητροῦα καὶ Πανικὰ κοινωνεῖ τοῖς Βακχικοῖς ὀργιασμοῖς. Genetyllidi, γυναικεῖα θεῶ, ut Hesychius vocat^[1] quaecunque demum est, Lucianus adjungit Pandemon et Cybeben tanquam ejusdem sexus praesides peculiares Pseudolog. p. 67. T. VIII. Ceterum eodem modo apud Alciphronem III. Ep. XI. homo rusticus et antiqui

κατ' οἶκον ἀπέχεσθαι· καὶ γὰρ ὁ κοινὸς νόμος ἀπερύκει ταῦτα — καὶ μέγας καὶ ἐκστάσις ψυχῆς ἐπάγοντι αἱ θρησκείαι αἷται. Plutarchus quoque in Praec. Conj. p. 416. T. VII. praecipit, ne quos mulier privatim colat deos, neu arcæo, neu peregrinis ritibus.

[1] Χῶ τυμπανισμὸς ex hoc loco affert Etym. M. et pariter χῶ συμπόται, χῶ ἐγγυγενεῖς, quae repetit Const. Lascaris Gramm. B. lii. m.

[2] Idem et Photius Καλλιστὴ γυναικεῖα θεὸς ἐρωτικῇ. et Κυραννὴ ὄνομα γυναικεῖας θεοῦ Κιλικίας Μένανδρος. Eodem pertinere videtur ἡ Κουροτρόφος, quae in Platonis Phaen. Athen. X. 442. A. cum Lordone et Cybdaso aliisque gentis Veneris componitur, quamque mulieres in Herod. V. Hom. c. 30. propriis sacrificiis placant. Jo. cose Fronto Ep. III. 416. γυναικεῖα δὲ τις αὐτῇ θεὸς παρὰ ταῖς πλαστῆσιν τῶν γυναικῶν θεραπεύεται, ἡ ἀπάτη, et Dio Chr. Or. IV. 175. voluptatem (ἡδονήν) ἀτεχνῶς γυναικεῖαν θεὸν vocat.

maris atomachatur uxorem urbanam καινούς ἐπι-
 άγειν Θεούς — Κωλιάδας ἢ Γεντυλλίδας, quam
 utramque etiam Misogynes Lucianus cum aliis
 quibusdam ejusdem notae deabus a mulieribus
 celebrari indignatur *Amorr. c. 42. 304. T. V. εὖ-*
θὺς ἀπὸ τῆς οὐκίας ἔξοδοι, καὶ πᾶς θεὸς ἐπιτρέ-
βιαν τοὺς γεγαμημένους, ὧν ἐνίων οἱ κακοδαίμο-
νες ἄνδρας οὐδὲ αὐτὰ ἴσαι τὰ δυνάμει, Κωλιά-
δας καὶ Γεντυλλίδας ἢ τὴν Φρυγίαν δαίμονα καὶ
τὸν δευτέρα καὶ μὲν ἐπὶ τῶ ποιμένι[']. Quibus
quum Lucianus longam Menandri φῆσιν subjun-
gat, illa quoque ab hoc poeta summissa videtur,
qui maritum quendam introduxit ἀχθόμενον ταῖς
περὶ τὴν οὐκίαν δαπάναις[']

ἐπιτρέβουσιν ἡμᾶς οἱ θεοὶ
 μάλιστα τοὺς γήμαντας· αἰετὶ γὰρ τινα
 ἄγειν ἑορτήν ἐστὶ ἀνάγκη[*].

Illae autem matutinae ἔξοδοι processionesque, quas
 Lucianus insequitur, et convotarum τελεταὶ ἀπόβ-
 ῆται καὶ χωρὶς ἀνδρῶν ὑποπτα μυστήρια cujus
 notae et formulae fuerint, apparet e Clementis
 probris in mulieres jactis *Paedag. III. 269. περι-*
φέρονται ἀνὰ τὰ ἱερὰ ἐκθνόμεναι καὶ μαντευό-

[1] Non Paris est aut Endymia, ut interpretes putant, sed At-
 tis, quem bubulcum vocat Theocritus X. 40. ἀγροικον Philostratus I.
 Ep. 39. p. 930. pastorem Paullinus Nolanus (sive Antonius) Carm.
 IV. v. 79. in *Anecd. Murator. Arnobius IV. 85. Saltatur Magna*
mater cum infulis — in bubulci amplexu. Tertullian. ad
Nation. I. 149. T. V. Seml. Cybele pastorem suspirat fasti-
diosum. In veterum artificum monumentis pedum et fistula ei appo-
nuntur.

[11] v. *Epimetr. XI.*

[*] p. 114. *Meinek.*

μεναι ἀγύρταις καὶ μητρωγόρταις καὶ γράταις βρο-
μολόχοις συμπομπεύμεναι.

Sed longe graviorema censuram meruere agy-
tae ipsi horum sacrorum antiistites. Hi nestro-
rum Magorum similes omniumque οὐρανῶν ar-
tium periti aliis opes et divitias^[a] aliis divum
hominumque gratiam et tum corporis sanitatem,
tum veniam peccatorum promittere, postremo
philtrā et charitesia, quibus opus esset, parare
solebant, communi nomine μάντις φαρμακομάν-
τις, ἰατρομάντις, ἀπομάχται et καθαφαί dicti
et ex altero sexu ἐγκυλικίστριαι^[a], περιμάχτριαι^[aa].

[a] Θησαυρῶν ἀναπομπάς pollicetur Pseudomantis Lucianeus.
Contra Plato Legg. XI. 913. B. Θησαυρὸν μὴδ' εὐρεῖν ποτε θεοῖς
εὐδαίμην; μὴδ' εὐρὼν κινήσαιμι, μὴδ' αὖ τοῖς λεγομένοις μάντε-
σιν ἀνακοινῶσαιμι, scil. de placandis inferorum numinibus, quorum
in potestate sunt thesauri in terram defossi. Apud Philostratum V.
Apoll. VI. 39. 275. ἔθυε τις ὑπὲρ Θησαυροῦ τῇ Γῇ, et arcessivit
Apollonium ipsum, qui προσευξάμενος τῇ Πανδώρα thesauro potitur.
Inscriptionem Ligorianam, in qua Terrae ob repertum thesaurum gra-
tes aguntur, rejicit Fabretti ad Col. Traj. p. 236.

[a] Hesychius: Ἐγκυλικίστρια, περιανγίστρια. Schol. Arist. Vesp.
238. ἐγκυτρίστρια αἱ τὰς χοῆς τοῖς τετελευτηκόσιν ἐπιφέρουσαι· ἑλε-
γον δὲ καὶ τὸ βλάψαι καταγκυτρίσαι· ἐγκυτρίστριάς δὲ λέγεσθαι καὶ
θεῖναι τοὺς ἐναγείς καθαίρουσιν αἷμα ἱερείου ἐπιφέρουσαι. quae eodem
modo in Schol. Plat. p. 212. Ruhnk. p. 336. Bekk. et ap. Suid. le-
guntur; sed nescio an pro βλάψαι scribendum sit θάψαι, quod facie-
bant illae ossa cadaverum in ollis condentes; quarum usum docet
Stephanus s. Ἡράκλ — δρύξαντες τάφους χύτρας εὐρον καὶ ὀστᾶ. v.
quos Gesnerus citat in Thes. s. Olla. Ab alio ollae usu dictae sunt
ἐγκυτρίστριαι, quas Romani, ni fallor, simpviatrices sive simulatrici-
es dicebant, hoc est, mulieres divinis rebus deditae, ut
Festus ait. Atque hoc testu, quo αἷμα ἱεροῦ atque alia piacula
continebantur, Hesychius significare videtur: φαρμακῇ, ἡ χύτρα, ἣν
ἡτοίμαζον τοῖς καθαίρουσι τὰς πόλεις, et cognatum huic genus, quo
suffimenta efferebant, Schol. Aesch. Choeph. 96. Ἀθηναῖοι καθαίρον-
τες οἰκίαν ὀστρακίνῃ θυμιατηρῇ δέξαντες ἐν ταῖς τριόδοις τὸ ὀστρα-
κὸν ἀμεταστρεπτὶ ἀνεχώρουν.

[aa] Harum manus describit Menander in Disidaem. p. 42.

Περμαξάτωσάν σ' αἱ γυναῖκες ἐν κύκλῳ
καὶ περιθειωσάτωσαν· ἀπὸ κρουνῶν τριῶν
ὑδάτι περιρῥαναι βαλὼν ἄλας, γαχοῦς.

καθάρτριοι, piatrices [°], quoniam munus earum potissimum ad eluenda piacula pertinebat. Notum est autem, quam facile Graeci piaculorum religione implicati fuerint, quarum varias causas enumerat una veterum Pythagorearum apud Plutarch. Superst. IX. 75. T. VIII. αἵτε καὶ ἀπ' ἀγχόνας ἀΐσσα [P] αἵτε καὶ λεχόνα μαιεύσσα, αἵτε καὶ ἐκ νεκρῶ ἀναπεφυρμένα εἰσέλθῃς, αἵτε καὶ ἐκ τριόδων καθαυμάτεσσι, ἐπισπομένῳ τῷ παλαμναίῳ συμπλεχθήσῃ. Qui igitur his aliisque causis suspicionem contracti piaculi haberent, praeterea qui se veneficiis et devotionibus impugnari sentirent, quique larva aut aliquo diro numine infestari sibi viderentur, his omnibus aerscatores illi operam suam pollicebantur verbis hisce, ut Plutarchus ait l. c. III. 5. aut similibus usi:

vulgo ὕδατι περιθῶν' ἐμβαλὼν. Βάλλειν pro ἐμβάλλειν Plato usurpat Epigr. XV. Sophocl. Philoct. 67. alique poetarum, tum Grammatici Tzetz. ad Lyc. v. 176. p. 435. Chil. IV. 192. et saepissime formularii medici. Cur Buttmanus in Schol. Ambros. K. p. 346. pro βαλεῖς reponeret ἐμβαλεῖς, nulla causa erat. Ad rem illustrandam pertinet Proculi locus in Cratyl. p. 106. οἱ μάντιες διὰ τῶν περιθῶνσεων καὶ περιθειώσεων ἀγνοοῦς ἑαυτοὺς καὶ τοὺς συνόντας ἀποτελοῦσι. Salis et fabae lentisque proprius usus in sacris lustralibus.

[°] Festus: Piari eos velut proprio vocabulo ait Verrius, qui parum sint animati quum mentis suae non sint et per quaedam verba liberantur — Piatrix sacerdos dicitur, quae expiare erat solita, quam quidam simulatricem, alii sagam, alii expiatricem vocant, ubi commodè simulatricem reponunt.

[P] Ἀγχώνη vix intelligi potest, ne si solutio quidem suspensiois intelligatur, quam nostri quoque majores piaculi instar abhorrebant; nescio an ἀπ' ἀγχοῶς scribi possit, ab inferiis reversa. Triplex genus superstitionis complectitur Theophrastus in Superst. XVI. οὐδέποτε μνήματι ἐπιβῆναι, οὔτε ἐπὶ νεκρὸν οὔτε λεχῶ. quantum quoddam indicant verba αἵτε καὶ ἐκ τριόδων καθαυμάτεσσιν, ubi ἐγχριμψθεῖσα addendum videtur. Petronius c. 134. quod purgamentum calcasti in trivio? τὰ ἐν τοῖς τριόδοις καθάρματα Poll. V. 136. quae et Ἐκαταῖα dicebantur Etym. M. p. 626. et Ὀξυδύμια Harpoer.

Ἄλλ' ἐκ' ἔνπνον φάντασμα φοβῇ
χθονίας θ' Ἐκότης κῶμον ἰδέσσω [γ]

τὴν περιμάστιξαν κάλει γραῦν καὶ βάπτισον σεαυ-
τὸν εἰς θάλασσαν καὶ καθίσας ἐν τῇ γῇ δεημέ-
ρευσον [γ].

Quum autem lustrationes et sacra piacularia
potissimum ad animi aegritudine affecti sanatio-
nem spectarent, consentaneum erat, ut iidem, qui
lustrandi munus profiterentur, periti essent divi-
nare quae causa mali, τένα δεῖ μακάρων ἐκ-
θνασμένους εὐρεῖν μάχθων ἀνέπαυλαν. Ad hoc
inveniendum quae signa fuerint, prudentissimus
morbi sacri aetiolegus exponit p. 303. Foes. Si
aeger, inquit, balantum more vociferatur, deorum
Matrem ei infestam esse intelligunt, si spumas
agit, Martis iram caussantur, ex aliis quibusdam
indiciis Mercurii Vialis aut Hecatae arguunt [γ].
Itaque etiam Plato in explicando Apollinis medici

s. v. Anecd. Bekk. p. 288. Eustath. 1935. 10. In ceteris αἵτε κα scri-
psi pro αἵτε κᾶν, et συμπλεχθήσῃ pro συμπλεχθεῖσα. Wyttienbachius
hunc totum locum ad numeros poeticos revocare laborat!

[γ] Aeschyli esse putat Porsonus ad Eur. Or. v. 401. Euripidis
Casaubonus ad Pers. Sat. V. 466.

[ε] Addit deinde σαββατισμοὺς superstitionum et πηλώσεις, de
quibus Reinesius Varr. Lectt. II. 10. 209.

[ε] v. Comment. Dietzii p. 146. Qui sequitur locus ita interpun-
gendus videtur καθάρουσι τοὺς ἐχομένους τῇ νόσῳ, αἵμασι καὶ τοῖσι
ἄλλοις τοιοῦτοις μιάσμασι έχοντας ἀλάστορας, ἢ πεφαρμαγμένους
etc. Enumerat varios, quibus nebulones illi uti solent, lustrandi prae-
textus; aut enim eum, qui hoc morbo correptus est, inimici ab uno
aliquo majorum seu vi seu veneno (αἵματα καὶ τοιαῦτα μιάσματα)
peremti furis agitari aut devotum esse aut propiorum scelerum con-
scientia laborare dicunt. Ac ne sagarum miracula a poetis ficta cre-
das, addam superiora verba p. 302. χειμαῖνα καὶ ἐνδὶν ποιεῖν καὶ
δᾶμβρους καὶ σάχμους καὶ θάλασσαν ἄφορον καὶ γῆν καὶ τᾶλλα τὰ
τοιουτοῖοιρα πάντα ἐπιδέχονται ἐπίστασθαι. ubi exordiasse videtur
ἄφορον et simile ἄφορον locum occupasse alienum: καὶ θάλασσαν
ἄφορον καὶ γῆν ἄφορον ποιεῖν.

ejusdemque *auguris* nomine utriusque artis commercia exsequitur: αἱ καθάρσεις καὶ οἱ καθαρμοὶ καὶ κατὰ τὴν ἰατρικὴν καὶ κατὰ τὴν μαντικὴν, καὶ αἱ τοῖς ἰατρικοῖς φαρμάκοις καὶ αἱ τοῖς μαντικοῖς περιθειώσεις καὶ λουτρά καὶ περιβόάνσεις, πάντα ταῦτα δύναιτ' ἂν καθαρὸν παρέχειν τὸν ἄνθρωπον Crat. p. 405. A. Verum praeter coelestium offensas superstitiosi nihil tam horrebant, quam deorum manium iratos animos horribilesque impetus, non ullam ob suam culpam sed ex majorum delictis, quorum poenas a liberis, a nepotibus, a posteris expeti scirent, innocentissimo cuique maxime timendas. Nam qui nihil sceleris ipse admiserit, ne suspicatur quidem — sed quanto satius est haec ab Aeschylo dici, Furiarum religionis luculentissimo interprete. Ergo inscius culpaе

Οὐκ οἶδεν ὅθεν πληγαὶ βιότου.

τὰ γὰρ ἐκ προτέρων ὑπλάχημάτά νιν
πρὸς τάςδ' ἀπάγει, σιγῶν ὄλεθρος.

labes, angores, cruciatus, orbitatem atque vidu-
tatem [†] afferens; nec effugium datur ullum nec

[†] Aeschyl. Choeph. 283.

τὸ γὰρ σκοτεινὸν τῶν ἐνεργέων βέλος

ἐκ προστροπαίων ἐν γένει πεπρωκότων

καὶ λύσσα καὶ μάταιος ἐκ νυκτῶν φόβος κ. τ. ἔ.

Plato οἶστρον ἐκ παλαιῶν ἀδικημάτων vocat Legg. IX. 854. B. quo in genere gravissime metuebantur parentum injuriae propria orbitate laendae. Herodo. IV. 149. τοῖσι δὲ ἐν τῇ φυλῇ ταύτῃ οὐ γὰρ ὑπέμειναν τὰ τέκνα, ἰδρύσαντο ἐκ θεοπροπίου Ἑριννῶν τῶν Λαῶν καὶ Οἰδιπόδew ἱερὸν· similiterque patris Amyntoria dirae Il. IX. 454. Phoenici omnem spem propagandi generis ademerunt. Quapropter Athenienses quoque Furiis sacrificabant πρὸ παίδων καὶ γαμηλίων τέλους Aesch. Eum. 833. ipsaeque praedicant penes se esse arbitrium rerum omnium, quibus domestica salus continetur, aueque munere ac beneficio tum foetus agrorum tum partus hominum augeri sospitarique v.

malorum requies, quoniam causa latet. Sed quia nonnunquam fit, ubi morbus gravius exarserit, ut abstractus a corpore animus furoris afflatu occultas insidentis mali causas persentiscat, hinc Plato alterum genus divini furoris constituit ex praesagiis aegrotantium: ἀλλὰ μὴν νόσων καὶ πόνων τῶν μεγίστων, ἃ δὴ παλαιῶν ἐκ μηνιμάτων ποθεῖν ἐν τισι τῶν γενῶν ἢ μανία ἐγγενομένη καὶ προφητεύσασα, οἷς ἔδει ἀπαλλαγὴν εὗρετο καταφυγοῦσα πρὸς θεῶν εὐχάς τε καὶ λατρείας, ὅθεν δὴ καθαρμῶν τε καὶ τελετῶν τυχοῦσα ἐξάντη ἐποίησε τὸν ἑαυτῆς ἔχοντα Phaedr. p. 244. E. cujus loci interpretes sequi non possum. Astius nomine τῶν γενῶν familias sacerdotales significari putat, quales Eumolpidae fuere aut Arestoridae. Sed hi nunquam prophetandi et medicandi munere functi sunt, neque omnino γένῃ illa sunt eorum, qui aegrotantibus opitulantur sed aegroti ipsi piacularium hominum posterī, quos nullius proprii delicti conscientia sed vis tacita avitae noxae exagitat. Haec autem non omnes ejusdem generis homines aequaliter affectat, sed modo intermittit, modo recrudescit, ut v. c. τῶν Ἐριννύων τοῦ

926—942. quae magnifica professio profecta est a communi totius antiquitatis opinione, pietatem et obsequium in parentes omnis domesticae prosperitatis maximum esse fundamentum, eorumque propitiam voluntatem posteris patrimonia fortunare, agros fecundare, liberumque proventus augere; illis vero, qui debitum parentibus honorem violassent, tum in reliquo vitae cursu nihil satis ex voto fluere, tum educandae prolis spem suppetere nullam. Plato Legg. XI. 931. B. ἀρτίος γονεὺς ἐκγόνοις ὥς οὐδεὶς ἕτερος ἄλλοις — μηδὲ τις ἀτιμαζομένη μὲν θεὸν ἐπῆμοον ἐν εὐχαῖς ἠγέσθω γίνεσθαι, τιμωμένη δὲ καὶ ἐν εὐχαῖς ἐς ἀγαθὰ τοῖς παισὶ παρακαλοῦντος οὐκ ἀκούειν. Hinc idem L. V. 729. D. eum, qui consanguineos officiose coluerit, τοὺς γενεῶν θεοὺς propitios habere dicit εἰς παίδων σποράν.

Λαῖτου καὶ Οἰδίποδος Τισαμενῶ μὲν οὐκ ἐγένετο μῆνιμα, Αὐτεσιῶνι δὲ τῷ Τισαμενοῦ Paus. IX. 5. Ita vis illa hereditarii mali ἐν τισι τῶν γενῶν [v] erumpit in apertum furorem, quo, ceu spiritu divino, tactus aliquis hujus funestae familiae et causas domesticae labis et remedia praesagit, adhibitisque piacularibus noxam a parentibus acceptam in omne tempus abolet. Illa παλαιὰ μνήματα sunt dirae ultrices sive parentum sive aliorum nefarie occisorum furiae temeratam domum caeca tabe urgentes, ἡ μῆνις τῶν τετελευτηκότων [v], quorum tanta erat religio, ut ex quovis vehementiore animi corporisve affectu statim suspicio incesset, ne deorum manium numina irata haberent. Ita ad Anthiam ex amore insipientem arcessuntur μάντις καὶ ἱερεῖς — οἱ δὲ ἐθύοντο καὶ ἐπέσπενδον καὶ ἐπέλεγον φωνὰς βαρβαρικὰς, ἐξιλιάσκεισθαι λέγοντες δαίμονας καὶ προσποιοῦν ὥς εἴη τὸ δεινὸν ἐκ τῶν ὑποχθονίων Χε-

[v] Aristot. Rhet. II. 15. 237. φορὰ τίς ἐστιν ἐν τοῖς γένεσιν ἀνδρῶν ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς κατὰ τὰς χώρας γιγνομένοις, καὶ ἐνίοτε, ἂν ἡ ἀγαθὴν τὸ γένος, ἐγγίγνονται διὰ τινος χρόνου ἄνδρες περιττοί, καίτετα πάλιν ἀναδίδωσι· similiter ἐν τισι τῶν γενῶν ἡ μανία ἐγγίγνεται καὶ προφητεύει, nam ii qui valetudinis vitio furunt, habere aliquid in animis praesagiens atque divinum putantur Cic. Div. I. 31. Perperam igitur Canterus ap. Aristid. Or. Plat. I. p. 14. ubi Platonis locus affertur, pro γενῶν correxit γενομένων. Sed recte Scholiastes ad h. l. παλαιὰ μνήματα interpretatur τὰ προγονικά, nec aliter Proclus Dubitt. de Provid. T. I. p. 168. Caus. in vetere versione: Quod autem peccatorum progenitorum δίκας sustinere dicuntur quidam, revelationes et teletae manifestant, et etiam λύσοι quidam dii purgare ab iis affirmantur.

[w] Plato Hipp. Maj. p. 125. Est fere fixum in hac re vocabulum τὸ ἐπὶ φόνφι μῆνιμα Paus. VI. 20. V. 1. Androgei τὸ μῆνιμα Plutarch. V. Thes. c. XV. τὸ Λευκτριχὸν μῆνιμα filiarum Seedasi Id. V. Pelop. c. XX. Paus. IX. 13. Hesychius: Μασχαλίσματα ὑπὲρ τοῦ τὴν μῆνιν (occisi) ἐκκλῖναι.

noph. Ephes. I. 5. cf. Wernsdorf. ad Him. XXIII. p. 789. Hinc etiam intelligitur cur ii, qui crebro ad aliena sepulcra commearent, ἀνάνδρως καὶ γυναικώδεσι περὶ τὰ γένη πάθεισι καὶ ἁμαρτήμασιν^[1] adstricti putarentur Plutarch. V. Solon. c. XXI. Nam quum melancholici circum busta et sepulcra errare selesant^[7], animi autem angores et perturbationes a coeco Larvarum impetu proficisci credantur, prompta erat suspicio; eos, qui mortuorum monumenta frequentarent, Manibus supplicatum ire, aut suam aut majorum aliquam culpam deprecatorios. Verum non solum de domesticis delictis satagebant homines miserissimi sed etiam clandestinas Magorum formidabant insidias et devotiones quibus creditam animas infernis numinibus sacrari, devotisque Hecaten ejusque satellites, manias intemperiasque, immitti. Sed de hoc genere superstitionis, quod Plato una cum ceteris debellare conatus est^[2], in priore disputatione plura diximus; ex quibus illud quoque perspicuum fit, quare omnes καθαρμοὶ cum suppli-

[1] Nomen hoc dicitur de delictis domesticis in universum, quibus familiarium jura violantur. Musonius ap. Stob. Anthol. T. LXXV. (73.) p. 450. ὥσπερ ὁ περὶ ξένους ἄδικος εἰς τὸν ξένιον ἁμαρτάνει Δία, καὶ ὁ περὶ φίλους εἰς τὸν Φίλιον, οὕτως ὅστις εἰς τὸ ἑαυτοῦ γένος ἄδικος, εἰς τοὺς πατέρας ἁμαρτάνει θεοὺς καὶ εἰς τὸν Ὀμόχνηον Δία τὸν ἐπόπτην τῶν ἁμαρτημάτων τῶν περὶ τὰ γένη.

[7] Daemoniacos in Novo Testamento memoratos unusquisque memoria tenet. De Lycanthropis idem tradit Eustathius p. 1212. 42. Λυκανθρία πάθος μανιώδες νυκτιπλάνον ἀσχαλοῦν περὶ τὰ μνήματα. De Maniacis Aetius L. VI. 9. 103. a. οἱ πλείους ἐν σκοτεινοῖς τόποις χαίρουσι διατρέβειν καὶ ἐν μνημείοις. Democritus ἐνδιατρέβων τοῖς τάφοις (Hesych. Miles. in Democr.) civibus suis insanire visus est.

[2] Legg. XI. 933. Α. κήρινα ἀγάλματα πεπλασμένα ἐπὶ θύρας εἶναι ἐπὶ τριόδοις εἶναι ἐπὶ μνήμασι etc. unde Eudocia p. 81. γοητείας definit ἐπέκλησιν δαιμόνων κακοποιῶν περὶ τοὺς τάφους εἰσσυμένων.

catione deorum inferarum conjuncti, et vicissim sacra magica καθαρμοί vocati fuerint^[2].

§. 4.

His expositis demonstrare conabimur illos καθαρμους καὶ τελετάς, quibus Plato in Phaedro inveteratas maculas elui affirmat, ad sacra Phrygia ac Metragyrtae negotia pertinuisse. De horum artibus medicis extant Antiphaneis versus ex Metragyrta ap. Athen. XII. 553. C. in quibus Magnae deae camilla inducitur seni paralytico (quod genus hodieque Theurgorum insulorum tabernas clarificat) nervos restituens non sine miraculo chrismatis:

τὴν τε παῦ' ἀλείμματα
παρὰ τῆς θεοῦ λαβοῦσαν εἶτα τοὺς πόδας
ἐκέλευ' ἀλείφειν πρῶτον, εἶτα τὰ γόνατι.
ὡς θῦπτον ἢ παῖς δ' ἦψαι αὐτοῦ τῶν ποδῶν
ἔτριψέ τ', ἀνεπήδησεν.

ubi Papisticam quandam Legendam narrari credas, qualem de aegrota virgine benedicto oleo peruncta narrat Auctor Vitae Theod. Studitae MS. ap. Allat. de Graecc. Opinn. p. 124. ἡ δέ γε παῖς ἄμα τῇ ἀλοιφῇ φάρων γίνεται καὶ τοῦ πυρετοῦ ἀπαλλάττεται. Vetula illa Elidensis, quicum Dio exul aliquamdiu conversatus, profitebatur ἔχειν μαντικὴν ἐκ Μητροῦς θεῶν δεδομένην, χρῆσθαι δὲ

[2] Ψυχαγωγοί τινες γόητες ἐν Θεσσαλίᾳ καθαρμοῖς τοιαυτοῖς καὶ γοηταῖς τὰ εἶδωλα ἐπάγουσι τε καὶ ἐξάγουσι Plutarch. Homor. Exorcist. Fr. I. 806. De Hecate ipse Schol. Theocr. II. 36. ἐπὶ τῶν καθαρμάτων καὶ μυσμάτων ἡ θεός.

αὐτῇ τοὺς τε νομέας πάντας καὶ τοὺς γεωργούς
 ὑπὲρ καρπῶν καὶ βοσκημάτων γενέσεως καὶ σωτη-
 ρίας Orat. I. p. 61. cujus gregalem producit Phi-
 lostratus V. Apoll. III. 43. 131. γραῦν ἀγύρτριαν
 μαντευομένην ὑπὲρ προβάτων καὶ τῶν τοιούτων [a]
 sequentem in hoc praeclarum deae praesidis ac
 patronae exemplum ab hac salutari cura nomen
 Montanae Matris adeptae [b]. Sed multo gravioris
 momenti est quod ejusdem Rheae sacrificuli mor-
 bos sacros, ut dici solent, et divinos curare pro-
 fessi sunt, totum hoc genus medicinae, quod no-
 stri medici, graeco scilicet vocabulo, Psychiatriam
 dicunt, ab his vulgaribus remediis, gyrgathis et
 phlebotomis, ad artis auguralis arcana revocan-
 tes. Nam omnes insolentiores animi perturba-
 tiones dii, quorum illi sacra administrabant, et
 incutere et sedare crediti sunt. Sic enim Phae-
 dram furem compellat chorus:

Σὺ γὰρ ἔνθεος, ὦ κόουρα,
 εἴτ' ἐκ Πανὸς εἴθ' Ἑκάτας
 ἢ σεμνῶν Κορυβάντων
 ἢ ματρὸς οὐρέας φοιταλέον.

[a] Idem VI. 11. 248. instrumentum hujus artis nominat cribrum:
 γραῖς ἀνημμέναι κόσκινα φοιτῶσιν ἐπὶ ποιμένας καὶ βουκόλους λῶ-
 μέναι τὰ νοσοῦντα τῶν θρεμμάτων, μαντικῇ, ὥς φασιν. Id quanti
 usus fuerit in rebus sacris Lucianus ostendit in Alex. IX. 13. T. IX.
 ubi ad infatuandos superstitiosos satis esse dicit εἰ τις αὐλητὴν ἢ
 κυμπαριστὴν ἢ κυμβάλους προσοῦντα ἐπαγόμενος, κόσκινον, τὸ τοῦ
 λόγου, μαντεύμενον. Aelian. H. An. VIII. 5. ἀλφειοῖς μαντεύονται
 τινες καὶ κόσκινοῖς καὶ τυρίοις.

[b] Diod. III. 57. qui eam, quum adhuc versaretur inter homines.
 καθαρμούς τῶν νόσων τῶν κτηνῶν τε καὶ νηπίων παιδῶν εἰσηγήσα-
 σθαι ἐπιδείκνυται σωζομένων. Xanthi Lydi, quem Creuzerus Symb. II.
 46. a Diodoro expressum putat, nullus pilus inest in hac putida dispu-
 tatione pragmatici cujusdam fabularum interpretis. Ceterum veterina-
 riam artem non indignam habitam esse divinis ingenii docent Chiron
 et Melampus augur. v. Columella Praef. L. I. 32. 427.

cujus comites sunt Pan et Corybantes omnium formidinum visionumque insolitarum auctores; quam ob causam, quum insueta species animum horrore perstringeret, hos tanquam averruncos et prodigiales invocare solebant, velut ille apud Aristoph. Eccles. 1089. ὦ Ἡράκλεις, ὦ Πᾶνες, ὦ Κορύβαντες, ὦ Διοσκόρων et Timotheo Lucian. 41. p. 109. T. I. ὦ Ζεῦ τεράστιε καὶ φίλοι Κορύβαντες. Synes. de Provid. 136. B. ὁ στρατηγὸς νύκτωρ ἐδειματοῦντο, Κορυβάντων, οἶμαι, προσβαλλόντων αὐτῷ, καὶ Πανικοὶ θόρυβοι μεθ' ἡμέραν τὸ στρατευμα κατελάμβανον. Hermias in Phaedr. p. 105. εἰσὶ καὶ Πανόληπτοι καὶ Μητρόληπτοι καὶ Κορυβαντισμοί. quorum nominum primum improbare videtur Pollux I. 18. Φοιβόληπτος, Θεόληπτος, νυμφόληπτος ἐκ Πανὸς κάτοχος. Corybantum sacra piacularia insaniae curandae adhiberi docet Aristoph. Vesp. 115. εἰτ' αὐτὸν ἀπέλου κάκᾳθαρς καὶ μάλα μετὰ ταῦτ' ἐκορυβάντιζ' ὁ δ' αὐτῷ τυμπάνῳ ἄξας ἰδύκαζεν. Etenim horror, quem vasti montes sylvaeque impenetrabiles et solitudo ipsa errantibus offundere solent, in causa fuit, cur agrestia numina occursum suum obviam factos lymphare crederentur. v. Mezir. ad Ovid. T. I. 335. Ab his igitur motuum et perturbationum animi et causam et curationem repetebant, et maxime ab eorum ducibus et dominis, Rhea Bacchoque; καθάρτρια τῆς μανίας ἢ θεὸς, καὶ τὸν Διόνυσον δὲ καθαρτικὸν μανίας φασί Schol. Pind. P. III. 139. Liberi Patris sacra ad purgationem animae pertinebant Serv. ad Georg. I. 466. quod

confirmat Plato repudiāns ὅση βαρχεία ἐστὶ καὶ τῶν ταύτης ἐπιδμένων, ὡς Νύμφας τε καὶ Πᾶνας καὶ Σατύρους ἐπονομάζοντες, ὡς φασί, μιμοῦνται κατοικνωμένους, περὶ καθαρμῶν καὶ τελετῶν τινὰς ἀποτελούντων Legg. VII. 815. A. cujus loci meminisse velim lectores, ubi de Onomacriti teletis nobis sermo erit. Denique Sabazium quoque in hoc numero referendum esse persuadet Jamblichus de Myst. III. 10. p. 71. τῶν Κορυβάντων φρουρητικὴ πῶς ἡ δύναμις καὶ ἐπιτελεστικὴ, τοῦ Σαβαζίου δὲ εἰς Βαρχείας καὶ ἀποκαθάρσεις ψυχῶν καὶ λύσεις παλαιῶν μηνιμάτων οὐκ εἰσὶν ἀποκρίματα παρὰ τὴν φύσιν· quae quum ex illo Phaedri loco ad verbum translata sint, apparet Jamblichum καθαρμῶν καὶ τελετῶν, de quibus Plato loquitur, Sabaziis adnumerare sacris. In Porphy. Ep. ad Aneb. p. 3. componuntur οἱ κορυβαντιζόμενοι καὶ οἱ τῷ Σαβαζίῳ κάτοχοι καὶ οἱ μητρούζοντες. et in Josephi Hypomn. in Fabric. Pseud. epigr. CXLIII. 327. ubi varia enthusiasmi et vaticinationum genera enumerantur: ἡ δὲ αὐτῶν, τυμπάνου καὶ ὀργάνου πάντῳ μουσικοῦ, οἱ δὲ Σαβαζίου μητρούζοντες· cf. Galland. Bibl. Patr. T. XIV. p. 72. Sed ab his Sabazii et Magnae matris cultoribus proximus est ad Orpheotelestas transgressus, quos iisdem sacris et artificiiis adstrictos producit Plato.

§. 5.

Is in Polit. II. 364. B. ubi calumnias religionis et pias fraudes totis oppugnat viribus,

ἀγύφται, inquit, καὶ μάντεις ἐπὶ πλουσίων θύρας
 λόντες [°] πείθουσιν, ὥς ἔστι παρὰ σφισι δύναμις
 ἐκ θεῶν ποριζομένη θυσίαις τε καὶ ἐπωδαῖς εἴτε τι
 ἀδίκημα γέγονεν αὐτοῦ ἢ πρόγονων, ἀκαιοῖσιν μεθ'
 ἡδονῶν τε καὶ ἑορτῶν, καὶ ἐάν τιν' ἐχθρὸν πη-
 μῆναι ἐθέλῃ, μετὰ σμικρῶν δαπανῶν ὁμοίως δί-
 καιον ἄδικον βλάβει ἐπαγωγαῖς τισι καὶ καταδε-
 σμοῖς τοὺς θεοὺς, ὥς φασι, πείθοντές σφισιν ὑπη-
 ρετεῖν — βίβλων δὲ ὁμαδὸν [d] παρέχονται Μου-
 σαίου καὶ Ὀρφείως, καθ' ἃς θνητοποιοῦσι πείθοντες
 οὐ μόνον ἰδιώτας ἀλλὰ καὶ πόλεις, ὥς ἄρα λύσεις
 τε καὶ καθαρμοὶ ἀδικημάτων διὰ θυσιῶν καὶ παι-
 διᾶς ἡδονῶν [°] εἰσὶ μὲν ἔτι ζῶσιν, εἰσὶ δὲ καὶ τε-
 λευτήσασιν, ἃς δὴ τελετὰς [f] καλοῦσιν, αἱ τῶν

[°] Hinc sumpsit Eustathius c. Origen. de Engastr. §. 12. p. 558. T. IV. Gall. ὥσπερ ἀγύφται καὶ μάντεις ἐπὶ πλουσίων ἵνα θύρας ἐπειγόμενοι.

[d] Theophr. Char. VI. 52. ὁρμαδοὺς γραμματιδίων, eoque pro-
 pendere videtur in loco Plat. codex ὁμαδὸν oxytonum exhibens supra
 scripta littera theta; neque id displicet; ὁ τῶν ἀρετῶν ὁρμαδὸς Nicet.
 Ann. III. §. 53. ὁρμαδὸς κακῶν Joh. Antioch. p. 802. τὸν τῶν οὐκ
 ὄντων θεῶν ἐξήλασεν ὁρμαδὸν Theodoret. Therap. II. 738. ὁρμαδὸν
 λόγων καὶ ὀνομάτων Themist. Or. XXIII. 288. ὁρμ. μαρτυριῶν Ni-
 ceph. Greg. L. V. 2. 78. B. cf. Fischer. Anacr. XXXII. 11. Sed vul-
 gatam lectionem idem tuetur Themistius Or. II. 32. B. βιβλίῳ δμα-
 δος ὅλος, et Isidorus Phot. CCXLII. 550. Λόγων σωρός dixit Liban.
 Decl. T. I. p. 139. Apud Ignatium Ep. ad Trall. p. 15. ed. Vedel.
 φεύγετε Σίμωνα καὶ Μένανδρον καὶ Βασιλεῖδην καὶ ὅλον αὐτοῦ
 ὀρυγμαδὸν τῆς κακίας, scribendum videtur ὁρμαδὸν. Apud Libanum
 T. IV. 615. pro ἔμετον θημάτων, quod nimis grave, substitutas δμα-
 δον, sicut Lucian. Lexiph. §. 17. p. 194. ἔσμων ὀνομάτων dixit:
 ἔσμοι βιβλίῳ Julian. Or. VI. 191. B. ubi cave δέσμοι corrigas, ut
 δέσμαι δικανικῶν λόγων Dionys. de Isocr. c. 18. 576. T. V. nam eo-
 dem modo ἔσμος ἀκολασίας καὶ ἡδονῶν Zachar. Mityl. Disp. p. 366.
 C. Bibl. Patr. T. XI. ἔσμος φροντίδων Chrysostomus ad Stagir. II,
 205. C. T. I. Montf. Adverbium ὁμαδὸν, quod Schneiderus suspectis
 adnumerat, trita est Byzantiis, ὁμαδὸν διανήξασθαι τὸν πορθημὸν
 Anna X. 285. πᾶσιν ὁμαδὸν τὴν εἰσέλευσιν συνεχάζει XI. 316. B.
 XV. 479. C.

[°] Παιδιῶν καὶ ἡδονῶν emendat Lennepius ad Phalar. p. 181.
 Μετὰ παιδιᾶς τε καὶ ἡδονῆς Plato Legg. VII. 819. A.

[f] Hesychius Λύσιοι τελεταί — ἐπεὶ καὶ Λύσιος ἐλέγτο Λιό-

ἐκεῖ κακῶν ἀπολύουσιν ἡμᾶς, μὴ θύσαντας δὲ δεινὰ περιμένει^[ε], quod prorsus convenit cum vanitate illius Orpheotelestae qui omnibus, quos initiaret, summos in altera vita honores et praemia spondebatur Plutarch. Apophth. Lacc. p. 215. T. VIII.^[f] Hos vero Orpheotelestas sacra lustralia et absolutoria administrasse, ostendit superstitiosus Theophrastus, qui τελεσθησόμενος πρὸς τοὺς Ὀρφεο-

νυστος. sic Aristid. T. I. 586. et alii eum vocant. v. Wytttenbach. ad Plut. Quom. Adul. p. 520. et Liberi quoque nomen nonnulli a verbo luere derivant (ut a suo super, a creio creber) quod graeco *Ἀναίος* respondeat. Quemadmodum καταδεσθῆναι idem est quod *πεφαρμακεῖσθαι*, sic *λύειν* et *ἀναλύειν* est veneficia solvere. Lucian. Vit. Auct. 25. p. 110. ἀνάλυσόν με καὶ ἐξ ὑπαρχῆς ποιήσον ἄνθρωπον. Hesychius: *Περικαθαίρων*, ἀνάλων τὸν πεφαρμακευμένον ἢ τὸν γεγοητευμένον. cf. Verheyk. ad Anton. Lib. XXII. 98. Menandri versus p. 73. et 566. Mein. sine dubio sic legendus *Πεφαρμάκευσ' ὃ γλυκύτα' ἀναλυθεὶς μόλις*, non *ἐπιφαρμάκευσον*. Ad const. Apost. VIII. 32. 226. μάγος, θηρευτὴς λῶταξ, περιάμματα ποιῶν, περικαθαίρων, συμβολοδείκτης, Scholiastes verbum *περικαθαίρων* interpretatur διὰ θυσίων δοκῶν καλύειν νόσους ἢ ἀμαρτίας, ubi pro *καλύειν* legendum *λύειν*. *Ἀναλύται* Poll. VII. 88. qui veneficia solvunt.

[ε] Falso Meinersius et Tennemannus *Lehren der Sokrater über die Unsterblichkeit* p. 93 — 102. haec de Eleusiniis dicta putant. Ceterum hos Platonicos agyrtas Langius in *Symposio Medico* (ann. 1589.) non inficite cum Scholasticis vagantibus componit, qui saeculo XV. medio grassari coeperunt et a nonnullis Druidarum posterii crediti sunt. Verba ejus affert Jac. Thomasius in *Diss. de Vagantibus Scholasticis* a. 1675. sanctorum auxilia se conciliaturos promittunt (Scholastici) ante divitum portas stipem petentes et per pagos oberrantes morbos hominum pecudumque liturgiis, quas missas vocant, expiare se posse affirmant, denique deum, ut sit inimicorum nostrorum vindex et ultor, certo Davidis psalmo se cogere posse pollicentur. Id genus Scholastici et Scholasticae nuper Germaniam nostram pervagabantur, cortinae mysticae pseudapostoli.

[h] Eadem res mutato nomine narratur a Diogene VI. 4. 319. *Ἀντισθένης μνούμενός ποτε τὰ Ὀρφικά τοῦ ἱερέως εἰπόντος* διὸ οἱ ταῦτα μνούμενοι πολλῶν ἀγαθῶν μετίσχουσιν etc. In pompa Dionysiacā Athen. V. 198. E. procedunt *ἱερεῖς καὶ ἱέρειαι καὶ πέρσεις τελεταί*. Casaubonus *Ὀρφεοτελεσταί* emendat; quod ab illo loco prorsus alienum, licet probaverint Taylor. ad Demosth. p. 306. Valcken. de Aristob. p. 95. et alii. Nobis nihil succurrebat praeter *ἱεροτελεσταί* vel *ἱερῶν τελεσταί*, qui ab *ἱερεῦσιν* aliquantum differunt ut ap. Plutarch.

τελεστάς κατὰ μῆνα^[1] πορεύεται μετὰ τῆς γυναι-
 κός, ἐὰν δὲ μὴ σχολάζῃ ἢ γυνή, μετὰ τῆς τίτθης
 καὶ τῶν παιδίων. Quales hic piandis cerimoniae
 fuerint subeundae, e Platonis loco supra allegato
 apparet, ubi bacchationes memorantur cum Nym-
 pharum, Panum Satyrorum imitatione conjunctae
 τῶν περὶ καθαρμοῦς καὶ τελετὰς ἀποτελούντων.
 Quae si quis cum Maximi Tyrii verbis contulerit
 Diss. III. 39. αἱ Διονύσου ἡδοναὶ καὶ τελετῆς χώ-
 ραν ἔχουσι, κῶμοι ἐκείνοι καὶ θίασοι καὶ αὐλοὶ
 καὶ ἄσματα, πάντα ταῦτα Διονύσου ἡδονῶν σχή-
 ματα ἐν μυστηρίοις ὀργιαζόμενα· et cum illis, quae
 de Orphei histrionibus Plato dicit: πείθοντες ὥς
 ἄρα λύσεις τε καὶ καθαρμοὶ διὰ θυνσιῶν καὶ παι-
 διᾶς ἡδονῶν εἰσιν, is prorsus nobis assentietur
 Orpheotelestarum sacra piacularia a Bacchanali-
 bus non disjuncta fuisse. Quo probato proficis-
 car ad illustrissimum Demosthenis testimonium
 p. Cor. p. 313. cujus singula verba singula argu-
 menta sunt.

V. Coriol. XXXII. 98. ἱερεῖς θεῶν καὶ μυστηρίων ὀργιασταί. Her-
 manno hoc non displicet, sed praefert tamen ἱερεῖα εἰς τὰς τελετάς.

[1] Hinc *μηνάγεται* dicuntur, hoc est, κατὰ μῆνα λαβόντες τέλη
 Schol. Soph. Oed. T. 887. Et Suid. s. v. quos sumtus significare vi-
 detur Schol. Arist. Nubb. 17. μετὰ εἰκάδα αἱ μυστικαὶ δαπάναι ὑπῆρ-
 χον. Non recte Coraius ad Aesop. p. 428. et Meinekius ad Menandr.
 p. 111. *μηνάγεται* interpretantur τὸν τῇ Μῆνι ἀγείροντα, quod
 multo minus auctoritatis habet quam vulgaris originationis, cujus analo-
 gia cernitur in *ἡμεροδανειστής*. In Nicandr. Alex. 217. *ζαχορος βα-
 μίστρια* *Πέλης εἰνάδι* *λαοφόροις ἐνιχρήμπουσιν* *κελεύθοις μακρὸν
 ἐπεμυθία* etc. nonnulli *εἰκάδι* legerunt, ut patet e Schol. τῇ ἐννάτῃ
 τοῦ μηνὸς τὰ μυστήρια αὐτῆς ἐπιτελοῦσιν ἢ εἰκάδι. De die septimo
 Synesii locus a Schneidero appositus: μέλλει (sponsa) εἰς τὴν ἐβδο-
 μῃ ταινιώσεσθαι καὶ πυργοφόρος, καθάπερ ἡ Κυβέλη, περιελεύσε-
 σθαι, nihil probat; nam comparatio ista non ad diem spectat sed ad
 ornatum capitis matronalem, quem sponsa die nuptiali sumtura erat.
 Lucanus II. 370. turritaque premens frontem matrona co-
 ronam — vetat contingere limen.

§. 6.

Hic adversario ineuntis adolescentiae dedecora objectans, τῇ μητρὶ, inquit, τελοῦσθαι τὰς βίβλους ἀνεγίνωσκεις^[a] καὶ τὰλλα συνεσκευάου, τὴν μὲν νύκτα νεβρίζων καὶ κρατηρίζων^[b] καὶ καθαιρών τοὺς τελουμένους καὶ ἀπομάττιων τῷ πληρῷ καὶ τοῖς πετύροις καὶ ἀνιστάς^[c] ἀπὸ τοῦ καθαρμοῦ καὶ κελεύων λέγειν Ἐφυγον κακὸν εὖρον ἄμεινον· ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις τοὺς καλοὺς διασους ἄγων διὰ τῶν ὁδῶν τοὺς ἐστεφανωμένους τῷ μαράθρῳ καὶ τῇ λέυκῃ, τοὺς ὄφεις τοὺς παρείας^[d] θλίβων καὶ ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς αἰωραῖν καὶ βοῶν εὐοῖ σαβοῖ, καὶ ἐπορχούμενος Ὑῆς Ἄττης, Ἄττης Ὑῆς^[e] ἑξαρχος^[f] καὶ προηγμένων καὶ κιστο-

[a] Similiter Epicurum quidam criminati sunt in juventute sὸν τῇ μητρὶ περιῶντα εἰς τὰ οἰκίδια καθαρμοὺς ἀνεγίνωσκαι Diag. Ia. X. §. 604.

[b] Photius ex hoc loco: Κρατηρίζων ὄντων ἀπὸ κρατήρων ἐν τοῖς μυστηρίοις σπένδων. Athenaeus XI. 479. C. χοτυλίσχος καλεῖται ὁ ἱερεὺς τοῦ Διονύσου κρατηρίσχος καὶ ὁς χρῶνται ὁ μῦσται, in inferiis fortasse. Glossae Gr. Lat. Obba ἄμβιξ, ἐν ᾧ τοῖς νεκροῖς σπένδουσι· (v. Burmann. ad Anth. L. III. p. 711.) cui convenit πλημοχὸν σκεῦος βεμβικῶδες, χρῶνται δὲ αὐτῇ ἐν Ἑλευσίῃ τῇ τελευτῇ τῶν μυστηρίων Athen. XI. 496. A.

[c] Ἀνιστάς codd. pro ἀναστίας. Sedebant haud dubie humi, qui se expiandos praebebant, sicut poenitentes et lugentes; ὁ δεισιδαιμων κάθηται σαχχίον ἔχων γυμνὸς ἐν πληρῷ καλινδούμενος Plutarch. de Superst. VII. 69. Καθέδρου ἡμέραι πένθους ἐπὶ τετελευτηκόσι Hesych. Phot. et Anecd. Bekk. p. 268. Καθιγνύσαι (i. e. καθιγνύειν) νεκροῖς θῦσαι Phot. cf. Taubmann. ad Plaut. Capt. III. 1. 8. Ἀναστίας si servandum, significat in medium progressus; αἱ Μοῦσαι ἀναστᾶσαι ἦδον Lucian. Icarom. c. XXVII. ἐς τὸ μέσον ἀναστᾶσαι ἀρχήσασθαι Id. Dial. Meretr. III. 206. T. 8. ὁ μὲν ἀναστίας ὕμνον ᾄδει, πάντων ἀκροαμένων, πλὴν ὅποτε τὰ ἐφύμνια ᾄδειν δέοι, τότε ἐξηχοῦσι πάντες Philo de Vit. Contempl. p. 901. E. Surgendi significatio, quam nimis premit Boeckhius ad Pind. Fr. p. 560. saepe evanescit, quod idem de participio παταστίας valet. v. Wyttenb. ad Plut. Conv. Sept. p. 923. T. II.

[d] Photius: Ὀφεις παρείας — δοκοῦσαν εἶναι τῶν μυστηρίων ἱεροῖ. eorum videlicet mysteriorum, de quibus Demosthenes loquitur.

[e] v. Epimetr. XIII.

[f] Ἐξάρχων quasi solemne est de iis, qui sacra carmina prae-

φόρος^[ε] ὑπὸ τῶν γραδίων προσαγορευόμενος, μισθὸν λαμβάνων τούτων ἐνθραπτα καὶ σπριπτούς καὶ νηήλατα^[h], sicut Galli mendicantes Babriæ Tzetz. Chil. XIII. 474. edulia corrogant:

Τίς οὐκ ἀπαρχὰς ὁσπρίων τε καὶ σίτων
ἀγνῶ φέρων δίδωσι κνμβύλω Πείης;

Phrygia haec sacra esse eademque Bacchica tum Strabo testatur, qui Demosthenis locum afferens ταῦτα, inquit, Σαβάζια καὶ Μητροῦα, tum Harpocratio ad eundem locum: οἱ τὰ Βακχικὰ τελοῦμενοι τῇ λεύκῃ στέφονται, διὰ τὸ χθόνιον εἶναι τὸ φυτὸν, χθόνιον δὲ καὶ τὸν τῆς Περσεφόνης Διόνυσον, tum epiphthegmata mystica et bacchica ut veteres vocant^[i] εὐοῖ σαβοῖ. et Ὑῆς Ἀττης. Namque nomina Attes, Hyes, Sabus, quae Graeci modo Jovi modo Libero Patri^[k] tribuunt, earum religionum propria fuere, quae Phrygiam, Lydiam totumque illum terrarum tractum pervagata et in Deae Magnae ac Paredrorum cultu versata sunt. Quam vilia illa quamque contempta fuerint, Demo-

cantant et praefantur. v. Marini gli Atti d. Frat. Arval. T. I. 110. et qui mesochori munere funguntur: τῶν μὲν ἐξαρχόντων, τῶν δὲ συνεπιχούρων Dio Cass. XXXIX. 19. (unde ἐπιχούρι Philoni restituendum l. c.) generalius autem de sacrorum artistitibus dicitur: οἱ Εὐμολπίδαι ἐξαρχοῦσι τῶν τελετῶν Schol. Oed. Col. 1059. τῶν Περσικῶν τελετῶν ἐξαρχεῖν Suid. s. Ἐπιφάνιος. Ὁ τῆς ἐορτῆς ἐξαρχος Gregor. Naz. Or. XXXIX. 632. A. τῶν ἱερῶν ἐξαρχος καὶ προφήτης Plutarch.

[ε] Vitiosam scripturam, quae in Aristid. Rhetor. II. 12. 525. et Liban. Progyrn. p. 975. T. IV. transmigravit, male defendit Toupius Addend. ad Theocr. p. 405. contendens tantummodo feminas Cistophorón munere functas esse, quod falsum est. Κιστοφόρος recte tuentur Alb. Rubenius de Numm. Ang. p. 269. et Xav. Panclius de Cistoph. p. 9.

[h] v. Epimetr. XIV.

[i] Anecd. Bekk. p. 257. Zonar. s. Εὐοῖ. v. Epimetr. XIII.

[k] v. Epimetr. XIII.

sthenis invectio ostendit Aeschini hunc tanquam infandum quaestum exprobrantis; de argumento nihil nos certiores reddit, praeter quod e formula illa *Ἐφθυγον κακὸν, εὖρον ἄμεινον*, conjicere licet. Haec enim verba in sacris nuptialibus pronunciare solebat puer patrimus matrimus (idem fortasse, qui *Λουτροφόρου* officium gerebat) quod non solum Suidas testatur, cui Taylorus fidem habere recusat, sed etiam Plutarchus *Prov. Alex. XVI. 1255*. νόμος ἦν Ἀθηναίων ἐν τοῖς γάμοις^[1] ἀμφιθαλῇ παῖδα λίχνον βαστάζοντα ἄρτων πλέων εἰτα ἐπιλέγειν Ἐφθυγον κακὸν εὖρον ἄμεινον. Eaque formula absolutoria fuisse videtur, qua sacris perfuncti probeque defaecati recuperatam deorum gratiam sibi gratularentur, praeunte verba sacrificulo. Is certe exitus alius mimi sacrificalis a simili exordio luctus et afflictationis ad hilaritatem traducti, de quo Firmicus de *Err. Pr. Relig. p. 45*. Nocte quadam simulacrum in lectica ponitur et per numerum digestis fletibus plangitur; deinde quum se ficta lamentatione satiaverint, lumen infertur. Tunc a sacerdote omnium, qui flebant, fauces unguntur, quibus perunctis sacerdos hoc lento murmure susurrat: *Θαδῶεῖτε μύσται τοῦ Θεοῦ σεσωσμένου, ἔσται γὰρ ὑμῖν ἐκ πόνων σωτηρία*: quod ab illo Aeschinis ephymnio non multum discrepat. Neque verba solum sed etiam ritus nuptiales sacris mysticis intercurrisse

[1] Haec tria verba omittunt Hesychius et Apostolius, male quidem.

indicio est sollemnis gratulatio, qua mystae recens initiatos sponserum nomine consalutabant: *χαῖρε νυμφίε, χαῖρε νέον φῶς* [^m] Firmic. l. c. p. 38. C. (442. Gronov.) et thalami sponsalis mentio in sacris Phrygiis v. L. I. §. 4. atque flagitia illa in Carpocratianarum et Marcosiorum conventibus commissa, de quibus Clemens Strom. III. 523. *εἰσὶν οἱ τὴν πάνδημον Ἀφροδίτην κοινωνίαν μυστικὴν ἀναγορεύουσι* — sive aliis verbis p. 524. *τὴν σαρκικὴν κοινωνίαν ἱεροφαντοῦσιν*. Epiphanius L. I. T. III. p. 255. Iren. I. 18. p. 89. *οἱ μὲν νυμφῶνα κατασκευάζουσι καὶ μυσταγωγίαν ἐπιτελοῦσι μετ' ἐπιθήσεων τινων τοῖς τελουμένοις καὶ πνευματικὸν γάμον φάσκουσιν εἶναι τὸ ὑπ' αὐτῶν γιγνόμενον*, additque receptos et inauguratos *νυμφίους καὶ νύμφας* appellari. Apud Graecos veteres multitudo fuit sollemnium, quibus deorum nuptiae instaurarentur lubrico ad imitandum argumento; de quo genere quum alibi plura dixerim (v. P. II. C. VII.), hic me in iis continebo exemplis, quae ad numinum mysticorum, Cereris et Proserpinae, cultum pertinent. In Graecia nihil celebrius est Theogamiis illis, quorum memoriam servarunt numi Nysaensium aliarumque urbium; nec ignotae Cereris nuptiae, quae Orci nuptiae dicebantur, quas praesentia sua Pontifices ingenti sollemnitate celebrabant Serv. ad Georg. I. 343. [ⁿ] sed de ritu hu-

[^m] *Χαῖρε καλὸν φῶς* blanda erat amasiarum appellatio v. Anacreon. Fr. CXLII. 464. Plutarch. Symp. VII. Quaest. V. 3. sed istud acclamatum est initiatis tanquam novam vitam auspiciis.

[ⁿ] Memorabile est, quod idem tradit ad Georg. IV. 58. Romae

jus abstemii sacri nihil amplius traditum legimus. Pausanias auctor est II. 11. aediculam quandam agri Corinthii; ubi mulieres die festo Cereris et Liberæ conveniebant, *Νυμφῶνα* dici, unde con-
 jicare possumus, eas Proserpinae thalamum et
 pompam nuptialem matronali sollertia instruxisse.
 Sed de sponsis illis, qui per occasionem Saba-
 ziorum renuntiati sunt, talis existit suspicio qua-
 lis de sacro ipso fama fuit. Diodorus IV. 15. φα-
 σὶν ἐκ Διὸς καὶ Περσεφόνης Διόνυσον γενέσθαι
 τὸν ὑπὸ τινων Σαβάζιον ὀνομαζόμενον, οὗ τὴν
 τε γένεσιν καὶ τὰς θυσίας νυκτερινὰς καὶ κρυφί-
 ονς παρεισάγουσι διὰ τὴν αἰσχύνην ἐκ τῆς συνου-
 σίας ἐπακολουθοῦσαν. Valerius Max. I. 3. 2. Cor-
 nelius Hispallus praetor peregrinus, qui

quum Cereris sacra fiunt, observatur ne quis patrem
 aut filiam. nomet, quod fructus matrimonii per libe-
 ros constet — Alii dicunt favere nuptiis Cererem, quod
 prima nupserit Jovi et condendis urbibus praesit, ut
 Calvus dicit:

Et leges sanctas docuit et cara jugavit
 corpora connubiis et magnas condidit urbes.

quos versus ex Epithalamio sumtos putat Osannus ad Applej. p. 17.
 et Wytttenbachius dextere adhibet illustrando Plutarchi loco Praecept.
 Conj. p. 188. B. (T. VII. p. 410.) τὸν πάτριον Θεσμόν, ὃν ἡμῖν ἡ
 τῆς Δημητρός Ἱέρεια συνεργυμένους ἐφήρμοσε, quibus uti potuisset
 Wellauerus de Theamoph. p. 14. ad solvendam questionem, cur dea
 Legifera praecipue a muliebri secu culta sit. Matrimonia magna qua-
 dam religione praedita et saepe jurejurando apud aras et delubra deo-
 rum confirmata esse, nemo nescit; *Ἡρας καὶ Διὸς πιστώματα* vocat
 Aeschylus Eum. 207. et apud Achillem Tat. V. 14. 115. sponsis pro-
 positum est templum Isidis adire *πιστωσόμενοις ἐπὶ μάρτυρι τῇ θεᾷ*,
 quod Lucanus dicit II. 853. sacris (nuptiarum) deos admittere
 testes. v. Lutat. ad Stat. Theb. II. 299. De Alexandrinis affirmat
 Auctor Vitae Isidori Phot. CCXLII. 551. οὐκ ἦν γνήσιος ὁ γάμος εἰ
 μὴ ὁ ἱερεὺς τῆς θεοῦ ἐν τοῖς γαμικοῖς συμβολαίοις ὑπεσημῆνατο. Sed
 de sacerdotum intervntu in Graecorum nuptiis nullum mihi suppetit
 testimonium praeter illud Plutarchi et hoc Zonarae in Lex. p. 77. ἡ
 Ἱέρεια Ἀθήνησι τὴν ἱερὰν ἀγίδα φοροῦσα πρὸς τοὺς νεογάμους εἰς-
 ἔρχεται.

Sabazii Jovis cultu simulato mores Romanos inficere conati sunt, domos suas repetere coegit. Servius Aen. IV. 302. sacra Nyctelia, quae populus Romanus exclusit turpitudinis causa [°]. Nec tamen dubitem, quin homines vafri his spiritualibus nuptiis speciosas quasdam rationes subjecerint, quales fere Cantici Canticorum interpretes mystici comminisci solent et fortasse Porphyrius in oratione *Ἱερὸς γάμος* inscripta exposuit, non sine multo auditorum intelligentium risu sed plaudente insaniae magistro Plotino. Graeci autem, quibus familiare erat sacra mystica et nuptialia eodem vocabulo *τέλος* denotare [°°] nominaque augustissima ad res Venereas transferre [P], facile adduci potuerunt, ut secreti licentiam nacti rerum quoque

[°] Magnopere errat Boettigerus in *Ideen zur Archaeol. d. Malerei* p. 205. quum Dionysii testimonio abusus nulla Romae pervigilia celebrata esse statuit, quorum permulta fuerunt. v. Gabbema ad Petron. c. XXI. Taffin. de Anno Secul. c. XIV. 543. T. VIII. Thes. Graev. Locella ad Xenoph. Eph. p. 214. Wernsdorf. Poet. Mia. T. III. p. 426. sq.

[°°] v. Ruhnken. ad Tim. p. 225.

[P] *Τὰ τῆς ἀφροδισίας σπουδῆς ὄργια* Aelian. H. An. IX. c. 66. *τὰ μυστήρια τῆς φύσεως* Clemens Paed. II. 227. *μειράκιον ἄστι τῶν Ἀφροδίτης μνούμενον* Heliód. I. 17. ubi nollem genitivum a Corayio p. 34. reprehensum esse, quo utitur etiam Zacharias Mityl. *μυεῖσθαι τῶν τῆς φιλοσοφίας ὀργίων* p. 332. A. Bibl. Bign. T. XI. *κατοργισθῆναι τοῖς τοῦ Ἐρωτος ἀποδόχοις* Plutarch. de Garrul. VIII. 106. T. X. *mysteria prima Epithalam. Auspic. et Ael. v. 87. Poet. Min. T. IV. P. I. et alia multa hujusmodi, quae collegerunt Interpr. ad Alciph. I. Ep. 4. Dorvill. ad Charit. p. 444. Jacobs ad Anthol. T. II. p. 98. idem ad Achill. Tat. p. 431. et 689. Νύξ ἱερὰ dicebatur Colophone ea, qua deus consentientibus respondebat Aristid. Serm. Sacr. III. 812. νύκτες Ἐλευσίναι* Charito V. 4. 118. Sub Erechtheo frumenti satio apud Eleusinem a Triptolemo repta, in cujus muneris honorem noctes initiorum sacrae. Justin. II. 6. Apulej. Met. XI. 384. petens ut me sacrae noctis arcanis initiaret. Plutarchus Anim. an Corp. IV. 96. T. X. οὐκ Ἀσκραίῳ Ἀλλ' Αὐδίῳ (fort. ἑταίῳ) ἀπαρχὰς φέροντες,

quandam similitudinem inducerent, irritis prudentiorum consiliis: ἐπειδὴν ἀκοῦσαί σοι γένοιτο περὶ κοινωνίας νυμφίου καὶ νύμφης, μηδὲν ὕλικὸν ἐννοήσης· καὶ γὰρ εἰς ὑπόδειγμα μόνον ὑποβατικῶς παραλαμβάνεται Macar. de Charit. XIII. 154. Hinc ad Aeschinem revertor.

Glaucotheam horum sacrorum antistitam Suidas s. *Αισχίνης* haud injuria *τελέστριαν* vocat, Demosthenes et Lucianus C. XII. significantius *τυμπανίστριαν* [PP], Aeschines ipse, matris administrator *μητραγύρτης* [q] appellatur, cujus generis virtutes et merita si quis adhuc ignorat aut inter Symbolicorum cantilenas oblitus est, hunc docebit Antiphanes: πολὺ τοι γὰρ αὖ γένος μιαιφάτον τοῦτ' ἐστίν Athen. VI. 226.[qq] unde de Orphicis religionibus quid existimandum sit, haud ambigi posse videtur. Nam haec Sabazia sive Phrygia sacra, quibus Aeschinis mater praefuit, eadem Orphica fuisse ostendit cerimoniarum, quas Demosthenes expingit, summa cum fabulis Orphicis congruentia. Primum Etymologici M. glossa

οὐδὲ Λιονύσω βεβακχευμένον θύσθλον ἱεραῖς νύξιν ὀργιάζοντες. Sed et hoc nomen ad nequitias transferre non verentur; quo modo νύξ ἱερή dicitur Meleagr. LXXI. νύξ μουσική Charit. IV. 4. 95. ἱερὰ παννυχίς Epigr. Ἀδесп. CXI. 140.

[PP] Tympanistria Magnae Matris Idaeae Murator. Inscr. T. I. Class. III. 174. Marini gli Atti d. Fr. T. I. p. 34. Apulej. de Gen. p. 49. Aegyptia numina gaudent plangoribus, Graeca choreis, barbara strepitu cymbalistarum et tympanistarum et ceraularum.

[q] Olympiod. in Alcib. p. 159. οὐ τὴν γοητεῖαν φησὶ τὴν παρὰ Δημοσθένει λεγομένην περὶ τῆς μητρὸς Αἰσχίνου· ἦν γὰρ οὗτος μητραγύρτης.

[qq] Ad Julianum regno potitum μάγοι καὶ γόητες καὶ μάντις καὶ ὀιδανοσκόποι καὶ μηχανύται καὶ πάσης μαγικῆς ἐργαστήρια συνέδραμον Chrysost. de S. Baby. p. 559. D.

ex illo loco repetita: Ἄτης ὁ Διόνυσος, ἀπὸ τῆς γενομένης ἐκ τῶν Τιτάνων εἰς αὐτὸν ἄτης, quod qui scripsit, vitiosam lectionem Ἄτης pro Ἄττης a Valesio Emm. IV. 6. 108. frustra propugnatam, non incallide interpretatus est. Ad eundem Demosthenis locum pertinet Photii nota: Νεβρίζειν ἢ νεβροῦ δέρμα φορεῖν ἢ διασπᾶν νεβροῦς [†] κατὰ μίμησιν τοῦ περὶ Διόνυσον πάθους — νεβρίζων Δημοσθένης ὑπὲρ Κτησιφῶντος· δι' μὲν ὥς τοῦ τελούντος νεβρίδα ἐνημμένον ἢ καὶ τοὺς τελουμένους διαζωννύντος. Νεβρίζειν νεβροῦς διασπᾶν κατὰ ἄρρητον λόγον. unde derivatum nomen νεβρισμός ex Arignotae libro περὶ τῶν ταπεινῶν producit Harpocratio. Idem ad ea quae sequuntur haec adnotavit a Taylora parum intellecta: Ἀπομάττων· οἱ μὲν ἀπλοῦκαότερον ἀκούουσιν ἀντὶ τοῦ ἀποψῶν καὶ (ἀπο)λυμαινόμενος, ἄλλοι δὲ περιεργότερον οἷον περιπλάττων τὸν πηλὸν καὶ τὰ πίτυρα τοῖς τελουμένοις, ὥς λέγομεν ἀπομάττεσθαι τὸν ἀνδριάντα τῷ πηλῷ [Ἠλειφρον γὰρ τῷ πηλῷ] καὶ τῷ πιτύρῳ τοὺς μνουμένους ἐκμιμούμενοι τὰ μυθολογούμενα παρ' ἐνίοις, ὥς ἄρα οἱ Τιτᾶνες τὸν Διόνυσον ἐλυμήναντο γύψῳ καταπλασάμενοι ἐπὶ τῷ μὴ γνῶριμοι γενέσθαι· τοῦτο μὲν οὖν τὸ ἔθος ἐκλιπεῖν, πηλῷ δὲ ὕστερον καταπλάττεσθαι

[†] Hesych. Αλγίζειν· διασπᾶν Αλσχύλος· ὁ δ' αὐτὸς ἐν Ἠδωνοῖς καὶ τὰς νεβρίδας οὕτω λέγει. scil. αλγίδας. Poll. IV. 14. ἡ σατυρικὴ ἐσθῆς νεβρίς αλγὴ καὶ τραγῇ. Hesych. Τραγηφόροι αἱ κόραι Διονύσῳ δογιάζουσαι τραγῇ ἐνήπιοντο. Quam diu hic mos duraverit apparet e Theodoretī Hist. Eccles. V. 21. 226. sub Valente rursus idolorum cultum renovatum narrantis: τὸ ἐπιβώμιον ἤπτετο πῦρ καὶ θυσίας τοῖς εἰδείοις προσέφερον — καὶ οἱ τοῦ Διονύσου τὰ ὄργια τετελεσμένοι μετὰ τῶν αλγίδων ἔτρεχον τοὺς κύνας διασπῶντας καὶ μεμνηότες καὶ βακχεύοντες. cf. supr. c. III. §. 3.

νομίμων χάριν. Haec omnia cum iis quae Orpheus de morte Dionysi tradidit, ita accurate congruunt, ut dubitari omnino non possit, quin ritus mystici, quibus Glaucos thea perfuncta est, fabulis Orphicis de industria accommodati et ex iis tanquam e fonte repetiti fuerint. Nam quod Nonnus narrat (v. C. V. §. 29.) Titanes, quum Zagreum aggressuri essent, faciem gypso illeviasse, id eodem modo ab Orpheo expositum esse, summus utriusque poetae in tota causa consensus propemodum manifestum facit; estque hoc quoque exemplo, quam facile ex re fortuita et obiter ornatus causa assumpta artificiosae *ερολογίαι* natae et interpretandis ritibus sacris adhibitae sint. Vulgo bacchantes illita gypso faciem deformasse Nonnus docet locis pluribus L. XVII. 204. *κύκλα προσώπου λευκαίνετε μύστιδι γύψω*, et v. 229. *ἐλευκαίνοντο δὲ γύψω μυστιπόλῳ*, aliisque XXX. 122. XLVII. 732. Causa vero hujus moris non ex historiae fabularis caligine repetenda sed in promptu posita est, quum omnes commissatores faciem aut personis tegere aut fuligine aut minio aut faecibus aut alio quodam colore inducere consueverint, partim ut ridiculi essent, partim ne agnoscerentur ab omnibus [*], idque hodie etiam in Bacchanalibus Quadragesimarum et Momeriis fieri solet. Saturnalium tempore videres homines ludicros *πίνειν καὶ μεθύειν καὶ βοᾶν καὶ γυμνοὺς*

[*] Lachares quum Athenis clam se educere vellet, faciem atramento infuscavit Polyæn. III. 7. 5. Damon et conjurati caedem facturi *χρῶνται αἰθάλῳ τὰ πρόσωπα* Plut. V. Cim. c. I.

ἄδειν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐς ἕδωρ ψυχρὸν ἐπὶ κεφαλὴν
 ὠθεῖσθαι, ἀσβόλῳ κεχρισμένον τὸ πρόσωπον. Lu-
 cian. Sat. §. 2. Phallophoros pro persona fuligine
 faciem tinxisse apud Athenaeum legimus XIV.
 622. E. Hunc igitur morem ora quoquo modo de-
 formandi Bacchanalia Orphica cum ceteris com-
 munem habuisse videntur. Cujus instituti quum
 auctor quaereretur probabilis, nata est illa fabu-
 la, quam Harpocratio et Nonnus referunt, Zagrei
 occisores corpus gypso fucasse vel ne manifesti
 fierent vel ad terrorem[*]. Aeschines vero, ut De-
 mosthenes testatur, luto illinebat sacrificantium
 faciem, more fortasse Aegyptiaco, in luctibus pu-
 blicis privatisque recepto. v. Valckenar. ad Herodo.
 II. 85. nec alieno a cerimoniarum lustralium tri-
 stitia et horrore. Alios creta aut gypso usos
 esse, ex Harpocratationis adnotamento intelligitur,
 hisque pigmentis Galli quoque, Magnae matris
 sacerdotes, quo similiores viderentur feminis, uti
 solebant[†]. Itaque omnia eodem nos deducunt
 vestigia, sacra Orphica a Phrygiis nihil diversa
 fuisse. Neque his tot et tantis rationibus prae-
 verti debet, quod Theologi nonnulli hunc Orphi-
 cum, ut ita dicam, Dionysum tum a Sabazio
 tum a Jovis et Proserpinae filio discernunt, ut

[*] Sic Phocii aliquando fecere ad consternandos hostes Herodo.
 VIII. 27.

[†] Faciem dealbatam sacerdotis Cybelae Augustinus deridet Civ.
 II. 26. gypsatam Petronius, coenoso pigmento oblitam Apulejus; Pan-
 tomimum διὰ πηλίνης ὀψεως δαιμονῶντα Tatian. c. Graec. XXII.
 263. mulierum γύψον χράματα Rufin. Epigr. XIV, cretatam faciem
 Anthol. Lat. III. Ep. 223. Utriusque loci interpretes plura contule-
 runt.

Cicero ait N. D. III. 23. Dionysos multos habemus, primum a Jove et Proserpina natum, secundum Nilo, qui Nysam dicitur interemissee; tertium Cabiropatre, eumque regem Asiae praefuisse dicunt, cui Sabazia sunt instituta; quartum Jove et Luna; cui sacra Orphica putantur confici; quintum Niso natum et Thyone, a quo Trieterides institutae dicuntur. Primum enim haec aliter traduntur a Lydo, qui antiquissimum Dionysum Jovis et Lysitheaefilium dicit, secundum Nili, tertium Cabiri, quartum Jovis et Semelae ϕ τὰ Ὀρφείας μυστήρια ἐτελεῖτο, de quinto demum cum Cicerone congruens; neque eodem modo ab Ampelio c. IX. p. 119. Tzsch. plane ut appareat Theologos istos in hac tota disputatione suum quemque sequutos esse iudicium et ex qualibet levi aut fabularum aut ceremoniarum discrepantia diversos extricasse deos. Deinde fieri potest, ut sententiae illius auctor, quo plures nancisceretur Dionysos, Proserpinam, de qua Orpheus loquitur in Theogonia, modo Lunam, ut multi, interpretatus sit, modo ab ea discreverit. Neque, si quis propter illa Ciceronis et Lydi testimonia plures Orphicorum quasi sectas fuisse statuatur, per me mora ulla erit, dummodo ne rem in conjectura positam ultra modum exageret.

Sed ad sacra ipsa quod attinet, quibus Demosthenes insultat, Comicorum opprobria eodem directa testatum faciunt, non paucos eorum fuisse

cultores neque de faece popelli. Sunt enim ita crebri in hoc genere itaque vehementes, ut jam ingravescenti malo et, ni curetur, praevalituro obluctari videantur. Imo tempus illud fuit, quum purpurati tympanotribae et *μητραγύρται βασιλεῖς* (Plutarch. V. Cleom. c. 27.) cinaedorum ritu baccharentur. Etym. M. *Γάλλος ὁ Φιλοπάτωρ Πτολεμαῖος διὰ τὸ φύλλα κισσοῦ κατεστῆχθαι ὥς οἱ Γάλλοι· αἰεὶ γὰρ ταῖς Διονυσιακαῖς τελεταῖς κισσῷ ἐστεφανοῦντο.* Quo in loco Tollius in Itiner. Ital. p. 20. aut *κατεστεφθαι* pro *κατεστῆχθαι* [v] legendum putat aut *ἐστίζοντο* pro *ἐστεφανοῦντο*, quorum neutrum necessarium est; nam quia vulgo bacchantes caput hedera redimibant, Ptolemaeus ille exsuperantia quadam pietatis hederæ signum sibi inuri jussit. In eodem rege Plutarchus de Am. et Adul. Discr. XIX. 182. taxat *τὴν θηλύτητα καὶ θεοληψίαν καὶ ὀλολυγμοὺς καὶ κρίνων καὶ τυμπάνων ἐγχαράξεις.* Sed et hunc locum impugnavit Wytttenbachius *κρίκων καὶ τυμπάνων ἐνάρξεις* emendans, hoc est annulorum et tympanorum concussiones; *κρίκους* esse annulos catenarum, quibus quatiendis sacerdotes illi se invicem laedant, easque etiam a Lucretio significari L. II. 639. Galli inter se catenas ludunt, ubi potius lidunt scribendum esse [†]. Horum nihil credere possum. Lucretius catenas

[v] Sic enim scribi debet et *στῆγμα*, unde stimulus et brevis stilus, sicut a premo prelum, a simulus silus.

[†] Idem in Dioscoridae Epigr. pro *βαῖλλες ὑπὲρ τύμβον ποτὶὰ κρίνα*, in quo nemo unquam haesit, mire emendat *βαίνες* — *σκολια κρίνα*, sinuosas saltationes.

ludere pro *κύκλια χορεύειν* in orbem saltare^[v] posuisse videtur neque Gallorum flagratellis nexa erant sed *ἀσπραγαλιτά*, ut saepe dictum est^[x]. Plutarchus autem sive *κρίνων* scripsit sive, quod malim, *κέρων*, certe eundem quem Etymol. M. notavit morem sacri stigmatis, quod rex fanaticus in memoriam consecrationis sibi inscribi jussit expressa hederæ et instrumentorum bacchicorum similitudine. Isque mos tum in Aegypto vigeat tum in sacris Phrygiis observabatur, quorum illud testatur Herodotus II. 113. hoc Prudentius Steph. X. 1076.

Quid quum sacrandas accipit sphragitidas,
acus minutis ingerunt fornacibus etc.

eandemque necessitatem sacri stigmatis Judæis imposuit Antiochus Epiphanes III. Macc. II. 29. *χαρασσεσθαι διὰ τοῦ πυρὸς εἰς τὸ σῶμα παρασήμερ Διονύσου κισσοῦ φύλλῳ* et eosdem jussit *κισσοῖς ἐστεφανωμένους πομπεύειν τῷ Διονύσῳ* Hippol. de Antichr. c. 49. quem producit Wessel. ad Diocl. L. 34. 336. T. X. unde apparet in Etymologi annotatione adstrictius perscripta secum consistere posse *κατεστίχθαι* et *ἐστεφανοῦντο*. Sed de or-

[v] Doctus Italus in Expl. Pict. Hercul. T. II. 311. catenarum nomine crotali genus catenatum declarari putat, quale saltatrix in Tab. IX. gestare videtur. Viscontius in Museo Pio-Clem. T. IV. 13. idem quod Lucretii interpretes saltationis genus intelligi vult restim ductantium, sicut Turnebus V. 26. choreas catenatim concertas. Sed hoc non convenit saltatoribus armatis, de quibus Lucretius loquitur, quoniam hi manus non expeditas habent; alterum abhorret ab usu dicendi.

[x] v. Menag. ad Diog. IV. 84. Dom. Georgii Diss. ad Mon. Archig. p. 214. in Murator. Thes. T. I. Jacobs. ad Anthol. Vol. IX. 358. etc.

giorum Phrygiorum ritu et cum Orphicis convenientia satis dictum; nunc qua aetate recepta fuerint, quaerere experiamur.

§. 6.

Musgravius ad Eur. Hel. v. 1321. „Rheae „sacra circa hoc tempus (Euripidis) Athenas „translata tradit Julianus Or. V. (p. 195.) effigiem „autem Rheae, quae in Metroo erat, Phidias Euripidis contemporaneus elaboravit teste Pausania.“ Postremum, ut inutile ad probandum, praetermitto. Juliani testimonio plura accumulavit Zoega in Bassirel. T. I. p. 68. sed aliis rebus districtus quaestionem vix inchoatam destituit, nobisque causae denuo informandae necessitatem imposuit. Julianus igitur dicit Phrygum antiquissima sacra, quum primum a Gallo Atticae inferrentur, contemtim repudiata esse; postea autem Athenienses deae iram expertos Pythiae admonitu^[†] templum Matris deorum exstruxisse, quam eandem esse Cererem. Eadem corruptius Schol. Plut. 431. narrat Phrygem, qui Cereris filiam quaerentis adventum nunciasset, in barathrum coniectum esse; Suidas addit statuae honorem Metragyrtae tributum, nec incredibile videtur, talem statuam prope Metroon collocatam fuisse. Quo tempore haec gesta sint, nemo illorum tradit, sed patet eos rem perantiquam afferre sibi videri, quanquam ipsum Galli nomen Graecis antiquioribus ignotum^[*] no-

[†] v. Epimetr. XV.

[*] In Cratini versibus Hephæest. p. 88. ubi Pan vocatur *παῖς Παν*

vitatem fabulae arguit. Sed succedant alii testes. Scholiasta Aristoph. Acharn. 242. omissa Cybelae et Phrygum mentione Pegasus quendam Eleutherensem refert cum Liberi simulacris Athenas venisse; quo ejecto deum injuria commotum Atheniensibus morbum incussisse verenda populantem [²²], donec oraculi jussu phallos publice privatimque subrexissent *ὑπόμνημα τοῦ πάθους ποιούμενοι*, quibus quae Eudocia addit p. 124. *ἄλλοι δὲ φασιν ὅτι ἀσύρης* (scr. *ἀγύρης*) *τις ἦν αἰδοῖον ἔχων αἰσχρὸν καὶ οὐχ ὁ Πηγασος*, ex superiori narratione derivata sunt. De Pegasi adventu consentit Pausanias I. 21. nisi quod morbum obscoenum et phallos omittit, Pythiamque dicit Atheniensibus, quominus a Pegasi sacris abhorrent, vetus dei hospitium ad Icarium deversi in memoriam redeuisse. Sed Schol. Lucian. Deor. Conc. V. 182. T. IX. ob ipsius

Γάλλον, Vossius ad Catull. p. 163. substituit *χῆλον*, probante Weselingio ad Itiner. p. 146. et Gesnero ad Claudian. L. I. in Eutrop. 277. qui illi consentit, fabulam de Cybele et Attine sive Atye et Gallis recentiore esse et a Gallograecis deum ortam. Eamque ob causam Reiskius Simonidis Epigramma de Gallo et leone veteri Ceo abjudicat. cf. Goens. de Simon. p. 35. et Jacobs ad Anthol. T. I. 271. Hoc epigramma qui ante oculos habuit Photius, nomen *Γάλλος* in usu recens esse significat: *Κύβητον Κρατίνος Θράτταις τὸν Θεοφώρητον· Ἴωνες δὲ τὸν μητραγύρτην καὶ Γάλλον τὸν καλούμενον· οὕτως Σιμωνίδης*. Phrynichus p. 272. Bithynia et Asia adscribit, quo auctore Casaubonus ad Lamprid. Heliog. c. VII. 806. haec adnotat: Perperam vulgo per majusculam litteram nomen Gallorum scribitur, quum Matris deorum sacerdotes significat; asiatica enim vox est, quae τὸν ἀπόκεπον significat, neque a Galliae populis ea notio manavit. Meminerat, puto, Polybii interpres optimus, Gallos Persinuntios Romanis in Asiam transeuntibus supplices occurrisse et victoriam belli Galatici apprecatos esse.

[²²] Facetus est Kircherus Oed. Aeg. T. I. p. 229. hanc fabulam ex historia sacra de Philatacerum aureis anis derivans.

Icarii caedem Athenienses deo poenas dedisse refert, infando pruritu correptos, donec *τοιαῦτα κατὰ χρησμόν πεποιηκότες πῆλινά σχήματα καὶ ἀνδ' ἑαυτῶν ἀναθέτες ἐπαύσαντο τῆς μανίας* [b]. Manifestum est has narrationes omnes eodem tenere, ad explicandam pomparum phallicarum originem, quae tum communiter Cybelae et Baccho, tum huic deo seorsum instituebantur, unde factum est ut alii hunc morem ex Phrygia repeterent, alii, ut Herodotus, ex Aegypto, ubi nulla Deorum mater culta est, quidam in memoriam Prosymni institutum dicerent (Clemens Protr. p. 30.) pars Eleutheris ortum putarent, cui urbi Dionysi cultum domesticum fuisse docent Diodor. III. 65. Hygin. F. 225. et Plutarchus Quaest. Rom. CIV. qui nomen ipsum ἀπὸ τοῦ περὶ Ἐλευθέρας Ἐλευθερώως Διονύσου derivari tradit. Eleutheris signum dei Athenas tractatum et in templo Limnaeo repositum esse semelque quotannis solemni pompa in Academiam deduci auctor est Pausanias. v. Siebel. ad L. E. 20. 2. Quo tempore id primum institutum fuerit tacet, neque a viris doctis, qui hunc locum in praetereundo attigerunt, patefactum est [c], sed illa pacis bellicae societas, quam sacrorum communicatio sequuta est, tum demum

[b] Veteres docti disceptasse videntur, utrum phalli *πῆλιν* in templo dedicati an *ξύλιν* in pompa gestati fuerint. Dionyso partes genitales consecratas fuisse ostendit Heracliti locus notissimus εἰ μὴ γὰρ Διονύσω πομπὴν ἐποιούντο, αἰδοίσιεν ἀναδέσταια εἰργασταί· et etymologia quamlibet inepta Augustin. Civ. VII. 2. Liberum vocari quod mares in coeundo missis seminibus liberet.

[c] Boeckh. Comment. Acad. Berol. Ann. XVI. p. 119. Thiersch. de Epoch. Art. fictr. Comm. I. p. 64. not. 141.

inita videtur, quum Athenienses Thebarum potentiam adaequassent. Pompam, de qua Pausanias loquitur, phallicam fuisse, colligi potest e poenae genere, quo Athenienses propter Pegasi injuriam effecti dicuntur; an alia accesserit cerimoniarum Phrygiarum similitudo in quaestione est. Quod Schol. Hesiod. Theog. 52. affirmat Eleutheris dictas esse, quod ibi ab insania liberatus sit Dionysus, potest solius etymologiae causa fictum videri eoque minus ponderis habet, quod alii deum Dodone resipuisse narrant. Apertius fanatici ritus indicium praebet Suidae narratio s. *Ἐλευθερος*, Eleutheris filias a Baccho in furorem actas, patrem autem jussum esse *ἐπὶ παύσει τῆς μανίας τιμῆσαι Μελαναλγίδα Διόνυσον* fabulae enim hujusmodi de solemnium institutione ipsam eorum formam et speciem exprimere solent. Similiterque Plutarchus turbulentum quoddam et horridum sacri genus significare videtur, quum *μελιχίω καὶ ἡμερίδῃ* contra ponit *τὸν νοκτερινὸν (νυκτέριον) καὶ μελαναλγίδα* Symp. VI. Quaest. VII. 2. sicut idem V. Anton. XXIV. 90. *τὸν χαριδότην καὶ μελίχιον* opponit *τῷ ὠμηστῇ καὶ ἀγριωνίῳ*, et alio loco De cohib. Ira XIII. 446. T. IX. *ὠμηστὴν καὶ μαινώδην ἀντὶ Ἀναίου καὶ χορείου*. Sed in neutro testimonio adminiculi satis, quoniam fieri potest ut et haec oppositio solo nominis veriloquio nitatur et Eleutherenses aliter deum eponymum, aliter Melanaegidem coluerint. Athenis quidem eum, qui hoc nomine dictus est, non Eleutheris deductum sed a Mes-

seniis acceptum esse, e conjunctis Nonni et Pausaniae testimoniis perspicitur. Apud illum Jupiter Minervam ad auxilium Baccho ferendum his verbis instigat XXVII. 305.

*Αλγίδα σεῖο τίνασσε προασπίζουσα Ἀναίον,
σεῖο κασιγνήτου μελυναλγίδος, ὃς σεο πατέρα
ῥύσεται ἐξελύσας Βοιωτίον ἡγεμονῆα.
καὶ μέλος ἀείψει ζῳάχριον ἄστος Ἐλευθαῖς
πιστὸν ἀνευάζων ἀπατούριον νῆα Θυνίης.
οὐ μετὰ δὴν Φρίγα ῥυθμὸν ἀνακρούσουσιν Ἀθῆναι
Λιμναῖον μετὰ Βάκχον, Ἐλευσινίῳ Διονύσῳ.*

Is vero qui Dionysi Melanaegidis ope Atticam liberavit, Melanthus Messenius, capta a Doriensibus patria profugus Paus. II. 18. Eleusine consederat Athen. III. 96. E. eodemque se recepere finito primo bello Messeniaco οἱ τοῦ γένους τῶν ἰσρέων καὶ θεαῖς ταῖς μεγάλας τελοῦντες τὰ ὄργια Paus. IV. 14. [d] unde intelligitur, quid caussae haberit Nonnus cur Melanthi opitulatorem Dionysum vocaret Eleusinium. Verum si haec omnia, quae de deo Eleutherensi dicta sunt, computamus et porro ancipitem Kanngiesseri conjecturam assumimus, qui ei Dionysia majuscula celebrata esse putat [dd], tamen ad explicandam quaestionem, quae a Musgravio proposita est, nihil nos promovisse sentimus. Sed videndum est, ne alibi plus sit

[d] Hoc et alio Pausaniae testimonio, quo sacra dearum magnarum a Caucone Eleusinio in Messeniam translata dicit, motus videtur Palmerius Exercit. p. 690. ut in Marm. Par. lin. 28. ubi mysteriorum institutio traditur sed auctoris nomen evanuit, Caucodem substitueret pro Eumolpo; nec dubito, quia viro pererudito minimeque tamerario plures fuerint rationes cur vulgarem famam sperneret.

[dd] Die komische Bühne in Athen p. 212.

auxilii. Strabo X. 471. ubi sacra memorat, quae Athenienses ab exteris ascita et arecscita coluerunt, de Sabaziis unum testem facit Demosthenem. Et hujus interpretes graeci ad Fals. Leg. p. 431. ubi orator Aeschinem exagitat τὸν Ἀτρομήτου τοῦ γραμματιστοῦ καὶ Γλαυκοθέας, τῆς τοῦς θιάσους συναγωγῆς, ἐφ' οἷς ἑτέρα τέθνηκεν ἰέρεια, haec adnotarunt: οἱ Ἀθηναῖοι ἐξ ἀρχῆς γέλωτα εἶναι καὶ ὕβριν κατὰ τῶν ὄντως μυστηρίων τὰ τελούμενα ταῦτα νομιζόντες τὴν ἰέρειαν ἀπέκτειναν — μετὰ δὲ τοῦτο τοῦ θεοῦ χρήσαντος εἰσαγενέσθαι, τὴν Ἀισχίνου μητέρα μνεῖν ἐπέτρεψαν p. 115. Ulpian. Sacerdotem illam capitali poena affectam Ninum fuisse docet Schol. Aug. p. 167. accusatorem Meneclum, quem ante archontem Thesalum vel Apollodorum hoc est ante secundum vel tertium annum Ol. CVII. mortuum esse ex Dionysio de Dinarch. p. 695. T. V. elucet, quo tempore Demosthenes annum aetatis trigesimum quartum quintumve agebat. Idem vero Demosthenes, quum in Or. p. Cor. 313. a Glaucothaea se admodum adolescentulum initiatum scribit, indicium praebet, haec tum sacra permissa legemque, ex qua Meneclum contra Ninum egit, abrogatam fuisse. Quae si retenta est usque ad Demosthenis pueritiam, Sabaziorum usus publicus antea nullus fuit, privatus non nisi in obscuro occultoque. Sed dubitari potest an Scholiographus, ut haec sacra prius severis legibus coercita, post Apollinis auctoritate admissa esse scriberet, unam hanc habuerit rationem, quod ea

Nino capitalia fuisse legisset, Glaucothæae impunita ac libera; quæ ratio ad persuadendum parum firma videtur. Quid enim? Si Ninus non propter eam causam punita est, quod aliquis Sabatio initiasset, sed ob alia quædam maleficia, quorum suspicio in peregrinorum sacrorum cultores commoveri solet^[e], plagii, veneficii, corruptellæ, sodaliciorum et contra rempublicam coniurationis? Quorum si nihil Aeschinis mater admisit, nihil erat, cur in jus vocaretur. Legimus quidem Theodoridem, Glaucothæae simillimam, quam Plutarchus in V. Dem. c. XIV. ἱερῶν vocat, Harpocratio s. Θεωρίς μάρτυρ, impietatis (ἀσεβείας) peractam esse Schol. Dem. Rav. p. 106. sed idem Plutarchus refert, id ei tum propter alia accidisse maleficia, tum quia servitia sollicitasset^[f]. Et ejusmodi potius suspicionibus, quam propter contemtas religiones Aspasiae, Phrynae, Lacedaemonii sorori Dem. c. Enbul. p. 1301. et fortasse etiam illi Brauroniae Dianae sacerdoti Dinarch. c. Aristog. p. 82. ἀσεβείας crimen, quod perlate patet^[g], conflatum esse crediderim. Quid Ninus deliquerit, Demosthenes in suspitione re-

[e] Dio Cassius LII. 36. docet e peregrinorum sacrorum cultu nasci deorum contemptum, ἀνωμοσίας, συντάσεις, ἑταιρείας τε.

[f] τοὺς δούλους ἀπατῆν διδάσκουσα. Hoc fuerit specimen causae ab Aristotele sub nomine δουλειᾶς memèratae, cujus exemplum desiderat Ed. Otto de Athen. Action. p. 21. Columella R. R. I. 8. 6. villicis praecipit: sacrificia nisi ex praecepto domini ne faciant; aruspices sagasque, quae utraque genera vana superstitione rudes animos ad impensas ac deinde ad flagitia compellunt, ne admiserint.

[g] Artes magicas hoc nomine comprehendì documento est Aesop. Fab. LXXX. p. 46. γυνὴ μάγος, δειῶν μηνιμάτων ἀποτροπιασμούς ἐπαγγελλομένη, ἦν γραφάμενοί τινες ἀσεβεῖας εἶλον καὶ καταδixa-

linquit, Glaucothecam urgens; τὴν τοὺς θιάσους
συνάγουσαν, ἐφ' οἷς ἑτέρα τέθνηκεν ἑρμία. Nam
ἐφ' οἷς tūm proxime ad θιάσους referri, tam
etiam pro indefinito δι' & accipi potest, quod quo-
minus definitum; hoc invidiosius est. Priorem
rationem sequutus est graecus interpres, cujus no-
tam transscripsimus, et Libanius in Repr. Aesch.
T. IV. p. 973. oratoris sententiam his verbis enar-
rans: *Ἀσχίνης ἐμιμῆτο τὴν αὐτοῦ μητέρα —*
κοινωνῶν τελετῶν, ἐφ' οἷς ἤδη δίκην εἰλήφεσαν
πλεῖσθ' τῶν τελούντων, quas idem οὐ νενομισμένας
τελετάς nominat in Συγκρ. p. 1000. Alteram ve-
ro Scholiastes Augustanus l. c. ἐφ' οἷς φαρμάκοις
καὶ ἄλλῃ ἑρμία τέθνηκε — λέγει δὲ τὴν Νίβον
λεγομένην κατηγόρησε δὲ ταύτης Μενεκλῆς, ὡς
φίλτρα ποιούσης τοῖς νέοις. Is igitur ἐφ' οἷς acco-
pit pro δι' &, ut autem nominatim φάρμακα
suppleret, adduxit eum consimilis causa in Or.
c. Aristog. I. 793. ἐφ' οἷς ὑμεῖς τὴν μαρὰν Θεω-
ρίδα [ῃ] τὴν φαρμακίδα ἀπεκτείνετε, ταῦτα λα-
βὼν τὰ φάρμακα καὶ τὰς ἐπωδάς μαγγανεύει καὶ
φανακίζει καὶ τοὺς ἐπιλήπτους φησὶν ἰᾶσθαι. Sed

σθεῖσαν ἀπῆγον εἰς θάνατον. Crimen γυναικὸς φαρμακίδος ab Areo-
pagō damnatae Aelian. H. An. V. 18. non simpliciter veneficii fuit, ut
cetera exempla profanatae religionis et sacrilegii ostendunt. His quae
olim disserui in Comm. de M. B. et Myst. priv. adde nunc Meier
und Schömann *Attisch. Process* p. 312. Platner *Der*
Process und die Klagen T. II. 141.

[ῃ] Codd. Θεωρίδα exhibent ut et Θεωρίδας et Θεοδώριδας
confunduntur. v. Reisk. Notit. Poett. Anthol. p. 215. Meinek. ad Eu-
phor. p. 28. Theoris Sicyonia Sophoclis poetae amica nominatur
Athen. XIII. 592. B. Suid. s. Ἰοφῶν, et Auct. Vit. Soph. p. XI.
Brunck. Hesychius: Θεωρίς κύριον ὄνομα καὶ ἡ Σικυωνία τὸ γένος
ἐρωμένη· adde Σοφοκλέους. Nomen Θεωρίας est in Murator. Thes.
Inscr. MXXXVII. 6.

sacrorum Phrygiorum, antistites venena conquire
 atque alias artes magicas [1] exercitantibus esse,
 Philo testatur L. II. Legg. Spec. p. 392. ubi ma-
 giae theoreticae, rerum divinaeque speculatricis,
 παράκομια quoddam repertum esse indicat; καὶ
 τέχνην illam, ἣν μητραγύεται καὶ βωμολόχοι μα-
 τίασι καὶ γυναικῶν καὶ ἀνδραπόδων τὰ φανλό-
 τατα, περιμάττειν καὶ καθαίρειν καταπαγγελόμε-
 να, καὶ στέργοντας μὲν εἰς ἀνήμεστον τὴν ἐχθραν,
 μισοῦντας δὲ εἰς εὐνοίαν ἄξειν ὑποσχόμενα φέ-
 ρουσ καὶ ἐπαυδαῖς, quae eadem erant Orphicotele-
 starum professio.

Si vere e Demosthene non apparet, Ninum
 propter externorum sacrorum cultum morte mul-
 tatam esse, non licet hinc concludere, qua aetate
 Sabazia occulte, qua palam et promiscue coli
 coepta sint. Quinimodum ullum sacrorum genus
 publicis Atheniensium legibus prohibitum fuerit,
 vehementer dubito, et quidem, quo diutius con-
 sidero, quae in eam rem afferri solent, tanto ma-
 gis. Hemsterhusius ad Hesych. s. Θεοὶ ἑσπικοί,
 quum docuisset Genetylidem, Chrythalliam, Rhe-
 raecam, Isodaetam, Hyem, a Grammaticis pere-
 grinis nominari deos, hos, addit, non nisi pu-
 blico consilio consociari licuit; si quis
 secus fecisset, capitalis erat poenae
 reus v. Joseph. c. Ap. II. 37. 493. receptis
 ἐπίθετοι ἑσπικάι celebratae sunt Isocr.
 Areop. c. XL Primum contra haec monendum

[1] Conjungit haec etiam Plutarchus de Superst. VI. 79. γοητεία
 καὶ μαγείαι καὶ περιδρόμι καὶ τυμπανισμοὶ καὶ καθαρμοί.

est, appositicias ferias non eas dici, quae diis peregrinis institutae, sed quae numero veterum solennium adjectae essent; quae a priscis et inveteratis plerumque nihil differebant, nisi quod apparatus majore, venerationibus, congiariis celebrabantur, quod ut Isocrates suis civibus exprobrat, ita Julianus in Misop. p. 362. Antiochenses obijurat, quod patria sacra parce sordideque apparent, Majumas autem et phyletica epula effusissimo sumtu adornent. Deinde Hemsterhusius et Petitus decepti sunt falsa, quae Josephi locum occupavit, lectione: *νῦν μὲν γὰρ (Ἀθηναῖοι) τὴν ἱερείαν ἀπέχερον*; ἐπεὶ τις αὐτῆς κατηγόρησεν, ὅτι ξένους ἐμύει θεοῖς νόμος δ' ἦν τοῦτο κεκωλυμένον καὶ τιμωρὰ κατὰ τῶν ξένων εἰσάγοντων θεὸν ἄριστον θάνατος. ubi primum mirabile est ad verba *νῦν μὲν* neminem adhaesisse, quae prorsus ineptam reddunt sententiam; quid enim illud sibi vult Nunc quidem occiderunt? Sed totum locum adulteravit Havercampus. Vetus lectio est *νῦν μὲν γὰρ τὴν ἱερείαν*, quod quum nemo intelligeret, mutatum est in *νῦν μὲν γὰρ τινα* —. Sed nimirum ille scripsit *Νῦν γὰρ τὴν ἱερείαν*, et est haec illa ipsa causa, quam Menecles egit, et paene verba eadem, unde veteres Demosthenis enarratores, argumentum ex circumstantia ducentes, legem concinnarunt sacra peregrina coercentem, quam legem nunquam latam esse contendo. Primum quis dubitat, quin Cicero in Legg. II. 15. quo loco novos deos ejiciendos et saepe ejectos esse monet, si ejusmodi

legem cognitam habuisset, hanc potius quam Aristophanis de Sabazio edictum ludicrum commemoraturus fuerit? Deinde, qua demum nota Graeci, quum ea essent opinione imbuti, ut omnes deos sibi cum omnibus communes esse crederent, advectos ab indigenis, barbaros a Graecanicis distinguere quiverint? Illa sive *ξένα* sive *καὶνὰ δαιμόνια*, quae Socrates induxisse credebatur, etsi neuter Apologeta satis explicite definit, tamen ad illud genus deorum alienigenarum adscribi nullo modo possunt. Neque unquam Athenienses diis peregrinis solemnia publica, ut Fungerus et Creuzerus narrant, hinc scilicet *Θεοξένια* dicta, instituerunt; quem errorem Boeckhius correxit ad Pind. p. 194. dudum ante a Biagio castigatum De Decret. Ath. p. 313. [†]. Sed quos Hemsterhusius producit deos peregrinos, quosque passim mariti ringentes sibi ab uxoribus in domum inferri queruntur, partim erant daemones genique obscuri, majorum numinum adseculae et janitores, quos nomine tenus in sacris citari invidia nulla erat, concesso praesertim satyricorum deorum cultu, Ilaonis, Tychonis, Orthanae, partim dis vernaculis ita pares et similes, ut peregrinitatis damnari non possent. Coliadem et Genetyllidem veteres docti Veneris Dianaeque aut paredrorum cognomenta esse volunt, falso fortasse sed nihil ad rem; nam ad hanc quaestionem per-

[†] Neque Thebis, ut Corsinius putabat, sed Delphis *Θεοξένια* celebrata esse, docuit Larcherus Sur les fêtes p. 318. T. 48. Mem. cf. Wytttenbach. ad Plut. S. N. V. p. 68. qui de diis *ξενικοῖς* errat.

solvendam vix antiquariorum docta compete-
 bat subtilitas, nedum crassa causidicorum Minerva.
 Neque magis capitale esse potuit Corythalliam
 colere, quo nomine Graeci potissimum Dorienses
 Dianam indigitarunt, non illam castam et pudicam,
 sed qualem alio loco descripsimus, bacchationibus
 gaudentem et obscenis saltatricularum
 cantuunculis et Sicinnistarum impudicis motibus [1].
 Si igitur Graeci ne hos quidem deos, quos Gram-
 matici nominatim peregrinorum numero adscri-
 bunt, colere venerarique dedignati sunt, prefecto
 non credibile est iis, qui Cybeles sacra trivialia
 administrarent, mortis poenam propositam fuisse.
 Unde sequitur ex Nini condemnatione et Glauco-
 theae impunitate nullum temporis indicium sumi
 posse, quando Sabazia Athenis seu clam et in
 angulo seu publica auctoritate celebrari coepta
 sint. Comicorum quidem, quos antea nominavi-
 mus, graves et quasi publicae querelae certos
 nos faciunt, hanc religionum patriarum corrupte-
 lam Euripidis aetate jam adultam ac late propa-
 gatam fuisse. Neque argumentum, quo Musgra-
 vius in contrariam ductus est sententiam, am-
 plius ob stare potest, quominus primam horum
 sacrorum originem ab Onomacrito repetamus.

§. 7.

Initio ac fundamento disputationis hoc utor:
 Pausanias (v. P. I. c. VI. n. 32.) *παρὰ Ὀμήρου*,

[1] v. Epimetr. XVI.

inquit, Ὀνομάκριτος παραλαβὸν τῶν Τιτάνων τὸ ὄνομα, Διονύσῳ τε συνέθηκεν ὄργια καὶ εἶναι αὐτοὺς τῷ Διονύσῳ τῶν παθημάτων ἐποίησεν αὐτοურγούς. Nomine τῶν παθημάτων significat Dionysi necem, tanquam rem lectoribus notam quam ab Onomacrito fictam esse nec dicit ille, nec credere potuit is, qui de Dionysio sine dubio idem statuebat, quod ceteri eruditi, eundem esse Osirin Typhonis scelere peremptum et anniversariis Aegyptiorum planctibus deploratum. Quorsum igitur pertinet illud testimonium? Nimirum ut intelligamus, Onomacritum primum fuisse, qui facinoris auctores ederet Titanes, remoto Typhone, ut a Graecorum religionibus alieno. Quid praeterea de suo addiderit, Pausanias dicere supersedit, sed ex Orphicorum carminum reliquiis apparet, quidquid a domesticis opinionibus discreparet, segregatum, deosque vernaculos, Junonem, Apollinem, Minervam, tanquam Dionysi hostes, propugnatores, ultores in scenam inductos esse, quae una fuit ratio fabulae exoticae popularium auribus adaptandae. Hanc igitur qui primus iniit, idem primus mythis in Graeciam transferendi auctor haberi debet, quum praesertim nulla neque in sacris Graecorum neque in literarum monumentis antiquior occurrat hujus rei memoria et fabularum Aegyptiacarum notitia ab Onomacrito non aliena, orgiorum autem, quae ille aemulatus est, ea species fuerit, ut, quamvis per se nihil ad Osirin pertinerent, tamen lenocinio quodam adhibito perfacile ad eum accommodari possent. Ete-

nim Bacchica sacra, uno fortasse et altero post Homerum seculo in Graeciam transfusa, ea certe aetate, qua Onomacritus vixit, omnibus nota fuere; quae quum barbaro ritu, hoc est, cum insana omnium membrorum jactatione, thyrsorum intentatione, cumque clamore ingenti ac vago discursu celebrarentur, imaginem hostilis impetus [*] cladisque atrocis praebebant et pro imitamenti eorum, quae deo ipsi, horum solemnium praesidi, facta essent, haberi poterant. Ad ejusmodi autem conjecturas quam proclivia fuerint veterum ingenia, et sacra ipsa Graecorum quantum cum rebus gestis similitudinem habuerint, nunc mihi dicere propositum est. Sed, quo melius explicetur quaestio, rem paullo altius et ab ipsis fontibus arcessam.

§. 8.

Dies festos veterum cantibus tripudiisque celebres fuisse, principio rudibus et ex tempore fuis; post vero meditatatis apteque compositis, inter omnes constat. Cujus rei progressionem aestimare licet ex artis scenicae incrementis, quae quemadmodum ab inconditis turbae feriatae ludi-

[*] Aristid. Or. in Smyrn. T. I. 230. *Χιολ ποτε πλείσαντες ἐπὶ τὴν πόλιν* (Smyrnaeorum) *ὡς ἐρήμην αἰρήσαντες τῶν ἀνδρῶν ἀπόντων* (orgiorum causa) *ἐν τῷ ὄρει, ἀπέτυχον τῆς πείρας, ἐνὸς πλιν δὴ τότε δοχῆσαμένων τῷ Διονύσῳ καὶ τὰ βαρχεῖα ἐν τοῖς ἐκείνων δώμασι τελεσαμένων.* Galenus Gloss. p. 546. *πλήστιγγας νάρθηκας παρὰ τὸ πλήσσειν.* Ovid. Trist. IV. El. I. 41. Utque suum Bacchis non sentit saucia vulnus. Seneca Troad. 675. qualis deo percussa Maenas onthea silvas gradu armata thyrsos tentat atque experta sui vulnus dedit.

cris orta primo, post eo progressa est, ut infinitam morum, affectuum, casuumque humanorum varietatem imitando consequeretur, ita pro illis jubilis et discursibus et exultationibus, quibus agrestes et incomiti comisatores indulgere, sensim successerunt fidiam aut tiliarum modulamina, cantus argumentosi et quod de uno genere dictum valet de omnibus:

Hic juvenum chorus, ille senum, qui carmine laudes
Herculeas et facta ferunt, ut prima novercae
monstra manu geminosque eliserit angues;
— — — ut duros mille labores
pertulerit;

neq̄ aberant consoni motus gestusque eorum, qui cantica desultantes universam rem ita exprimebant, ut qui haec spectacula capesserent, deos ipsos cum inimicis suis confictantes et modo vincentes modo victos et fugatos sibi videre viderentur. Sed ad hanc artis consummationem gradatim perventum esse et ratio vincit et literae docent; nam certe homines multis ante seculis canere et saltare coeperunt, quam argumenta serere, eaque describere actibus et voce ac gestu repraesentare didicissent. Et quum huc progressi easent, non est dubium, quin prius vitae quotidianae eventa moresque et facta eorum quibuscum agerent, quam deorum heroumque res gestas imitati fuerint. Revocemus nobis in memoriam pueritiae nostrae oblectamenta^[b], pro-

[b] Παιδες ἑπαιζον αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς — τὸ δὲ παιζόμενον ἦν δῶμα καὶ κατηγορεῖα καὶ ἀπαγγελίαι τῶν ἐλισσομένων Plutarch. V. Cat. Min. c. II. id dicitur ludum ad judices exercere. v. P. Faber Semestr. L. I. p. 29. nullique periculosius fuit quam Cyro.

ponamus animo veterum Dicelistarum ludicra, quaeque peregrinatores de gentium barbararum spectaculis narrare solent; tum denique intelligemus, quae diebus profestis serio agi tractarique solent, eadem feriatis per ludum jocumque effingi, scholas, judicia, furta, pugnas funerumque pompas et nuptiarum. Verum id optime perspicere potest ex luculenta Xenophontis narratione *Anab.* VI. 1. 5. cf. *Max. Tyr.* XXVIII. 4. 58. qua Thracum et Aenianum saltationes convivales describit: Primum procedunt aliquot armati in medium, quasi diversarum partium milites; signo dato concurritur; unus cadit vulnere mimico et effertur pro mortuo; hic fabulae exitus. Ecce ingreditur alius aratorem agens sed item armis instructus adversus praedonum impetus, quorum unus mox supervenit et posteaquam utrinque pugnatum quantum satis, abducit victum cum jumentis agricolam. Num dubitari potest, quin haec et similia argumenta etiam diebus festis explicata fuerint? Athenienses quidem quum *Dipolia* celebrarent, hunc morem tenuisse feruntur: posteaquam ex pluribus bubus aram adactis is, qui primus hordeum delibasset, securi ictus cecidit, percussor hostiae, velut ingenti scelere commissore, in fugam se conjiciebat, unde retractus cum reliquis sacri administris ad iudicium deducebatur; tunc unus alteri culpam tribuere, *hydrophoroe* fabro qui secespitam acuisset, hic *cultrario*, *cultrarius* secespitae, quae quum crimen diluere non posset, iudicium sententiis damnata et in mare abjecta est.

En ludicrum festivum non longe ab historia ductum sed ex proximo arcessitum, quod vel a tumultuariis ludionibus explicari posset. Ejusmodi sine dubio multa fuisse spectacula veterum Atellanarum similia et revera διπολιώδη, quorum rudem simplicitatem aspernata eruditior aetas mille condituras invenit, quibus nativum antiqui ludi colorem interpolaret. Nam posteaquam poetae et fabulatores deorum natales, amores, pugnas, adulteria, vincula tradere, traditasque ab his fabulas chori festi canendo saltandoque imitari coeperunt, tum fere prisci usus memoria evanuit atque illa frivola et extemporalia impexorum lusorum embolia sensim eo deducta sunt, ut non humanae vitae actus sed deorum varios casus adumbrare viderentur. Quae ratio ab uno genere sacrorum ad aliud translata opinionem attulit, cuiusque dei solemnia aliquam cum ejus factis et eventis seu laetis seu adversis similitudinem habere et ad conservandam rei memoriam et nunc servari et a principio instituta esse. Sic Lactantius V. 19. 15. ipsos ritus ex rebus gestis (deorum) vel ex casibus vel etiam ex mortibus natos dicit. Et Augustinus Civ. VII. 18. ex cujusque dei ingenio, moribus, actibus casibus sacra et solemnia instituta sunt. Quae Graeci scriptores singulis fere exemplis confirmant. Diodorus III. 56. enarratis divae Basileae erroribus et obitu homines eam in deorum numero reposuisse καὶ ταῖς διὰ τῶν τυμπάνων καὶ χυμβάλων ἐνεργείαις καὶ τοῖς ἄλλοις

ἅπασιν ἀπομιμουμένους τὰ περὶ αὐτὴν συμβάντα
 θυσίας καὶ τὰς ἄλλας τιμὰς ἀπονῆμαι, prisci-
 que imitamina facti aera deae comites
 raucaque terga movent Ovid. Fast. IV. 211.
 Stephanus s. Ἄγρα — τὰ μικρὰ μυστήρια μίμη-
 μα τῶν περὶ τὸν Διόνυσον. Inter ap. Suid. et
 Etym. M. p. 787. τὰ τοῖς θαργηλίοις ἀγόμενα
 τούτων (sacrilegii a Pharmaco commissi, ab Achille
 puniti) ἀπομιμήματά ἐστι. Lactantius I. 21. 38.
 Ipsius Jovis Cretici sacra quid aliud
 quam quomodo sit aut subtractus patri
 aut nutritus ostendunt? Hoc igitur qui prae-
 sumtum habuere, non admirandum est si ques-
 libet ritus ab uno aliquo definito facto repetere
 conati sunt, his quae fierent simili et consentaneo.
 Qui fons est tum illius de Diome fabulae [°] Bu-
 phoniorum causa inventae, tum aliarum innume-
 rabiliū, quarum una alteram redarguit. Dio-
 mum narrant, quod bovem colonum suum, occi-
 diasset, in exilium actum, mox autem oraculi jussu
 revocatum et iudicio liberatum esse; inde coe-
 pisse mimum illum judiciale. Sed quae tandem
 causa fuit, cur Tenedii, quum Libero rem divi-
 nam facerent, eum, qui votivum vitulum prostra-
 visset, impetu facto abigerent et fugientem lapi-
 dibus insectarentur? Aelian. H. An. XII. 34. Cur
 apud Aegyptios ex numero pollinctorum is, qui
 dissecandi cadaveris initium fecisset, illico se in
 fugam conjecit διωκόντων τῶν συμπαρόντων καὶ
 λίθοις βαλλόντων ἔτι δὲ καταρωμένων Diod. I.

[°] v. Epimetr. XVII.

91. Cur Lintii Herculi bove rem divinam facientes victimarium detestati sunt? Non certe propter Thiodamantis execrationes, quas illi commenti sunt Philostr. Iconn. H. 24. 850. cf. Adr. Junii Animadv. p. 214. sed ne bovem aratorem cupide libidinoseque interficere viderentur. Apparet enim, veteres, quam rem licitam quidem sed necessariam magis quam sibi jucundam facerent, varias ambages novisse simul ludendi causa et ad tempus traducendum, simul ut factum excusarent^[d]. Atque haud scio an quod Romae d. VI. Cal. Jan. observatum est, ut rex sacrorum peracto sacrificio protinus e comitio aufugeret, ad eandem pecudum immolandarum religionem sive potius religionis simulationem referri debeat; quae si quis interroget, cur non omnibus adhibita fuerit, aut plus quaerit quam sciri potest, aut minus quam responsione dignum.

Alia species ludicri eademque pluribus solemnibus communis fuit indagatio fugitivorum vel raptorum. Festus s. Oscillum p. 315. Causa ejus jactationis prodicitur Latinus rex, quod proelio adversus Mezentium nunquam apparuerit, judicatusque sit Jupiter Latentis factus. Itaque per sex dies

[d] Plutarch. Symp. VIII. 8. πάρεστιν ἐκ τε λόγων καὶ τῶν ἱερῶν τοῖς παλαιοῖς εἰσάγειν, ὥς οὐ μόνον ἔδωδῃν ἀλλὰ καὶ φόρον ζωῶν μὴ βλάπτοντος ἔργον ἐναγὲς ἐποιοῦντο. Schol. Arat. v. 132. ἀνέβητες εἶναι ἔδδκει τὸν ἀρδύην σφάζειν, πρῶτοι δὲ Ἀθηναῖοι ἐγεύσαντο, uterque animum ad Buphonia referens. Reliqua testimonia de religione boum collegerunt Jacobsius ad Anthol. T. IX. 232. et Matthiae Miscell. T. I. 153. praeter Varron. R. R. II. 5. Plin. VIII. 70. Heraclid. Alleg. c. 89. et Dion. Chr. Or. LXIV. 323. qui Demonassae legem affert.

feriatos liberos servosque requirere eum. Strabo XII. 564. καὶ νῦν ἔτι ἐορτὴ τις ἄγεται παρὰ τοῖς Προυνσιεῦσι καὶ δρειβασία διασευόντων καὶ καλούντων ὡς ἂν κατὰ ζήτησιν τὴν ἐκείνου. Sic Mariandyni Bormum quaerunt Athen. XIV. 620. A. sic sacra sunt Cereris, ubi a Plutone rapta Proserpina quaeritur Augustin. Civ. VI. c. 7.[^e] ejusque deae raptum quoque scenica quadam imitatione in sacris repraesentatum esse apparet ex Tertulliani verbis ad Nation. II. p. 30. cur Proserpinae sacerdos rapitur etc. Plutarchus in Symp. L. VIII. Prooem. p. 340. παρ' ἡμῖν ἐν τοῖς Ἀγριωνίοις τὸν Διώνυσον αἱ γυναῖκες ὡς ἀποδεδρακότα ζητοῦσιν, εἰτα παύονται καὶ λέγουσιν ὅτι πρὸς τὰς Μούσας κατέπεφυγε καὶ κέκρυπται. Harmoniam Ephorus tradit a Cadmo Samothracen praeternavigante raptam esse καὶ νῦν ἔτι ἐν τῇ Σαμοθράκῃ ζητοῦσιν αὐτὴν ἐν ταῖς ἐορταῖς Schol. Eur. Phoen. v. 7. Nec mihi improbable videtur, similem quandam lusum occasionem dedisse fabulae, quam Schol. Lyc. 825. narrat, Venerem propter quandam deorum offensam coelo excessisse diuque delituisse in insula Cypro, magno studio a diis sed incassum requisitam, donec vetula quaedam indicium faceret. Junonis solemnibus Samii statuum deae vetustissimam abscondebant sub virgultis, absconditam quaerebant et inventa laeta-

[^e] Pausan. I. 43. Ἀνάκληθρα τὴν πέτρων ὀνομάζουσιν, ὡς Δημήτηρ τὴν παῖδα ζητοῦσα ἐνταῖθα ἐκάλεσεν αὐτὴν· εἰκότα δὲ τῶ λόγῳ δρῶσιν ἐς τῆμας ἔτι αἱ Μεγαρέων γυναῖκες.

bantur Athen. XV. 672. Quid hoc aliud est, quam puerorum more agere δραπετίνδα ludentium? Scio id a plerisque multo aliter existimari, qui tum illud populus quod clamat Osiri invento, tum mulierum clamores Calligeniam citantium, ceterasque deorum κρύψεις, ἀφανίσεις et εὐρέσεις magna quaedam mysteria et philosophemata continere allegoriarum institoribus credunt. Rursus aliis certamina lusoria adjuncta fuere. Romae, ut Plutarchus narrat, Nonis Caprotinis αἱ θεραπαινίδες ἀγείρουσι περιουῖσαι καὶ παίζουσιν, εἴτα πληγαῖς καὶ βολαῖς λίθων χρώνται πρὸς ἀλλήλας ὥς καὶ τότε τοῖς Ῥωμαίοις συναγωνισάμεναι μαχομένοις V. Rom. c. XXIX. et de iisdem in V. Cam. c. XXXIII. περιίασιν παίζουσαι διὰ σκωμμάτων εἰς τοὺς ἀπαντῶντας· γίνεται δὲ καὶ μάχη τις αὐταῖς πρὸς ἀλλήλας, in honorem Tutulae scilicet, ut ajunt. Similem Spartanorum usum idem in V. Arist. c. XVII. hinc ortum tradit, quod quum paullo ante pugnam Plataeensem caterva Lydorum Pausaniam regem extra castra sacrificantem adorta esset, Spartani eos tumultuariis armis, fustibus et scuticis, in fugam vertissent: διὸ καὶ νῦν ἐκείνης τῆς ἐπιδρομῆς μνήματα τὰς περὶ τὸν βωμὸν ἐν Σπάρτῃ πληγὰς τῶν ἐφῆβων καὶ τὴν μετὰ ταῦτα τῶν Λυδῶν πομπὴν συντελεῖσθαι. Sed idem aliis quoque locis et temporibus factum esse constat. Hesychius: Δαυλὶς ἑορτὴ ἐν Ἀργεῖ, μίμησις τῆς Προΐτου πρὸς Ἀκρίσιον μάχης. Idem: Μόροττον ἐκ φλοιοῦ πλέγμα τι, ᾧ ἔτυπον ἀλλήλους τοῖς Δημητρίοις, cujus certaminis nomen af-

fert alio loco: Δίωγμα θυσία τις Ἀθήνησιν ἐν ἀποδρήτῳ τελουμένη ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἐν Θεσμοφορίοις· τὸ αὐτὸ καὶ ἀποδίωγμα, et causam fictam, ut videtur, ex ἱερῇ λόγῳ, his verbis: Χαλκιδικὸν δίωγμα, διότι εἰς Χαλκίδα ἐγένετο ἡ ἐκδίωξις [']. Nec dissimilem rationem Varro et Macrobius Populifugiis subjectam esse putant. In insula Delo qui Apollini sacrificabant, quum frequentes convenissent, aram saltando et se invicem flagellando circuire solebant Callim. H. Del. 321. quod etiam Amyclis fieri apud aram Apollinis nonnulli crediderunt, sed negat Hesychius s. *Γυμνοπαιδία*, ἐνιοι τοὺς ἐφήβους κύκλῳ περιθεῖν τὸν βωμὸν τύπτοντας ἀλλήλων τὰ νῶτα· ταῦτα δὲ ψευδῆ. Sed his blanditiis non caruisse videtur Troezeniorum solemne *Λιθοβολία*, quod Pausanias II. 32. a Damiae et Auxesia caede repetit, neque illud cujus Hesychius meminit: *Τυπαί*, ἑορτή τις, neque Arcadum *Μώλεια* Schol. Apoll. I. 170. Servius ad Aen. I. 317. Harpalyce fugit in silvas, latrociniis vixit et occisa est, unde contentio orta cum multorum mortibus; postea consuetudo servata est, ut ad ejus tumultum populi convenirent et *propter expiationem* per imaginem pugnae concurrerent. Quo minus mirandum, si ludificatio veri nonnunquam in verum vertit apud barbaros praesertim animo moderari nescios

['] Pausan. VIII. 53. ἐν τοῦ Ἀγυλῆως τῇ ἑορτῇ ἡ τῆς Ἀρεμίδος ἱερεῖα διώκει τινά, ὅτε αὐτὴ τὸν Λειμῶνα ἢ Ἀρεμῖς. In praeced. ἀπιδόντα excidisse videtur: Σκέφρον προσελθόντα τῷ Ἀπόλλωνι διαλέγεσθαι (ἀπιδόντα) πρὸς τὸν Λειμῶνα.

donec jam saevua apertam
in rabiem verti coepit jocus.

quod Papremitis accidit, ut Martis pompam ducentes per speciem ludicri fustibus se invicem graviter mulcarent, rem sacram et salubrem sibi facere rati Herod. II. 63. [5]. Similiter Lupercorum quoque verbera vim quandam purificandi et foecundandi habere creditum; neque id illis succenseam, quibus mos et consuetudo et natura quodammodo ipsa sic praescripserat, ut quidquid tempore et loco sacro fieret, id ex aliqua probabili ratione et justa de causa fieri crederent. Quamquam, si animum a consuetudine avocare, si ceteram hujus agrestis et pastoritii instituti licentiam ante oculos ponere, si denique secum considerare voluissent, quid homines a quotidianis negotiis feriat sibi indulgere soleant, non latuisset eos, totam rem a lusu et lascivia profectam esse. Compertum est apud majores nostros nullam facile pompam joculatorum et buconum emboliis caruisse, hos autem qui scurrandi munus in se susciperent inter alias facetias priscis avis complacitas etiam verberibus, in quos vellent et liceret,

[5] Idem IV. 180. virginum Ausensium pugnas sacras enarrat. Nec levius olim Venetiis die Sancti anniversario Nicolaitae et Castellani, hoc est, homines nautici et urbani, de ponte quodam decertare solebant, quem alteri retinere, alteri expugnare connitebantur tanta cum pertinacia ut perpauci integros dentes oculosque auferrent. v. Anton. de Ville Pyctomachia Veneta p. 6. in Thes. Ital. T. V. P. IV. et Spectac. Venet. T. V. P. II. 369. cui non dissimile certamen ephorum Spartanorum Pausanias refert II. 14. Summa etiam Sacravien-sium et Suburanensium de equi Octobris capite fuit contentio. v. Fest. s. October equus; nec minore fervore Athenis, quum novitii Scholastici ad balneum ducerentur, partium duces inter se decertarunt v. Conring. Antiqq. Acad. p. 128. — Nomen ipsum Lupercorum a luendo sive lustrando ductum videtur.

grassatos esse. Et viget adhuc in plerisque linguis, usu omissio, instrumenti nomen, quod Galli Marottam, nostri majores Stultorum clavam dicere consueverunt, scurrarum publicorum proprium insigne, a quo non multum distant illa Lupercorum crepitacula^[h], unde ipsi Crepi dicti, a crepitu pellicularum, ut Festus ait, unde adjectivum crepax, sicut a sagus sagax, a per-vicus pervicax. Erat autem haec pellis longiuscula instar earum, uti reor, quibus hodie utuntur, qui apud circumforaneos medicos mimos exercent^[i]. Quemadmodum vero Luperci, ut Lactantius scribit Institt. I. 22. p. 148. nudi, uncti^[i], coronati, personati per plateas discurrere et proximum quemque catomis caedere^[j] solebant, sic Graeci comissatores, pomparum adseculae, pellicula ejusmodi instructi^[m] personisque induti^[n] multa proterve

[h] *Λάσια σκύτη* Plutarch. V. Caes. LXVI. 434. et V. Anton. XII. 79. ubi pro *σύντεσι λευκοῖς* Wyttienbachius ad Plutarch. Discr. Adul. ab Am. p. 473. *λυκτοῖς* emendat, oblitus caprina fuisse. Silius XIII. 330. Pan lascivit caesa Tegeatide capra verbera laeta movens festa per compita cauda. Propertius IV. 1. 25. verbera setosa, Prudentius in Symm. L. II. 861. lupercalles ferulas vocat, sicut *νάρθηξ καὶ σκύτος* in puerorum castigatione junguntur Plut. V. Pomp. c. 18.

[i] Sunt verba G. Cuperi Observ. L. IV. c. 2. 380. Hodie, inquit utuntur: hoc hodie jam diu praeteriit, quanquam ipse puer adhuc vidi istos medicos circumforaneos de catasta vociferantes, quos hodie nemo videt. Ita quotidie magis a similitudine antiquitatis deflectimus, morumque priscorum intellectum amittimus.

[k] *Γυμνοὶ ἀγλημμένοι* Appian. v. Fabric. ad Dion. XLVI. 5.

[l] Schol. Juven. II. 142.

[m] Demosth. c. Mid. p. 572. *σκύτος ἔχων ἐπόμπειν καὶ τοῦτω μεθύων ἐπάταξεν τινα ἐχθρὸν — τὴν ἐπὶ τῆς πομπῆς καὶ τοῦ μεθύειν πρόφασιν λαβών*. quod illi capitale fuit in hostem et malo animo fecisse, impune faciebant alii.

[n] *Ἀσχυρὸν ἄνευ προσώπου κομᾷζειν* Demosth. p. 433. cf. Ulpian. ad Fals. Leg. p. 116.

scurriliterque et dicebant et faciebant, non ut aliquem *ἱερὸν λόγον* adumbrarent, sed scurrandi gratia. Etenim tralaticium est, per occasionem publicae laetitiae plebem vitulantem gestientemque eadem fere ubique et olim assumpsisse et etiamnunc assumere festi otii oblectamenta, cantus, tripudia, cavillas;

Indoctus quid enim saperet liberque laborum
rusticus urbano confusus, turpis honesto?

Num philosopharentur de causis sacrorum? num symbola olfacerent et mysteria? Imo conviciis lacessere praetereuntes [^o], verbera ferre in obvios, pronos et cernuos ruere, postremo os habitumque ridicule deformare hoc opus, hic labor erat et artificii summa.

Equidem non contendo nullum fuisse sacrorum genus cum memoria rerum antiquitus gestarum conjunctum, sed eos errare puto, qui nihil ludicre nihil ridiculi causa et ex tempore in sacris dictum factumve esse volunt. Neque repugno, quominus domestici quorundam populorum ritus suas et proprias causas habere videantur, sed mihi persuadere non possum veteres illos, si pugnis certaverint, Martis quandam cum matre rixam adumbrare voluisse, si discucurrerint, diluvii Deucalionii memoriam renovasse [^p], si saltaverint, aut siderum motus aut labyrinthi mea-

[^o] Nota sunt τὰ ἐξ ἀμαξῶν σκώμματα, γεφυρισμοί et cetera Lenaeorum, Choorum, Steniorum condimenta.

[^p] Lupercorum per sacram viam ascensum et descensum sic interpretantur ut ab iis dicant significari homines, qui propter inundationem terrae summa montium petiverunt et rursus eadem residente ad ima redierunt August. Civ. XVIII. 12.

tus imitatos esse. Cur enim, quae ubique locorum sunt, quum homines ad remissionem animi ludumque descendunt, quo omnes suapte natura sine cujusquam imitatione feruntur, ea Graecos non fecisse putemus? illamne gentem comoedam tempore festo et gemiali, quo adeo nefas erat quidquam rei seriae agere^[1], abstinuisse ludis jocisque? aut jocos quidem esse sed dicis causa et ad refricandam vel veteris fabulae vel philosophematis nescio cujus memoriam? Attamen scriptores veteres his ludicris graves seriasque rationes subesse nos docent. Ineptas sane et quas pateat non a natura profectas sed docte operoseque elucubratas esse. Choorum ritum explicatari Orestem narrant occisa matre Athenas venisse quo tempore solemne illud convivii publicis poculisque discursim volitantibus celebraretur, quibus quum Demophontidae neque excludere hospitem vellent neque etiam pati possent, ut sceleris sui contagionem affricaret convivis, institutum esse, ut hoc die non omnibus communia sed singulis singula apponerentur pocula, idque in posterum etiam obtinuisse Plut. Symp. II. 10. Athen. X.

[1] v. Gronov. ad Liv. XXIII. 7. 11. Seneca de Tranquill. XV. 12. 375. „Legum, inquit, conditores festos instituerunt dies ut ad hilaritatem homines publice cogerentur, tanquam necessarium laboribus interponentes temperamentum.“ Plato Legg. II. 654. θεοὶ οἰκτείραντες τὸ τῶν ἀνθρώπων ἐπιπονον πεφυκὸς γένος ἀναπαύλας αὐτοῖς τῶν πόνων ἐτάξαντο τὰς τῶν ἑορτῶν ἀμοιβάς. Nec ineleganter Proculus Archiepiscopus Or. III. 624. T. IX. Galland. ἐορτὴ ἐστὶ λύπης λήθη, φροντίδων ὕπνος, χαρᾶς γεωργὸς (fort. χορηγός), παιδρότης πρόξενος. cujusmodi plura ex aliis collegit P. Colvius ad Apulej. de Mund. p. 231. Et hac tenus non inepte veteres μεθύειν dictum putant διὲ μετὰ τὸ θύειν ἔθος ἦν τοῖς προϊέροις οἰνοῦσθαι Philo de Plant. Nue. p. 237. D.

437. Siebelis ad Phanod. p. 10. Adeo magnum illis flagitium visum videre quod ante pedes est. Quis enim eorum nesciebat eodem modo priscos Graecos convivatos esse. v. H. IV. 261. Athen. I. 13. D. Pari antiqui moris seu ignorance seu dissimulatione Dieuchidas Schol. Apoll. I. 515. linguas hostiarum ideo porrici tradit, quod Alcathus aliquando porrigenda lingua leonis, quem alii a se occisum mentirentur, victorem se probaverit, quasi non idem mos apud alios obtinuerit, ad quos nulla illius Megarensis fama pervenit. v. Schweighaeuser. ad Athen. XIV. 78. p. 661. T. VII. Schol. Ambros. ad Od. III. 332. et 341. Delicias quoque facit Suetonius in Octav. c. I. Velitris Octavius quum Marti rem divinam faceret, nuntiata incursione, semicruda exta rapta foco prosecuit — et victor rediit; decretum etiam publicum extabat, ut in posterum quoque exta simili modo Marti redderentur. Quod refellitur Arnobii testimonio II. 68. p. 99. Quum Romulo Pompilioque regnantibus percocta plane et madida concremarentur diis exta, rege sub Tullo semicruda coepistis et leviter animata porricere prisca observatione contempta. Nec minus delicate Philostratus V. Soph. II. 1. 550. ephebos Atticos propterea chlamydes pullas in pompis gestasse, ut hoc publici luctus testimonio Copreo Eurysthei praeconi ab Atheniensibus ante mille annos interfecto satis darent; cui similem rationem pullae

Iapygum vestes et accolarum Padi habere creduntur Athen. XII. 523. B. et Polyb. II. 16. 13. Paria musinatur Callimachus Fragm. Ibis p. 216. Blomf. „in Creta Menedemo sacra fieri si-
 „ne ferro, quia in bello Trojano vulneri-
 „bus cultrorum interiit“ et Diodorus V. 83. Tenedios narrans Tennae rem divinam facientes neque tibicines admittere neque Achillis nomen pronunciare, quod ille Molpi tibicinis calumniis in discrimen vitae adductus, ab Achille vita privatus sit; cui geminum est Pausaniae acumen I. 36. 7. cur Pergameni hymnologi in solemnibus Aesculapii Eurypylum praetereant, Machaonis interfectorem. Quanto credibilis videtur Tenedios antiquos non religionis causa ab Achillis mentione abstinuisse sed quia fabulam ipsam ignorarent, tibicines autem non tam exclusos esse quam non advocatos, propterea quod veteres omnino non adhibebant ad sacra tibiae? Unde quum pluribus in locis essent *θυσίαι ἀναυλοί*, ut Plutarchus ait de Aud. poet. p. 62. T. VII. alii alias causas commentum sunt perinde futes; Apollodorus verbi gratia III. 15. 8. memorat Parios adhuc Gratiis sine coronis et tibiis supplicare Minois causa, quem allata inter sacrificandum filii morte coronam deposuisse tibicinique silentium indixisse; cuius historiae intempestive meminit Suetonius Tiberium narrans quo primum die post Augusti excessum curiam intrasset, thure quidem ac vino verum sine tibicine supplicasse Minois exemplo, Tiber. c. LXX. quod prudenter omittit

Dio Cass. LVI. 31. et non inepte explicat Plutarchus de Sanit. tuend. p. 397. T. VII. Posset aliquis facetus esse traducendis veterum opinatorum argutiis et referret fortasse eorum causa, qui tam lubrico et instabili solo magnifica opera inaedificant. Neque solum error istorum sed etiam errandi causa patet; quae duplex fuit, una libido cujusque instituti auctorem domesticum prodendi, altera poetarum auctoritas, quam historiarum scriptores, uno fortasse excepto Thucydide, superstitione sequuti sunt. Poetas autem constat sacrorum *actia* partim ex destinato rimatos esse, ut Callimachus, Butes, Dionysius Corinthius, Ovidius [r], partim in transitu, unde fieri non potuit, quin multa in periegetarum et sacerdotum aures influerent et hinc rursus, quasi ab ultimis tradita temporibus, spargerentur in vulgus.

§. 9.

Haec mihi necessario praemonenda fuerunt, ne si quis concesserit illos jocularis mimos, Fugalia et ferias vapulatorias, hominum otiosorum esse et lascivientium inventa, non idem statuendum putet de tragicis actibus, quibus Cereris, Adonidis, Leucotheae, Medae et aliorum miseros horribilesque casus subjecti sunt. De hoc universo genere dicere licet id quod res habet, homines naturae quodam instinctu ut laetandi ita

[r] v. Epimetr. XVIII.

lugendi causas sibi fingere; unde est, quod aliena funera sequuntur, quod ignotis sepulcris adsident, quod praeteritorum malorum memoriam refricant, hisque velut praesentibus gestiunt, anguntur, nec quiescere possunt, donec animum fletu lacrimisque exsaturaverint.

Inde ingens lacrimis honor et miseranda voluptas.

Hinc tragoedia fluxit, ἐκ μεκρῶν μύθων nata, ut Aristoteles ait Poet. IV. 17. hinc illa, quibus tragoediae prolusum est, lamenta et plangores solemnes et accommodatae his fabulae de deorum raptibus, fugis, servitiis, mortibus. Neque solum

Pharios ficta pietate dolores

Mygdoniosque colunt et non sua funera plorant[*]

sed etiam aliorum deorum πάθη ex humanae vitae similitudine traducta voce, vultu, gestu exprimunt. Athenagoras Legat. c. 32. p. 32. τὰ πάθη τῶν θεῶν, inquit, δεικνύουσι μυστήρια et significantius Clemens Coh. p. 12. Δηὼ καὶ Κόρη δρᾶμα ἐγενέσθην μυστικὸν καὶ τὴν πλάνην καὶ τὴν ἀρπαγὴν καὶ τὸ πένθος ἢ Ἐλευσίς δαδουχεῖ· quod etsi oratorie dictum est, tamen probat quandam dramatum mysticorum, et scenicorum similitudinem. Neque ea veteres scriptores praeteriit, qui quae Aristoteles de causis tragicæ poesis disputat[**] nihil immutantes ad spectacula sacrificalia transferunt. Primum Quintilianus de Mus. L. III. p. 158. τὰς Βακχικὰς τελετὰς καὶ ὄσαι ταύ-

[*] Statius Silv. V. 3. 245.

[**] Hunc sequutus Proculus in Polit. p. 360. et 362. comœdiam et tragoediam ad ἀποσίωσιν τῶν παθῶν refert. cf. Plutarch. Symp. L. III. Qu. VIII. 2. 145.

καις παραπλήσιαι, λόγου τινὸς ἔχασθαί φασιν, ὅπως ἂν ἡ τῶν ἀμαθεσιτέρων πτοίησις ὑπὸ τῶν ἐν ταύταις μελωδιῶν καὶ ὀρχήσεων ἅμα παιδιαῖς ἐκκαθαίρηται. Secundo Jamblichus: δυνάμεις τῶν ἀνθρωπίνων παθημάτων ἐν ἡμῖν πάντη μὲν εἰργόμεναι καθίστανται σφοδρότεραι, εἰς ἐνεργείας δὲ προαγόμεναι ἀποπληροῦνται καὶ ἐντεῦθεν ἀποκαθαιρόμεναι ἀποπαύονται· διὰ τοῦτο ἐν τε κωμωδίᾳ καὶ τραγῳδίᾳ ἀλλότρια πάθη θεωροῦντες ἴσταμεν τὰ οἰκεία πάθη καὶ ἀποκαθαιρόμεθα, ἐν τε τοῖς ἱεροῖς θεάμασι καὶ ἀκούσμασι τῶν αἰσχυρῶν ἀπολυόμεθα τῆς ἐπὶ τῶν ἔργων αὐτῶν συμπιπτούσης βλάβης de Myst. I. 11. p. 22. Is quidem loquitur de illis αἰσχυρολογίαις πρὸς ἱεροῖς ^[b] quibus non Cerealia solum et Dionysia sed etiam aliorum deorum sacra perstrepebant ^[c] nec omnino festi coetus carere posse videbantur. Neque enim soli Hypatenses gratissimo deo, Risui, per annua deverticula solemniter ludum celebrabant ^[d] sed fere omnes dies festi ludum et lasciviam ostentabant ^[e] eratque illa communis opinio, quam Mar-

[b] v. Wesseling. ad Diod. V. 4. p. 557. T. III.

[c] Apollini Aegletae in insula Anaphe σὺν τῷ θάσμῳ θύουσιν Conon. c. XLIX. In Panis solemnibus Atticis γέλως καὶ παιδιά Lucian. Bis accus. c. XI. 61. T. VII. Hesychius: Στήνια ἑορτή, ἐν ᾗ διασκέπτουσι καὶ λοιδοροῦσιν ἀλλήλους. Annae Perennae die festo coeunt certaque probra canunt Ovid. Fast. III. 675. qui ad explicandam moris sacri causam fabulam affert similem Graecorum ἱεροῖς λόγοις, inde joci veteres obscenaque dicta canuntur. Eandem jocandi licentiam Nonae Caprotinae, triumphi, vota publica (Lyd. de Mens. V. p. 62.) aliaque solemnia Romanis praebuere.

[d] Apulej. Met. III. c. 50.

[e] Sallust. Jug. c. LXVI. Demetrius Phal. de Eloc. §. 171. p. 96. χρῆσονται καὶ οἱ φρόνιμοι γελοίοις ἐν ἑορταῖς καὶ ἐν συμποσίοις. Lucian. Amorr. §. 59. 317. T. V. πᾶς γέλως, καὶ περιεργος ἡ, πα-

tialis proficitur L. VIII. 48. exhilarant ipsos gaudia nostra deos. Verum iidem illi nonnunquam etiam habitus et voces dolentium induebant[[†]], primum animi explendi causa, tum ea arte et moderatione ut deorum heroumve, quorum solemnia agerentur, casus luctusque fictis adumbrarent affectibus, simillime ut Fescenninis istis quaedam Baubus, Jambae, Martis, Priapive facta et dicta ridicula inserta sunt. Quae si apparet ex similitudine eorum, quae in sacris fierent, ficta esse, idem de fabulis existimandum, quibus caelestium irae, fugae, vincula, interitus enarrantur. Neque vereor ne quis haec veterum Allegoricorum auctoritate refellere studeat, qui Proserpinae raptu, Attinis pudendo vulnere, Adonidis et Osiridis morte modo temporis illius, quo omnia deflorescunt, ingressum modo Solis ad signum brumale recessum naturaeque totius torporem indicari putant; quod ad exemplum non deerant fortasse, qui Zagrei quoque interitum interpretentur auctore potissimum Plutarcho de Is. LXIX. 197. *Φρύγες τὸν θεὸν ολόμενοι χειμῶνος*

νηγυλλεῖν δοκεῖ, et paullo post turpissimas paederastiae laudes vocat λόγους, ὧν ἐν ἑορτῇ μόνον εἰκὺς ἔστιν ἀκούειν. Clemens Recogn. V. c. 31. quam feriarum gentilium effrenatam licentiam traduxisset, potus, convivia et post ebrietatem lymphaticos motus, excusationem illorum affert: Sed quidam dicunt, haec laetitiae gratia et ad relevandos animos instituta sunt et ut humana mens aliquantulum curis et moeroribus relaxetur. Quid hos veteres ecclesiae magistros dicturos censes, si theologos nostros audirent non solum illa temulentorum ludibria sed etiam fanaticorum flagitia turpissima tanquam augusta rerum sacrarum symbola venerari?

[[†]] *Κἀν τοῖς μυστηρίοις κατὰ χρόνους τεταγμένους ἀμφοτέρω ταῦτα δοῦν* (i. e. lugere et ridere) *ὅτι τῶν ἱερῶν θεσμῶν ἡγεμόνες παρακλείονται* Procl. in Polit. p. 885.

μὲν καθεύδειν, θέρους δ' ἐγρηγορέναι, τότε μὲν κατευνασμοὺς, τότε δ' ἀνεγέρσεις βακχεύοντες αὐτῷ τελοῦσι. Παφλαγόνες δὲ καταδεῖσθαι καὶ καθερίγνυσθαι χειμῶνος, ἥρος δὲ ἀναλύεσθαι φασιν. quae sane a moriendi et reviviscendi similitudine proxime absunt. Non vereor, inquam, ne quis his adversus me utatur argumentis. Primum enim non intelligi potest, cur eae gentes, quibus coelum mitissimum, hyems brevissima fuit, stas naturae vicissitudines tam graviter luxerint, ut deos ipsos aut raptos aut interemtos fingerent. Deinde si haec fuisset lugendi causa, luctum et gaudium aequabiliter anni temporibus dividere neque iisdem solemnibus et mortem deorum et in vitam reditum celebrare debuissent. Postremo quid obstat, quominus priscos mortalium credidisse putemus, quod fabulae istae prae se ferunt, raptam esse Liberam, occisum Zagreum? An quia fieri non potest, ut deus rapiatur aut occidatur? Nae omnium rerum ignarum esse oportet, qui nesciat communem fuisse totius antiquitatis opinionem, ut deos hominibus quam simillimos crederet. Neque hoc, opinor, negant viri docti, qui ex infinita fabularum multitudine unam aut alteram symbolice interpretari dignantur, sed ita perhibent, hanc, quam dicimus, mythologiam rem esse veris falsis, jecis seriis mirabiliter permixtam et *Τυφῶνος πολυπλοκωτέραν*. Hactenus tamen exorari non potuerunt, ut nobis aliquam notam aut regulam traderent, qua phantasmata, ut Heynius appellat, a philosophematis, fabulose tradita

a non fabulosis discerni possint, seu quia nullam habent, seu quia Ruhnkenianum illud tenent, haec a peritis sentiuntur, imperitis demonstrari non possunt, quo nomine non mediocres homines sed Wolfios Vossiosque a mysteriis suis spernunt et segregant. Eoque impudens feremus, si ad illa symbolicae interpretationis praecipitia, quo Dissenius nos vocat^[g], eniti recusaverimus. Legimus complures deos, Venerem, Junonem, Minervam, Orcum, Martem, graviter vulneratos esse, Marsque ipse apud Homerum sese propemodum necatum dicit non symbolice sed vere. Quantillo dehinc opere hominibus superstitiosis persuaderi poterat, ut deorum aliquem mortuum crederent et solemniter deflerent atque conclamarent, mox scilicet revicturum? Hinc ad disputationis nostrae summam proficiscimur.

§. 10.

Onomacritum Dionyso orgia condidisse et casuum ejus auctores perhibuisse Titanes Pausanias testatur. Bacchi autem orgia ante Onomacritum nulla fuisse, huic credulo antiquitatis fautori nunquam in mentem venit. Itaque hoc tantummodo

[g] Ad Pind. Nem. X. 55. p. 471. Doctrina de morte deorum orta observatis vicissitudinibus rerum naturae siderumque fuit symbolica; ubi autem aliquis deus temporum processu ad heroum genus esset revocatus, inventae fabulae, quibus mortis causa explicaretur paullo aliter. Scio ab hominibus indoctis et vaniloquis talia multa dici et imperitis facillime persuaderi. Sed Dissenius, hoc est vir doctus et veri studiosus, quibus rationibus opinionem inopinabilem confirmaturus sit, non dispicio.

dicere voluit, illum Pisistratidarum parasitum sacris Bacchicis novum quendam colorem et speciem induxisse, fabulamque de Dionysi caede addidisse. Quae fabula, mea quidem sententia, ex ritibus ipsis nata et ad eam rem introducta est, ut quae fierent in sacris cum ratione fieri viderentur. Huiusmodi enim interpretamenta quantopere veteribus placita et quam multae deorum heroumque historiae in hoc fecundissimo solo procreatae fuerint, haud paucis exemplis demonstravimus. Sacra autem Bacchica, quo luctuosiora erant ceteris et turbulentiora, hoc credibilius videri poterat, ea ad repraesentanda dei ipsius παθήματα qualiacunque instituta esse. Onomacritus igitur cognito Osiridis casu^[a] facile adductus est, ut huic similem Bacchi sive Zagrei cladem fingeret, cujus imaginem furentes et violenti Bacchantium impetus^[b] referre viderentur. Sic enim Pausanias ejus ὄργια et ἔπη connectit, ut pateat unum alteri conjunctissimum fuisse. Quanquam vero, ut jam dixi, nullo ille verbo significat, hoc Onomacriti carmen sub Orphei nomine editum esse, tamen, quia illam fabulam, quam ab Onomacrito inventam dicit, in Theogonia Orphica neque usquam alibi enarratam scimus, hoc satis nobis vi-

[a] Fieri potest ut theologia Thracia aut Phrygia ei exemplum praeberit, sed quis abditos fontes conjectura quaerat?

[b] Appianus Pan. VIII. 92. 480. ἦν οἷστρος ἄλογός τε καὶ μανιώδης, οἷον ἐν τοῖς βακχικοῖς πάθεσιν φασὶ τὰς μαινάδας ἀλλόκοτα καὶνουργεῖν. Plutarch. V. Brut. c. XV. 240. πρὸς πάντα θόρυβον καὶ βοήν, ὥς περ αἱ κατὰσχετοὶ τοῖς βακχικοῖς πάθεσιν, ἐξέτιονσα. Plaut. Amph. II. 2. 71. Bacchae bacchanti si velis adversarier, ex insana insaniorem facies.

debat ad suspicandum, ista *ἔπη*, de quibus *Periegeta* loquitur, nomine *Theogoniae Orphicae* inscripta aut certe huic poemati sic inserta fuisse, ut carminibus *Homericiis* certae *rhapsodiae* et *Hesiodicis* *Eoae*, *Scutum Herculis* aliaque plurima. Porro, quum multa fuerint variaque *Bacchi* orgia, non dubito, quin illud genus *Bacchicorum*, quod *Herodotus* *Orphicum* vocari, *Aegyptiacum* et *Pythagoricum* esse perhibet (v. P. I. c. II.) unum apertum habeat auctorem *Onomacritum*. Hunc orgia sua *Baccho* dicasse, *Pausanias* testis est; ea quam arcte *Orphicis* fabulis connexa fuerint, nos demonstravimus; has autem fabulas doctrinae *Pythagoricae* et *Aegyptiacae*, quae est de animorum migratione, accommodatas fuisse, mox (c. X.) indubiis probabitur argumentis. Itaque notae illae, quibus *Herodoti* orgia insignita sunt, in *Onomacriti* institutum conveniunt omnes, non autem conveniunt in ullum aliud sacrorum genus nobis cognitum. Neque tamen unquam dixi, omnium praeceptorum, dogmatum, cerimoniarum, quibus *Orphica* disciplina constat, unum solum fuisse conditorem *Onomacritum*; imo multa ante eum in usu fuisse, multa post eum introducta esse existimo tum ab ignotis orgiorum rectoribus tum ab iis, qui carmina sacrificalia et mythica *Orpheo* supposuisse dicuntur (v. P. I. C. IV.). Sed si certus quaeritur auctor, si fabulae istius *Dionysiacae* originem non vaga opinione sed ipsis veterum scriptorum indiciis persequimur, praeter *Onomacritum* occurret nullus. Postremo contendo

sacra Phrygia, quae Demosthenes describit, ad idem exemplum esse composita Orphicisque et Bacchicis jure adnumerari posse. Idque tribus argumentis confirmo ex summa eorum similitudine ductis. Primum sacra Orphica lustralia fuisse, inter omnes convenit; idem de Sabaziis constat ex iis quae antea dicta sunt. Postea dii averrunci et lustrales, inferni, magici eodem ritu placabantur, sacraque ipsa commune nomen habebant *τελεταί*. Orpheus Argon. 907. numina inferna propitiaturus *τελετὰς καὶ θύσθλα καθαρμῶν* apparat. Lemniī insulam suam lustrantes *θεοὺς χθονίους καὶ ἀποδῆγτους καλοῦσι*. Apud Statium Achill. I. 139. Thetidem de filii salute sollicitam Carpathius vates jubet hos abolere metus puerumque secretis lustrare fretis, ubi ignotis horrenda piacula divis. Ovidius autem Met. VI. 569. inferias ipsas piacula vocat[+] et J. Lydus Mens. p. 68. refert Februum Tusce dici *τὸν καταχθόνιον καὶ θεραπεύεσθαι πρὸς τῶν Λουπερκῶν ὑπὲρ ἐπιδόσεως τῶν καρπῶν*, sicut Hesiodus jubet Opp. 463.

*Εὐχεσθαι δὲ Διὶ χθονίῳ Δημήτερι θ' ἀγνῇ
ἐκτελέα βρῖθειν Δημήτερος ἱερὸν ἄκτῃν.*

Sagis, ut Propertius ait I. El. I. 20. labor est in magicis sacra piare focis; *ψυχαγωγοὶ καθαρμοῖς τισι καὶ γοητείαις τὰ εἰδῶλα ἐπάγουσιν τε καὶ ἐξάγουσι* Schol. Eur. Alcest. 1138. Magos operari *τοῖς χθονίοις θεοῖς*, Philostratus dicit V.

[+] Palaemonis et liberorum Medae sacra lugubria teletas, nominari vulgaris notitia est.

Apoll. VIII. 7. 341. Hisque supplicaturæ Spar-
sis Medea capillis Bacchantum ritu fla-
grantes circuit aras Ovid. Met. VII. 257.
Quae omnia eo conferunt, ut fabulam tetricam,
quam Onomacritus commentus est, sacris Cybe-
lae Sabaziique piacularibus imprimis convenire
credamus. Tertium argumentum a Plutarcho re-
peto, qui religiones Phrygias, Aegyptiacas et Or-
phicas ita componit, ut eas luctu, strepitu, hor-
rore sibi simillimas esse ostendat. Nam in dispu-
tatione illa, quam de natura daemonum instituit,
sic argumentatur, quoscunque deos poetae indu-
cant altercantes, moerentes, delinquentes, non
deos esse sed daemones cupiditatibus et affecti-
bus obnoxios nec fati necessitate exemptos, hos-
que solos jejuniis placari et planctibus et san-
guine victimarum. Quam sententiam a Xenocrate
propositam esse non nescit[^e] sed unde ortam di-
cat, dubitat: εἴτε Μάγων τῶν περὶ Ζωροάστειν
ὁ λόγος οὗτος ἐστὶν εἴτε Θράκιος ἀπ' Ὀρφέως,
εἴτ' Αἰγύπτιος ἢ Φρύγιος, ὥς τεκμαιρόμεθα ἐκα-
τέρων τελεταῖς ἀναμειγμένα πολλὰ θνητὰ καὶ
πένθος τῶν ἱερῶν ὀρῶντες De def. Orac. X. 314.
Plutarcho autem haec scribenti fanatica Bacchi

[^e] De Ia. c. XXVI. 136. ὁ Ξενοκράτης καὶ τῶν ἡμερῶν τὰς ἀποφράδας καὶ τῶν ἑορτῶν ὅσαι πληγὰς τινὰς ἢ κοπετοὺς ἢ νηστείας ἢ δυστημίας ἢ αἰσχρολογίας ἔχουσιν, οὔτε θεῶν τιμαῖς οὔτε δαιμόνων οἰεται προσήκειν χρηστῶν, ἀλλ' εἶναι φύσεις ἐν τῇ περιέχοντι μεγάλας καὶ ἰσχυράς, δυστρόπους δὲ καὶ στυδερῶπας etc. Huc decurrere coacti sunt, qui vulgares superstitiones nec tollere nec comprobare potuerunt. Inter Romanos Labeo — malos deos propitiari caedibus et tristibus supplicationibus asserit, bonos autem obsequiis laetis, qualia sint ludi, convivia, lectisternia Augustin. Civ. II. c. 11.

solemnia ante oculos fuisse docent haec quae sequuntur c. XIII. 321. *έορτάς καὶ θυσίας ἐν αἷς ὠμοφαγίαι καὶ διασπασμοί, νηστεῖαι τε καὶ κοπετοὶ, πολλαχοῦ δὲ ἀσχρολογίαι πρὸς ἱεροῖς μανίαι τε ἀλαλαί τε ξιψαύχενι σὺν κλόμφ[^d] θεῶν μὲν οὐδενί, δαιμόνων δὲ φάυλων ἀποτροπῆς ἕνεκα φήσαντι ἂν τελεῖσθαι.* His potius quam diis convenire ὅσας ἐν τε μύθοις καὶ ὕμνοις λέγουσι τοῦτο μὲν ἀρπαγὰς, τοῦτο δὲ πλάνας θεῶν κρύψεις τε καὶ φυγὰς καὶ λατρείας ib. c. XIV. quibus nominatim adjungit τὰ γιγαντικὰ καὶ Τιτανικὰ καὶ Κρόνου πράξεις, φυγαί τε Διονύσου καὶ πλάναι Δήμητρος, ὅσα τε μυστικοῖς ἱεροῖς περικαλυπτόμενα καὶ τελεταῖς ἄρρητα διασώζεται καὶ ἀθέατα πρὸς τοὺς πολλοὺς de Is. XXV. 135. Neque is solus fuit, quem haec res sollicitum haberet, sed etiam Aristides Isthm. p. 25. T. I. ὁρῶνδῶ, inquit, καὶ ἀπορῶ πότερον χρή θεῶν παθήματα συμπεισθῆναι οἷον Ἄρεως δεσμὰ καὶ Ἀπόλλωνος φυγὰς καὶ Ἡφαίστου ῥίψεις εἰς θάλασσαν, οὕτω δὲ καὶ Ἴνους ἄχη etc. et Dionysius eam ob causam sapientes praedicat Romanos παρ' οἷς ἑορτὴ οὐδεμία μελανείμων ἢ πένθος ἄγεται κοπετοὺς ἔχουσα καὶ θρήνους γυναικῶν ἐπὶ θεοῖς ἀφανίζομένοις ὥσπερ Ἕλλησιν ἐπιτελεῖται περὶ τε Περσεφόνης ἀρπαγὴν καὶ τὰ Διονύσου πάθη L. II. c. 19. Vitiose Plutarchus hinc colligit, sacra Orphica perinde ut Phrygum et Aegyptiorum solemnia non diis sed daemonibus quales Xenocrates imaginatus est, instituta esse. Sed comparatio ipsa planissime comprobat, ceri-

[d] Pind. Fragm. Inc. XXXVI.

menias Orphicas luctuosas et horridas iisque, quas Glaucothea tympanistria administravit, simillimas fuisse. Itaque collectis omnibus sic statuo, Onomacritum poetam et fatidicum eundemque doctrinis Pythagoricis, quae tum vigerent^[e], imbutum, proprium quoddam Bacchanalium genus condidisse ritu Phrygio sed graecanicae mythologiae accommodatum, deinceps sive suo sive Orphei nomine carmen edidisse quo Dionysi ortum et obitum sic traderet, ut orgiorum illorum cultores bacchantionibus suis dei ipsius et *παθημάτων* ejus imaginem repraesentare viderentur; quod quam consentaneum fuerit Graecorum opinionibus etiam hinc perspicitur, quod alii iisdem solemnibus dei in furorem acti discursus trepidos animique angores imitatione bacchantium exprimi statuerunt: *λόγος τις ἄμα καὶ φήμη ὑποῖβει, ὥς ὁ θεὸς οὗτος ὑπὸ τῆς μητρὸς Ἥρας διαφορήθη τῆς ψυχῆς τὴν γνώμην· διὸ τὰς τε βακχείας καὶ πᾶσαν τὴν μανικὴν ἐμβάλλειν χορείαν τιμωρούμενον* Plato Legg. II. 672. B.^[f] qui ipse neque hanc fabulam probat neque nostrorum mythographorum sententiam probaturus esset, si audiret eos temulentorum hominum insanias nomine augusto et venerabili:

[e] Quam studioso Pindarus haec nova inventa consecratus sit notum est. v. Schneider. Versuch über Pindar's Leben und Schriften p. 50. Boeckh. ad Fragm. p. 624.

[f] Hanc fabulam sacris Phrygiis innexam esse indicat Rheae interventus. Julian. Or. VII. 410. (220.) *ἐμάνη ὁ θεὸς ὑπὸ τῆς Ἥρας· ἔπαυσε δὲ αὐτὴ τὴν νόσον ἢ μῆτηρ τῶν θεῶν*. Apollodorus III. 5. 1. deum in Phrygia a Cybele *καθαρθῆναι* dicit, quo institutionem caeremoniarum lustralium, quales Bacchicae fuere, declarari patet. De dei insania praeter Euripidem et Philistum Fr. Goeller. p. 174. Nicander quoque prodidit. v. Schol. ad Ther. 377.

Erhabenen Naturdienst condecorare, sed e contrario ostendit ingenia inculta et indomita naturaliter ferocire rituque puerorum exsultando et vociferando sese explere: ἐγὼ δὲ τὰ τοιαῦτα τοῖς ἀσφαλὲς ἡγουμένοις εἶναι λέγειν περὶ θεῶν ἀφήμι λέγειν· τὸ δὲ τοσόνδε οἶδα ὅτι πᾶν ζῶον, ὅσον αὐτῷ προσήκει νοῦν ἔχειν τελειωθέντι, τοσοῦτον οὐδὲν ἔχον ποτὲ φύεται· ἐν τούτῳ δὴ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ μήπω κέκτηται τὴν οἰκείαν οἴκησιν, πᾶν μαίνεται τε καὶ βοᾷ ἀτάκτως καὶ πηδᾷ· quae nostrae causae quid ponderis afferant omnes vel me tacito intelligent.

CAP. IX.

De Zagrei crepundiis.

Arnobius L. V. c. 19. „Bacchanalia praetermittamus, in quibus arcana et tacenda res proditur insinuaturque sacratis, ut occupatus puerilibus ludicris distractus a Titanibus Liber sit — sectus — in ollam conjectus — ut Jupiter invocatus advolaverit ad prandium compertaque re grassatores obruerit fulmine et in Tartarum praecipitaverit; cujus rei argumentum prodidit vates Thracius, talos, speculum, turbines, volatiles rotulas et sumta ab Hesperidibus mala“ quae ex illo Clementis loco versa sunt. De significatione singulorum vocabulorum jam olim erratum

esse ostendunt vetera in Clementem scholia, quorum particulas aliquot (utinam omnes) in lucem protulit Bastius ad Gregor. p. 241. *Κῶνοι οἱ στρόβιλοι καὶ οἱ θύρσοι· ῥόμβος, δῖνος.* Et aliud *Κῶνος ξυλάριον* οὗ ἐξήπται τὸ σπαρτίον καὶ ἐν ταῖς τελεταῖς ἔδονεῖτο ἵνα φοιζῇ. Spanhemius de U. N. IV. 269. Begerus Thes. Brand. T. I. p. 11. et Barkerus ad Etym. M. p. 1108. *κῶνον* interpretantur de nuce pinea, quam Bacchae in summa pertica fixam gestabant; neque ego negaverim mystas bacchicos sub specie coni thyrsos impositi cordis Dionysiaci imaginem venerari solitos esse. v. supr. c. V. §. 33. not. e. Sed Orpheus *παιδαριώδη ἀθύρματα* sive jocula enumerat, rectiusque Gatakerus ad Anton. V. 36. de turbine accipit, cujus nomina sunt apud Hesychium *βέμβιξ, κῶνος, ῥόμβος.* Ergo *κῶνος* et *ῥόμβος* duo turbine genera significant, quae et nos hodie diversis appellamus nominibus et veteres, ubi refert, accurate distinguunt; rhombus clave excussus agitur per plana citus sola verberare; conus seu strobilus non scutica impellitur sed in eodem fere gyro, quo semel incitatus est motu, fertur acute tinniens. v. Caracciolum ad Greg. Nyss. Epist. VII. p. 635. T. VI. Gall. — *Παίγνια καμπεσίγνια* [*], Scaliger ad Varr. VIII. 5. 163. serperastra esse putat, instrumentum medicum, quod vulgo *ποδοστράβη* Poll. IV. 182. latine ferula dicitur; Galeus ad Phurn. XXX. 218. *nartheciam*

[*] Hesychius: *Καμπεσίγνια, κάμπτοντα τὰ μέλη. Καμπεσίγνια ὁμοίως.* Blomfieldius ad Aesch. S. c. Th. p. 173. *καμπεσίγωνα* substituit.

geniculatam. Sed intelliguntur icunculae vertebratae seu neurospasta, consueta puerorum oblectamenta. Quae autem Clemens hujus teletae symbola esse dicit ἀστράγαλος, στρόβιλος, σφαῖρα, μῆλα, ῥόμβος, ἔσοπτρον, simulacra sunt istorum crepundiorum; primum ἀστράγαλος et σφαῖρα, quorum usus in oculos incurrit. Dio Chrys. Or. VIII. 281. παίζειν ὥσπερ οἱ παῖδες τοῖς ἀστραγάλοις καὶ ταῖς σφαίραις ταῖς ῥαπταῖς. Glaucus Epigr. I. παῖδας ἔπειθε ῥαπτὴ σφαῖρα καὶ ἀστράγαλος. Talos in Isidis pompa Apulej. Met. XI. 251. circumlatos Chiffletius in Macarii Abrax. p. 97. nostro loco adhibet, sed neque hic explicatione eget, neque illi tali sed thalli conveniunt. Σφαῖραν καὶ πλαταγὴν Plutarch. Symp. VII. 10. et Leonidas Epigr. XXXIII. 229. T. I. Εὐνήτον (sic enim scribendum pro εὐφημον) σφαῖραν, πλαταγὴν, ἀστραγάλους, ῥόμβον vocat παίγνια κουροσύνης, sicut Orpheus. Haec admoneo, ne quis nescius, quo tempore sphaera astrologica inventa sit, Creuzeri errorem sequatur, sphaeram coelestem inter ludicra Dionysi referentis in Dion. I. 40. [b]. Στρόβιλος id est στρέβλα sive turbo (cf.

[b] Elegantem Apollonii locum Arg. III. 137. inepte, ut solet, imitatus Nonnus XXXIII. 65. (cf. Hemsterh. ad Lucian. Dial. D. IV. 258.) globi coelestis formam concoertationis puerilis praemium posuit, quo in loco pro

Πᾶρ δὲ οἱ ἴστατο κούρος ὁμέστιος ἀβρός ἀδύρων
εὐχαίτης Διόνυσος

jam diu ὁμέστιος restituendum esse dixi; quod Platoni reddit Ruhnkenius Ep. Crit. p. 125. Apud Ovidium Met. X. 262. inter grata puellis munera sunt pictae pilae, quam lectionem firmant Platonis δωδεκίσκιοι σφαῖραι Phaedon. p. 110. B. Dionis Chr. Or. LXXIV. 399. σφαῖραι ποικίλαι, Hesychiusque: Πάλλα, σφαῖρα ἐκ ποικίλων νημάτων πεποιημένη.

Ast. ad Plat. Polit. p. 496.) *έόμβος* et *μῆλα* ex Orphei versibus traducta sunt una cum malis Hesperis [*]. Speculum inter pueri divini illicia relatum supra Nonni et Plotini testimoniis explanavimus; hinc ad sacra traductum esse a Lydo edocemur de Mens. p. 82. *Φαλλούς ἐν τοῖς ἱεροῖς αὐτοῦ παρελάμβανον καὶ ἔσοπτρον οἶονεὶ τὸν διανγῆ οὐρανόν, σφαῖραν δὲ οἶονεὶ τὴν γῆν.* Postremum vocabulum *πόκος* neque sanum esse puto, — quid enim puer ludibundus lana succida facere possit? neque corrigere possum, nisi mihi concedatur, ut *κῶνος* subrogem vel *τροχός* volubiles rotulae, ut Arnobius interpretatur *κρικηλασίαν* significans [*]. Est quidem lanae purpureae praesertim usus multiplex in sacris mysticis non solum ad devinctiones magicas sed etiam ad alia reconditiora. Photius p. 133. *οἱ μύσται κρόκη τὴν δεξιὰν χεῖρα καὶ τὸν πόδα ἀναδοῦνται καὶ λέγεται τοῦτο κροκοῦν, οἱ δὲ ὅτι ἐνιοὶ κρόκῳ καθαίρονται.* Etym. M. 429. 42. *ἡμεροκαλλές — ἔριον φοινικοῦν διαπτοιχιμμένον, ᾧ χρῶνται πρὸς τὰς ἱερουργίας Ἀθηναῖοι* [*]. Verum id ad praesentem quaestionem nihil emolumenti affert.

Illa autem frivola in mysticis cistis asser-
vata, in sacro ipso exposita fuisse vix ambiguum
haberi potest perlectis, quae sequuntur, Clementis

[*] Strabo III. 150. *οἱ μετὰ ταῦτα (Homerum) ποιητὰὶ Θρῦλλοῦσι τὴν ἐπὶ τὰ μῆλα τῶν Ἑσπερίδων στρατιάν.*

[*] v. Scheffer de re vehic. L. I. c. 6. p. 57. Caylus Rec. T. I. p. 202.

[*] Huc fortasse referenda *ἱερὰ πυρόα*, quae Clemens Strom. VII. 4. 845. *καθαρμοῖς* adhiberi dicit.

verbis: οἶαι δὲ καὶ αἱ κίσται αἱ μυστικαί; δεῖ γὰρ ἀπογυμνᾶσαι τὰ ἅγια αὐτῶν καὶ τὰ ἄρρητα ἐξαίπειν· σησαμαῖ καὶ πυραμίδες καὶ τολύπαι καὶ πόπανα πολυόμφαλα, χόνδροι τε ἄλῶν καὶ δράκων ὄργιον^[1] Διονύσου Βασσάρου καὶ φοιαί πρὸς τοῖσδε καὶ καρδίαι, νάρθηκές τε καὶ κίττοι καὶ φθοῖς καὶ μήκωνες. ubi pro καρδίαι Reinesius Varr. Lettt. I. 13. p. 101. verissime corrigit κράδαι sed perperam ad Prosymni stipitem obscœnum refert; κράδαι sunt virgæ ficulneae. v. Jacobs. ad Anth. Vol. I. P. II. p. 76. Liberi sacris adhibitæ^[2] unde κραθηφορίαι et θυρσοφορίαι bacchicae nominantur ap. Plutarch. Symp. IV. 6. 106. T. XL^[3]. Ferulas Proculus crepundiis, quibus Titanes Bacchum prolectarunt, adnumerare videtur ad Hesiod. Opp. 52. ὁ νάρθηξ προσάγεται τῷ Διονύσῳ ὑπὸ τῶν Τιτάνων. Maiorum puniceorum magnum

[1] Justin. Apol. I. c. 26. παρὰ παντὶ τῶν νομιζομένων θεῶν ὅρις σύμβολον μέγα καὶ μυστήριον ἀναγράφεται. Ὅργιον singulariter dixit Orpheus H. LII. 5. solus, quod sciam.

[2] Suid. et Hesych. θύσθλα interpretantur κράδας βακχικὰς, κλάδους, ῥάβδους, νάρθηκας. Etym. M. θύσθλα θυρσοὶ ἢ κλάδοι, οὓς Βάκχαι κατέχουσι — τοὺς θυρσοὺς, τοῦτέστι τὰς βακχικὰς δράκας, ἃ ἐστὶ Διονυσιακὰ μυστήρια, quo loco et in Schol. Ven. II. VI. 134. κράδας scribendum, quod Schol. Did. praebent.

[3] Dionysus ipse cognominatur συκίτης vel συκαίτης Athen. II. 78. C. idemque Μειλίχιος et Θρίαμβος ob ejusdem arboris tutelam ut perhibent Etym. s. Θρίαμβος et Hesych. s. Ἐντεθρίωκε, quae res fortasse conjuncta est cum sacris Phrygum lustralibus. Phrygias ficus celebrat Athenaeus III. 75. B. usum earum sacrificalem Hesychius: Συκάσιος Ζεὺς ὁ καθάρσιος, τῇ γὰρ συκῇ ἐχρῶντο ἐν καθαρταῖς s. v. συκάειν. Thargeliis homines piaculares caedebantur κράδαῖς Hippon. Fr. XLIV. 99. Quemadmodum Catullus XXXVI. Volusii scripta infelicitibus ustulanda lignis dicit, sic Epicuri libri impii ap. Lucian. Alex. c. 47. comburuntur ἐπὶ ξύλων συκίνων sicut monstra δξυθυμίοις κατεσθαι solebant. Ficum atram Macrobius II. 16. nominat inter arbores infelices dis inferis et averruncis sacratas, quibus portenta prodigiaque comburi oporteat; τὰ τερατώδη ἐπ' ἀγρίοις ἔκπαιον ξύλοις Anecd. Bekk. p. 10.

fuisse in sacris usum et arcanam religionem, in promptu esse debet ex iis quae Meursius El. c. XV. 128. Spanheim. ad Call. H. in Pall. 28. et Olear. ad Philostr. V. Ap. IV. 28. 168. collegerunt. De *τολύπη* cavendum ne quis vel Buonarrotii Osserv. s. alc. medagl. p. 449. auctoritate, vel Epiphanii testimonio commotus [h] de lanae glomere accipiendum putet; significatur enim opus pistorium, ut pridem nos docuerunt Scaliger ad Varr. L. L. IV. p. 43. et Casaubonus ad Athen. III. c. 30. Neque ex alio genere sunt *πυραμίδες*, quas D. Heraldus ad Arnob. p. 104. et Wowerius ad Minuc. p. 133. cum castellamentis Arnobii conferunt[¹]. Si quis autem miretur bellaria in cistis mysticis recondita dici, Apollinis quoque sacris *πέμματα ἐν σχήματι λύρας τε καὶ τόξου καὶ βελῶν* adhibita eaque in *πατάρα*, cistula, allata

[h] L. III. adv. Haer. T. II. p. 1092. Est locus perobscurus partim librorum negligentia, partim scriptoris ipsius inscitia: *παρ' ἑλλῆσι ὁπόσα μυστήρια καὶ τελεταὶ — ἄλλα τε καὶ τὰ ἐν Ἐλευσίνι μυστήρια Ἀποῦς καὶ Φεββειάτης, καὶ τῶν ἐκείσε ἀδύτων τὰ ἀσχερουργήματα, γυναικῶν ἀπογυμνώσεις, τύμπανά τε καὶ πόπανα, ῥόμβος καὶ κάλαδος, ἐρέα ἐξεργασμένη καὶ κύμβαλον, καὶ κυκῶν ἐκπώματι κατεσκευασμένος, ὅσα τε ἄλλα τὰ ἐν Πυθοῖ, Ἀρχεμόδρου τὰ μυστήρια, ἐν Ἰσθμῷ, ἕτερα Ἀδάμαντός τε καὶ Μελικέρτου, καὶ ὅσοι τὸν φαλλὸν ἀναστρέφοντες αἱ τε φαλαρξίσουσι ἀσχερουργίας μελετήματα, αἱ τε τὴν Ῥέαν θεραπεύοντες Διονύσιοι (sc. Διονύσον) τε ἕτεροι οἱ τοὺς Κουρήτας καὶ τὴν κρεωνομένην μυῶντες, τοὺς ὅρεις ἀνεστεμμένοι, εὐάζοντες οὐά, οὐά. quibus mederi difficile est. Petavius, qui pro φαλαρξίσουσι dubitanter φαλλίζουσαι corrigit, poterat non minore dispendio verbum graecum φαλλαγωγούσαι substituere, nisi mallet βρασπυρξίσουσαι, cuius forma circumflexa exstat. Hic igitur Epiphanius ἐρέα ἐξεργασμένη e Clementis loco traduxisse videtur, sive nomen *τολύπη* ita interpretatus sive vitiosam lectionem *πόρος* sequutus est. Ἐρίων τὰ μὴ ἐς ἐργασίαν πᾶ ἥκοντα Phigalenses Cereris arae impingere narrat Pausanias VIII. 42. 5.*

[i] Nomen *pyramis* nonnunquam veretrum valet. v. Anthol. Lat. VI. 64. quo uti poterant qui phallos e cistis bacchicis prominentes speculati sunt. Cetera dicentur in Epim. XV.

sunt Eustath. ad Dion. v. 129. Steph. Byz. s. *Παράρα* et Hemsterh. ad Plut. p. 386. Haec igitur illa fuere cistarum mysteria^[1], partim crepandiorum, quibus Bacchus in prima pueritia lusitaverat, simulacra et monimenta, partim ferarum variae species; de quibus si cui nimis multa dixisse videar, eum ad Gutherium de Jur. Man. p. 51. T. V. Thes. Gron. Pauwium ad Anacr. p. 181. coll. Dorvill. Vann. Cr. c. IX. p. 397. Lamium Sopr. le ciste mist. p. 75. in Diss. Acad. Cort. T. I. P. I. Plessingiumque Memnon. T. II. p. 97. amandabo, qui omnes Clementis locum sibi explicandum sumere sed eo successu ut mea quidem sententia vix ullum verbum recte intellexerint. Neque vero probari potest Lanzii opinio, qui in Sagg. d. ling. Etr. T. II. p. 493. inscriptionem vasculi cujusdam, ut putat, bacchici explicans haec commentatur: Il cuore è un de' simboli delle ciste bacchiche presso Clem. Alessandrino πρὸς τοῖςδε καὶ καρδιαὶ νάρθηκός τε. Et ne' misteri di Cerere similmente son nominate καρδιονλχίαι, cordis evulsiones, cose allusive alla strazio che i Titani fecero di Baco^[1] — — Aggiungo che i partecipi de' segreti bacchici avean de' signi onde riconoscersi fra loro. Plaut. Mil. Glor. IV. 2. 25. cedo signum si harum Baccharum es. Comunemente questo signum spiegasi per un gesto onde riconoscersi,

[k] Nonn. IX. 127. τελετῆς ἐγκύμονα μυστίδα κίστην.

[l] Hoc quam incertum sit supra V. §. 41. not. b. ostendimus.

ma non è inverisimile che denoti anche qualche tessera reale come saria questo cuore. Deinde etiam crepuñdia sacra Apuleji huc refert: Erano anch' essi istrumento di quel culto; e figuravano quelle cose, con cui i Titani allettarono Bacco fanciullo per poi ucciderlo. Cujusmodi illud signum fuerit a Plauto memoratum, jam dudum sciri desitum. Doctus Lanzii popularis, Zaccagnius, quem ille ignorat, ad Archelai Disp. in T. I. Concill. Mansi p. 1178. annulum fuisse putat, quo uterentur ad fidem sui faciendam, quod neque redargui neque convinci potest. Apud Clementem vero τὰ σύμβολα τῆς τελετῆς sunt propria illius sacri verba, non tesserae initiatis, ut se invicem agnoscerent, datae; nec credibile est cordis Dionysiaci simulacra tesserarum loco usurpata remque tantae religionis ad tam vilem usum projectam esse. Apuleji autem testimonium, quo apertius est, eo minus etiam ad probationem causae a Lanzio defensae confert. Sacrorum, inquit, pleraque initia in Graecia participavi; eorum quaedam signa et memoralcula tradita mihi a sacerdotibus sedulo conservo. Nihil incognitum dico; vel unius Liberi Patris symmystae, qui adestis, scitis, quid domi conditum celetis et absque omnibus profanis veneremini — Ex publicis quidem et communibus sacris, exceptis quae Vestae fierent[^m], multi solebant ali-

[^m] Eusebii p. 1579. 44. ἐστὶν ὁνομαζόμενα, παρομοίαι ἀφ' ὧν

quid domum referre et asservare religiosius. Etym. M. Ὑγίαιαν καλοῦσιν Ἀττικοὶ τὰ πεφυραμένα οἶνον καὶ ἐλαίῳ ἄλφιτα καὶ πᾶν θ, τι ἐξ ἱεροῦ φέρεται, οἶον θαλλόν τινα ἢ ἄλειμμα. Perfuncti Isidis pompa populares thallos, verbenas, corollas ferentes ad suos discedunt Lares Apulej. Met. XI. 251. die quodam sacro pontifices florem in vulgus sparsisse Lydus testatur de Mens. p. 97. Fronto Epist. L. p. 23. ita evenit floribus et coronis; alia dignitate sunt quae in Portunio (id est apud Portumni statuam, nisi Vortumni scribendum) quum a coronariis veneunt; alia quum a sacerdote in templo porriguntur. Sed nihil appositius Zenonis Veronensis testimonio L. I. Tractat. c. V. §. 9. p. 118. ubi multum ille questus, quod puellae Christianae gentilibus nubant et nuptae maritos a templis redeuntes amplexu et osculo accipiant modo idolis operatos, hunc quasi colophonem addit: Et si quod forte acceptum relatumve fuerit a fanatico solemne mysterium, ipsa suscipis, ipsa reponis, ipsa custodis. Et quae causa fuerit custodiendi praeter sacri religionem, Simplicius aperit in Comm. ad Epict. c. XXXVIII. (37.)

οὐκ ἔστι μεταδοῦναι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν. cf. Hesych. s. Ἑστία, Suid. s. Ἰστῖον. Sed hic usus longius patuit. Hesychius: Ὀμφορα δσα ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἐκφέρεσθαι ὁ νόμος καλῶναι quae vulgo vocantur οὐκ ἔκφορα. v. Hemsterhus. ad Plut. v. 1139. Οὐκ ἔξῃν τὰ θνόμενα Λήμνητι καὶ Περσεφόνῃ ἔξω ἀφίειν Schol. Eqq. 232. Trajanus condito templo Fortunae constituit μηδὲνα παρὰ τὸν θύσαντα γεύεσθαι τῆς θυσίας Lyd. de Mens. p. 60. Alias enim amici ad epulas invitabantur aut carnis sacrae portiones iis transmittabantur. Singulari lege dedicatus Maricae lucus: μηδὲν ἐκχομισθῆναι τῶν εἰσχομισθέντων Plutarch. V. Mar. c. 39. p. 119. T. 3.

p. 219. ed. Schweigh. qui de causis sacrificiorum disserens, his, quae diis offerantur, eo ipso aulam quandam divini vigoris participari contendit: μεταλαμβάνει καὶ αὐτὰ τῆς θείας ἀγαθότητος ὡς καὶ θείας ἐνεργείας ἐνδείκνυσθαι· καὶ γὰρ ἐπιληψίας τις ὡμολόγησεν ἀπηλλάχθαι διὰ τῆς τῶν τοιούτων μεταλήψεως καὶ χαλάζας καὶ θαλάσσης κλύδωνας ἔπαυσε διὰ τῶν τοιούτων πολλάκις ὁσίων. quos ad usus ecclesia romana reliquias Sanctorum aliaque sacra comparata habet. Quin apparet, illum Pontificiorum morem certis temporibus cereos paschales et agnos dei aliasque res consecratas populo distribuendi^[*] a Graecis Romanisque, unde pleraque istorum, deductum esse. Jam ut ad Apulejum revertar, unde haec processit disputatio, cujus generis et notae fuerint illa sacrorum memoracula, definiri non licet in tanta rerum, quae conjectura informari possunt, copia et varietate; sed illud abunde patet, crepundia, quae Madaurensis iste tot mysteriis deum conscius ex multijugis sacris se reportasse dicit, in unum hoc genus, quod a Lanzio significatur, concludi non oportere.

Venio nunc ad postremum illud, quod Viscontius ad hanc causam contulit. Is pyramidem Clémentinam in cistula antiqua apud Praeneste reperta sibi deprehendere visus est: È un pezzetto di metallo, che ha la forma d' un prisma triangolare, ed è forse la stessa

[*] v. Sirmond. ad Gennad. IX. p. 159. T. XI. Gall. et B. Vestrini sopra l'uso sacro degli Agnelli p. 152. in Saggi d. Dissert. Corton. T. VI. p. 152.

cosa, che Clemente Alessandrino nel descrivere ciochè si contenea nelle ciste, chiama piramide. Hinc duplex conjectura duci poterit, hoc esse aut cordis Dionysiaci simulacrum aut placentam sacram, de qua Clemens loquitur, aere effictam. Sed, quod ad hoc attinet, parum credibile videtur ex toto numero liborum unam pyramidem electam esse, cujus effigies cistae mysticae inderetur; deinde incertum, utrum *πυραμίδες* illae a forma, ut tiara turbinata[°] nomen habeant an, ut *σησαμίδες*, a materia. Priori conjecturae suffragatur Hermes Pim. V. §. 6. ed. Fluss. *καρδίαν* vocans *πυραμοειδῇ* et favet Firmicus cor Bacchi in solemnibus Trietericis cistâ praeferri tradens; sed id modo hactenus valet ut prisma illud Praenestinum (nisi phallus est) quid sibi velit, melius perspiciamus; pyramidem a Clemente memoratam prorsus ex alio genere rerum esse, ex loco ipso, ex adjunctis et praecedentibus dilucide apparet. Primum enim crepundia enumerat, quibus Zagreus infantiam suam oblectaverat, deinde varias placentarum species, quas Chrysostomus quoque illi illecebrarum puerilium generi adjungit in Or. adv. Ind. I. p. 599. B. οἱ ἀνδραποδισταὶ τραγήματα καὶ πλακοῦντας καὶ ἀστραγάλους τοῖς μικροῖς προτεινόμενοι παιδίῳ τῆς ἐλευθερίας ἀποστεροῦσι. unde nova quaestionum series oritur, utrum illa bellaria locum eorum obtinuerint quibus miserri-
mus puer deludificatus est an, ut alia dulcia-

[°] v. Du Cang. Gloss. T. I. p. 1275. G. Cuper. Observ. p. 290.

riorum fragmenta ad struem faciendam parata fuerint. Sed jam satis diu in hoc haesimus diverticulo.

CAP. X.

De fabulae ipsius significatione.

Quorsum haec tota tragoedia inventa sit diverse interpretantur. Nonnulli, ut Diodorus et Cornutus (v. C. V. §. 34.), Zagrei internecione nihil aliud quam vini culturam, putationem et uvarum sub prelum subjectionem significari putant. Plures autem et acutiores animae mundanae ex divina mente progressum, rerumque dividuarum ex individuis unigenisque procreationem. Ita Alexander Lycopolita expositis Manichaeorum de varia animae temperatura placitis, hoc modo perorat: οἱ ἐν τούτοις χαριέστεροι τῶν Ἑλλήνων ἀναμνησκουσιν ἡμᾶς ἐκ τῶν οἰκείων, ἐκ μὲν τῶν τελετῶν τὸν κατατεμνόμενον Διόνυσον τῷ λόγῳ ἐπιφημίζοντες ὑπὸ τῶν Τιτάνων, καθάπερ λέγουσιν αὐτοὶ, τὴν θείαν δύναμιν μερίζεσθαι εἰς τὴν ὕλην· ἐκ δὲ τῶν ποιητῶν τῆς Γιγαντομαχίας, ὅτι μὴδὲ αὐτοὶ ἠγνόησαν τὴν τῆς ὕλης κατὰ τοῦ Θεοῦ ἄνταρσιν c. V. p. 74. T. II. Bibl. Gall. et in Combesis. Bibl. Auct. Nov. P. II. p. 6. A. additque hac specie similitudinis haud paucos ad credendum allectatos esse. Multa in hanc sententiam a Proculo dicuntur, quae huc transponere neque vacat neque libet; est enim omnium communis

fere summa, illas aeternas infinitasque species a Jove generari, huic autem rerum fluxarum et definitarum universitati Bacchum praeesse, maximum Jovis in exornando perficiendoque hoc opere universo consiliatorem; hunc esse animum mundanum, ex quo nos quoque animos delibatos habeamus. Macrobius in Somn. I. 12. p. 67. ipsum Liberum patrem Orphaici *νοῦν ὑλικόν* suspicantur intelligi, qui ab illo individuo natus in singulos ipse dividitur. Ideo in illorum sacris traditur Titanio furore in membra discerptus et frustis sepultis rursus unus et integer emersisse. Procl. in Tim. I. 53. ὁ τοῦ Διονύσου διασπασμὸς δηλοῖ τὴν ἐκ τῆς ἀμερίστου δημιουργίας μεριστὴν πρόθεον ὑπὸ τοῦ Διὸς. Et in III. 184. Διόνυσός ἐστιν ὁ δημιουργὸς τῆς διηρημένης πάσης ποιήσεως ἀνὰ λόγον ὧν τῷ ἐνὶ πατρὶ τῷ τὴν ἔλην ἀποτίκτοντι δημιουργίαν· accommodate illis, quae Plato dixit de Uno et Multis. Hermias in Phaedr. p. 87. οὗτός ἐστιν ὁ παλιγγενεσίας αἴτιος θεὸς, ὁ δεύτερον ποιῶν τὰ τε ἔνυλα εἶδη καὶ πᾶσαν τὴν γένεσιν θύραζε προϊέναι παρασκευάζων, ubi palingenesiae nomine non id quod vulgo dicunt, sed generationis ipsa significatur. Hermias hoc loco de Dionysio Dithyrambo ejusque duplici partu loquitur[*], quem Julianus quoque hoc modo interpre-

[*] Ex hoc vel simili loco Agrippa De occult. Phil. III. 1. 211. ridicule Zachariae prophetae et Platoniorum sententias miscet: „Deus, ubi beatus igitur purgatus nos offerre et tunc divinum illud nectar, quod Zacharias vinum appellat germinans virgines, sopitis sensibus tranquilla mente expectare laudantes et adorantes supercoelestem illum

tatur Orat. V. 170. B. τὴν Διονύσου μεριστὴν δημιουργίαν, ἣν ἐκ τῆς ἐνοειδοῦς καὶ μονίμου ζωῆς τοῦ μεγάλου Διὸς ὁ μέγας Διόνυσος παραδεξάμενος, ἅτε καὶ προελθὼν ἐξ ἐκείνου τοῦ φαινομένου ἅπασιν ἐγκατέσπειρε. Sed Proculus notissimam sibi Orphei fabulam huc accommodat in Parm. L. III. 33. T. V. Cous. οἱ θεολόγοι τὸν μὲν νοῦν ἐν τοῖς σπαραγμοῖς τοῖς Διονυσιακοῖς ἀμέριστον ὑπὸνόια τῆς Ἀθηνᾶς σώζεσθαι λέγουσι, τὴν δὲ ψυχὴν μερίζεσθαι πρῶτως, καὶ ἡ εἰς ἐπὶ τοῦν τομὴ ταύτης ἐστὶ πρῶτης. Estque haec sententia quodammodo a prioribus anticipata, qui dei universam naturam cientis formas varias mutabilesque deorum patibulum nominibus declarari volunt. Plutarchus De El c. IX. 228. T. IX. Theologi, inquit, oratione prorsa vorsa praedicant vim divinam mundo sese insinuantem in varias species verti et quasi discerpi dissiparique, κρυπτόμενοι δὲ τοὺς πολλοὺς οἱ σοφώτεροι τὴν μὲν εἰς πῦρ μεταβολὴν Ἀπόλλωνα Φοῖβόν τε καλοῦσι, τῆς δ' εἰς πνεύματα καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἄστρα καὶ φυτῶν ζώων τε γενέσεις τροπῆς αὐτοῦ καὶ διακοσμήσεως τὸ μὲν πάθημα καὶ τὴν μεταβολὴν διασπασμόν τινα καὶ διαμελισμόν αἰνέττονται, Διόνυσον δὲ Ζαγρέα καὶ Νυκτέλιον καὶ Ἰσοδαίτην αὐτὸν ὀνομάζουσι, καὶ ἀποβιώσεις καὶ παλιγγενεσίας — περαίνουσι. Sed idem saepius Zagrei morte et in vitam restitutione animorum huma-

„Bacchum, summum deorum, regenerationis auctorem, quem bis natum
„veteres cecinere poetae, a quo tam divinissimi rivi in nostra pectora
„manarunt.“

norum vicissitudines significari statuit De esu
 carn. Or. I. 7. 240. T. XIII. τὰ περὶ τὸν Διόνυ-
 σον μεμυθευμένα πάθη τοῦ διαμελεῖσμοῦ καὶ τὰ
 Τιτάνων ἐπ' αὐτὸν τολμήματα, γευσασμένων τοῦ
 φόνου, κολάσεις δὲ τούτων καὶ κεραυνώσεις ἀνηγ-
 μένος ἐστὶ μῦθος εἰς τὴν παλιγγενεσίαν. neque
 aliud significare videtur in Consol. ad Uxor. c. X.
 p. 397. T. X. ἃ τῶν ἄλλων ἀκούεις, ὥς οὐ-
 δὲν οὐδαμῇ τῷ διαλυθέντι κακὸν, οὐδὲ λυπη-
 ρὸν ἐστίν, οἶδα ὅτι κωλύει σε πιστεύειν, ὁ πατήριος
 λόγος καὶ τὰ μυστικὰ σύμβολα τῶν περὶ τὸν Διό-
 νυσον ὀργιασμῶν, ἃ σύκισμεν ἄλληλοις οἱ κοινω-
 νοῦντας. Apertius Origenes c. Cels. L. IV. 171.
 Spenc. de Christi resurrectione disserens: σεμνό-
 τερα ταῦτα φανέται Διονύσου ὑπὸ Τιτάνων ἀπα-
 τωμένου καὶ ἐκπίπτοντος ἀπὸ τοῦ Διὸς θρόνου καὶ
 σπαρσασομένου ὑπ' αὐτῶν καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν
 συντιθεμένου καὶ οἶονεὶ ἀναβιώσαντος καὶ ἀνα-
 βαίοντος εἰς οὐρανόν. Ἡ Ἑλληνιστὶ μὲν ἔξεστι τὰ
 τῷ αὐτῷ εἰς τὴν περὶ ψυχῆς ἀνάγειν λόγον καὶ τρα-
 πολογεῖν, ἡμῖν δὲ οὐκέτι; cf. Procl. in Polit. p.
 372. Pari acumine Osiridis diaspasium interpre-
 tatur. Damascius in Vit. Isidori Phot. CCXLII.
 526. τοῦτ' ἂν ἐκ τῆς Θεοκρασίας μᾶλλον δὲ ἐνφοῖς
 παντελὲς, ἐκἀποδοῦς τῶν ἡμετέρων ψυχῶν πρὸς τὸ
 θεῖον ἐπιστραφόμενων καὶ συναθροισμένων ἀπὸ
 τοῦ πολλοῦ μερισμοῦ καὶ τί γὰρ οὐ λέγω σπαραγ-
 μοῦ διαρρήδην etc. et jam prius Plutarchus de Is.
 c. 35. p. 150. utriusque dei casibus eandem signi-
 ficationem subijcit: ὁμολογεῖ τὰ Τιτανικὰ καὶ Νυχ-

τέλια τοῖς λεγομένοις Ὀσίριδος διωσπασμοῖς καὶ ταῖς ἀναβιώσεσι καὶ παλιγγενεσίαις ['].

CAP. XI.

Ἰεροὶ λόγοι.

§. 1.

Thegoniam neque Clemens in Orphicorum librorum numero refert neque Suidas, sed hic Ἰερούς λόγους ἐν ξαυωδαίαις κθ. commemorat, quos ab aliis Theogneto assignari, ab aliis Cercopi; Clemens Ἰερόν λόγον, a Cercope, ut ait, subjectum, unde primum suspicio oritur, utroque numero idem carmen significari, deinde hoc a Theogonia nihil diversum fuisse, licet de auctore discrepet. Nam haec quoque, ut supra ostendimus, in rhapsodias descripta erat et ex octavo τοῦ ἱεροῦ λόγου Etymologus affert eos versus, quorum argumentum Theogoniae apprime convenit (v. C. V. §. 12.). Et ex eadem sine dubio excerptus est Orphei locus quem Clemens Alexandrinus significanter τὸν ὄντως ἱερόν λόγον nominat (v. C. II. §. 1.). Neque me movet contraria Fabricii sententia, qui Ἰερόν λόγον a Pythagora Orphea suppositum esse autumat Bibl. Gr. T. I. 765. quippe nullo auctore fundata; nam quod Ion scripsit

['] Schol. Gregor. in Cat. Bibl. Bodl. p. 50. ὥσπερ τὸν Διόνυσον ὑπὸ τῶν Τιτάνων οὕτως καὶ τὸν Ὀσίριν ὑπὸ Τυφῶνός γε καὶ ἑσπαράχθαι.

Πυθαγόραν ἔνια εἰς Ὀρφέα ἀνεναγχεῖν, non necesse est de libro potius quam de sententiis quibusdam intelligere, nedum de eo libro, cui nomen *Ἱερὸς λόγος*. Sed insperatum momentum affert Joannes Lydus post illius singularis viri tempora e tenebris emersus, qui c. VIII. de Mens. p. 25. versum quendam, quem ceteri Pythagorae tribuunt, ad Orpheum transfert, eoque suspicionem praebet, extitisse quoddam carmen controversum, de quo Critici disceptarent, Orphei casset an Pythagorae. De hoc igitur accuratius inquirendum videtur. Lydi testimonium hujusmodi est: Ὀρφεὺς περὶ ἐξάδος ταῦτά φησι

Ἰλαθι κύδιμ' ἀριθμὲ, πάτερ μακάρων, πάτερ ἀνδρῶν^[*].

Eundem vero versum Simplicius mutato primore verbo a Pythagoreis repetit in VII. Phys. p. 253. b. ἀριθμὸν τὴν οὐσίαν εἶπε, τοῖς Πυθαγορείοις ἀκολουθῶν, ἀρχὰς τῶν ὄντων λέγουσι τοὺς ἀριθμοὺς

Κέκλυθι κύδιμ' ἀριθμὲ, πάτερ μακάρων, πάτερ ἀνδρῶν, καὶ

— — — Ἀριθμῶ δέ τε πάντ' ἐπείκει.

Hoc hemistichium, quod Plutarchus de Psychog. c. XXXIII. 329. *Πυθαγορικὴν ἀπόφασιν*, Jamblichus V. -Pyth. c. CLXII. 342. *Πυθαγόρου ἀποφθεγμα* vocat, Fabricio ad Sext. c. Arithm. I. 331. e Pythagorae *Ἱερῷ λόγῳ* depromptum videtur, quod si acceperimus, vix recusare possumus, quin ex

[*] Schowius μακάρων τε καὶ ἀνδρῶν emendat, quod refellit Simplicius.

hoc fonte illum quoque versiculum, quem **Lydus** Orpheo attribuit, derivatum credamus; his autem vestigiis reducemur ad Fabricii sententiam paulo ante abjectam, carmen a Pythagora Orpheo subiectam nomen habuisse *Ἰερὸν λόγον*. Sic enim facillime non modo cur **Lydus** huic assignet, quae Pythagoreis **Simplicius**, explicari, sed etiam sententiis, quae Orphei nomen, Pythagorae doctrinam prae se ferunt, suus et proprius auctor praescribi potest. **Lydus** V. 7. Ὅρφεὺς τὸν ἓνα ἀριθμὸν Ἀγνῖτα καλεῖ; quod ad amussim congruit cum Pythagoreorum placitis, monadem Apollinis nomine ornantium. Eadem doctrina recinit ex IX. 26. Ὅρφεὺς

Ἐβδομή, ἣν ἐφίλησεν ἄναξ ἐκάεργος Ἀπόλλων.

quanquam hunc versum credibilis est ex Calendario Orphico sumtum esse. Sed ad duo superiora Theologiae arithmeticae specimina accedit tertium V. 7. Φιλόλαος δεκάδα αὐτὴν προσηγόρευσε ὡς δεκτικὴν τοῦ ἀπείρου, Ὅρφεὺς δὲ κλαδοῦχον, ἐξ ἧς ὡσεὶ κλάδοι τινὲς πάντες ἀριθμοὶ φύονται. quae eadem leguntur apud **Cedren.** Comp. T. I. p. 169. B. et **Etym. M.** s. Δεκάς p. 253. Quartum est in **Theologg. Arithm.** IX. §. 59. Κουρήτιδα ἰδίως καὶ Ὅρφεὺς καὶ Πυθαγόρας τὴν ἐννεάδα ἐκάλουν ὡς Κουρήτων^[b] ἱερὰν ὑπάρχουσαν

[b] Sic correximus vitiosum *Κυρήτιν* seu *Κουρήτιδα*, quod **Astius** tractat Animadv. p. 198. tres terras a Curetibus habitatas Cretam Euboeam et Aetoliam, communi nomine *Κουρήτιδα* appellari putans, quod nec traditum usquam nec verisimile est; Curetes Aetoliae nunquam divinis naturis adnumerati, nec cum Cretensibus compositi sunt.

τριῶν τριμερῇ ἢ Κόρην γε. *Quintum ibidem loci VI. §. 37.* τὴν ἐξάδα ὀλομέλειαν [°] προσηγόρευον οἱ Πυθαγορικοὶ κατακολουθοῦντες Ὅρφει, ἥτοι παρόσον ὅλη τοῖς μέλεσιν ἢ μέρεσιν ἴση ἐστὶ μόνῃ τῶν ἐντὸς δεκάδος, ἢ ἐπειδὴ ὅλον καὶ τὸ πᾶν καὶ αὐτὴν διαμεμέριται καὶ ἐμμελὲς ὑπάρχει· *cujus opinionis antiquitas cognoscitur ex Aristotelis loco Metaph. XIV. 6.* ubi metricarum, harmonicarum et astrologicarum rationum in certis numeris convenientiam a Pythagoreis observatam examinat: λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ τὰ τοιαῦτα, οἷον ἢ τε μέση ἢ μὲν ἐννέα, ἢ δὲ ὀκτώ, καὶ τὸ ἔπος δεκάεπτα ἰσάριθμον τούτοις βαίνεται δὴ ἐν μὲν τῷ δεξιῷ ἐννέα συλλαβαῖς, ἐν δὲ τῷ ἀριστερῷ ὀκτώ· καὶ ὅτι ἴσον βόμβυκος ἐπὶ τὴν ὀξυτάτην νεάτην ἐν αὐλοῖς, ἧς ὁ ἀριθμὸς ἰσότης τῇ ὀλομελείᾳ τοῦ οὐρανοῦ. Haec igitur Lydi et Theologumenon auctoris testimonia confirmare videntur conjecturam supra allatam, fuisse quoddam carmen Orphicum, quo numerorum doctrina accommodate ad Pythagoreorum placita tractaretur, neque tamen omnem dubitationem nobis tollunt. Nam vocabula illa solivaga Ἀγνιεύς et Κουρῆτις, etsi ab Orpheo usurpata sint, tamen non necesse est in carmine aliquo lecta esse; et versus integer Ἕλαθι κῦδιμ' ἀριθμέ Orpheo a solo Lydo tribuitur, teste levissimo, quem librum istum nunquam oculis usurpasse ostendit ridicula nominum κλαδοῦχος et κλαδοῦχος permutatio, quorum alterum ne aptum quidem versui heroico. Ceteri omnes

[°] Ὀλομέλεια Nicom. ap. Phot. CLXXXVII. 240.

pro Orphico Pythagoricum dicunt, eoque non, ut ille, numerum senarium [quem Pythagorei ob eandem rationem γάμον et Ἀφροδίτην vocant] sed numerum in universum praedicari significant. Primus Proculus, ad solvendam celebrem quaestionem, utrum numeri extra res sint, nec ne, hoc utitur testimonio Tim. I. p. 6. οὐκ ἄρα ὁρθῶς Ἀριστοτέλης λέγει ^[^d] ὅτι τοὺς ἀριθμοὺς ἐν τοῖς αἰσθητοῖς τίθεντο· πῶς γάρ; οἱ τὸν ἀριθμὸν ὑμνοῦντες πατέρα μακάρων καὶ ἀνδρῶν καὶ τὴν τετρακτὴν παγὰν ἀενάου φύσεως. Tum Simplicius in L. III. de Coel. p. 143. a. ἐξ ἀριθμῶν οὗτοι τὰ ὄντα, ὡς τῶν ἀριθμῶν ἀπάντων τὰ εἶδη ἐν ἑαυτοῖς περιλαμβανόντων καὶ ὡς πάντων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ εἰδῶν κεκοσμημένων ἀριθμοῖς· διὸ καὶ πατέρα τῶν μακάρων τε καὶ ἀνδρῶν τὸν ἀριθμὸν ἀπεφώνησαν καὶ ἀριθμῷ πάντα πεποιημέναι (ἐπεοικέναι). Deinde Themistius in Paraphr. Phys. L. III. p. 32. πάντα ἐκ τῶν ἀριθμῶν παράγουσι τὰ αἰσθητὰ, κἀντεῦθεν τῷ ἀριθμῷ πάντ' ἐπέοικε καὶ ἡ πηγὴ τῆς φύσεως ἡ τετρακτύς, quae etiam Theo conjungit de Mus. c. 38. p. 155. τῷ ὄρκῳ οἱ Πυθαγορικοὶ ἐλέγοντο χρῆσθαι καὶ ἀριθμῷ δέ τε πάντ' ἐπέοικε. Ac jusjurandum quidem doricum tum Empedoclis carminibus, tum etiam aureis, qui dicuntur, versibus insertum legitur ionice scriptis, palam ut sit aliunde translatum esse, sed quis primus literis consignaverit, nemo nos certos facit, nec definiri potest, utrum

[^d] v. Brandis Ueber die Zahlenlehre der Pythag. in Musco Rhenano II. 2. p. 214.

in carmine ignoti cujusdam Pythagorei perscriptum fuerit, an seorsum nullo aperto auctore vulgatum sermonibusque per manus traditum, sicut multa *ἱερὰ ἀποφθέγματα*, versus memoriales et monastici. Quod idem de illa numeri omniparentis invocatione suspicari liceret, nisi Simplicius hymno Pythagorico asserere videretur in III. Phys. p. 104. b. οἱ Πυθαγόρειοι τὸν ἀριθμὸν καὶ ὅλως τὰ μαθηματικὰ νοεῖσθαι μὲν καθ' ἑαυτὰ φασιν, μὴ ὑφ' ἐστάναι δὲ καθ' αὐτὰ, ἀλλ' ἐν τοῖς αἰσθητοῖς εἶναι φασιν· οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνον, ὃν ὑμνοῦντες λέγουσι Κέκλυθι κύδιμ' ἀριθμὲ πάτερ μακάρων πάτερ ἀνδρῶν, οὐδὲ ὄναρ Ἰππασος ἀφωρίσατο παράδειγμα πρῶτον ὑπάρχειν τῆς κοσμοποιίας[^o] ubi verbum ὑμνεῖν non pro decantare sed propria significatione positum est, ut ex aliis intelligitur. Proculus in Tim. L. III. p. 269. πρόεισι γὰρ ὁ θεῖος ἀριθμός, ὥς φησιν ὁ Πυθαγόρειος εἰς αὐτὸν ὕμνος, μονάδος ἐκ κευθμῶνος ἀκηράτου ἔστ' ἂν ἴκηται τετράδ' ἐπὶ ζαθέην, ἥ δὴ τέκε μητέρα πάντων, πανδοχέα, πρέσβειραν, ὄρον περὶ πᾶσι τιθεῖσαν, ἄτροπον, ἀκάματον, δεκάδα κλείουσί μιν ἀγνήν. Et L. III. p. 155. ὁ Πυθαγόρειος ὕμνος ἔλεγεν, ὅτι πρόεισι μὲν μονάδος ἐκ κευθμῶνος ἔστ' ἂν ἴκηται τετράδ' ἐπὶ ζαθέην· et L. V. 331. ὁ Πυθαγόρειος ὕμνος Πανδεχέα πρέσβειραν et cetera usque ad ἀγνήν. cujus hymni

[^o] Οἱ περὶ Ἰππασον ἀκουσματικοὶ ἀριθμὸν εἶπον παράδειγμα πρῶτον κοσμοποιίας Jamblich. Arithm. p. 11. C. qui circa Hippasum, numerum esse dicunt exemplar primum fabricationis mundi Syrian. in Metaph. XII. 85. b. Ficini in Plotin. Em. VI. L. VI. 11. 681.

lacinias plures servavit Proculus [†] hoc ordine componendas :

προϊὼν πᾶς θεῖος ἀριθμὸς
 μονάδος ἐκ κευθμῶνος ἀκηράτου, ἔστ' ἂν ἵκηται
 τετράδ' ἐπὶ ζαθέην· ἥ δὴ τέκε μητέρα πάντων
 πανδεχέα, πρέσβειραν, ὄρον περὶ πᾶσι τιθεῖσαν
 ἄτροπον, ἀκαμάτην, δεκάδα κλείουσι μιν ἄγνην [ε].
 [ἀθάνατοι τε θεοὶ, χαμαὶ ἐρχόμενοι τ' ἄνθρωποι]

Syrianus in XII. Met. p. 59. b. procedit enim divinus numerus ex latebra unitatis immortalis, quousque veniat ad divinum quaternarium, qui certe peperit matrem antiquam omnia recipientem, terminum cunctis imponentem, innumerabilem (immutabilem) decadem ipsam vocant venerandam immortales dii et terrigenae homines. Dicta est igitur universitas more Pythagorae et Orphei, unde versibus

[†] L. III. p. 212. μονὰς μὲν ὁ νοῦς ὡς ἀμερής, δεκάς δὲ ὁ κόσμος, ἥ δὲ ψυχὴ τετράς, διὸ καὶ πᾶς θεῖος ἀριθμὸς μονάδος ἐκ κευθμῶνος προῆλθε τετράδ' ἐπὶ ζαθέην, ἥ δὴ τέκε μητέρα πάντων ἄτροπον, ἀκαμάτον, δεκάδα κλείουσι μιν ἄγνην. et in L. II. p. 96. εἰς τ' ἂν (sic) ἵκηται προϊὼν ὁ θεῖος ἀριθμὸς μονάδος ἐκ κευθμῶνος πανδεχέα (sic) πρέσβειραν ὄρον περὶ πᾶσι τιθεῖσαν ἄτροπον ἀκαμάτην δεκάδα κλείουσι μιν ἄγνην. Πανδεχέα non πανδοχέα legendum videtur, quo propius decadis nomen ad similitudinem verbi δέχεσθαι accedat, unde Pythagorei, nomina rerum simulacra putantes vocabulum illud derivabant. Philo de Decat. p. 747. C. δοκοῦσι μοι οἱ πρῶτοι τὰ ὀνόματα τοῖς πράγμασι θέντες εἰκότως αὐτὴν προσαγορεῖσθαι δεκάδα ὡσανεὶ δεκάδα οὖσαν etc. quo adjectivo utitur Eustathius p. 1131. 20. Indidem fluxere reliquorum numerorum interpretationes, τέσσαρα a ταράσσειν Jo. Diacon. ad Theog. v. 1. p. 453. vel τετράς pro τετλὰς dici, ut cubi similem Nicom. Theol. Arith. IV. 4. 23. πεντάς sive doricum πεμπάς ab ἕν et πᾶς Etym. Gud. p. 459. ἐπτάς quasi σεπτὰς a religione numeri Philo de Opif. Mund. p. 28. E. τριάς quia ἀτρεπής Etym. Gud. 534.

[ε] Haec illustrat Keplerus Harmon. Mund. L. III. p. 6. Prioribus similis sententia ap. Procl. in Parmen. L. VII. 215. ἐκ μιᾶς ἐνάδος πάσης θεότητος ὑπέστη πᾶς θεῖος ἀριθμὸς.

a) Prooemio allatis addidi extremum Ἀθανάτοιοι
ἀνθρώποι, Hesiodum imitatus. Plures non extant,
ut mea quidem memoria est; neque horum cer-
tas auctor proditur sed in commune Pythagorei
hoc hymno uti perhibentur. Itaque nulla causa
est, cur senarium illius, quem Lydus Orphico tri-
buit, nos autem propter adjunctum ei hemisti-
chium ἀριθμῶ δέ τε πάντι ἐπέοικε hymno Pytha-
gorico adscripsimus, a Pythagora ipso editum et
Ἱερῶ λόγῳ insertum putemus.

§. 2.

Praeterea plures fuerunt Ἱεροὶ λόγοι Samio
philosopho inscripti; unus, quem Jamblichus CLII.
p. 318. verbis parum apertis ἐν τοῖς Λατίνοις
ἀναγινώσκεισθαι dicit; unde plura de castimoniis
affert et de diebus sacrificialibus praecepta cum
numerorum religione conjuncta; qua dialecto usus
sit scriptor et quo genere dicendi, tacitum relin-
quit. Ab hoc sine dubio diversus fuit is ἱερὸς
λόγος, quem solum Heraclides Pythagorae nomi-
natim adscribit, ab hoc exordio inductum: Ὡ
νέοι ἀλλὰ σέβεσθε μεθ' ἡσυχίης τάδε πάντα, unde
colligitur, nutheticum hoc fuisse carmen quo
praecepta virtutis potius et pietatis, quam arcana
numerorum traderentur^[*]. Eorum neutrum credi-

[*] Ex hoc fortasse sumti sunt versus Pythagorae, quos Justinus
servavit de Monarch. p. 105. C.

Εἰ τις ἐρεῖ θεὸς εἰμι παρὰ ἐνός, οὗτος ὀφείλει
κόσμον ἴσον τούτῳ στήσας εἰπεῖν, ἐμὸς οὖτος,
οὐχὶ μόνον στήσας εἰπεῖν ἐμὸς, ἀλλὰ κατοιχεῖν
αὐτὸς ἐν ᾧ πεποίηκε, πεποιήται δ' ὑπὸ τοῦδε.

bile est a quoquam Orphico adscriptum esse; illum, quem Latini legerunt, ipsa peregrinitas suspitione eximit, humo dialectus; non Orpheum, si quid de numeris scripsit, dorice scripsisse ostendit nomen *κλειδοῦχος* [^b], ortum illud in schola Pythagorica ut pleraque numerorum vocabula *Ἀμύμη, Κορυμαγέτης, Ἀγαμέμναια* etc. Tertius liber hoc elogio insignitus de numeris fuit et dorico sermone conscriptus sed prosaico, cuius initium refert Jamblichus V. P. c. 96. p. 306. *λόγος ὁδὸς* [^c] *περὶ θεῶν Πυθαγόρα τῷ Μνασάρχῳ, τὸν ἐξέμα-*

Edit. Grab. c. III. 159. Huic perquam simile fuit carmen, unde complures versus protulit Didymus in libris de Trinitate,

*Ἀδανάτος δὲ θεὸς, παναγήραος, ἀστυφελικτος,
ἀρρήτος κρυφίους ὑπὸ δήνεσιν αὐτογνώσιδος,
τίκτων αὐτὸς ἐκ τῶν ἀεὶ νέος, οὐ τι παλαιός.
αὐτὸς ἀληθείης γενέτης σοφός, αὐτὸς ἀληθής.*

L. III. 2. 322. Idem c. 18. 886.

*Ἀδανάτος δὲ θεὸς πανυπέριτος, αἰθέρι ναίων,
ἄφθιτος, ἀστυφελικτος, ἀίδιος, ἀλλὲν ὅμοιος*

et c. I. 824.

*Οὐ γὰρ ἀπ' ὠδίνος θεὸς ἀμβροτος, οὐδ' ἀπὸ κόλπων
νηδύνος ἐκ λοχίης φέας ἴδραμεν, ἀλλὰ νόμο
ἀρρήτῳ στεφανώλῳ κυκλοῦμενος αὐτολόγευτος
γίνεται ἔξ ἑδὲ αὐτὸς ἔων γενέτης τε καὶ νόος.*

et plura hujusmodi partim heroica numeris partim elegiacis inclusa, quorum auctor nominatur nullus sed *οἱ ἔξω, οἱ Ἕλληνες, οἱ τῶν Ἑλλήνων λογάδες*, qui verborum et sententiarum conformatione proximo accedunt ad similitudinem oraculorum ficticiorum, quibus scriptores Christiani suas de deo opiniones comprobant.

[^b] Metrodorus, qui Orpheum dorica dialecto usum dicit Jambl. CCXLIII. 476. dubito an Orphei carmen doricum legerit; nam tota ejus disputatio de hujus dialecti antiquitate temeraria est. cf. Pau. II. 87. Hodie nihil ejusmodi restat; nam quod Heerenius versus a Stobaeo servatos I. p. 68. Orphei esse putat, probari nequit. Warburtoni conjectura De L. e. g. Mos. III. P. II. 171. Argonautica et Hymnos a librariis e dorica dialecto in communem translata esse, homini mediocriter docto ne furtim quidem obrepere potest.

[^c] *Λόγος* addidi a praecedente *λέγει* absumptum. Nota sunt exordia: *Ἡροδότου Ἀλικαρνασέως ἱστορίης ἀπόδειξις ἦδε. Ἴον ἐν Τριγμῖς: Ἀρχὴ ἦδε μοι τοῦ λόγου*, et alii complures: *Τὰς συνέγραψε Ζωροάστρης ὁ Ἀμένιος* Clemens Strom. V. 771. *Τὸς συνέγραψεν Ὀνέλλος ὁ Λευκαῖος — Τίμαιος ὁ Λοκρὸς τὰς ἐπεὶ — Στραγγαῖος*

θρον ὀργιασθεὶς ἐν Λειβήθροις Ἀγλαοφάμῳ τελε-
 τὰς μεταδιδάσκοντος· ὥς ἄρα Ὀρφεὺς ὁ Καλλιόπας
 κατὰ τὸ Πάγγαιον ὕρος ὑπὸ τᾶς μητρὸς πινυσαθεὶς
 ἔφα, τὰν ἀριθμῷ ἰοίαν αἰδίαν ἔμμεν ἀρχὰν προ-
 μαθευστάταν τῷ παντὸς ὠρανῷ καὶ γᾶς καὶ τᾶς
 μεταξὺ φύσιος εἶζαν. Hoc libro, quem Jambli-
 chus etiam περὶ θεῶν, ut in ipso exordio legitur,
 inscriptum et a nonnullis Telaugi vindicatum esse
 docet, Proculus sine ulla fraudis suspitione ad
 res maximas utitur: ἅπαντα ἢ παρ' Ἑλλήσι θεολο-
 γία τῆς Ὀρφικῆς ἐστὶ μυσταγωγίας ἔκγονος, πρῶ-
 τον μὲν Πυθαγόρου παρὰ Ἀγλαοφήμεον τὰ περὶ
 θεῶν ὄργια διδάχθεντος, δεύτερον δὲ Πλάτωνος
 ὑποδεξαμένου τὴν παντελεῖ περὶ τούτων ἐπιστήμην
 ἐκ τε τῶν Πυθαγορείων καὶ τῶν Ὀρφικῶν συγ-
 γραμμάτων. Si antiquiores hunc librum cognitum
 habuissent, certe major Aglaophami et orgiorum
 Libethriorum foret celebritas, quae ante Jambli-
 chum nemo commemoravit. Quaeri tamen potest
 an Ioa sive potius Epigenes quum illa scriberet
 Πυθαγόραν ἔνια ἀνενογχεῖν εἰς Ὀρφέα, haec ipsum
 significaverit, quod Pythagoras in exordio profi-
 tetur, se doctrinam de rerum principiis in my-
 steriis accepisse Orphicis. Hunc Pythagorae li-
 brum nominare videtur Hierocles in Aur. Carm.
 p. 165. πῶς δὲ τετρας ὁ θεὸς ὁ νοητὸς, ἐκ τοῦ
 εἰς Πυθαγόραν ἀναφερομένου Ἱεροῦ λόγου σα-
 φῶς εὐρήσεις, ἐν ᾧ ἀριθμὸς ἀριθμῶν ὁ θεὸς

Ζαριναίᾳ τὰδε λέγει Damasc. Hist. I. p. 32. Ἀλκμαίων Κροτωνιῆτης
 τὰδε ἔλεξε Diogen. VIII. 88. Ἐκαταῖος Μιλήσιος ὡς μὲν μυθεῖται etc.
 cf. Wytttenbach. ad Plut. Conv. Sap. p. 942.

ὑμνεῖται. Neque alium Crojus Specim. Conj. p. 19. a Nicomacho sub altero titulo citari putat in Theol. c. IV. 19. p. 17. ἐν τῷ δηλουμένῳ περὶ Θεῶν συγγράμματι ὁ Πυθαγόρας οὕτως διορίζεται, τέσσαρες μὲν σοφίας ἐπιβάθραι, ἀριθμητικῇ, μουσικῇ, γεωμετρικῇ, σφαιρικῇ, obliterated, ut saepe, doricae dialecti notis. Ad haec accedit Proculi testimonium in I. Euclid. Elem. p. 7. ὁ Πλάτων πολλὰ καὶ θαυμαστὰ δόγματα περὶ τῶν Θεῶν διὰ τῶν μαθηματικῶν εἰδῶν ἡμᾶς ἀναδιδάσκει καὶ ἡ τῶν Πυθαγορείων φιλοσοφία — τοιοῦτος γὰρ ὁ ἱερὸς σύμπας λόγος· quanquam is Pythagoram non nominat, seu quia nil referebat, seu quia auctorem ambigi noverat. Quae dubitatio pertinet etiam ad Diodorum I. 98. qui universam fere doctrinam Pythagoricam ab Aegyptiis acceptam in sacro sermone exponi, re parum explorata, affirmat^[d]. Sed Syrianus saepius et sine ulla haesitatione Pythagorae dubiam possessionem adjudicat in Met. XIII. p. 108. b. interminatam dualitatem, quam Chaos Pythagoras in sacro sermone vocavit associans eam intellectui. Idem p. 121. a. Pythagoras multa divina de septenario dicens ostendit, quo pacto natura per septem annos aut menses aut dies plurimas hujusmodi rerum perficit — — de omnibus numeris, qui sunt ab unitate usque ad denarium

[^d] Hunc librum Meinersius in Hist. Doctr. T. I. p. 575. ab eo, cujus exordium Heraclides refert, nihil diversum putat; hic vero numeris adstrictus erat, ille solutus.

docens, theologicę simul et naturaliter versatur. Haec autem de illo libro accipienda esse elucet ex alio loco in XII. 83. b. aliter impartibilem unitatem determinant, a qua post procedit numerus unius ex latetbra aeterna; aliter intellectualem, quam et Jovem appellari volunt. De quibus multi quidem veterum disseruerunt — Si quis vero sacrum ipsum Pythagorae sermonem consequi posset, omnes ibi inveniet ordines et unitatum et numerorum ad unguem laudatos. et p. 71. b. Pythagoras ipse in sacro sermone formarum et idearum dominum esse numerum ipsum dixit. Hunc vero librum Orphicae doctrinae summam continere tum auctor ejus firmissime contendit, tum aliis persuasum est, *ὡς τῆς Πυθαγορικῆς κατ' ἀριθμὸν θεολογίας παράδειγμα ἐναργὲς ἔκειτο ἐν Ὀρφεῖ* Jambl. l. c. p. 304. cf. Scheffer. de Const. Phil. Hal. c. IX. 95. Pythagoramque ipsum libro suo de diis scripto nomen *Ἱεροῦ λόγου* imposuisse, *ὡς ἂν ἐκ τοῦ μυστικωτάτου ἀπηνθισμένῳ παρ' Ὀρφεῖ τόπου.* unde suspicari licet vocabula ista *κλειδοῦχος, Κουρῆτις, ὠλομέλεια*, non ex Orphei quodam carmine sed ex hoc sermone sacro Libethris accepto decerpta esse, atque ipsum Ionem, quum diceret Pythagoran *ἔλτα εἰς Ὀρφέα ἀνενεγκεῖν*, hunc significasse *ἱερὸν λόγον*, hisque verbis non illud declarari, quod vulgo putant, Mnesarchi filium libro cui-dam suo subdole Orphei nomen inscripsisse, sed

ea, quae de numerorum vi divina doceret, praecceptorum suo accepta retulisse. Neque tamen pertinaciter defendam nullum fuisse de numeris Orphei carmen, quem hujus doctrinae principem et parentem perhibere videtur Syrianus XII. 89. a. ubi Aristotelem Pythagoreorum et Platonis sententias prorsus pervertisse arguit, quae illi de ideali numero dixissent ad mathematicum transferendo, quo divinorum hominum oppugnaret denarios, „idealem numerum dicentium ut „mundanum exemplar et terminum omnibus impositum — — — et hanc opinionem ab Orpheo et Musaeo recipientium“ quanquam id quoque dubium est utrum literis an memoria successorum propagatum crediderit. Sed illud plane manifestum, Pythagorae *Ἱερὸν λόγον* qui fuit de numeris praesa oratione conscriptus, longe diversum esse a carmine eodem elogio insignito, quod Theognetus vel Cercops Orpheo subposuisse dicitur, neque quisquam veterum aut hunc aut deos alteros Pythagorae *Ἱεροῦς λόγους*. in illam divinam poetam unquam transcriptos esse significat. Quo ostenso nihil superest morae, quo minus illos *Ἱεροῦς λόγους* longa ambage per rhapsodias quatuor et viginti continuatos Theogoniae explicandae destinatos fuisse credamus seu totos seu certe majorem eorum partem. Neque, si quis Orphei verbis in Argon. 40. *Ἐλλα δέ σοι κατέλεξ' — ἣδ' ὅσον Αἰγύπτῳ Ἱερὸν λόγον ἐξελόχευσα*, certum poetae carmen indicari existimet, conjecturae locus deerit, sive numerorum

rationem sive deorum originem hoc carmine traditum esse optet.

CAP. XII.

Ἱεροστολικὰ ἐὶ Καταζωστικόν.

Quaquam ambo carmina nomine tenus, nec ultra nobis nota sunt, tamen commodum factu videbatur, si huc referremus versus a Macrobio alatos, quorum argumentum nominibus istis accurate respondet. Orpheus, inquit Sat. I. 18. Liberum atque Solem unum esse deum eundemque demonstrans de ornatu vestituque ejus in sacris Liberalibus ita scribit:

Τῶτά γε πάντα τελεῖν ἱερῇ σκευῇ πελάσαντα
σῶμα θεοῦ πλάττειν ἑριανγοῦς Ἑλλοιο.
πρῶτα μὲν ἀργυρέαις ἐναλλήκιον ἀκτίνεσι
πέπλον φοινίκιον πυρὶ εἶκελον ἀμφιβαλέσθαι.
5 αὐτὰρ ὑπερθε νεβροῖο παναυτὸν εἶρὸν καθάψαι
δέρμα πολδοτικὸν θηρὸς, κατὰ δεξιὸν ὤμων,
ἄστρον δαυδαῶν μίμνη' ἑρπυλίου τε πόλεως [*].
εἶτα δ' ὑπερθε νεβροῦς χρύσειον ζωστήρα βαλέσθαι
κακτανόωντα, περίε στέρων φορέειν μέγα σῆμα,

[*] Hanc versum Kircherus Obelisc. Pamph. p. 253. nescio qua fide aut auctoritate ex Orphei Hymnis affert, ubi nihil simile legitur; sententia ipsa pervagatissima est. Diodor. I. 11. Φασι δὲ τινες καὶ τὸ ἑναιμα τοῦ τοῦ πρὸς τῆς νεβροῦς ἀπὸ τῆς τῶν ἀστρον ποικίλης περιηφθαι. Nonnus Dion. IX. 187. sacram nebridem μίμνηδον τύπον ἀστρον, et XIV. 139. ἀντιβροπον ἄστρον vocat. Sed Eustathio p. 1910. 20. ebriorum truculentiam significare videtur ἡ παρδαλῆ, ἣν ἡ ἀνιγματοκτικὴ σοφία φόρημα τῷ Διονύσω δίδωσι. De vestitus sacerdotalis significatione symbolica Judaei quoque et Christiani doctores multum argutantur v. Braun. de Vest. Sacerd. Hebr. L. II. 26. p. 870. Eichhorn Einleit. in die Apokz. des A. T. p. 152.

40 ἐὶς τὰ ἔκ' ἐς πρῶτον χείρος φάσθαι ἀνθρώπων
 χρυσαῖαις ἀκτῖσι βύλη ῥόον ὠκεανοῖς
 αἰγὴ δ' ὑσπετος ἦ, ἀνὰ δὲ δρόσῳ ἀμφιμυγείσα
 μαρμαίρη δίνησιν ἐλισσομένη κατὰ κύκλον
 πρόσθε θεοῦ, ζώνη δ' ἄρ' ἐπὶ στέρων ἀμετροῦτων
 φαίνεται ἄρ' ὠκεανοῦ κύκλος μέγα θαῦμα ἰσίδεσθαι.

Vossius in *Epist. Mythol. T. III. p. 32.* hunc locum ex Onomacriti *Τελεταῖς* transcriptum putat; si Macrobi verba religiosius interpretari volumus, e Bacchicis decerptum dicemus, quæ Niclae tribuuntur, antiquo certe auctori, quanquam nobis totus orationis color et argumentum ipsum Oraculis Porphyrianis mirabiliter congruere videtur. Gesnerus in nota primo versui subjecta, *Uperosa, inquit, praeceptio de ornatu et vestitu sacerdotis, remotae antiquitatis et paene Mosaicae indicium.* Fabulas Romanenses si legisset vir optimus, permulta ei hujus Mosaicae antiquitatis indicia occurrissent; qui enim Archimagus aut Exorcistes unquam conspectus est sine tutulo solari et stellata tunica et cingulo duodecim signis inscripto? Verum de ornatu et vestitu sacerdotis omnino non loquitur Orpheus sed de divini simulacri apparatione, qua de re multa praecipiuntur in oraculis ab Eusebio et Nicephoro servatis; sic enim Hecate capit:

Ἀλλὰ τέλει ξόانون κεκαθαρμένον, ὡς σε διδάξω,
 πηγάνον ἐξ ἀγρλοῖο δέμας ποιεῖ τὸ ἑκατόμβαι
 ζῶοισιν λεπτοῖσι κυτοικιδοῖς σκαλῶβῶταις,

et rursus

Ἦδη μοι σύγε πάντα τέλει, ξόانون δὲ ἐν αὐτῷ.
 μορφὴ μοι πέλεται Δημήτερος ἀγλαοκάρηος

ἡμεῖς παλλένκοις, περὶ ποσὶ δὲ χρυσοπέδιλος,
 ἡμεῖς δὲ τῇ ζώνῃ δολιχοὶ προθέουσι δράκοντες,
 Euseb. Praep. Ev. V. 220. sq. Niceph. in Syn.
 p. 363. Haec autem praecepta ad consecrationem
 statuarum spectant sive, ut illi vocant artis nu-
 gatoriae magistri, καθίδρυσιν συμβολικὴν. Sym-
 bola enim, cujusque dei vocantur insignia^[b], ar-
 cus Apollinis, Liberi Patris nebris, Mercurii ta-
 laria, et cetera de quibus Philo de Leg. ad Caj.
 p. 1005. Ε. τὰ περίεπτα ταῦτα καὶ προκασμήματα
 ξηραῖς καὶ ἀγάμμασι προσκαθίδρυνται διὰ συμβό-
 λων, μνημόνα τας ὠφελείας, ὥς παρέχονται τῷ
 γένει τῶν ἀνθρώπων, quorum causae ante ocu-
 los positae sunt. Recentiores autem Sophistae,
 ad omnia quae recta et simplicia sunt nausean-
 tes, reconditas quasdam horum ornamentorum si-
 militudines et significationes commenti sunt et
 ducta ex his deorum illicia; quippe per haec sym-
 bola statuis appensa has ipsas quasi animari et
 divino numine impleri. Sic Zosimus V. 41. quum
 narrasset Romanos ab Alarico obsessos redimen-
 dae salutis causa deorum statuas expilasse orna-
 tuque suo exuisse, miserabiliter lamentatur τὰ
 τελεταῖς ἀγίαις καθίδρυνθέντα, ἐλαττωθείσης τῆς

[b] Laureae coronae Apollinis insignia Justin. VIII. 2. thyrsus
 et nebris Bacchi Ovid. Met. VI. 598. Insignia alienigenae re-
 ligionis Valer. Max. VII. 3. 8. sunt habitus Isiaci; τὰ σύμβολα τῆς
 ἱερωσύνης Heliod. VII. 8. 266. Sed haec aperta; obscurius illud: ad
 Coriolanum placandum mittuntur ἱερεῖς καὶ θεραπευταὶ θεῶν ἔχοντες
 ἅμα αὐτοῖς τῶν θεῶν τὰ σύμβολα, Dion. Hal. VIII. 38. Antistites
 sacrorum — potentissimorum deum proferebant insig-
 nes exuvias Apulej. Met. XI. 245. et de Gen. Socr. 634. deorum
 effigies et exuvias, Festus: Thensa, vehiculum argen-
 teum, quo deorum exuviae in circum ad pulvinar vhe-
 bantur. Hic dilucide imagines significat, nec dubito de prioribus.

ἀλλὰ χρόνος λήθῃ κατεχρήσατο καὶ κατέκρυψε.
 νῦν τε τέχνηαι τε λόγοι τε νόμοι θ', ὅσα τ' ἔργα τέτυκται,
 πάντα διὰ μνήμην διασώζεται ἀνθρώποισι [°].

Prior pars, cujus exitus alibi recurrit, explicatione nihil eget; postremam clariorem fore putabamus, si versus aliquot nostrae monetae interjecissemus:

Ἡ δὲ καὶ ἁρμονίην Μουσέων τὰ τε ὄργανα πάντα
 μνημοσύνη πάντων πρῶτον πόρεν, ἧς ἀπάτερθεν
 οὔτε τι δῆναιον διεσώζετο, οὔτ' ἂν ἐφάνθη,
 ἀλλὰ χρόνος λήθῃ — —

quibus sententiam poetae, non verba, reddere volui. Patet autem haec e Pythagorae mente dici, cujus praeceptum erat τὴν μνήμην ἀσχεῖν Diog. La. VIII. 6. Jamblich. V. p. XXIX. 166. consentiens illud, ut pleraque Pythagorea, Aegyptiorum scitis, qui, ut Herodotus ait II. 77. μνήμην ἀνθρώπων πάντων ἐπασκέουσι μάλιστα, et Platonis sententiae hanc deam prae ceteris praedicantis in Crit. p. 108. D. Neque id Apollonium fugit Tyaneum, qui ut Pythagorae similior videretur, Memoriae laudes hymno celebravit, cujus summa erat πάντα ὑπὸ τοῦ χρόνου μαραινέσθαι, αὐτόν γε μὴν τὸν χρόνον ἀγήρω καὶ ἀθάνατον εἶναι παρὰ μνημοσύνης Philostr. V. Apoll. I. 14. quamquam id nonnullis aliter visum. Aristoteles Phys. Ausc. IV. 13. 90. οἱ μὲν σοφώτατον ἔλεγον τὸν χρόνον, ὁ δὲ Πυθαγόρειος Πάρων [°] ἀμαθέστατον, ὅτι ἐπιλανθάνονται ἐν τούτῳ. De Orpheo

[°] In primo versu Hermannus edidit ταῦτα καὶ.

[d] Simplicius ad h. l. p. 178. b. οὗτος δ' εἰσικεν εἶναι οὐ Εὐδήμος ἀγωνίμως ἐμνήσθη, λέγων ἐν Ὀλυμπίᾳ Σμίωνίδαν ἐπαινεῖντος

habemus etiam Olympiodori testimonium in Comm. ad Philob. ap. Gesner. Fragm. Ined. p. 410. (510. H.) qui plures *μνήμας* enumerans, postrema, inquit, ἡ θεὸς αὐτῇ, ἀφ' ἧς πᾶσα ἡ ἰδιότης ἐπιγίνεται, εἴτε ἡ παρὰ τῷ Ὀρφεὶ Μνημῷ, εἴτε καὶ ἄλλη τις οὕσα τυγχάνει, quæ in loco Stallbaumius *Μνήμη* scripsit p. 268. n. Ac mater ipsa Musarum *Μνήμη* vocatur in Epigr. I. Athenæi p. 257. T. H. Anall. *Μναμόνα* doricè in in codd. nonnullis Arist. Lys. 1247. et filiae Mnemonides Ovid. Met. V. 269. Auson. Grph. 30. a matre *Μνημῷ*, ut puto; quanquam Grammatici de *Εἰδῷ*, *Υψῷ*, *Τετῷ*, *Ἀφρώ* et similibus disputantes illius formæ mentionem omittunt, quæ doricis adnumeranda videtur. Hesychius *Κινῷ* ἡ κίνησις *Ἰωριεῖς*. Idem: *Ἀνθρώπων* ἡ γονὴ παρὰ *Λάκωσιν*. Idem Venerem *Μερῶ* cognominavere, quo pro appellativo utitur Archytas [*] et *Περιβασῷ*. v. Potter. ad Clem. Coh. p. 33. *Σιτώ* Cereris nomen apud Syracusanos Athen. III. 109. A. quorum ipsorum urbs *Συρακῶ* Epicharm. Etym. M. p. 736. neque non *ὀπισαμβῶ* doricum videtur,

τὸν χρόνον ὡς σοφώτατον, παρόντα τινὰ τῶν σοφῶν, εἰπεῖν τί δὲ x. τ. λ. sed posse etiam apud Aristotelem pro participio accipi, quod Sextus c. Gramm. X. 266. perperam negat his verbis: *Ἀρχων*, *Ἀρχωνος* μὲν γίνεται κατὰ πλάγιον πτώσιν τὸ ὀνομαστικόν, ἀρχοντος δὲ τὸ μετοχικόν, καὶ κατὰ τὸν ὁμοίον τρόπον μένων, θέων, νέων, *Μένωνος* (male Fabricius *Μένονος*) τὸ ὀνομαστικόν, μένοντος δὲ ἡ μετοχή etc. Ita sane Πάρων Πάρωνος Diod. XIX. 10. Sed contra hanc regulam Ἀντιφέρωντι Aristot. de Memor. I. p. 80. *Φλέγοντα* Suid. s. *Θαλῆς* et sæpius; *Μέδωνος* et *Μέδοντος* v. Anecd. Bekk. Ind. s. *Λάδων*.

[*] v. Lex. Hujus generis multa a poetis præsertim usurpantur, *γλιχῶ*, *δοκῶ*, *θελκῶ*, *θηλῶ*, *λεχῶ*, *μελλῶ*, *πειθῶ*, *πεύθω*, *φειδῶ*. quæ et actionem et personam significant.

quonquam in hoc genere multa reperiuntur factitia. Hesychius: Γοργώ (Cleomenis filia hoc nomine vocata Herodo. V. 51, et feminae Dorien- ses apud Aristophanem et Theocritum) πέπλασται ὡς Ζηλώ, Χρυσώ. Idem Ἐμβλώ, παρὰ τὸ ἐμβλέ- πειν πέπλασται, ὡς ἡ Δωρὼ καὶ ἡ Δεξώ. Idem Εἰδὼ, φρόνησιν, ὄψιν. et Δεξὼ Κρατῖνος ἀνομα- τοποίησεν, cujus poetae est etiam Δωρὼ Arist. Eqq. 529. Κερδὼ διὰ τὴν κερδοσύνην, ὡς Εἰδὼ, Ὑψώ Schol. Eqq. 1077. Lais nomen Μιλτώ acco- pit Aelian. V. H. XII. 1. Salmoni filia Τερῷ Diod. VI. p. 10. T. IV. utrumque a colore; pe- rinde Θαλλώ, Καρπώ et Αὐξώ, Κοσμώ et Τρα- πεζώ dearum et sacerdotum vocabula sunt natu- ralia. De positivis autem valet in universum nulla patronymica vel metronymica in hoc numero reperiri, neque Inachi filiam Ἰναχῷ nominatam esse, ut Creuzero visum. v. Hermann. Ueber das Wesen und die Behandl. d. Mythol. p. 95.[†]. Nam si Clesonis cujusdam filia nomen Κλησῷ ha- buit Paus. I. 42. id a patre quidem derivatum nec tamen patronymicum sed paronymon est, ut solebant Graeci nomina ejusdem familiae ab ea- dem stirpe ducere v. c. Lycophro, Lycurgus, Ly- comedes, vel Thrasybulus Thrasonis, Eraton Era- siphontis, Erasistrati. Similiter quum nomina in ω desinentia a masculinis existerent Βίτων, Βι- τῷ (Βίτιννα) Ποτάμων, Ποταμῷ (v. Reisk. An- thol. Gr. p. 111.) vel ab Eratus, Erato, ut a γυ-

[†] Ἰνα τὴν Ἰνάχου Liban. Decl. T. IV. 24. Aelian. H. An. XI. 10. vulgatam Herodoti scripturam tuerentur.

ὤϊος *Ευφρῶ* (*Εύφρνα*. v. Toup. ad Longin. p. 511.) a *Μέλιστος*, *Μέλισσα*, *Μελαξί* (Theocr.) a *πάλλιστος* *Καλλιστώ* Zonar. p. 459; Valek. in Call. Fragm. p. 150. accidere potuit ut Inachi cujusdam nomen Inacho acciperet non patronymicum sed simile paterno ut Nausiclis filia Nausiclea Heliodor. VI. 8. Nausonis Nauphante Arist. Eqq. 1314. Melanthis Melaena Schol. Aesch. Eum. 16. et parasiti Syracusani filiola Agathoclea denominata in honorem tyranni; quae nomen in patronymicis numerare sustinebit. Et pro paucis quae huc referri possunt, innumerabilia extant, quae nullo modo prorsus possunt, Themisto Hypsei et eodem nomine Critonis filia Polyaen. VIII. 46. Megisto Pelagontis Athen. XIII. 560. C. Comaetho Pterelai, Hyrnetho Temeni, Strymo Scamandri, Damo Pythagorae, Eryxo Batti, Crino Antenor's et centena ejusmodi.

Idem Diaconus ad v. 381. *ἐν τῷ λεγομένῳ Κρατῆρι*

Ἔστιν δὲ πάντων ἀρχὴ Ζεὺς. Ζεὺς γὰρ ἔδωκε
ζῶα τ' ἐγέννησεν, καὶ Ζῆν' αὐτὸν καλέουσι
καὶ Δία τ' ἡδ', ὅτι δὴ διὰ τοῦτον ἅπαντα τέτυκται.
εἷς δὲ πατὴρ οὗτος πάντων θηρῶν τε βροτῶν τε [κ]

sive, ut Proculus ait in Crat. p. 56. τὸ μὲν ὄνομα Δία τὴν δι' οὗ αἰτίαν δηλοῖ, τὸ δὲ Ζῆνα τὴν ζωογονίαν. Quam interpretationem sive Orpheus a Chrysippo mutuatus est (v Stob. Ecl. I. 26. 48.) sive Stoicorum princeps Orpheo suo abstulit,

[κ] In v. 1. cod. ἔστι δὲ τῶν ἀπάντων, unde ἔστι δὲ συμπάντων et alia elici possunt; in tertio καὶ δ' αὐτ' legendum videtur, in postremo θνητῶν τε θεῶν τε.

neutri invidemus. Nomen autem carminis **Cra-**
teres e **Platonis** psychogonia sumtum videtur et
 ab illa duplici temperatione, quarum in una deus
 omnem animum universae naturae permiscuit, ex
 altera residua parte mentes delibavit humanas ^[4].
 Hunc δεύτερον κρατήρα vocat **Themistius Or.**
XXVI. 338. cf. **VI. 77. D.** multisque verbis ob-
 umbrat magis quam explanat **Proculus in Tim. V.**
314. nescio quid de **Orphee** mussitans p. 316.
 Neque quidquam bonae rei affert **Macrobius in**
Somn. I. 12. 66. Hoc est quod **Plato** nota-
 vit in **Phaedone** animum in corpus trahi
 nova ebrietate trepidantem, volens no-
 vum potum materialis alluvionis intel-
 ligi, quo gravata deducitur. Arcani hu-
 jus indicium est crater **Liberi Patris** ille
 sidereus, et hoc est, quod veteres **Le-**
thaeum fluvium vocaverunt, ipsum au-
 tem **Liberum Patrem Orphaïci** νοῦν ὑλικόν
 suspicantur intelligi. Quum **Orphicorum**
 carminum pars illa jam dudum interciderit, nihil
 moramur hujuscemodi interpretes, qui a veterum
 auctorum mente plerumque tantum aberrant,
 quantum a sacrae scripturae intellectu somniato-
 res **Apocalyplici**.

[4] Locum splendidissimum praeter alios imitati sunt **Lucian.**
 Bis accus. XXXIV. 97. T. 7. **Aristid. Or. I. p. 5.** **Arnobius II. 25. p.**
 66. Haec est anima illa docta, immortalis, perfecta di-
 vina, post deum principem rerum et post mentes gemi-
 nas locum obtinens quartum et affluens ex crateribus
 vivis, quorum nullam partem intellexit **Orellius**.

CAP. XIV.

"Ο ρ κ ο ι.

Jam supra, quum Testamenti et Sermonis sacri reliquias conquireremus, Justini locum apposuimus Cohort. XV. 78. καὶ ἐν τοῖς Ὀρκοῖς οὕτως

Οὐρανὸν ὀρκίζω σε Θεοῦ μεγάλου σοφοῦ ἔργον,
αὐδὴν ὀρκίζω σε πατὴρς τὴν φθέγγατο πρώτον,
ἡνίκα κόσμον ἅπαντα ἐαῖς στηρίζατο βουλαῖς.

addita hac explicatione τὸν λόγον αὐδὴν διὰ τὸ ποιητικὸν ὀνομάζει μέτρον. Eosdem versus Cyrillus profert L. I. p. 33. A. καὶ μὴν καὶ Ὀρφεὺς αὐθις οὕτω πού φησι Οὐρανὸν — βουλαῖς, isque αὐδὴν πατὴρς interpretatur τὸν μονογενῆ λόγον. Cedrenus autem p. 20. Joh. Malela p. 30. (p. 10.) Chronici Alexandrini auctor et Suidas s. Ἑρμῆς hanc solemnem obtestationem Hermeti Trismegisto tribuunt, eoque utuntur pro trinitatis consubstantialis argumento. Chronicon quidem hoc modo p. 47. D. Ἑρμῆς ἔφρασε τρεῖς μεγίστας δυνάμεις εἶναι· τὸ τοῦ ἀρχέτου καὶ δημιουργοῦ Θεοῦ ὄνομα μίαν Θεότητα εἶπεν εἶναι — διὸ καὶ ἐκλήθη ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων Τριμέγιστος Ἑρμῆς. Ἐμφέρεται γὰρ ἐν διαφόροις αὐτοῦ λόγοις — περὶ Θεοῦ φύσεως ταῦτα — Ἦν φῶς νοερὸν πρὸ φωτὸς νοεροῦ καὶ ἦν ἀεὶ νοῦς νοῦ αἴτιος[*] — καὶ φωτὶ

[*] Ἐν μόνον ἦν φῶς νοερὸν πρὸ φωτὸς νοεροῦ καὶ ἔστιν αἰετὸς νοῦς φωτεινὸς καὶ οὐδὲν ἕτερον ἦν Didym. de Trinit. II. 27. 302.

καὶ πνεύματι πάντα περιέχει etc. καὶ ταῦτα εἰρη-
κῶς ἤϋξατο λέγων Οὐρανὸν ὀρκίζω θεοῦ μεγάλου
σοφὸν ἔργον, ἵλεως ἔσο. Ὀρκίζω σε φωνὴν πα-
τρὸς ἣν ἐφθέγγετο πρώτην (sic) ἡνίκα κόσμον
ἅπαντα ἐστηρίξατο βουλῇ, φωνὴν πατρὸς ἣν
ἐφθέγγετο πρωτίστην, τὸν μονογενῆ λόγον αὐτοῦ,
a quo quidquid ceteri discrepant, indicatum est
a Du Cangio Nott. p. 499. Suidas Trismegistum
vocatam dicit, quod docuerit ἐν τριάδι μίαν εἶναι
θεότητα καὶ ταῦτα εἰρηκῶς εὔξατο λέγων Ὀρκίζω
σε οὐρανέ — in ceteris eum Cedreno congruens
praeterquam in exitu Ὀρκίζω κατὰ τοῦ μονογε-
νοῦς λόγου καὶ τοῦ πατρὸς τοῦ περιέχοντος ἅπαν-
τα. Unde hos versus concinnavit Bentlejus Ep.
ad Mill. p. 457.

Οὐρανὸν ὀρκίζω σε θεοῦ μεγάλου σοφὸν ἔργον,
ὀρκίζω σ' αὐδὴν πατρὸς, ἣν ἐφθέγγετο πρῶτον
ἡνίκα κόσμον ἅπαντα ἔῃ στηρίζετο βουλῇ.

Trismegistum illum per intervalla satis ortho-
doxum ac ne Mosaicae quidem doctrinae rudem
fuisse ostendit ejus ad Aesculapium oratio ap.
Cyrill. II. 56. D. ὁ πάντων δημιουργὸς καὶ κύ-
ριος ἐφώνησεν οὕτως, ἔστω γῆ καὶ φανήτω στε-
ρέωμα, καὶ εὐθὺς ἀρχὴ τῆς δημιουργίας γῆ ἐγέ-
νετο — — Καὶ ἐν τῷ πρὸς Τὰτ λόγῳ φησὶν, ὁ
τῶν πάντων κύριος εὐθέως ἐφώνησε τῷ ἑαυτοῦ
ἀγίῳ καὶ νοητῷ καὶ δημιουργικῷ λόγῳ, ἔστω ἥλιος,
καὶ ἅμα τῷ φάναι τὸ πῦρ τὸ ἄκρατον καὶ φωτει-
νότατον ἐπεσπάσατο ἢ φύσις etc. Sed versus fa-
cere ille non solitus est neque invitus senariolos
istos, a Byzantiis literatoribus oblatos, Orpheo

repetenti cedit, quem ipsum mysterii divini cognitionem unde acceperat habuisse constat. Augustinus adv. Faust. L. XIII. 15. p. 185. E. T. VIII. Sibylla per se et Orpheus et nescio quis Hermes et si qui alii vates vel theologi vel philosophi gentium de filio dei aut de patre deo vera praedixisse perhibentur, valet quidem aliquid ad paganorum vanitatem revincendam, non tamen ad istorum auctoritatem amplectendam^[†]. Sed ut haec curiae sacrae vasa transmittamus, de sententia ipsa, quam Justinus Orpheo, posteriores Hermeti tribuunt, paululum dubitationis superest. Etenim hi accusativos *ὀρνόν* et *αὐδὴν* modo vocativi loco positos putant, modo ut objectum remotius interpretantur adjuro te per coelum, quorum illud Hermeti convenientius videtur, hoc Orpheo Musaeum suum, quem omnibus locis appellare solet, aut alium initiatorum, cui doctrinae arcana commissurus erat, per coelum coelique effectorem obtestanti, aut ut fidem haberet dictis aut ne enuntiaret audita; quo pacto Alexander Trallianus verbum *ὀρνόν* cum duplici accusativo conjungit *ὀρνόν* *σε τὸ ὄνομα τὸ μέγα Ἰσώθ, Σαβαώθ* etc. Possum hoc, quod intelligo, non melius illustrare, quam si formulam adjurationis, qua veteres Archemistae usi sunt, huc transposuero e libro Isis transcriptam a Borrichio in Hermet. Sap. p.

[†] Si sunt aliqua, ut fama est, Sibyllae de Christo praesagia aut Orphei, Fausti verba sunt ibid. c. 17. 187. A.

47. ὀρκίζω σέ εἰς οὐρανὸν, γῆν, φῶς καὶ σκότος,
 ὀρκίζω σέ εἰς πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν, ὀρκίζω σέ
 εἰς Ἑρμῆν καὶ Ἄνουβιν καὶ τὸν νεκρῶν δράκοντα
 φύλακα, ὀρκίζω σέ εἰς πορθημίον ἐκεῖνο καὶ Ἀχαι-
 ροντα (sic) ναυτίλον, ὀρκίζω σέ εἰς τὰς τρεῖς
 ἀνάγκας καὶ μάστιγας καὶ ξίφος^[a] — — μηδενὶ
 παραδιδόναι εἰ μὴ μόνον τέκνῳ ἢ φίλῳ γνησίῳ.
 Sic etiam Porphyrius in principio libri περὶ τῆς
 ἐκ λογίων φιλοσοφίας lectores orat obtestaturque
 ne quid eorum, quae accepturi sint, ullo modo
 divulgari patiantur Euseb. Pr. V. 5. 189. C. ne-
 que minore gravitatis affectatione Vettius Valens
 in nota MS. ap. Seldenum de Synedr. L. II. 11.
 1458. et Salmas. de Ann. Climact. p. 788. τοὺς
 τὰς παραγγέλίας ἡμῶν πυθομένους ὀρκίζω ἡλίου
 μὲν ἱερὸν κύκλον καὶ σελήνης ἀνωμάλους δρόμους
 — ἐν ἀποκρύφοις ταῦτα ἔχειν^[b], tenuitque adhuc

[^a] Excidisse videtur πῦρ id est lamina vel taeda in quaestioni-
 bus adhibita, ut ap. Xenoph. Ephea. II. p. 26. ξίφη καὶ βρόχους καὶ
 πῦρ, aliisque locis a Dorvillio ad Charit. p. 377. collectis. Vulgari
 proverbio celebrantur τὰ τρία κατὰ Suid. et Phot. a. Τῶν τριῶν. hoc
 est, carcer, cicutā, exilium Schol. Arist. Rana. 546. vel τὰ τρία τῶν
 εἰς τὸν θάνατον laqueus, gladius, praecipitatio. v. Pricaeus ad Apu-
 lej. Met. IV. p. 229. ed. Oudend. sive βρόχος, κείνιον, ξίφος. v.
 Vales. ad Hesych. s. Τὰ τρία Θηραμένους. Appianus Mithr. LXXXII.
 765. διεφθέροντο ξίφεσι καὶ φαρμάκοις καὶ βρόχοις, quae tria ge-
 nera ap. Lucian. Quom. Hist. §. 25. 187. opponuntur morti tragicæ.
 Diod. XIX. 11. εἰσέπεμψαν αὐτῇ ξίφος καὶ βρόχον καὶ κείνιον, at-
 que hinc dicitur etiam illud διὰ τριῶν ἀπόλλυμαι, quod falso ad tri-
 agmos palæstricos referunt. Tria crimina ὕβριν, βλάβην, θάνατον
 numerat Hippodamus Aristot. Rep. II. 5. 62. Suidas s. Συνθήματα,
 τρία ἐγκλήματα παραβάσις, βωμός, πίστις, δορκος quae omnia reli-
 giosam quandam ternarii observationem ostendunt, partim a natura
 profectam partim consuetudine receptam.

[^b] Hunc et paucos alios Hippocratis et Alexandri locos constat
 Meibom. ad Jusjur. XII. p. 105. Plura fortasse (nam liber in promptu
 non est) Grunerus in Isidis Christiani iusjurandum chemi-
 cum Jen. 1807. Christiani oratores veteris Ecclesiae saepe hac ar-
 cani simulatione utuntur eaque quae audientium animis maxime insigni-

recentiore memoria, ut mysticarum sapientiarum venditores hac solenni adjuratione lectorum fidem adstringerent. Agrippa de Nettesheim de Occult. Phil. L. III. c. 2. 211. sq. „Quicumque „igitur in hac scientia studere affectas, tam sa- „crum dogma intra secreta religiosi pectoris tui „penetralia silentio legito. Sermonem enim tanta „numinis majestate plenissimum, ut inquit Mercurius, irreligiosae mentis est multorum publicare „conscientiae et divinus Plato praecepit non esse „populo invulganda, quae sacra et arcana in mysteriis sunt, Pythagoras quoque et Porphyrius „sectatores suos silentio religioso consecrabant; „Orpheus vero etiam ab his, quos sacrorum ceremoniis initiabat, silentii iusjurandum cum terribili quadam religionis auctoritate exegit, ne religionis sacra prophanis auribus proderentur, „unde in carmine de verbo sacro canit

„Vos qui virtutem colitis, vos ad mea tantum „dicta aures adhibete animosque intendite vestros.“

et cetera, quae a Simphoriano [c] iisdem verbis in latinum conversa sunt sermonem. Quae praeterea de Orpheo narrat, a Firmico sumat L. VII. Praef. p. 493. Quum ignotis hominibus Orpheus sacrorum secreta aperiret, nihil aliud ab iis, quos initiabat, in primo vestibulo nisi iusjurandi necessitatem

re volunt, aileri jubent: similiterque Proculus in re minimo secreta Polit. p. 407. ταῦτα, inquit, ὦ φίλοι, μνήμη πεχαλάσω τοῦ καθήγουμος. ἐμεὶ μὲν ὄντως ἕκτα πρὸς ἡμᾶς, ὑμῖν δ' ὀρέξεται πρὸς τοὺς πολλοὺς.

[c] v. supr. C. II.

num inter prohibiti auctoritate religionis exegit, ne profanis annibus religionis secreta prodicerentur.

Eandem fore fabulam iterat Kircherus Arithmet. p. 277. „Orphæus quotiescunque divinam „vollet monstrare justiciam, per octonarium ju- „rare consueverat, per quem et rerum summæ „dicebat Evander, scilicet ignem, aquam, terram, „coelum, solem, lunam, Mythram et Noctem in- „digitando; in columnæ quoque hieroglyphica, te- „ste Diodoro, octo numina ponebantur, Saturnus, „Rhea, Osiris, spiritus, coelum, luna, nox, dies.“ Fons horum omnium est Theonis locus in Ma- them. c. 48. p. 164. sq. Ἐπειὶ φασιν ὅτι τὸ τὰς πάντων κοσμοῦντας εἶναι θεοῦς, ὡς καὶ ἐν ταῖς Ὀρφικοῖς ἐστὶν εὐρεῖν.

Ναὶ μὴν ἀθανάτων γεννήτορας εἶναι ὄντας,
πῦρ καὶ ὕδωρ, γαίαν τε καὶ οὐρανὸν ἡδὲ σελήνην
ἡλιόν τε ὀφειλὴν μέγαν καὶ νύκτα μέλαιναν.

ἐν τῇ Αἰγυπτίᾳ σὺν τῇ ᾠφίᾳ Εὐάνδρος εὐρίσκεισθαι γραφήν. Βασιλέως Ἐρύπου καὶ βασιλείσσης Πέρας πρὸς βύπτου πάντων Ὀσιρις θεοῦς ἀθανάτοις, σπινεύματι καὶ αὐρακῶ, ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ γῇ καὶ νοκτὶ καὶ ἡμέρᾳ καὶ πατρὶ πῶν ὄντων καὶ ἐσομένων. Ἐρῶ τε μενεμεῖα πῆς αὐτοῦ ἀφαιτῆς βίου συντάξεως, quorum postrema pars aliquid difficultatis habet. Pro Ἐρῶ τε Reinesius Inscr. Class. I. n. 210. Ἐρωτι substituit, quod probat Fleetwoodius in Syllog. p. 3. et tacite sequitur Ja-

blonskiius Panth. Prolegg. LXX. comparans Orphicos versus

Πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γαῖα καὶ αἰθήρ τῶν τε καὶ ἡμαρ
καὶ Μῆτις πρῶτος γενέτωρ καὶ Ἔρως, πολυτεργής.

in quibus octo. divinas naturas consociari animadvertit; Et hinc, inquit, illud Pythagoreum est apud Zennb. V. 78. Πάντα ὀκτώ, Ἐξανδρος ἔφη ὀκτὼ τοὺς πάντων εἶναι κρατεῶντας θεοὺς, πῦρ, ὕδωρ, γῆν, οὐρανὸν, σελήνην, ἥλιον, Μίθραν, νύκτα, ubi non dubitat quin pro Μίθραν scribendum sit ἡμέραν, eoque nomine significari Phantem Orphicum. Verum haec viri egregii disputatio plus una parte vacillat. Primum in disticho Orphico non octo dii seorsum enumerantur sed partes aut species dei omnium rerum naturas complexi, neque illi versus separatim positi quidquam significant, sed cum ceteris, qui antecedunt, continuandi sunt (v. P. II. C. V. Fr. VIII.) Deinde in stele Aegyptiaca pro ἐρῶ τε non Ἐρωτι, sed ἀρδήτω scribendum videtur, quo nomine nihil convenientius deo patri. Postremo dii, qui in stele nuncupantur et quos Orpheus in jurejurando testatur ne iidem quidem sunt omnes, sed illa spiritum et rerum omnium patrem exhibet, hic ignem et aquam. Quin de numero quoque disceptari potest; nam in Orphico versu nomen Phanes Solis epitheton esse et in toto carmine non octo, ut Theoni placet, sed septem dii enumerari videntur. Itaque cadunt omnia, quae Jablonskiius illo loco de Aegyptiorum, Orphicorum et Pythagoreorum consensu disserit, quorum po-

stremos deorum quandam Ogdoadem constituisse neque Theo dicit neque aliunde constat. Orphei dii genitales sunt ii, qui omnibus rebus causas nascendi et crescendi praebent, quos alii aliter appellant. Festus: Genitales^[d] deos dixerunt aquam, terram, ignem, aerem; duodecim quoque signa, lunam et solem inter hos deos computabant^[e]. Menander p. 196.

Ὁ μὲν Ἐπίχαμος τοὺς θεοὺς εἶναι λέγει
ἀνέμους, ὕδωρ, γῆν, ἥλιον, πῦρ, ἀστέρας,

ubi plura similiter dicta conferunt interpretes et Grysar. de Doriens. Comoed. p. 123. praetermisso Gronovio, qui Epicharmum Persarum sententiam magis quam suam his versibus expressisse putat ad Herod. I. 131.

De Kircheri testimonio nullum verbum adjiciam; hic enim more Jesuitico, quidquid tractat, adulterat; neque admonitione opus videtur, Orphicos versus a Theone recitados juramento Pythagorico *Ναὶ μὰ τὸν ἀμετέρα* — aliquatenus similes sed ab exorcismo Justiniano plane diversos esse, utrumque autem locum non inter carmina Orphei sed inter carminum particulas referri debere. De Peplo, Sphaera, Soteriis, Teletis quae inveniri potuerunt, supra exposita sunt.

[d] Sic etiam Bentlejus emendat pro Geniales ad Horat. Carm. Sec. v. 16.

[e] In Genes. XV. 15. οὐ δὲ ἀπελεύσῃ πρὸς τοὺς πατέρας σου ἐν εἰρήνῃ, nonnulli patrum nomine ideas archetypos, alii astra, alii quatuor corpora prima ἐξ ὧν συνέστηκεν ὁ κόσμος significari crediderunt. Philo Quis rer. div. haer. p. 520. C. Hi sunt Orphei γενήτορες, Festi Genitales, sed hominum potius quam deorum.

CAP. XV.

Υ μ ν ο ι .

Quoniam Orpheum hymnos composuisse constat (v. P. I. c. 6. N. XXXIV.) in hunc locum omnia congregare placuit, quae cum illo genere carminum plus quam cum reliquis similitudinis habere videantur.

I. Macrobius Sat. I. 23. Solem esse omnia et Orpheus testatur his versibus:

*Κέκλυθι τηλεπόρου δίνης ἐλικανγέα κύκλον
οὐρανίαις στροφάλιγξι περίδρομον ἀλὲν ἐλίσσων
ἀγλαὲ Ζεῦ Διόνυσσε, πάτερ πότμου, πάτερ αἵης,
Ἦλιε παγγενέτορ, Πᾶν αἰόλε, χρυσεοφειγγές [a].*

II. Gregorius Naz. Or. III. 104. A. [Stel. I. p. 72. ed. Montac.] Ὁρφεὺς παρίτω μετὰ τῆς κιθάρας καὶ τῆς πάντα ἐλκούσης ᾠδῆς· ἐπιβρεμέτω Διὶ τὰ μεγάλα καὶ ὑπερφυῇ τῆς θεολογίας ἔήματα καὶ νοήματα

Ζεῦ κέδιστε, μέγιστε θεῶν ἐλλυμένε κόπρῳ

*ὄση τε μηλείη, ὄση τε ἵππων, ὄση τε ἡμιόνων·
ἔν' ἐντεῦθεν, οἶμαι, δειχθῇ τὸ ζωογόνον τοῦ θεοῦ
καὶ φερέσβιον.* Sed verius, ut videtur Nicolao Loensi Epiphyll. L. II. c. I. Philostratus Pampho auctorem nominat in Heroicc. II. 19. 693. Ὁρ-

[a] Vulgatum, *παναίολε* quod correxit Gesnerus et recte quidem, Barkerus in Steph. Thes. T. I. p. 262. defendit, improbante Hermannio in Cens. p. 247. Opusc. T. II. ubi quod v. 3. *πάτερ κόσμου* scriptum est, fortuitum videtur. Totum carmen hymnis adnumerandum esse, haud confidenter affirmabo. Si versus, qui in Argonn. leguntur 835 — 846. soli superessent, facile eadem suspicio existeret.

φέα ἐν πολλοῖς τῶν κατὰ τὴν Θεολογίαν ὑπερῆ-
 ρεν (Ὅμηρος) — — Καὶ μὴν καὶ Παμφῶ σοφῶς
 μὲν ἐνθυμηθέντος ὅτι Ζεὺς εἶη τὰ ζωογονοῦν καὶ
 δι' οὗ ἀνίσταται τὰ ἐκ τῆς γῆς πάντα, εὐηθέστε-
 ρον, δὲ χρησαμένον τῷ λόγῳ καὶ καταβεβλημένα
 ἔπη ἐς τὴν Δία ἔσπετος [ἔστι γὰρ τὰ τοῦ Παμφῶ
 ἔπη

... Ζεῦ κύδιστε, μέγιστε, θεῶν, ἐλκόμενε κόπρῳ [b]
 μηλείη τε καὶ ἱππείη καὶ ἡμιονεῖη.

τὰν Ὀμηρόν. φησιν ἐπ' αἵσιον τοῦ Διὸς ἔσται ὕμνον
 etc. Versus illos. quicumque fecerit, si serio haec
 dixit, certe ridiculus est, si ridiculi causa [c] Stoi-
 corum dogma cavillatur, quod idem Orpheo pla-
 cuit (v. P. III. c. 9.) displicet autem Galeno Quod
 qual. incorp. c. VI. p. 65. T. II. popularibus
 argumentis contra pugnanti: διὰ μὲν ἀνδρὸς ἄφρων
 ἐστὶ δηλαδὴ ὁ θεός, διὰ δὲ αἰσχροῦ γνώμης αἰ-
 σχροπαιῶς, διὰ δὲ λίθων καὶ ξύλων ἄψυχος γενό-
 μενος, διὰ δὲ κοπρίου βδελυρὰ φύσις· nec face-
 tius Tatianus adv. Graec. p. 143. ὁ θεὸς ἐν ἀμά-
 ραις τε καὶ σκώληξι καὶ ἀρδητουργοῖς παραγίνεται.
 Et Stoici ipsi fortasse pinguius loquuti sunt. Cle-
 mens Cohort. p. 44. τοὺς ἀπὸ τῆς στοᾶς παρελεύ-
 σομαι διὰ πάσης ὕλης καὶ διὰ τῆς ἀτιμοσύνης τὸ
 θεῖον διήκειν λέγοντας. Lucian. Hermot. 81. p.
 109. T. IV. ἀκούομεν δὲ αὐτοῦ λέγοντος ὡς καὶ

[b] Sic dudum Wesselingius ad Herod. p. 106 pro ἐλκόμενε. cf.
 Boisson. ad Philostr. p. 469.

[c] Similiter quidam splendidissimos Arati versus, quibus eadem
 sententia subjecta est, in parodias verterunt. v. Jacobs. ad Anthol.
 Vol. II. P. II. 430. Emend. in Athen. p. 262. plures autem imitati
 sunt Liban. Or. ad Julian. T. I. 371. Dio Chr. Or. LXXIV. 400.
 Aristid. Or. III. p. 22.

ὁ θεὸς οὐκ ἐν κούρατι ἐστίν· ἀλλὰ καὶ πάντων
 πέφοίτη· ἔχρη καὶ τῶν ἀτιμωτάτων. *Alexander*
Aphr. de An. p. 145. a. ἐν τοῖς φηλοτάτοις τὸ
θεῖον εἶναι, ὡς τοῖς ἀπὸ τῆς στοᾶς ἔδοξε. Sextus
Hyp. III. 24. 182. καὶ διὰ τῶν εἰδεχθῶν διήκειν.
Haud dissimilis irrisio Manichaeorum, dei par-
tem ligatam et inquistatam teneri in
omnibus animalibus fructibusque, in cu-
cumeribus, in melonibus et radiculis et
porris, et ei subveniri quum ab electis
Manichaeorum ista eduntur. Prosperi Ana-
them. p. 612. T. III. Gall.

III. Versus, quem Gesnerus Fr. XXXIV. e
 Diacono affert

Ἐνοδὸν ἑκάτην κλέω τριβίτην ἑμνήην.

est ex Hymnis dudum editis H. I. et quem e Sto-
 baeo Fr. XXIX.

Ἀλλὰ θεοὶ σοφίης ἐριλαμπέος ἡγεμονῆες
κέκλεται.

Proculi ex Hymno Musarum v. 30. ut Tyrwhit-
 tus et Hermannus adnotant. Nec Stobaeus hunc
 Orpheo tribuit sed nota marginalis.

IV. Idem valet de iis quae Steuchus De pe-
 renn. philos. VIII. 23. 189. in Orphēi hymno in
 Titanes legi dicit

Ἀιμαίνουσι δὲ σείο θεῆς μᾶστιγος ἀπειλήν
δαίμονες ἀνθρώπων δηλήμονες ἀγροῖο θυμοί

et caetera; sunt enim Proculi in H. in Sol. v. 27.
 ejus hymni in Codd. Orphicis subjecti leguntur;
 quae fortasse causa fuit cur Kircherus et alii octo-

ginta quatuor hymnos numerent; quanquam in eod. Aug. Thrylliti in Orph. Lectt. silv. p. 11. superest exordium hymni, qui neque Proculi est neque Orphei.

CAP. XVI.

Περὶ φυτῶν, βοτανῶν, φαρμάκων.

Super his rebus Orpheum aliqua conscripsisse, multorum indiciis confirmatur. Aetius L. I. c. 6. p. 10. b. Ὁρφεύς φησι, δίδου τοῖς αἰμοπτοῖκοις τοῦ χυλοῦ τῆς ἐλελισφάκου κοκκία δύο — τοῖς δὲ φθισικοῖς, φησὶν, κατασκεύαζε καταπότια οὕτως etc. Idem c. 10. p. 12. b. Ὁρφεύς φησιν ὅτι ὁ χυλὸς αὐτῆς (καλαμίνθης) σὺν ἰσφ ροδίνῳ μετὰ ψιμμυθίου λειωθεὶς — τὰ πυρίκαντα θεραπεύει. Alexander Trallianus medicamentum epilepticorum commendat L. I. 15. p. 81. ed. Goup. ἐκ τῶν παρακειμένων ἐν τοῖς Στράτωνος, λέγει δὲ Ὁρφέως εἶναι. Plinius in Indice libri vigesimi octavi, quo continentur medicinae ex animalibus, praeter alios scriptores, in consilium adhibuisse se dicit Orpheum qui Diophios, Archelaum, qui item; pro quo Harduinus Διφυεῖς reponit, Reinesius Ἰδιοφυεῖς, proxime vero. Ἰδιοφυῆ enim Archelai nota sunt ex Athenaeo^[*] Diogene II. 17. et Schol. Nic. Ther. 822. eodemque titulo usus

[*] Mendosam scripturam ἐν Ἰδιοφυεῖσι Schweighauserus primum non animadvertit, animadversam parum callide defendit in Ind. Script.

est Ptolemaeus, cujus ex Ἰδιοφύεσιν [b] quatuor versus proferuntur in V. Arati p. 270. Petav. Is autem sine dubio est Evergetes secundus, rerum mirabilium curiosissimus investigator, idemque, puto, ab Antigono Carystio significatur his verbis c. XXIII. Ἀρχέλαος Αἰγύπτιος τῶν ἐν ἐπιγράμμασιν ἐξηγουμένων τὰ παράδοξα τῷ Πτολεμαίῳ. Nam quod Vossius et Jonsius Antigonum ad tempora Ptolemaei primi revocant, nimis urgere videntur Aristoclis testimonium, qui illum non Pyrrhonis sed Pyrrhonorum vitas scripsisse et κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους vixisse affirmat, neque impedit, quo minus Physconis juventutem attigisse putetur. Et quanquam secundus quoque Ptolemaeorum ζῶων ἀθεωρήτους καὶ παραδόξους φύσεις undique scrutatus est Diød. III. 35. tamen majore cura haec studia amplexus est hujus nominis septimus, litteratorum osor et aemulator (quales multos tulit aula Romana) cujus e commentariis Athenaeus plurima affert παράδοξα et Ἰδιοφυνῇ de historia animalium naturaeque miraculis [c] et quae alia scriptores Θαυμασίων et Παραδόξων [d] lectoribus suis apponere solent nullo veri falsique discrimine. His vero simillima sunt quae de Archelai scriptis proferunt Antigonus, Aelianus, Artemidorus et Plinius, nulla ut dubitatio relinquatur, librum ejus non Διφυνῇ, ut Menagius putat, hoc est, de animantibus bigenis seu bigeneribus (ut muli sunt)

[b] Buhlius in Edit. Arati T. II. 433. hoc omisit.

[c] Plerosque horum locorum Matter in Essai sur l'école d'Alex. T. I. p. 32. male ad Philadelphum refert.

[d] De his perdocte commentatur Ebertus Dissert. Sic. T. I. 172.

sed Ἰδιοφυῆ [*] inscriptum resque singulari natura praeditas complexum fuisse eas praesertim, quae in Democriti et Boli Democritei, Anatolii aliorumque libris περὶ συμπλαθειῶν καὶ ἀντιπλαθειῶν descriptae sunt. Id mihi necessario admonendum fuit, quoniam Orphici libri idem aut elegium aut certe argumentum fuit, ut Plinius docet, multis locis utrumque conjungens. L. XXVIII. 6. Sagittas corpore eductas si terram non attigerint, subjectas cubantibus amatorum esse Orpheus et Archelaus scribunt. Idem c. 10. Sanguine ipsius hominis quacunque parte misse efficacissime arginam illini tradunt Orpheus et Archelaus, item ora comitali morbo lapsorum [†]. Nec dissimilia fuere illius de herbis commenta a Theophrasto aut contemta aut non cognita. L. XXV. 5. Primus omnium, quos memoria novit, Orpheus de herbis aliqua curiosius prodidit; post eum Musaeus et Hesiodus Polion herbam mirati sunt — — Orpheus et Hesiodus suffitiones commendavere — Pythagoras primus volumen de earum effectum composuit. Ita apparet nullum fere fuisse genus fraudium et praestigiarum, cui non Orpheus nomen personamque praeberit. Pythagoran autem in hoc mimo ubi-

[*] Ζῶα τετρατάδη καὶ ἰδιοφυῆ in Berosi Fragm. Syncell. p. 29. sunt ex eo genere, de quo Aristoteles egit in libro περὶ συνθέτων.

[†] Stephanum in libro περὶ χυρσοποιίας Orpheo teste osum esse ex Fabricii Bibl. T. XII. p. 695. Ed. I. cognovi. Plura fortasse supeditabant Chymici inediti.

que secundas agere et Orpheo quasi dictatori subservire videmus. De illo Plinius XX. 5. (15.) Orpheus amatorium inesse Staphylino dixit, fortasse quoniam Venerem stimulari hoc cibo certum est. Atque haec quidem de animalibus et herbis singulari quadam potestate vel ad medendum vel ad nocendum praeditis; unde libro ipsi nomen Ἰδιοφυῆ inditum videtur. Neque ego praecepta περὶ φαρμάκων hoc nomine excluserim, de quibus non sine reprehensione Galenus de Antid. L. II. c. 7. 909. B. T. XIII. ἐκτίθεσθαι τὰς τούτων (τῶν θανασίμων) σκευασίας μοχθηρόν μοι δοκεῖ, καίπερ πολλῶν ἐπιχειρησάντων ταῖς τοιούτων συγγραφαῖς, ὧν εἰσιν Ὀρφεὺς ὁ ἐπικληθεὶς Θεολόγος καὶ Ὡρος ὁ Μεσσήσιος καὶ Ἡλιόδωρος — τούτους μὲν οὐκ ἂν τις θαυμάσειεν ἐμμέτρως ἐπιχειρήσαντας ταῖς περὶ τούτων σκευασίαις. Hinc etiam intelligitur Apuleji testimonium quorsum spectet Apol. p. 455. Memorassem Theocriti paria et alia Homeri et Orphei plurima, et ex comædiis et tragoediis graecis. Loquitur hic de arte magica, cujus illi effectus poetice perscripserunt, Orpheus autem scientiam professus est, ut apparet ex iis, quae P. I. c. I. 3. dicta sunt. Quod Tzetzes Exeg. p. 17. τὴν παρ' Ὀρφεῖ μεγαλεγκωμίαστον Μαγικήν nominat, ad Lithica referri potest, sed idem Orpheum περὶ ἐπωδικῶν καὶ μαγικῶν scripsisse affirmat (v. P. II. c. 7.) et libros Orphei Musaeique, de quibus Plato loquitur, Scholiasta p. 150. Ruhnk. περὶ ἐπωδῶν καὶ

καθαρίων καὶ μελιγμάτων καὶ τῶν τοιούτων
 scriptos fuisse tradit aut famam sequens aut ex
 re ipsa conjecturam ducens. Ceterum ita mihi
 persuadeo, haec omnia commenta unum habere
 commune fundamentum, illamque veterum poeta-
 rum fabulam, qui Orpheum arte materna flumi-
 num lapsus celeresque ventos morantem induxe-
 runt, sensim in hanc degenerasse speciem, ut non
 moderum musicorum suavitatem sed rituum magi-
 corum diritate tantas res effecisse crederetur e ci-
 tharoedo in veneficum versus. Quam recens au-
 tem haec sit antiquae famae depravatio ne Pli-
 nium quidem fefellisse videtur, qui re accuratius
 quaesita primum omnium Osthane de Magia
 commentatum esse seminaque ejus artis in Grae-
 cia sparsisse reperit, libenter Orpheum crediturus
 e propinquo intulisse, si non expers sedes
 ejus tota Thrace Magices fuisset L. XXX.
 2.[5]. Ceterum illa quoque, quae Graeci inde a
 Lyricorum temporibus de divina Orphei musica
 fabulati sunt, si e testium aetatibus aestimentur,
 ne tantam quidem antiquitatis speciem habent,
 quantam fabula de Amphione, quam Homerus
 quidem eo loco, quo Thebarum munitores cele-
 brat, ut ignotam praetermittit, Europiae autem
 conditor carminibus suis inseruit Pausan. IX.
 5. 4.

[5] Magiam quae proprie sic dicitur, peregre inveciam esse inter
 omnes convenit. Philostratus Epist. XLVI. 935. ξένα καὶ τὰ γράμμα-
 τα, ἐκ Φοινίκης γὰρ ἦλθε, καὶ Σειρήνων νύμφαι καὶ ἡ Μάγαν θεο-
 λογία, οἷς πᾶσιν ἥδιον χρώμεθα ἢ τοῖς ἐγχωρίοις. pro Σειρήνων
 νύμφαι, certa, ni fallor, suppetit emendatio Σηραῖν νύμφαι.

CAP. XVII.

Φ υ σ ι κ ᾶ.

§. 1.

Si de hoc carmine, ut de permultis aliis nil praeter nudum nomen superesset, haud cunctanter ad idem genus superstitiosae doctrinae adscriberemus, de quo paullo ante disputatum est. Nam et qui occultas rerum naturalium vires rationesque et sympathias scrutantur, Physici dici solent^[a] et remedia arcana, amuleta, dynamera, Physicorum nomen habent, quo Zoromasdae, (Zonar. Lex. p. 964.) Hermetis, Pseudodemocriti, Manethonis, Julii Africani atque aliorum libri inscripti fuerunt. Eaque conjectura primo adspectu hoc probabilius videbatur, quo promptior alius Orphici carminis memoria, quod in eodem genere doctrinae versatum esse oportet, illud videlicet dico, quod περὶ λίθων γλυφῆς sive de annulis physicis inscriptum est^[b]. Verum ab hac cogitatione nos et Brontini nomen abduxit carmini huic appositum et diversitas eorum, quae ex Orphei

[a] Ajunt Physici, quod pellis colubri decocta in oleo mire dolorem aurium mitiget etc. Hieronym. c. Jovin. L. II. p. 199. T. IV. Dicunt Physici, qui sub scorpio nascitur, cito moritur Schol. Cruq. II. Od. 17. p. 116. cf. Reines. Varr. Lectt. III. 4. 392. Bernard. ad Nonn. Epit. c. IX. Niclas. ad Geoponn. IX. 1. 567.

[b] Galenus de Medic. Simpl. L. X. 19. 258. E. ἐντιθέασι καὶ δακτυλῷ αὐτὸν (iaspidem) ἐνιοὶ καὶ γλύφουσιν ἐν αὐτῷ τὸν τὰς ἀκτῖνας ἔχοντα, καθάπερ καὶ ὁ βασιλεὺς Νεχεψῶς ἔγραψεν ἐν τῇ τεσσαρακαιοκτῇ βίβλῳ· sed hanc regiam γλυφὴν nihili pendit homo (ut sunt medici) incredulus.

Physicis afferuntur. Suidas s. Τριτοπάτορες· Διήμων φησιν ἀνέμους εἶναι τοὺς Τριτοπάτορας. Φιλόχορος δὲ τοὺς Τριτοπάτρεις^[c] πάντων γεγονέναι πρῶτους· τὴν μὲν γὰρ Γῆν καὶ τὸν Ἥλιον, φησίν, ὃν καὶ Ἀπόλλωνα καλεῖ, γονεῖς αὐτῶν ἡπίσταντο οἱ τότε ἄνθρωποι^[d], τοὺς δὲ ἐκ τούτων τρίτους πατέρας. Φανόδημος δὲ, ὅτι μόνοι οἱ Ἀθηναῖοι θύουσι καὶ εὐχονται αὐτοῖς ὑπὲρ γενέσεως παίδων, ὅταν μέλλωσι γαμεῖν. Ἐν δὲ τῇ Ὀρφείῳ Φυσικῇ^[e] ὀνομάζεσθαι τοὺς Τριτοπάτορας^[f] Ἀμαλκείδην καὶ Πρωτοκλέα καὶ Πρωτοκλέοντα^[g] θυρωροὺς καὶ φύλακας ὄντας τῶν ἀνέμων. Ὁ δὲ τὸ Ἐξηγητικὸν ποιήσας^[h] Οὐρανοῦ καὶ Γῆς φησιν αὐτοὺς εἶναι παῖδας, ὀνόματα δὲ αὐτοῖς Κόττιον, Βριάρεων καὶ Γύγην· quae in breve contraxit Hesychius: Τριτοπάτορας ἀνέμους ἐξ Οὐρα-

[c] Sic etiam Etym. M. et Phavorinus. Hesychius: Τριπάτρεις οἱ πρῶτοι γεννώμενοι.

[d] Etym. M. τὴν μὲν Σελήνην καὶ τὸν Ἥλιον τότε καλεῖν γονεῖς· τοὺς δὲ ἐκ τούτων etc. Photius: τὴν Γῆν καὶ τὸν Ἥλιον τότε καλεῖν αὐτῶν ἡπίσταντο οἱ τότε ἄνθρωποι.

[e] Sic et Phot. h. l. sed infra ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς. Etym. et Phavor. τοῖς Ὀρφείῳ Φυσικοῖς. Empedoclis quoque carmen et Parmenidis modo τὸ Φυσικόν nominatur modo τὰ Φυσικά.

[f] Phavorin. τοὺς τρίτους πατέρας.

[g] Etym. et Phavor. Πρωτόκλειαν καὶ Πρωτοκλέοντα. Photius: Πρωτοκλέα καὶ Πρωτοκλέοντα. Tzetzes ad Lyc. 788. Ἀμαλκείδην (cod. Ἀμαλκείδη) Πρωτοκλή καὶ Πρωτοκλέοντα.

[h] Creuzerus in Dionys. p. 162. vertit: Qui Orphei physica erat interpretatus. Sic Fabricius quidem erraverat. Hodie nemo nescit Exegetica non solum commentarios Grammaticorum vocari sed etiam Exegetarum libros rituales et Exegetas juris fuisse pontificalis interpretes, quorum scitis, ut cetera domestica sacra, sic etiam nuptiarum caerimoniae regerentur. v. Plat. Legg. VI. 775. A. Itaque hi de Tritopatoribus quoque mentionem fecere, diis nuptialibus. Valckenarius de Aristob. p. 76. Orphica quaedam in vetustis Exegeticis explicata fuere. Id neque ex testimoniis patet, neque ex re ipsa sequitur.

νοῦ καὶ Ἰῆς γενομένους καὶ τῆς γενέσεως ἀρχηγούς· οἱ δὲ τοὺς προπάτερας (sic). Photius: Τριτοπάτωρ τριτοπάτρεις^[hh] οἱ μὲν ἀνέμους. Φιλόχορος δὲ τοὺς πρώτους ἐκ Ἰῆς καὶ Οὐρανοῦ, ἄρξαντας δὲ γενέσεως. Ἐν δὲ τοῖς Ὀρφικοῖς ἀνέμων παῖδας^[i]. Scholiastes Mediol. Od. K. 2. Αἰὼλον ἐμυθεύσαντο εἶναι δεσπότην ἀνέμων. Ὀμοίως δὲ καὶ τὸν Ἀμακλείδην καὶ Πρωτοκλῆ καὶ Πρωτοκρέοντα, ὡς φησιν Ὀρφεύς. Ad ultimum Grammaticus in Anecd. Bekk. p. 307. Τριπάτορες, οἱ μὲν τοὺς πρώτους ἀρχηγέας, οἱ δὲ τρίτους ἀπὸ τοῦ πατρὸς, ὅπερ ἔστι προπάππους. Haec sunt veterum Grammaticorum aenigmata, quorum ad intelligentiam quum nulla directa via pateat, circuitu perveniendum est.

§. 2.

Aristoteles de Anim. I. 5. p. 485. B. τοῦτο πέπονθε καὶ ὁ ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς καλουμένοις ἔπεισι λόγος. φησὶ γὰρ, τὴν ψυχὴν ἐκ τοῦ ὅλου εἰσιέναι ἀναπνεόντων, φερομένην ὑπὸ τῶν ἀνέμων, quae Themistius Paraphr. p. 72. b. hoc modo edisserit: φησὶ γὰρ τῆς ψυχῆς μεταλαμβάνειν τὰ ζῶα παρὰ τὴν πρώτην ἀναπνοήν· πόθεν οὖν τὰ μὴ ἀναπνέοντα ζῆ; λέγω δὲ τὰ φυτὰ καὶ τὰ καλούμενα ζωόφυτα. Sed Orpheo suppetias ferunt Simplicius et Jamblichus. Ille quidem in Comment. p. 19. b. ἔοικεν ὁ Ὀρφεύς τὴν μὲν τῶν

[hh] Cod. Τριτοπάτρες.

[i] Δεσπότης e Tzetzae l. c. restituendum.

σωμάτων πρὸς ζῶν ἐπιτηδειώτητα ἀναπνοὴν καλεῖν, τὰς δὲ ὀλικὰς κινητικὰς αἰτίας ἀνέμους, ὧν οὐκ ἂν ποτε χωρὶς αἱ μερικαὶ ψυχῶσιαν τὰ ἐπιτήδεια σώματα. Jamblichus vero in Libro de Anima ap. Stob. Ecl. Ph. I. c. 52. §. 34. 898. οἱ μὲν μίαν οὐσίαν τῆς ψυχῆς ἀριθμῶ τιθέμενοι, πληθύνοντες δὲ αὐτὴν (ἥ, ὡς Ἀμέλιος οἶται, σχέσεσι καὶ κατατάξεσιν, ἥ, ὡς οἱ Ὀρφικοὶ, ἐπιπνοίαις ἀπὸ τῆς ὅλης) ἔπειτα ἀνασχεόντες (leg. ἀναστοιχειοῦντες) ἀπὸ τοῦ πλήθους τῆς ὅλης ἐπὶ τὴν μίαν ψυχὴν ἀποθεμένης τὰς σχέσεις καὶ τὰς εἰς ἕτερον κατατάξεις καὶ ἀναλύοντες ἀπὸ τῆς εἰς τὰ μεταλαβόντα διαιρέσεως^[k] — τηροῦσιν αὐτὴν ὅλην πανταχοῦ. τὴν αὐτὴν, μίαν τε οὐσίαν αὐτῇ διδῶσιν καθ' ἓν πεπερασμένην. Sed idem etiam de carmine Orphico, in quo haec sententia proposita est, certiores nos facit ap. Stob. Ecl. I. 52. 868. τινὲς τὴν ψυχὴν ὑπὸ (ἀπὸ) τοῦ ἀναψύχεσθαι ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ ἀνομάσθαι ἀποφαίνονται καὶ τὸν ἀναπνεόμενον ἀέρα ψυχὴν νομίζουσιν, ὥσπερ Ἀριστοτέλης παρὰ Ὀρφέως ἐν τοῖς Φυσιχοῖς ἔπεσι λέγεσθαι τὴν ψυχὴν ὡς εἰσιέναι ἐκ τοῦ ὅλου ἀναπνεόντων ἡμῶν^[kk] φερομένην ὑπὸ τῶν ἀνέμων. Ἔοικέ γε μὴν ὁ Ὀρφεὺς χωρὶς ὑπολαμβάνειν εἶναι διαιρέσεις, πολλὰς δὲ καὶ μέσας ἐπιπνοίας καθήκειν ἐπὶ τὰς μεριστὰς ψυχὰς ἀπὸ τῆς ὅλης ψυχῆς. Itaque, quod Pythagorei docent, animos nostros ex universa mundi anima haustos et de-

[^k] Hoc est illud ἀναστοιχειοῦν, in elementa sua resolvere.

[^{kk}] Pronomen hoc Jamblichus addidit, quo res planior fieret; ὡς ante εἰσιέναι supervacaneum; duo verba παρὰ Ὀρφέως desunt in Codd.

libatos esse, idem in Orphei carmine *Φυσικά* inscripto pronunciatum est. Neque enim quenquam tam scrupulosum fore arbitror, qui, quia nomen *Φυσικά* ἔπη de quolibet carmine, quod in explicanda rerum natura versatur et quoquo talis carminis loco dici potest, hoc indicium rejiciendum putet. Gravius est, nec tamen inexplicabile, quod Clemens et Suidas *Physica* Brontino adscribi dicunt, Philoponus autem ad h. l. p. F. III. a. ad Onomacritum transferre videtur: ἐν τοῖς καλουμένοις εἶπεν, ἐπειδὴ μὴ δοκεῖ Ὀρφείως εἶναι τὰ ἔπη — αὐτοῦ μὲν γὰρ εἶσι τὰ δόγματα, ταῦτα δὲ φησιν Ὀνομάκριτον ἐν ἔπεσι κατατεῖναι^[1]. Ad haec meminisse oportet, primum veteres Criticos, quum carminum Orphicorum auctores indagare conarentur, non certis indiciis sed odore quodam suspicionis ductos esse circa alium atque alium vagantis; deinde fieri posse, ut Philoponus ea, quae Aristoteles alio in libro atque alio de carmine dixisset, ad hunc locum importune transtulerit, (v. P. I. c. V.) Ad intellectum sententiae haec pertinet ejus adnotatio: φασὶ δὲ αἰνίττεσθαι τὰ ἔπη διὰ μὲν τῆς ἀναπνοῆς τὴν ἐπιτηδεϊότητα τοῦ δεξομένου τὴν ψυχὴν σώματος, διότι ἡ ἀναπνοὴ καταψύχουσα τὸ ἔμφυτον θερμὸν εἰς συμμετρίαν ἄγει, τοὺς δὲ ἀνέμους φασὶ δυνάμεις τινὰς σημαίνειν, δι' ὧν κατὰγεται ἡ ψυχὴ εἰς γένεσιν ἐκ τῆς ὀλικῆς ἐνεργείας, ἣν ἐνεργεῖ τοῦ μερικοῦ σώ-

[1] Addit: λέγει οὖν ἐκεῖ διότι ἡ ψυχὴ ὑπὸ τῶν ἀνέμων ἐκ τοῦ παντός φερομένη ἀναπνεῖται ὑπὸ τῶν ζώων, ὥστε καὶ οὕτως ὁ λόγος οὐ περὶ πάσης ψυχῆς λέγει· οὐ γὰρ πάντα ἀναπνεῖ τὰ ἐμψυχα.

ματος τούτου καὶ τῆς γενέσεως ἀπηλλαγμένη *ibid.*
cf. p. F. VI. 6. Ac de his paullo accuratius dicturi sumus, omissis, quae nimis argute disputata videantur.

Animum esse animam ejusque vitam spiritu contineri, natura ipsa hominibus simplicissimis et ab omni philosophandi subtilitate longe remotis subjecit, docuitque eos vim illam corporis rectricem *ψυχὴν* appellare. Cujus nominis originatione nonnullos philosophorum eo deduxit, ut animum nascentibus extrinsecus adspirari statuerent, et sicut vulgo exanimatos, quum refocillantur et vivescunt respirare et ἀναπνεῦσαι dicimus^[1] ita etiam illi nascentibus cum primo aeris haustu vitam animumque insinuari et respirationis perennitate servari crediderunt. Hicetiam jam natis animam superducit ex aeris frigidi pulsu, quia et ipsum vocabulum animae penes Graecos de refrigeratione respondens Tertullian. de Anim. c. XXIV. 266. T. IV. Seml. Chrysippus ap. Plutarch. de Stoic. Repugn. c. XLI. 391. T. XIII. τὸ βρέφος ἐν τῇ γαστρὶ φύσει τρέφεσθαι καθάπερ φυτὸν, ὅταν δὲ τεχθῇ, ψυχόμενον ὑπὸ τοῦ αἵρος γίγνεσθαι ζῶον, ὅθεν οὐκ ἀπὸ τρόπου τὴν ψυχὴν ὀνομασθῆναι παρὰ τὴν φύσιν. Dio Chrys. Or. XII. 387. ἐπειδὴν ἐκπέσῃ τῆς γαστροῦ τὸ βρέφος, ὃ αἷρ εἰσπνεύσας καὶ εἰς ψύξας εὐθύς ἡγείρεν etc. Huic fundamento alii

[1] Themistius de An. p. 66. a. Democritum Homericō exemplo ἀπνντο καὶ εἰς φρένα θυμὸς ἀγέσθῃ Il. XXII. 475. Od. V. 458. cf. Il. V. 697. ad rem probandam usum esse dicit.

alia superstruxerunt. Heraclitus statuit rationem divinam per aerem diffusam a respirantibus imbibere^[m]. Diogenis Apolloniatae opinio haec fuit: ἄνθρωπος καὶ τὰ ἄλλα ζῶα ἀναπνέοντα ζῶει καὶ τοῦτο αὐτοῖς καὶ ψυχὴ ἐστὶ καὶ νόησις — καὶ μοι δοκεῖ τὸ τὴν νόησιν ἔχον εἶναι ὁ ἀήρ Simplic. in Ausc. L. I. p. 33. a.^[mm]; Democritus dixit tam diu vivere hominem quamdiu atomos orbiculares, quibus animus constet, respiratione ex aere hauriat et in aerem refundat, quam ejus sententiam Themistius attingit in L. I. de An. 66. a. μήποτε, inquit, καὶ τῶν Πυθαγορείων τινὲς, φησὶν Ἀριστοτέλης, οὐκ οἶδα οὓς τινὰς λέγων, εἰς τοιαύτην δόξαν ὑποφέρονται, οἱ μὲν αὐτὰ τὰ ἐν τῷ ἀέρι κινούμενα σώματα, οἱ δὲ τὴν ταῦτα κινούσαν αἰτίαν τὴν ψυχὴν ἀποφηνάμενοι. Denique etiam ii, qui animas ex superioribus quibusdam locis delapsos crediderunt, hac etymologia usi sunt. Theophilus Alex. Epist. XV. 628. T. VII. Gall. nec erubescit (Origenes) animam hominis a conditionis exordio sic vocatam sed ex eo quod quae prius mens et sensus erat, frigus negligentiae et infidelitatis assumserit, quod pluribus explanat Epiphanius Ep. ad Johannem Episc. p. 314. C. Origenes veritatem historiae allegoriae depravans mendacio — asserit animas juxta

[m] τὸν θεῖον λόγον δι' ἀναπνοῆς σπᾶσαντες νοεροὶ γιγνόμεθα Sext. c. Log. VII. 398. Schleiermacher Fragm. p. 493. sq.

[mm] Mercurius Pimandr. c. IX. G. ed. Flussat. πάντων τῶν ζώων ἡ αἰσθησις καὶ νόησις ἔξωθεν ἐπιεστέχεται εἰσπνέουσα ὑπὸ (ἀπὸ) τοῦ περιέχοντος. Cf. Harles. Geschichte der Physiologie des Blutes p. 153. in Sprengelii Symb. ad Hist. Med. Vol. I. Fasc. III.

graecam etymologiam *ψυχὰς ἀπὸ τοῦ ψύχε-σθαι* vocitatas, quia de coelestibus ad inferiora venientes calorem ingenitum amiserint — unde etiam corpus *δέμας* et *σῶμα*, id est, *δεσμόν* et *σῆμα* vocari. cf. Epiph. c. Haer. II. T. I. p. 528. A. Simplicius Orpheus illam divinae particulam aurae extrinsecus nobis inhalari dixit, afflatu ventorum, qui omnia vitali spiritu animant, animata foveant et nutricantur. *Ἄνεμοι οὐ τὰ φυτὰ μόνον ἀλλὰ πάντα ζωογονοῦσι* Geoponicus ait IX. 3. 573. et *πνοιαί ψυχοτρόφοι* celebrantur in Orph. H. XXXVIII. 22. *αὔραι ζωογόνοι* Pallad. Epigr. CXXII. Jupiter ipse deletis aquis Deucalionis genere humano, ventos luteis Minervae et Mercurii figmentis animam inspirare iussit Etym. M. s. *Ἰχόνιον*. Atque hinc nobis ad Tritopatorum interpretationem proficisci licet, quam multi aggressi sunt, absolvit nemo^[a]. Nomen ipsum a Lexicographis omissum ex Aristotele enotavit Pollux III. 7. *ὁ πάππος ἢ τήθης πατήρ πρόπαππος, τάχα δὲ τοῦτον (ἄν) εἴποις Τριτοπάτορα, ὡς Ἀριστοτέλης*, fortasse in libro de Nobilitate Stob. Serm. LXXIV. 495. In Orphei Physicis tres nominari Tritopatores ventorum cu-

[a] Eschenbachii philosophemata in Epig. p. 150. sunt febricitantis insomnia; Valesius ad Harpocr. p. 228. et Meursius ad Lyc. 328. rem leviter stringunt; altius descendit Gronovius ad Meursii Opera T. I. 226. „Aristoteles Prol. XXVI. c. 17. *οἱ ἐκ τῆς θαλάσσης νότοι* „*ἀγαθοὶ φυτοῖς καὶ τῆς Ἀττικῆς τῇ θριασίῳ πεδίῳ*. Hinc vel Demonis adnotatio statuentis ventos esse Tritopatores, vel auctoris qui „Physicum Orphei composuerat, credentis eos esse θυρωροὺς καὶ „φυλάκας τῶν ἀνέμων. Hinc βορεασμοὶ Atheniensium ἱνα ἄνθρωποι πνέω- „σιν, hinc Neoclis filius Athenienses jubebat *θύειν τοῖς πνεύμασι*. „Aelian. H. An. VII. 27. hinc notae fuerunt Proclo in Tim. II. (p. „65.) *αἱ τῶν εὐδαιμονῶν ἀνέμων εὐχαὶ παρ' Ἀθηναίοις*.“

stodes et janitores Phanodemus auctor est, qui iisdem Athenienses in sacris nuptialibus pro felici liberorum prole vota nuncupare et preces adhibere affirmat. Id vero cur fecerint, ex Orphei loco clarescit, ventos esse dicentis qui nascentibus animas insinuent, si quidem hi sunt in potestate Tritopatrum. Et ad hanc sententiam Philochori quoque verba revocari possunt, quamlibet obscura et a Suida aliter atque a Photio redita. Quod ille dicit: *Φιλόχορος λέγει πάντων γεγονέναι πρώτους*, sic intelligo, eos primos fuisse patres et quasi *πρωτοπάτορας*, id, quod apud Photium est, *ἄρξαντας γενέσεως*. Hos igitur tanquam primos generandi auctores invocabant Athenienses generationi operam daturi, sicut iidem a Coelo et Terra nuptiarum solemnia auspicabantur, hos primos in matrimonium ivisse sanctissimaeque consortionis jus exemplumque statuissere. Proculus in Tim. V. 295. *πρώτην νύμφην ἀποκαλεῖ Ὀρφεὺς τὴν Γῆν καὶ πρώτιστον γάμον τὴν ἔνωσιν αὐτῆς πρὸς τὸν Οὐρανόν — καὶ ἔοικε διὰ ταῦτα καὶ Οὐρανῷ καὶ Γῇ προσήκειν ὁ γάμος· ὃ δὴ καὶ οἱ Θεομοὶ τῶν Ἀθηναίων εἰδότες προσέταττον Οὐρανῷ καὶ Γῇ προτελεῖν τοὺς γάμους*. Sequentia verba *τὴν Γῆν καὶ τὸν Ἥλιον, ὃν καὶ Ἀπόλλωνα καλεῖ, γονεῖς αὐτῶν. ἡπίσταντο οἱ τότε ἄνθρωποι, τοὺς δὲ ἐκ τούτων τρίτους πατέρας*, nescio an hanc habeant sententiam: terram novellam et ab ortu recentem solis ardore tepelactam vitalia concepisse semina, primoque nixu edidisse Tritopatores, cunctorum mortalium pa-

rentes et quasi protoplastos. Pro τὴν Γῆν Etymologus substituit τὴν Σελήνην, alios fortasse auctores sequutus, non certe Philochorum, qui quum Apollinem eundem esse Solem pronunciaret, nihil aliud egit, quam ut Apollinis πατρώου cultum genti suae publicum ad Solem, deorum principem, transferret eoque Athenienses Solis satu Terraeque conceptu editos demonstraret. Sic Anecd. Bekk. p. 292. οἱ πρῶτοι Ἀθηναίων γεγενημένοι γονέας ὥοντο εἶναι γῆν καὶ ἥλιον· ὁ δὲ Ἀπόλλων ἥλιος εἶναι δοκεῖ^[nn] καὶ διὰ τοῦτο πάτριος Ἀπόλλων (leg. πατῶος Ἀθηναίων). Schol. Aristid. p. 14. πατῶος Ἀπόλλων ὁ τῶν Ἀθηναίων ἀρχηγέτης, ὅτι πρῶτον εἶδον τὸν ἥλιον ὡς αὐτόχθονες^[o] quibus concinit Schol. in Plat. Euthyd. p. 98. Ruhnk. nec refragatur Cicero Rep. III. 14. 243. Arcades et Athenienses tanquam hos ex arvis musculos extitisse referens; Lucianus Philops. III. 251. T. VII. dicere maluit καθάπερ τὰ λάχανα, quod de primis hominum generatim dixit Empedocles e terra natos esse ut blitum. v. Sturz. p. 436. Quod ad Exegetici auctorem attinet, qui Tritopatrum nomine Centimanos declarari credi-

[nn] Has antiquariorum inventiunculas operosius quam oportebat exornat Platnerus in Symbol. ad Jus Att. p. 88. de Sole Apollinari sive Apolline solari multa symbolice profatus, quibus Pausonia correctio adhibenda; εἰ γοῦν τις αὐτὰ στρέψει, δρῶτάτα ἔχει.

[o] Statius Theb. XII. 510. Athenas celebrat

Ceu leges hominemque novum ritusque sacrorum
seminaque in vacuas hinc descendunt terras.

Πρωτόγονοι vocantur Athenienses in Schol. Rav. ad Arist. Eqq. 42. cum sole ipso nati Menand. de Encom. II. 3. p. 81. ubi nil utimur Heerenii acumine: omnes illas antiquorum hominum gloriationes, quum se vel sole vel luna antiquiores dicerent ad solam prisci sermonis indolem referendas esse.

dit, non adeo a ceteris discrepat. Nam Centimani Titanum antiquissimi fuerunt; Titanes autem, quia post naturales deos, Coelum et Terram, primi extitere quibus nomina propria et actio quaedam vitae tribueretur, animantium omnium parentes habiti sunt, quemadmodum in Homérico hymno dicitur in Apoll. 335.

Τιτῆνες τε θεοὶ τῶν ἔξ ἄνδρες τε θεοὶ τε

et in Orphico XXXVI.

*Τιτῆνες — ἡμετέρων πρόγονοι πατέρων
ἄρχαι καὶ πηγαὶ πάντων θνητῶν πολυμήχθων.*

Deinde Centimanos ipsos fuerunt qui ventos esse dicerent. v. Schol. Hes. Theog. 139. In hoc igitur omnes consentiunt, Tritopatres generis humani auctores esse, sive deos sive homines a dis genitalibus tertio gradu ortos; unde etiam nonnulli nomen eorum derivasse videntur; alii fortasse a numero suo vocatos putarunt, aut (quae simplicissima ratio) quia *τριτοπάτωρ*, Polluce teste, proavum significat (sicut quartus pater abavum Virgil. Aen. X. 619.) proavi autem in majorum numero principatum obtinent, unde fit, ut pater, avus, proavus proprie *γονεῖς* dicantur et iidem apud Romanos universe parentes; eademque de causa Athenienses ingenui quamlibet veteris et numerosae prosapiae, tamen haud plures quam tres indigenas majores ciere solebant, satis habentes si *ἐκ τριγονίας Ἀθηναῖοι* viderentur [°°]. Sed

[°°] Apud Indos, ut Philostratus narrat V. Apoll. II. 30. p. 80. si qui philosophiam profiteri volunt, primum parentes eorum qui fue-

sive *Τριτοπάτορες* illi vocati sunt sive *Τριτοπάτορες*, Orpheus certe his nominibus, quorum unius nullus, alterius unicus casus, numeri pluralis tertius, versum heroicum intrare potest, non est usus.

§. 3.

Exposita nostra sententia breviter, quid alii senserint, subnotabo. Hemsterhusius igitur in notissima illa de Cabiris disputatione Tritopatores eosdem fuisse putat Dioscuros, locumque Ciceronis ita constituit: Primi tres (Dioscuri) qui appellantur Anactes Athenis ex Jove antiquissimo et Proserpina nati, Tritopatores, Zagreus, Eubuleus, Dionysus [P], cui conjecturae stabiliendae nihil ille affert, nisi quod Anaces Dioscurorum nomen

rint, inquitur, εἰς οἱ τούτων γονεῖς καὶ τρίτον γένος εἰς ἄνω. Homo ignobilis οὐδὲ εἰς τρίτον πάππον ἀνευγεῖν ἔχει τὸ γένος Dion. Hal. IV. c. 47. 759. οὐκ ἀναγράφω τὸν πάππον Callimach. in Schol. Arist. Avv. 765. Ad Aristidis verba ἐκ τριγωνίας ἐδούλευον T. II. 169. graecus interpres haec adnotavit: ἀντὶ τοῦ ἐκ τρίτης γενεᾶς, οἰονεὶ ἀπὸ προγόνων· βούλονται δὲ τιμῆς τὴν γενεὴν καὶ ἑτῶν εἶναι, τὸν δὲ τρίτον ἀριθμὸν ἐπὶ πλήθει ἐκδέχονται. Philo Quod omn. prob. p. 866. C. οἱ ἐκ τριγενείας σιγματίζονται. Eurip. Andr. 637. ἐκ τρίτης μητρὸς δοῦλος. Libanius Decl. T. III. 277. ἄνωθεν ἐκ τριγωνίας, unde translatum εἰς τριγωνίαν διδασκαλίας Aelian. H. An. II. 18. Est tamen etiam nobilis ἐκ τετραγωνίας ap. Liban. T. II. 399. et nonnulli adeo ab usque septimo gradu genus suum repetebant. Hesychius: Ἐνδοῦνται (indigenae) οἱ ἀπὸ ἐπτά πατέρων καὶ μητέρων ἀσίων κατὰ γονεῖς. Plato Gorg. p. 175. F. γένναϊός τις ἐπὶ πάππου πλουσίους ἔχων ἀποφῆναι. Hipponax nescio quem ἐπτάδουλον dixit Eustath. 1542. 47. Libanius T. I. 140. λέγει τίθας, τιθίδας, πάππους καὶ ἐπιπάππους εἰς εἰκοστὸν καὶ τριακοστὸν πρόγονον.

[P] Ciceronis editores, qui eam praeterierunt, Creuzerus in Dion. p. 161. his verbis increpat: „Nempe talia parum cordi sunt iis, qui „in Germania jubentibus Bibliopolis, adducti lucri libidine in veterum „libros tumultuaria opera a se edendos infausto bonis literis impetu „certatim involant.“ Fortiter dictum et fortasse vere, sed nollem a Creuzero.

esse demonstrat, hos autem ventorum flatus regere; quanquam poterat etiam hoc afferre a Luciano testatum, in Conviv. p. 66. T. IX. in Anaceo vota pro nuptiarum successu concepta esse. Verum hae Dioscurorum et Tritopatrum similitudines fortuitae sunt et levissimae; nam Aeolus quoque et dii marini omnes ventorum imperium habent; dissimilitudo autem inter utrosque maxima. Quid enim omnium quae de Castorum ortu, numero, fatis, artibus et muneribus prodita sunt, convenit illis Solis Terraeque filiis? Quid Zagreus, quid Eubuleus et Dionysus cum his commune et conjunctum habent? Nisi forte placet ejusmodi argumentatio: sunt, qui Dioscuris Curetum nomen tribuant, Curetes vero nonnunquam cum Cabiris confunduntur, inter hos autem unus est, quem nonnulli Dionysum interpretantur, qui ipse Eubuleus dicitur et Zagreus; ergo itaque haec Tritopatrum sive Dioscurorum nomina fuisse sumendum est. At hoc modo argumentari solent ii, qui lectoribus incautis fucum facere cupiunt. Equidem nomen Zagreus quin vere ab Hemsterhusio interpositum sit, haud dubitaverim, idque in illo ipso Tritopatreus occulte comprehendi puto, unde si postremas syllabas recideris, superat Trito, quo leniter correcto hanc efficimus sententiam: Jove et Proserpina nati Brito; id autem Proserpinae vel Hecatae cognomen fuisse, colligi quodammodo potest ex his, quae Grammatici de nominibus *Βριτόμαρτις* et *Μελιτώδης* praecipunt, Mello-

nam significantibus, quod non ineptum videtur Brimus hypocorisma. Sed jam nimis multa de re neque magna neque unquam, ut arbitror, in apertum evasura.

Altius evehitur Welckeri conjectura, Tritopatrum nomine Trittyarum patres significari putantis in Trilog. Aeschyl. p. 152. quod qui fieri possit, a viro docto mihi subjici cupio. Num constat Trittyas aut singulas proprios aut universas communes coluisse parentes? aut si hoc nimis anguste interrogare videor, num Demoram aut Phratriarum aut Gentium aut Tribuum patres demonstrari possunt? Certe non possunt; nam *Ζεὺς φράτριος* et *Ἀθηνᾶ φρατρία* atque Eponymi neque *φρατριοπάτορες* neque *φυλοπάτορες* unquam vocantur. Itaque ob solam nominis similitudinem Welckerus repugnat antiquariis atticis, qui de industria, ut apparet, hanc rem scrutati sunt et Trittyarum sacra, si qua Tritopatoribus instituta erant, certe cognita habuerunt, ab illa autem conjectura longissime aberrant. Ceterum, ut verbo expediam, Trittyopatores illi dicendi fuissent, ut *τριττυάρχαι*.

Ad ultimum Lambecius et Bartholinus de Puerper. p. 11. in Himerii Or. I. 21. 366. *Γενεθλίοις παιδῶν γένεσιν δοῦναι προσεῖξομαι*, Genethliorum nomine Tritopatres significari contendunt, similiterque Musgravius in Eur. Ion. 635. (655.) ubi Erechtheus *θεοῖς γενέταις* se sacrificaturum dicit, eos intelligi vult. Verum Tritopatrum cultus a solis Atheniensibus, ut Phanode-

mus ait, receptus dubitari potest an unquam Himerio innotuerit; Euripidis quidem aetate Athenis ipsis in tantum exoleverat, ut antiquarii nominis in veteribus sacrorum monumentis traditi vim et significationem conjecturis quaererent. Sed Genethliorum religio celeberrima omnibusque communis fuit. Aristides Genethl. in Apell. p. 68. T. I. die natali preces fieri dicit τοῖς γενεθλίοις καὶ πατρώοις θεοῖς. Sopater Diaer. p. 320. ἡνρόμην γενέσθαι μοι παῖδα καὶ πολλὰ τοὺς γενεθλίους θεοὺς ἐλπάρουν. Aristaenetus I. Ep. XIX. παιδοποιεῖν προσεύχετο πᾶσι τοῖς γενεθλίοις θεοῖς, qui locus satis monstrat, multos deos hoc nomen minusque inter se partitos esse. Et possunt fere omnes huc referri, quos Dio Chrys. Or. VII. 568. T. I. recenset cum execratione eorum, qui pueros puellasque populi in libidinem prostituunt ἀσχυρόμενοι οὔτε Δία γενέθλιον, οὔτε Ἥραν γαμήλιον οὔτε Μοίρας τελεσφόρους ἢ λοχίαν Ἄρτεμιν ἢ μητέρα Πέαν, οὐδὲ τὰς προεσιτώσας ἀνθρωπίνης γενέσεως Ἐλλειθυίας, οὐδὲ Ἀφροδίτην, et quicumque demum foeturam, conceptum partumque tueri crediti sunt^[9]. Nuptias ipsas Maximus Tyr. XXVI. 6. p. 22. T. II. θεσμὸν θεῶν γαμηλίων τε καὶ ὁμογνίων καὶ γενεθλίων vocat; Dianam et Ilithyiam potissimum significare videtur Aristoteles Polit. VII. 14. (16.) p. 309. Schneid. quum mulieres gravidas quotidie templa adire jubet πρὸς θεῶν

[9] Πάντε δεῖσθαι θεῶν τοὺς γαμοῦντας ὁλοῦνται, Διὸς τελείου καὶ Ἥρας τελείας καὶ Ἀφροδίτης καὶ Πειθοῦς, ἐπὶ πᾶσι δ' Ἀρτέμιδος Plutarch. Quaest. Rom. II. 311. T. VIII.

θεραπείαν τῶν ελληχότων τὴν περὶ τῆς γενέσεως τιμὴν. Sed plerumque nulli certi dii sed ipsa vis et notio necessitudinis, quae parentes et liberos sibi invicem devincit, hoc nomine declaratur, sicut a caeteris quoque officiis, quae natura inexpiabili religione sanxit, dii denominari solent, eorum officiorum quasi praesides. Ita Julianus Or. II. 86. θεῶν ὁμογνίων appellatione summam omnium, quae consanguineis tribuenda sunt, comprehendit, ἀδελφοῖς εὐνοὺς καὶ αἰδοῦμενος ὁμογνίους θεοῦς, hoc est, ὁμογνίων θεῶν δίκαια, quo verbo utitur in Ep. ad Athen. p. 272. D. Plato autem Legg. V. 728. D. ξυγγένειαν καὶ θεῶν ὁμογνίων κοινωνίαν τιμᾷν. Pariterque jura hospitalia dii hospitales vocantur Liv. XXXIX. 51. Tacit. Ann. XV. 52. Valer. Max. I. 7. 53. [r] hospitii dii Ovid. Met. V. 45. sociales dii Liv. XL. 22. Sic igitur parentum religionem θεῶν γενεθλίων nomine consecrarunt, quo Plato Legg. IX. 879. D. juniores admonet, ut omnibus natu majoribus reverentiam exhibeant parentibus debitam. Et Veturia apud Appian. L. II. Ital. 5. 36. Coriolanum per θεοῦς γενεθλίους obtestans aliis verbis idem dicit, quod pater ille apud Livium XXIII. 9. per ego te, fili, quaecunque jura liberos jungunt parentibus, precor quae-soque; Ovidius Met. X. 321. di, precor, et

[r] Distinctius Servius I. 736. diis hospitalibus et Jovi libabatur in mensam. Pro hoc Statius Achill. II. 236. per sacra fidemque hospitii. Ammianus XXIX. 6. hospitalis officii sanctitas. Id. XXX. 1. hospitali numine contuente occisum est i. e. ad mensam.

pietas sacrataque jura parentum. Quae jura qui violat, patrios lacescere divos dicitur Gratian. Cyneg. v. 452. ubi Catulli locum LXIII. 405. divos scelerare parentes Wernsdorfius adhibet; sed ibi meliores libri penates praebent, neque ferri potest vulgata nisi in parentum mutetur, ut in lege regia, quae dicitur, sei parentem puer verberit, ast oloe plorasit parenteis, puer diveis parentum sacer esto (de scriptura v. Bouchaud sur la loi des douze tables T. II. p. 54. Lanzi Sagg. T. I. 146.) quanquam hoc nomine potissimum Manes parentum significantur, quos Lucianus de Mort. Peregr. 36. 298. *δαίμονας πατρώους καὶ μητρώους* dicit. Cicero II. Verr. I. 3. Agunt eum praecipitem Poenae civium Romanorum quos — necavit; rapiunt eum ad supplicium dii patrii, quod ille inventus, qui e complexu parentum abreptos filios ad necem duceret, ubi non dii significantur, ut Turnebus putat Adv. VI. 11. qui pietati praesunt patrum, sed dirae parentum ultrices. Cornelia in Epistola ad Gracchos filios ap. Cornel. Nep. Fr. XII. ubi mortua ero parentabis mihi et invocabis deos parentum[*]. Livius XL. 10. qui occisurus fratrem fuit, habeat etiam iratos

[*] Sic scribendum pro deum parentem, non deos Manes parentum, ut Salmasio visum; sequitur enim: eorum deorum preces expetere. v. Sell. Observ. c. XIV. Similiter Graeci pluraliter dicunt τοὺς Ἀλεξάνδρου δαίμονας Joseph. Antiqq. XIII. 16. 677. τοὺς τοῦ μακαρίου δαίμονας Lucian. de Luct. §. 24. 218. T. VII. v. Dorvill. ad Charit. II. 4. p. 308. Ὁ πατρώος δαίμωνες ο pater defuncti! Liban. Decl. T. IV. p. 770. τοῖς Βρούτου δαίμοσι Lydus Mens. p. 71.

paternos deos. Illam vero paternae necessitudinis religionem Graeci non solum *θεῶν γενεθλίων* sed etiam *Διὸς γενεθλίου* nomine consecrarunt. Plutarchus Amator. XX. 53. T. XII. *γόνυ νύων ἀρὰς ὁ Γενέθλιος διώκει καὶ μέτεισι*. Hieronymus adv. Jovin. L. I. 191. T. IV. Martian. Ridicule Chrysippus ducendam uxorem sapienti praecipit ne Jovem Gamelium et Genethlium violet; isto enim modo apud Latinos ducenda uxor non erit, quia Jovem non habent Nuptialem; quo modo Porphyrius Ep. ad Marcell. c. II. 282. Orell. dicit *σε τοὺς γενεθλίους θεοὺς ἀπομειλίξασθαι*, quod matrimonium inire defugeret. Quemadmodum igitur Jupiter Hospitalis fas hospitum tuetur, jura maritalia Conjugalis, honorem amicis debitum Amicalis, sic pietatem et justitiam adversus parentes nomine Jovis *Γενεθλίου* atque etiam *Πατρῶου* designarunt tum alii Graecorum tum etiam Athenienses. Cujus pervagatae observationis immemor Porsonus ad Med. 1314. hunc Jovem Patrum omnibus viribus Atticae finibus exterminare nititur, Scholiasten Aristophanis, qui hujus nominis usum Atheniensibus asserit, infringit Platonis auctoritate, hoc ipsum negantis in Euthyd. alio quidem loco Jovem illum a Platone Legg. IX. 881. nominari sed in legibus nimirum fictis reipublicae fictae praescriptis; Tragicos autem omissionem corrigere cupientes *Δία πατρῶον* saepe ingessisse, eamque sententiam sat rhetorice exornatam sequitur Heindorfius ad Euthyd.

p. 403.^[†]. Verum enim vero si diversas epitheti illius significationes teneamus, nihil egemus isto perfugio. Tragici his quibus ortus a Jove est, Jovem patrum inscribunt, Aeschylus Tantali gentilibus, Sophocles Herculi, Euripides Orestae. Sed hoc significatu Athenienses *Δία πατῶν* invocare non poterant, quia non a Jove genus ducebant sed ab Apolline; hunc igitur *πατῶν* appellarunt, sicut Elei Martem Oenomai patrem Schol. Pind. Ol. XIII. 148. Heracidae Jovem Apollod. III. 8. 4.^[‡]. Si quis vero Atheniensium Jovem hoc nomine citat, is paternae necessitudinis religionem fasque sanguinis obtestatur, ut Strepsiades *ἴσφι* auxilium implorans *Ναὶ ναὶ καταιδέσθῃτι πατῶν Δία*. Qui versus si ex tragoedia, ut Porsono placet, translatus est, ab Hercule Hyllum obtestante vel a Priamo Achilli supplicante vel

[†] Aliam conjecturam Platnerus protulit in L. Beiträge zur Kenntniss des attischen Rechts p. 100. Jovem patrum antiquis quidem Atheniensibus ignotum, postea autem nescio unde arcessitum esse. — His omnibus diu edicis ex quadam Hermannii annotatione cognovi jam olim Grammii in Histor. deor. e Xenoph. veram illius nominis notionem tradidisse. Librum hunc consequi non potui, sed rarum est, ut duo omnia eadem dicant.

[‡] Eleusine fuit templum *Ποσειδῶνος πατρός* Paus. I. 38. Emen-davi *πατῶν* vulgatum defendit Siebelisius, causam inferens, quod Arcades Neptunum Proserpinae patrem crediderint. Verum hoc nihil pertinet ad Eleusinos, qui certe in hac re cum universis Atheniensibus consenserunt, neque memini deorum aliquem ob filiam sibi natam cognomen *πατήρ* adoptasse. *Πατῶν* autem Eleusiniorem Neptunus cognominari potuit vel ob Hippothoontem Eponymum Schol. Eur. Or. 952. Nicand. Alex. 128. Hellanic. Fr. p. 57. vel quia Eumolpidarum generis auctor fuit; majorum vero gentium deos sensim totius populi Penates publicos factos esse nemo mirabitur aut negabit. Megarenses coluere *Διώνυσον πατῶν* Paus. I. 43. fortasse ab Alcatho consecratum, Spartani Neptunum *Γενέθλιον* III. 15. aut quia Taygetae pater aut ob similem quandam causam; nam *θεοὶ πατῶν* iidem vocantur *γενέθλιοι* Schol. Aesch. Sept. 645. et fortasse etiam *γενέσιοι*. Carthaginenses coluere sacrum genitricis Elissae Silius I. 25.

ab alio patre in simili casu constituto pronuntiat-
 tus videtur. Sic Amphitruo Herculem obtestatur
 per sancta generis sacra Senec. Herc. Fur.
 1244. et versa vice Argia Adrastum patrem, Ju-
 ra deum genitalia testor teque pater!
 Stat. Theb. III. 690. Libanius Apol. Caeci p. 751.
 T. IV. ἐγὼ πρὸς πατρός καὶ γενεθλίου, τὸν
 ἐμὸν πατέρα διεχρησάμην; Arrian. Epict. III. 2. 6.
 403. οὐ μοι θέμις πατέρ' ἀτιμῆσαι· πρὸς γὰρ Διὸς
 εἰσιν ἅπαντες τοῦ πατρός — καὶ οἱ ἀδελφοὶ πρὸς
 Διὸς εἰσι τοῦ ὁμογνίου. Similiterque θεοὶ πατρῶν
 varie intelliguntur; primum hi, quos omnes ejus-
 dem urbis cives venerantur sive ut generis sui
 auctores sive ut civitatis conservatores [w] tum
 genii parentum omniumque retro majorum, tum
 Jupiter diique omnes paternae auctoritatis tutores
 et vindices [x], postremo hujus ipsius paterni no-

[w] V. P. III. c. III. §. 3.

[x] Justinus X. 2. dum patri insidias parat deprensus
 poenas parricidii diis paternae majestatis ultoribus
 dat. Livius I. 59. invocati ultores parentum dii. Et L. II.
 6. dii regum ultores adeste, qui a Graecis vocantur θεοὶ βα-
 σίλαιοι. Hos Cambyzes invocat Herodo. III. 66. et Darius Plut. de
 Fort. Alex. II. 6. 65. per hos Seleucus jurat Appian. Syr. LX. 628.
 et Histiaeus cum Dario colloquens Herodo. V. 106. et rex ipse ap.
 Dion Chrysa. Or. LXXIV 899. regales deos vocat Justinus XI. 15.
 Eodem intellectu Ζεὺς βασιλείος Lucian. Navig. §. 32. p. 183. T.
 VIII. quem Darius obtestatur ap. Arrian. Alex. IV. 20. ἀλλ' ὃ Ζεῦ
 βασιλεῦ ὅτῳ ἐπιτέρανται νέμειν τὰ βασιλέων πράγματα. idque in-
 juste reprehendit Saintecroix in Exam. p. 427. pro Jove Mithram in-
 vocandum fuisse contendens cf. Dorvill. ad Charit. V. 7. 491. Jupiter
 enim regalis omnium regum communis tutor est. Ei pater Midæ sa-
 crificat ob somnium, quod filio regnum portendebat, Arrian. III. 5.
 155. Alexander Memphi θύει τῷ Διὶ τῷ βασιλεῦ, qui idem est βασι-
 λείος. Themist. Or. XVI. 201. Α. Ζεὺς βασιλείος καὶ μετὰ τοῦ Διὸς
 αὐτὸς βασιλεὺς. Sophonisba Massinissam obtestans per majestatem re-
 giam Liv. XXX. 12. si graece loqueretur, τὸν Δία τὸν βασιλείον vel
 τοὺς βασιλείους θεοὺς appellaret. Curtius IV. 10. 30. hos deos pa-
 trios (regis) nominare videtur.

minis sanctitates et religiones. Sed ab hoc excursu rursus ad Tritopatores me referam.

§. 4.

Etenim una pars ad explicandum restat, de nominum illorum, quae Orpheus ventorum janitoribus imposuit, significatione. Quorum si primum, Amalcidae, a malacia ductum arbitrer (v. Vales. ad Harpocr. p. 122.) vel alteram scripturam (Hamaclides) sequens tum hoc tum ceteris nominibus primivocos et primigenios quosdam significari conjectem, nimis quam vereor, ne id plerisque hominum obsoletum nostroque seculo parum dignum videatur. Alia nunc est literarum facies, alia lectorum palata. Ac caeterae quidem artes, cultorum scilicet negligentia, adhuc antiquis radicibus modice haerent; sed mythologia tum semper Libyae simillima fuit, quae singulis annis aliquid novi monstri parere dicitur graeco proverbio *Ἀεὶ τι καινὸν κατ' ἐνιαυτὸν θηρίον τίπτει*, tum nostra aetate eos progressus fecit, quos veteres illi sophi ne suspicione quidem et conjectura attingere potuerunt. Posteaquam enim Academiae Calecutanae praeses doctissimus, Jonesius, cum Graecorum mythologia, quam quidem ex Lillii Gyraldi syntagmate se didicisse profitetur, sacras Indorum fabulas miris modis congruere profatus est, haec veluti de coelo missa vox hominum ora ac studia ita in se convertit, ut jam omnes, qui aliquid sapiunt, omissa Graecorum Romanorumque librorum lectione ab unis Pan-

ditis eorumque Hypophetis antiquitatis interpretandae adjumenta et auxilia petant. Qua via semel patefacta intra perpaucos annos tot, tantae, tamque incredibiles res in lucem prolatae sunt, ut si paullum aliquid annitamur, nihil in hac tota doctrina, quod nesciamus, remansurum videatur. Itaque etiam spes est illa Orphica vocabula quorsum pertineant, mox clare intellectum iri. Mihi quidem samscritica esse videntur. Nam primum Orpheum samscritice scripsisse ex Hymni VIII. in Lunam clausula

Ἐλθὲ μάκαιρ, εὐφρων, εὐάστερε, φέγγει τῷ σῶ
λαμπομένη, σώζουσα τεοὺς ἰκέτας ἐς Λοκούρη.

manifestissime intelligitur; quo in loco insanum valde hallucinantur Grammaticorum Coryphaei, J. Scaliger, qui locum mutilum esse statuit, Ruhnkenius, qui conjectura sanandum (*ἰκέτας σέο, κούρη*) Hermannus denique qui hoc adeo in contextum recipere ausus est. Quid verbis opus? Orpheus non aliud scripsit, quam quod cascae editiones repraesentant:

— — — — φέγγει τῷ σῶ
λαμπομένη σώζουσα τεοὺς ἰκέτας ἐς Λοκούρη.

quem versum si quis neget cum lege Pedia constare posse, sciat has leges Grammatistis scriptas esse non Mythologis. Sententia longe optima est: Shining with thine own light, shelter in Locure those who humble call an thee, ut Wilfordus interpretatur in: Essay on the sacred Isles in the West Asiat. Research. T. XI. p. 43. Locure, si quis nescit, est nomen Paradisi

lunaris samscriticum, proprie ambram significans, ex quo multa tum antiquae Geographiae tum recentioris derivata sunt, Liguria, Laceria, Loire, Leicester.

Huc accedit, quod in Eleusiniis mysteriis, quae ab Eumolpo, Orphei condiscipulo, condita esse scimus, oratores sacri lingua samscritica usi sunt. Nota loquor. Sciunt omnes, qui Meursium trivere, in exitu hujus sacri, quum pia mitteretur concio, abeuntibus acclamatum esse *Κόγξ* "Ομπαξ. Id qualem vim haberet, usque ad hoc aevi nemo odorari quivit. Quin fuerunt, qui *κόγξ*, *βόμβας* emendandum censerent, genuinam lectionem impie adulterantes. Nam illa vocabula sanissima et ipsa Samscredanica esse idem qui cetera docuit Wilfordus, Symbolicorum deliciae, in brevi dissertatione *Remarks on the Names of the Cabirian deities* T. V. *Asiat. Research.* p. 297. At the conclusion of the mysteries of Eleusis the congregation was dismissed in these words: *Κόγξ*, "Ομ, *Πόξ*. These mysterious words have been considered hitherto as inexplicable; but they are pure Sanscrit and used to this day by Brahmens at the conclusion of religious rites. They are written in the language of the Gods, as the Hindus call the language of their sacred books, *Candscha*, *Om*, *Pacscha*. *Canscha* signifies the object of our most ardent wishes. *Om* is the famous monosyllaba used both at

the beginning and conclusion of a prayer or any religious rite, like *Amen. Pacsha* exactly answers to the obsolete Latin word *Vix*; it signifies change, course, stead, place, turn of work, duty, fortune etc. p. 300.[⁷]. Hanc interpretationem exosculati sunt Fr. Muenterus (Erklärung einer griechischen Inschrift. p. 18.) Fr. Creuzerus in Symbolica T. IV. p. 573. Vir illustris, Uwarow in Essay sur les mysteres d'Eleusis p. 26. sq. Schellingius: Ueber die Gottheiten von Samothrake p. 91. aliique praeterea. Illa jam significatio est, literarum samscredanicarum cognitio vel levissima vel etiam nulla quantum habeat ad doctae antiquitatis interpretationem momenti. Cui enim omnium graece doctorum haec suspicari in mentem venit? Hesychius scripsit sic: Κόγξ, ὄμπαξ· ἐπιφώνημα τετελεσμένοις. Καὶ τῆς δικαστικῆς ψήφου ἡχος, ὡς ὁ τῆς κλεψύδρας. παρὰ δὲ Ἀττικοῖς βλόψ[⁸]. Jam

[⁷] Eodem artificio Drummondus, qui nuper demonstravit duodecim Patriarchas et totidem Caesares, quorum vitas Suetonius scripsit, neque Patriarchas neque Caesares sed signa Zodiaci esse, Euripidis locum in Bacchis egregie illustravit. Leguntur ibi 581. verba obscurissima σέβομεν ὦ, quae Hermannus et Elmslejus sicco pede trans-eunt, nimirum quia non intelligunt; significant vero, sicut ille nos docuit incomparabilis magister in Diario Class. A. 1814. N. 18. 363. veneramur O. O enim sive Ou sive Hou sive Houa est nomen sanctum, quo Arabes aliaeque Orientis gentes numen summum invocant. Sine dubio in scriptoribus graecis romanisque multa millia talium vocabulorum leguntur, quae Critici ridicule librariorum mendis adnumerant.

[⁸] Phavorinus βλώψ. Eustathius p. 768. 12. βλόψ συνίσταται, ὅπερ ἔστιν ὁ τῆς κλεψύδρας ἡχος μιμητικῶς ὥσπερ φασὶ καὶ κῆξ ἐπὶ τῆς ψήφου κατὰ μίμησιν καὶ αὐτό, Idem p. 835. alia ἐπιφθέγματα affert ἀρῶ, ὄπ, χύρρε, sive ut Hesychius scribit, χύρρα, quorum primum ἀρῶν scribit Gramm. in Bekk. Anecd. p. 1341. s. v. γοῖ Antipatr. Ep. IV. b. 96. ψό Etym. M. ὕε. Suid. s. v. φρεῖ Etym. Gud. p. 796. βλόψ Etym. M. γιγρε Eustath. p. 1880. 60.

istorum aliquem in consilium adhibe, qui se Grammaticos dicunt; succum prius e pumice eliciat, quam ex Hesychio hoc extundat, initiatis acclamatum esse *Κόγξ, Όμ, Πάξ*. Primum dicet *κόγξ ὄμπαξ* non esse composita verba sed unum alterius interpretamentum, ut in similibus glossis *Εἰα δὴ ἄγε δὴ, Ἐχε δὲ ἄγε δὴ*, neque magis *κόγξ ὄμπαξ* unquam continuo pronunciatum esse quam *Εἵπερ γὰρ ἐὰν γάρ*, et quae sunt eodem modo a Glossographis conjugata. Deinde mysteriorum Eleusiniarum nec caput nec volam comparere perpendet, ut omnino sciri non possit, utrum *τῶν τετελεσμένων* nomine Cereris Liberaeque, an Hecatae, an Cabirorum, an Mithrae, an denique ipsius christianae religionis sacramenta significentur. Mox eo progredietur audaciae ut ne ullos quidem initiatos in isto loco intelligi confirmet sed *τετελεσμένοις* esse dativum generis neutrius, *τετελεσμένα* autem idem significare quod *ἐξειργασμένα* negotium confectum, actum, transactum, et *ἐπὶ τετελεσμένοις* idem quod *ἐπ' ἐξειργασμένοις*, re confecta [^a]. Denique Hesychii verba puncto temporis in hanc declinabit sententiam, *Κόγξ ὄμπαξ* esse vocabulum factitium, *ἐπιφώνημα* (*ἐπὶ*) *τετελεσμένοις* [^b] ad significandum

[^a] *Ἐπ' ἐξειργασμένοις* Aristid. T. I. 240. A. alia exempla con-gesserunt Wesseling. ad Herod. IV. 164. et Matthiae in Gramm. Gr. §. 565. *ἐπὶ τοῦτοις τελεσθεῖσι* Plutarch. de Mul. Virt. p. 309. *ἐπὶ ταῖς πράξεσι συνετελεσθεῖσαι* Id. V. Timol. c. VI. *ἐπὶ πεπραγμένων τῷ ἔργῳ* Lucian. Pseudol. §. 26. p. 81. T. VIII. *ἐπὶ τετελεσμένοις τοῖς γάμοις* Dionys. Hal. Rhet. IV. 1. *ἐπ' ἐκείνῳ τετελεσμένῳ* Liban. ad Eust. T. III. 169.

[^b] Praepositionem iterari non necesse est. Hesychius: *Στίττα ἐπι-*

satis de hoc, confectum est, eamque significationem habere Latinum pax, pax periit illico, et parem potestatem Hesychium tribuere graeco vocabulo Πάξ, τέλος ἔχει, quod idem valere ac si scripsisset πὰξ ἐπιφώνημα τετελεσμένοις. Ὡς ποτέ τις ἐρέει — ex illa Grammaticorum cohorte. Nos vero priusquam bellissimum inventum [°] nobis de manibus extorqueri patiamur, denuo diligentius verba consideremus, si qua adversus cavillatorum captiunculas sustentari possit.

Primum igitur erat Κόγξ, quod Hesychius tum clepsydrae sonitum tum calculi judicialis crepitum significare scribit, vocabulum naturaliter effutitum imitando plangori guttarum ex alto in aquam decidentium sonoque arguto calculorum e camo in urnam transmissorum. Cujusmodi vocabula factitia omnes linguae habent plurima, raro tamen inter se consensu, ut glut glut murmurat unda sonans Anthol. Lat. V. Ep. CXXIX. *puls* sonat quum massa aquae ferventi insipitur Varro L. L. IV. c. 22. bilbire dicitur aqua lente et singultim [d] stillans, quae sonorum naturalium imitamenta a nostris plus minusve recedunt, quo facilius adducimur, κόγξ id

φώνημα αἰεῖν· et omittit saepe in interpretatione: Ἀπόδεστος, κείμενος, pro ἀποκείμενος, ubi plura Albertius.

[°] De toutes les decouvertes nouvelles — la plus importante Essai l. c. Muenterus in Comment. Antiq. p. 229. es kann nicht anders als in Erstaunen setzen, wenn man bei Wilford lieset, dass diese Worte reines Sanscrit sind. etc.

[d] Plinius IV. Ep. 30. ampullae pronae atque vergentes per quasdam obluctantis animae moras crebris quasi singultibus sistunt, quod effundunt.

exprimere quod Hesychius tradit, licet nos alio sono utamur^[e]. Proxime vero ad naturae veritatem accedunt βλόψ, quod cum scloppo cognatum videtur, et πάξ a πήσσω, pacio, derivatum ut a tago tax, ab εὐάζω evax, plausum significans tum aliorum corporum tum etiam talem fortasse, qualem manus cum manu collata vel tabulae illisa reddit; quo nostri quoque homines, qui sunt in gesticulando paullo vehementiores, uti solent ad significandum hoc: Sic volo! tantum est! pausa! Sed κόγξ, utut varias res expressit, tamen illud, quod Wilfordo placet, the object of our most ardent wishes, nec significavit unquam nec significare potuit.

Itaque hoc praesidio omissio nos tanquam ad arcem sic ad vocabulum Όμ recipiamus, quod quia nulli graecorum vocabulorum simile est, impune e samscriticis fontibus repetere licebit. Verum enim vero dubito an hoc nobis diuturnum sit futurum profugium. Quid enim, quaeso, respondebimus, si quis hoc monstificum ὄμ ex adverbio ὁμοίως decurtatum esse dicat? quod Hesychius componendis ejusdem stirpis aut significationis vocabulis adhibere solet: Ἀφηγήμων, ὀδηγός· ἀφηγητῆς ὁμοίως. Ἐδαπτον ἡσθιον· ἔδαπτεν ὁμοίως· Ἐνδόσιμον τὸ κιθάρισμα· ἐνδοσις ὁμοίως. Εὐσέλμοιο, εὐσανιδάτου, εὐσέλμου ὁμοίως. Θάοντα, θεωροῦντα· θαοῦνται ὁμοίως. Παραβα-

[e] Quanta sit in diversis linguis onomatopoeiticorum diversitas maxime apparet ex vocibus animalium, quas Marius Matius Adnot. in Var. Auct. c. XLVII. et Sturzius in Opusc. T. I. collegerunt.

λαῶ, συγκρίνω· παραβαλὼν ὁμοίως παραθείς. Πα-
 ραβλῶπες ὁμοίως διάστροφοι τὰς ὄψεις. Atque
 sic etiam pro Ὅφρυάξει ταῖς ὄφρυσιν νεύει Ὅφρυ-
 γνᾶ ὅλως Βοιώτοί legendum videtur Ὅφρυᾶ ὁμοίως
 et nostro in loco ubi praecedit Κογκυλεύοντες,
 κογκύλιον ἐκπιάζοντες, illud quod modo dicebam;
 Κόγξ ὁμοίως, πάξ· ἐπιφώνημα. sequitur enim con-
 tinuo Κογκαλίζειν· πεποιήται ἀπὸ τοῦ ἤχου τῶν
 κογχῶν. Neque quisquam mirabitur, quomodo ex
 ὁμοίως factum sit ὄμ. Nam huiusmodi vocabula,
 quae omnibus paginis repetuntur, librarii ad pau-
 cas literas redigere solent initiales. Supra, ubi
 legebatur Ἀβδίου Ἑρμοῦ δοῦλος Bentlejus in Ep.
 ad Biel. p. 227. principio ἐρμηνεύεται compendio
 scriptum, dehinc in Ἑρμοῦ depravatum putat.
 Ipsumque hoc adverbium ὁμοίως propter notae
 tachygraphicae ignorance saepius omissum,
 alias vitiose exscriptum est v. Schaefer ad Dion.
 Comp. XII. 138. Neque hoc solum pro illo bra-
 minico scindapso supponere licet sed etiam bre-
 vius οἶον, quo Hesychius in vocabulorum expli-
 catione utitur, velut Ἐλέπουν, οἶον ἐλέπιζον. Hoc
 autem concessio repugnare non possumus, quin
 Hesychii glossa Κόγξ ὁμοίως vel οἶον πάξ, in
 hunc modum accipiatur: utrumque esse vocabu-
 lum πεποιημένον, ut Rhetorici loquuntur, ad si-
 militudinem soni qui fit flictu, planctu, plausu,
 et hinc per quandam significationem transfertur
 ad id quod fractum, abruptum decisum absolu-
 tumque est. Jam non video, quid spei reliquum
 sit. Nam quod unum restat, πάξ, id, velimus

nolimus, concedere oportet esse illud ἐπιφθιγμα-
τικόν, quod Latini iisdem literis scribunt. Atqui
id genus vocabulorum sermonis plebeji et fami-
liaris angustiiis conclusum est, evax, tax pax,
κνάξ^[f], πύπαξ, πάπαξ, βομβάξ^[g], παπαιάξ, λαττα-
ταιάξ. O male factum! Nam si hoc ita se habet,
quid ab Hierophantae persona magis alienum
esse potest, quam hoc ludicrum vocabulum Pax?
quod non minore audientium risu exceptum fuis-
set, quam si hodie aliquis sacrae cathedrae ora-
tor pro eo quod in fine concionis pronunciari so-
let Amen, diceret Basta! Sunt aliarum rerum
aliae clausulae, nec omnes omnibus aptae. Vete-
res causarum patroni quum peroratum esset, di-
cebant εἴρηκα; dixi; praetor, quum agendarum
rerum finem fieri vellet, praeconem ilicet pro-
nunciare jubebat; sacrorum diaconi in λαῶν ἀφέ-
σει, ite, missa est, proclamabant; Pax nemo
omnium nisi tali loco et tempore, quo hodieque
Basta dicere conveniat.

Quid igitur fiet? concedimusne de mysteriis
sive Eleusiniis sive aliis Hesychium loquutum
non esse? vocabula ab eo exposita Conx et Pax,
samscriticis illis similia non esse? Wilfordii in-
terpretationem ex tota fictam, vanam, falsam
esse? Non faciemus, opinor, sed nostrum Mump-
simus constanter retinebimus, neque ullius gram-
maticae rationis auctoritate nos impediri patiemur,

[f] Ammon. in Aristot. περὶ Ἑρμην. p. 11. et 23. φωνὴν ἄσημον
vocat.

[g] v. Schol. Plat. Ruhn. p. 98.

quominus Hierophantas Eleusinius quum sacras orationes haberent, samscritice loquatos esse credamus. Iisdemque etiam armis causam nostram tuebimur, si quis alteram Eleusinii carminis formulam *ῥέ τοκῦε*, quae quidem nondum a Wilfordo explicata, sed Muentero iudice ex summa vetustate et peregrinis fontibus repetita est, in graecos imperativos *ῥε* et *ῥέ* transfigurare conetur. Ceterum, quod Wilfordus dicit illud hierophanticum exodium neminem ante se explicare ausum esse, diutius assentiri non possum. Etenim *vixere fortes ante Agamemnona multi*, et in hoc quoque genere literarum singulis fere aetatibus singuli extiterunt viri Mercuriales, qui quo brevior via ad gloriam grassarentur, lectores suos miraculis ingurgitare studerent. Hoc ex genere aureo fuit ante hos centum fere annos Francogallus Le Grand, qui in Dissert. Philos. et Crit. p. 173. haec scripsit: Varia deorum nomina in mystagogia Graecorum reperiuntur *μῆσοβάρβαρα*, qualia *Titan* et *Αελιούρη* in ultimo Lunae hymni pro *ἐς Αοχούρη*, quare corrigenda Orphei editio Aldina et Stephaniana. *Titan* ex *Satan* [h] ut ait Joannes Auratus in nott. autograph. ad Hesiodum: Vetustissimus Orpheus Hebraica, Syriaca, Chaldaica, etiamque Magica permiscuit. Huic similis J. Clericus, summus Theologus et (donec in Bent-

[h] Hoc egregie confirmat Hesychius *Τιτάν* — *Ἀνίχρηστος*, cui nomen illud *ἰσόψηρον* est, continens numerum bestiae Apocalypticae.

lejo genuinum fregit) Philologus summus, nostrum Conx Ompax punicum esse affirmavit et significare hoc: Vigila et abstine peccato in Bibl. Univers. T. VI. p. 86. Denique si quis veterum Etymologorum multitudinem et sollertiam respexerit, vix dubitabit quin unus aut alter vel sinicam vel cimbricam vel mea causa Mexicanam originem extuderit; sed omnes illacrimabiles urgentur ignotique longa nocte, quia vate sacro carent laudes eorum per ephemeridas spargere anniso.

E MAR 20 1927

DUE JAN 4 1927

DUE DEC 15 1927

~~DUE MAR 1 1944~~

~~MAY 5 1970~~

APR 6 1970

JUN 13 1972

